

Ν.Χ. ΚΕΦΑΛΙΔΗΣ - Α.Β. ΜΟΥΜΤΖΑΚΗΣ

ΑΡΧΑΙΑ Α 10

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ



Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ 1982

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ



ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΣΤ 89 ΣΧΒ
Ν. Χ. ΚΕΦΑΛΙΔΗΣ Α. Β. ΜΟΥΜΤΖΑΚΗΣ

Κεφαλίδης, Ν.Χ.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α' ΛΥΚΕΙΟΥ



ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ - ΑΘΗΝΑ 1982

002
ΚΛΣ
ΙΤ2Β
738

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ
ΕΔΩΡΗΣΑΤΟ

Οργ. Ευδ. βιβλίων
3288 1982

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α'

Στό Γυμνάσιο διδαχτήκατε μερικά έργα τών αρχαίων Έλλήνων συγγραφέων, ποιητών καί πεζογράφων, από μετάφραση. Ἀπό φέτος ἐσεῖς πού συνεχίζετε τίς σπουδές σας στό Λύκειο θά ἔχετε τή δυνατότητα νά γνωρίσετε τά έργα αὐτά από τό πρωτότυπο, στήν ἴδια ἀκριβῶς μορφή πού τά ἔγραψαν οἱ συγγραφεῖς τους.

Ἡ ἀπευθείας ἐπαφή μέ τό πρωτότυπο, χωρίς τήν παρέμβαση τοῦ μεταφραστή, θά σᾶς βοηθήσει νά χαρεῖτε ἀμεσότερα τά μεγάλα κλασικά έργα, πού εἶναι ὅ,τι πῶ ἀξιόλογο ἔγραψαν οἱ ἄνθρωποι, καί νά ἐκτιμήσετε μέ τόν πῶ ἀuthεντικό τρόπο τίς ἀρετές τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ λόγου, ὅπως τή συμμετρία καί τήν ἀκρίβεια στήν ἔκφραση, τήν πυκνότητα καί τήν ἀποφυγή κάθε περιττοῦ, τή σαφήνεια καί τήν ὁμορφιά του.

Γιά τήν προσέγγιση τών ἀρχαίων κειμένων θά χρειαστεῖ βέβαια νά γνωρίσετε ἕνα μέρος ἀπό τόν πλοῦτο τών ἀρχαίων λέξεων καί ἀρκετούς ἀπό τοὺς κανόνες τῆς γραμματικῆς καί τοῦ συντακτικοῦ μέ τοὺς ὁποίους λειτουργεῖ ἡ ἀρχαία γλῶσσα. Θά διαπιστώσετε ὅμως σύντομα ὅτι καί πολλές ἀπό τίς λέξεις καί πολλοί ἀπό τοὺς κανόνες αὐτούς δέ θά σᾶς εἶναι ἀγνωστοί, ἀφοῦ οἱ περισσότεροι διατηρήθηκαν οἱ ἴδιοι καί στή νέα μας γλῶσσα, ἡ ὁποία ἄλλωστε στηρίζεται στήν ἀρχαία καί ἀποτελεῖ τή συνέχεια καί τήν ἐξέλιξή της.

Ἡ ἀπασχόλησή σας μέ τά ἀρχαῖα κείμενα δέ θά σᾶς βοηθήσει νά γνωρίσετε μόνο τήν ἀρχαία γλῶσσα. Τήν ὥρα τῆς μεταφραστικῆς σας προσπάθειας θά γνωρίζετε πληρέστερα καί τή νεοελληνική, καθὼς θά ἀγωνίζεστε νά βρεῖτε τίς δυνατότητές της γιά τήν ἀπόδοση μιᾶς λέξεως ἢ μιᾶς φράσεως καί θά ἐμβαθύνετε περισσότερο στόν ἐκφραστικό της πλοῦτο.

Ἐπίσης ἡ μεταφραστική σας προσπάθεια στά μεγάλα έργα τῆς λογοτεχνίας θά σᾶς βοηθήσει περισσότερο στή μόρφωση τοῦ νοῦ καί τῆς ψυχῆς, καθὼς θά ἀγωνίζεστε ἐρμηνεύοντας νά πλησιάσετε τό νοῦ καί τήν ψυχή τών μεγάλων συγγραφέων. Καί μέ τό πλησίασμα αὐτό θά ἀνοίγεται μπροστά σας ἄμεσα ἡ ἔμμεσα καί ἡ ψυχή τοῦ ἴδιου τοῦ λαοῦ, μέ τή δύναμη καί τίς ἀδυναμίες του.

Ἡ ἀναστροφή σας μέ τά ἀρχαῖα κείμενα θά σᾶς ἀνοίξει τό δρόμο πρὸς τό πνεῦμα τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς φιλοσοφίας καί λογοτεχνίας, πού μερικά γνω-

ορίσματα τους είναι ή πίστη στή δύναμη του ανθρώπου αλλά και στά όριά της, ό σεβασμός της προσωπικότητάς του αλλά και ή επίγνωση της κοινωνικής του ευθύνης.

Τέλος μέ τί μελέτη τών έργων τών αρχαίων προγόνων μας, πού οί άνθρωποι όλων τών εποχών τά θαυμάζουν και τά μελετούν, θά κατανοήσετε πειστικότερα τήν αδιάσπαστη ιστορική συνέχεια της ελληνικής γλώσσας και του ελληνικού πνεύματος, στό όποιο στηρίχτηκε ό πολιτισμός της Ευρώπης και του κόσμου όλόκληρου.

Β'

Κάθε κεφάλαιο του βιβλίου, εκτός από τά πέντε πρώτα, αποτελεί και μία διδακτική ένότητα μέ τά ακόλουθα μέρη:

Α' 1. Αρχαίο ελληνικό κείμενο.

2. Μεταφραστική άσκηση.

Β' 1,2 κτλ. Θεωρία γραμματικής και συντακτικού

Γ' 1,2 κτλ. Άλλες ασκήσεις.

Αναλυτικότερα:

Στό Α' 1. δίνεται τό αρχαίο κείμενο πού θά μεταφραστεί μέ τίς λέξεις πού γνωρίζετε και μέ τί βοήθεια τών λέξεων πού ερμηνεύονται στό κάτω μέρος τίς σελίδας. Επίσης άνάλογη μεταφραστική εργασία θά γίνει και στήν άσκηση Α' 2.

Στό Α' 1 και Α' 2 αναφέρονται τά φαινόμενα της γραμματικής και του συντακτικού πού διδάσκονται σέ κάθε ένότητα και αναλύονται συστηματικά στό θεωρητικό μέρος, στό Β'.

Γιά τήν εφαρμογή τών νέων γνώσεων λεξιλογίου, γραμματικής και συντακτικού ακολουθούν στό Γ' μέρος οί ασκήσεις. Η εργασία στίς ασκήσεις είναι γραπτή ή προφορική και γίνεται στό σχολείο ή στό σπίτι.

Είναι δυνατό νά επινοηθούν επίσης σέ κάθε κεφάλαιο, ή σέ μερικά μόνο, άνάλογες ασκήσεις, όπως λ.χ ή αντίστροφη απομνημόνευση τών λέξεων από τά νέα στά αρχαία ελληνικά, ό σχηματισμός μικρών φράσεων στά αρχαία μέ τίς γνωστές ήδη λέξεις, ή αναγνώριση και σέ προηγούμενα κεφάλαια του γραμματικού ή συντακτικού φαινομένου πού διδάσκεται κτλ.

Υστερα από έναν όρισμένο αριθμό κεφαλαίων υπάρχουν ανακεφαλαιώσεις μέ τά πιό βασικά στοιχεία της γραμματικής και του συντακτικού. Και στίς ανακεφαλαιώσεις οί ασκήσεις πού δίνονται μπορούν νά λυθούν προφορικά ή γραπτά.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ν.έ.	= νέα ελληνικά, νέα ελληνική γλώσσα
περ.	= περίπου
πβ.	= παράβαλε
βλ.	= βλέπε
μετ.	= μετοχή
ρ.	= ρήμα
άπαρ.	= απαρέμφατο
μέλλ.	= χρόνος μέλλοντας
θ.	= θέμα
ᾱ, ῑ, ῡ	= α, ι, υ βραχύχρονο
ᾶ, ῖ, ῢ	= α, ι, υ, μακρόχρονο
πρόσ.	= πρόσωπο

Χρόνου φείδου.

(ἀρχ. γνωμικό)

Μέτρον ἄριστον.

(ἀρχ. γνωμικό)

**Μητρός τε καὶ πατρός καὶ τῶν ἄλλων προγόνων
ἀπάντων τιμιώτερόν ἐστιν ἡ πατρίς.**

(Πλάτων)

**Ἡ παιδεία εὐτυχοῦσι μὲν ἐστὶ κόσμος,
ἀτυχοῦσι δὲ καταφύγιον.**

(Δημόκριτος)

**Πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης
καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία, οὐ σο-
φία φαίνεται.**

(Πλάτων)

**Κυνηγὸς τις λέοντος ἵχνη ἐπιζητῶν ἠρώτησε γεωργὸν εἰ
εἶδεν ἵχνη λέοντος. Ἐπεὶ δὲ ὁ γεωργὸς ἀπεκρίνατο «καὶ
αὐτὸν τὸν λέοντά σοι ἤδη δείξω», ὁ κυνηγὸς ὠχριάσας
ἐκ τοῦ φόβου καὶ τοὺς ὀδόντας συγκρούων εἶπεν· «ἵχνη
μόνα ζητῶ, οὐχὶ αὐτὸν τὸν λέοντα».**

(Μύθος τοῦ Αἰσώπου)

1. Ὁ Ξενοφώντας μιλά στους στρατιῶτες

Οἱ Μύριοι μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Κύρου καὶ τὴν ἀπιστίαν τῶν Περσῶν βρίσκονται χωρὶς συμμάχους στὰ βάθη τῆς Ἀσίας. Ὁ Ξενοφώντας (περ. 430-355 π.Χ.), ποὺ θὰ ἐκλεγεῖ ἔπειτα στρατηγός, προσπαθεῖ νὰ τοὺς ἐνθαρρύνει τονίζοντας τὴν ἀσέβεια τῶν ἀντιπάλων τους καὶ τὴ γενναϊότητα τῶν δικῶν τους προγόνων στὸ Μαραθῶνα. Ἀκόμη τοὺς λέει:

Ἔπειτα, ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀναρίθμητον στρατιὰν ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Τούτων ἔστι μὲν τεκμήρια ὁρᾶν τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μαρτύριον ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων, ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε. Τοιούτων ἐστὲ προγόνων.

(Ξενοφ. Κύρ. Ἀνάβ. 3, 2, 13)

ἀγείρας
οἱ ἡμέτεροι
ἔστι(ν) ὁρᾶν
τὸ τρόπαιον
μαρτύριον
ἐν αἷς
ὑμεῖς
ἐγένεσθε
γὰρ
δεσπότης
τοιούτων
ἐστὲ

ἀφοῦ συγκέντρωσε
οἱ δικοί μας
εἶναι δυνατό νὰ δεῖ κανεῖς
μνημεῖο νίκης
ἀπόδειξη
στὶς ὁποῖες
ἐσεῖς
γεννηθήκατε
διότι
ἀφέντης
ἀπὸ τέτοιους
εἶστε, κατάγεστε



2. Ἡ εἰρήνη τοῦ Ἀνταλκίδα

Τό 386 π.Χ. μέ τίς ἐνέργειες κυρίως τοῦ Σπαρτιάτη ναυάρχου Ἀνταλκίδα ὁ «μέγας βασιλεὺς» ἐπιβάλλει στούς Ἑλλήνες εἰρήνη. Τούς ὅρους τῆς εἰρήνης αὐτῆς, μέ τήν ὁποία ὁ βασιλιάς τῆς Περσίας ἐπεμβαίνει καί ρυθμίζει τίς διαφορές τῶν Ἑλλήνων, τούς διασώζει ὁ Ξενοφώντας στό ἔργο του «Ἑλληνικά».

Ἀριαξέριξ βασιλεὺς νομίζει δίκαιον τὰς μὲν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις ἑαυτοῦ εἶναι καὶ τῶν νήσων Κλαζομενάς καὶ Κύπρον, τὰς δὲ ἄλλας Ἑλληνίδας πόλεις καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας αὐτόνομους ἀφεῖναι πλὴν Λήμνου καὶ Ἰμβρου καὶ Σκύρου· ταύτας δὲ ὥσπερ τὸ ἀρχαῖον εἶναι Ἀθηναίων. Ὅποτεροι δὲ ταύτην τὴν εἰρήνην μὴ δέχονται, τούτοις ἐγὼ πολεμήσω μετὰ τῶν ταῦτά βουλομένων καὶ πεζῇ καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ναυσὶ καὶ χρήμασιν.

(Ξενοφ. Ἑλλην. 5, 1, 31)

ἑαυτοῦ εἶναι
ἀφεῖναι
ὥσπερ
τὸ ἀρχαῖον
ὁπότεροι
μετὰ τῶν ταῦτά βουλομένων
ναυσὶ

νά εἶναι δικές του
νά ἀφήσουν
ὅπως ἀκριβῶς
τὴν παλιά ἐποχή
ὅποιοι ἀπὸ τούς δύο
μαζί μ' αὐτούς πού θέλουν τὰ ἴδια
μέ πλοῖα (ἢ ναῦς = τό πλοῖο)



3. Ὁ Ἴσοκράτης πρὸς τοὺς Ἀθηναίους

Ὁ λόγος τοῦ Ἴσοκράτη (436-338 π.Χ.) «Περὶ εἰρήνης» ἢ «Συμμαχικός» γράφτηκε μετὰ τὸ «συμμαχικὸ πόλεμο» (358-355 π.Χ.) κατὰ τὸν ὁποῖο οἱ Ἀθηναῖοι ἔπαθαν πολλές ἡττες ἀπὸ τοὺς ἐνωμένους συμμαχούς Χίους, Ρόδιους, Βυζάντιους καὶ Κίους. Ὁ Ἴσοκράτης ὑποστηρίζει τὴν εἰρήνην καὶ ζητᾷ ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν ἡγεμονίαν τῆς θάλασσης καὶ νὰ ἀφήσουν τίς συμμαχικὰς πόλεις αὐτόνομες. Σ' ἓνα σημεῖο τοῦ λόγου του ἀναφέρει ὅτι φροντίζει περισσότερο γιὰ τὴν κοινὴ σωτηρίαν παρὰ γιὰ τὴν εὐνοίαν τῶν ἀκροατῶν του, καὶ προσθέτει:

Ἐμὸν μὲν οὖν ἔργον ἐστὶ καὶ τῶν ἄλλων τῶν κηδομένων τῆς πόλεως προαιρεῖσθαι τῶν λόγων μὴ τοὺς ἡδίστους ἀλλὰ τοὺς ὠφελιμωτάτους· ὑμᾶς δὲ χρὴ τοῦτο γινώσκειν, ὅτι τῶν μὲν περὶ τὸ σῶμα νοσημάτων πολλὰὶ θεραπείαι καὶ παντοδαπαὶ τοῖς ἰατροῖς εὗρηνται, ταῖς δὲ ψυχαῖς ταῖς γεμούσαις πονηρῶν ἐπιθυμιῶν οὐδὲν ἐστὶν ἄλλο φάρμακον πλὴν λόγος ὁ τολμῶν τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιπλήττειν.

(Ἴσοκράτης Περὶ εἰρήνης 39-40)

ἐμὸν	δικό μου
οὖν	λοιπὸν
ἐστὶ(ν)	εἶναι
τῶν κηδομένων	αὐτῶν πού φροντίζουν
προαιρεῖσθαι	νὰ προτιμοῦμε
τῶν λόγων	ἀπὸ τὰ λόγια
τοὺς ἡδίστους	τοὺς πιό εὐχάριστους
χρὴ	πρέπει
γινώσκειν	νὰ γνωρίζετε
παντοδαπαὶ	διάφορες, κάθε εἶδους
τοῖς ἰατροῖς εὗρηνται	ἔχουν βρεθεῖ ἀπὸ τοὺς γιατρούς
ἐπιπλήττειν τοῖς ἁμαρτανομένοις	νὰ ἀποδοκιμάζει τὰ σφάλματα



4. Τά χρήματα καί ἡ ἀρετή

Ὁ Σωκράτης ὕστερα ἀπό τίς ἀδικεῖς κατηγορίες ἐναντίον του ὀδηγεῖται στοῦ δικαστήριου τῆς Ἡλιαίας ὅπου καί ἀπολογεῖται. Μὲ τὴν ἀπολογία του, ποῦ μᾶς διασώζει ὁ Πλάτωνας (427-348 π.Χ.), ἀνάμεσα στὰ ἄλλα θέλει ὁ Σωκράτης νὰ ἐξηγήσει στοὺς δικαστές ὅτι δὲν ἔκανε παρὰ αὐτὸ ποῦ νόμιζε ὅτι τοῦ πρόσταζε ὁ θεός καί ὅτι αὐτό ἦταν τὸ μεγαλύτερο ἀγαθὸ καί γιὰ τὴν ἴδια τὴν πόλη. Καί συνεχίζει:

Οὐδὲν γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέρχομαι ἢ πείθων ὑμῶν καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους μῆτε σωματίων ἐπιμελεῖσθαι μῆτε χρημάτων πρότερον μηδὲ οὕτω σφόδρα ὥς τῆς ψυχῆς, ὅπως ὥς ἀρίστη ἔσται λέγων ὅτι οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς χρήματα καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἅπαντα καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. Εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφθείρω τοὺς νέους, ταῦτ' ἂν εἴη βλαβερόν· εἰ δέ τίς μέ φησιν ἄλλα λέγειν ἢ ταῦτα, οὐδὲν λέγει.

(Πλάτ., Ἀπολογία Σωκράτη 30a-b)

περιέρχομαι	γυρίζω ἐδῶ καί ἐκεῖ
ἢ	παρὰ
ἐπιμελεῖσθαι	νὰ φροντίζετε (ν.έ. ἐπιμέλεια, ἐπιμελητής)
οὕτω(ς)	ἔτσι, τόσο
σφόδρα	ὀρμητικά, δυνατά, πολύ
ὥς (τῆς ψυχῆς)	ὅπως
ὅπως ὥς ἀρίστη ἔσται	πὼς θὰ εἶναι ὅσο τὸ δυνατό καλύτερη
ἰδίᾳ	στήν ἰδιωτικὴ ζωὴ
εἰ	ἐάν
ἂν εἴη	μπορεῖ νὰ εἶναι
τίς	κάποιος
φησί(ν)	ἰσχυρίζεται, λέει



5. Ὁ Θρασύβουλος καὶ οἱ δημοκρατικοὶ ἐπιστρέφουν στὴν Ἀθήνα

Ἐναντίον τῶν Τριάκοντα τυράννων, πού εἶχαν ἐγκαταστήσει οἱ Σπαρτιάτες στὴν Ἀθήνα ὕστερα ἀπὸ τὸν Πελοποννησιακὸ πόλεμο, ξεκίνησαν ἀπὸ τὴ Θήβα ὁ Θρασύβουλος καὶ οἱ ἄλλοι δημοκρατικοὶ ἐξόριστοι καὶ κυρίευσαν τὴ Φυλὴ, ἓνα φρούριο στὴν Πάρνηθα. Ἐπειτα προχώρησαν στὸν Πειραιά ὅπου καὶ ἐγινε φονικὴ μάχη τῶν δημοκρατικῶν ἐναντίον τῶν Τριάκοντα τυράννων καὶ τῶν ὁπαδῶν τους (403 π.Χ.). Μετά τὴ μάχη οἱ ἀντίπαλοι πλησίαζαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο καὶ μιλοῦσαν μεταξύ τους. Τότε ὁ Κλεόκριτος, ἓνας κήρυκας πού ἦταν μέτριο μέρος τῶν δημοκρατικῶν, εἶπε τὰ ἀκόλουθα:

Α' Ἄνδρες πολῖται, τί ἡμᾶς ἐξελαύνετε; τί ἀποκτεῖναι βούλεσθε; ἡμεῖς γὰρ ὑμᾶς κακὸν μὲν οὐδὲν πώποτε ἐποιήσαμεν, μέτεσχομεν δὲ ὑμῖν καὶ ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων καὶ θυσιῶν καὶ ἐορτῶν τῶν καλλίστων, καὶ συγχορευταὶ καὶ συμφοιτητα ἐγενόμεθα καὶ συστρατιῶται, καὶ πολλὰ μεθ' ὑμῶν ἐκινδυνεύσαμεν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀμφοτέρων ἡμῶν σωτηρίας τε καὶ ἐλευθερίας. Πρὸς θεῶν πατρῶων καὶ μητρῶων καὶ συγγενείας καὶ κηδεστίας αἰδοῦμενοι καὶ θεοῦς καὶ ἀνθρώπους παύσασθε ἁμαρτάνοντες εἰς τὴν πατρίδα, καὶ μὴ πείθεσθε τοῖς ἀνοσιωπῆταις τριάκοντα.

(Ξενοφ. Ἑλληνικά 2, 4, 20-21)

ἐξελαύνω
βούλομαι
ἀποκτείνω
βούλεσθε ἀποκτείνειν
ἡμᾶς, ὑμᾶς, ὑμῖν
πώποτε
τὰ ἱερὰ
μεθ' ὑμῶν
κηδεστία
αἰδοῦμενοι

διώχνω
θέλω (ν.έ. βούληση, ἄβουλος)
σκοτώνω (πβ. ν.έ. παιδο-κτόνος)
θέλετε νὰ (μᾶς) σκοτώσετε
ἐμᾶς, ἐσᾶς, μ' ἐσᾶς (Βλ. Κεφ. 1)
ποτέ ὥς τώρα
οἱ θυσίαι, οἱ ἱερεῖς τελετές
(μετὰ ὑμῶν) μαζί σας
συγγένεια ἀπὸ γάμο
σεβόμενοι (ν.έ. ἀν-αἰδεια)

1.α) Τά φωνήεντα τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς διαίρουνται ὅπως καί τά φωνήεντα τῆς νέας σέ: **βραχύχρονα** (ε,ο), **μακρόχρονα** (η,ω) καί **δίχρονα** (α,ι,υ). Ἀλλά τά δίψηφα φωνήεντα τῆς νέας ἐλληνικῆς: **αι, ει, οι, υι, ου** καί οἱ συνδυασμοί **αυ, ευ, ηυ** στήν ἀρχαία εἶναι δίφθογγοι. (Προφέρονταν: αἱ, εἰ, κτλ., ὅπως: χαῖδεύω κτλ.). Ἡ ἀρχαία ἐλληνική ἀκόμη ἐκτός ἀπό τούς ὀκτώ αὐτούς κυρίους ἔχει καί τρεῖς καταχρηστικούς διφθόγγους: α, η, ω ἢ Αι, Ηι, Ωι, (ἄλφα μέ ὑπογεγραμμένη κτλ. ἢ ὅταν τό ι γράφεται δίπλα στό κεφαλαῖο γράμμα: ἄλφα μέ προσγεγραμμένο γιώτα κτλ.).

β) Τά σύμφωνα διαίρουνται σέ: **ἄφωνα, ἡμίφωνα καί διπλά**.

Ἄφωνα εἶναι:	τά οὐρανικά (ἢ λαρυγγικά)	κ, γ, χ
	τά χειλικά	π, β, φ
	τά ὀδοντικά	τ, δ, θ
Ἡμίφωνα εἶναι:	τά ὑγρά (ἢ γλωσσικά)	λ, ρ
	τά ἔρρινα	μ, ν
	τό συριστικό	σ (-ς)
	τά παλαιότερα ἡμίφωνα F (δίγαμμα), j (γιότ).	
Διπλά εἶναι:	τά ζ, ξ, ψ.	

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Στή νέα ἐλληνική ἄφωνα λέγονται τά γράμματα πού δέν προφέρονται, λ.χ.: τό υ στή λέξη εὐφορος, τό ἔνα ἀπό τά δύο ὅμοια σύμφωνα: ἄλλος κτλ. Ἀκόμη στή νέα ἐλληνική τό ζ δέν εἶναι διπλό, γιατί δέν παριστάνει δύο φθόγγους ὅπως στήν ἀρχαία, ὅπου τό ζ παριστάνει τούς φθόγγους σδ: Ἀθήνασδε = Ἀθήναζε (πρός τήν Ἀθήνα).

2. Καί στήν ἀρχαία, ὅπως καί στή νέα ἐλληνική, ἡ λέξη ἀπό τόν τόνο της ὀνομάζεται **ὀξὺτονη** (λαός), **παροξὺτονη** (νέος), **προπαροξὺτονη** (ἄνθρωπος), **περισπωμένη** (ποιῶ), **προπερισπωμένη** (σῶμα).

Ἀλλά γενικά ἡ λέξη πού δέν τονίζεται στή λήγουσα λέγεται **βαρύτονη** (νέος ἄνθρωπος).

Οί βασικοί κανόνες τονισμού τῆς ἀρχαίας διαφέρουν ἀπό τοὺς ἴδιους κανόνες τῆς νέας ἑλληνικῆς μόνο στίς ἀκόλουθες περιπτώσεις:

- α) Ὃταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρόχρονη, ἡ προπαραλήγουσα δέν τονίζεται: ὁ *βάρ-βαρος* ἀλλά τοῦ *βαρβάρου* λαοῦ, τὰ *ὅμοια*, τῶν *ὁμοίων* ἔργων.
- β) Ἡ λήγουσα πού προέρχεται ἀπό συναίρεση, ὅταν τονίζεται, παίρνει κανονικά περιορισμένη: Ἀθηνάα - Ἀθηνᾶ, ἀπλός - ἀπλοῦς, τόν *εὐγενέα* - *εὐγενῆ*.
- γ) Τό α στή λήγουσα τῶν ἀρσενικῶν καί θηλυκῶν δέν εἶναι πάντοτε μακρόχρονο, ὅπως στή νέα ἑλληνική, γι' αὐτό: τὰς *χώρας* (Α' κ.) - τὰς *γυναῖκας* (Γ' κ.), ἡ *γλῶσσα* - ἡ *χώρα*, τὴν *γλῶσσαν* - τὴν *χώραν*.
- δ) Τά α, ι, υ στήν παραλήγουσα τῶν ὀνομάτων δέν εἶναι πάντα βραχύχρονα, ὅπως στή νέα ἑλληνική, γι' αὐτό: *Σπαρτιᾶται* - *ἐργάται*, *σφραγίδες* - *ἐλπίδες*, *μῦθος* - *μῦλος*.

Γ'

1. Νά ὀνομαστοῦν τὰ φωνήεντα καί σύμφωνα πού ὑπάρχουν στίς λέξεις τῆς πρώτης ποσάσεως τοῦ κειμένου.*
2. Νά δικαιολογηθοῦν οἱ τόνοι στίς λέξεις τῆς φράσεως:
Πρὸς θεῶν πατρώων καὶ μητρώων παύσασθε ἀμαρτάνοντες εἰς τὴν πατρίδα.
3. Ποιές εἶναι οἱ βασικὲς ἰδέες πού χαρακτηρίζουν τὸ λόγο τοῦ κήρυκα Κλεόκριτου;

* Οἱ ἀσκήσεις αὐτοῦ τοῦ κεφαλαίου καθὼς καί πολλές ἀπὸ τὰ ἐπόμενα μποροῦν νά γίνονται μόνο προφορικά.

6. Ἡ πίστη στοὺς ὅρκους

Ὁ Ξενοφώντας ἐνθαρρύνει τοὺς στρατιῶτες, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τοὺς βαρβάρους, καθὼς προσπαθοῦν μέσα ἀπὸ πολλοὺς κινδύνους νὰ ἐπιστρέψουν στὴν Ἑλλάδα. (βλ. καὶ εἰσαγ. σημ. κεμ. 1)

Α' 1. Λέγω ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἰσι σωτηρίας. Πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν φυλάττομεν τοὺς τῶν θεῶν ὅρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιорκοῦσί τε καὶ τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὅρκους λύουσιν. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίοι εἰσὶν οἱ θεοὶ ἡμῖν δὲ σύμμαχοι, οἵπερ ἱκανοὶ εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς, κἂν ἐν δεινοῖς ᾧσι, σφῆξιν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται.

Ἐπειτα δὲ ἀναμνήσω ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι σφῆζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάνυ δεινῶν οἱ ἀγαθοί.

(Ξενοφ. Κύρου Ἀνάβαση 3,2, 10 - 11)

εἰσι(ν)
ἐλπίδες ἡμῖν εἰσι
ὁ πολέμιος
ἐπιорκῶ (-έω)
αἱ σπονδαὶ
τοῖς πολεμίοις
οἵπερ
ποιεῖν
κἂν ᾧσι
τὰ δεινὰ
εὐπετῶς
βούλωνται
ἵνα εἰδῆτε
ὡς
ἀγαθός
τε
προσῆκει
πάνυ

εἶναι, ὑπάρχουν (τοῦ ρ. εἰμί)
ἔχουμε ἐλπίδες
ὁ ἐχθρός
παρβαίνω τοὺς ὅρκους
ἢ ἀναγκοῇ (ν. ἐ. ἄσπονδος φίλος)
μέ τοὺς...
πού, οἱ ὅποιοι ἀκριβῶς
νὰ κάνουν (τοῦ ρ. ποιῶ)
καὶ ἂν ἀκόμη βρίσκονται
οἱ κίνδυνοι
εὐκόλα
θέλουν (τοῦ ρ. βούλομαι, βλ. Κεφ. 5)
γιὰ νὰ γνωρίζετε (ν. ἐ. συν-εἰδηση)
ὅτι
γενναῖος
καί
ταιριάζει, πρόπει
πολύ

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- Ἐν ταῖς νήσοις οἱ κάτοικοι ἀμπέλους θεραπεύουσι καὶ τὰς ἀμπέλους βάτοισι περικλείουσι.
- Οἱ νέοι λέγουσιν· ἡμεῖς τῶν ἄκρων φρουροί ἐσμεν τόξοις, ἀκοντίοις καὶ ἄλλοις ὅπλοις.
- Τὰ δένδρα ἄνευ ὀμβροῦ καὶ ἡλίου οὐ φέρει καρπόν.

θεραπεύω = καλλιεργῶ

τὰ ἄκρα = τὰ σύνορα

ὁ ὄμβρος = ἡ βροχή

οὐ, οὐκ, οὐχ = δέν, ὅχι

Β'

- Β' κλίση οὐσιαστικῶν
 - Ὅριστική τοῦ ἐνεστώτα ἐνεργ. φωνῆς τῶν βα-
ρύτονων ρημάτων καὶ τοῦ εἰμί
 - Οἱ κύριοι ὅροι τῆς προτάσεως
 - Συμφωνία ρήματος καὶ ὑποκειμένου (Ἀττική
σύνταξη)
- Οἱ κλίσεις τῶν οὐσιαστικῶν εἶναι τρεῖς: ἡ πρώτη, ἡ δεύτερη καὶ ἡ
τρίτη. Ἡ Β' κλίση περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν.
Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκά τελειώνουν σέ -ος (ὁ θεός, ἡ ἀμπελος) καὶ
τά οὐδέτερα σέ -ον (τό τόξον). Οἱ καταλήξεις τους εἶναι:

Ἐνικός		Πληθυντικός	
Ἀρσεν.-Θηλ.	Οὐδέτ.	Ἀρσεν.-Θηλ.	Οὐδέτ.
Ὄνομ.	-ος	-ον	-οι
Γεν.	-ου	-ων	-ων
Δοτ.	-ω	-οις	-οις
Αἰτ.	-ον	-ους	-α
Κλητ.	-ε	-οι	-α

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- Κατά τὴν κλίση μετακινεῖται ὁ τόνος σύμφωνα μέ τό βασικό
κανόνα τῆς ἀρχ. ἐλληνικῆς: **ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρό-
χρονη, ἡ προπαρὰ λήγουσα δέν τονίζεται: ὁ πολέμιος ἀλλά τοῦ
πολεμίου, οἱ πολέμοι ἀλλά τῶν πολεμίων.**

β) Στίς καταλήξεις τά ἀρσενικά καί θηλυκά διαφέρουν ἀπό τά οὐδέτερα στὸν ἐνικό: μόνο στὴν **ὀνομαστική** καί **κλητική**, ἐνῶ στὸν πληθυντικό διαφέρουν: καί στὴν **αἰτιατική**.

2. Τά ρήματα χωρίζονται σέ δύο συζυγίες. Στὴν **πρώτη** ἀνήκουν τά ρήματα πού στό **α'** πρόσ. τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεργητ. ἐνεστώτα λήγουν σέ **-ω** (ἔχω) καί στή **δεύτερη** τά ρήματα πού τελειώνουν σέ **-μι** (δείκνυμι). Ἀπό τά ρήματα τῆς πρώτης συζυγίας ὅσα στό **α'** πρόσ. τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτα λήγουν σέ **-ω** ἄτονο (λ.χ. ἔχω) λέγονται **βαρύτονα** · ὅσα λήγουν σέ **-ῶ** λέγονται **περισπώμενα** ἢ **συνηρημένα** (ἐπιορκῶ). Ὁ ἐνεστώτας τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς στὴν ὀριστική τῶν βαρύτων ρημάτων ἔχει τίς ἴδιες καταλήξεις μέ τὸν ἴδιο χρόνο στά νέα ἑλληνικά, ἐκτός ἀπὸ τὸ **α'** καί **γ'** πληθ. πρόσ.

ἔχ-ω	ἔχ-ομεν (ν. ἐ. ἔχουμε)
ἔχ-εις	ἔχ-ετε
ἔχ-ει	ἔχ-ουσι(ν) (ν. ἐ. ἔχουν)

Ὁ ἐνεστώτας στὴν ὀριστική τοῦ βοηθητικοῦ ρήματος **εἰμί** (= εἶμαι) κλίνεται ὡς ἑξῆς:

εἰμί, εἶ, ἐστί(ν), ἐσμέν, ἐστέ, εἰσί(ν).

3. Κάθε πρόταση ὅπως καί στά νέα ἑλληνικά ἔχει δύο κύριους ὁρους: τὸ **ὑποκείμενο** καί τὸ **κατηγορήμα**:

οἱ θεοὶ ἱκανοὶ εἰσι

οἱ θεοὶ = ὑποκείμενο

ἱκανοὶ εἰσι = κατηγορήμα (ἀναλυτικότερα: **εἰσί** = συνδετικό ρῆμα, **ἱκανοὶ** = κατηγορούμενο).

4. Τὸ ὑποκείμενο τοῦ ρήματος μπαίνει πάντοτε σέ πώση ὀνομαστική καί στὸν ἴδιο ἀριθμὸ μέ τὸ ρῆμα. Ἀλλὰ ἂν τὸ ὑποκείμενο εἶναι σέ πληθυντικὸ ἀριθμὸ καί σέ οὐδέτερο γένος, τότε τὸ ρῆμα μπαίνει σέ ἐνικὸ ἀντὶ σέ πληθυντικὸ ἀριθμὸ: **Τὰ παιδιά παίζει** (ἀντὶ παίζουν).

Αὐτὴ ἡ συντακτικὴ χρῆση λέγεται **ΑΤΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ**.

1. Νά βρεθoύν τά ὑποκείμενα τῶν ρημάτων στίς φράσεις Α2
2. Νά γραφοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις μέ ἀλλαγές σ' ὅλους τοὺς τύπους ἀπὸ τὸν ἐνικό στὸν πληθυντικό καὶ τὸ ἀντίστροφο: α) *Ἡμεῖς φυλάττομεν τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους.* β) *Οἱ θεοὶ οὕτως εἰσὶν ἐναντίοι τοῖς πολεμίοις.* γ) *Ὁ θεὸς τὸν ἀγαθὸν ἐκ τοῦ κινδύνου σώζει.* δ) *Ὁ κυνηγὸς τὴν ἐλαφον ἐν τῇ ἀμπέλῳ εὐρίσκει.* ε) *Τοῦ γεωργοῦ τὰ τέκνα λέγει· ἡμεῖς τοὺς ἀγροὺς θεραπέυομεν καὶ φρουροὶ τοῦ πατρικοῦ οἴκου ἐσμὲν.*
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς κατάλληλες λέξεις πού ὑπάρχουν στὴν παρένθεση καὶ στὸν κατάλληλο τύπο:
 - α) *Οἱ ... τοὺς ... μετὰ τῶν ... διώκουσι.* (πολέμιος, νέος, σύμμαχος)
 - β) *Οἱ ἄνθρωποι τοὺς ... ἐν τοῖς ... καὶ πολλὰ ... αὐτοῖς...*
(θεραπεύω (=λατρεύω), ναός, θεός, θύω (=θυσιάζω), πρόβατον)
 - γ) *Οἱ ... παρέχουσι πάντα τὰγαθὰ τοῖς ... ἀντὶ (μέ γενική)* (πόνος (=κόπος), θεός, ἄνθρωπος)
 - δ) *Οἱ τῶν ... πολλὰκις μάλιστα Οἱ γάρ ... ἀεὶ (=πάντα) οὐ ... καρπὸν*
(πόνος, γεωργός, εἰμί, ἀγρός, φέρω)
 - ε) *Οἱ ... τὰ πρόβατα ..., διὸ (= γι' αὐτό) οἱ ... τοὺς* (λύκος, γεωργός, λύκος, διώκω, ἀρπάζω)
4. Νά συμπληρωθοῦν κατάλληλα οἱ φράσεις καὶ νά βρεθοῦν τά κατηγορούμενα:
 - α) *Ἡ σιωπὴ τοῖς ... πολλάκις* (νέος, κόσμος (=στολίδι), εἰμί)
 - β) *Τὰ πονηρὰ κέρδη ... ἡδονὰς μικράς, ἀλλὰ ὕστερον αἱ ἐξ αὐτῶν θλίψεις μακραί* (ἔχω, εἰμί)
 - γ) *Οἱ ... τῷ ἀγνώστῳ* (θύω, Ἀθηναῖοι, θεός)
5. Νά σχηματιστοῦν προτάσεις μέ τίς λέξεις πού ὑπάρχουν στὴν παρένθεση καὶ νά χαρακτηριστοῦν οἱ ὅροι τους:

α)	(ὁ οὐρανός, αἴθριος, εἰμί)
β)	(εἰμί, Σωκράτης, σοφός)
γ)	(τό φύλλον, πίπτω)
δ)	(διδάσκω, ὁ διδάσκαλος)
ε)	(στρατηγός, Κλέαρχος, εἰμί)

7. Τό παράδειγμα τῆς μέλισσας

Ὁ Ἰσοκράτης μέ τό λόγο του «πρός Δημόνικον», πού ἔχει τή μορφή ἐπιστολῆς, ἀπευθύνει συμβουλές χρήσιμες γιά τή ζωή στό νεαρό Δημόνικο, γιό τοῦ Κύπριου φίλου τοῦ Ἰππόνικου.

Α' 1. Ζεὺς Ἡρακλέα καί Τάνταλον γεννήσας, ὥς οἱ μῦθοι λέγουσι καί πάντες πιστεύουσι, τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησε, τὸν δὲ διὰ τὴν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν. Τούτοις δεῖ παραδείγμασι χρώμενόν σ' ὀρέγεσθαι τῆς καλοκαγαθίας καί μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις ἐμμένειν ἀλλὰ καί τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν καί τῶν ἄλλων σοφιστῶν, εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν, ἀναγιγνώσκειν. Ὡσπερ γάρ τὴν μέλιτταν ὀρῶμεν ἐφ' ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσιν ἀφ' ἑκάστου δὲ τὰ βέλτιστα λαμβάνουσιν, οὕτω δεῖ καί τοὺς παιδείας ὀρεγομένους νεανίας μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν.

(Ἰσοκρ. Πρὸς Δημόν. 50-52)

ταῖς μεγίσταις

κολάζω

τούτοις παραδείγμασι χρώμενον

δεῖ

(σὲ) ὀρέγεσθαι

τὰ εἰρημένα

ἐμμένω

τὰ βέλτιστα

σοφιστῆς

εἰ

εἰρήκασιν(ν)

ὀρῶμεν

ἐφ', ἀφ'

καθιζάνω

οὕτω(ς)

μηδενὸς ἀπείρως ἔχω

μέ τίς ...

τιμωρῶ (ν.έ. κόλαση)

(τοῦ ρ. *χρῶμαι*) ἔχοντας αὐτά γιὰ

παράδειγμα

πρέπει

νά ἐπιθυμεῖς πολὺ (τοῦ ρ. *ὀρέγομαι*)

ὅσα ἔχουν εἰπωθεῖ, οἱ λόγοι

μένω σταθερός

τὰ καλύτερα (ν.έ. βελτίωση)

σοφός, συγγραφέας

βλ. Κεφ. 4

ἔχουν πρὶ

τοῦ ρ. *ὀρῶ* = βλέπω (βλ. Κεφ. 1)

(ν.έ. ὁρατός, ἀφορῶ)

ἐπὶ, ἀπὸ (μπροστά ἀπὸ δασεία)

κάθομαι

βλ. Κεφ. 4

τίποτε δέν ἀφήνω ἀδοκίμαστο

2. Νά μεταφραστούν οἱ φράσεις:

- Τῶν θεατῶν οἱ νέοι καὶ οἱ πρεσβῦται τοὺς νικητὰς ἐν τῷ γυμνασίῳ θαυμάζουσι.
- Σωκράτης ἐδίδασκε τὴν σωφροσύνην αἰτίαν τῆς εὐδαιμονίας εἶναι.
- Οὗτοι θέλουσι τὴν πόλιν ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν τειχίζειν.
- Ὁ στρατηγὸς λέγει τοῖς στρατιώταις ὅτι δεῖ τὰς ἀμάξας κατακαίειν.
- Ἄθηναῖοι κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον στρατεύουσι μεθ' ἅπαντος τοῦ περὶ τοῦ.

στρατεύω = ἐκστρατεύω

Β'

- Α' κλίση οὐσιαστικῶν
- Ἀπαρέμφατο τοῦ ἐνεστ. ἐνεργητ. φωνῆς καὶ τοῦ εἰμί
- Τὰ εἶδη τοῦ ἀπαρεμφάτου
- Μετάφραση γενικῆς καὶ δοτικῆς
- Ἐκθλιψη

- Ἡ Α' κλίση περιλαμβάνει ὀνόματα μόνο ἄρσενικά καὶ θηλυκά, πού ἔχουν τίς ἀκόλουθες καταλήξεις:

Ἄρσενικά		Ἐνικός Θηλυκά		Πληθυντικός Ἄρσενικά Θηλυκά
-ας	-ης	-α	-η	-αι
	-ου	-ας ἢ -ης-ης		-ῶν
-α	-η	-α ἢ -η -η		-αις
-αν	-ην	-αν	-ην	-ας
-α	-η (ἢ -α)	-α	-η	-αι

— Ἀπὸ τὰ ἄρσενικά σέ -ης ἔχουν κλητικὴ σέ -ᾶ ὅσα τελειώνουν:

- σέ -της, ὡ πολῖτα·
- σέ -άρχης, -μέτρης κτλ. (δηλαδή μέ δεύτερο συνθετικό ρῆμα), ὡ γυμνασιάρχα·

γ) τὰ ἐθνικά, ὧ Πέρσα.

- Τὰ θηλυκά σέ -α πού ἔχουν πρίν ἀπό τήν κατάληξη σύμφωνα (ἐ- κτός ἀπό ρ) τρέπουν στή γενική καί δοτική ἐνικοῦ τό -α σέ -η:
τῆς χώρας, τῆς σοφίας ἀλλά τῆς γλώσσης
τῇ χώρᾳ τῇ σοφίᾳ ἀλλά τῇ γλώσσῃ

- Στόν πληθυντικό οἱ καταλήξεις ἀρσενικῶν καί θηλυκῶν εἶναι ἴδιες.
- Ἡ γενική τοῦ πληθυντικοῦ τονίζεται πάντα στή λήγουσα καί παίρ- νει περισπωμένη: τῶν ταμῶν, τῶν στρατιωτῶν, τῶν γλωσσῶν.
- Ἡ κατάληξη -ας στήν Α' κλίση πάντα εἶναι **μακρόχρονη**: τοὺς στρα- τιώτας, τῆς χώρας, τὰς χώρας, τὰς γλώσσας.

2. Τό ἀπαρέμφατο τοῦ ἐνεστώτα τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τῶν βαρύ- τονων ρημάτων ἔχει κατάληξη **-ειν**: *μανθάνειν*.
Τό ἀπαρέμφατο τοῦ ἐνεστώτα τοῦ βοηθητικοῦ ρήματος εἰμί εἶναι: **εἶναι**.

3. Κάθε ἀπαρέμφατο μεταφράζεται μέ:

α) **ὅτι** καί τό ἀντίστοιχο ρῆμα καί λέγεται ΕΙΔΙΚΟ ΑΠΑΡΕΜ- ΦΑΤΟ: **εἶναι** = ὅτι εἶναι

β) **νά** καί τό ἀντίστοιχο ρῆμα καί λέγεται ΤΕΛΙΚΟ ΑΠΑ- ΡΕΜΦΑΤΟ: **τειγίζειν** = νά περιτειγίζουν.

4. Ἡ γενική συχνά μεταφράζεται μέ **ἀπό** + **αἰτιατική** π.χ. τοιούτων ἐστὲ προγόνων (Κεφ. 1), τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν.
Ἡ δοτική, συχνή στήν ἀρχαία γλώσσα, μεταφράζεται μέ **σέ** + **αι- τιατική** (ἢ καί μέ ἄλλες προθέσεις: **γιά, μέ** κτλ. + **αἰτιατ.**) π.χ. **ἐμμένειν τοῖς εἰρημένοις** (= μένω σταθερός στοὺς λόγους), **ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν** (= τόν τιμώρησε μέ τίς μεγαλύ- τερες τιμωρίες).

5. Κατά τήν **ἐκθλιψη** – δηλαδή τήν ἀποβολή τοῦ τελικοῦ βραχύχρο- νου φωνήεντος μιᾶς λέξεως ἐμπρός ἀπό τό ἀρχικό φωνήεν τῆς ἀκό- λουθης– ἂν ἀπομένει στό τέλος τῆς λέξεως ἄφωνο ψιλό (κ, π, τ) καί ἡ ἀκόλουθη λέξη δασύνεται, τότε τό ψιλό τρέπεται στό ἀντί- στοιχο δασύ: **κ** σέ **χ**, **π** σέ **φ**, **τ** σέ **θ** λ.χ. *ὕφ' ἡμῶν* (= ὑπό ἡμῶν), *καθ' ἑαυτόν* (= κατά ἑαυτόν).

1. Νά γίνει ἔκθλιψη στίς λέξεις:
παρά ἐμοῦ, ὅτε ἤλθεν, ἐπὶ αὐτοῦ, ὑπὸ ἄλλου, ἀπὸ ἡμῶν, ὑπὸ ἐνός, κατὰ ἡμῶν, ἀλλὰ ἐγώ, ἀπὸ ἐκείνου, ὑπὸ ἀρπαγῆς.
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τά κατάλληλα ῥήματα, πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση, καί στόν κατάλληλο τύπο:
(πράττω, λέγω, κολάζω, θαυμάζω, εἰμί, φυλάττω, ἔχω).
α) Τοὺς ἀδίκους δεῖ ...
β) Πολλὰ μὲν ..., ὦ νεανία, ὀλίγα δὲ ...
γ) Πόθεν ..., ὦ ξέने;
δ) Ἡμεῖς τοὺς νικητὰς ... καὶ ἡμεῖς ὁμοίως νικηταὶ ... ἐθέλομεν.
ε) Οὗτοι λέγουσι ταῦτα πάντα τεχνάσματα ... τῶν πολεμίων.
στ) Τοὺς ὄρκους δεῖ Οὕτω τοὺς θεοὺς συμμάχους ...
3. Νά ἀναφεροῦν μερικά παραδείγματα τῆς ν.έ. στά ὁποῖα χρησιμοποιεῖται μέ τίς ἀκόλουθες λέξεις δοτική: αὐτόφωρο, καιρός, θεός, κοντός (= κοντάρι), τά μετρητά.
4. Νά μεταφραστοῦν οἱ γενικές καί δοτικές:
Τῶν πολιτῶν οἱ ἄριστοι ἐπαινοῦνται.
Τοῖς ὁργάνοις τοῦ ἐργαστηρίου ἀσκούμεθα.
Τοῖς καλοῖς λόγοις τέρπομαι.
Ξενοφῶν ἐστὶν εἰς τῶν τοῦ Σωκράτους μαθητῶν.
Οἱ ἄνθρωποι πολλάκις ἀγνοίᾳ ἀμαρτάνουσιν.
5. Νά τραποῦν ἀπὸ τὸν ἐνικό στόν πληθυντικό καί ἀντίστροφα:
α) Οἱ μῦθοι λέγουσιν ὅτι οἱ θεοὶ τοὺς κακοὺς ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις κολάζουσιν.
β) Ὁ θεατὴς ἐν τῷ γυμνασίῳ τὸν νικητὴν θαυμάζει.
γ) Ἡ θύελλα ἐν τῇ θαλάττῃ φόβον τῷ ἀνθρώπῳ φέρει.
δ) Ἀγαθὸς εἶ, ὦ νεανία, καὶ ἀγαθὰ ἔργα πράττεις.
6. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς κατάλληλες λέξεις πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση καί νά τεθοῦν στόν κατάλληλο τύπο:
α) Οἱ Ἀθηναῖοι νομίζουσι τοὺς ... ψυχὴν τῆς ... (πολιτεία, εἰμί, πολι-
της)
β) Οἱ ... τοὺς νέους δι' ἀχαριστίαν ἰσχυρῶς ... (κολάζω, Πέρσης)
γ) Σωκράτης οὐκ ἐθέλει τοὺς δικαστὰς..., ἀλλὰ ... τὴν ἀλήθειαν μεγίστην δίδωμιν ... (νομίζω, ἔχω, κολακεύω)
7. Νά βρεθοῦν λέξεις τῆς ν.έ. πού ἔχουν τὴν ἴδια ρίζα μέ τίς ἀκόλουθες λέξεις τῆς ἀρχαίας:
ποιῶ, κολάζω, ὀρέγομαι, ἀναγινώσκω, ὄρω, καθίζανω.

8. Ἡ ἀρετή καί ὁ Ἡρακλῆς

Ὁ Σωκράτης σέ μιὰ συζήτησή του μέ τόν Ἀρίστιππο τόν Κυρηναῖο γιά τήν ἀνατροφή τῶν νέων ἀναφέρει τό μῦθο τοῦ σοφιστῆ Προδίκου γιά τή συνάντησή τοῦ Ἡρακλῆ μέ τήν Ἀρετή καί τήν Κακία, ὅταν ὁ Ἡρακλῆς, ἔφηβος πιά, σκεφτόταν ποιό δρόμο νά διαλέξει στή ζωή του. Στήν περικοπή μιλάει ἡ Ἀρετή.

- Α'** 1. Ἐγὼ σύνειμι μὲν θεοῖς, σύνειμι δὲ ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς· ἔργον δὲ καλὸν οὔτε θεῖον οὔτ' ἀνθρώπειον χωρὶς ἐμοῦ γίνε-
ται. Τιμῶμαι δὲ μάλιστα πάντων καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρὰ
ἀνθρώποις οἷς προσήκει, ἀγαπητὴ μὲν συνεργὸς τεχνίταις, πι-
στη δὲ φύλαξ οἴκων δεσπótαις, εὐμενὴς δὲ παραστάτις οἰκέ-
ταις, ἀγαθὴ δὲ συλλήπτρια τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων. Ὑπνος δὲ
τοῖς ἐμοῖς φίλοις πάρεστιν ἡδίων ἢ τοῖς ἀμόχθοις, καὶ οὔτε
ἀπολείποντες αὐτὸν ἄχθονται οὔτε διὰ τοῦτον μεθιάσι τὰ
δέοντα πράττειν. Καὶ οἱ μὲν νέοι τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαί-
νοις χαίρουσιν, οἱ δὲ γεραίτεροι ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλον-
ται.

(Ξενοφ. Ἀπομν. 2, 1, 32)

σύν-ειμι + (δοτ.)

μάλιστα πάντων

οἷς

παραστάτις, ἡ

οἰκέτης

συλλήπτρια

πάρεμι

ἡδίων

ἢ

ὁ, ἡ ἄμοχθος, τὸ -ον

ἀπολείπω

ἄχθομαι

μεθιάσι

τὰ δέοντα

γεραίτερος

ἀγάλλομαι

συναναστρέφομαι

περισσότερο ἀπὸ ὅλους

σὲ ὅσους (ἀναφ. ἀντων. ὅς, ἡ, ὅ)

βοηθός

δοῦλος

συμβοηθός

εἶμαι κοντά, φτάνω

πιό εὐχάριστος

παρά (βλ. Κεφ. 4)

αὐτός πού δέ μοχθεῖ, ὁ ξεκούραστος

ἐγκαταλείπω, ἀφήγω

στενοχωριέμαι, ἀγαναχτῶ

ἀφήνουν, ἀμελοῦν

ὅσα πρέπει

ὁ γεροντότερος (βλ. Κεφ. 4: οἱ πρεσβύτεροι)

εὐφραίνομαι, χαίρομαι

2. Νά μεταφραστούν οι επόμενες φράσεις:

- α) Λέγεται τούς Χαλδαίους ἐλευθέρους καί ἀλκίμους εἶναι.
β) Αἱ ἐν ταῖς κώμαις τῶν Ἀρμενίων οἰκίαι κατάγειοι, αἱ δὲ εἰσοδοὶ τοῖς ὑποζύγιοις ὀρυκταὶ ἦσαν.
γ) Οἱ τοῦ ἀγαθοῦ κριτοῦ καλοὶ λόγοι πείθουσι τοὺς πολίτας.
δ) Ὁ κῆρυξ ἐρωτᾷ· τίς βούλεται ἀγορεύειν;
ε) Ὡς ἐλέφαν, ὥς μέγας εἶ!
στ) Γίγνεσθε, ὦ στρατιῶται, πρόθυμοι καί ἀγαθοὶ ἄνδρες.

ἀλκιμος = δυνατός, γενναῖος
κατάγειος = ὑπόγειος

ὑποζύγιον = ζῶο δεμένο σὲ ἅμαξα
ὀρυκτός = σκαμμένος

Β'

1. Ἐπίθετα δευτερόκλιτα
2. Τὰ εἶδη τῶν προτάσεων
3. Σχῆμα ὑπερβατό

1. Τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα εἶναι **τρικατάληκτα** καὶ **δικατάληκτα**.

- α) **Στά τρικατάληκτα** οἱ καταλήξεις στήν ὄνομ. ἐνικοῦ εἶναι:
Ἀρσ. -ος καλός, πλούσιος, μικρός
Θηλ. -ῃ ἢ -α (ἂν ὑπάρχει πρὶν ἀπὸ τήν κατάληξιν φωνῇεν ἢ ρ) καλή, πλουσία, μικρά
Οὐδ. -ον καλόν, πλούσιον, μικρόν

- β) **Στά δικατάληκτα**
Ἀρσ. καὶ Θηλ. -ος ὁ, ἡ ἔνδοξος
Οὐδ. -ον τό ἔνδοξον

Δικατάληκτα ἐπίθετα εἶναι:

- α) **Τὰ περισσότερα σύνθετα σέ -ος:** ὁ, ἡ ἔνδοξος, ὁ, ἡ κατάγειος
β) **Τὰ ἐπίθετα:** αἰθριος, βάνανσος, βάρβαρος, βέβηλος, γαμήλιος, δόκιμος, ἡμερος, ἥρεμος, ἥσυχος κτλ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Τό θηλυκό ἀπὸ τὰ τρικατάληκτα ἐπίθετα, πού κλίνεται κατὰ τήν Α' κλίση, στήν ὀνομαστική, γενική καί κλητική τοῦ πληθυντικοῦ τονίζεται ὅπως καί τό ἀρσενικό: ὁ βέβαιος, ἡ βεβαία ἀλλά οἱ βέβαιοι, αἱ βέβαιαι, τῶν βεβαίων κτλ.

2. Όπως καί στά νέα ἑλληνικά τά εἶδη τῶν προτάσεων κατά τό περι-
εχόμενο εἶναι:

Προτάσεις **κρίσεως, ἐπιθυμίας, ἐρωτηματικές, ἐπιφωνηματικές.**

3. Ἡ σειρά τῶν λέξεων στά ἀρχαῖα ἑλληνικά δέν εἶναι πάντα ὅπως στά νέα· λ.χ. μεταξὺ τοῦ ἄρθρου καί τοῦ ὀνόματος συχνά παρεμβάλλεται μία λέξη ἢ δύο λέξεις (ἡ Ἀθηναίων πολιτεία, τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνοις) κτλ. (σχήμα ὑπερβατό). Γι' αὐτό στή μετάφραση οἱ λέξεις πρέπει νά μπαίνουν στή σειρά πού εἶναι κανονική γιά τά νέα ἑλληνικά.

Γ'

1. Νά τεθοῦν στίς πλάγιες πτώσεις:
*ἐλεύθερος καί ἄλκιμος, φανερά ὁδός, οἰκία κατάγειος, ὀρυκτὴ εἴσοδος, ἀγα-
θὸς κριτής.*
2. Νά τεθοῦν στόν κατάλληλο τύπο μέ τό ἄρθρο τά ἐπίθετα πού βρίσκο-
νται στήν παρένθεση:
α) ... ἀνθρώπους, ... ζῶης (τίμιος, ἔντιμος)
β) ὀπλοφορίαι, θαλάττη (παράνομος, ἥρεμος)
γ) χώραις, ζῳοῖς (βάρβαρος, ἥμερος)
δ) καί νόμων, πολίτας (θεῖος, ἀνθρώπειος, γενναῖος)
ε) ἄρτοις, ὁδοῦ (κρίθινος, φανερός)
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς κατάλληλες λέξεις πού ὑπάρχουν
στήν παρένθεση καί στόν κατάλληλο τύπο:
α) Ἐν ταῖς ... Ἀθήναις αἱ μὲν τῶν ἰδιωτῶν οἰκίαι μικραὶ καί..., οἱ δὲ δημό-
σιοι οἰκοὶ ... τε καὶ ... ἦσαν. (ἀρχαῖος, ταπεινός, ὑψηλός, καλός (= ὠραῖος))
β) Οἱ τῶν γεωργῶν πόνοι πολλάκις ... εἰσιν, ἐπειδὴ ... ζῶα τοὺς καρπούς
διαφθείρει. (βλαβερός, μάταιος)
γ) Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Βαβυλῶνι στοαὶ ... καὶ κῆποι ... καὶ περίπατοι ... ἦσαν.
(τερπνός, ἀνθηρός, περιλαμπρός)
4. Νά τεθοῦν οἱ λέξεις κατά τό ὑπερβατό σχῆμα:
*τὸ ἔργον ἐν πολέμῳ, ὁ ἔπαινος τῶν πρεσβυτέρων, τὰ πράγματα τῆς πόλεως,
τοῦ Ξέρξου ἢ στρατιά, οἱ παῖδες τοῦ Ξενοφῶντος.*

9. Ἡ δύναμη τῆς μαθήσεως καὶ τῆς μελέτης

Ὁ Ξενοφώντας στὸ ἔργο του «Ἀπομνημονεύματα» προσπαθεῖ νὰ ἀποκαταστήσει τὴ φήμη τοῦ δασκάλου του, ποὺ εἶχε κατηγορηθεῖ καὶ θανατωθεῖ ἄδικα, καὶ παρουσιάζει συζητήσεις τοῦ Σωκράτη μὲ διάφορα πρόσωπα γιὰ θέματα σχετικὰ μὲ τὴν ἀρετή.

Στὸ 9ο κεφάλαιο τοῦ 3ου βιβλίου ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει τίς ἀπόψεις τοῦ Σωκράτη γιὰ ὀρισμένους ἔννοιες, ὅπως ἀνδρεία, σοφία, φθόνος, εὐτυχία κτλ.

A' 1. Πάλιν δὲ ἐρωτώμενος ὁ Σωκράτης ἡ ἀνδρεία πότερον εἴη διδασκτὸν ἢ φυσικόν, οἶμαι μὲν, ἔφη, ὥσπερ σῶμα σώματος ἰσχυρότερον πρὸς τοὺς πόνους φύεται, οὕτω καὶ ψυχὴν ψυχῆς ἐρρωμενεστέραν πρὸς τὰ δεινὰ φύσει γίγνεσθαι· ὁρῶ γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς νόμοις τε καὶ ἔθεσι τρεφομένους πολὺ διαφέροντας ἀλλήλων τόλμη. Νομίζω μέντοι πᾶσαν φύσιν μαθήσει καὶ μελέτη πρὸς ἀνδρείαν αὖξεσθαι· δῆλον μὲν γὰρ ὅτι Σκύθαι καὶ Θρᾶκες οὐ βούλονται ἀσπίδας καὶ δόρυτα λαβόντες Λακεδαιμονίοις διαμάχεσθαι· φανερόν δ' ὅτι Λακεδαιμόνιοι οὐτε Θρᾶξι πέλταις καὶ ἀκοντίοις οὐτε Σκύθαις τόξοις ἐθέλουσι διαγωνίζεσθαι. Ἐκ δὲ τούτων δῆλόν ἐστιν ὅτι πάντας χρὴ ἐν οἷς βούλονται ἀξιόλογοι γίγνεσθαι, ταῦτα καὶ μανθάνειν καὶ μελετᾶν.

(Ξενοφ. Ἀπομν. 3, 9, 1-3).

πότερον

εἴη

οἶμαι καὶ οἶομαι

ἔφη

πόνος

φύομαι

ἐρρωμενεστερος

ἔθεσι

μέντοι

αὖξομαι

δῆλον

ἡ πέλτη

ποῖο ἀπὸ τὰ δύο (πβ. Κεφ. 2, ὁπότεροι)

εἶναι (εὐχτική ἐνεστ. τοῦ ρ. εἰμί)

νομίζω, φαντάζομαι

εἶπε (πβ. Κεφ. 4 φησί)

κόπος (ν. ἑ. φυγόπονος, γεωπόνος)

γίνομαι ἀπὸ τῆ φύση

πιὸ δυνατός (ν. ἑ. ρωμαλέος, ἄρρωστος)

συνήθεια, δοτ. πληθ. τοῦ οὐσιαστ. τό ἔθος

(πβ. ν. ἑ. τό ἔθιμο)

ἀλλά, ὁμως

αὖξάνομαι

φανερό (ν. ἑ. δηλώνω, ἀδήλωτος)

μικρὴ ἑλαφριά ἀσπίδα

2. Νά μεταφραστούν οι έπόμενες φράσεις:

- α) Τόν άνθρωπον χρη̃ παρασκευάζεσθαι πρὸς τὰς ὑπὸ τῶν θεῶν παρεχομένας ἀτυχίας.
- β) Ὁργίζεσθε μὲν, ὦ νέοι, πολλάκις, ἀλλὰ γίγνεσθε σοφώτεροι τῇ ἐμπειρίᾳ διδασκόμενοι.
- γ) Οἱ Αἰγινῆται λέγουσιν οὐκ εἶναι αὐτόνομοι.
- δ) Οἱ Σπαρτιᾶται βούλονται διὰ τοῦ πεδίου πρὸς τὴν πόλιν πορεύεσθαι.
- ε) Ἀναξαγόρας τὸν ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι.
- στ) Οἱ πολῖται οἶονται τὰ ξύλινα τείχη σωτηρίαν εἶναι τῇ πόλει.

Β'

- 1. Ἐνεστώτας τῆς μέσης φωνῆς στήν ὀριστική,
στό ἀπαρέμφατο καὶ στή μετοχή
- 2. Τό ὑποκείμενο τοῦ ἀπαρεμφάτου

1. Ὁ ἐνεστώτας μέσης φωνῆς στήν ὀριστική διαφέρει ἀπό τόν ἴδιο χρόνο τῆς νέας ἑλληνικῆς στό β' ἐνικό πρὸς. καὶ στό α' καὶ β' πληθ.

Ἐνικός	Πληθυντικός
τρέφ-ομαι	τρέφ-όμεθα (ν.έ. τρεφόμεσθε)
τρέφ-η ἢ -ει (ν. έ. τρέφεσαι)	τρέφ-εσθε (ν. έ. τρέφεστε)
τρέφ-εται	τρέφ-ονται

Ὁ ἐνεστώτας μέσης φωνῆς στό ἀπαρέμφατο εἶναι:
τρέφ-εσθαι

καὶ στή μετοχή: **τρέφ-όμενος**
τρέφ-ομένη
τρέφ-όμενον

Ἡ μετοχή κλίνεται σάν ἐπίθετο δευτερόκλιτο μέ τρία γένη (βλ. Κεφ. 8).

2. Τό ὑποκείμενο τοῦ ἀπαρεμφάτου δέν τό βρίσκουμε μόνο σέ ὀνομαστική, ὅπως συμβαίνει μέ τό ρῆμα, ἀλλά καὶ σέ **αἰτιατική**. Τό ὑποκείμενο τοῦ ἀπαρεμφάτου βρίσκεται:

- α) Σέ ὀνομαστική, ὅταν τό ἀπαρέμφατο καί τό ρῆμα, ἀπό τό ὁποῖο ἐξαρτᾶται, ἔχουν τό ἴδιο ὑποκείμενο (**ταυτοπροσωπία**):
Σ κ ύ θ α ι β ο ύ λ ο ν τ α ι διαμάχεσθαι.
- β) Σέ αἰτιατική, ὅταν τό ἀπαρέμφατο καί τό ρῆμα δέν ἔχουν τό ἴδιο ὑποκείμενο (**ἐτεροπροσωπία**): *Οἶμαι ψ υ χ ῇ ν γίγνεσθαι ἐρρωμενεστέραν.*

1. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς κατάλληλες λέξεις πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση καί νά τεθοῦν στόν κατάλληλο τύπο:
- α) *Ὁ στρατιώτης οὐκ ... τῷ στρατηγῷ ...* (πείθομαι, ἐθέλω)
 β) *Πολλοὶ Πέρσαι ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου* (διώκομαι (μετοχή), φονεῦμαι)
 γ) *Σωκράτης λέγει... πηγὴν καὶ αἰτίαν τῆς εὐδαιμονίας ...* (εἰμί, σωφροσύνη)
 δ) *Ὁ ... ἐθέλει τοὺς νέους τὴν ...* (διδάσκω, ἀρετή, διδάσκαλος)
 ε) *Ἀγησίλαος ... τοὺς στρατιώτας καλῶς παρασκευάζεσθαι κωλύει τούτους ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ...* (μάχομαι, βούλομαι (μετοχή))
2. Νά σχηματίσετε φράσεις μέ τίς ἀκόλουθες λέξεις στόν κατάλληλο τύπο:
- α) *βούλομαι, διδάσκομαι, ὁ μαθητής*
 β) *νομίζω, Κῦρος, βλέπτομαι, ὁ πολέμιος (πληθ.)*
 γ) *τὸ παιδίον (πληθ.), βούλομαι, διαγωνίζομαι, οἱ νέοι (πληθ.)*
3. Νά μποῦν στίς πλάγιες πτώσεις:
- σφζόμενος ἄνθρωπος, θηρευομένη ἔλαφος, φνόμενον δένδρον.*
4. Πῶς θά μπορούσαν νά διατυπωθοῦν οἱ φράσεις τοῦ κειμένου Α2 ἂν ἄρχιζαν:
- α) *Ὅργιζῃ μὲν ὦ νέε, ἀλλὰ...*
 β) *Ὁ Αἰγινήτης ...*
 γ) *Ὁ Σπαρτιάτης ...*
5. Νά βρεθοῦν λέξεις (οὐσιαστικά, ἐπίθετα, ρήματα) τῆς νέας ἑλληνικῆς πού ἔχουν τό ἴδιο θέμα μέ τίς λέξεις:
- φύομαι, αὔζομαι, διαγωνίζομαι, δῆλον.*

10. Οἱ συμφορές πού προξένησε ὁ Ἀγοράτος

Ὁ Λυσίας στό λόγο του «Κατά Ἀγοράτου» κατηγορεῖ τόν Ἀγοράτο ὅτι ὑπηρετώντας τοὺς ὀλιγαρχικοὺς εἶχε γίνει αἴτιος τοῦ θανάτου δημοκρατικῶν πολιτῶν μέ τίς καταγγελίες του. Τό λόγο τόν ἐκφωνεῖ πρὸς τοὺς δικαστές τῆς Ἡλιαίας ὁ ἀδελφός ἑνός ταξιάρχου πού εἶχε ἐκτελεστεῖ καί ζητᾶ τή δίκαιη καί παραδειγματική τιμωρία τοῦ Ἀγοράτου.

- A' 1.** Οὗτοι μὲν τοίνυν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὑπ' Ἀγοράτου ἀπογραφέντες ἀπέθανον. Ἀνιῶμαι μὲν οὖν ὑπομινθήσκων τὰς γεγενημένας συμφορὰς τῇ πόλει, ἀνάγκη δ' ἐστίν, ὧ ἄνδρες δικασταί, ἐν τῷ παρόντι καιρῷ. Ἰστε μὲν γάρ τοὺς ἐκ Σαλαμῖνος τῶν πολιτῶν κομισθέντας, οἳ οἱ ἦσαν καὶ ὅσοι, καὶ οἷψ ὀλέθρῳ ὑπὸ τῶν τριάκοντα ἀπώλοντο· μέμνησθε δὲ καὶ τοὺς ἐνθάδε διὰ τὰς ἰδίας ἔχθρας ἀπαγομένους εἰς τὸ δεσμοτήριον· οἱ οὐδὲν κακὸν τὴν πόλιν ποιήσαντες ἠναγκάζοντο αἰσχίστῳ καὶ ἀκλεεστάτῳ ὀλέθρῳ ἀπόλλυσθαι, οἱ μὲν γονέας πρεσβύτας καταλιπόντες, οἱ ἡλιζον ὑπὸ τῶν σφετέρων αὐτῶν παίδων γηροτροφηθέντες ταφήσεσθαι, οἱ δὲ ἀδελφὰς ἀνεκδότους, οἱ δὲ παῖδας μικροὺς πολλῆς ἔτι θεραπείας δεομένους.

(Λυσία Κατὰ Ἀγορ. 43-45)

τοίνυν	λοιπὸν
ἀπογράφομαι	καταγράφομαι στὸν κατάλογο (πού δόθηκε στοὺς Τριάκοντα τυράννους)
ἀνιῶμαι	λυποῦμαι, στενοχωριέμαι (ν. ἑ. ἀνιαρός)
ὑπομινθήσκω	ὑπενθυμίζω
ἴστε	τοῦ ρ. οἶδα = γνωρίζω
κομίζομαι	μεταφέρομαι
ἀπώλοντο	τοῦ ρ. ἀπ-όλλυμαι = χάνομαι, καταστρέφομαι (πβ. ὀλεθρός)
μέμνημαι	θυμᾶμαι
ἐνθάδε	ἐδῶ
ἀπάγω	ὀδηγῶ (ν.ἑ. ἀπαγωγή)
ἀκλεεστάτος	ἐντελῶς ἄδοξος
σφέτερος, -α, -ον	δικός τους
γηροτροφῶ	γεροκομῶ
ἀνέκδοτος, -ος, -ον	ἀνύπαντρος
θεραπεία	περιποίηση, φροντίδα
δέομαι	ἔχω ἀνάγκη, παρακαλῶ

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἡ δὲ κρίσις τοιαύτη ἐγένετο, οἷαν καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ (= ἑσεῖς οἱ ἴδιοι) ἐπίστασθε.
- β) Οὐκ ἔστιν ὄρᾶν ὅποσοι εἰσὶν οἱ πολέμιοι.
- γ) Λύσανδρος ἀπέδωκε τὴν πόλιν Αἰγινήταις, ὅσους ἐδύνατο πλείστους αὐτῶν ἀθροίσας.
- δ) Πολεμήσομεν ὅποτερῳ μὴ δέχεται ταύτην τὴν εἰρήνην.

ἡ κρίσις = ἡ δίκη

Β' 1. Ἀναφορικές ἀντωνυμίες

2. Συλλαβές - Συλλαβισμός

1. Οἱ πῶς συνηθισμένες ἀναφορικές ἀντωνυμίες τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς εἶναι:

- α) ὅς, ἥ, ὃ (ὁ ὅποιος, αὐτός πού)
- β) ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ (αὐτός ἀκριβῶς πού)
- γ) ὁπότερος, ὁποτέρω, ὁπότερον (ὅποιος ἀπὸ τοὺς δύο)
- δ) ὅσος, ὅση, ὅσον
- ε) ὁπόσος, ὁπόση, ὁπόσον (ὅσος)
- στ) οἷος, οἷα, οἷον (τέτοιος πού) κτλ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- Ὅλες οἱ ἀναφορικές ἀντωνυμίες ἀρχίζουν ἀπὸ **φωνῆεν** καὶ παίρνουν **δασεία**.
- Οἱ ἀναφορικές ἀντωνυμίες (ἐκτός ἀπὸ τὴν **ὅστις, ἥτις, ὃ, τι** πού θά δοῦμε ἀργότερα) κλίνονται σὰν δευτερόκλιτα ἐπίθετα τρικατάληκτα (**Προσοχή:** ἡ **ὅς, ἥ, ὃ** χωρὶς τὸ τελικό **-ν** στό οὐδέτερο).
- Ἡ ἀντωνυμία **ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ** κλίνεται ὅπως ἡ ἀντωνυμία **ὅς, ἥ, ὃ**, ἐνῶ τὸ μόριο **πέρ** μένει ἄκλιτο καὶ δέν ἐπηρεάζει τὸν τονισμό: **ἥπερ, οἷπερ**.
- Ἡ ἀντωνυμία **ὅς, ἥ, ὃ** στὴν ἀρχὴ περιόδου ἢ ἡμιπεριόδου μεταφράζεται σὰν δεικτική (αὐτός, -ή, -ό).

2. Μιά συλλαβή λέγεται:

α) **Μακρόχρονη**, ἂν ἔχει μακρόχρονο φωνῆεν ἢ δίφθογγο: **χαί-ρω**

β) **Βραχύχρονη**, ἂν ἔχει βραχύχρονο φωνῆεν: **νέ-ος**

γ) **Θέσει μακρόχρονη**, ἂν ἔχει βραχύχρονο φωνῆεν καὶ ὕστερα ἀπ' αὐτὸ δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα ἢ ἓνα διπλό (ζ, ξ, ψ): **σε-** μνός, **ε-**χθρός, **τό-**ξον.

Οἱ κανόνες συλλαβισμού τῆς νέας ἑλληνικῆς ἰσχύουν καὶ γιὰ τὴν ἀρχαία μὲ δύο διαφορές:

α) Οἱ σύνθετες λέξεις χωρίζονται στὰ συνθετικά μέρη τους: *ἐξ-έρχομαι*, *σύν-οδος*.

Ἀλλὰ ἂν τὸ α' συνθετικό ἔχασε στὴ σύνθεση τὸ τελικό φωνῆεν, τότε συλλαβίζονται σάν ἀπλές λέξεις: *ἀ-πέρχομαι* (*ἀπό-έρχομαι*), *κά-θοδος* (*κατά-δός*).

β) Στὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ τὰ συμπλέγματα **γμ, χμ, θμ, τν, φν, δ ε ν** χωρίζονται στὸ συλλαβισμό, γιὰτὶ ἀντιστοιχοῦν μὲ τὰ συμπλέγματα **κμ, τμ, θν, πν**, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν ἀρχαίες ἑλληνικὲς λέξεις: *τά-γμα*, *δρα-χμή*, (κιμητός = κατεργασμένος), *βα-θμός* (τιμήμα), *φά-τνη* (θνητός), *δά-φνη* (πνοή).

Γ'

1. Νά μποῦν οἱ κατάλληλες ἀναφορικές ἀντωνυμίες:

α) *Τοῦτ' ἔστι τὸ πλοῖον ...* (πού) *εἰς Ἀῆλον οἱ Ἀθηναῖοι πέμποσιν.*

β) *Τοιοῦτός ἐστιν οὗτος ...* (τέτοιος πού) *μὴ βούλεσθαι πολλοὺς ἀποκτείνειν.*

γ) *Οὗτός ἐστιν ...* (πού) *τοὺς στρατηγούς ἀπέκτεινε.*

δ) *Πῶς οὖν ἐνοχός ἐστι Σωκράτης τῇ γραφῇ; ...* (αὐτός) *φανερὸς ἐστι θεραπεύειν τοὺς θεούς.*

2. Νά σχηματιστοῦν προτάσεις μὲ τίς ἀκόλουθες λέξεις στὸν κατάλληλο τύπο:

α) *Κύριος, ὅς, ἀγαπᾷ, παιδεύει*

β) *ὀφθαλμός, τὰ πάντα, Δίκη, ὄρᾳ, ἔστι (=ὑπάρχει), ὅς*

γ) *διδασκαλεῖον, ἐν τοῖς, ὅσος, νέος, εἰμί, μουσική, μανθάνω.*

3. Νά γραφοῦν στίς πλάγιες πτώσεις οἱ ἀναφορικές ἀντωνυμίες: *ὅς, ἡ, ὅ, - οἷος, οἷα, οἷον, - ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ, - ὅσος, ὅση, ὅσον.*

4. Νά συλλαβιστοῦν οἱ ἀκόλουθες λέξεις καὶ νά βρεθοῦν οἱ θέσει μακρόχρονοι συλλαβές: *ἄνδρες, ἀπογραφέντες, ταῦτα, ἐπέτρεψαν, ἀπάγω, ἐξαίφνης.*

11. Ψυχρή υποδοχή ἀγγελιοφόρου στήν Ἀθήνα

Τό ἀπόσπασμα ἀναφέρεται στά γεγονότα ἀμέσως μετά τή μάχη στά Λεύκτρα τῆς Βοιωτίας, τό 371 π.Χ., ὅπου οἱ Λακεδαιμόνιοι νικήθηκαν ἀπό τοὺς Θηβαίους. Ἡ συμφορά γιά τοὺς Σπαρτιάτες ἦταν μεγάλη.

1. Οἱ δὲ Θηβαῖοι εὐθὺς μετὰ τὴν μάχην ἔπεμπον εἰς Ἀθήνας ἄγγελον ἐστέφανωμένον καὶ ἅμα μὲν τῆς νίκης τὸ μέγεθος ἔφραζον, ἅμα δὲ βοηθεῖν ἐκέλευον. Τῶν δὲ Ἀθηναίων ἡ βουλὴ ἐτύγχανε ἐν ἀκροπόλει καθημένη. Ἐπεὶ δ' ἤκουσαν τὸ γεγενημένον, ὅτι μὲν σφόδρα ἠνιάθησαν, πᾶσι δῆλον ἦν· οὔτε γὰρ ἐπὶ ξένια τὸν κήρυκα ἐκάλεσαν περὶ τε τῆς βοηθείας οὐδὲν ἔλεγον. Καὶ Ἀθήνηθεν μὲν οὕτως ἀπῆλθεν ὁ κῆρυξ. Πρὸς μὲντοι Ἰάσονα, σύμμαχον ὄντα, ἔπεμπον σπουδῇ οἱ Θηβαῖοι κελεύοντες βοηθεῖν. Ὁ δ' εὐθὺς τριήρεις μὲν ἐπλήρου ὥς βοηθήσων κατὰ θάλατταν, συλλαβὼν δὲ τό τε ξενικὸν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἱππέας πεζῇ διεπορεύετο εἰς τὴν Βοιωτίαν.

(Ξενοφ. Ἑλλην. 6,4, 19-21)

πέμπο	στέλνω (ν.έ. πομπός)
φράζω	ἐξηγῶ, λέω (ν.έ. ἐκφράζω)
κελεύω	διατάζω, προτρέπω
ἡ βουλὴ ἐτύγχανε καθημένη	ἡ β. συνέβαινε νά συνεδριάζει
ἠνιάθησαν	(τοῦ ρ. ἀνιδῶμαι) βλ. Κεφ. 10
καλῶ ἐπὶ ξένια	καλῶ σέ δεῖπνο (ξένια=δῶρα φιλοξενίας)
Ἀθήνηθεν	ἀπὸ τὴν Ἀθήνα (πβ. πόθεν=ἀπὸ ποῦ)
σπουδῇ	βιαστικά
ἡ τριήρης (ἐνν. ναῦς)	πολεμικό πλοῖο μέ τρεῖς σειρές κουπιά
ὥς βοηθήσων	γιά νά βοηθήσει
συλλαμβάνω	παίρνω μαζί μου, συγκεντρώνω
τὸ ξενικόν (ἐνν. στράτευμα)	τὸ μισθοφορικό στράτευμα
ὁ Ἰάσων	ἦταν τύραννος τῶν Φερῶν

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, ὃς καὶ Φαριναβάζω ἐτύγγανε ξένος ὢν.
- β) Ἐντεῦθεν, ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγίγνετο, ἐπορεύοντο Ἀθήναζε.
- γ) Ἐπειθόμεθα μὴ κλείειν τὴν θύραν· εἵχομεν γὰρ οὐδὲν ἐν τῇ οἰκίᾳ.
- δ) Εἰ δέ τις ἀθυμεῖ, ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσιν ἱππεῖς τοῖς δὲ πολεμίοις πολλοί, ἐνθυμήθητε ὅτι οἱ μύριοι ἱππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοι εἰσιν ἄνθρωποι.
- ε) Ἐνταῦθα μέγας ναὸς ἦν, ἐν ᾧ πολὺς λαὸς ἡθροίζετο.
- στ) Ἐν ᾧ δὲ πάντα ταῦτα ἐγίγνετο, τὰ κατὰ θάλατταν καὶ τὰς πρὸς θαλάττῃ πόλεις γενόμενα διηγῆσομαι.

ἐτύγγανεν ὢν = συνέβαινε νὰ εἶναι

ἀθυμῶ = φοβοῦμαι, στενοχωριέμαι

Β'

1. Παρατατικός ἐνεργ. καὶ μέσος στήν ὀριστική καὶ παρατατικός τοῦ εἰμί
2. Καταλήξεις τοπικῶν ἐπιρρημάτων
3. Παρατακτική καὶ ὑποτακτική σύνδεση προτάσεων

1. Στόν παρατατικό, ὅπως καὶ στοὺς ἄλλους ἱστορικούς χρόνους τῆς ὀριστικῆς, τὰ ρήματα παίρνουν αὐξηση σ' ὅλα τὰ πρόσωπα-καὶ ὄχι ὅπως στὰ νέα ἑλληνικά.

Ἡ αὐξηση εἶναι: α) συλλαβική, δηλαδή ἕνα ε, καὶ τὴν παίρνουν τὰ ρήματα πού ἀρχίζουν ἀπὸ σύμφωνο: πέμπω, **ἐπεμπον** καὶ β) χρονική, δηλαδή ἡ ἔκταση τοῦ ἀρχικοῦ βραχύχρονου φωνήεντος τοῦ ρήματος: ἀκούω, **ἤκουον**.

Κατὰ τὴν ἔκταση τὸ α ἢ τὸ ε, τρέπεται σέ **η**, τὸ ρ σέ **ω**, τὸ ἰ σέ **ι** κτλ. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο τὸ αἰ ἢ εἰ τρέπεται σέ **η** τὸ αὐ ἢ εὐ σέ **ηυ** τὸ οἰ σέ **ω**: ἐλπίζω-**ἤλπιζον**, ὀρίζω-**ὥριζον**, αἰσθάνομαι-**ἤσθανόμην**.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Τὰ ρήματα πού ἀρχίζουν ἀπὸ **ρ** τὸ διπλασιάζουν μετὰ τὴ συλλαβική αὐξηση: ῥίπτω-**ἔρριπτον**.

Οί καταλήξεις:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ-ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ			
ένεργητικῆς φωνῆς		μέσηςς φωνῆς	
-ον	ἔπεμπον	-όμεν	ἐπεμτόμεν
-ες	ἔπεμπες	-ου	ἐπέμπτου
-ε(ν)	ἔπεμπε(ν)	-ετο	ἐπέμπετο
-ομεν	ἐπέμπομεν	-όμεθα	ἐπεμτόμεθα
-ετε	ἐπέμπετε	-εσθε	ἐπέμπεσθε
-ον	ἔπεμπον	-οντο	ἐπέμποντο

Ὁ παρατατικός στήν ὀριστική τοῦ ρ. εἰμί εἶναι:

ἦ καί ἦν, ἦσθα, ἦν, ἦμεν, ἦτε, ἦσαν.

2. Τά τοπικά παράγωγα ἐπιρρήματα

α) ὅταν σημαίνουν **στάση** σ' ἕναν τόπο ἔχουν καταλήξεις **-θι, -σι(ν), -οι** (ἀλλοθι = ἄλλου, Ἀθήνησι(ν) = στήν Ἀθήνα, οἶκοι = στόν οἶκο, στήν πατρίδα).

β) ὅταν σημαίνουν **κίνηση** πρὸς ἕναν τόπο ἔχουν καταλήξεις **-σε, -δε, (-ζε)** (ἐκεῖσε = πρὸς τά ἐκεῖ, Ἀθήνασδε/Ἀθήναζε = πρὸς τήν Ἀθήνα).

γ) ὅταν σημαίνουν **κίνηση** ἀπό ἕναν τόπο ἔχουν τήν κατάληξη **-θεν** (ἐκεῖθεν = ἀπό ἐκεῖ, Ἀθήνηθεν = ἀπό τήν Ἀθήνα).

3. Ὅπως καί στά νέα ἑλληνικά οἱ προτάσεις συνδέονται:

α) **μέ παράταξη** (παρατακτική σύνδεση) καί

β) **μέ ὑπόταξη** (ὑποτακτική σύνδεση)

Ἡ παρατακτική σύνδεση τῶν προτάσεων γίνεται μέ τούς συνδέσµους: τούς **συμπλεκτικούς, ἀντιθετικούς, διαζευκτικούς, (διαχωριστικούς), συμπερασµατικούς** καί τόν **αἰτιολογικό γάρ**.

Ἡ ὑποτακτική σύνδεση γίνεται μέ τούς συνδέσµους τούς: **εἰδικούς, αἰτιολογικούς** (ἐκτός ἀπό τό γάρ), **τελικούς, ὑποθετικούς, παραχωρητικούς, χρονικούς, ἀποτελεσµατικούς** (ὥς, ὥστε), **ἐνδοιαστικούς** καί μέ **ἀναφορικές** λέξεις (ἀναφορικές ἀντωνυμίες καί ἀναφ. ἐπιρρήματα).

Γ.

1. Νά μεταφραθοῦν στά ἀρχαῖα μέ ἕνα ἐπίρρημα οἱ ἀκόλουθες ἐμπρόθετες φράσεις:

πρὸς τά *Μέγαρα*, ἀπό ποῦ, ἀπό κεῖ, ἀπό ἐδῶ, ἀπό ἄλλο μέρος, ἀπό τό σπίτι, ἀπέξω, ἀπό μέσα, πρὸς τά ἐκεῖ, πρὸς τήν πατρίδα, στό σπίτι, στήν Ἀθήνα, πρὸς τήν Ἀθήνα, ἀπό παντοῦ.

2. Νά σχηματιστεῖ ὁ παρατατικός τῶν ρημάτων στό α' καί β' πρόσ. ἐν. ἀριθμοῦ: *ὀφείλω, ἀγείρω, ἐλαύνω, ἵκετεύω, αἰσθάνομαι, οἰκτίρω, εὔχομαι*.
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τά κατάλληλα ρήματα πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση καί νά τεθοῦν στόν κατάλληλο τύπο τοῦ παρατατικοῦ:
 α) *Ὅτε γάρ ταῦτα ..., οὐ παρὼν ἐτύγγανε, ἀλλ' ἐν Θετταλίᾳ μετὰ Προμηθέως δημοκρατίαν ... καί τοὺς πενέστας ... ἐπὶ τοὺς δεσπότας. (ὀπλίζω, γίγνομαι, ἰδρίω).*
πενέστης = δουλοπάροικος
 β) *Οἱ τῶν Σπαρτιατῶν παῖδες πρῶτ' ἐκ τῶν κλινῶν ..., ἐν τῷ ποταμῷ ..., ἔπειτα δὲ (λούομαι, γυμνάζομαι, ἐγείρομαι)*
 γ) *Κῆρος Κίεαρχον ... πέμπειν ὅσον ... αὐτῷ στράτευμα' ... γάρ ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πορεύεσθαι. (εἰμί, κελεύω, βούλομαι)*
4. Νά βρεθοῦν λέξεις τῆς ν.ἐ. πού ἔχουν τό ἴδιο θέμα μέ τά ἀκόλουθα ρήματα τῆς ἀρχαίας: **πέμπω, φράζω, κελεύω, ἀνιῶμαι, πληρῶ, πορεύομαι**.
5. Νά ἐξηγήσετε πῶς ἡ φράση «οὔτε ἐπὶ ξένια τὸν κήρυκα ἐκάλεσαν» δικαιολογεῖ πειστικά τὴν προηγούμενη φράση «σφόδρα ἠνιάθησαν», ἔχοντας ὑπόψη σχετικὰ πολιτιστικά στοιχεῖα τῶν ἀρχαίων.



12. Ταλαιπωρίες τῶν Μυρίων ἀπό τό χιόνι

Ἡ περικοπή ἀναφέρεται στίς κακουχίες τῶν Μυρίων κατά τή διάρ-
κεια τοῦ χειμῶνα στήν περιοχή τῆς Ἀρμενίας, καθώς συνεχίζουν μέ
τόν Ξενοφῶντα τήν ἀτέλειωτη πορεία τῆς ἐπιστροφῆς στήν πατρίδα.

- Α'** 1. Ἐφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς καὶ τὰ μὴ
δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων ἤρπαζον καὶ ἀλλήλοις ἐμάχοντο περὶ
αὐτῶν. Ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιωτῶν οἱ τε διεφθαρμένοι ὑπὸ
τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμοὺς οἱ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύ-
λους τῶν ποδῶν ἀποσσηπότες. Ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπι-
κούρημα τῆς χιόνος εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν
ἐπορεύετο, τῶν δὲ ποδῶν εἴ τις κινοῖτο καὶ μηδέποτε ἡσυχίαν
ἔχει καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο· ὅσοι δὲ ὑποδεδεμένοι ἐκοι-
μῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ ἱμάντες καὶ τὰ ὑποδήματα
περιπῆγνυντο· καὶ γὰρ ἦσαν, ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑπο-
δήματα, καρβάτινα πεποιημένα ἐκ τῶν νεοδάρτων βοῶν.

(Ξενοφ. Κ. Ἀν. 4, 5, 12-14)

ἐφέπομαι

συνειλεγμένοι

ὑποζύγιον

λείπομαι

διεφθαρμένοι τοὺς ὀφθαλμοὺς

ἀποσσηπότες τοὺς δακτύλους

ἐπικούρημα

μέλαν

ἡσυχίαν ἔχω

ὑπολύομαι

ὑποδεδεμένοι

εἰσδύομαι

ὁ ἱμᾶς (τοῦ ἱμάντος)

περιπῆγνυμαι

ἐπιλείπω

αἱ καρβάτινα

νεόδαρτος βοῶς

ἐπί-ἔπομαι = ἀκολουθῶ (ν.έ. ἐπόμενος)

τοῦ ρ. συλλέγομαι = συγκεντρώνομαι

ζῶω ζεμένο σέ ἄμαξα, (βλ. Κεφ. 8 Α2)

μένω πίσω

πού ἔχασαν τὴν ὁρασί τους (μετ. τοῦ ρ.

διαφθείρομαι = καταστρέφομαι)

πού τοὺς σάπησαν τὰ δάχτυλα, πού

ἔπαθαν κρουοπαγήματα (μετ. τοῦ ρ.

σήπομαι = σαπίζω, ν.έ. σήψη)

βοήθημα, μέσο προστατευτικό (ἀπὸ τό
χιόνι)

μαῦρο

μένω ἡσυχος

βγάζω τὰ παπούτσια μου

τοῦ ρ. ὑποδοῦμαι = φορῶ τὰ παπού-
τσια μόν (ν.έ. ὑπόδημα)

χώνομαι μέσα

τό λουρί

παγώνω τριγύρω

δέν ὑπάρχω πιά

τὰ τσαρούχια

νιόγδαρτο βόδι

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οἱ ἐν Ἰταλίᾳ Ἕλληνες πολλὰ δῶρα καὶ ἀργύριον τῷ Ἀρίονι προσέφερον.
- β) Ἐπορεύοντο περὶ εἰς Σάρδεις.
- γ) Ἀνδρῶν ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος.
- δ) Κλέαρχος ἀπέστειλε καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς (= ὁ ἴδιος) ἐβούλετο.
- ε) Καὶ νῦν ἐκεῖνο φανερόν, ὅτι ἡμεῖς μὲν χρήματα οὐκ εἶχομεν, οἱ δὲ βάρβαροι ἄφθονα.

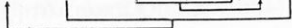
Β'

- 1. Παρατηρήσεις στὴν αὐξηση τῶν ρημάτων
- 2. Πρόταση ἀπλή, σύνθετη, ἐλλειπτική, ἐπαινημένη
- 3. Προσδιορισμοὶ ὀνομαστικοί, ἐπιρρηματικοί

- 1. α) Τὰ σύνθετα ρήματα ἔχουν τὴν αὐξησι μετὰ τὴν πρόθεσι (ἐσωτερικά): εἰσπέμπω-εἰσέπεμπον.
 - β) Μερικὰ σύνθετα ρήματα παίρνουν τὴν αὐξησι ἐντελῶς στὴν ἀρχή σάν νά εἶναι ἀπλά: καθεζομαι - ἐκαθεζόμεν, ἐρίσταμαι (= γνωρίζω καλὰ) - ἠριστάμην, ἐναντιοῦμαι - ἠναντιούμην κτλ.
 - γ) Τὰ ρήματα βούλομαι, δύναμαι, μέλλω (= σκοπεύω νά κάνω κάτι, πρόκειται νά ...) ἔχουν αὐξησι ἐ- (κανονική) καὶ ἡ- (ἀνώμαλη): ἐβουλόμεν καὶ ἡβουλόμεν, ἐδυνάμην καὶ ἡδυνάμην κτλ.
 - δ) Τὰ ρήματα ἐθίζω, ἔλκω, ἔπομαι, ἐργάζομαι, ἔχω, ἐῶ κτλ. κατὰ τὴν αὐξησι τρέπουν τὸ ἀρχικὸ ε τοῦ θέματος σέ εἰ καὶ ὄχι σέ η: εἴθιζον, εἰπόμεν, εἶων κτλ.
2. Ὅπως καὶ στὰ νέα ἑλληνικά, ἡ πρότασι λέγεται:
- α) ἀπλή, ὅταν ἀποτελεῖται μόνο ἀπὸ τοὺς κύριους ὅρους τῆς: ὑπελείποντο οἱ στρατιῶται.
 - β) σύνθετη, ὅταν ἔχει περισσότερα ἀπὸ ἓνα ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα: ὑπελείποντο οἱ στρατιῶται καὶ οἱ πολέμοι.
 - γ) ἐλλειπτική, ὅταν λείπουν ἓνας ἢ περισσότεροι ὅροι, ἐπειδὴ ἐννοοῦνται εὐκολὰ ἀπὸ τὰ συμφραζόμενα: ἀπέθανεν ἐν πολέμῳ, ὥς φασιν. (ἐνν. ὁ...)

- δ) ἐ π α υ ξ η μ έ ν η , όταν οἱ κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως συνοδεύονται ἀπό ἄλλες λέξεις πού συμπληρώνουν τήν ἔννοιά τους καί λέγονται **προσδιορισμοί**. Καί οἱ προσδιορισμοί μποροῦν νά ἔχουν ἄλλους προσδιορισμούς:

ἦσαν καρβάνιναι ἐκ τῶν νεοδάρτων βοῶν.



3. Οἱ προσδιορισμοί όταν εἶναι ὀνόματα οὐσιαστικά ἢ ἐπίθετα, λέγονται **ὀνομαστικοί**: ἐκ τῶν **νεοδάρτων** βοῶν, Ἀριστείδης ὁ **δίκαιος**.

Οἱ προσδιορισμοί όταν εἶναι ἐπιρρήματα ἢ ἄλλες λέξεις πού ἔχουν θέση ἐπιρρήματος, δηλαδή πλάγιες πτώσεις ἢ προσδιορισμοί μέ πρόθεση, λέγονται **ἐπιρρηματικοί**: οὐδέποτε ἡσύχαζον, ἀφίγοντο **νυκτός**, εἶχε **πρό τῶν ὀφθαλμῶν**.

Γ

1. Νά γραφοῦν τά ῥήματα στόν παρατατικό ἐνεργητικῆς καί μέσης φωνῆς στό β' ἐνικό καί πληθυντικό πρόσωπο:
ἀπολείπω, ἐμμένω, παραγγέλλω, ἐκλέγω, ἐγγράφομαι, ὑπολύομαι.
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τά κατάλληλα ῥήματα πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση καί νά τεθοῦν στόν κατάλληλο τύπο τοῦ παρατατικού:
α) Ἀλέξανδρος, ὁ βασιλεὺς, μέγας (ἐπινομάζομαι)
β) ... δ' οὕτω τῶν μὲν πρεσβυτέρων πολλοί ... γὰρ ἐν τῇ ἀγορᾷ ὄντες οἱ δὲ νεώτεροι οὐδὲν ὑποπτεύοντες ἡσυχίαν (ἀποθνήσκω, ἔχω, τυγχάνω)
3. Νά γραφῇ στό ἴδιο πρόσωπο ὁ ἐνεστώτας τῶν ῥημάτων:
ἠγάλλοντο, ἡσυχάζομεν, ἐφείπου, ἀπῆγε, ἐξήγγελλον, ὑπεμνήσκομεν, διεφθείροντο.
4. Νά βρεθοῦν λέξεις τῆς ν.έ. πού ἔχουν τήν ἴδια ρίζα μέ τούς τύπους τῆς ἀρχαίας: δυνάμενα, ἐλείποντο, διεφθαρμένοι, ἐπικοῦρημα.
5. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους προσδιορισμούς πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση καί νά χαρακτηριστοῦν οἱ προσδιορισμοί (ἀρχαῖος, τρεῖς, τῆς νυκτός, ἐνταῦθα, πάλιν, Σάμιος, γυνή):
α) ... ἔμεινε Κῆρος ἡμέρας...
β) Ταύτης ... οὐδεὶς ἐκοιμήθη.
γ) Ξενοφῶν ... ἔλεγε τοῖς στρατιώταις.
δ) Ἐπύρα, ἡ Συεννέσιος τοῦ Κιλικίων βασιλέως.
ε) Πυθαγόρας ὁ ... εἰς τῶν ... σοφῶν ἦν.

13. Ὁ ναύαρχος Καλλικρατίδας στή Μίλητο

Ἡ περιγραφή ἀναφέρεται στά γεγονότα τῶν τελευταίων χρόνων τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (406 π.Χ.). Ὁ Σπαρτιάτης ναύαρχος Καλλικρατίδας μετὰ τήν ἄρνησή του νά περιμένει οἰκονομική ἐνίσχυση ἀπό τόν Κύρο, σατράπη τῆς Λυδίας, τῆς Φρυγίας καί τῆς Καππαδοκίας καί φίλο τῶν Σπαρτιατῶν κατά τόν Πελοποννησιακό πόλεμο, ἀπευθύνεται στούς Ἕλληνες τῆς Μιλήτου.

- Α'** 1. Ἐμοί, μέν, ὦ Μιλήσιοι, ἀνάγκη τοῖς οἴκοι ἄρχουσι πείθεσθαι· ὑμᾶς δὲ ἐγὼ ἄξιῳ προθυμοτάτους εἶναι εἰς τὸν πόλεμον διὰ τὸ οἰκοῦντας ἐν βαρβάροις πλεῖστα κακὰ ἤδη ὑπ' αὐτῶν πεπονθέναι. Δεῖ δ' ὑμᾶς ἐξηγεῖσθαι τοῖς ἄλλοις συμμάχοις ὅπως ἂν τάχιστα τε καὶ μάλιστα βλάβωμεν τοὺς πολεμίους, ἕως ἂν οἱ ἐκ Λακεδαιμόνος ἤκωσιν, οὓς ἐγὼ ἔπεμψα χρήματα ἄξοντας, ἐπεὶ τὰ ἐνθάδε ὑπάρχοντα Λύσανδρος Κύρῳ ἀποδούς ὥς περιττὰ ὄντα οἷχεται· Κύρος δὲ ἑλθόντος ἐμοῦ ἐπ' αὐτὸν αἰεὶ ἀνεβάλλετό μοι διαλεχθῆναι, ἐγὼ δ' ἐπὶ τὰς ἐκείνου θύρας φοιτᾶν οὐκ ἐδυνάμην ἑμαυτὸν πείσαι. Ἀλλὰ σὺν τοῖς θεοῖς δεῖξομεν τοῖς βαρβάροις ὅτι καὶ ἄνευ τοῦ ἐκείνους θαυμάζειν δυνάμεθα τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι.

(Ξεν. Ἑλλην. 1, 6, 8-11)

οἴκοι (ἐπίρρ.)	στό σπίτι, στήν πατρίδα
τοῖς ἄρχουσι	δοτική πληθ. ὁ ἄρχων
οἰκοῦντας	μετ. αἰτιολογ. τοῦ ρ. οἰκῶ = κατοικῶ
πεπονθέναι	ἀπαρ. παρακ. τοῦ ρ. πάσχω = παθαίνω
ἐξηγεῖσθαι	ἀπαρ. τοῦ ρ. ἐξηγοῦμαι = δείχνω σέ κάποιον τό δρόμο, τοῦ δίνω τό παράδειγμα
μάλιστα	πάρα πολύ
ἤκω	ἔχω ἔρθει
ἄξοντας	μετοχ. τελική τοῦ ρ. ἄγω = φέρνω (γιά νά φέρουν)
οἷχομαι	ἔχω ἀναχωρήσει
διαλεχθῆναι	ἀπαρ. τοῦ ρ. διαλέγομαι = συζητῶ (πρ.ν.ἐ. διάλογος)
φοιτᾶν	ἀπαρ. τοῦ ρ. φοιτῶ = συχνάζω

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ταῦτα παρέχω σοι.
 β) Ἐπεμψέ με Ἀρτάβαζος.
 γ) Ἐμοὶ μὲν ἔστι πολλὰ ἀγαθὰ, σοὶ δὲ οὐδὲ ἓν.
 δ) Ὑμεῖς μὲν γυμνάζεσθε, ἡμεῖς δὲ λουόμεθα.
 ε) Ὡ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.
 στ) Πάντες ἔθεον διὰ τῆς πόλεως.
 ζ) Οἱ πατέρες ὑπὸ τῶν τέκνων βούλονται θεραπεύεσθαι.
 η) Ἐνταῦθα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ ὀκνηρῶς συνεσκευάζοντο.

τῇδε = ἐδῶ

κείμεθα = ἔχουμε πέσει

ἐπισιτίζομαι = ἐφοδιάζομαι μέ τρόφιμα

θέω = τρέχω

ἀργύριον = χρήματα

Β'

1. Προσωπικές ἀντωνυμίες
2. Ἐνεστώτες μέ σημασία παρακειμένου
3. Ρήματα (ἐνεργ. μέσα, παθητ., οὐδέτερα)

1. Οἱ προσωπικές ἀντωνυμίες εἶναι:

α' Προσ. Ἐνικός Πληθυντ.			β' Προσ. Ἐνικός Πληθυντ.			γ' Προσ. Ἐνικός Πληθυντ.		
Ὄνομ.	ἐγώ	ἡμεῖς	σύ	ὑμεῖς		—	(σφεῖς)	
Γεν.	ἐμοῦ, μου	ἡμῶν	σοῦ, σου	ὑμῶν		(οὗ)	(σφῶν)	
Δοτ.	ἐμοί, μοι	ἡμῖν	σοί, σοι	ὑμῖν		οἷ, οἱ	σφίσι(ν)	
Αἰτ.	ἐμέ, με	ἡμᾶς	σέ, σε	ὑμᾶς		(ἐ)	(σφᾶς)	

- α) Ἀπό τοὺς τύπους τοῦ γ' προσ. εὐχρηστοὶ εἶναι μόνο οἱ τύποι τῆς δοτικῆς ἐν. καὶ πληθ. Γιά τοὺς ἄλλους τύπους τοῦ γ' προσ. χρησιμοποιεῖται ἡ δεικτική καὶ ἡ ἐπαναληπτική ἀντωνυμία (οὗτος, ἐκεῖνος, αὐτός).
- β) Οἱ τύποι χωρὶς τόνο εἶναι ἐγκλιτικοί λ.χ. *ἔλεγόν σοι*.
- γ) Οἱ προσωπικὲς ἀντωνυμίες σέ ἔμφραση παίρνουν τό ἐγκλιτικό μόριο γε (= βέβαια, τουλάχιστο) καὶ τότε γράφονται: *ἔγωγε, ἐμοῦγε, ἔμοιγε, ἐμέγε, ἡμεῖσγε, σοῦγε* κτλ.
2. Οἱ ἐνεστώτες μερικῶν ρημάτων ἔχουν κανονικὰ σημασία παρακειμένου:
- ἦκω* (ἔχω ἔρθει), *οἴχομαι* (ἔχω φύγει), *κάθημαι* (εἶμαι καθισμένος), *κεῖμαι* (εἶμαι τοποθετημένος, εἶμαι ξαπλωμένος).
3. Τὰ ρήματα ἔχουν δύο φωνές: ἐνεργητική καὶ μέση, καὶ τέσσερις διαθέσεις: ἐνεργητική, μέση, παθητική καὶ οὐδέτερη.
- α) Τὰ ἐνεργητικά ρήματα εἶναι:
- *μεταβατικά* (πού παίρνουν ἀντικείμενο): *κόπτω* καὶ
 - *ἀμετάβατα*: *γελῶ*
- β) Τὰ μέσα ρήματα εἶναι:
- *μέσα αὐτοπαθῆ* (ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου πηγαίνει ἀμεσα στό ἴδιο): *λούομαι*
 - *μέσα διάμεσα* (ἡ ἐνέργεια γίνεται διαμέσου ἄλλου): *κείρομαι τήν κόμην* (= κόβω τὰ μαλλιά μου)
 - *μέσα περιποιητικά* (ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου γίνεται γιά χάρη καὶ ὠφέλειά του): *ἄγομαι γυναῖκα* (= παίρνω σύζυγο)
 - *μέσα ἀλληλοπαθῆ* (μιά ὁμοία ἐνέργεια δύο ἢ περισσότερων ὑποκειμένων πηγαίνει ἀπό τό ἓνα στό ἄλλο): *φιλοῦνται* (= ἀγαπιούνται)
 - *μέσα δυναμικά* (ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου γίνεται μέ ἐνταση τῶν δυνάμεών του): *στρατεύομαι* (= ἐκστρατεύω)
- γ) Τὰ παθητικά ρήματα, τὰ περισσότερα, εἶναι μέσης φωνῆς. Σχηματίζονται κανονικά ἀπό τὰ ἐνεργητ. μεταβατικά ρήμ. λ.χ. οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας - οἱ Πέρσας ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.
Μερικῶν ἐνεργητικῶν ρημ. ὡς παθητικό χρησιμοποιεῖται ἄλλο ρῆμα ἐπίσης ἐνεργητικό:
- ἀποκτείνω* (= σκοτώνω) - *ἀποθνήσκω* (= σκοτώνομαι)
ἐκβάλλω (= ἐξορίζω) - *ἐκπίπτω* (= ἐξορίζομαι) κτλ.
- δ) Τὰ οὐδέτερα ρήματα εἶναι ρήματα κυρίως ἐνεργητικά ἀμετάβατα: *ζῶ, εὐδαιμονῶ* (= εὖτυχῶ) κτλ.

1. Νά αναγνωριστούν τά υποκείμενα τῶν ρημάτων στίς παρακάτω φράσεις:

α) Βουλόμεθα τοῖς τοῦ πατρὸς λόγοις πείθεσθαι.

β) Οὐκ ἐθέλουσι κλείειν τήν θύραν.

γ) Οὐκ ἐθέλεις συγχωρῆσαί μοι;

2. Ποιά ἀπό τά παρακάτω ρήματα εἶναι μεταβατικά καί ποιά ἀμετάβατα: πέμπω, κολάζω, ὀρέγομαι, δέομαι, ἐξηγοῦμαι, οὕτως ἔχω, ἐξελαύνω, αὔξομαι, ἀγάλλομαι, ζῶ, οἶομαι.

3. Νά μετατραποῦν τά παθητικά ρήματα σέ ἐνεργητικά καί τό ἀντίστροφο στίς παρακάτω φράσεις:

α) Οἱ νέοι ἐπαιδεύοντο ὑπὸ τῶν διδασκάλων.

β) Οἱ θεοὶ σφύζουσι τοὺς ἀγαθοὺς καί ἐκ πάντων δεινῶν.

γ) Οἱ Σπαρτιᾶται καθ' ἡμέραν ἐγυμνάζοντο ὑπὸ τῶν γυμναστῶν.

δ) Τῶν περὶ τὸ σῶμα νοσημάτων πολλαὶ καὶ παντοδαπαὶ θεραπείαι ὑπὸ τῶν ἱατρῶν εὐρίσκονται.

ε) Οἱ νόμοι τῆς πόλεως τοὺς κλέπτας κολάζουσι.

4. Νά αναγνωριστεῖ ἡ διάθεση τῶν ρημάτων στίς φράσεις:

α) Οἱ Ἀθηναῖοι πολλὰς καὶ καλὰς οἰκίας οἰκοδομοῦνται.

β) Σόλων τοῖς Ἀθηναίοις νόμους ἔγραψε.

γ) Οἱ στρατιῶται τὰ δῶρα διανέμονται.

δ) Οἱ Ἀθηναῖοι τοῖς συμμάχοις πλοῖα παρείχοντο.

ε) Οἱ θηρεύονται πρὸς τὴν ἄμπελον βαίνουσι, ἀλλὰ τὴν ἑλαφον οὐχ εὐρίσκουσι.

στ) Οἰδίπους ὑπὸ τῶν Θεβαίων ἐτιμήθη.

14. Ἀπάντηση τῶν Ἑλλήνων στὸν ἀπεσταλμένο τοῦ βασιλιᾶ

Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Κύρου ὁ Πέρσης βασιλιάς Ἀρταξέρξης καὶ ὁ σατράπης στὴ Μ. Ἀσία Τισσαφέρνης ἔστειλαν στοὺς Μυρσίους μέ ἀπεσταλμένους διαταγὴ νὰ παραδώσουν τὰ ὄπλα τους. Στούς ἀπεσταλμένους ὑπῆρχε καὶ κάποιος Φαλίνος, Ἑλληνας στήν ὑπηρεσία τῶν Περσῶν. Πρὸς αὐτὸν ἀπάντησε ὁ Θεόπομπος ὁ Ἀθηναῖος, πού μερικοὶ ὑποστηρίζουν ὅτι εἶναι ψευδώνυμο τοῦ ἴδιου τοῦ Ξενοφῶντα.

Α' 1. Μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν· ὦ Φαλίνε, νῦν, ὥς σὺ ὀρᾷς, ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὄπλα καὶ ἀρετὴ. Ὅπλα μὲν οὖν ἔχοντες οἰόμεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι. Μὴ οὖν οἶου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχοῦμεθα. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλίνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν· Ἀλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριστα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὢν, εἰ οἶει τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλείως δυνάμεως.

Ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἦκε, καὶ ἠρώτησεν εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φαλίνος δὲ ὑπολαβὼν εἶπεν· Οὔτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· Σὺ δ' ἡμῖν εἶπε τί λέγεις. Ὁ δ' εἶπεν· Σὺ τε Ἑλλήν εἶ καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὄντες ὅσους σὺ ὀρᾷς· ἐν τοιοῦτοις δὲ ὄντες πράγματα συμβουλευόμεθά σοι τὶ χρὴ ποιεῖν.

(Ξεν. Κ. Ἀναβ. 2, 1, 12-17)

εἰ μὴ
χρῆσθαι
οἶου
μαχοῦμεθα
ἔοικα
οὐκ ἀχάριστα
ἴσθι
περιγενέσθαι
ἀποκεκριμένοι εἶεν
ὑπολαμβάνω
συμβουλευόμεαι + δοτ.

παρὰ μόνο, ἐκτός
ἀπαρ. τοῦ ρ. χρῶμαι = χρησιμοποιοῦ
προστακτ. ἐνεστ. τοῦ ρ. οἶομαι
μέλλοντας τοῦ μάχομαι
μοιάζω (ν.έ. εἰκόνα)
χαριτωμένα, νόστιμα
προστακτ. τοῦ ρ. οἶδα = γνωρίζω
ἀπαρ. τοῦ ρ. περιγίγνομαι = υπερισχύω, νικῶ
παρακείμενος ἐνκτ. τοῦ ρ. ἀποκρίνομαι
παίρνω τό λόγῳ
ζητῶ τὴ συμβουλή κάποιου

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οί πολέμιοι μετὰ μεγάλου στρατοῦ ἐστράτευσαν εἰς τήνδε τήν χώραν καί ἤδη οὐ πολὺ ἀπείχον αὐτῆς.
- β) Τοσαύτας τὸ πλῆθος πόλεις καί τηλικαύτας τὸ μέγεθος δυνάμεις τῷ βαρβάρῳ παραδίδομεν.
- γ) Νικίας οὐτοσί τοὺς οἰκέτας ἔξω τῆς γῆς ἐξέπεμψε.
- δ) Κῦρος μισθὸν τῇ στρατιᾷ ἔδωκε.
- ε) Τὴν στρατιὰν αὐτὸς Ξέρξης ἤγεν.
- στ) Οὗτος βούλεται διδάσκειν σε τὴν στρατηγίαν.

Β'

1. Δεικτικές ἀντωνυμίες
2. Ἡ ὀριστική ἢ ἐπαναληπτική ἀντωνυμία
3. Ρήματα μονόπρωτα, δίπρωτα. Ἄμεσο καί ἑμμεσο ἀντικείμενο
4. Ποιοὶ ὅροι χρησιμοποιοῦνται ὡς ἀντικείμενα.

1. Δεικτικές ἀντωνυμίες εἶναι οἱ ἀκόλουθες (ὅλες εἶναι τριγενεῖς καί τρικατάληκτες):

οὗτος, αὕτη, τοῦτο

ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο

ὁδε, ἡδε, τόδε (αὐτός ἐδῶ, ὁ ἐξῆς)

τοιόςδε, τοιάδε, τοιόνδε ἢ τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο(ν) (τέτοιος)

τοσόσδε, τοσήδε, τοσόνδε, ἢ τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο(ν) (τόσος)

τηλικόσδε, τηλικήδε, τηλικόνδε ἢ τηλικοῦτος, τηλικαύτη, τηλικοῦτο(ν)

(τόσο μεγάλος στήν ἡλικία, τόσο μεγάλος).

Ἡ ἀντωνυμία οὗτος κλίνεται ὡς ἐξῆς:

Ἀρσενικό		Θηλυκό		Οὐδέτερο	
Ἑνικός	Πληθυντ.	Ἑνικός	Πληθυντ.	Ἑνικός	Πληθυντ.
οὗτος	οὗτοι	αὕτη	αὗται	τοῦτο	ταῦτα
τούτου	τούτων	ταύτης	ταύτων	τούτου	τούτων
τούτῳ	τούτοις	ταύτῃ	ταύταις	τούτῳ	τούτοις
τούτον	τούτους	ταύτην	ταύτας	τοῦτο	ταῦτα
(ὁ) οὗτος	—	(ἡ) αὕτη	—	—	—

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

- α) Ἡ ἀντωνυμία **ἐκεῖνος...** κλίνεται σάν τρικατάληκτο ἐπίθετο τῆς Β΄ κλίσεως χωρίς τό τελικό **ν** στό οὐδέτερο.
- β) Ἡ ἀντωνυμία **ὁδε...** κλίνεται ὅπως τό ἄρθρο, ἐνῶ τό ἐγκλιτικό δεικτικό μόριο **δέ** μένει ἄκλιτο: *ὁδε, τοῦδε, τῶδε, τόνδε, οἶδε, τῶνδε, τοῖσδε, ἥδε, τῇσδε, τόδε, τάδε* κτλ.
- γ) Οἱ ἀντωνυμίες **τοιόςδε..., τοσόσδε..., τηλικόσδε...,** κλίνονται μόνο κατά τό **α΄** μέρος τους, ἐνῶ τό ἐγκλιτικό μόριο **δέ** μένει ἄκλιτο:
τοιούδε, τοσῶνδε, τηλικῇδε, τηλικῶνδε κτλ.
- δ) Οἱ ἀντωνυμίες **τοιούτος..., τοσοῦτος..., τηλικούτος...,** κλίνονται κατά τό **β΄** μέρος τους σάν τήν ἀντωνυμία **οὗτος...,** χωρίς τό ἀρχικό **τ**:
τοιούτου, τοιούτον, τοιαύτης, τοιούτων, τοιούτο, τοιαῦτα κτλ.
- ε) Τό οὐδέτερο στίς προηγούμενες ἀντωνυμίες συχνότερα δέν ἔχει τελικό **ν**: *τοιούτο, τοσοῦτο*.
- στ) Ἐκτός ἀπό τήν κλητική **ὦ οὗτος** καί **ὦ αὕτη** ἄλλος τύπος ἀντωνυμίας στήν κλητική δέν ὑπάρχει.
- ζ) Οἱ δεικτικές ἀντωνυμίες παίρνουν πολλές φορές στό τέλος ἓνα **-ί** δεικτικό, στό ὁποῖο κατεβαίνει ὁ τόνος μέ ἀποβολή τοῦ προηγούμενου βραχύχρονου φωνήεντος: *οὗτοςί, τουτούι τουτί, (τουτο-ί), ταυτί (ταῦτα-ί) ὁδί (ὅδε-ί).*
2. Ἡ ἀντωνυμία **αὐτός, αὕτη, αὐτό** στά ἀρχαῖα ἑλληνικά δέν εἶναι δεικτική ἀλλά:
- α) **ὀριστική,** ὅταν **ὀρίζει,** δηλαδή ξεχωρίζει κάτι ἀπό ἄλλα: *αὐτός Μένων ἐβούλετο* (ὁ ἴδιος ὁ Μ.) ἢ
- β) **ἐπαναληπτική,** μόνο στίς πλάγιες πτώσεις, ὅταν χρησιμεύει γιά νά **ἐπαναλάβει** κάτι γιά τό ὁποῖο ἔγινε λόγος προωτέρω: *Ξενοφῶν ἰδὼν αὐτόν...*
Ἡ ἀντωνυμία **αὐτός** μέ ἄρθρο σημαίνει ὁ **ἴδιος**: (*ὁ αὐτός* = ὁ ἴδιος), *ῥέκουν τήν αὐτήν χώραν* = κατοικοῦσαν τήν ἴδια χώρα).
3. Ἀπό τά μεταβατικά ῥήματα:
- α) ἄλλα παίρνουν μόνο ἓνα ἀντικείμενο καί λέγονται **μονόπτωτα**: *ἔχω ὅπλα, εἰσκάς φιλοσόφῳ* καί

β) Άλλα παίρνουν δύο αντικείμενα και λέγονται **δίπτωτα**: παρα-
δώσομεν ὑμῖν τὰ ἀγαθὰ, διδάσκουσι τοὺς παῖδας γράμματα.

Τό ἀντικείμενο μπαίνει πάντοτε μόνο στίς πλάγιες πτώσεις.

Τά ἀντικείμενα ἑνός δίπτωτου ρήματος λέγονται τό ἓνα **ἄμεσο** καί
τό ἄλλο **ἐμμεσο**. Ἄμεσο εἶναι αὐτό πού βρίσκεται σέ αἰτιατική.
Ὅταν καί τὰ δύο εἶναι σέ αἰτιατική ἄμεσο εἶναι αὐτό πού δείχνει
πρόσωπο. Ὅταν τό ἓνα εἶναι σέ γενική καί τό ἄλλο σέ δοτική,
ἄμεσο εἶναι τό ἀντικείμενο πού βρίσκεται σέ γενική.

4. Ὡς ἀντικείμενο ἐκτός ἀπό τίς πλάγιες πτώσεις τῶν ὀνομάτων, οὖ-
σιαστικῶν καί ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν ἢ μετοχῶν μπορεῖ νά λαμ-
βάνεται καί ἀπαρέμφατο ἢ ὁλόκληρη πρόταση: οὗτος βούλεται
μένειν, ἔλεγον ὅτι Κῦρος τέθνηκεν.

1. Νά βρεθοῦν τὰ ἀντικείμενα τῶν παρακάτω ρημάτων καί νά συγκρίνετε
τή σύνταξή τους μέ τήν ἀντίστοιχη σύνταξη στά ν.έ.:

- α) Οἱ γεωργοὶ τοὺς ἀγροὺς θεραπεύουσι.
- β) Μή με κρύψῃς τοῦτο, ὅπερ μέλλω παθεῖν.
- γ) Πολλά ἀγαθὰ οἱ θεοὶ παρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις.
- δ) Τῇ ἀχαριστίᾳ ἐπεται ἡ ἀναισχυντία.
- ε) Τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις.
- στ) Ἡ μορῖα κακὰ τοῖς ἀνθρώποις φέρει.

2. Νά βρεθοῦν τὰ ὑποκείμενα καί ἀντικείμενα τῶν ρημάτων:

- α) Μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν ᾧ Φαλίῃν, νῦν, ὥς σύ
ὄρᾳς, ἡμῖν οὐδέν ἐστιν ἀγαθόν.
- β) Οἶεἰ τὰ μόνα ἀγαθὰ, ἅπερ ἡμῖν ἐστιν, ὑμῖν παραδώσειν;
- γ) Συμβούλευσον ἡμῖν ὅ,τι σύ νομίζεις κάλλιστον καί ἀριστον εἶναι.
- δ) Φεύγετέ τοὺς κολακεύοντας.
- ε) Ἐμοὶ οὐδέν παρέχεις.

3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους τῆς δεικτικῆς
ἀντωνυμίας οὗτος, αὕτη, τοῦτο:

- α) Ἐπεὶ δὲ ... ἀπέθανε, Ἡριππίδας ἀναλαμβάνει ... τὰς ναῦς.
- β) Ἐκ ... δῆλόν ἐστιν ὅτι πάντας χρή ... μανθάνειν.
- γ) Δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας ... γὰρ οὐδέν ὠφελοῦσι.

4. Νά κρίνετε τήν ἀλάντηση τοῦ Φαλίνου σέ σχέση μέ ὅσα εἶπε ὁ Θεό-
πομπος.

15. ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ Α΄ (ΚΕΦ. 1-14)

Α΄ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1. Α΄ και Β΄ κλίση ουσιαστικῶν

Α΄ ΚΛΙΣΗ					
(ὁ ταμίης)	(ὁ στρατιώτης ὁ Ἀτρείδης)	(ἡ χώρα) (ἡ γλῶσσα)	(ἡ νίκη)		
-ας	-ης	-α	-η	-αι	
-ου		-ας -ης	-ης	-ῶν	
-α	-η	-α -η	-η	-αις	
-αν	-ην	-αν	-ην	-ας	
-α	-α(-η)	-α	-η	-αι	

Β΄ ΚΛΙΣΗ					
(ὁ μῦθος)	(ἡ νῆσος)	(τὸ δένδρον)			
-ος		-ον	-οι	-α	
	-ου			-ων	
	-ω			-οις	
	-ον		-ους	-α	
-ε		-ον	-οι	-α	

2. Ἐπίθετα δευτερόκλιτα

ὁ καλός	ὁ δίκαιος	ὁ πονηρός	ὁ, ἡ ἔνδοξος
ἡ καλή	ἡ δικαία	ἡ πονηρά	τὸ ἔνδοξον
τὸ καλόν	τὸ δίκαιον	τὸ πονηρόν	

3. Βαρύτονα ρήματα – Τὸ βοηθητικὸ ρῆμα εἰμί

ΟΡΙΣΤΙΚΗ				ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ		ΜΕΤΟΧΗ	
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ		ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ		ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ		ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	
ἐνεργητ. μέση φωνή		ἐνεργητ. μέση φωνή		ἐνεργητ. μέση φωνή		μέση φωνή	
λύ-ω	λύ-ομαι	ἔ-λυ-ον	ἔ-λυ-όμην	λύ-ειν	λύ-εσθαι	λυ-όμενος	
-εις	-η(-ει)	-ες	-ου			-ομένη	
-ει	-εται	-ε	-ετο			-όμενον	
-ομεν	-όμεθα	-ομεν	-όμεθα				
-ετε	-εσθε	-ετε	-εσθε				
-ουσι	-ονται	-ον	-οντο				
εἰμί...		ἦν (ἦ) ...		εἶναι			

4. Ἀντωνυμίες: **ἀναφορικές** (ὅς, ἥ, ὅ, -οῖος, οἷα, οἷον κτλ.)
προσωπικές (ἐγώ-ἡμεῖς, σύ-ὑμεῖς κτλ.)
δεικτικές (οὗτος, αὕτη, τοῦτο- ὅδε, ἥδε, τόδε κτλ.)
ὀριστική ἢ ἐπαναληπτική (αὐτός, αὕτή, αὐτό)

Β' ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

1. Σύνδεση προτάσεων: **παρατακτική** (καί, ἀλλά, ἢ, οὐν, γάρ κτλ.)
ὑποτακτική (ὅτι, ἐπεὶ, ἵνα, εἰ, ὥστε, ὅς κτλ.)
2. Ἀττική σύνταξη: τὰ παῖδιά παίζει
3. Ρήματα **μονόπρωτα**: θεραπεύω τι, **δίπρωτα**, λέγω τινί τι.

4. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ

Εἰδικό: ὅτι

τελικό: νά

Ταυτοπροσωπία: ὑποκ. ἀπαρ. σέ **ὀνομαστική**: βούλομαι ἐγώ λέγειν
ἐτεροπροσωπία: ὑποκ. ἀπαρ. σέ **αἰτιατική**: κελεύω σε λέγειν

5. Προσδιορισμοί: **ὀνομαστικοί**: οὐσιαστικά, ἐπίθετα
ἐπιρρηματικοί: ἐπιρρήματα, ἐμπρόθετα, πλάγιες πτώσεις.

Γ' ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Νά μεταφραστεῖ τό κείμενο:
 "Ὅτε εἰπέ τις τῷ Λεωτυχίδᾳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ὅτι οἱ τοῦ Δημαράτου υἱοὶ
 κακὸν περὶ αὐτοῦ λέγουσιν, ὁ Λεωτυχίδας «μὰ τοὺς θεοὺς» ἔφη «οὐ θαυ-
 μάζω, οὐδεὶς γὰρ αὐτῶν δύναται καλῶς λέγειν».
2. Νά μεταφραστοῦν οἱ φράσεις, νά ὀνομαστοῦν οἱ προτάσεις κατὰ τὰ
 εἶδη τους καὶ νά βρεθοῦν τὰ ὑποκείμενα τῶν ρημάτων καὶ ἀπαρεμφά-
 των:
- α) Οἱ Ἕλληνες τοὺς ξένους βαρβάρους ὠνόμαζον.
 β) Οἱ θεοὶ οὐκ εἰσιν ἡμῖν σύμμαχοι, εἰ τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὅρκους
 λύομεν.
 γ) Οὐκ οἶμαι τοὺς συμμάχους οὕτω πράττοντας φίλους ἡμῖν εἶναι.
 δ) Λέγουσι τὴν ἀρετὴν συνεῖναι τοῖς ἀγαθοῖς ἀνθρώποις, εἶναι δὲ βεβαίαν
 σύμμαχον τῶν ἐν πολέμῳ ἔργων.
 ε) Τί οὖν ταῦτά ἐστιν;
 στ) Βουλόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς οἴκαδε πορεύεσθαι.

3. Νά βρεθοῦν τὰ ἀντίθετα τῶν λέξεων στήν ἀρχαία ἐλληνική.
(Οἱ λέξεις δίνονται στή νέα ἐλληνική):
**λίγο, τοὺς φίλους, κρυφó, ἀγνοῶ, εἶναι ἀδύνατο, ἄσχημη, χαίρομαι, ἀπό
ἐδῶ, ἀποτρέπουν, λυποῦνται, ἡ ἦτα.**
4. Νά προστεθεῖ ó κατάλληλος τύπος τῆς προσωπικῆς ἢ δεικτικῆς ἀντωνυμίας:
- α) Μετά ... Ξενοφῶν εἶπε· ὥς καί ... γιγνώσκετε, ... οὐδέν ἄλλο ἔστιν εἰ μὴ
ὄπλα καὶ ἀρετή. Εἰ ... μὴ ἔχομεν, οἴομεθα οὐδέν ἔτι... εἶναι.
- β) ... δὲ ἀξιώ ... προθυμοτάτους εἶναι εἰς τὸν πόλεμον· πολλὰ γάρ ... ὑπὸ τῶν
πολεμίων πάσχετε.
- γ) ... Ἑλλήν εἰ ... δὲ βάρβαροι.
- δ) Ἐπεὶ δὲ ... ἀπέκτειναν, πολλὰ καὶ δεινὰ μετὰ... ἐγένετο, ὥσπερ πάντες ...
ἐπίστασθε.
5. Μέ τὰ ἀρχικά τῶν ἐπόμενων λέξεων μεταφρασμένων στήν ἀρχαία ἐλληνική σχηματίζεται τό ρῆμα πού σημαίνει γνωρίζω καλά: **ἄν, στέλνω, θυσίες, βιαστικά, τέτοιος, πάντοτε, θυμᾶμαι, σκοτώνω, ἱατρός.**



16. Ἡ Πάραλος ἀναγγέλλει τή συμφορά

Μετά τή μεγάλη καταστροφή τοῦ ἀθηναϊκοῦ στόλου στούς Αἰγός ποταμούς, πού σήμαινε καί τό τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἀπό τά ἐλάχιστα ἀθηναϊκά πλοῖα πού διασώθηκαν ἦταν καί τό ἱερό πλοῖο τῶν Ἀθηνῶν, ἡ Πάραλος, πού ἔφερε στούς Ἀθηναίους τήν εἶδηση τῆς φοβερῆς τους συμφορᾶς.

- Α' 1.** Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς ἐλέγετο ἡ συμφορά, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστὺ διῆκεν, ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλλων· ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτούς, πείσεσθαι νομίζοντες οἷα ἐποίησαν Μηλίου τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας κρατήσαντες πολιορκία καὶ Ἰστιαίας καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αἰγινήτας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἣ ἔδοξε τοὺς τε λιμένας ἀποχῶσαι πλὴν ἑνὸς καὶ τὰ τεῖχη εὐτρεπίζειν καὶ φυλακὰς ἐφιστάναι καὶ τὰλλα πάντα ὡς εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν. Καὶ οὗτοι μὲν περὶ ταῦτα ἦσαν.
- (Ξεν. Ἑλλην. 2,2, 3-4)

ἡ οἰμωγὴ	ὁ θρῆνος
διήκω	φτάνω ἀπὸ τό ἑνα μέρος στό ἄλλο
παραγγέλλω	ἀναγγέλλω
τοὺς ἀπολωλότας	αὐτοὺς πού χάθηκαν (μετ. τοῦ ρ. ἀπόλλυμαι βλ. Κεφ. 10)
πείσεσθαι	ἀπαρ. μέλλ. τοῦ ρ. πάσχω (βλ. Κεφ. 13)
κρατῶ	νικῶ
τῇ ὑστεραίᾳ	τὴν ἐπόμενη μέρα
ἐκκλησίαν ποιῶ	συγκεντρῶνω τό λαό
ἔδοξε	ἀόρ. τοῦ ρ. δοκεῖ = φαίνεται, ἀποφασίζεται
ἀποχῶσαι	ἀπαρ. τοῦ ρ. ἀποχώννυμι κλείνω μέ ἐπιχωμάτωση
εὐτρεπίζω	ἐπισκευάζω
ἡ φυλακὴ	ἡ φρουρά
ἐφιστάναι	ἀπαρ. τοῦ ρ. ἐφίστημι = τοποθετῶ ἐπάνω, ἐγκαθιστῶ
τάλλα	τά ἄλλα
ὡς εἰς πολιορκίαν	σάν γιὰ πολιορκία

2. Νά μεταφραστούν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Σωκράτης συνῆν ἀσμένως τοῖς ταπεινοῖς πολίταις, καὶ τοῖς χαλκεῦσι καὶ τοῖς κερამεῦσι.
- β) Λέγουσι τὴν τῶν χρημάτων μὲν κτήσιν ῥαδίαν εἶναι, χαλεπὴν δὲ τὴν χρῆσιν.
- γ) Ξενοφὼν τοὺς ἱππείας ἀναλαβὼν ἔσπευδε βοηθεῖν.
- δ) Κῦρος ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἄρτα-γέροσιν.
- ε) Ἐπορεύοντο εἰς Κοτύωρα, πόλιν Ἑλληνίδα.
- στ) Οἱ ἐν Ἰταλίᾳ Ἑλλήνες καὶ οἱ γείτονες αὐτῶν, οἱ Σικελιώται, πολλὰ δῶρα καὶ ἀργύριον τῷ Ἀρίονι προσέφερον.
- ζ) Ἀπασα ἡ πόλις ἐτοίμη ἦν πρὸς πόλεμον.

ῥάδιος = εὐκολος

χαλεπός = δύσκολος

- Β'**
1. Γ'κλίση οὐσιαστικῶν. Φωνηεντόληκτα, ἔρρι-νόληκτα, ὑγρόληκτα
 2. Ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοί. Ἐπιθετικοί, κατηγορηματικοί

1. Ἡ τρίτη κλίση (ὅπως καὶ ἡ δεύτερη) περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν.

Οἱ καταλήξεις τῆς Γ'κλίσεως

Ἐνικός		Πληθυντικός	
Ἄρσεν. καὶ Θηλ.	Οὐδέτ.	Ἄρσεν. καὶ Θηλ.	Οὐδέτ.
-ς ἢ -	-	-ες	-α
-ος (ἢ -ως)	-ος (ἢ -ως)	-ων	-ων
-ι	-ι	-σι	-σι
-α ἢ -ν	-	-ας ἢ -ς	-α
-ς ἢ -	-	-ες	-α

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα λέγονται **περιττοσύλλαβα**, γιατί

έχουν στίς άλλες πτώσεις μία συλλαβή περισσότερη από την όνομαστική του ένικοῦ.

- β) Τό θέμα τῶν τριτοκλίτων βρίσκεται ἀπό τή γενική ένικοῦ, ἀφοῦ ἀφαιρεθεῖ ἡ κατάληξη **-ος**.
- γ) Τά τριτοκλίτα, σύμφωνα μέ τό χαρακτηρισά τοῦ θέματος, διαροῦνται σέ **φωνηεντόληκτα** (ή πόλις, τῆς πόλεως) καί σέ **συμφωνόληκτα** (Έλλην, Έλληνας). Τά συμφωνόληκτα ποῦ ἔχουν χαρακτηρισά **άφωνο** (κ, γ, χ, π, β, φ, τ, δ, θ) λέγονται **άφωνόληκτα** (γέρων, γέροντος) καί ὅσα ἔχουν χαρακτηρισά **ήμίφωνο** (ν, λ, ρ, σ) λέγονται **ήμιφωνόληκτα** (σωτήρ, σωτήρος).

Παρατηρήσεις στά φωνηεντόληκτα

- α) Όλα τά φωνηεντόληκτα τριτοκλίτα στήν αἰτιατική τοῦ ένικοῦ ἔχουν κατάληξη **-ν**, ἐκτός ἀπό ὅσα κλίνονται κατά τό ἥρωσ (ἥρωος) καί βασιλεύς (βασιλέως) ποῦ ἔχουν κατάληξη **-α** (τήν πόλιν ἀλλά τόν ἥρωα).
- β) Σχηματίζουν τήν ένική κλητική χωρίς κατάληξη, ἐκτός ἀπό ὅσα κλίνονται κατά τό ἥρωσ (ἥρωος): ὦ πόλι, ὦ ἥρωσ.
- γ) Τά τριτοκλίτα σέ **-ις** (**-εως**) καί **-εὺς** (**-έως**) στή γενική τοῦ ένικοῦ ἔχουν κατάληξη **-ως** καί ὄχι **-ος** (ὅπως τά περισσότερα τριτοκλίτα): τοῦ ἥρωος, ἀλλά τῆς πόλεως.
- δ) Τά τριτοκλίτα φωνηεντόληκτα σέ **-ως** (**-ωος**) καί **-εὺς** (**-έως**) στήν αἰτιατική τοῦ πληθυντικοῦ ἔχουν κατάληξη **-ας** (καί ὄχι **-ες** ἢ **-εις**, ὅπως στά νέα ἑλληνικά): τοὺς ἥρω-ας, τοὺς ἱπέ-ας (ν. έ. τοὺς ἥρωες, τοὺς ἱππεῖς).
- ε) Τά τριτοκλίτα σέ **-ις** ἢ **-ους** (**-εως**) ἔχουν δύο θέματα: πόλι-ς, πόλε-ως, πέλεκυ-ς, πελέκε-ως.

Τά ὀνόματα ἡ γραῦς (= ἡ γριά) τῆς γραός, ὁ βοῦς, τοῦ βοός, καί τό οὐδέτερο τό ἄστυ εἶναι **μοναδικά** (τό ἄστυ, τοῦ ἄστεως, τῷ ἄστει, τά ἄστη, τῶν ἄστων, τοῖς ἄστει).

Τά ἡμιφωνόληκτα εἶναι:

- α) **ἐρρινόληκτα**, μέ χαρακτηρισά ν: ὁ Έλλην, τοῦ Έλληνας.
- β) **ὕγρόληκτα**, μέ χαρακτηρισά ρ: ὁ σωτήρ, τοῦ σωτήρος.

γ) **σιγμόληκτα**, μέ χαρακτήρα σ: ὁ Σωκράτης, τοῦ Σωκράτους (θ. Σωκρατεσ-), τό τεῖχος, τοῦ τείχους (θ. τείχεσ-).

Παρατηρήσεις στά ἔρρινόληκτα καί ὑγρόληκτα

α) Μερικά εἶναι **διπλόθεμα**: ὁ λιμήν (τοῦ λιμένος), ὁ ῥήτωρ (τοῦ ῥήτορος).

β) Τήν κλητική τοῦ ἐνικοῦ τή σχηματίζουν ὅμοια μέ τήν ὀνομαστική ἐνικοῦ: ὦ λιμήν. Ἐξαιροῦνται τά διπλόθεμα βαρύτονα σέ -ων καί -ωρ: ὁ γείτων, τοῦ γείτονος, ὦ γείτον - ὁ ῥήτωρ, τοῦ ῥήτορος, ὦ ῥήτορ.

γ) **Μοναδικό ὑγρόληκτο** μέ χαρακτήρα λ εἶναι τό ὄνομα ὁ ἄλς, τοῦ ἁλός κτλ. (ὁ ἄλς = τό ἁλάτι, ἡ ἄλς = ἡ θάλασσα).

2. Οἱ ὀνομαστικοί προσδιορισμοί εἶναι, ὅπως καί στά νέα ἑλληνικά, ὁμοιόπρωτοι καί ἑτερόπρωτοι.

Οἱ ὁμοιόπρωτοι προσδιορισμοί εἶναι ὁ ἐπιθετικός, ὁ κατηγορηματικός, ἡ παράθεση καί ἡ ἐπεξήγηση.

α) Ὁ ἐπιθετικός προσδιορισμός μαζί μέ τό ὄνομα πού προσδιορίζει ἀποτελεῖ μιᾶ ἔννοια, δίνοντας στό προσδιοριζόμενο μιᾶ μόνιμη ιδιότητα, καί ἔχει συνήθως ἄρθρο: ἡ μεγάλη πόλις, τά μακρά τεῖχη.

Ὡς ἐπιθετικοί προσδιορισμοί ἐκτός ἀπό τά ἐπίθετα λαμβάνονται ἐπίσης: οὐσιαστικά πού δηλώνουν ἡλικία, ἐπάγγελμα, ἐθνικότητα κ.τ.ὄ (γέρον ἄνθρω), τά γεωγραφικά κύρια ὀνόματα (τό Πήλιον ὄρος) καί γενική πτώση οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετο μέ ἄρθρο (ὁ τοῦ βασιλέως θρόνος, οἱ Ἀθήνησι δικασταί, αἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις).

β) Ὁ κατηγορηματικός προσδιορισμός ἀποδίδει στό ὄνομα πού προσδιορίζει μιᾶ παροδική ιδιότητα.

Ὡς κατηγορηματικοί προσδιορισμοί λαμβάνονται συχνά τά ἐπίθετα ἄκρος, μέσος, ἐσχατος, ἅπας, πᾶς, ὅλος, μόνος καί οἱ ἀντωνυμίες αὐτός καί ἕκαστος: τούς λιμένας πάντας.

Ὁ κατηγορηματικός προσδιορισμός δέν ἔχει ἄρθρο (πβ. τέμνει τῷ ὀξεῖ πελέκει: ἐπιθετικός προσδιορισμός, τέμνει τῷ πελέκει ὀξεῖ: κατηγορηματικός προσδιορισμός).

1. Νά σχηματιστούν οι πλάγιες πτώσεις στον ένικό και πληθυντικό άρι-
θμό τών ονομάτων: *ίππεύς, πρύτανις, ίχθύς, ήρως, άστυ, χιτών, λίμνη, ρήτωρ*.
2. Νά συμπληρωθούν οι φράσεις μέ τίς κατάλληλες λέξεις πού υπάρχουν
στήν παρένθεση:
 - α) *Πάντες θαυμάζουσι τούς παρ' Όμήρω ..., Άγαμέμνονα και ... και τόν του
... υιόν ...* (Όδυσσεύς, Πηλεύς, Άχιλλεύς, ήρως)
 - β) *Πέντε ... έχουσιν άνθρωποι, άφήν, ... άκοήν, ... και ...* (όρασις, γεύσις,
αίσθησις, όσφρησις)
 - γ) *Γεωργός ... εύρων πρός τούς ... έρχεται και την του ... λέγει αύτοίς.
(γείτων, πέλεκυς, πέλεκυς, κτήσιν)*
3. Οί λέξεις της α' στήλης νά συνδυαστούν μέ τίς λέξεις της β' στήλης,
άφου τεθούν οι τελευταίες στον κατάλληλο τύπο:

<i>άλιεύετε</i>	<i>Έλλην</i>
<i>δεινού</i>	<i>άστυ</i>
<i>ένδόξων</i>	<i>ήρως</i>
<i>λευκής</i>	<i>ίχθύς</i>
<i>κλεινόν (= ένδοξο)</i>	<i>ρήτωρ</i>
<i>νέμομεν (= βόσκουμε)</i>	<i>χιτών</i>
<i>παίδες</i>	<i>βοός</i>
4. Νά τεθούν επιθετικοί προσδιορισμοί στά ουσιαστικά: *πόλεσι, πρά-
γματα, θεών, λόγους, επιθυμιών, τείχεσι*.
5. Νά βρεϊτε επιθετικούς προσδιορισμούς πού δηλώνουν ηλικία, επάγ-
γελμα, έθνικότητα, γεωγραφικούς όρους στά ακόλουθα ουσιαστικά: *άν-
δρες, γυνή, άνθρωποι, λίμνη, όρος, ποταμός, πεδίον, κόλπος*.
6. Νά τοποθετήσετε τίς λέξεις στην κανονική τους σειρά σχηματίζοντας
προτάσεις πού νά περιέχουν επιθετικό προσδιορισμό:
 - α) *του βασιλέως, λαμπρός, ό θρόνος, έστί*
 - β) *οί δικασταί, Σωκράτη, έδίκασαν, Αθήνησι*
 - γ) *των νοσημάτων, εισί, περι τώ σώμα, θεραπείαι, παντοδαπαί*
 - δ) *ύπέρ της σωτηρίας, έκινδυνεύσαμεν, κοινής*
7. Νά τεθούν στην κανονική σειρά οι λέξεις, νά βρεθει και νά δικαιολο-
γηθεί ό κατηγορηματικός προσδιορισμός:
 - α) *φαιδρῶ, Αγησίλαος, τῷ, εκέλευε, προσώπω*
 - β) *μέσω, αιθέρι, ήν, λαμπρός, έν, ήλιος*
 - γ) *λέγω, ύμιν, πᾶσαν, αλήθειαν, τήν*
 - δ) *εβούλετο, πορεύεσθαι, αυτός, Μένων*

17. Οἱ Ἕλληνες ἀντικρίζουν τὴ θάλασσα

Οἱ Μύριοι συνεχίζοντας στὴν Ἀσία τὴν πορεία τῆς ἐπιστροφῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα ὕστερα ἀπὸ τὶς περιπέτειές τους στὶς χῶρες τῶν Ταόχων, Χαλύβων καὶ Σκυθηνῶν φτάνουν σ' ἓνα βουνό καὶ ἀπὸ κεῖ ἀντικρίζουν τὴ θάλασσα.

Α' 1. Καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· ὄνομα δὲ τῷ ὄρει ἦν Θήχης. Ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους, κορυφὴ πολλὴ ἐγένετο. Ἀκούσαντες δὲ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες, ᾤηθησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολέμους. Ἐπειδὴ δ' ἡ βοή πλείων τε ἐγίγνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ αἰεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς αἰεὶ βοῶντας καὶ πολλῶν μεῖζων ἐγίγνετο ἡ βοή, ὅσῳ δὴ πλείους ἐγίγνοντο, ἐδόκει δὴ μεῖζόν τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβὰς ἐφ' ἵππον καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἱππείας ἀναλαβὼν παρεβοήθει· καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν θάλαττα, θάλαττα καὶ παρεγγυώντων. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγούς καὶ λοχαγούς δακρύοντες.

(Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 4, 7, 21-24)

ἐπεὶ
γίγνομαι ἐπὶ τοῦ ὄρους
ᾤηθησαν
πλείων, πλείους ἢ πλείονες
ἐπιόντες
θεῶ δρόμῳ
μεῖζων
ὅσῳ δὴ
παραβοηθῶ
τάχα δὴ
παραγγυῶ
τὸ ἄκρον
ἐνταῦθα

ὅταν
φτάνω στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ
ἀόρ. τοῦ ρ. οἶμαι (βλ. Κεφ. 9)
περισσότερη, περισσότεροι
μετ. τοῦ ρ. ἐπέρχομαι = πλησιάζω
προχωρῶ τρέχοντας
μεγαλύτερη, περισσότερη
ὅσο βέβαια
τρέχω νὰ βοηθήσω
ἀμέσως λοιπόν
μεταβιβάζω διαταγὴ ἢ εἶδηση
κορυφὴ (τοῦ βουνοῦ)
ἐκεῖ, τότε

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οί γῦπες καί οί ἰέρακες τοὺς μικροὺς ὄρνιθας ἀρπάζουσι.
- β) Οί Ἀθηναῖοι πρέσβεις παρ' Ἀγιν ἔπεμπον.
- γ) Αἱ πονηραὶ ἐλπίδες κακοὶ σύμβουλοί εἰσιν.
- δ) Κῦρος καταπληθήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος ἔλαβε τόν θώρακα.
- ε) Συντρίβει τήν κεφαλὴν αὐτοῦ λίθῳ.
- στ) Ἀγνοία πολλάκις οἱ ἄνθρωποι ἁμαρτάνουσι.
- ζ) Καλλιζωρατίδας ἤχθετο τῇ ἀναβολῇ καὶ οὐκ ἤθελε τοὺς Ἑλληνας κόλακας τῶν βαρβάρων εἶναι.

Β'

- 1. Γ' κλίση, συμφωνόληκτα-ἄφωνόληκτα
- 2. Ἀποβολὴ συμφώνων (ληκτικά σύμφωνα)
- 3. Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί
Ἡ δοτικὴ ὡς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός

1. Τὰ ἄφωνόληκτα τριτόκλιτα μέ βάση τό χαρακτήρα τους εἶναι **οὐρανικόληκτα** (ὁ φύλαξ, τοῦ φύλακος), **χειλικόληκτα** (ὁ Ἄραψ, τοῦ Ἄραβος) καί **ὀδοντικόληκτα** (ὁ τάπης, τοῦ τάπητος).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Μερικά εἶναι **διπλόθεμα**: ὁ γέρων, τοῦ γέροντ-ος.
- β) Τὰ ἄφωνόληκτα στήν αἰτιατική τοῦ ἐνικοῦ λήγουν σέ **-α**: τόν φύλακα, τήν Ἑλληνίδα (ἐκτός ἀπό τὰ ὀδοντικόληκτα βαρύνοντα σέ **-ις**: τόν ὄρνιν καί ὄχι τόν ὄρνιθα).
- γ) Ἔχουν στόν ἐνικό τήν κλητική ὁμοία μέ τήν ὀνομαστική: ὦ πατρίς, ὦ Ἄραψ. Ἐξαιροῦνται: τὰ βαρύνοντα ὀδοντικόληκτα σέ **-ις** ἢ **-ας**, σέ **-ων** διπλόθεμα, τό ὄνομα ὁ παῖς κτλ. ὦ ὄρνι, ὦ ἐλέφαν, ὦ γέρον, ὦ παῖ.
- δ) Τὰ οὐδέτερα σέ **-α(-ατος)** κλίνονται ὅπως στά νέα ἑλληνικά τά οὐδέτερα σέ **-μα**: ὄνομα, ὀνόματος, ὀνομάτων. Στήν ὀνομαστική τοῦ ἐνικοῦ (καί βέβαια καί αἰτιατ., κλητ.) δέν ἔχουν κατάληξη: τό σῶμα.

2. Ἀπό τὰ σύμφωνα, στό τέλος τῶν λέξεων τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς μποροῦν νά βροῖσκονται μόνο τὰ : ν, ρ, ς (συχνά μέ τή μορφή ξ: κς ἢ ψ: πς). Κάθε ἄλλο σύμφωνο, ὅταν βρεθεῖ στό τέλος μιᾶς λέξεως τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς, ἀποβάλλεται:
- τό σῶμα (τοῦ σώματος, ἄρα θέμα: σῶματ-, ἀποβάλλεται τό τ),
τό γάλα (τοῦ γάλακτος, ἄρα θέμα: γάλακτ-, ἀποβάλλονται καί τὰ δύο: κ καί τ).
3. Οἱ ἐπιρρηματικοί προσδιορισμοί προσδιορίζουν τό ρῆμα κυρίως καί δηλώνουν τίς διάφορες ἐπιρρηματικές σχέσεις. Δηλαδή δηλώνουν:
- τόπο, χρόνο, τρόπο, ποσό, ὄργανο (μέσο), συνοδεία, αἰτία, ἀναφορά (τό κατά τι).
- Οἱ ἐπιρρηματικοί προσδιορισμοί ἐκφέρονται:
- α) μέ ἐπίρρημα, τοπικό, χρονικό, τροπικό κτλ. εἴποντο ὀπισθεν.
- β) μέ πλάγια πτώση ὀνόματος: ἀφικνοῦνται τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ.
- γ) μέ ἐμπρόθετο: ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος.
- δ) μέ ρηματική ἐκφραση (ἐπιρρηματική πρόταση ἢ ἐπιρρηματική μετοχή): ἐπεὶ ἀφίκοντο περιέβαλλον ἀλλήλους (= ὅταν ἔφτασαν...), ἀναβάς ἐφ' ἵππου παρεβοήθει (= ἀφοῦ ἀνέβηκε...).
- Ἡ δοτική ὡς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός δηλώνει:
- τόπο (ἐνίκησε Νεμέα: στή Νεμέα), χρόνο (ἀφικνοῦνται τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ), ὄργανο (τοῖς ὀφθαλμοῖς ὁρῶμεν), συνοδεία (κατέπλευσεν εἰς Πάρον ναυσὶν εἴκοσι), τρόπο (ἔθεον δρόμῳ), αἰτία (λιμῷ ἀπέθανον), ποσό (πολλῷ μείζων ἐγένετο ἡ βοή).

Γ'

1. ἵνα μποῦν σέ γενική καί δοτική τοῦ ἐνικοῦ καί πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ τὰ οὐσιαστικά μέ τοὺς προσδιορισμοὺς τοὺς:
γέρον ἀνθρώπος, ἰσχυρά φλόξ, λαμπρὸς ἀνδριάς, δρεπανηφόρον ἄρμα.
2. Νά συνδυαστοῦν οἱ παρακάτω λέξεις κατὰ ζεύγη καί νά μποῦν στήν κατάλληλη πτῶση μέ βάση τή δεύτερη στήλη:

ἄρχων	πολλοῖς
τάπη	πλουσίους
ἐλπίς	ματαίαν
Ἄρτεμις	λευκοί
χρῆμα	θεᾶς
χάρις	μεγάλην
παιάν	νικητηρίοις
χιτών	δωρικούς

3. Νά συμπληρωθούν οί φράσεις μέ τίς κατάλληλες λέξεις πού ύπάρχουν στήν παρένθεση, άφοϋ τεθοϋν στόν κατάλληλο τύπο:

α) Τήν γυναιστικήν οϊόμεθα καί

(εϊμί, σώμα, άσκησις, πνεϋμα)

β) Έκόσμησε τό, ... καί

(δοτ. όργαν.: έλέφας, άνδριάς, λέων, άντιζειμ. : οϊκημα)

γ) Οί ... τοίς ... τά ζῶα άρπάζουσιν. (δνυξ, γύψ)

δ) Τῶν ... οί ... ισχυροί είσιν. (δνυξ, λέων)

4. Νά συνδυαστοϋν οί επιρρηματικοί προσδιορισμοί τής πρώτης στήλης μέ τά ρήματα τής δεύτερης:

κύκλω

ήχθοντο

τῇ ύστεραίᾳ (= τήν έπομένη)

τόν ποταμόν διαβαίνουσι

τῇ βακτηρίᾳ

κρούω τήν θύραν

τοίς γεγενημένοις

προσηύχοντο

σιωπῇ

περιέπλεον αὐτούς

ράδίως

κρίνουσι τά πάντα

τῷ ἀριθμῷ

πορεύονται εἰς Σινώπην



18. Ὁ Κύρος πρὶν ἀπὸ τὴν τελευταία του μάχη

Τὸ ἀπόσπασμα ἀναφέρεται στίς τελευταῖες στιγμὲς πρὶν ἀπὸ τὴ μάχη στὰ Κούναξα, ὅπου ὁ Κύρος καὶ οἱ Μῦριοι θὰ πολεμήσουν ἐναντίον τοῦ βασιλιᾶ Ἀρταξέρξε. Ὑστερα ἀπὸ λίγο οἱ Ἕλληνες θὰ νικήσουν τὸ βασιλιά ἀλλὰ θὰ σκοτωθεῖ ὁ Κύρος.

- Α'** 1. Ἀκούων δὲ ὁ Κλέαρχος Κύρου ἔξω ὄντα τοῦ εὐωνύμου βασιλέα-τοσοῦτον γὰρ πλήθει περιῆν βασιλεύς, ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ἦν – ἀλλ' ὁμως ὁ Κλέαρχος οὐκ ἤθελεν ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβούμενος μὴ κυκλωθεῖ ἑκατέρωθεν. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ὁ Κύρος παρελάνων οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι ἀπέβλεπεν εἰς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὑπελάσας ὡς συναντῆσαι ἤρετο εἴ τι παραγγέλλοι. Ὁ δὲ ἐπιστήσας εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν ὅτι καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλὰ. Ταῦτα δὲ λέγων βορῶν ἤκουσε καὶ ἤρετο τίς ὁ θόρυβος εἶη. Ὁ δὲ εἶπεν ὅτι τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον ἤδη. Καὶ ὁς θαυμάζων ἤρετο ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη.

(Ξεν. Κ. Ἀν. Ι, 8, 13-16)

ὁ, ἡ εὐώνυμος, τὸ -ον

περίειμι

τὸ κέρας (τοῦ κέρως ἢ -τος)

ἐκατέρωθεν

παρελάνων

οὐ πάνυ πρὸς τῷ στρατεύματι

ὑπελάσας

ἤρετο

ἐπιστήσας

ἱερὰ

ὁ ἀριστερός (εὐ = καλὰ, ἐπίρρ. (πβ. εὐγε)
+ ὄνομα)

ὑπερέχω

πτέρυγα παρατάξεως στρατοῦ

καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη

περὶ ἑφιππος

ὄχι πολὺ κοντὰ στὸ στράτευμα

μετ. τοῦ ρ. ὑπελάνω = τρέχω ἑφιππος
μέ διαταγῶ

ἀόρ. β' τοῦ ρ. ἐρωτῶ

μετ. τοῦ ρ. ἐφίστημι (ἐνν. τὸν ἵππον) =
σταματῶ

τὰ μαντικά σημεῖα ποὺ παρατηροῦνται
στὰ σπλάχνα τῶν ζώων τῆς θυσίας

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἡ φιλοσοφία ἀρετὴν καὶ ἐλευθερίαν παρέχουσα τὰς τῆς ψυχῆς μερίμνας ἀπελαύνει.
- β) Ὁ Καλλικρατίδας ἀκούων τὴν βοήθειαν ἤδη ἐν Σάμῳ οὐσαν, καταλείπει ἐκεῖ πεντήκοντα ναῦς.
- γ) Τῷ Τιριβάζῳ ἀκούοντι ἰσχυρῶς ἤρεσκον οἱ τοῦ Ἀνταλκίδου λόγοι.
- δ) Οὐκ ἀνέχεσθε τοὺς λέγοντας ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν· ἐβούλεσθε γὰρ τοὺς τῶν κολακευόντων λόγους ἀκούειν.
- ε) Τοῖς Ἀθηναίοις μέλλουσιν ἀποκρίνεσθαι οἱ παρόντες Λακεδαιμόνιοι εἶπον.

- Β'**
- 1. Μετοχή ἐνεργητ. ἐνεστώτα βαρύτερων ρημάτων καὶ τοῦ **εἰμί**.
 - 2. Εἶδη τῶν μετοχῶν
 - 3. Ὑποκείμενο τῆς μετοχῆς
 - 4. Ποιοτική καὶ ποσοτική μεταβολή φωνηέντων. Ἀντέκταση.

1. Οἱ καταλήξεις τῆς μετοχῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτα εἶναι:

ἄρσ. -ων (-οντος), θηλ. -ουσα (-ούσης), οὐδ. -ον (-οντος)

Κλίνονται:

α) ἡ μετοχή τοῦ ἄρσεν. καὶ τοῦ οὐδετέρου σάν τὰ τριτόκλιτα οὐσιαστικά σέ -ων (γέρων, γέροντος). Μόνο πού ἡ κλητική εἶναι ὅμοια μέ τὴν ὀνομαστική: ὁ λῶν, τοῦ λῶντος, τῷ λῶντι, τὸν λῶντα, ὦ λῶν, – οἱ λῶντες, τῶν λῶντων, τοῖς λῶουσι, τοὺς λῶντας, ὦ λῶντες, – τό λῶν, τοῦ λῶντος κτλ. – τὰ λῶντα τοῖς λῶουσι κτλ.

β) ἡ μετοχή τοῦ θηλ. σάν τὰ θηλ. οὐσιαστικά τῆς α' κλίσεως σέ -α (γεν. -ης) (ἡ θάλασσα, τῆς θαλάσσης): ἡ λῶουσα, τῆς λῶούσης, τῇ λῶούσῃ, τὴν λῶουσαν κτλ. – αἱ λῶουσαι, τῶν λῶουσῶν κτλ.

Ἡ μετοχή στόν ἐνεστώτα τοῦ **εἰμί** εἶναι:

ὦν (ὄντος), οὖσα (οὔσης), ὄν (ὄντος). Κλίνεται ὅπως καὶ ἡ προηγούμενη.

2. Ἡ μετοχή στά ἀρχαῖα ἑλληνικά ἔχει τὰ ἀκόλουθα εἶδη:

α) **ἐπιθετική ἢ ἀναφορική**: Χρησιμοποιεῖται ὡς ἐπιθετικός προσδιορισμός, ἔχει συνήθως ἄρθρο καί μεταφράζεται μέ **ἀναφορική πρόταση**: *ὁ πολλά λέγων* = αὐτός πού λέει πολλά.

β) **κατηγορηματική**: Χρησιμοποιεῖται ὡς κατηγορηματικός προσδιορισμός ἢ ὡς κατηγορούμενο καί μεταφράζεται συνήθως μέ **νά ἢ ὅτι ἢ πού** καί τό ρῆμα: *ὁρῶ σέ φυλαττόμενον* = σέ βλέπω νά φυλάγεσαι.

γ) **ἐπιρρηματική**: Χρησιμοποιεῖται ὡς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός (βλ. Κεφ. 17) καί δηλώνει **χρόνο, αἰτία, τρόπο** κτλ. Μεταφράζεται λοιπόν μέ **χρονική, αἰτιολογική κτλ. πρόταση**: *Κῆρος ἀκούσας εἶπεν* = ὁ Κ. ὅταν ἀκουσε εἶπε.

Γιά τήν κατηγορηματική καί ἐπιρρηματική μετοχή θά μιλήσουμε πιά διεξοδικά στά ἐπόμενα κεφάλαια.

3. Ἡ μετοχή συμφωνεῖ μέ τό ὑποκείμενό της κατά πτώση, γένος καί ἀριθμό (δηλαδή ἡ μετοχή λειτουργεῖ σάν ὁμοιόπτωτος ἐπιθετικός προσδιορισμός): **δρῶνός πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ** *ξυλεύεται, ἅμα ἡλίῳ ἀνατέλλοντι* (πβ. ὑποκείμενο ρ. καί ἀπαρ. Κεφ. 9).

4. Ἀπό τὰ πάθη τῶν φωνήεντων

α) **ποιοτική μεταβολή ἢ τροπή** εἶναι: ἡ μεταβολή ἑνός φωνήεντος μακρόχρονου σέ ἓνα ἄλλο ἐπίσης μακρόχρονο, ἢ ἑνός βραχύχρονου σέ ἄλλο βραχύχρονο: *ρήνυμι-ρώγμῃ, λέγω-λόγος*.

β) **ποσοτική μεταβολή** εἶναι ἡ μεταβολή τοῦ μακρόχρονου φωνήεντος (ἡ διφθόγγου) σέ βραχύχρονο ἢ τό ἀντίστροφο. Ἔτσι εἶναι:

αα) **συστολή ἢ βράχυνση**: ἡ μεταβολή τοῦ μακρόχρονου φωνήεντος (ἢ διφθόγγου) σέ βραχύχρονο: *δῶρον-δόσις, ἀκοῖω-ἀκοή*.

ββ) **ἐκταση**: ἡ μεταβολή τοῦ βραχύχρονου φωνήεντος σέ μακρόχρονο: *τοῦ γέροντος-ὁ γέρων, ἐλπίζω-ἡλπίζον*.

Ὅταν ἡ ἐκταση γίνεται μέ ἀποβολή ἑνός ἢ περισσότερων συμφώνων, τότε αὕτη ἡ ἐκταση λέγεται **ἀντέκταση ἢ ἀναπληρωτική ἐκταση** (ἡ ἐκταση τοῦ φωνήεντος ἀναπληρώνει τήν ἀπώλεια τῶν συμφώνων): *λ.χ. θέμα γέροντ-, τοῖς γέροντ-σι ἄλλά μέ ἀποβολή τοῦ νι τό ο ἐκτείνεται σέ ου: τοῖς γέρονσι, τοῦ λύοντος, τοῖς λύουσι*.

Γ'

1. Νά σχηματιστοῦν ἡ γενική καί δοτική τοῦ ἐνικοῦ καί πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ τῆς μετοχῆς στόν ἐνεστώτα τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τῶν παρακάτω ρημάτων:

λίσω, λέγω, ἀποκρύπτω, παρασκευάζω, ἀκούω, πάρεμι.

2. Νά προστεθεῖ ὁ κατάλληλος τύπος τῆς μετοχῆς τοῦ ῥήματος:

α) Πολεμήσω τοὺς μὴ ... ταῦτα. (δέχομαι)

β) Ἰσχυρῶς ἐκόλαζον τοὺς ... μέν, ἀλλὰ μὴ ... τὴν ἀλήθειαν.
(γινγνώσκω, λέγω)

γ) Οἱ πολέμοι φεύγουσι, οἱ μὲν ... οἱ δὲ (ἀρπάζω, διώκω)

δ) Τοῖς .. ἔλεγε τάδε· μὴ θαυμάζετε, οὐδὲν γὰρ δύνανται.
(θαυμάζω)

ε) Ἐπέπληττε πολλοῖς τῶν (ἁμαρτάνω)

3. Ποιά οὐσιαστικά παράγονται ἀπὸ τὰ παρακάτω ῥήματα καὶ ποιο φαινόμενο ἀπὸ τὰ πάθη τῶν φωνηέντων παρατηρεῖται:

βρέχω, ἀμείβω, πέμπω, τρέμω, τρέπω, σπείρω, στρέφω, σπεύδω, φθείρω (θ. φθερ-);

4. Ποιό φαινόμενο ἀπὸ τὰ πάθη τῶν φωνηέντων συμβαίνει στίς λέξεις: τοῖς ἄρχουσι, ἡλαυνον, ἰδρυνον, ὁ λέων, τοῖς ἀνδριάσι;



19. Ὁ Ξενοφώντας ἀποκρούει τίς συκοφαντίες

Ὁ Νέων, ἓνας ἀπὸ τοὺς ὑποστρατήγους τῶν Μυρίων, εἶχε διαδώσει ὅτι ὁ Ξενοφώντας ἔπεισε καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς νὰ οδηγήσουν τὸ στράτευμα πίσω στὸν ποταμὸ Φάση ἀντὶ νὰ συνεχίσουν τὴν πορεία τους πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Γιά νὰ ἀποκρούσει αὐτὲς τίς συκοφαντίες, ὁ Ξενοφώντας μιλάει πρὸς τοὺς ὀργισμένους στρατιῶτες.

A 1. Ἀκούω τινὰ διαβάλλειν, ὦ ἄνδρες, ἐμὲ ὡς ἐγὼ ἄρα ἐξαπατήσας ὑμᾶς μέλλω ἄγειν εἰς Φᾶσιν. Ἀκούσατε οὖν μου πρὸς θεῶν, καὶ ἐὰν μὲν ἐγὼ φαίνομαι ἀδικεῖν, οὐ χρὴ με ἐνθένδε ἀπελθεῖν πρὶν ἂν δῶ δίκην. Ὑμεῖς δέ, ἔφη, ἴστε δήπου ὅθεν ἥλιος ἀνίσχει καὶ ὅπου δύεται, καὶ ὅτι ἐὰν μὲν τις εἰς τὴν Ἑλλάδα μέλλῃ ἰέναι, πρὸς ἐσπέραν δεῖ πορεύεσθαι· ἦν δέ τις βούληται εἰς τοὺς βαρβάρους, τοῦμπαλιν πρὸς ἔω. Ἔστιν οὖν ὅστις τοῦτο ἂν δύναιτο ὑμᾶς ἐξαπατῆσαι, ὡς ἥλιος ἐνθεν μὲν ἀνίσχει, δύεται δὲ ἐνταῦθα; Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό γε ἐπίστασθε, ὅτι βορέας μὲν ἔξω τοῦ Πόντου εἰς τὴν Ἑλλάδα φέρει, νότος δὲ εἰς τὴν Φᾶσιν. Τοῦτ' οὖν ἔστιν ὅπως τις ἂν ὑμᾶς ἐξαπατήσαι ὥστε ἐμβαίνειν ὁπότεν νότος πνέῃ;

(Ξεν. Κ. Ἀνάβ. 5, 7, 5-8)

διαβάλλω
ὡς ἄρα
Φᾶσις
δίδωμι δίκην
ἴστε
δήπου
ἥλιος ἀνίσχει
ἰέναι
πρὸς ἐσπέραν
ἦν, ἐάν, ἂν
τοῦμπαλιν
ἐπίσταμαι
ἢ ἔως
εἴσω
ἔστιν ὅπως
τοῦτο ἂν τις ὑμᾶς ἐξαπατήσαι
ἐμβαίνω

συκοφαντῶ
ὅτι τάχα
ποταμὸς στὴν Κολχίδα τοῦ Πόντου
τιμωροῦμαι (ἀντίθ. δίκην λαμβάνω = τιμωρῶ)
βλ. Κεφ. 10
βέβαια
ὁ ἥλιος ἀνατέλλει
(τελ. ἀπαρ.) τοῦ ρ. εἶμι = ἔρχομαι, πηγαίνω
πρὸς τὴ δύση (πβ. ν.έ. ἐσπερία)
βλ. Κεφ. 15
(τὸ ἐν + πάλιν, κράση) ἀντίθετα, ἀντίστροφα
γνωρίζω καλὰ
ἢ αὐγὴ, ἢ ἀνατολή (πβ. ἐωσφόρος)
μέσα
κάπως
σ' αὐτὸ θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ σᾶς ἐξαπατήσει
ἐπιβιβάζομαι στό πλοῖο.

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἐὰν τοὺς πονηροὺς κολάζετε, δίκαιοι οἱ ἄλλοι γίνονται.
- β) Ὅταν τοῖς πολίταις πονηρὰν παιδείαν παρέχωμεν, εἰκὸς ἐστὶν αὐτοὺς κακοὺς γίνεσθαι.
- γ) Ἐὰν πιστοὶ ᾗτε τοῖς θεοῖς, μακάριοί ἐστε.
- δ) Ἡ γῆ τῆς Ἀττικῆς πλήρης ἐστὶν ἀμυγδαλῶν καὶ συκῶν.
- ε) Μετὰ τὸν διὰ τῶν Συμπληγάδων πλοῦν οἱ Ἀργοναῦται τὸν πόντον διαπλέουσι.
- στ) Ἔστιν ὅτε τὰς πόλεις μόνη ἡ ἀρετὴ σφύζει.
- ζ) Ἐκέλευον πάντας ἔπεσθαι πλὴν Ἰώνων καὶ Ἀχαιῶν καὶ ἐστὶν ὧν ἄλλων ἔθνων.

- Β
- 1. Ὑποτακτικὴ ἐνεστ. ἐνεργ. καὶ μέσης φωνῆς καὶ τοῦ εἰμί.
 - 2. Συναίρεση. Συνηρημένα οὐσιαστικά.
 - 3. Ἐκφράσεις: ἐστὶν ὅς, ἐστὶν ὅπως κτλ.

- 1. Στὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ ὁ ἐνεστώτας στὴν ὑποτακτικὴ ἔχει διαφορετικούς τύπους ἀπὸ τὸν ἐνεστώτα στὴν ὀριστικὴ. Οἱ καταλήξεις τοῦ ἐνεργ. ἐνεστ. στὴν ὑποτακτικὴ τῶν βαρύτερων ρημάτων τῆς α' συζυγίας εἶναι :
λύ-ω, -ης, -η, -ωμεν, -ητε, -ωσι(ν)
Ἐνεστώτας στὴν ὑποτακτικὴ μέσης φωνῆς:
λύ-ωμαι, -η, -ηται, -ώμεθα, -ησθε, -ονται.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Τό θεματικὸ φωνῆεν τοῦ ἐνεστώτα (ἐνεργ. καὶ μέσου) στὴν ὑποτακτικὴ εἶναι **η** καὶ **ω**, ἐνῶ στὴν ὀριστικὴ **ε** καὶ **ο**.
- β) Ὑπογεγραμμένη ἔχουν μόνο τό β' καὶ γ' ἐνικά πρόσωπα στὴν ἐνεργητικὴ καὶ μόνο τό β' στή μέση φωνή.
Ἡ ὑποτακτικὴ τοῦ ἐνεστώτα τοῦ ρ. εἰμί εἶναι:
ᾤ, ᾗς, ᾗ, ᾤμεν, ᾗτε, ᾤσι(ν)

2. Συναιρέση είναι ή συγχώνευση μέσα στην ίδια λέξη δύο φωνηέντων ή ενός φωνήεντος και ενός διφθόγγου σέ ένα μακρόχρονο φωνήεν ή δίφθογγο: ποιέω - ποιῶ, ποιέεις - ποιεῖς, ποιέομεν - ποιοῦμεν.

Συνηρημένα οὐσιαστικά ὑπάρχουν στην Α' καί Β' κλίση.

- α) Τά περισσότερα ἀπό τά οὐσιαστικά τῆς Α' κλίσεως πού πρίν ἀπό τό χαρακτηῖρα -α ἔχουν ἄλλο α ἢ ε συναιροῦνται: ὁ Ἑρμέας - Ἑρμῆς, ἡ Ἀθηνάα - Ἀθηνᾶ.

Τά συνηρημένα πρωτόκλιτα ἔχουν τίς ἴδιες καταλήξεις μέ τά ἀσυναίρετα, μόνο τό εα στόν ἐνικό τό συναιροῦν σέ η:

ὁ Ἑρμῆς, τοῦ Ἑρμοῦ, τόν Ἑρμῆν, οἱ Ἑρμαῖ, τοῦς Ἑρμᾶς κτλ.

Τό οὐσιαστικό ὁ βορέας εἶναι καί ἀσυναίρετο (ὁ βορέας) καί συνηρημένο (ὁ βορρᾶς, μέ δύο ρ).

- β) Τά συνηρημένα τῆς Β' κλίσεως ἔχουν πρίν ἀπό τό χαρακτηῖρα ο ἄλλο ο ἢ ε: ὁ πλόος-πλοῦς, τό ὀστέον-ὀστοῦν.

Ἔχουν τίς ἴδιες καταλήξεις μέ τά ἀσυναίρετα οὐσιαστικά τῆς Β' κλίσεως ἐκτός ἀπό τήν ὀνομαστική καί αἰτιατική ἐνικού:

ὁ θεός ἀλλά ὁ πλοῦς, τόν θεόν ἀλλά τόν πλοῦν, τό φυτόν ἀλλά τό ὀστοῦν.

3. Στά ἀρχαῖα ἑλληνικά ὁ τύπος τοῦ ρ. εἰμί ἔστιν μέ ἀναφορική ἀντωνυμία ἰσοδυναμεῖ μέ τήν ἀόριστη ἀντωνυμία τίς (κάποιος): ἔστιν ὅς ἢ ἔστιν ὅστις = κάποιος, ἔστιν ὧν = κάποιων, ἔστιν οἱ (ἢ εἰσιν οἱ) = κάποιοι, οὐκ ἔστιν ὅς = οὐδεῖς.

Κατά τόν ἴδιο τρόπο καί:

ἔστιν ὅτε = κάποτε, ἔστιν οὗ = κάπου, ἔστιν ὅπως = κάπως, κατά κάποιον τρόπο.

Γ

1. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τοῦς κατάλληλους τύπους τῶν ρημάτων πού ὑπάρχουν στην παρένθεση:

α) Ὅταν* ... τοὺς ἀγροῦς, οὗτοι πολὺν καρπὸν
(φέρω, θεραπεύω)

β) Ἡ πόλις ἡμῶν ἐνδοξος ..., ἐὰν τοὺς νόμους
(φυλάττω, εἰμί)

γ) Ὅταν ... καί ... ἔτοιμοι, δύνασθε πορεύεσθαι.
(εἰμί, βούλομαι)

δ) Κύνας ..., ἵνα ἀπὸ τῶν κλεπτῶν (φυλάττομαι, τρέφω)

* Οἱ σύνδεσμοι **ὅταν**, **ἐάν**, **ἵνα** συντάσσονται μέ ὑποτακτική.

2. Νά τεθοῦν στό β' ἐνικό καί πληθυντικό πρὸς. τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτα τὰ ῥήματα:
*διαβάλλω, δύομαι, βούλομαι ἀγάλλομαι, γινώσκω, κήδομαι, ὀρέγομαι. συλ-
 λέγω.*
3. Να σχηματίσετε φράσεις μέ τίς ἐπόμενες λέξεις στόν κανονικό τύπο καί
 στήν κανονική σειρά ὑποθέτοντας ὅτι λέγονται ἀπό ἕναν πατέρα στό
 γιό του:
- α) *γυμνάζομαι, ὑγιές, ἔχω, σῶμα, ἐάν*
 - β) *ὁ θεός, πιστεῖν, ἐάν, μακάριος, εἰμί*
 - γ) *ἡσυχία, διώκω, ἔπειτα, ὁ πολέμιος, ἔχω, ἐάν*
 - δ) *πρὸς ἔω, βούλομαι, ἦν, Ἑλλάς, εἰς, ἰέναι, δεῖ, πορεύομαι*
 - ε) *λέγω, ἡ ἀλήθεια, ὅταν, ἀγορεύω, προσήκει*
4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τὰ συνηρημένα ὀνόματα πού ὑπάρ-
 χουν στήν παρένθεση, ἀφοῦ τεθοῦν στόν κατάλληλο τύπο:
- α) *Ἀλκιβιάδης τὰς τῶν ... κεφαλὰς ἀπέκοψε. (Ἐρμῆς)*
 - β) *Τὰ τῶν νεκρῶν ... συλλέγουσι. (ὁσοῦν)*
 - γ) *Τί ἐν ... ἔχεις ποιεῖν; (νοῦς)*
 - δ) *Κῦρος τοῖς στρατιώταις ἀπέδωκε πέντε (μνᾶ) (μνᾶ = νόμισμα
 ἀξίας 100 ἀττικῶν δραχμῶν)*
 - ε) *Τὰ τῶν Ἀθηναίων πλοῖα παρεσκευάζοντο πρὸς (ἔκπλους).*
5. Νά συμπληρωθοῦν μέ τήν κατάλληλη ἔκφραση ἀπ' αὐτές πού ὑπάρ-
 χουν στήν παρένθεση:
- α) *... καὶ κριτὴν καθήμενον ἔπαιον (= χτυποῦσαν).*
(ἔστιν ὅς, ἔστιν ὧν, ἔστιν οἷ)
 - β) *Οὗτος ὁ παῖς ... λέγει τὴν ἀλήθειαν.*
(ἔστιν ὅς, ἔστιν ὅτε, ἔστιν οὐ)
 - γ) *... Ξενοφῶντα προτείνει πρεσβυτήν.*
(ἔστιν ὅς, ἔστιν οἷ, ἔστιν ὧν)
 - δ) *... οὐκ οἶται τοὺς ἡγεμόνας ἄρχειν.*
(οὐκ ἔστιν ὅς, οὐκ ἔστιν οἷ, οὐκ ἔστιν ὧν)
 - ε) *... ἡσυχίαν ἔχει Φίλιππος.*
(οὐκ ἔστιν οὐ, οὐκ ἔστιν ὅπως, οὐκ ἔστιν ὅς)

20. Συμβουλές τοῦ Ἰσοκράτη

Ἄλλες συμβουλές τοῦ Ἰσοκράτη πρὸς τὸ νεαρὸ Δημόνικο.

(Βλ. εἰσαγ. σημ. κειμ. 7)

- Α'** 1. Τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἷους ἂν εὖχοιο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας. Ἄσκει τῶν περὶ τὸ σῶμα γυμνασίων μὴ τὰ πρὸς τὴν ῥώμην ἀλλὰ τὰ πρὸς τὴν ὑγίειαν· τούτου δ' ἂν ἐπιτύχοις, εἰ λήγοις τῶν πόνων ἔτι πονεῖν δυνάμενος. Μῆτε γέλωτα προπετῇ στέργε μῆτε λόγον μετὰ θράσους ἀποδέχου· τὸ μὲν γὰρ ἀνόητον, τὸ δὲ μανικόν. Ἄ ποιεῖν αἰσχρόν, ταῦτα νόμιζε μὴδὲ λέγειν εἶναι καλόν. Ἐθίζε σεαυτὸν εἶναι μὴ σκυθρωπὸν ἀλλὰ σύννουν· δι' ἐκεῖνο μὲν γὰρ αὐθάδης, διὰ δὲ τοῦτο φρόνιμος εἶναι δόξεις. Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρόν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν· καὶ γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λάθης, σεαυτῷ συνειδήσεις. Ἄ μὲν ἐπίστασαι, ταῦτα διαφύλαττε ταῖς μελέταις, ἃ δὲ μὴ μεμάθηκας, προσλάμβανε ταῖς ἐπιστήμας.

(Ἰσοκρ. Πρὸς Δημόν. 14-18)

περὶ τοὺς γονεῖς
σεαυτὸν
ἄσκει
τὰ περὶ τὸ σῶμα γυμνάσια
τὰ πρὸς τὴν ῥώμην
λήγω
πονῶ (πόνος)
ὁ, ἡ προπετής, -ές
στέργω
μανικός, -ή, -όν
αἰσχρός, -ά, -όν
ἐθίζω
σύννουν
λήσω

δοκῶ
συνειδήσεις

μελέτη
ἐπιστήμη

πρὸς τοὺς γονεῖς
τὸν ἑαυτό σου
προστακτικὴ τοῦ συνηρ. ρ. ἀσκῶ
οἱ σωματικὲς ἀσκήσεις
αὐτὰ ποὺ συντελοῦν στὴ δύναμη
τελειώνω (ν.έ. ἡ λήξη)
κοπιᾶζω (κόπος)
ὀρηματικός, ἀκράτητος
ἀγαπῶ (ν.έ. στοργή)
τρέλος, ἐξωφρενικός
ἄσχημος
συνηθίζω
σκεπτικός
μέλλ. τοῦ ρ. **λανθάνω**: ξεφεύγω ἀπὸ τὴν
προσοχὴ τῶν ἄλλων, μένω κορυμμένος
φαίνομαι
μέλλ. τοῦ ρ. **σύν-οἶδα**: γνωρίζω
σύνοιδα ἐμαυτῷ: ἔχω συνείδηση, γνωρίζω
καλά
ἀσκησι, φροντίδα
μάθησι, σπουδὴ

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Λυκομήδης ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἀρκάδας ὡς μόνοις αὐτοῖς πα-
τρὶς Πελοπόννησος εἶη, πλείστον δὲ τῶν Ἑλληνικῶν φύλων
τὸ Ἀρκαδικὸν εἶη καὶ ψυχὰς ἐρρωμενεστέρας ἔχοι.
- β) Σφύζοισθε, ὦ ἐμοὶ φίλοι, καὶ φυλάττοισθε ὑπὸ τῶν θεῶν.
- γ) Ἀεὶ δίδωκε τὴν ἀρετὴν, ὦ παῖ, καὶ φεῦγε τὰς κακὰς ἡδονάς.
- δ) Ἵσθι ὁμιλητικὸς καὶ μὴ φιλόνικος.
- ε) Χειρίσοφος ἐνέβαινεν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ.
- στ) Εἵθε ἐθέλοιεν οἱ θεοὶ μεθ' ἡμῶν εἶναι καὶ ἄγοιεν ἡμᾶς ἀσφα-
λῶς ἐπὶ τὴν στρατείαν.

ἐρρωμενέστερος: βλ. Κεφ. 9 ἐμβαίνω = μπαίνω μέσα

Β'

- Εὐκτική τοῦ ἐνεστώτα ἐνεργ. καὶ μέσης φω-
νῆς βαρύτονων ρημάτων καὶ τοῦ εἰμί
- Προστακτική τοῦ ἐνεστώτα ἐνεργητ. καὶ μέ-
σης φωνῆς βαρύτονων ρημ. καὶ τοῦ εἰμί
- Ἐμπρόθετοι προσδιορισμοί

1. Οἱ καταλήξεις τοῦ ἐνεστώτα στήν εὐκτική εἶναι:

Ἐνεργητική φωνή	Μέση φωνή
λήγ-οιμι	εὐχ-οίμην
-οις	-οιο
-οι	-οιτο
-οιμεν	-οίμεθα
-οιτε	-οισθε
-οιεν	-οιντο

Οἱ τύποι τῆς εὐκτικῆς ἐνεστ. τοῦ ρ. εἰμί εἶναι:

εἶην	εἶμεν ἢ εἶμεν
εἶης	εἶητε ἢ εἶτε
εἶη	εἶσαν ἢ εἶεν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Τά ιδιαίτερα φωνήεντα πού φανερώνουν τήν εὐκτική ἐγκλίση (ἐγκλιτικά φωνήεντα) εἶναι **ι** ἢ **ιη**, τά ὅποια ἐνώνονται μέ τό θεματικό φωνήεν μπροστά ἀπό τήν κατάληξη.

2. Οἱ καταλήξεις τοῦ ἐνεστώτα στήν προστακτική εἶναι:

ἐνεργητική φωνή	μέση φωνή	τοῦ ρ. εἰμί
α' προσ. —	—	—
β' προσ. λῆγ-ε	γίγν-ου	ἴσθι
γ' προσ. -έτω	-έσθω	ἔστω
α' προσ. —	—	—
β' προσ. -ετε	-εσθε	ἔστε
γ' προσ. -όντων	-έσθων	ἔστων ἢ ὄντων
(ἢ -έτωσαν)	(ἢ -έσθωσαν)	ἢ ἔστωσαν

3. Οἱ ἐμπρόθετοι προσδιορισμοί εἶναι ἐπιρρηματικοί προσδιορισμοί πού ἐκφέρονται μέ πρόθεση καί ὄνομα σέ πλάγια πτώση πάντοτε. Μερικές προθέσεις συντάσσονται μόνο μέ μιὰ πτώση, καί λέγονται **μονόπτωτες**, ἄλλες μέ δύο καί λέγονται **δίπτωτες** καί ἄλλες μέ τρεῖς πτώσεις καί λέγονται **τρίπτωτες**. Οἱ ἐπιρρηματικές σημασίες πού δηλώνουν εἶναι ποικίλες λ.χ.:

Μονόπτωτες:	σύν μέ δοτική σημαίνει συνοδεία (μαζί μέ) κτλ.: <i>σύν τῷ καλῷ.</i> ἐν μέ δοτική σημαίνει τόπο (γιά στάση) κτλ.: <i>ἐν Ἀθήναις.</i> ἐκ μέ γενική σημαίνει καταγωγή, προέλευση κτλ.: <i>οἱ ἐξ Ἡρακλέους, ἐξ Ἀθηκῶν.</i>
Δίπτωτες:	διά μέ γενική σημαίνει διέλευση (διά μέσου), διάρκεια κτλ.: <i>διά τῆς Συρίας, διά παντός τοῦ βίου.</i> διά μέ αἰτιατική σημαίνει αἰτία (γι' αὐτό) κτλ.: <i>διά τοῦτο δόξεις...</i>
Τρίπτωτες:	πρός μέ γενική σημαίνει συμφωνία κτλ.: <i>ἄτοπα λέγεις καί οὐδαμῶς πρὸς σοῦ</i> (σύμφωνα μέ σένα). πρός μέ δοτική σημαίνει κοντά, προσθήκη κτλ.: <i>πρὸς τῇ πόλει</i> (= κοντά στήν πόλη), <i>πρὸς τούτοις</i> (=ἐπιπλέον). πρός μέ αἰτιατική σημαίνει σκοπό, πρὸς τό μέρος κτλ.: <i>πρὸς χάριν λέγουσι</i> (γιά εὐχαρίστηση), <i>πρὸς ἐσπέραν.</i>

Γ'

1. Νά μποῦν οἱ κατάλληλοι τύποι τῶν παρακάτω ρημάτων στήν εὐκτική καί προστακτική τοῦ ἐνεστώτα μέ βάση τίς ἀντωνυμίες πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση: (σύ) *φυλάττομαι*, (ὁμεῖς) *ἐπιτυγχάνω*, (οὗτοι) *εἰμί*, (ἡμεῖς) *εὐχομαι* (οὗτος) *αἰσχύνομαι*, (ἐγώ) *πείθομαι*, (οὗτοι) *διαφυλάττω*, (ἡμεῖς) *προσλαμβάνω*, (σύ) *μανθάνω*, (οὗτοι) *ἀποδέχομαι*.
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους ἀπό τά ρήματα πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση (δίνονται περισσότερα ρήματα):

Σέ εὐκτική

- α) ...ὡμᾶς οἱ θεοὶ ἐπὶ πᾶν ἔργον. (ἄγω, μανθάνω, δέχομαι)
- β) Ὁ θεὸς ἀεὶ σε... καὶ εὐδαιμονίαν σοι (διαφυλάττω, ἔχω, παρέχω, οἶμαι)
- γ) Εἴθε οἱ θεοὶ εὐμενεῖς ἡμῖν (εἰμί, φέρω, ἐθέλω)

Σέ προστακτική

- δ) Ὡ φίλε, μὴ πολλὰ ... καὶ ... φιλαλήθης. (εἰμί, λέγω, γίγνομαι, εὐχομαι).
- ε) Ὡ παῖδες ... τό τε σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν. (γυμνάζω, φυλάττω, φέρω)
- στ) Ὡ παῖδες τοῖς νόμοις ... καὶ ... τὰς μετὰ δόξης ἡδονάς. (θηρεύω, ἀποδέχομαι, νομίζω, πείθομαι)

- 3. Νά συνταχτοῦν οἱ προθέσεις μέ τίς λέξεις πού ἀκολουθοῦν στόν κατάλληλο τύπο καί νά μεταφραστεῖ ὁ ἐμπρόθετος προσδιορισμός:
(σύν) ὁ ἀδελφός, τό στράτευμα, οἱ θεοί, οἱ φύλακες.
(ἐν) ἡ Ἑλλάς, ἡ πατρίς, ὁ Εὐξείνιος Πόντος, θάλαττα.
(ἐκ) ἡ καιομένη χώρα, κόμη, ὁ πόνος, ταῦτα.
- 4. Νά τοποθετηθεῖ ὁ κατάλληλος τύπος τῆς λέξεως στήν παρένθεση ὥστερα ἀπό τήν πρόθεση καί νά δοθεῖ ἡ σημασία τοῦ ἐμπρόθετου προσδιορισμοῦ:
α) πορεύου διὰ ... (ἡ ἀγορά)
β) εὐτυχῆς ἦν διὰ ... (βίος)
γ) οἱ ἀγαθοὶ διὰ ... θαυμάζονται (ἡ ἀρετή)
δ) οἱ ποταμοὶ πρὸς ... οὐ μεγάλοι εἰσὶ (αἱ πηγαί)
ε) πρὸς ... γιγνώσκουσι μουσικὴν καὶ ὄρχησιν (= χορό) (τοῦτο)
στ) ἐπορεύοντο πρὸς ... (τό ὄρος)
ζ) σπονδὰς ποιοῦνται πρὸς ... μᾶλλον ἢ ... (οἱ Θηβαῖοι, ἑαυτοὺς)
- 5. Νά ξαναγράψετε τὴν ἀκόλουθη φράση ὑποθέτοντας ὅτι ὁ Ἰσοκράτης δέν ἀπευθύνεται μόνο στό Δημόνικο ἀλλὰ σέ πολλοὺς νέους:
«Τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἷους ἂν εὖχοιο γίνεσθαι τοὺς σοὺς παῖδας.»
- 6. «Μηδέποτε σεαυτῷ συνειδήσεις»: ἀναλύσετε αὐτὴ τὴν ἰδέα τοῦ Ἰσοκράτη.

21. Ὁ Κύρος πρὸς τὰ παιδιά του

Ὁ Ξενοφώντας στό ἔργο του «Κύρου Παιδεία» παρουσιάζει τήν ἀγωγή καί τήν πολεμική δράση τοῦ Κύρου τοῦ Μεγάλου, ἰδρυτῆ τῆς περσικῆς αὐτοκρατορίας στήν ἀρχαιότητα. Στό ἔργο ὁμως ἐκφράζονται κυρίως οἱ ἀπόψεις τοῦ συγγραφέα. Στό ἀπόσπασμα ὁ Κύρος, ὅταν καταλαβαίνει ὅτι πλησιάζει τό τέλος του, ἀπευθύνει συμβουλές στά παιδιά του.

Α'

1. Ἐαυτοῦ τοι κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ· τίني γάρ ἄλλω ἀδελφὸς μέγας ὢν οὕτω καλόν ἐστιν ὡς ἀδελφῷ; τίς δ' ἄλλος τιμήσεται δι' ἄνδρα μέγα δυνάμενον οὕτως ὡς ἀδελφός; τίνα δὲ φοβήσεται τις ἀδικεῖν, ἀδελφοῦ μεγάλου ὄντος, οὕτως ὡς τὸν ἀδελφόν; Μήτε οὖν θᾶπτον μηδεὶς σοῦ τούτῳ ὑπακουέτω μήτε προθυμότερον παρέστω· οὐδενὶ γὰρ οἰκειότερα τὰ τούτου οὔτε ἀγαθὰ οὔτε δεινὰ ἢ σοί. Ἐννόει δὲ καὶ τόδε· τίني βοηθήσας ἰσχυρότερον σύμμαχον ἀντιλάβοις ἄν; Ἀλλὰ πρὸς θεῶν πατρῶων, ὧ παῖδες, τιμᾶτε ἀλλήλους, εἴ τι καὶ τοῦ ἐμοὶ χαρίζεσθαι μέλει ὑμῖν.

(Ξεν. Κύρου Παιδεία 8, 7, 15-17)

τοὶ
κήδομαι
τιμήσεται
μέγα δυνάμενος
θᾶπτον
μηδεὶς, οὐδεὶς
πάρειμι
ἐννόει
ἀντιλαμβάνω
πρὸς θεῶν
χαρίζομαι τινι
μέλει μοι

βεβαιωτικό μὀριο, ἐγκλιτικό (= βέβαια)
φροντίζω (βλ. Κεφ. 3)
μέλλ. τοῦ ρ. τιμῶμαι
αὐτός πού ἔχει μεγάλη δύναμη
γρηγορότερα
κάνει
παρενρίσκομαι, βοηθῶ
προστ. τοῦ ρ. ἐννοῶ: σκέφτομαι
παίρνω κάτι ὡς ἀντάλλαγμα, ἀποκτῶ
γιά ὄνομα τῶν θεῶν
κάνω χάρη σέ κάποιον, εὐχαριστῶ κάποιον
φροντίζω (ν.έ. ἐπιμέλεια)

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἡ μήτηρ ἐρωτᾷ τὸν Κῦρον πότερον βούλεται μένειν ἢ ἀπιέναι.
- β) Τίς καὶ ποδαπὸς καὶ πόσου διδάσκει;
- γ) Λέγε μοι ποίου τινὸς γένους ἐστὶν ὁ Σπιθριδάτης.
- δ) Οὐ γινώσκω ὅτου ἡτύχησα.
- ε) Τίνες οὕτω ῥάθυμοί εἰσιν, οἵτινες οὐ βούλονται ταύτης τῆς στρατείας μετέχειν;

ἀπιέναι: ἀπαρ. ἐνεστ. τοῦ ρ. ἀπέρχομαι βλ. Κεφ. 19

ῥάθυμος = ὀκηρός

Β'

- 1. Ἑρωτηματικές ἀντωνυμίες
- 2. Ἀόριστες ἀντωνυμίες
- 3. Ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία ὅστις
- 4. Ἑγκλιση τόνου. Ἑγκλιτικές λέξεις

1. Ἑρωτηματικές ἀντωνυμίες εἶναι:

- α) τίς (ἄρσεν. καὶ θηλ.), τί (= ποιός)
 - β) Οἱ ἀκόλουθες πού κλίνονται σάν δευτερόκλιτα ἐπίθετα τριατάληκτα:
 - πότερος, ποτέρα, πότερον (= ποιός ἀπό τούς δύο)
 - πόσος, πόση, πόσον
 - ποῖος, ποία, ποῖον (= τί λογῆς)
 - πηλίκος, πηλίκη, πηλίκον (= ποιᾶς ἡλικίας, πόσο μεγάλος)
 - ποδαπός, ποδαπή, ποδαπόν (= ἀπό ποιόν τόπο)
 - πόστος, πόστη, πόστον (= τί θέση ἔχει σέ μιὰ σειρά)
 - ποσταῖος, ποσταῖα, ποσταῖον (= σέ πόσες μέρες)
- Ἡ ἐρωτηματική ἀντωνυμία τίς κλίνεται κατά τήν γ' κλίση ὡς ἑξῆς:

Ἀρσενικό Θηλυκό		Οὐδέτερο	
Ἑνικός	Πληθυντικός	Ἑνικός	Πληθυντικός
τίς	τίνες	τί	τίνα
τίνος ἢ τοῦ	τίνων	τίνος ἢ τοῦ	τίνων
τίνι ἢ τῷ	τίσι(ν)	τίνι ἢ τῷ	τίσι(ν)
τίνα	τίνας	τί	τίνα

2. Ἀόριστες ἀντωνυμίες εἶναι:

α) τίς (ἀρσ. θηλ.) τὶ (οὐδ.): κάποιος

β) ὁ, ἡ, τό δεῖνα (= ὁ τάδε)

γ) ἔνιοι, ἔνιοι, ἔνια (= μερικοί)

Ἡ ἀόριστη ἀντωνυμία **τίς** κλίνεται ὅπως καί ἡ ἐρωτηματική **τίς**, ἐκτός ἀπὸ τὸν τονισμό καί τοὺς δευτέρους τύπους στόν πληθυντικό τοῦ οὐδετέρου.

Ἀρσενικό Θηλυκό		Οὐδέτερο	
Ἑνικός	Πληθυντικός	Ἑνικός	Πληθυντικός
τίς	τινές	τὶ	τινὰ ἢ ἅττα
τινὸς ἢ τοῦ	τινῶν	τινὸς ἢ τοῦ	τινῶν
τινὶ ἢ τῷ	τισὶ(ν)	τινὶ ἢ τῷ	τισὶ(ν)
τινὰ	τινάς	τὶ	τινὰ ἢ ἅττα

Ἡ ἀντωνυμία **δεῖνα**, ὅταν δέν εἶναι ἄκλιτη, κλίνεται κατὰ τὴ γ' κλίση: ὁ, ἡ, τό **δεῖνα**, τοῦ **δεῖνος**, τῷ **δεῖνι** κτλ. οἱ **δεῖνες**, τῶν **δεῖνων** κτλ.

Ἡ ἀντωνυμία **ἐνιοι** κτλ. ἀπαντᾷ μόνο στόν πληθυντικό καί κλίνεται σάν ἐπίθετο δευτερόκλιτο τρικατάληκτο.

3. Ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία ὅστις, ἡτις, ὅ,τι (= ὅποιος) σχηματίζεται ἀπὸ τὴν ἀναφορική ἀντωνυμία ὅς, ἡ, ὅ (Κεφ. 10) καί τὴν ἀόρ. τίς, τί, μέ ἐγκλιση τοῦ τόνου. Κλίνεται καί κατὰ τὰ δύο μέρη της (ἐκτός ἀπὸ τοὺς τύπους **ὅτου**, **ὅτῳ**, **ἅττα**):

Ἀρσενικό		Θηλυκό	
Ἑνικός	Πληθυντικός	Ἑνικός	Πληθυντικός
ὅστις οὗτινος ἢ ὅτου ὅτινι ἢ ὅτῳ ὄντινα	οἵτινες ὄντινων οἷσσι(ν) οὔσιν	ἥτις ἥστινος ἥτινι ἥντινα	αἵτινες ἄντινων αἷσσι(ν) ἄσιν
Οὐδέτερο			
Ἑνικός	Πληθυντικός		
ὅ,τι οὗτινος ἢ ὅτου ὅτινι ἢ ὅτῳ ὅ,τι	ἅτινα ἢ ἅττα ἄντινων οἷσσι(ν) ἅτινα ἢ ἅττα		

4. Ἐγκλίση τόνου εἶναι ἡ ἀποβολή ἢ μετατόπιση τοῦ τόνου μιᾶς λέξεως στήν προηγούμενή της μέ τήν ὁποία συμπεριφέρεται σάν νά ἀποτελοῦν οἱ δύο λέξεις μία (ὅπως συμβαίνει καί στά ν.έ.): *ἀκούσατέ μου* (ν.έ. ἀκούστε με).
- Μερικά ἀπό τά συχνότερα **ἐγκλιτικά** (ἢ **ἐγκλιτικές λέξεις**) τῆς ἀρχαίας εἶναι:
- Οἱ τύποι τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας **μοῦ, μοί, μέ, σοῦ, σοί, σέ, οὐ, οἱ, ἐ**.
 - Ὅλοι οἱ τύποι τῆς ἀόρ. ἀντωνυμίας **τις** (ἐκτός ἀπό τόν τύπο **ἅττα**)
 - Οἱ τύποι τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτα τῶν ρ. **εἰμί** καί **φημί** (= λέγω), ἐκτός ἀπό τό β' ἐνικό πρῶο. (*εἰ, φῆς*)
 - Τά ἐπιρρήματα **πού, ποί, ποθέν, πῶς, πῆ, ποτέ**
 - Τά μόρια **γέ, τοί, πέρ, πῶ, νύν**, τό πρόσφωμα **δέ** (πβ. *τοιόσδε*) καί ὁ συμπλεκτικός σύνδεσμος **τε** (καί)

Ὁ τόνος τῶν ἐγκλιτικῶν:

- χάνεται**: *θεός τις, θεοί τινες, τιμῶ τι, τιμῶ τινας, γέρον τις ἢ*
- ἀνεβαίνει** στή λήγουσα τῆς προηγούμενης λέξης: *ἄνθρωπός τις, ἄνθρωποι τινες, κῆπός τις, κῆποι τινες, εἰ τις ἐστίν ἢ*
- διατηρεῖται** στή θέση του (καί δέν ἔχουμε Ἐγκλίση τόνου): *φίλοι τινές, καλόν δ' ἐστίν, ταῦτα σοί λέγω οὐκ ἄλλῳ* (ἐμφαση)

Γ'

- Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους ἀπό τίς ἀντωνυμίες πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - ... *θέλει ὁπίσω μου ἐλθεῖν, ἀράτω* (= ἄς σηκώσει) *τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖτω μοι*. (τίς, ποῖος, ὅστις)

- β) *Χάριν ἔχομεν ... συμβουλεύει ἡμῖν τὰ ἄριστα.* (ποτέρω, τίνι, ὅτινι).
 γ) ... τῶν ἀνθρώπων ἀχαρίστους καλοῦμεν. (πόσους, ἐνίους, ἔνια).
 δ) ... καί ... ἀγαθὰ οἱ γονεῖς τοῖς υἱοῖς παρέχουσι; (πόσων, πόσα, ἔνια, ποίων, ἅτινα, ποῖα)
 ε) *Οἶτος ... ὁμοίος ἐστίν;* (πόσω, τίνι, ἐνίοις)
 στ) *Γεωργοὶ ... ὀλίγους ἀγρούς καὶ ἀμπέλους ἔχουσι.* (τίς, τινες, τίνες)

2. Νά ἐφαρμοστοῦν οἱ κανόνες τῆς ἐγκλίσεως τόνου στίς παρακάτω λέξεις:

- | | |
|-----------------------|----------------------|
| α) ἀνθρώπου τινός | στ) οἱ τέ ἄλλοι |
| β) συμβουλευόμεν τινί | ζ) μετὰ τινῶν |
| γ) λέ, μοί | η) κτήσιν τινά |
| δ) φρόνιμος ἐστί | θ) τοῦτο γέ |
| ε) ἐκ τινός | ι) συμβουλεύομαι σοί |

3. Νά μεταφερθοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις στὰ ἀρχαῖα ἐλληνικά:

- α) *Οἱ Ἕλληνες σκότωσαν μερικοὺς ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς.*
 β) *Ἀπὸ ποιὸν τόπο εἶσαι, ξένε;*
 γ) *Πόση εἶναι ἡ δύναμις τοῦ βασιλιᾶ καὶ ποιός γνωρίζει γι' αὐτήν;*
 δ) *Κάποιος ἔλεγε: μερικοὶ ἄνθρωποι γνωρίζουν τό καλό, ἀλλὰ δέν τό κάνουν.*
 ε) *Φίλε μου, ποιό ἀπὸ τὰ δύο θέλεις νά γίνει, νά μείνεις ἢ νά φύγεις;*



22. Ὁ Μένιππος στὸν Ἄδην

Ὁ Λουκιανὸς καταγόταν ἀπὸ τὰ Σαμόσατα τῆς Συρίας καὶ ἔζησε περίπου ἀπὸ τὸ 120 ὥς τὸ 200 μ.Χ. Ἀπὸ τοὺς πιὸ ἀξιόλογους ἀττικιστές τῆς ἐποχῆς του, ἔγραψε κατὰ θαυμάσιο τρόπο στὴ γλῶσσα τῶν ἀττικῶν πεζογράφων, χωρὶς νὰ ἔχει τὴν ἐλληνικὴ ὡς μητρικὴ του γλῶσσα. Τὰ ἔργα του, στὰ ὁποῖα σατιρίζει μέ πολὺ πνεῦμα τίς συνήθειες καὶ τίς προκαταλήψεις τῆς ἐποχῆς του, εἶναι ἐπιδεικτικοὶ λόγοι, πλαστές ἱστορίες (μυθιστορήματα) καὶ διάλογοι σατιρικοὶ (νεκρικοί, ἐνάλιοι διάλογοι κτλ.). Στὸ νεκρικό διάλογο πού ἀκολουθεῖ τὸ κύριο πρόσωπο εἶναι ὁ Μένιππος, ἓνας κυνικός φιλόσοφος πού σατιρίζει τὴν κοινωνία τῆς ἐποχῆς του καὶ κυρίως τὴν ἀνώτερη.

- Α' 1. ΚΡΟΙΣΟΣ.** Οὐ φέρομεν, ὦ Πλούτων, Μένιππον τουτονὶ τὸν κύνᾱ παροικοῦντα· ὥστε ἢ ἐκείνόν ποι κατάστησον ἢ ἡμεῖς μετοικήσομεν εἰς ἕτερον τόπον.
- ΠΛΟΥΤΩΝ.** Τί δ' ὑμᾶς δεινὸν ἐργάζεται ὁμόνεκρος ὢν;
- ΚΡΟΙΣΟΣ.** Ἐπειδὴν ἡμεῖς οἰμώζωμεν καὶ στένωμεν μεμνημένοι τῶν ἄνω, Μίδας μὲν οὐτοσί τοῦ χρυσοῦ, Σαρδανάπαλος δὲ τῆς πολλῆς τρυφῆς, ἐγὼ δὲ Κροῖσος τῶν θησαυρῶν, ἐπιγελᾷ καὶ ἐξονειδίζει ἀνδράποδα καὶ καθάρματα ἡμᾶς ἀποκαλῶν, ἐνίστε δὲ καὶ ἄδων ἐπιταράττει ἡμῶν τὰς οἰμωγὰς, καὶ ὅλως λυπηρὸς ἐστί.
- ΠΛΟΥΤΩΝ.** Τί ταῦτά φασιν, ὦ Μένιππε;
- ΜΕΝΙΠΠΟΣ.** Ἀληθῆ, ὦ Πλούτων· μισῶ γὰρ αὐτοὺς ἀγεννεῖς καὶ ὀλεθρίους ὄντας.
- ΠΛΟΥΤΩΝ.** Ἄλλ' οὐ χρή.
- ΜΕΝΙΠΠ.** Καὶ οὐ μωραίνεις, ὦ Πλούτων, ὁμόψηφος ὢν τοῖς τούτων στεναγμοῖς;
- ΠΛΟΥΤΩΝ.** Οὐδαμῶς, ἀλλ' οὐκ ἂν ἐθέλοιμι στασιάζειν ὑμᾶς.
- ΜΕΝΙΠΠ.** Καὶ μὴν, ὦ κάκιστοι Λυδῶν καὶ Φρυγῶν καὶ Ἀσσυρίων, οὕτω γιγνώσκετε ὥς, ἔνθα ἂν ἦτε, ἀκολουθήσω ἀνιῶν καὶ κατὰδων καὶ καταγελλῶν.

ΚΡΟΙΣΟΣ.
ΜΕΝΙΠΠ.

Ταῦτα οὐχ ὕβρις;
Οὐκ, ἀλλ' ἐκεῖνα ὕβρις ἦν, ἃ ὑμεῖς ἐποιεῖτε,
προσκυνεῖσθαι ἀξιούντες καὶ ἐλευθέροις ἀν-
δράσιν ἐντρυφῶντες καὶ τοῦ θανάτου τὸ παρὰ-
παν οὐ μνημονεύοντες.

(Λουκιανὸς *Νεκρικοὶ Διάλογοι*:
Πλούτων ἢ Κατὰ Μενίππου)

φέρω
ὁ κύων (κυνός)
παροικῶ (-έω)
ποι (ἐγκλιτικό)
κατάστησον
δεινὸν ἐργάζομαι τινα
ὁμόνεκρος
οἰμῶζω
στενῶ
τρυφή
ἐξονειδίζω
τὸ ἀνδράποδον
ἄδω
λυπηρὸς
ἀγεννής
μωραίνω
ὁμόψηφος

οὐδαμῶς
ἄν + εὐκτ.

στασιάζω
καὶ μὴν
ἐνθα ἂν ἦτε
ὕβρις
ἄξιῶ (-όω)
ἐντρυφῶ (-άω) τι
τὸ παρὰπαν

ὑποφέρω, ἀνέχομαι
σκύλος, κυνικός φιλόσοφος
κατοικῶ δίπλα
κάπου
προστακτ. τοῦ ρ. **καθίστημι** = τοποθετῶ
κάνω κακό σέ κάποιον
μαζί μέ ἄλλους νεκρὸς
θρηνῶ (οἰμωγή βλ. Κεφ. 16)
στενάζω
ἀπόλαυση
κακολογῶ, βρίζω
δοῦλος
τραγουδῶ
ἐνοχλητικός
πρόστυχος (πβ. ἀγενής=ἀγέννητος)
γίνομαι ἀνόητος
αὐτός πού δίνει τόν ἴδιο ψῆφο, πού συμφωνεῖ
μέ κάποιον
μέ κανένα τρόπο
θά+παρατατικός (ἐθέλωμι ἄν=μπορῶ νά θέ-
λω, θά ἤθελα)
ἐπαναστατῶ, μαλώνω
καί ὁμως
ὅπου κι ἂν πᾶτε
ἀλαζονεία, αὐθάδεια
ἔχω τήν ἀξίωση
περιπαίζω, ἐξευτελίζω κάποιον-
ὀλωσδιόλου

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Διὰ τί γινώσκων ὁ ἄνθρωπος τὰ κακά ὅτι κακά ἐστίν, ὅμως αὐτὰ ποιεῖ; Ἐπειδὴ ἡττᾶται ὑπὸ τῆς ἡδονῆς.
- β) Φοβούμεθα τὰς διαβολὰς καὶ ψευδεῖς ὥσιν.
- γ) Οἱ Λακεδαιμόνιοι πέμποντες ἀγγέλους ἡξιοῦν μὴ τειχίζειν τὴν πόλιν.
- δ) Ἐπεὶ Θηβαῖοι εἰς Εὐβοίαν διέβησαν, ἐπειρῶντο καταδουλοῦσθαι τὰς πόλεις.
- ε) Ἀνὴρ δίκαιός ἐστιν οὐχ ὁ μὴ ἀδικῶν, ἀλλ' ὅστις ἀδικεῖν δυνάμενος μὴ βούλεται.
- στ) Οἱ κύνες ὑλακτοῦσιν ὃν ἂν μὴ γινώσκωσι.

πειρῶμαι (-άομαι) = προσπαθῶ, ἡττῶμαι (-άομαι) = νικιῶμαι

Β'

- 1. Συνηρημένα ῥήματα
- 2. Ἀνώμαλα οὐσιαστικά-μεταπλαστά
- 3. Τό ἀρνητικό οὐ

1. Τά ῥήματα τῆς **ἀ' συζυγίας (σέ -ω)** πού ἔχουν **χαρακτήρα α, ε, ἥ ο** συναιροῦν **στόν ἐνεστώτα** καί τόν **παρατατικό** ὅλων τῶν ἐγκλίσεων τό φωνήεν α, ε ἥ ο μέ τό φωνήεν τῆς καταλήξεως καί γι' αὐτό λέγονται **συνηρημένα (ἢ περισπώμενα**, γιατί τό α' προσ. τῆς ὀριστ. τοῦ ἐνεστ. παίρνει περισπωμένη).

Ἔτσι διαφέρουν (φαινομενικά) στίς καταλήξεις ἀπό τά βαρύτενα ρ. τῆς α' συζ. μόνο στόν ἐνεστώτα καί στόν παρατατικό.

Διαιροῦνται κατά τό χαρακτήρα σέ τρεῖς τάξεις:

- α) Στήν α' τάξη, ὅσα λήγουν σέ **-αω (χαρακτήρας α):** γελάω-γελῶ, τιμάω-τιμῶ
- β) Στή β' τάξη, ὅσα λήγουν σέ **-εω (χαρακτήρας ε):** οἰκέω-οἰκῶ, ποιέω-ποιῶ
- γ) Στήν γ' τάξη, ὅσα λήγουν σέ **-οω (χαρακτ. ο):** ἀξιόω-ἀξιῶ, δηλόω-δηλῶ

Ἔτσι λ.χ. ἀπό τήν:

α' τάξη, οἱ τύποι: γελάει συναιρ. σέ **γελαῖ**, ἀνιάων σέ **ἀνιῶν**, τρυφάοντες σέ **τρυφῶντες** κτλ.

β' τάξη, οἱ τύποι: παροικέοντα συναιρ. σέ **παροικοῦντα**, ἀποκαλέων σέ **ἀποκαλῶν**, ἐποιέετε σέ **ἐποιεῖτε**

γ' τάξη, οἱ τύποι: ἀξιόοντες συναιρ. σέ **ἀξιοῦντες**, δηλόομεν σέ **δηλοῦμεν**

Εἰδικότερα στά συνηρημένα ῥήματα γίνονται οἱ ἀκόλουθες συναιρέσεις:

- Στήν α' τάξη: 1) **α+ε ἢ α+η=α**: τιμάετε-τιμᾶτε, τιμάητε-τιμᾶτε. (Τό ι στή συναίρεση γίνεται ὑπογεγραμμένη ἔτσι: α+ει ἢ α+ η=α: τιμάει-τιμᾶ, τιμάη-τιμᾶ)
- 2) **α+ο ἢ α+ω ἢ α+ου=ω**: τιμάομεν-τιμῶμεν, τιμάω-τιμῶ, τιμάουσι-τιμῶσι (καί α+οι=φ: τιμάοιμι-τιμῶμι)

- Στή β' τάξη: 1) **ε+ε=ει**: ποιέετε-ποιεῖτε
- 2) **ε+ο=ου**: ποιέομεν-ποιοῦμεν
- 3) **ε+μακρόχρονο φωνῆεν ἢ δίφθογγο=τό μακρόχρονο φων. ἢ δίφθογγος**: δηλαδή ε+ω=ω, ε+ει=ει, ε+η=η κτλ.: ποιέω-ποιῶ, ποιέεις-ποιεῖς, ποιέουσιν-ποιοῦσιν, ποιέη-ποιῇ κτλ.

- Στήν γ' τάξη: 1) **ο+ε ἢ ο+ο ἢ ο+ου=ου**: δηλόετε-δηλοῦτε, δηλόομεν-δηλοῦμεν, δηλόουσι-δηλοῦσι
- 2) **ο+η ἢ ο+ω=ω**: δηλόητε-δηλῶτε, δηλόω-δηλῶ
- 3) **ο+ει ἢ ο+οι ἢ ο+η=οι**: δηλόει-δηλοῖ, δηλόοιμεν-δηλοῖμεν, δηλόη-δηλοῖ

2. Ἀπό τά ἀνώμαλα οὐσιαστικά, **μεταπλασά** λέγονται ἐκεῖνα πού τό θέμα τους (μεταπλάσσεται δηλ.) ἀλλάζει σέ μερικές πτώσεις: ὁ κύων, τοῦ κυνός, τῷ κυνί, τόν κύνα, ὃ κύον, οἱ κύνες, τῶν κυνῶν, τοῖς κυσί, τοὺς κύνας, ὃ κύνες. (θ. κύων-, κυον-, κυν-) (πβ. ὁμαλό γ' ἄλιτο: ὁ κίων (= ἡ κολόνα), τοῦ κίονος, τῷ κίονι, τόν κίονα, ὃ κίον, οἱ κίονες, τῶν κιόνων, τοῖς κίοισι, τοὺς κίονας, ὃ κίονες).

Στά μεταπλασά ἀνωμ. οὐσιαστικά ἀνήκει ἀνάμεσα στά ἄλλα καί: τό ὕδωρ, τοῦ ὕδατος, τῷ ὕδατι κτλ. τά ὕδατα, τῶν ὕδάτων, τοῖς ὕδασι κτλ.

3. Τό ἀρνητικό οὐ:

α) γίνεται **οὐκ** (γιά εὐφωνία) ἐμπρός ἀπό λέξεις πού παίρνουν ψιλή: *οὐκ ἀπέχρησε*

β) γίνεται **οὐχ** (τό κ τρέπεται στό ἀντίστοιχο δασύ) ἐμπρός ἀπό λέξεις μέ δασεία: *οὐχ ὕβρις*

γ) κανονικά είναι **ἄτονο** αλλά παίρνει ὀξεῖα ὅταν ἀμέσως ὕστερα ἀπ' αὐτό ὑπάρχει στίξη: *οὐκ, ἀλλ' ἐκεῖνα*.

(Ὅταν ἀκολουθεῖ στίξη, τό οὐ συχνά δέν παίρνει τό εὐφωνικό κ ἢ χ ἔστω κι ἂν ἀκολουθεῖ φωνήεν: *ἐξικνοῦντο γάρ οὐ, οὐδ' ἐβλαπτον οὐδέν*.)

Γ

1. Νά ἀναγνωριστοῦν καί νά μετασχηματιστοῦν στό δ' ἐνικό καί πληθυντικό πρόσωπο τοῦ ἐνεστώτα καί παρτατικού τῆς ὀριστικῆς οἱ παρακάτω ρηματικοί τύποι: *γελῶσι, ἀφαιρεῖται, ἀδίκειν, ἐλευθεροῦσθαι, ἀγαπᾶν*.
2. Νά μποῦν στόν κατάλληλο τύπο οἱ λέξεις τῆς β' στήλης σέ συνδυασμό καί μέ βάση τίς λέξεις τῆς α' στήλης:

τοῦ θεοῦ	Πλούτων
τάς μακράς	χείρ
τοῖς ἰωνικοῖς	πράξις
τῷ πιστῷ	κύων
τά ψυχρά	κίων
ταῖς ἀδίκαις	ὑδωρ

3. Ποιοί εἶναι οἱ ἀσυναίρετοι τύποι τῶν παρακάτω ρημάτων: *ἠρωτᾶτο, ὀρεσσι, αἰρεῖσθαι, ἠροῦ, παροικεῖν, ἐλευθεροῦμεν*;
4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς λέξεις πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση, ἀφοῦ μποῦν στόν κατάλληλο τύπο:
 - α) *Χαίρουσι ... ὑπ' ἀνθρώπων καί οἱ θεοί.* (τιμῶμαι)
 - β) *Ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, Ξενοφῶν ... σὺν τοῖς ἄλλοις καί οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν.* (λυποῦμαι)
 - γ) *Τῶν ... ἐστί καί τὰ ἐαυτῶν σφύζειν καί τὰ τῶν ... λαμβάνειν.* (νικῶ, ἡττῶμαι)
 - δ) *Ὅστις ζῆν ..., οὗτος ... νικᾶν.* (ἐπιθυμῶ(-εω), πειρῶμαι).
 - ε) *Τὴν μέλιτταν πάντες ὁμεῖς ... ἐφ' ἅπαντα τὰ βλαστήματα καθιζάνουσιν.* (ὀροῶ).
5. Νά τεθεῖ τό ἀρνητικό μόριο οὐ ἐμπρός ἀπό τίς λέξεις: *εὐρίσκω, ἐθέλω, ἅπαντες, ἄνεν, μνημονεύω, αἰροῦμαι, πείθομαι, ἀναγινώσκω, μένω, ὁμολογῶ*.
6. Νά διαλέξετε τόν κατάλληλο τύπο:
 - α) *Ὅπου ἄνδρες θεοὺς μὲν ... (τιμῶμεν, τιμῶσι, τιμῶμαι) τὰ δὲ πολεμικά ... (ἀσχοῦμεθα, ἀσχοῦμεν, ἀσχοῦσι) πῶς οὐκ εἰκὸς ἐνταῦθα πάντα μεστά ἐλπίδων ἀγαθῶν εἶναι;*

- β) Ἡμεῖς οὐκ ... (ἐπιορκεῖν, ἐπιορκοῦσι, ἐπιορκοῦμεν) ὥσπερ οἱ πολέ-
μοι.
γ) Οἱ Θηβαῖοι ... (ὀρῶσι, ὀρῶντες, ὀρῶμεν) ταῦτα ἐκέλευον τοὺς Ἀθη-
ναίους ... (βοηθεῖν, βοηθοῦσι, ἐβοήθουν).
δ) Τοιαῦτα ... (ἐρωτῶμεν, ἐρωτᾶτε, ἐρωτᾷς), ἐπεὶ οὐ γινώσκομεν τί χρή
... (ποιοῦμεν, ποιεῖς, ποιεῖν).



23. Πρίν ἀπό τή μάχη στά Λευκτρα

Ὁ βασιλιάς τῆς Σπάρτης Κλεόμβροτος πού βρίσκεται μέ στρατό στή Φωκίδα παίρνει ἐντολή ἀπό τοὺς ἐφόρους νά εἰσβάλει στή Βοιωτία καί νά πολεμήσει τοὺς Θηβαίους, πού ἀρνοῦνται νά ἀφήσουν αὐτόνομες τίς βοιωτικές πόλεις. Τά ἀντίπαλα στρατεύματα, πού στρατοπεδεύουν τελικά στά Λευκτρα τῆς Βοιωτίας, θά συνάντουν σέ λίγο τήν καταστρεπτική γιά τοὺς Σπαρτιάτες ὁμώνυμη μάχη τό 371 π.Χ.

Α'

1. Ταῦτα δὲ ποιήσας ὁ Κλεόμβροτος ἐστρατοπεδεύσατο ἐν Λεύκτροις τῆς Θεσπικῆς. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ τῷ ἀπαντικρὺ λόφῳ. Ἐνθα δὴ τῷ Κλεομβρότῳ οἱ φίλοι προσιόντες ἔλεξαν· ὦ Κλεόμβροτε, εἰ ἀφήσεις τοὺς Θηβαίους ἄνευ μάχης, κινδυνεύσεις ὑπὸ τῆς πόλεως τὰ ἔσχατα παθεῖν. Ἀναμνησθήσονται γάρ σου καὶ ὅτε εἰς Κυνὸς κεφαλὰς ἀφικόμενος οὐδὲν τῆς χώρας τῶν Θηβαίων ἐδήσας, καὶ ὅτε ὕστερον στρατεύσας ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς. Εἵπερ οὖν ἡ σαυτοῦ κήδει ἢ τῆς πατρίδος ἐπιθυμεῖς, ἀκτέον ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. Οἱ μὲν φίλοι τοιαῦτα ἔλεξαν. Ὁ δὲ Κλεόμβροτος ταῦτα ἀκούσας παρεσκευάσατο πρὸς μάχην.

(Ξεν. Ἑλλην. 6, 4, 4-5)

ἐνθα

προσιόντες

τὰ ἔσχατα πάσχω

ἐδήσας

ἐμβολή (ἐμβάλλω)

ἀκτέον

ἐκεῖ, τότε (βλ. Κεφ. 22)

μετ. ἐνεστ. τοῦ ρ. προσέρχομαι

παθαίνω τὰ χειρότερα

ἀόρ. τοῦ ρ. (δηόω-) δηῶ = φονεύω, καταστρέφω
εἰσβολή (εἰσβάλλω)

ρηματικό ἐπίθετο τοῦ ρ. ἄγω = ὀδηγῶ (ἐνν.
τό στρατεύμα), πρέπει νά ὀδηγήσεις

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Μετὰ ταῦτα ἐσκόπει ὁ Μενεκλῆς ὅπως ἔσοιτο αὐτῷ ὅστις ζῶντά τε γηροτροφήσοι καὶ τελευτήσαντα θάψοι αὐτόν.

β) Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπαύσαντο τοῦ πολέμου οἱ τε Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι.

γ) Οἱ Ἀθηναῖοι κατεψηφίσαντο τῶν ναυμαχησάντων στρατηγῶν ὀκτὼ ὄντων.

σκοπῶ (-έω) = ἔξετάζω, σκέπτομαι καταψηφίζομαι = καταδικάζω

Β'

1. Μέλλοντας ἐνεργ. καὶ μέσος σ' ὅλες τίς ἐγκλίσεις
2. Μέλλοντας τοῦ εἰμί σ' ὅλες τίς ἐγκλίσεις
3. Ἀόριστος ἐνεργ. καὶ μέσος σ' ὅλες τίς ἐγκλίσεις

1. Ὁ μέλλοντας, ἐνεργ. καὶ μέσος, σέ ὅλες τίς ἐγκλίσεις (καὶ τό ἀπαρέμφατο καὶ τῇ μετοχῇ) παίρνει τό χρονικό χαρακτήρα σ καὶ ἔχει τίς ἴδιες καταλήξεις μέ τόν ἐνεστώτα. Ἔτσι εἶναι:

ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ			
ΟΡΙΣΤΙΚΗ		ΕΥΚΤΙΚΗ	
ἐνεργητικός	μέσος	ἐνεργητικός	μέσος
λύ-σ-ω	λύ-σ-ομαι	λύ-σ-οιμι	λυ-σ-οίμην
-σ-εις	-σ-ῃ (-σ-ει)	-σ-οις	-σ-οιο
-σ-ει	-σ-εται	-σ-οι	-σ-οιτο
-σ-ομεν	-σ-όμεθα	-σ-οιμεν	-σ-οίμεθα
κτλ.	κτλ.	κτλ.	κτλ.
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ: ἐνεργητ.: λύ-σ-ειν μέσος: λύ-σ-εσθαι			
ΜΕΤΟΧΗ: ἐνεργ.: ὁ λύ-σ-ων (τοῦ λύσοντος), ἡ λύσουσα (τῆς λυσούσης) τό λῦσον (τοῦ λύσοντος)			
μέσος: ὁ λυ-σ-όμενος (τοῦ λυσομένου) ἡ λυσομένη (τῆς λυσομένης) τό λυσόμενον (τοῦ λυσομένου)			

2. Μέλλοντας τοῦ ρήματος εἰμί:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ: ἔσομαι, ἔσῃ (ἔσει), ἔσται, ἐσόμεθα, ἔσεσθε, ἔσονται
ΕΥΚΤΙΚΗ: ἐσοίμην, ἔσοιο, ἔσοιτο, ἐσοίμεθα, ἔσοισθε, ἔσoinτο

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ: ἔσεσθαι

ΜΕΤΟΧΗ: ἐσόμενος, ἐσομένη ἐσόμενον.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Στὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ ὑπάρχει μόνο ἓνας τύπος τοῦ μέλλοντα ποῦ ἀντιστοιχεῖ ἄλλοτε μέ τόν ἐξακολουθητικό καί ἄλλοτε μέ τό στιγμιαῖο μέλλοντα τῆς νέας ἐλληνικῆς. Γιά τό συντελεσμένο μέλλοντα θά γίνει λόγος ἀργότερα.

3. Ὁ ἀόριστος ἐνεργ. καί μέσος, ἔχει τό χρονικό χαρακτήρα **σ** καί τό θεματικό φωνήεν **α**. Μόνο στήν ὑποτακτική δέν ὑπάρχει τό θεματικό φωνήεν **α**.

Ὁ ἀόριστος στήν ὑποτακτική, ἐνεργητ. καί μέσος, ἔχει τίς καταλήξεις τοῦ ἀντίστοιχου ἐνεστώτα μέ τό χρονικό χαρακτήρα **σ**.

Ὁ ἀόριστος, ὅπως ὅλοι οἱ ἱστορικοί χρόνοι, παίρνει αὔξηση σέ ὅλους τοὺς τύπους τῆς ὀριστικῆς, συλλαβική γιά τά ῥήματα ποῦ ἀρχίζουν ἀπό σύμφωνο καί χρονική γιά τά ρ. ποῦ ἀρχίζουν ἀπό φωνήεν.

ΑΟΡΙΣΤΟΣ			
ΟΡΙΣΤΙΚΗ		ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	
ἐνεργητικός	μέσος	ἐνεργητικός	μέσος
ἔ-λυ-σα	ἔ-λυ-σάμην	λύ-σω	λύ-σῶμαι
ἔ-λυ-σας	ἔ-λύ-σω	-σῃς	-σῃ
ἔ-λυ-σε(ν)	ἔ-λύ-σατο	-σῃ	-σῃται
ἔ-λύ-σαμεν	ἔ-λυ-σάμεθα	κτλ.	κτλ.
ἔ-λύ-σατε	ἔ-λύ-σασθε	ὅπως ὁ ἐνεργ.	ὅπως ὁ μέσος
ἔ-λυ-σαν	ἔ-λύ-σαντο	ἐνεστ. μέ σ	ἐνεστ. μέ σ
ΕΥΚΤΙΚΗ		ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
ἐνεργητικός	μέσος	ἐνεργητικός	μέσος
α' πρ. λύ-σαιμι	λυ-σαίμην	—	—
β' πρ. λύ-σαις	λύ-σαιο	λῦ-σον	λῦ-σαι
ἢ λύ-σειας			
γ' πρ. λύ-σαι	λύ-σαιτο	λυ-σάτω	λυ-σάσθω
ἢ λύσειε(ν)			
α' πρ. λύ-σαιμεν	λυ-σαίμεθα	—	—
β' πρ. λύ-σαιτε	λύ-σαισθε	λύ-σατε	λύ-σασθε

γ' πρ.	λύ-σαιεν	λύ-σαιντο	λυ-σάντων	λυ-σάσθων
	ἢ λύσειαν		ἢ λυσ-άτωσαν	ἢ λυ-σάσθωσαν

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ

ἐνεργητικός: λύσαι

μέσος: λύσασθαι

ΜΕΤΟΧΗ

ἐνεργητικός:

ὁ λύ-σας (τοῦ λύσαντος)

ἡ λύ-σασα (τῆς λυσάσης)

τό λῡ-σαν (τοῦ λύσαντος)

μέσος:

ὁ λυ-σάμενος (τοῦ λυσαμένου)

ἡ λυ-σαμένη (τῆς λυσαμένης)

τό λυ-σάμενον (τοῦ λυσαμένου)

Γ

1. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τό ρῆμα πού ὑπάρχει στήν παρένθεση σέ χρόνο μέλλοντα καί στήν κατάλληλη ἔγκλιση:
 - α) *Κῆρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδός ... εἰς Βαβυλῶνα.* (εἰμί εὐκτική)
 - β) *Ἦν μὲν ἀδικῶσιν, ἡμεῖς οὐκ ..., ἦν δέ δίκαια περὶ τοὺς συμμάχους ποιῶσιν ..., αὐτούς.* (ἐπιτρέπω, ὀριστική, ἐπαινώ, ὀριστική)
 - γ) *Ἐγὼ μὲν τοίνυν ἀπέρχομαι ξενιά σοι ...* . (παρασκευάζω, μετοχή)
 - δ) *Ἐλεγόν σοι ὅτι οἱ ἄνδρες οὗτοι ... ἡμᾶς διαβαίνειν τὴν ὁδόν.* (κωλύω, εὐκτ.)
 - ε) *Πάντες ἐπεμελούμεθα ὅπως ἐκ τοῦ ψύχους ...* . (φυλάττομαι εὐκτική)
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τό ρῆμα πού ὑπάρχει στήν παρένθεση σέ χρόνο ἀόριστο καί στήν κατάλληλη ἔγκλιση:
 - α) *Τοῦτο δέ ποιήσας ὁ Τιθραύστης ... πρὸς τόν Ἀγησίλαον πρέσβεις.* (πέμπω ὀριστ.).
 - β) *... δέ ταῦτα πολλοὶ μὲν ... πάντες δ' ... βοηθεῖν μετ' Ἀγησίλαου.* (ἀκούω μετ., δακρύω ὀριστ., ψηφίζομαι ὀριστ.)
 - γ) *Ταῦτα δέ ποιήσαντες Λακεδαιμόνιοι ... ἐν Λεύκτροις τῆς Θεσπικῆς. Ἐνθα δὴ πολλοὶ προσιόντες ἔλεγον ὃ Λακεδαιμόνιοι, εἰ ταῦτα ..., ἂν τὰ ἔσχατα παθεῖν.* (στρατοπεδεύομαι ὀριστ., πράττω, εὐκτ., κινδυνεύω, εὐκτ.)
 - δ) *Ἀγησίαλος τοῦτο καιρὸν (=εὐκαιρία) ... τὴν μάχην ...* . (νομίζω μετχ., συνάπτω ὀριστ.)
3. Νά σχηματιστεῖ τό β' ἐν. πρόσ. τοῦ μέλλοντα καί ἀορίστου τῆς εὐκτικῆς τῶν ρημάτων: κινδυνεύω, ἀποκρούομαι, ἀκούω, παρασκευάζομαι.

4. Νά μετατραποῦν στὸν πληθυντικὸ ἀριθμὸ οἱ φράσεις:

α) Ἐγὼ ἐπεμψάμην τοῦτον.

στ) Σὺ δέξοιο τοῦτο.

β) Σὺ φυλάξῃ τὴν πόλιν.

ζ) Ὁ κακὸς κολασάσθω ὑπὸ τοῦ νόμου.

γ) Οὗτος βουλήσεται λέγειν.

η) Σὺ εἰ ὁ ποιήσας τοῦτο;

δ) Ἐγὼ ἦν διώζωμαι ταύτην ...

θ) Οὗτος ἡτήσατο μισθόν.

ε) Ὁ ἀνὴρ λογίσαιτο ἂν τὸν τόκον.

ι) Ὁ παῖς εἰργάσατο κακὸν τι.



24. Λίγο πρίν από τό θάνατο

Ὁ κατήγορος στό λόγο του ἐναντίον τοῦ Ἀγοράτου λίγο πρίν ἀπό τήν περικοπή πού ἀκολουθεῖ ἀναφέρει τά ὀνόματα ὅλων ἐκείνων πού καταδικάστηκαν σέ θάνατο ἀπό τοὺς Τριάκοντα τυράννους καί θανατώθηκαν ἐξαιτίας τοῦ Ἀγοράτου. (Βλ. εἰσαγ. σημ. κειμ. 10).

- Α'** 1. Ἐπειδὴ τοίνυν, ὃ ἄνδρες δικασταί, θάνατος αὐτῶν κατεγνώσθη καὶ ἔδει αὐτοὺς ἀποθνήσκειν, μεταπέμπονται εἰς τὸ δεσμοτήριον ὁ μὲν ἀδελφὴν, ὁ δὲ μητέρα, ὁ δὲ γυναῖκα, ὁ δ' ἥτις ἦν ἐκάστῳ αὐτῶν προσήκουσα, ἵνα τὰ ὕστατα ἀσπασάμενοι τοὺς αὐτῶν οὕτω τὸν βίον τελευτήσειαν. Καὶ δὴ καὶ Διονυσόδωρος μεταπέμπεται τὴν ἀδελφὴν τὴν ἐμὴν εἰς τὸ δεσμοτήριον, γυναῖκα ἑαυτοῦ οὕσαν. Πυθομένη δ' ἐκείνη ἀφικνεῖται μέλαν ἱμάτιον ἡμφιεσμένη, ὥς εἰκὸς ἦν ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς τοιαύτη συμφορᾷ κεχρημένῳ. Ἐναντίον δὲ τῆς ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς Διονυσόδωρος τὰ τε οἰκεῖα τὰ αὐτοῦ διέθετο ὅπως αὐτῷ ἐδόκει, καὶ περὶ Ἀγοράτου τουτουὶ ἔλεγεν ὅτι οἱ αἴτιος ἦν τοῦ θανάτου, καὶ ἐπέσκηπτεν ἐμοὶ καὶ Διονυσίῳ τουτῳί, τῷ ἀδελφῷ τῷ αὐτοῦ, καὶ τοῖς φίλοις πᾶσι τιμωρεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ Ἀγόρατον.

(Λυσ. Κατὰ Ἀγορ. 39-42)

ἐπειδὴ	ἐπειδὴ, ὅταν
κατεγνώσθη αὐτῶν θάνατος	καταδικάστηκαν αὐτοὶ σέ θάνατο
ἔδει	παρατατικός τοῦ ρ. δεῖ (βλ. Κεφ. 7)
μεταπέμπομαι	στέλνω καὶ προσκαλῶ
προσῆκων, -ουσα	συγγενής
αὐτῶν	ἑαυτῶν
οὕσαν	πού ἦταν (μετ. ἐνεστ. τοῦ ρ. εἰμί)
πυθομένη	μετοχή τοῦ ρ. πυνθάνομαι = πληροφοροῦμαι, ρωτῶ νά μάθω
ἡμφιεσμένη	μετοχή τοῦ ρ. ἡμφιέννυμαι = ντύνομαι
ὥς εἰκὸς ἦν	ὅπως ἦταν φυσικό
κεχρημένος συμφορᾷ	πού τόν βρῆκε μιά συμφορᾶ*
τὰ οἰκεῖα	τά πράγματα τοῦ σπιτιοῦ του
ἐδόκει	παρατ. τοῦ ρ. δοκεῖ (βλ. Κεφ. 16)
οἱ (αἴτιος ἦν)	προσωπ. ἀντωνυμία (βλ. Κεφ. 13)
ἐπισκῆπτω +δοτ.	ἐξορκίζω κάποιον γιά κάτι
τουτῳί	δοτ. τῆς ἀντων. οὗτοσί = αὐτός ἐδῶ

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Τὸν καλὸν καγαθὸν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναι φημι.
- β) Ἐγὼ δ' ἐπὶ τὰς Κύρου θύρας φοιτᾶν οὐκ ἐδυνάμην ἑμαυτὸν πεῖσαι.
- γ) Ἐαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ.
- δ) Τούτων ἐγκράτειαν ἄσκει πάντων, κέρδους, ὀργῆς, ἡδονῆς, λύπης.
- ε) Δήμητρος καὶ Περσεφόνης, τῆς θυγατρὸς, λαμπρὸν ἱερὸν ἐν Ἐλευσίνι ἦν.

Β'

- 1. Γ'κλίση - Συγκοπτόμενα - Συγκοπή
 - 2. Ἀντωνυμίες: κτητικές, αὐτοπαθείς
 - 3. Παράθεση, ἐπεξήγηση
1. Ἀπὸ τὰ ἡμιφωνόληκτα τριτόκλιτα εἶδαμε τὰ ἑρρινόληκτα καὶ τὰ ὑγρόληκτα. Ἀλλὰ μερικά τριτόκλιτα ὑγρόληκτα διπλόθεμα λέγονται συγκοπτόμενα, γιατί σέ ὀρισμένες πτώσεις παρουσιάζουν **συγκοπή**, δηλαδή ἀποβολή ἑνὸς φωνήεντος ἀνάμεσα σέ δύο σύμφωνα: *πατήρ*, *πατέρος-πατρός* (πβ. ν.έ. φέρετε-φέρετε)
Τὰ συγκοπτόμενα εἶναι:
πατήρ, *μήτηρ*, *θυγάτηρ*, *άνήρ*, *Δημήτηρ*, *γαστήρ* (=κοιλιά).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Ὅλα τὰ συγκοπτόμενα στή δοτική τοῦ πληθυντικοῦ πρὶν ἀπό τήν κατάληξη -οι ἔχουν **α**: *ταῖς μητράσι*, *τοῖς ἀνδράσι*.
- β) Στό θέμα τοῦ ὀνόματος ὁ *άνήρ* μετά τή συγκοπή ἀναπτύσσεται τό σύμφωνο **δ** γιά διευκόλυνση τῆς προφορᾶς: ὁ *άνήρ*, τοῦ *άνερος-τοῦ ἀνρός-τοῦ ἀνδρός*.
- γ) Τό ὄνομα *Δημήτηρ* μόνο στήν ὀνομαστική τονίζεται στήν παραλήγουσα. Σ' ὅλες τίς ἄλλες πτώσεις τονίζεται στήν προπαραλήγουσα: *τῆς Δήμητρος*, *ᾧ Δήμητερ*.
- δ) Ἡ κλητική τοῦ ἐνικοῦ σχηματίζεται σέ **-ερ** (ἐκτός ἀπό τό *γαστήρ*: *ᾧ γαστήρ*): *ᾧ μῆτερ*, *ᾧ ἄνερ*, *ᾧ θυγάτερ*.

2. α) Οί κτητικές αντωνυμίες είναι:

α' πρόσ. γιά ἕναν κτήτορα: ἐμός, ἐμή, ἐμόν (δικός μου)

α' πρόσ. γιά πολλούς κτήτορες: ἡμέτερος, ἡμετέρα, ἡμέτερον (δικός μας)

β' πρόσ. γιά ἕναν κτήτορα: σός, σή, σόν (δικός σου)

β' πρόσ. γιά πολλούς κτήτορες: ὑμέτερος, ὑμετέρα, ὑμέτερον (δικός σας)

Γιά τό γ' πρόσ. ἀρχαιότερη ἀντωνυμία ἦταν:

γιά ἕναν κτήτορα ἢ: ἐός, ἐή, ἐόν (δικός του) καί

γιά πολλούς κτήτορες ἢ: σφέτερος, σφετέρα, σφέτερον (δικός τους). Ἀλλά ἀντί γ' αὐτές γίνεται χρήση τῆς γενικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντων. ἢ τῆς ὀριστικῆς ἢ τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας:

γιά ἕναν κτήτορα: ὁ τοῦτου πατήρ, ὁ πατήρ αὐτοῦ κτλ.

γιά πολλούς κτήτορες: ὁ τούτων πατήρ, ὁ πατήρ αὐτῶν, οἱ αὐτῶν φίλοι κτλ.

β) Οἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίες βρίσκονται μόνο στίς πλάγιες πτώσεις.

Ἔχουν τρία πρόσωπα γιά τό ἄρσεν. καί θηλυκό γένος, ἐνῶ γιά τό οὐδέτερο ὑπάρχουν μόνο οἱ τύποι τοῦ γ' προσ. αἰτιατ. ἐνικ. καί πληθ.: ἑαυτό - ἑαυτά.

α' πρόσ. ἑμαυτοῦ, ἡμῖν αὐτοῖς, ἑμαυτῆς, ἡμῖν αὐταῖς κτλ.

β' πρόσ. σεαυτοῦ ἢ (μέ συναίρεση) σαυτοῦ, σεαυτῆς ἢ σαυτῆς, ὑμᾶς αὐτοῦς, ὑμᾶς αὐτάς κτλ.

γ' πρόσ. ἑαυτοῦ, ἢ (μέ συναίρεση) αὐτοῦ, ἑαυτῆς ἢ αὐτῆς, ἑαυτῶν ἢ σφῶν αὐτῶν (ἄρσεν. θηλ.), ἑαυτοῖς ἢ σφίσιν αὐτοῖς, ἑαυταῖς ἢ σφίσιν αὐταῖς κτλ.

Οἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίες, ὅπως φαίνεται καθαρότερα ἀπό τήν κλίση τους στόν πληθυντικό ἀριθμό, σχηματίζονται ἀπό τίς πλάγιες πτώσεις τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν καί τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας αὐτός.

3. Στήν ἀρχαία ἐλληνική ὁμοίопτωτοι ὀνομαστικοί προσδιορισμοί εἶναι μόνο ἡ παράθεση καί ἡ ἐπεξήγηση, ἐνῶ στή νέα ἐλληνική ἕνα ὁμοίопτωτο οὐσιαστικό μπορεῖ νά ἐκφράζει καί ἄλλες σχέσεις ἐκτός ἀπό τή σχέση τῆς παράθεσης καί ἐπεξήγησης. (Βλ. Συντακτικό τῆς ν.έ., ΟΕΔΒ 1978, σελ. 38):

Ἡ παράθεση ἀναλύεται σέ ἀναφορική πρόταση (= πού ...): ἐξελαύνει εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. Ἦν κρήνη ἡ Μίδου καλουμένη, τοῦ Φρυγῶν βασιλέως.

Γιά τήν ἐπεξήγηση χρησιμοποιεῖται στή μετάφραση ἡ λέξη δηλαδή: ὁ παῖς με, ὁ Σάτυρος, ἀπέδρα. Περικλῆς ἦν μαθητής δύο διδασκάλων, Ἀναξαγόρου καί Λάμωνος.

1. Νά συμπληρωθούν οι φράσεις με τούς κατάλληλους τύπους αντωνυμίας:
 - α) Πάντας τούς παῖδας δεῖ τιμᾶν τὸν ... πατέρα καὶ τὴν ... μητέρα. (κτιητ. γ' πρ., κτιητ. γ' πρ.)
 - β) Ἀρταξέρξης βασιλεὺς νομίζει δίκαιον τὰς ἐν τῇ Ἀσία πόλεις ... εἶναι. (κτιητ. γ' πρ.)
 - γ) Τὸ ... γῆρας οὐκ αἰσθάνομαι τῆς ... νεότητος ἀσθενέστερον γιγνόμενον. (κτιητ. α' πρ., κτιητ. α' πρ.)
 - δ) Κῆρος παραγγέλλει τῷ Ἀριστίπῳ ἀποπέμψαι πρὸς ... ὃ εἶχε στράτευμα. (αὐτοπ. γ' προσ.)
 - ε) Ἡ Ἀρετὴ ἔλεγε τῇ Κακίᾳ· σὺ διαφθείρεις τοὺς ... φίλους. (αὐτοπ. β' προσ.).
2. Ἀπὸ τίς αὐτοπαθεῖς αντωνυμίες ποιὸς τύπος σώζεται στή ν.έ.;
3. Νά διατυπωθoῦν στόν ἐνικό ἀριθμό οἱ παρακάτω φράσεις:
 - α) Ἐάν λέγομεν ὅτι οὐχ ἁμαρτάνομεν, ἐξαπατῶμεν ἡμᾶς αὐτούς.
 - β) Οἱ βασιλεῖς τὰς πρὸς ἑαυτοὺς ἐπιβουλὰς οὐκ αἰσθάνονται.
 - γ) Οἱ ὑπὲρ πατρίδος μαχόμενοι σφᾶς αὐτοὺς ὠφελοῦσιν.
 - δ) Ἐὰν ταῦτα πράξητε, βλάψετε ὑμᾶς αὐτούς.
 - ε) Οἱ ὀκνηροὶ βλαβεροὶ σφίσιν αὐτοῖς εἰσίν.
4. Νά μεταφερθoῦν στὰ ἀρχαῖα:
 - α) ὁ πατέρας μου (ἢ ὁ δικός μου πατέρας)
 - β) ἡ πατρίδα της (ἢ ἡ δική της πατρίδα)
 - γ) οἱ γονεῖς τους (ἢ οἱ δικοὶ τους γονεῖς)
 - δ) οἱ θυγατέρες σου (ἢ οἱ δικές σου θυγατέρες)
 - ε) οἱ ἀδελφοί τους (ἢ οἱ δικοὶ τους ἀδελφοί)
5. Στίς παρακάτω φράσεις νά ἐξεταστοῦν οἱ ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοί:
 - α) Εἷς οἰωνὸς (=πουλί, σημάδι) ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης (=πατρίδας).
 - β) Ταῦτα λέγω, ὥς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεούς.
 - γ) Προσέκρουσα ἀνθρώπῳ πονηρῷ, Ἀνδροτίωνα λέγω.
 - δ) Τοῦτό ἐστιν τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλεον τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν.
 - ε) Εἰμὶ ἐξ Ἀθηνῶν, πόλεως μεγίστης.

25. Ἡ πόλη Λάρισα στὸν Τίγρητα ποταμὸ

Οἱ Μύριοι συνεχίζοντας τὴν πορεία τους μέ συνεχεῖς ἐπιθέσεις τῶν βαρβάρων ἐναντίον τους φτάνουν στὴν πόλη Λάρισα. Ἡ περικοπή ἀναφέρεται σέ γεγονότα ὕστερα ἀπὸ τὴ δεύτερη ἐπίθεση τοῦ βαρβάρου Μιθριδάτη ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, μέ σκοπὸ νὰ τοὺς καταβάλει καὶ νὰ τοὺς παραδώσει στὸν Τισσαφέρην.

- Α'** 1. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἀσφαλῶς πορευόμενοι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμὸν. Ἐνταῦθα πόλις ἦν ἐρήμη μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτῇ ἦν Λάρισα· ὥκουν δ' αὐτὴν τὸ παλαιὸν Μῆδοι. Τοῦ δὲ τείχους αὐτῆς ἦν τὸ εὖρος πέντε καὶ εἴκοσι πόδες, ὕψος δ' ἑκατόν· τοῦ δὲ κύκλου ἡ περίοδος δύο παρασάγγαι· ὠκοδόμητο δὲ πλίνθοις κεραμεαῖς· κρηπὶς δ' ὑπὲν λιθίνῃ τὸ ὕψος εἴκοσι ποδῶν. Ταύτην βασιλεὺς Περσῶν ὅτε παρὰ Μήδων τὴν ἀρχὴν ἐλάμβανον Πέρσαι πολιορκῶν οὐδενὶ τρόπῳ ἐδύνατο ἐλεῖν· ἥλιον δὲ νεφέλῃ προκαλύψασα ἠφάνισε μέχρι ἐξέλιπον οἱ ἄνθρωποι, καὶ οὕτως ἐάλω. Παρὰ ταύτην τὴν πόλιν ἦν πυραμὶς λιθίνῃ, τὸ μὲν εὖρος ἐνὸς πλέθρου, τὸ δὲ ὕψος δύο πλέθρων. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἕνα παρασάγγας ἕξ πρὸς τεῖχος ἔρημον μέγα πρὸς πόλει κείμενον.

(Ξεν. Κ. Ἀν. 3,4, 6-10)

ὥκουν
τὸ παλαιὸν
τὸ εὖρος (τοῦ εὖρους)
ποὺς (ποδός)
ὁ παρασάγγης

ὠκοδόμητο
κεραμεοὺς, -ᾶ, -οῦν
κρηπὶς, -ῖδος
ὑπὲν
ἐλεῖν

προκαλύψασα
ἐάλω

τὸ πλέθρον

πρὸς πόλει

τοῦ ρ. οἰκέω-ᾶ = κατοικῶ

τὴν παλιά ἐποχή

τὸ πλάτος

τὸ πόδι, μονάδα μήκους ἰσοδύναμη περ. μέ 0,31 μ.

μονάδα μήκους τῶν Περσῶν ἰσοδύναμη μέ 5,5 χιλιόμ.

ὑπερσυντ. τοῦ ρ. οἰκοδομοῦμαι = κτίζομαι

πήλινος (πβ. ν.έ. κεραμίδα)

βάση, θεμέλιο

ρ. σύνθ. τοῦ ρ. εἰμί (ὑπό = κάτω)

ἀπαρ. ἀορ. β' τοῦ ρημ. αἰρέω-ᾶ = συλλαμβάνω, κυριεύω

μετοχή ἀορ. τοῦ ρ. προκαλύπτω = σκεπάζω

ἀόρ. β' τοῦ ρημ. ἀλίσκομαι = παθητικὸ τοῦ ρ.

αἰρέω-ᾶ

μονάδα μήκους, τὸ 1/6 τοῦ ἀρχαίου σταδίου, ἰσοδυναμεῖ περίπου μέ 31 μ.

κοντὰ σέ πόλη (βλ. Κεφ. 20)

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἦκουσά ποτε Πολυκράτους διαλεγομένου.
- β) Συμβουλευέτε τοῖς νέοις τῇ τῶν λόγων πειθοί.
- γ) Τὸν σεμνὸν ἄνδρα δεῖ ἔχειν αἰδῶ.
- δ) Οἱ ἥρωες ἀθάνατοί εἰσι τὸ κλέος.
- ε) Ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τριάκοντα.
- στ) Ἡ Σφίγξ δεινὸν τέρας ἦν, ἀνθρωπίνους δὲ κρέασιν ἤδετο.
- ζ) Τυφλὸς τά τ' ὤτα, τὸν τε νοῦν, τά τ' ὄμματ' εἶ.

κλέος = δόξα

Β'

1. Οὐσιαστικά Γ' κλ. σιγμόληκτα
2. Ἡ αἰτιατική ὡς ὀνοματικός ἐτερόπτωτος καί ὡς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός

1. Ἀπό τὰ ἡμιφωνόληκτα τῆς Γ' κλίσεως, ἐκτός ἀπὸ τὰ ἐρρινόληκτα καί τὰ ὑγρόληκτα πού εἶδαμε, ἔχουμε καί τὰ **σιγμόληκτα** πού εἶναι:

- α) ἀρσενικά, ὅλα κύρια ὀνόματα καί λήγουν σέ **-ης (-ους)** καί **-κλῆς (-κλέους)**: Σωκράτης, -τους, -τει, -τη, ὦ Σώκρατες Περικλῆς, -κλέους, -κλεῖ, -κλέα, ὦ Περικλεῖς (θέμα: Σωκράτες-, Περικλεες-. Τό σ ἀνάμεσα σέ δύο φωνήεντα ἀποβάλλεται καί ἀκολουθεῖ συναίρεση)
- β) θηλυκά: **ἡ αἰδώς** (= ντροπή, σεβασμός), **ἡ ἠώς** (= αὐγή). Ἔχουν μόνο ἐνικό. (θέμα: αἰδώσ-, αἰδοσ-) **ἡ αἰδώς, τῆς αἰδοῦς** (αἰδόσ-ος), **τῇ αἰδοῖ** (αἰδόσι), **τὴν αἰδῶ** (αἰδόσ-α), ὦ αἰδώς
- γ) οὐδέτερα:
 - 1) μέ θέμα ἀρχικό σέ **-εσ, τό δάσος, τοῦ δάσους** (δάσεσ-ος), **τῷ δάσει** (δάσεσ-ι) κτλ. **τά δάση** (τά δάσεσ-α), **τῶν δασῶν, τοῖς δάσεσι** (τοῖς δάσεσ-σι) κτλ. (θέμα δάσεσ-, δάσοσ-)
 - 2) μέ θέμα σέ **-ασ** εἶναι τά: **κρέας, γέρας** (= βραβεῖο), **γῆρας, κέρας, τέρας** καί **πέρασ**.

Ἀπό αὐτά:

- τὰ **κρέας**, **γέρας**, **γῆρας** ἔχουν παντοῦ θέμα μόνο σέ -ασ-: τὸ **κρέας**, τοῦ **κρέως**, τῷ **κρέα**, τὰ **κρέα**, τῶν **κρεῶν** κτλ.
- τὸ **κέρας** καὶ μόνο στόν πληθ. τὸ **τέρας** ἔχουν θέμα σέ -ασ- καὶ σέ -ατ-: τὸ **κέρας**, τοῦ **κέρως** ἢ τοῦ **κέρατος**, τῷ **κέρᾳ** ἢ τῷ **κέρατι**, τὰ **κέρᾳ** ἢ τὰ **κέρατα**, τῶν **κερῶν** ἢ τῶν **κεράτων** κτλ., τὰ **τέρα** ἢ τὰ **τέρατα**, τῶν **τερῶν** ἢ τῶν **τεράτων** κτλ.
- τὸ **πέρας**, καὶ μόνο στόν ἐνικό **τό τέρας** ἔχουν θέμα σέ -ατ-: τὸ **πέρας** τοῦ **πέρατος**, τῷ **πέρατι**, τὰ **πέρατα**, τῶν **περάτων** κτλ., τὸ **τέρας**, τοῦ **τέρατος**, τῷ **τέρατι**.

2. α) Ἡ αἰτιατική ὡς ὀνομαστικός ἐτερόπλητος προσδιορισμός οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων σημαίνει κυρίως **ἀναφορά** (ἢ **τό κατά τι**). Αἰτιατικές τῆς ἀναφορᾶς εἶναι συνήθως: **τό εὖρος**, **τό ὕψος**, **τό πλῆθος**, **τό ὄνομα**, **τόν ἀριθμόν**: **κρηπὶς τό ὕψος εἴκοσι ποδῶν** (= **κατά τό ὕψος**), **πόλις, Θάψακος τό ὄνομα** (= ὡς πρὸς τό ὄνομα).
- β) Ἡ αἰτιατική ὡς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός σημαίνει:
- τόπο** (ἐκταση): **ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα**
 - χρόνο** (διάρκεια): **ἐπορεύετο τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας**
 - αἰτία ἢ σκοπός**: **Τί οὖν, ὦ Λάμπιχε, τοσαῦτα ἔχων πάρει;** (= ἔρχεσαι)
 - ἀναφορά** (ἢ **τό κατά τι**): **ὁ ἐπίσταται ἕκαστος, τοῦτο καὶ σοφός ἐστι** (= ὡς πρὸς αὐτό).

Γ

1. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
- α) *Αἱ πηγαὶ τῶν ποταμῶν ἐν τοῖς... εἰσιν.* (τό ὄρος)
 - β) *Οἱ Μῦριοι ὑπέμεναν καὶ τὰ ... τοῦ χειμῶνος καὶ τὰ ... τοῦ θέρους* (τό ψύχος, τό θάλπος)
 - γ) *Οἱ παῖδες οὐκ ἐγίνωσκον περὶ τῶν ... τοῦ ... τούτου.* (τό εἶδος, τό ἄνθος)
 - δ) *Οἱ παῖδες ἐν τοῖς διδασκαλείοις τὰ τοῦ Ὁμήρου ... ἐδιδάσκοντο.* (τό ἔπος)
 - ε) *Ἐν τῇ κόμῃ ταύτῃ ... ἦσαν καὶ ... σκιερά.* (τό ἄλσος, τό δάσος)
2. Νά μεταφερθοῦν στόν πληθυντικό ἀριθμό οἱ φράσεις:
- α) *Τόδε τὸ ὄρος θαυμάσιόν ἐστι τὸ ὕψος καὶ τὸ μέγεθος.*
 - β) *Υψηλὸν τεῖχος κύκλῳ τὴν πόλιν περιέβαλλε.*
 - γ) *Ὁ τῆς πόλεως ἀρχὼν γέρας τῷ στρατιωτῇ προσέφερεν.*
 - δ) *Ἀθάνατόν ἐστι τὸ τοῦ ἥρωος κλέος.*
 - ε) *Βλάπτει τὸν ἄνδρα τὸ μῖσος.*
3. Νά συμπληρωθοῦν μέ τούς κατάλληλους τύπους τὰ παρακάτω:
... **λόγοι** (Δημοσθένους)

...ἐπιτάφιος (Περικλῆς)

... σύνειμι (+ δοτ.) (Σωκράτης)

Ταῦτα ἤρεσκεν (+ δοτ.) ... (Ἀριστοκλῆς)

4. Νά σχηματιστοῦν:

α) ἡ γενική καί δοτική τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀνομάτων:

αἰδώς, πειθώ, Κλειώ

β) ἡ γενική τοῦ ἐνικοῦ καί πληθ. ἀριθμοῦ τῶν ὀνομάτων:

τό κέρας, τό τέρας

γ) ἡ γενική τοῦ ἐνικοῦ καί πληθ. ἀριθμοῦ τῶν ὀνομάτων:

τό κρέας, τό γῆρας

δ) ἡ γενική καί δοτ. τοῦ ἐνικ. καί πληθ. ἀριθμ. τοῦ ὀνόματος:

τό πέρας



26. Οἱ Πελοποννήσιοι ζητοῦν τὴ βοήθεια τῶν Ἀθηναίων

Ὅταν οἱ Θηβαῖοι μέ τόν Ἐπαμεινώνδα ἔφτασαν κοντά στή Σπάρτη καί οἱ Σπαρτιάτες ἀντιμετώπιζαν γιά πρώτη φορά τόσο κοντά στήν πόλη τους τόν ἄμεσο κίνδυνο τῶν ἐχθρῶν, ἀντιπρόσωποι ἀπό τή Σπάρτη καί ἀπό ἄλλες πόλεις τῆς Πελοποννήσου ἦρθαν στήν Ἀθήνα, γιά νά ζητήσουν βοήθεια. Στήν Ἐκκλησία τοῦ δήμου πού εἶχαν συγκαλέσει οἱ Ἀθηναῖοι γι' αὐτό τό σκοπό ἀνάμεσα στούς ἄλλους μίλησε καί ὁ Κλειτέλης ὁ Κορίνθιος.

Α' 1. Τούτων δὲ διοριζομένων ὑπ' αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας, ἀνέστη Κλειτέλης Κορίνθιος καὶ εἶπε τάδε· Ἀλλὰ ταῦτα μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἴσως ἀντιλέγεται, τίνες ἦσαν οἱ ἄρξαντες ἀδικεῖν· ἡμῶν δέ, ἐπεὶ εἰρήνην ἐγένετο, ἔχει τις κατηγορεῖσθαι ἢ ὡς ἐπὶ πόλιν τινὰ ἐστρατεύσαμεν ἢ ὡς χρήματά τινων ἐλάβομεν ἢ ὡς γῆν ἀλλοτριάν ἐδηλώσαμεν; Ἀλλ' ὅμως οἱ Θηβαῖοι εἰς τὴν χώραν ἡμῶν ἐλθόντες καὶ δένδρα ἐκκεκόφασι καὶ οἰκίας κατακεκαύκασιν καὶ χρήματα καὶ πρόβατα διηρπάκασιν. Πῶς οὖν, ἐὰν μὴ βοηθήσῃτε οὕτω περιφανῶς ἡμῖν ἀδικουμένοις, οὐ παρὰ τοὺς ὅρκους ποιήσετε; Καὶ ταῦτα ὦν αὐτοὶ ἐπεμελήθητε ὀρκῶν; Ἐνταῦθα μέντοι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεθορύβησαν ὡς ὀρθῶς τε καὶ δίκαια εἰρηκότος τοῦ Κλειτέλους.

(Ξεν. Ἑλλ. 6.5.37)

διορίζομαι	καθορίζομαι, αποφασίζομαι
ἀνέστη	σηκώθηκε
ταῦτα ἀντιλέγεται	υπάρχει γι' αὐτὰ διαφωνία
ἄρξαντες	μετ. ἄορ. τοῦ ρ. ἄρχω = ἀρχίζω
ἔχω + ἀπαρ.	μπορῶ νά ...
δηῶ (-όω)	βλ. Κεφ. 23
ἐκκεκόφασι	παρακ. τοῦ ρ. ἐκκόπτω = κόβω δέντρα ἀπό τό δάσος
κατακεκαύκασιν	παρακ. τοῦ ρ. κατακαίω
περιφανῶς	ὀλοφάνερα
παρὰ τοὺς ὅρκους	κατὰ παράβαση τῶν ὀρκῶν, παραβαίνοντας τοὺς ὅρκους
καὶ ταῦτα	καὶ μάλιστα
ἐπιθορυβῶ	ἐπιδοκιμάζω μέ θόρυβο
εἰρηκότος	μετ. παρακ. (ἀνωμ.) τοῦ ρ. λέγω

2. Νά μεταφραστούν οι επόμενες φράσεις:

- α) Οί ἱππεῖς τῶν Βοιωτῶν τὰ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἱερὰ διερρίψαν καὶ τοὺς τοῦ Ἀγησιλάου στρατιώτας ἐδεδιώχεσαν.
- β) Κλέαρχος εἶπεν ὅτι Δέξιππον οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα πεπραχὼς εἴη.
- γ) Χρὴ τὸν ἄνδρα βεβουλεῦσθαι πρὸ τοῦ ἔργου.
- δ) Ὅτε οἱ πολέμοι ἀνεχώρησαν, τρόπαιον ὡς νενικηκότες ἰδρύσαμεν.
- ε) Τῷ δ' αὐτῷ θέρει οἱ Πέρσαι ἐδούλωσαν πάσας τὰς κόμας, ὅσαι γε οὐ τετειχισμένοι ἦσαν.
- στ) Οὐ πέπαυμαι τρέφων πατέρα καὶ μητέρα.

διαρρίπτω = διασκορπίζω

βουλεύομαι = σκέπτομαι

B

1. Παρακείμενος, ὑπερσυντέλικος καὶ συντελεσμένος μέλλοντας ἐνεργητ. καὶ μέσης φωνῆς
2. Σχηματισμός μέλλ., ἀόρ., παρακ., ὑπερσ. τῶν συνηρημένων ρημάτων

1. Ὁ παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος στὴν ἀρχαία ἐλληνική σχηματίζονται μονολεκτικά καὶ περιφραστικά. Βασικὸ γνῶρισμα τῶν συντελικῶν χρόνων (παρακειμένου, ὑπερσυντελικού καὶ συντελ. μέλλ.) σ' ὅλες τίς ἐγκλίσεις εἶναι ὁ **ἀναδιπλασιασμός**, δηλ. συνήθως ἡ ἐπανάληψη τοῦ πρώτου **συμφώνου** τοῦ θέματος μέ ἓνα ε:

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ
λέ-λυ-κα	λε-λυ-κώς, -κυῖα, -κός	λελυκώς κτλ.
-κας	ῶ, ῆς, ῆ	εἶην, εἶης, εἶη
-κε(ν)	λε-λυ-κότες, -κυῖαι, -κότα	λελυκότες κτλ.
-καμεν	ῶμεν, ῆτε, ῶσι(ν)	εἶημεν ἢ εἶμεν κτλ.
-κατε	ῆ σπανιότερα	ῆ σπανιότερα
-κασι(ν)	λελύ-κω, λελύ-κης, λελύ-κη	λελύ-κοιμι, -κοις, -κοι
(ἔχω λύσει)	λελύ-κωμεν κτλ.	λελύ-κοιμεν, κτλ.

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ

λελυκώς κτλ. ἴσθι, ἔστω - λελυκότες κτλ. ἔστε, ἔστω

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ: λε-λυ-κέναι ΜΕΤΟΧΗ: λε-λυ-κώς, -κυῖα, -κός

ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ: ἐ-λε-λύ-κειν (= εἶχα λύσει), -κεις, -κει
ἐ-λε-λύ-κεμεν, -κετε, -κεσαν

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ ΜΕΣΗΣ ΦΩΝΗΣ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ
λέ-λυ-μαι	λε-λυ-μένος,-η,-ον	λελυμένος,-η, -ον	—
-σαι	ῶ, ῆς, ῆ	εἴην, εἴης, εἴη	λέ-λυ-σο
-ται	λελυμένοι, -αι, -α	λελυμένοι, -αι, -α	λελύ-σθω
-μεθα	ῶμεν, ῆτε, ῶσι(ν)	εἴμεν (εἴμεν)	—
-σθε		κτλ.	λέλυ-σθε
-νται			λελύ-σθων ἤ
(ἔχω λυθεῖ)			λελύ-σθωσαν

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ: λε-λύ-σθαι ΜΕΤΟΧΗ: λε-λυ-μένος, -η, -ον

ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ ΜΕΣΗΣ ΦΩΝΗΣ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ: ἐ-λε-λύ-μην, -σο, -το, -μεθα, -σθε, -ντο (εἶχα λυθεῖ)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Στόν ἐνεργητικό παρακείμενο καί ὑπερσυντέλικο ὁ χρονικός χαρακτήρας εἶναι **κ** (πβ. καταλήξεις ἐνεργ. ἀορ. καί παρακειμ.). Μόνο τά ρήματα μέ χαρακτήρα οὐρανικό ἔχουν **χ** ἀντί γιά **κ** καί μέ χαρακτήρα χειλικό ἔχουν **φ** ἀντί γιά **κ**: *ταράττω* (θ. *ταραχ-*) - *τετάραχα*, *έτεταράχην*, *γράφω* (θ. *γράφ-*) - *γέγραφα*, *έγγράφην*.
Γιά τό μέσο παρακείμενο τῶν ρημάτων αὐτῶν θά μιλήσουμε ἀργότερα.

- β) Ὁ ὑπερσυντέλικος ἐκτός ἀπό τόν ἀναδιπλασιασμό παίρνει καί συλλαβική αὔξησι (ὡς ἱστορικός χρόνος).
- γ) Τά ρήματα πού ἀρχίζουν ἀπό φωνήεν ἢ δίφθογγο παίρνουν ἀντί γιά ἀναδιπλασιασμό χρονική αὔξησι: ἀρπάζω-ἤρπακα, οἰκῶ - ὤκηκα.

ΠΡΟΣΟΧΗ:

δ) Κανονικό αναδιπλασιασμό παίρνουν μόνο τά ρήματα που τό θέμα τους αρχίζει: 1. από ένα **άπλό σύμφωνο** εκτός από τό **ρ** και 2. από δύο σύμφωνα που τό **πρώτο είναι άφωνο** και τό δεύτερο **ερρινο ή ύγρό**. Σε κάθε άλλη περίπτωση τό ρήμα παίρνει συλλαβική αύξηση αντί για αναδιπλασιασμό: *κόπτω-κέκοφα, γράφω-γέγραφα, πνέω-πέπνευκα* (θ. πνευ-), αλλά *ρίπτω-έρριφα, στρατεύομαι - έστράτευμαι*.

ε) Τά ρήματα που τό θέμα τους αρχίζει από **δασύ σύμφωνο** (**χ, φ, θ**) στον αναδιπλασιασμό τρέπουν τό δασύ στο αντίστοιχο **ψιλό** (**κ, π, τ**): *χορεύω - κεχόρευκα, φυτεύω - πεφύτευκα, θύω - τέθυκα*.

στ) 'Ο συντελεσμένος μέλλοντας, στίς εγκλίσεις που έχουν μέλλοντα, σχηματίζεται περιφραστικά από **τή μετοχή του παρακειμένου** και τό **μέλλοντα του ειμί** στην αντίστοιχη εγκλίση: *λελυκώς έσομαι* (όριστ. ενεργ.), *λελυμένος έσοίμην* (ευντ. μέσος), *λελυκώς έσεσθαι* (άπαρ. ενεργ.) κτλ.
'Ο μέσος συντελ. μέλλοντας έχει και μονολεκτικούς τύπους: *λελύσομαι, -ση κτλ. λελυσοίμην, -σοιο κτλ.*

2. Τά συνηρημένα ρήματα διαφέρουν από τά βαρύτονα μόνο στον ένεστώτα και παρατατικό. Στους άλλους χρόνους, όλων των εγκλίσεων, έχουν τίς ίδιες καταλήξεις μέ τά βαρύτονα, μόνο που ό βραχύχρονος χαρακτηρας του θέματος γίνεται μακρόχρ. Έτσι τό **α** γίνεται **η**, τό **ε** γίνεται **η**, και τό **ο** γίνεται **ω**: *τιμῶ (τιμάω) -ετίμησησα, ποιῶμαι (ποιέομαι) - ποιήσομαι, δηλῶ (δηλώω) -δηλώσω -δεδήλωκα, κατηγορεῖν (κατηγορέειν) -κατηγορήσαι, κατηγορήκα κτλ.*

1. Νά μεταφερθοῦν στά ἀρχαῖα ἑλληνικά:

ἔχουμε πράξει	ἔχουν ἀδικηθεῖ	εἴχαμε τιμηθεῖ
εἴχατε γράψει	ἔχεις διαρπάσει	ἔχεις κατηγορηθεῖ
εἴχαν κόψει	ἔχουν κατηγορήσει	εἴχε λυθεῖ

2. Νά μεταφρασθοῦν στά νέα ἑλληνικά:

πεπράχατε, ὠμολόγητο, βοηθήκαμεν, νενικήκαμεν, ἐστεφάνωνται, πεπαύμεθα, κεκώλυνται.

3. Νά βρεθεῖ ό ένεστώτας τῆς ὀριστικῆς τῶν παρακάτω τύπων:

τετολμηκῶς ἔστω, κατηγορηκότες, βεβουλεῦσθαι, διερριφότες, δεδουλωκότες, ψήκηκασι, τεθυκότες.

4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τοὺς κατάλληλους τύπους τῶν ρημάτων πού δίνονται στήν παρένθεση:
- α) Οὐ λίθοις καὶ ξύλοις δεῖ ... τὰς πόλεις ἀλλὰ ταῖς ψυχαῖς (τειγίζομαι, παρακαίμενος)
 - β) Τοῖς μὲν Ἀθηναίοις ὁ Σόλων ... τοὺς νόμους, τοῖς δὲ Σπαρτιάταις ὁ Λυκοῦργος. (γράφω, ὑπερσυντ.)
 - γ) Οὐκ ἔδει νῦν βουλεύεσθαι ἀλλὰ (βουλεύομαι, παρακαίμ.)
 - δ) Ἐπὶ δὲ τὸ ναυτικόν, ὃ ἐκεῖνος ... ἀπὸ τῶν συμμάχων, ἐξεπέμφθη Κρατησιπίδας (ἀθροίζω, ὑπερσυντ.).
 - ε) Ἡμεῖς ... σοι ταύτην τὴν ἐπιστολήν. (πέμπω, παρακαίμ.).



27. Ἡ καταδίκη τοῦ Σωκράτη καί τό συμφέρον τῆς πόλης

Ὁ Σωκράτης στήν ἀπολογία του ἀνάμεσα στά ἄλλα λέει στούς δικαστές ὅτι ὁ θεός τοῦ ὅρισε νά ἀσχολεῖται μέ τή φιλοσοφία καί δέν μπορεῖ νά τήν ἐγκαταλείψει, ἔστω καί ἂν πρόκειται νά θανατωθεῖ ἢ νά πάθει ὅποιοδῆποτε ἄλλο κακό. Γι' αὐτό, συνεχίζει, καί ἂν ἀκόμα τόν ἀθώωναν μέ τή συμφωνία νά πάψει νά ἀσχολεῖται μέ τή φιλοσοφία, ὁ ἴδιος δέ θά δεχόταν μιὰ τέτοια ἀθώωση. Ὑστερα ἀπό ὅλα αὐτά ζητᾷ ἀπό τό δικαστήριό νά μὴ θορυβοῦν διακόποντάς τον.

- A' 1.** Μὴ θορυβεῖτε, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐμμείνατέ μοι οἷς ἐδεήθην ὑμῶν, μὴ θορυβεῖν ἐφ' οἷς ἂν λέγω ἀλλ' ἀκούειν· καί γάρ, ὥς ἐγὼ οἶμαι, ὀνήσεσθε ἀκούοντες· μέλλω γάρ οὖν ἅττα ὑμῖν λέξειν καί ἄλλα, ἐφ' οἷς ἴσως βοήσεσθε· ἀλλὰ μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο. Εὖ γάρ ἴστε, ἐάν ἐμὲ ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα, οἷον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς· ἐμὲ μὲν γὰρ οὐδὲν ἂν βλάβειεν οὔτε Μέλητος οὔτε Ἄνυτος· οὐδὲ γὰρ ἂν δύναιτο· οὐ γὰρ οἶομαι θεμιτὸν εἶναι ἀμείνονι ἄνδρι ὑπὸ χείρωνος βλάπτεσθαι· ἀποκτείνειε μεντᾶν ἴσως ἢ ἐξελάσειεν ἢ ἀτιμώσειεν· ἀλλὰ ταῦτα οὗτος μὲν ἴσως οἶεται καὶ ἄλλος τίς που μεγάλα κακά, ἐγὼ δ' οὐκ οἶομαι, ἀλλὰ μᾶλλον ποιεῖν ἢ οὗτος νυνὶ ποιεῖ, ἄνδρα ἀδίκως ἐπιχειρεῖν ἀποκτείνειν.

(Πλάτ. Ἀπολ. Σωκρ. 30c-d)

ἐμμένω	παραμένω, τηρῶ
οἷς	τούτοις, ἃ
ἐφ' οἷς	γι' αὐτά πού, γιά ὅσα
ὀνήσεσθε	μέλλ. τοῦ ρ. ὀνίναμαι = ὠφελοῦμαι
μηδαμῶς	μέ κανέναν τρόπο (ἀντίστοιχο ἐρωτημ. πῶς;)
θεμιτὸν	δίκαιο, ὅσιο
ἀμείνων, χείρων	συγκρ. τῶν ἐπιθ. ἀγαθός, κακός (ν.έ. χειρότερος)
μεντᾶν	μέντοι ἂν (κράση) μέντοι = ἀλλ' ὁμως
ἐξελαύνω	ἐξορίζω (βλ. Κεφ. 5)
ἀτιμῶ (-όω)	στερῶ τά πολιτικά δικαιώματα
που (ἐγκλ.)	κάπου, ἴσως
νυνὶ	τώρα δά (νυν-ί πβ. δεικτ. ἄντων. Κεφ. 14)

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Εἰ Συρακούσας καταληψόμεθα, ῥαδίως καί τᾶλλα ἔξομεν.
- β) Ἐνταῦθα διετρίψαμεν τέτταρας μῆνας. Νῦν δ' Ἀθήνησι τὸ λοιπὸν διατρίβομεν.
- γ) Ἐπεμψαν πρέσβεις ἀγγελοῦντας (= γιά νά ...) ταῦτα.
- δ) Ἐνταῦθα μενεῖτε, ὧ στρατιῶται, ἡμέρας πέντε, ἡμεῖς δὲ ἅ χρῆ κομοῦμεν ὑμῖν.
- ε) Εἰ ἐμμενεῖτε τοῖς πατρίοις νόμοις, ἀμυνεῖσθε τοὺς πολεμίους.
- στ) Μὴ σκόπει τί ἂν σε μάλιστα εὐφράνειεν, ἀλλὰ πῶς ἂν βελτίων τὴν ψυχὴν γένοιο.
- ζ) Εἰ μὴ εἶχομεν φῶς, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν.

καταληψόμεθα = μέλλ. τοῦ καταλαμβάνω

ἔξομεν = μέλλ. τοῦ ἔχω

διατρίβω = παραμένω

Β'

- 1. Μέλλοντας καί ἀόριστος τῶν ἀφωνόληκτων ρημάτων
- 2. Μέλλοντας καί ἀόριστος τῶν ἐρρινόληκτων καί ὑγρόληκτων ρημάτων
- 3. Οἱ ἐγκλίσεις στίς ἀνεξάρτητες προτάσεις
- 4. Οἱ σημασίες τοῦ ἂν

- 1. α) Τά οὐρανικόληκτα ρήμ. στό μελλ. λήγουν σέ -ξω (ἐνεργ.), -ξομαι (μέσος) καί στόν ἀόριστο σέ -ξα (ἐνεργ.), -ξάμην (μέσος) (ὁ χαρακτήρας τοῦ ρημ. θέματος κ, γ, χ μέ τό χρονικό χαρακτήρα σ τοῦ μέλλ. ἢ ἀορίστου γίνεται ξ): ἤκω-ἤξω, λέγω-ἐλεξα.
- β) Τά χειλικόληκτα ρήματα στό μέλλ. λήγουν σέ -ψω (ἐνεργ.) καί -ψομαι (μέσος) καί στόν ἀόριστο σέ -ψα (ἐνεργ.) καί -ψάμην (μέσος) (ὁ χαρακτήρας π, β, φ, μέ τό σ γίνεται ψ): γράφω - γράψω, βλάπτω (θ. βλάβ-, βλάβη) -ἐβλαψα
- γ) Τά ὀδοντικόληκτα ρήμ. ἔχουν μέλλοντα καί ἀόριστο κανονικά σέ -σω καί -σα: πείθω - ἐπεισα, γυμνάζω- γυμνάσω (ὁ ὀδοντικός χαρακτήρας τ, δ, θ ἐμπρός ἀπό τό σ ἀποβάλλεται).

Ἀλλά τὰ ὀδοντικόληκτα πού λήγουν σέ -ίζω, μέ χαρακτήρα δ, καί ἔχουν περισσότερες ἀπό δύο συλλαβές (= ὑπερδισύλλαβα ρ.) σχηματίζουν **μέλλοντα συνηρημένο χωρίς σ**: κτίζω-κτίσω, ἀλλά κομίζω-κομιῶ (κατά τό ποιέω-ποιῶ), κομίζομαι-κομιοῦμαι (κατά τό ποιέομαι-ποιοῦμαι).

2. Τά ἑρρινόληκτα καί ὑγρόληκτα ρήμ. σχηματίζουν:

- α) τό **μέλλοντα**, ἐνεργ. καί μέσο, **συνηρημένο χωρίς σ**. Αὐτός κλίνεται κατά τὰ **ρήμ. σέ -εω**: μένω-μενῶ, ἀποκτείνω (θ. ἀποκτεν-) ἀποκτενῶ, καθαίρω (θ. καθαρ.-) καθαρῶ.
- β) τόν **ὀριστο**, ἐνεργητ. καί μέσο, χωρίς τό χρονικό χαρακτήρα σ, σέ **-α** καί **-άμην**, ἀλλά μέ **ἔκταση τοῦ βραχύχρονου φωνήεντος** τοῦ θέματος: μένω- ἔμεινα, φαίνομαι (θ. φαν-) *-ἐφηνάμην*, καθαίρω (θ. καθαρ.-) *-ἐκάθηρα*, ἀγγέλλω-ἤγγειλα, μαραίνω (θ. μαρῶν-)*-ἐμάρᾱνα*.

Σημείωση.

Καί ἐδῶ, ὅπως καί σέ πολλές ἄλλες περιπτώσεις, ἡ διαφορά στίς καταλήξεις εἶναι φαινομενική, γιατί αὐτοί οἱ τύποι σχηματίστηκαν ὡς ἑξῆς: μένω, ἔμειν-σα-ἔμειννα (τό σ ἀφομοιώθηκε ἀπό τό ν) ἔμεινα (τό ἔνα ν ἔφυγε μέ ἀπλοποίηση καί ἔπειτα ἐγινε ἀναπληρωτική ἔκταση) (βλ. Κεφ. 18).

3. Ἡ σημασία τῶν ἐγκλίσεων στίς ἀνεξάρτητες προτάσεις:

- α) Ἡ **ὀριστική** δείχνει κυρίως κάτι **πραγματικό καί βέβαιο**. Ἡ ὀριστική ἱστορικοῦ χρόνου μέ τό δυνητικό **ἂν** ἐκφράζει κάτι **δυνατό στό παρελθόν ἢ κάτι ἀντίθετο μέ τό πραγματικό καί λέγεται *δυνητική ὀριστική*** (μεταφράζεται μέ θά καί παρτατικό): *τότε εἶδεν ἂν τις ὅσον ἄξιον εἶη τὸ φιλεῖσθαι ἄρχοντα* (= θά ἔβλεπε κανεῖς πόσο ἀξίζει ...), *εἰ μὴ εἴχομεν φῶς, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν* (= θά ἦμαστε, ἀλλά δέν εἴμαστε).
- β) Ἡ **ὑποτακτική** φανερώνει τό **ἐνδεχόμενο καί τό ἐπιθυμητό**. Εἰδικότερα ἐκφράζει: **προτροπή**: *ἴθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν*, **ἀπαγόρευση**: *μὴ ἄλλως ποιήσης*, **ἀπορία**: *εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν*;
- γ) Ἡ **εὐκτική** φανερώνει **εὐχή ἢ μιὰ ἀπλή σκέψη** πού μπορεῖ νά εἶναι ἢ νά μὴν εἶναι δυνατή.
Ἡ εὐκτική μέ τό δυνητικό **ἂν** δείχνει κάτι δυνατό στό παρόν ἢ

στό μέλλον και λέγεται **δυνητική εὐκτική**. Μεταφράζεται μέ: μπορεί νά... ἢ θά + παρατατ.: οὐδὲν ἂν βλάψειεν = καθόλου δὲν μπορεί νά βλάψει, ἢ καθόλου δέ θά ἔβλαπτε.

δ) Ἡ **προστακτική** φανερώνει ὡς **προσταγή** κάτι πού ἐπιθυμοῦμε. Εἰδικότερα δείχνει: **προσταγή** ἢ **ἀπαγόρευση**: ταῦτα μὴ ἐρώτα, προτροπή ἢ ἀποτροπή: σπεῦδε βραδέως, συγκατάθεση: ἔστω, παράκληση ἢ εὐχή: μὴ θορυβεῖτε, ὑγιαίνετε, χαίρετε.

4. Τό ἂν εἶναι:

- α) ὑποθετικός σύνδεσμος ἰσοδύναμος μέ : **ἐάν, ἥν**, πάντοτε ἐμπρός ἀπό ὑποτακτική,
- β) **δυνητικό ἂν** μέ **ὀριστική ἱστορικοῦ χρόνου** καί δηλώνει κάτι πού θά μπορούσε νά γίνει στό παρελθόν καθώς καί κάτι ἀντίθετο μέ τό πραγματικό ἢ μέ **εὐκτική** καί δηλώνει κάτι πού μπορεί νά γίνει στό παρόν ἢ τό μέλλον, ἢ καί μέ **ἀπαρέμφατο** καί **μετοχή**.
- γ) **ἀοριστολογικό ἂν**, παραλλαγή τοῦ δυνητικοῦ ἂν, καί σημαίνει **τυχόν ἢ ἴσως**. Τό βρῖσκουμε ὕστερα ἀπό ἀναφορικό (ἢ καί μετά τόν τελικό σύνδ. ὅπως) καί συντάσσεται μέ **ὑποτακτ.**: ὅς ἂν εἴπῃ, ὅποι ἂν πορευόμεθα.

Οἱ σύνδεσμοι ὅτε, ὁπότε, ἐπεὶ, ἐπειδή, ὅταν ἀκολουθεῖ τό ἂν γίνονται: ὅταν, ὁπότεν, ἐπᾶν, ἐπειδάν, ὅπως καί εἰ + ἂν = ἐάν καί μέ συναίρεση ἂν, ἥν. Τό **δυνητικό ἂν** σέ πολλές περιπτώσεις μπαίνει ὕστερα ἢ βρίσκεται μακριά ἀπό τό ρήμα, τό ἀπαρέμφατο ἢ τή μετοχή στά ὁποῖα ἀνήκει: ἀποκτείνει μεντᾶν, ἐγὼ οὐκ ἂν μοι δοκῶ πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ποιήσασθαι.

Γ'

1. Νά σχηματιστεῖ καί νά αἰτιολογηθεῖ ὁ μέλλοντας καί ὁ ἀόριστος τῶν παρακάτω ρημάτων στό α' πρόσ.:

ψεύδομαι, καλύπτω, κολάζω, μεταπέμπω, ὀνειδίζω, φυλάττω, ἐλέγχω, φθείρομαι, ἐμμένω, ἀποκρίνομαι.

2. Νά καθοριστεῖ ἡ σημασία τοῦ ἂν στίς παρακάτω φράσεις:

α) Οἱ ποταμοὶ πρὸς μὲν ταῖς πηγαῖς οὐ μεγάλοι εἰσίν, ἀλλ' εὐδιάβατοι, ὅσω δ' ἂν πορρωτέρω γίνωνται, ἐπεμβάλλοντες ἕτεροι ποταμοί, ἰσχυρότερον αὐτῶν τὸ ρεῦμα ποιοῦσιν.

β) Εἰ πάντες ἤθελον οἱ παιδεύειν ἐπιχειροῦντες ἀληθῆ λέγειν, οὐκ ἂν κακῶς ἤκουον ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν (κακῶς ἀκοίω = κακολογοῦμαι).

γ) Εἰ μὲν οὖν ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἐκρίνοντο, ῥαδίως ἂν ἐσώζοντο.

δ) Ἰσως εἶποιν ἂν πολλοὶ τῶν φασκόντων (= μετ. ἐνεστ. τοῦ φημί) φιλοσοφεῖν ὅτι οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἀδίκος γένοιτο.

ε) Ἔως ἂν ἐμπνέω (= ἀναπνέω), οὐ παύσομαι φιλοσοφῶν.

3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:

α) Ὁ σαλπικτής ... τοῖς Ἑλλησι τῇ σάλπιγγι. (σημαίνω, ἄορ.)

β) Περίνθιοι ... εἰς τὸ ἄστυ τὸ στρατόπεδον. (εἰσδέχομαι, ἄορ.)

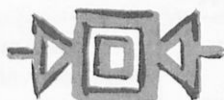
γ) Οὐ ... ὄπλα τὰ ἱερά. (καταισχύνω, μέλλ.)

δ) Εἰ ... με, ὑμᾶς αὐτοὺς βλάψετε. (ἀποκτείνω, μέλλ.)

ε) Ὑμεῖς οὐκ ... τοῖς ὁμολογημένοις; (ἐμμένω: μέλλ.)

4. Νά ἀναγνωριστοῦν οἱ παρακάτω τύποι: ἐπιστεῖλαι, ἀπαγγελοῦντος, προστάξιαν, ὀνειδίσης.

5. Νά χαρακτηρίσετε τὸ Σωκράτη ἀπὸ τὸ κείμενο Α1.



28. Ἀνακεφαλαίωση β'

(Κεφ. 16-27)

Α'

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1. Γ' ΚΛΙΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

Ὠνηεντόληκτα: πόλις (πόλεως), ἥρως (ἥρωος)

Συμφωνόληκτα	Ἀφωνόληκτα		
	Οὐρανικόληκτα φύλαξ φύλακος	Χειλικόληκτα ἄραψ ἄραβος	Ὀδοντικόληκτα πατρίς πατρίδος
	Ἡμιφωνόληκτα		
	Ἑρρινόληκτα ἔλλην ἔλληνος	Υγρόληκτα σωτήρ σωτήρος συγκοπτ. πατήρ πατρὺς	Σιγμόληκτα Σωκράτης αἰδὼς Σωκράτους αἰδοῦς δάσος κέρας δάσους κέρως

Ἀρσενικά Θηλυκά	Οὐδέτερα	Ἀρσενικά Θηλυκά	Οὐδέτερα
-ς ἢ -	-	-ες	-α
-ος ἢ -ως	-	-ων	-α
-ι	-	-σι	-α
-α ἢ -ν	-	-ας ἢ -ς	-α
-ς ἢ -	-	-ες	-α

2. ΒΑΡΥΤΟΝΑ ΡΗΜΑΤΑ

	Ἐνεστώτας		Μέλλοντας		Ἀόριστος	
	ἐνεργ. φων. μέση		ἐνεργ. φων. μέση		ἐνεργ. φων. μέση	
Ὑποτακτική	λύ-ω	λύ-ωμαι	-	-	λύ-σω	λύ-σωμο
Εὐκτική	λύ-οιμι	λυ-οίμην	λύ-σοιμι	λυ-σοίμην	λύ-σαιμι	λυ-σαίμι
Προστακτική (β' πρόσωπο)	λύ-ε	λύ-ου	-	-	λύ-σον	λύ-σαι
Ἀπαρέμφατο	λύ-ειν	λύ-εσθαι	λύ-σειν	λύ-σεσθαι	λύ-σαι	λύ-σασθαι
Μετοχή	λύ-ων	λυ-όμενος	λύ-σων	λυσόμενος	λύσας	λυσάμενος
	λύ-ουσα	κτλ.	κτλ.	κτλ.	κτλ.	κτλ.
	λύ-ον					

	Παρακείμενος		Τό ρ. εἰμί
Ὑποτακτική	ἐνεργητ. φων. λελυκώς ὦ	μέση φωνή λελυμένος ὦ	Ἐνεστώτας ὦ
Εὐκτική	λελυκώς εἶην	λελυμένος εἶην	εἶην
Προστακτική (β. προσ.)	λελυκώς ἴσθι	λέλυσο	ἴσθι
Ἀπαρέμφατο	λελυκέναι	λελεύσθαι	εἶναι
Μετοχή	λελυκώς -κυῖα -κός	λελυμένος κτλ.	ὄν, οὖσα, ὄν

3. ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΑ ΡΗΜΑΤΑ: (τιμάω) *τιμῶ*, (ποιέω) *ποιῶ*, (δηλόω) *δηλῶ*

4. ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ: ἐρωτηματικές: τίς, τί, ποῖος, ποία, ποῖον κτλ.
 ἄοριστες: τίς, τί κτλ.
 κτητικές: ἐμός, ἐμή, ἐμόν κτλ.
 αὐτοπαθεῖς: ἐμαυτοῦ, ἐμαυτῆς κτλ.

Β'

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

1. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ: ἐπιθετικός, κατηγορηματικός (πᾶς, ἅπας, ὅλος, αὐτός, μέσος κτλ.)
 παράθεση (πού ...), ἐπεξήγηση (δηλαδή ...),
 ἐπιρρηματικός σέ δοτική καί αἰτιατική.

2. ΜΕΤΟΧΕΣ: ΕΠΙΘΕΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ
 (ὁ ὁποῖος) (νά, ὅτι, πού) (ἐάν, ὅταν, ἐπειδή κτλ.)

Ὑποκείμενο μετοχῆς: Ἡ μετοχή μπαίνει στήν πτώση, γένος καί ἀριθμό τοῦ ὑποκειμένου της.

Γ'

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- Νά μεταφραστοῦν οἱ φράσεις καί νά βρεθοῦν τά ὑποκείμενα τῶν ρημάτων καί τῶν μετοχῶν:
 α) Πάντες ἀπεκρίναντο ὅτι αὐτοῖς μέλει ὅπως καλῶς ἔχοι.

- β) Διονυσόδωρος, ἐπεὶ θάνατος αὐτοῦ κατεγνώσθη, μεταπέμπεται τὴν μητέρα εἰς τὸ δεσμωτήριον.
- γ) Ταῦτα ποιήσαντες ἐστρατοπεδευσάμεθα ἐπὶ τῷ λόφῳ οὐδένας ἔχοντες συμμάχους. Ἐνθα δὴ προσιών τις λέγει ἡμῖν· μένοντες ἐνταῦθα κινδυνεύσετε ὑπὸ τῆς πόλεως τὰ ἔσχατα παθεῖν.
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις μέ τις λέξεις πού δίνονται χωρὶς σειρά, ἀφοῦ τεθοῦν στόν κατάλληλο τύπο:
- α) Καλλικρατίδας ὁ ... εἶπεν ἀθλιωτάτους ... τοὺς Ἑλλήνας, εἰ ἔνεκα ἀργυρίου βαρβάρους ... (εἰμί, κολακεύω, Λακεδαιμόνιος)
- β) Βούλεσθε, ὦ ..., τοῖς πατρίοις ... χρῆσθαι καὶ ... πολῖται ἀεὶ ... (εἰμί, ἀγαθός, παῖς, νόμος)
- γ) Ἐπεὶ οἱ ... οὐ φυλάττουσι τοὺς ὅρκους, ... ἡμεῖς φυλάττομεν, εἰκός ἐστι τοὺς θεοὺς ... τοῖς πολεμίοις ... (εἰμί, πολέμιος, ὅς, ἐναντίος)
- δ) Ἐκ δὲ τούτου οἱ Λακεδαιμόνιοι Τελευταίαν ... ἐπὶ τὰ πλοῖα ναύαρχον. Οὗτος δὲ ὡς ἦκε λέγει τοῖς ναύταις ... ὦ ..., ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχων χρήματα ... ἀλλ' οἱ σύμμαχοι ταχὺ ἡμῖν ... ἄξουσιν. (πέμπω, στρατιῶται, ὅδε, χοῦμα, ἥκω)
3. Νά συμπληρώσετε τίς φράσεις μέ κατάλληλους τύπους ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν ἢ τῆς ὀριστικῆς ἢ ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας:
- α) ... ὁ τρόπος (= χαρακτηρισ), τοιοῦτος καὶ ὁ λόγος τοῖς ἀνθρώποις.
- β) Γεωργὸς ἔλεγε τοῖς υἱοῖς· τὰ χρήματα ... μοί ἐστι ἐν τῷ ἀγρῷ ἔκρυψα. Ἦν ... κατασκάψητε, οἱοί τ' ἐστε τὸν θησαυρὸν ἔχειν, ... ὑμέτερός ἐστιν.
- γ) Οἱ ἄνθρωποι ... μεθ' ἡμῶν εἰσιν, οὐ τὰ ... περὶ τῶν ... κρίνουσιν.
- δ) ... προνοεῖ ἀδελφοῦ, ἑαυτοῦ κήδεται· οἱ γὰρ ἄλλοι οὐκ ἀεὶ οἱ ... εἰσι.
4. Νά προσθέσετε τοὺς κατάλληλους τύπους ἐρωτημ. ἢ ἀόριστης ἀντωνυμίας:
- α) ... τῶν παιδῶν οὐ λογίζονται ... καὶ ... ἐστι τὰ ὑπὸ τῶν γονέων παρεχόμενα αὐτοῖς ἀγαθά.
- β) Ὁ δ' ἐλθὼν ἡρώτα ... εἴη ὁ παραγγέλλων. Οἱ δ' ἔλεγον ἀνὴρ... τῶν Κύρῳ πιστῶν.

29. Ἡ παιδεία καί τά ἄλλα ἀγαθά

Ὡς ἔργο τοῦ Πλουτάρχου (περ. 46-120 μ.Χ.) ἀπό τά «Ἡθικά» του φέρεται καί ἡ πραγματεία «Περὶ παιδων ἀγωγῆς», ὅπου ἀναπτύσσονται οἱ παιδαγωγικὲς ἀπόψεις τῆς ἐποχῆς του, οἱ ὁποῖες παρουσιάζουν ἐνδιαφέρον καί σήμερα.

Α'

1. Τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπινα καὶ μικρὰ καὶ οὐκ ἀξιοσπούδαστα καθέστηκεν. Εὐγένεια καλὸν μὲν, ἀλλὰ προγόνων ἀγαθόν. Πλουτὸς δὲ τίμιον μὲν, ἀλλὰ τύχης κτῆμα, ἐπειδὴ τῶν μὲν ἐχόντων πολλάκις ἀφείλετο, τοῖς δ' οὐκ ἐλπίσασι προσήνεγκε. Δόξα γε μὴν σεμνὸν μὲν, ἀλλ' ἀβέβαιον. Κάλλος δὲ περιμάχητον μὲν, ἀλλ' ὀλιγοχρόνιον. Ὑγίεια δὲ τίμιον μὲν, ἀλλ' εὐμετάστατον. Ἰσχὺς δὲ ζηλωτὸν μὲν, ἀλλὰ νόσῳ εὐάλωτον καὶ γήρα. Τὸ δ' ὅλον εἴ τις ἐπὶ τῇ τοῦ σώματος ῥώμῃ φρονεῖ, μαθέτω γνώμης διαμαρτάνων. Πόστον γάρ ἐστιν ἰσχὺς ἀνθρώπινῃ τῆς τῶν ἄλλων ζώων δυνάμεως; Λέγω δ' οἷον ἐλεφάντων καὶ ταύρων καὶ λεόντων. Παιδεία δὲ τῶν ἐν ἡμῖν μόνον ἐστὶν ἀθάνατον καὶ θεῖον.

(Πλουτάρχου Περὶ παιδ. ἀγωγ. 8)

καθέστηκεν
εὐγένεια
τίμιος, -α, -ον
ἀφείλετο
προσήνεγκε

σεμνός, -ή, -όν (σεβ-νός)
περιμάχητος
εὐμετάστατος, -ος, -ον
εὐάλωτος

διαμαρτάνω
πόστον δυνάμεως
οἷον

παρακ. τοῦ ρ. **καθίσταμαι**
εὐγενική, ἀρχοντική καταγωγή
πολύτιμος
ἀόρ. β' τοῦ ρ. **ἀφαιροῦμαι** = ἀφαιρῶ
ἀόρ. β' τοῦ ρ. **προσφέρω** στά ρ. **ἀφείλετο**,
προσήνεγκε ὑποκ. ἢ τύχη
σεβαστός
περιζήτητος
εὐμετάβλητος
αὐτός πού κυριεύεται, πού καταβάλλεται εὐ-
κολα.
κάνω λάθος
πόσο μέρος ἀπὸ τῆ δύναμη
λ.χ.

2. Νά μεταφραστούν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἀνυπόδητοι καὶ ἀχίτωνες διετέλουν.
- β) Αἱ Ἀθηναῖαι εἰσι πόλεις μεγάλη.
- γ) Οἰκονόμου ἀγαθοῦ ἐστὶν εὖ οἰκεῖν τὸν ἑαυτοῦ οἶκον.
- δ) Τοῦ Μαρσίου (ποταμοῦ) τὸ εὐρὸς ἐστὶν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν.
- ε) Σόλων τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἐκλήθη.

εὖ οἰκῶ = διοικῶ καλά

Β'

- 1. Συνδεδειγμένα ῥήματα
- 2. Συμφωνία κατηγορουμένου καὶ ὑποκειμένου
Γενική κατηγορηματική
- 3. Παράλειψη τοῦ ρ. **ἐστί**
- 4. Ἡ σημασία τῶν χρόνων στὴν ὀριστική (γενικά). Ἡ σημασία τοῦ ΑΟΡΙΣΤΟΥ στὴν ὀριστική.

1. Τὸ κατηγορῆμα, ὅπως καὶ στὰ νέα ἑλληνικά, μπορεῖ νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα μόνον ρηματικὸ τύπο καὶ λέγεται **κατηγορηματικὸ ῥήμα** (λ.χ. **τὰ παιδιά παίζει**) ἢ ἀπὸ τὸ **συνδεδειγμένον ῥήμα** καὶ τὸ **κατηγορούμενον** (βλ. Κεφ. 6). Ἐκτός ἀπὸ τὸ ρ. **εἰμί** συνδεδειγμένα ῥήματα εἶναι:

τυγχάνω, γίγνομαι, καθίσταμαι, αἰρούμαι (= ἐκλέγομαι), ἀποδείκνυμαι (= διορίζομαι), λέγομαι, νομίζομαι καὶ ἄλλα μέ παρόμοια σημασία.

2. Τὸ κατηγορούμενον ὅταν εἶναι **ἐπίθετο** συμφωνεῖ μέ τὸ ὑποκείμενον σὺν γένος, τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν πτῶσιν, ὅταν ὅμως εἶναι **οὐσιαστικόν** συμφωνεῖ ὑποχρεωτικὰ μόνον στὴν πτῶσιν: *Κῆρος ἦν μελετηρότατος, Αἰὶ Θῆβαί εἰσι πόλεις*.

Πολλές φορές ὅμως τὸ κατηγορούμενον ὅταν εἶναι οὐσιαστικόν, ἐκφέρεται σὲ γενική πτῶσιν πού λέγεται **γενική κατηγορηματική**: *Ξενοφῶν ἦν πόλεως μεγίστης* (πβ. ν.ἐ. τὰ φαγητὰ εἶναι τῆς ὥρας). Ἡ γενική κατηγορηματική δηλώνει:

α) **κτήσις**: *ἡ ἡγεμονία ἐστὶ τῆς πόλεως* (= ἀνήκει στὴν πόλιν).

β) **ἓνα σύνολον** μέρος τοῦ ὁποίου εἶναι τὸ ὑποκείμενον (γενική κατηγορηματική **δαιρητική**): *οὗτός ἐστι τῶν ἐπιχωρίων* (= ἀπὸ τούτων τῶν τοπίων).

γ) ὕλη: ἡ κρηπίς ἐστι λίθων (= ἀπό λίθους).

δ) ιδιότητα: εἰμι τριάκοντα ἐτῶν.

ε) ἀξία: ἡ οἰκία ἐστὶν εἴκοσι μνῶν.

3. Στίς προτάσεις πού λέγονται ἑλλειπτικές (βλ. Κεφ. 12), ἐκτός ἀπὸ τὴν παράλειψη: 1) τοῦ ὑποκειμένου α' καὶ β' προσώπου πού δηλώνεται ἀπὸ τὴν κατάληξη τοῦ ρήματος 2) τοῦ ὑποκειμένου οἱ ἄνθρωποι στὰ ρήματα λέγουσι, φασὶ κ.ἄ. 3) τοῦ ρήματος σέ περιπτώσεις πού ἐννοεῖται εὐκολὰ ἀπὸ τὰ συμφραζόμενα, στήν ἀρχαία ἑλληνική παραλείπεται συχνά τὸ ρ. ἐστὶ στίς ἀπρόσωπες ἐκφράσεις, λ.χ.: ἀνάγκη, δῆλον, χαλεπόν, εἰκὸς (ἐστί), ἐπίθ. σέ -τέον + ἐστί, λ.χ. ποιητέον (ἐστί) κτλ.: βαρβάρων Ἑλλήνας ἀρχειν εἰκὸς, ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον.

4. Ἡ σημασία τῶν χρόνων δέν εἶναι ἴδια στήν ὀριστική καὶ στίς ἄλλες ἐγκλίσεις. Ὅπως καὶ στὴ νέα ἑλληνική (βλ. Συντακτικὸ τῆς Ν. Ἑλλ. ΟΕΔΒ σελ. 72), στήν ὀριστική ἀναφέρονται στὸ παρελθόν ὁ παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος (= ἱστορικοί ἢ παρελθοντικοὶ χρόνοι), στὸ παρόν, ὁ ἐνεστώτας καὶ ὁ παρακείμενος (= ἀρκτικοὶ ἢ παροντικοὶ χρόνοι), στὸ μέλλον, ὁ μέλλοντας καὶ ὁ συντελεσμένος μέλλοντας (= μελλοντικοὶ χρόνοι).

β) δείχνουν αὐτὸ πού σημαίνει τὸ ρῆμα (τὸν τρόπο):

- ἐξακολουθητικά (ἢ σέ διάρκεια): ὁ ἐνεστώτας, ὁ παρατατικός καὶ ἐν μέρει ὁ μέλλοντας (= ἐξακολουθητικοὶ χρόνοι)
- συνοπτικά (ἢ στιγμιαία): ὁ ἀόριστος καὶ ἐν μέρει ὁ μέλλοντας (= συνοπτικοὶ ἢ στιγμιαῖοι χρόνοι)
- σάν κάτι τελειωμένο (ἢ συντελεσμένο): ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ συντελεσμένος μέλλοντας (= συντελικοὶ χρόνοι). Στὰ ἐπόμενα θά δοῦμε ἀναλυτικότερα τὴν σημασία κάθε χρόνου.

Ὁ ΑΟΡΙΣΤΟΣ στήν ὀριστική σημαίνει ἀκόμη:

- τὴν ἀρχὴ μιᾶς πράξεως ἢ μιᾶς καταστάσεως (= ἐναρκτικός ἀόριστος) καὶ γι' αὐτὸ μεταφράζεται μέ τὸ ρ. ἄρχισε ...:
ἔφυγον = ἄρχισαν νὰ φεύγουν.
- κάτι πού ἰσχύει γιὰ πάντα (= γνωμικός ἀόριστος) καὶ μεταφράζεται μέ ἐνεστώτα: ἡ τύχη τὸν πλοῦτον τῶν ἐχόντων πολλάκις ἀφείλετο (= πολλές φορές ἀφαιρεῖ). (πβ. ν.ε. ὁ τρελὸς εἶδε τὸ μεθυσμένο κι ἔφυγε)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Οἱ χρόνοι στίς ἄλλες ἐγκλίσεις δέ δηλώνουν χρόνο ἀλλὰ μόνον τρόπο, λ.χ. βλάψετε ὑμᾶς αὐτοὺς, ἐάν ἐμέ ἀποκτείνητε. Ὁ ἀόριστος ὑποτακτικῆς ἀποκτείνητε δείχνει μιὰ ἐνέργεια στιγμιαία πού γίνεται ὄχι στὸ παρελθόν ἀλλὰ στὸ μέλλον, ὅπως καὶ τὸ ρῆμα τῆς κύριας προτάσεως: βλάψετε.

1. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τόν κατάλληλο τύπο τῆς λέξεως πού ὑπάρχει στήν παρένθεση:
 - α) *Οἱ ἄνδρες ... γενναῖοι.* (εἰμί)
 - β) *Τὰ δάση ... πλούτος.* (εἰμί)
 - γ) *Μητρός τε καί πατρός καί τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων ... ἐστὶν ἡ πατρίς καί ... καί ...* (σεμνότερος, ἁγιώτερος, τιμιώτερος)
 - δ) *Αἱ μεταβολαὶ ... ἐστίν.* (λυπηρός)
 - ε) *Καί ὁ ἀνὴρ καί ἡ γυνή ...* (ἀγαθός, εἰμί)
 - στ) *Αἰδώς καί φόβος ... ἀνθρώποις εἰσίν.* (ἔμφυτος)
 - ζ) *Ἡ τύχη καί ὁ Φίλιππος ἦσαν τῶν ἔργων ...* (κύριος)
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τοὺς κατάλληλους τύπους τῆς γενικῆς τὴν ὁποία καί νά χαρακτηρίσετε συντακτικῶς:
 - α) *Αὕτη ἡ ἀποικία ἦν ποτε ...* . (Ἀθηναῖοι)
 - β) *... ἐστέ ...* . (τοιούτοι, πρόγονοι).
 - γ) *Πρόξενος ἦν ...* . (τριάκοντα, ἔτη)
 - δ) *Ἡ οἰκία ἐστὶ ...* . (πολλά, τάλαντα)
 - ε) *Ἦν δὲ καί οὗτος ...* . (οἱ στρατηγοί)
 - στ) *Πάντα ἦν ...* . (χρυσός)
3. Νά σχηματιστοῦν στά ν.έ. ἀνάλογα παραδείγματα γενικῆς κατηγορηματικῆς. Παρατηρήστε πῶς ἐκφέρονται στά ν.έ. οἱ φράσεις τῆς ἀσκ. 2.
4. Νά βρεθεῖ ἡ σημασία τῶν χρόνων (ὡς πρὸς τὸ **χρόνο** καί τὸν **τρόπο**) στίς παρακάτω φράσεις:
 - α) *Οἱ τῶν ἀρίστων Περσῶν παῖδες ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις παιδεύονται.*
 - β) *Ἀκούω τινὰ διαβάλλειν ἐμέ.*
 - γ) *Τὰς τῶν φαύλων (= κακῶν) συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε.*
 - δ) *Ἐπὶ δὲ τὸ ναυτικόν, ὃ ἐκεῖνος ἠθροίκε ἀπὸ τῶν συμμάχων, ἐξεπέμφθη Κρατησιππίδας.*
 - ε) *Οἱ Ἕλληνες πορευόμενοι ἀσφαλῶς ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν.*
 - στ) *Εἰ βοηθήσεις τῷ ἀδελφῷ, ἀντιλάβοις ἂν αὐτὸν σύμμαχον.*

30. Τελευταῖες συμβουλές τοῦ Κύρου

Ἡ περικοπή ἀναφέρεται στίς συμβουλές πού δίνει πρὸς τὰ παιδιά του ὁ Κύρος λίγες στιγμές πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατό του.

(Βλ. καὶ εἰσαγ. σημ. κειμ. 21)

- Α'** 1. Εἰ μὲν οὕτως ἔχει ταῦτα ὥσπερ ἐγὼ οἶμαι καὶ ἡ ψυχὴ καταλείπει τὸ σῶμα, καὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καταιδούμενοι ποιεῖτε ἅ ἐγὼ δέομαι· εἰ δὲ μὴ οὕτως, ἀλλὰ μένουσα ἡ ψυχὴ ἐν τῷ σώματι συναποθνήσκει, ἀλλὰ θεοὺς γε τοὺς αἰεὶ ὄντας καὶ πάντ' ἐφορῶντας, καὶ πάντα δυναμένους, οἳ καὶ τήνδε τὴν τῶν ὄλων τάξιν συνέχουσιν ἀτριβῇ καὶ ἀγήρατον καὶ ἀναμάρτητον καὶ ὑπὸ κάλλους καὶ μεγέθους ἀδιήγητον, τούτους φοβούμενοι μήποτε ἀσεβὲς μὴδὲν μὴδὲ ἀνόσιον μήτε ποιήσητε μήτε βουλευσῆτε. Μετὰ μέντοι θεοὺς καὶ ἀνθρώπων τὸ πᾶν γένος τὸ αἰεὶ ἐπιγιγνόμενον αἰδεῖσθε· οὐ γὰρ ἐν σκότῳ ὑμᾶς οἱ θεοὶ ἀποκρύπτονται, ἀλλ' ἐμφανῇ πᾶσιν ἀνάγκη αἰεὶ ζῆν τὰ ὑμέτερα ἔργα.

(Ξενοφ. Κύρ. Παιδ. 8, 7, 22-23)

καταιδόμμαι (-έομαι)

ἀλλὰ θεοὺς γε

ἐφορῶ (ἐπι-ορῶ)

συνέχω

ἀτριβῆς, -ῆς, -ές

ἐπιγίγνομαι

ἀνάγκη

πᾶσιν

ἐμφανῇ πᾶσιν

ντρέπομαι ἀπὸ σεβασμό, σέβομαι

τουλάχιστο τοὺς θεοὺς

ἐπιβλέπω

συγκρατῶ

πού δέν τρίβεται, ἄφθαρτος

ἔρχομαι ἔπειτα, ἀκολουθῶ

ἐνν. τό ο. ἐστι. (βλ. Κεφ. 29)

δοτ. πληθ. τοῦ πᾶς, πᾶσα, πᾶν = ὅλος

φανερὰ σέ ὅλους

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

α) Φοβούμεθα μὴ ταῦτα οὐκ ἔστιν ὠληθῇ.

β) Πολλὰ ἔτη ἀσφαλεῖς καὶ εὐτυχεῖς ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ κατοικοῦμεν.

γ) Χαλεπὸν (= δύσκολο) περὶ τῶν ἀφανῶν εἰκάζειν.

δ) Ἄξιον οὖν καὶ περὶ τῶν ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ μεγαλοπρεπῶν καὶ πολυτελῶν βασιλείων βραχέα λέγειν.

ε) Θορύβου πλήρης ἦν ἡ πόλις.

χαλεπὸν = δύσκολο

εἰκάζω = καταλήγω σέ συμπέρασμα

βραχέα = σύντομα

βασίλεια = ἀνάκτορα

Β'

1. Ἐπίθετα τριτόκλιτα. Σιγμόληκτα
2. Τό ἀντικείμενο σέ αἰτιατική (σύστοιχο κτλ.)
3. Κατηγορούμενο ἐπιρρηματικό καί κατηγορούμενο προληπτικό

1. Τά ἐπίθετα χωρίζονται σέ δύο μεγάλες κατηγορίες:
τά δευτερόκλιτα (πού τό ἄρσενικό τους κλίνεται κατά τή Β' κλ. βλ. Κεφ. 6) καί τά τριτόκλιτα (πού τό ἄρσενικό τους κλίνεται κατά τήν γ' κλίση).

Τά τριτόκλιτα ἐπίθετα

ὅπως καί τά τριτόκλιτα οὐσιαστικά εἶναι:

α) **φωνηεντόληκτα:** ὁ εὐθύς, ἡ εὐθεΐα, τό εὐθὺ καί

β) **συμφωνόληκτα:** ἄφωνόληκτα: ὁ ἅπας (ἅπαντος), ἡ ἅπασα, τό ἅπαν

ἔρρινόληκτα ἢ ὑγρόληκτα: ὁ μέλας (μέλανος), ἡ μέλαινα, τό μέλαν, ὁ, ἡ μάκαρ (= μακάριος) χωρίς οὐδέτερο κτλ.

σιγμόληκτα: ὁ, ἡ ἐμφανής, τό ἐμφανές (θ. ἐμφανέο-) τοῦ ἐμφανοῦς.

ΣΙΓΜΟΛΗΚΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

Τά σιγμόληκτα εἶναι ὅλα τριγενή καί δικατάληκτα καί τά περισσότερα **σύνθετα**. Κλίνονται ὡς ἑξῆς:

Ἄρσ. καί Θηλ.	Ἑνικός:	ὁ, ἡ ἐμφανής, -οῦς, -εῖ, -ῆ, -ές (θέμα ἐμφανεο-)
	Πληθυντ.:	οἱ, αἱ ἐμφανεῖς, -ῶν, ἐσι, -εῖς, -εῖς
Οὐδέτερο	Ἑνικός:	τό ἐμφανές, -οῦς, -εῖ, -ές, -ές
	Πληθυντ.:	τά ἐμφανῆ, -ῶν, -έσι, -ῆ, -ῆ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ:

Τά βαρύτονα σιγμόληκτα ἐπίθετα:

α) στήν ὀνομαστική (αἰτ. καί κλητ.) ἐνικοῦ τοῦ οὐδετέρου καί

στήν κλητ. ένικοῦ τοῦ ἄρσεν. καί θηλ. ἀνεβάζουν τόν τόνο: **ὁ, ἡ συνήθης, τό σύνθηες, ὦ σύνητες,** (ἄρσ. θηλ. οὐδ.)· (ἀλλά δέν ἀνεβάζουν τόν τόνο τά σέ -ώδης : ὁ εὐώδης, τό εὐώδες, ὦ εὐώδες, καί ὄχι εὐώδες).

β) στή γενική πληθυντικοῦ τονίζονται στήν παραλήγουσα τῶν **πλήρων, τῶν συνήθων.**

2. Τό ἀντικείμενο μπαίνει καί στίς τρεῖς πλάγιες πτώσεις (Βλ. Κεφ. 14).

Τό ἀντικείμενο σέ αἰτιατική λέγεται:

α) **ἐσωτερικό ἀντικείμενο ἀποτελέσματος**, ὅταν φανερώνει τό ἀποτέλεσμα τῆς ἐνέργειας τοῦ ρήματος: *γράφω ἐπιστολήν,*

β) **κυρίως ἐσωτερικό ἢ σύστοιχο ἀντικείμενο**, ὅταν φανερώνει τό ἴδιο τό περιεχόμενο τοῦ ρήματος: *θύω θυσίας, κινδυνεύω κίνδυνον.* Ἀλλά συνήθως τό σύστοιχο ἀντικείμενο, πού μπορεῖ νά τό πάρει ὁποιοδήποτε ρήμα, **παραλείπεται** καί μένει μόνο ὁ ἐπιθετικός του προσδιορισμός, ὁ ὁποῖος τρέπεται σέ **οὐδέτερο** γένος ἐνικοῦ ἢ συχνότερα πληθ. ἀριθμοῦ: *φρονῶ φρόνημά τι – φρονῶ τι, ἡ πόλις μεγάλην ζημίαν ζημιώσεται – ἡ πόλις μεγάλη ζημιώσεται.*

γ) Κάθε ἄλλο ἀντικείμενο σέ αἰτιατική λέγεται **ἐξωτερικό ἢ ἀπλῶς ἀντικείμενο**: *ἡ ψυχὴ καταλείπει τό σῶμα.*

3. α) Ἐκτός ἀπό τά συνδετικά ρήματα καί κάθε ἄλλο ρήμα καί κυρίως ὅσα ρήμ. σημαίνουν **κίνηση** μποροῦν νά συνδέουν τό ὑποκείμενο μέ ἓνα κατηγορούμενο πού σημαίνει **τόπο, χρόνο, τρόπο, σειρά** κτλ. καί γι' αὐτό λέγεται **ἐπιρρηματικό κατηγορούμενο**: *οἱ στρατιῶται ἐσκήνουν ὑπαίθριοι* (= κατασκήνωναν στό ὑπαίθρο), *ἐγὼ σε ἄσμενος ἐόρακα* (= εὐχαρίστως).

β) Τά ρήματα πού σημαίνουν **σκοπό ἢ ἐξέλιξη πρὸς κάποιο ἀποτέλεσμα** συνδέουν τό ὑποκείμενο μέ ἓνα κατηγορούμενο πού λέγεται **προληπτικό ἢ κατηγορούμενο τοῦ ἀποτελέσματος** καί μεταφράζεται: **μέ ἀποτέλεσμα νά ...** : ὁ Φίλιππος **ἠῤῥήθη μέγας**. Τό κατηγορούμενο πολλές φορές ἀποδίδεται στό **ἀντικείμενο** καί ὄχι στό ὑποκείμενο τοῦ ρήματος. Γι' αὐτό ὑπάρχουν ρήματα μέ δύο αἰτιατικές πού ἡ μία εἶναι ἀντικείμενο καί ἡ ἄλλη κατηγορούμενο τοῦ ἀντικειμένου. Ἔτσι συντάσσονται τά ρ. **ὀνομάζω, νομίζω, ἐκλέγω, διορίζω, ποιῶ**, ἡ μέ προληπτικό κατηγορούμενο, τά ρ. **αὔξω, τρέφω**, κτλ.: *τήν τοιαύτην δύναμιν ἀνδρείαν καλῶ, οἱ θεοὶ συνέχουσι τὴν τάξιν ἀτρίβῃ.* (ἀτρίβῃ: προληπτ. κατηγ. στό ἀντικείμενο τάξιν)

1. Νά συμπληρωθούν οι φράσεις με τούς κατάλληλους τύπους που υπάρχουν στην παρένθεση:

- α) Δεῖ τούς νέους ... εἶναι. (ὁ, ἡ φιλομαθής, τό -ές)
 β) Ἐδόκει αὐτοῖς οὐκ ... ταῦτα εἶναι. (ὁ, ἡ ἀσφαλής, τό -ές)
 γ) ... ἀνθρώποις πάντα δοῦλα γίνεταί. (ὁ, ἡ ἐπιμελής, τό -ές)
 δ) Πολλά τῶν ἀνθρώπων ... ἐστίν. (ὁ, ἡ εὐώδης, τό -ες)
 ε) Πολλοὶ τῶν νέων ... τὴν ὄψιν εἰσίν. (ὁ ἡ εὐπρεπής, τό -ές)

2. Νά μπουν τά ἐπίθετα στόν κατάλληλο τύπο μέ βάση καί σέ συνδυασμό μέ τά ἀντίστοιχα οὐσιαστικά:

εὐώδης	φιλίας
δυσχερής	ἀνθη
ἀφανής	ἀνδράσι
εὐσεβής	ἐργων
ἀρραγής (= ἀδιάσπαστος)	ἡρώες

3. Νά γίνει συντακτική ἀνάλυση τῶν παρακάτω φράσεων:

- α) Τὸ Κύρου ὄνομα μέγα ἠύξατο.
 β) Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν παρεσκευάζοντο.
 γ) Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες πολλὰς ἐορτὰς ἐόρταζον.
 δ) Τὸ χρῆμα βραχέα ὠφελεῖ.
 ε) Ἐπύαξα εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο προτέρα Κύρου.

4. Νά βρεθοῦν παραδείγματα μέ σύστοιχο ἀντικείμενο στή ν.ἐ.

5. Νά βρεθοῦν παραδείγματα μέ ἐπιρρηματικό κατηγορούμενο στή ν.ἐ.



31. Ἡ σημασία τῆς συναναστροφῆς

Ὁ Ξενοφώντας στό ἔργο του Ἀπομνημονεύματα ἀναφέρει ὅτι ὁ Σωκράτης ἦταν γιά τούς μαθητές του τό παράδειγμα τοῦ καλοῦ καί ἀγαθοῦ ἀνθρώπου καί συζητοῦσε μαζί τους γιά τήν ἀρετή καί τά ἄλλα ἀνθρώπινα θέματα. Οἱ ἴδιοι οἱ μαθητές του ἦταν καλοί ὅσο καιρό τόν συναναστρέφονταν.

1. Ἴσως οὖν εἴποιεν ἂν πολλοὶ τῶν φασκόντων φιλοσοφεῖν ὅτι οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο, οὐδὲ ὁ σώφρων ὕβριστης, οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν ὧν μάθησίς ἐστιν ὁ μαθὼν ἀνεπιστήμων ἂν ποτε γένοιτο. Ἐγὼ δὲ περὶ τούτων οὐχ οὕτω γινώσκω· ὁρῶ γάρ ὥσπερ τὰ τοῦ σώματος ἔργα τοὺς μὴ τὰ σώματα ἀσκοῦντας οὐ δυναμένους ποιεῖν, οὕτω καὶ τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα τοὺς μὴ τὴν ψυχὴν ἀσκοῦντας οὐ δυναμένους· οὔτε γὰρ ἂν δεῖ πράττειν οὔτε ὧν δεῖ ἀπέχεσθαι δύνανται. Διὸ καὶ τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες, κἂν ᾧσι σώφρονες, ὅμως ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσιν, ὥς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ἀσκησιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τῶν ποιητῶν ὁ λέγων· ἦν δὲ **κακοῖσι συμμίσγης, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἔοντα νόον.**

(Ξενοφ. Ἀπομν. 1, 2, 19-20)

φασκόντων	μετ. ἐνεστ. τοῦ ρ. φημί = λέω, ἰσχυρίζομαι
ὕβριστης	ἀλαζόνας, ὑπερόπτης
οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν	οὔτε σχετικὰ μέ τίποτε ἄλλο
ἀνεπιστήμων	ἀμαθής, ἀπειρος
οὐχ οὕτω γινώσκω	δέν ἔχω αὐτὴ τὴ γνώμη
ὧν δεῖ ἀπέχεσθαι	ἀπὸ ὅσα πρέπει νά ἀπέχουν
τοὺς υἱεῖς	τοὺς υἱούς
κἂν ᾧσι	καί ἂν ἀκόμη εἶναι
εἴργουσιν, ὥς ..	ἐμποδίζουν, γιατί πιστεύουν ὅτι
ὁμιλία	συναναστροφή
κατάλυσιν	ἐξαφάνιση, φθορά

τό πλήρες: τὴν δὲ τῶν πονηρῶν ὁμιλίαν, κατάλυσιν τῆς ἀρετῆς
ἦν **συμμίσγης** ἂν συναναστρέφεται
κακοῖσι (ποιητ.) κακοῖς
ἀπολεῖς καὶ τὸν ἔοντα (= ὄντα, ἰωνικὴ διάλεκτος) **νοον**: θά χάσεις καὶ τό μυαλό πού ἔχεις.

(ὁ ποιητὴς πού ἀναφέρεται εἶναι ὁ Θέογνης ἀπὸ τὰ Μέγαρα πού ζεῖ τὸν 6ο αἰῶνα π.Χ.)

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οἱ ἐν Λακεδαιμόνι εἴλωτες τάλανες καὶ κακοδαίμονες ἦσαν.
- β) Δεῖ τὸν ἄνδρα τὸν ἀγαθὸν νοήμονα καὶ σώφρονα εἶναι.
- γ) Καὶ τὰ θηρία μνήμονά ἐστι τῶν εὐεργετῶν.
- δ) Οἱ ἐν Ὀλύμπῳ θεοὶ μάκαρές εἰσιν.
- ε) Τὴν Μνημοσύνην μητέρα τῶν Μουσῶν ἔλεγον, αἰνιττόμενοι οὕτω τὴν ἀξίαν αὐτῆς.
- στ) Οἱ στρατιῶται ἐχαλέπαινον καὶ ὠργίζοντο τῷ Κλεάρχῳ.
- ζ) Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ.

αἰνίττομαι = ὑποδηλώνω, λέω κάτι μὲ ἄλλα λόγια (ν.έ. αἶνιγμα)

χαλεπαίνω = ἀγαναχτῶ, ὀργίζομαι.

Β'

1. Ἐπίθετα τριτόκλιτα ἐρρινόληκτα καὶ ὕγρόληκτα

2. Τό θέμα τοῦ ἐνεστώτα καὶ παρατατικοῦ. Ἐπένθεση.

1. Τά ἐρρινόληκτα καὶ ὕγρόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι:

- α) **τριγενή καὶ τρικατάληκτα:** ὁ μέλας (τοῦ μέλανος), ἡ μέλαινα (τῆς μελαίνης), τό μέλαν (τοῦ μέλανος) καί ὁ τάλας, ἡ τάλαινα, τό τάλαν (= ὁ δυστυχισμένος).
- β) **τριγενή καὶ δικατάληκτα:** ὁ, ἡ μνήμων (τοῦ, τῆς μνήμονος), τό μνήμον (τοῦ μνήμονος), ὁ, ἡ ἄρρην (τοῦ, τῆς ἄρρενος), τό ἄρρεν (τοῦ ἄρρενος), ὁ, ἡ ἀπάτωρ (τοῦ, τῆς ἀπάτορος), τό ἀπάτορ (τοῦ ἀπάτορος).
- γ) **διγενή καὶ μονοκατάληκτα:** ὁ, ἡ μάκαρ (= μακάριος, εὐτυχισμένος) τοῦ, τῆς μάκαρος κτλ., ὁ, ἡ μακρόχειρ, τοῦ, τῆς μακρόχειρος κτλ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Τὴν κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ σέ ὅλα τὰ γένη τῇ σχηματίζουν ἴδια μέ τὴν ὀνομαστικὴ ἐνικοῦ τοῦ οὐδετέρου : ὦ μέλαν – τό μέλαν, ὦ μνήμον – τό μνήμον, ὦ ἄρρεν – τό ἄρρεν, ὦ ἀπάτορ – τό ἀπάτορ

β) Τό θηλυκό τῶν τρικαταλήκτων λήγει **σέ α βραχύ** καί στή γενική πληθυντικοῦ **τονίζεται στή λήγουσα: ἡ μέλαινα** (ἀλ-λιῶς δέ θά τονιζόταν ἡ προπαραλήγουσα), **τῶν μελαινῶν**.

2. Συχνά τό θέμα πολλῶν ρημάτων φαίνεται διαφορετικό στό μέλλοντα, ἀόριστο κτλ. ἀπό ὅ,τι στόν ἐνεστώτα καί παρατατικό, λ.χ.: *βλάπτω-βλάψω* (θ. βλαβ-), *πράττω-πράξω* (θ. πραγ-), *ἀγγέλλω-ἀγγέλῳ* (θ. ἀγγελ-). Αὐτό συμβαίνει, γιατί λίγα ρήματα σχηματίζουν τόν ἐνεστώτα καί παρατατικό (πού σχεδόν πάντα ἔχουν τήν ἴδια μορφή θέματος) ἀπό τό θέμα ἀμετάβλητο. Τά περισσότερα παίρνουν στόν ἐνεστώτα καί παρατατικό κάποιο **πρόσφυμα** (= ἕνα γράμμα ἢ περισσότερα). Ἔτσι:

α) πολλά **χειλικόληκτα** παίρνουν στό θέμα τους τό **πρόσφυμα τ**: *βλάπτω* (θ. βλάβ-), *κρύπτω* (θ. κρυφ-)

β) πολλά **οὐρανικόληκτα** καί **ὀδοντικόληκτα** παίρνουν τό **πρόσφυμα j** (γιότ, ἀρχαϊότατος φθόγγος τῆς γλώσσας μας) καί ἀκολουθοῦν ἀλλαγές στό θέμα:

θ. φυλακ-, φυλάκ-jω - *φυλάττω ἢ φυλάσσω*

θ. ἀρμότ-, ἀρμότ-jω - *ἀρμόττω ἢ ἀρμόσσω*

θ. ἐλπιδ-, ἐλπιδ-jω - *ἐλπίζω*

γ) πολλά ρήματα μέ **χαρακτήρα λ** παίρνουν **j** καί ἔπειτα διπλασιάζουν τό λ: *ἀγγέλ-, ἀγγέλ-jω - ἀγγέλλω*.

δ) πολλά μέ **χαρακτήρα ν ἢ ρ** παίρνουν **j** καί ἔπειτα μέ *ἐ π ἐ ν θ ε σ η* (δηλαδή ἀλλαγὴ θέσεως πρὶν ἀπό τό ν ἢ ρ) σχηματίζουν **δίφθογγο ἢ μακρό φωνῆεν**:

θ. ὑφαν-, ὑφάν-jω - *ὕφαινω*

θ. καθαρ-, καθάρ-jω - *καθαίρω*

θ. σπερ-, σπέρ-jω - *σπείρω*

θ. κρίν- (μέ ι βραχύ), κρίν-jω - *κρίνω* (μέ ι μακρό)

Γ'

1. Νά μοῦν τά παρακάτω ἐπίθετα στόν κατάλληλο τύπο σύμφωνα μέ τά οὐσιαστικά καί τίς μετοχές:

εὐγνώμων-ἀνθρώπων, ἀπάτωρ (= χωρίς πατέρα)-υἱοῦ, **ἐπιλήσιμων** (= αὐτός πού ξεχνᾷ)-ὄντας, **μάκαρ-θεοῖς, ἄρρην-όντων, μνήμων-όντες**

2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:

α) *Στέργετε ἀλλήλους, ἵνα ... ἦτε.* (ὁ, ἡ εὐδαίμων, τό εὐδαιμον)

β) *Οἱ στρατιῶται ... χιτῶνας ἐνεδύοντο.* (ὁ, ἡ μέλας, τό μέλαν)

γ) *Ὅρατε ὅπως μὴ ἔσεσθε ...* (ὁ, ἡ πολυπράγμων, τό-ον = ὁ πολυάσχολος)

δ) *Ὁ βίος τούτων ὅμοιος ... θεοῖς ἦν.* (ὁ, ἡ μάκαρ)

ε) *Ὅμοίως τοῖς ... καί αἱ παρθέναι γυμνάζονται.* (ὁ, ἡ ἄρρην, τό ἄρρεν)

3. Νά βρεθοῦν λέξεις πού νά δείχνουν ποιό εἶναι τό ἀρχικό θέμα τῶν ρημάτων: *φυλάττω ἢ φυλάσσω, ἀγγέλλω, ἀλλάττω ἢ ἀλλάσσω, πράττω, βλέπω, ἐλπίζω, ὑφαίνω, στενάζω, καθαίρω.*
4. Νά ἀναλυθεῖ ὁ τρόπος σχηματισμοῦ τοῦ ἐνεστώτα τῶν ρημάτων: *ὑφαίνω, συμβάλλω, ἐγείρω, ἀμύνομαι, οἰκτίρω, καθαίρω, κρίνω.*
5. Νά ἀναλυθεῖ νοηματικά καί νά αἰτιολογηθεῖ ἡ φράση τοῦ ἀποσπάσματος: «ὥς τήν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ... κατάλυσιν».



32. Οἱ Λακεδαιμόνιοι στήν ἀκρόπολη τῶν Θηβῶν

Ἡ εἰρήνη τοῦ Ἀνταλκίδα (386 π.Χ.) δέ διατηρήθηκε στήν Ἑλλάδα γιά πολύ. Τό 382 π.Χ. ὁ Σπαρτιάτης στρατηγός Φοιβίδας πηγαίνοντας μέ στρατό ἐναντίον τῆς Ὀλύνθου τῆς Χαλκιδικῆς σταμάτησε στή Θήβα. Ἐκεῖ ὁ Θηβαῖος Λεοντιάδης, ἀρχηγός τῶν ὀλιγαρχικῶν, κάλεσε τό Φοιβίδα ὁ ὁποῖος καί κατέλαβε τήν ἀκρόπολη τῆς Θήβας, τήν Καδμεία. Ἐπειτα ὁ Λεοντιάδης παρουσιάζεται στή βουλή τῶν Θηβαίων καί λέει ὅσα ἀκολουθοῦν.

Α'

1. Ὁ δὲ Λεοντιάδης ἐλθὼν εἶπε τάδε· ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες, Λακεδαιμόνιοι κατέχουσι τήν ἀκρόπολιν, μηδὲν ἄθυμείτε· οὐδενὶ γάρ φασι πολέμιοι ἦκειν, ὅστις μὴ πολέμου ἐρᾷ· ἐγὼ δὲ λαμβάνω τουτονὶ Ἰσμηνίαν, ὡς πολεμοποιοῦντα· καὶ ὑμεῖς δὲ οἱ λοχαγοὶ τε καὶ οἱ μετὰ τούτων τεταγμένοι, ἀνίστασθε, καὶ λαβόντες ἀπαγάγετε τοῦτον ἔνθα εἴρηται. Οἱ μὲν δὴ εἰδότες τὸ πρᾶγμα παρῆσάν τε καὶ ἐπείθοντο καὶ συνελάμβανον. Τῶν δὲ μὴ εἰδόντων, ἐναντίων δὲ ὄντων τοῖς περὶ Λεοντιάδην, οἱ μὲν ἔφυγον εὐθὺς ἔξω τῆς πόλεως, δείσαντες μὴ ἀποθάνοιεν· οἱ δὲ καὶ οἴκαδε πρῶτον ἀπεχώρησαν· ἐπεὶ δὲ εἰργμένον τὸν Ἰσμηνίαν ἦσθοντο ἐν τῇ Καδμείᾳ, τότε δὴ ἀπῆλθον εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ ταῦτά γιγνώσκοντες Ἀνδροκλείδα τε καὶ Ἰσμηνία μάλιστα τριακόσιοι. Ὡς δὲ ταῦτα ἐπέπρακτο, πολέμαρχον ἀντὶ Ἰσμηνίου ἄλλον εἴλοντο.

(Ξεν. Ἑλλ. 5,2, 30-32)

ἀθυμῶ (-έω)

ἦκειν

ἐρῶ (ἐράω)

λαμβάνω

ὁ Ἰσμηνίας

πολεμοποιοῦ

εἴρηται

εἰδότες

δείσαντες

εἰργμένος

γιγνώσκω ταῦτα

μάλιστα (μέ ἀριθμητικό)

εἴλοντο

φοβοῦμαι, στενοχωριέμαι

ὑποκ. οἱ Λακεδαιμόνιοι

ἀγαπῶ (ν.έ. ἐρωτας)

συλλαμβάνω

ἦταν ἀρχηγός τῶν δημοκρατικῶν

ὑποκινῶ πόλεμο, ξεσηκώνω γιά πόλεμο

παρακ. τοῦ ρ. λέγομαι

μετ. τοῦ ρ. οἶδα = γνωρίζω

μετ. ἀορ. τοῦ ρ. δέδοικα ἢ δέδια = φοβοῦμαι

μετ. παρακ. μέσης φωνῆς τοῦ ρ. εἴργνυμι

ἢ εἴργνυω = φυλακίζω

ἔχω τήν ἴδια γνώμη

περίπου

ἀορ. β' τοῦ ρ. αἰροῦμαι (-έομαι) = ἐκλέγω

2. Νά μεταφραστούν οί ακόλουθες φράσεις:

- α) Ἐνταῦθα δὲ μάχης γενομένης πολλοὶ ἀπέθανον, οἱ δ' Ἀθηναῖοι καταλιπόντες τὰ ὄπλα ἔφυγον.
- β) Ἀποθάνοιμεν ἂν εὐθύς, εἰ οἱ πολέμιοι ἡμᾶς ἴδοιεν.
- γ) Εἰ ἀναγκαῖον εἶη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἂν ἀδικεῖσθαι.
- δ) Δοκεῖ μοι καλῶς λέγεσθαι, ὦ Σώκρατες, τὰ λεγόμενα.
- ε) Εἰ γὰρ ὑπολάβοιέν σε ἀχάριστον περὶ τοὺς γονέας εἶναι, οὐδεὶς ἂν νομίσειέ σε ἀγαθὸν πολίτην ἔσεσθαι.

ὑπολαμβάνω = νομίζω

Β'

- 1. Ἀόριστος β' ἔνεργ. καὶ μέσος
- 2. Τό εἰδικό ἀπαρέμφατο ὡς ἀντικείμενο καὶ ὑποκείμενο

1. Ὁ **ἀόριστος** (ἐνεργ. καὶ μέσος) πολλῶν ρημάτων δὲ σχηματίζεται μέ τὸ χρονικὸ χαρακτηριστ. **σ** καὶ τὸ θεματικὸ φωνήεν **α** (βλ. Κεφ. 23). Ὁ **ἀόριστος** αὐτὸς λέγεται **δεύτερος** καὶ ἔχει στήν ὀριστικὴ τίς καταλήξεις τοῦ **παρτατικού**, ἐνῶ στίς ἄλλες ἐγκλίσεις τίς καταλήξεις τοῦ ἀντίστοιχου **ἐνεστώτα**: λαμβάνω-ἐλάμβανον, ἄορ. β' **ἤσθόμην**. β' **ἔλαβον**· αἰσθάνομαι-ἤσθανόμην, ἄορ. β' **ἤσθόμην**.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Τό ἀπαρέμφατο καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργ. ἄορ. β' τονίζονται στὴ **λήγουσα**: λαμβάνειν ἄλλὰ **λαβεῖν**, λαμβάνων ἄλλὰ **λαβών**.
- β) Τό β' ἐνικό προσ. τῆς προστακτικῆς τοῦ ἄορ. β' τῶν ρημάτων **λέγω**, **ἔρχομαι**, **εὐρίσκω**, **ὄρω** καὶ **λαμβάνω**, ὅταν εἶναι ἀπλό (χωρὶς πρόθεση), τονίζεται στὴ **λήγουσα**: **εἰπέ**, **ἐλθέ**, **εὔρέ**, **ιδέ**, καὶ **λαβέ** ἄλλὰ **πρόσειπε**, **ἄπελθε** κτλ.
- γ) Τοῦ μέσου ἄορ. β' τὸ ἀπαρέμφατο τονίζεται στὴν παραλήγουσα, λ.χ. γίνεσθαι ἄλλὰ **γενέσθαι**.
Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς πιό συχνούς β' ἀορίστους:
ἡγαγον (ἄγω), **εἶλον** (αἰρέω-ῶ = συλλαμβάνω, κυριεύω),
ἡσθόμην (αἰσθάνομαι), **ἡμαρτον** (ἁμαρτάνω), **ἀπέθανον**

(ἀποθνήσκω), ἔβαλον (βάλλω), ἐγενόμην (γίγνομαι), ἦλθον (ἔρχομαι), ἔφαγον (ἐσθίω), ἠρόμην (ἐρωτῶ-άω), ἡύρον (καὶ εὖρον) (εὐρίσκω), ἔσχον (ἔχω), ἔλαχον (λαγχάνω = παίρνω μὲ κλῆρο), ἔλαβον (λαμβάνω), ἔλαθον (λανθάνω = μένω ἀπαρατήρητος), εἶπον (λέγω), ἔλιπον (λείπω), ἔμαθον (μανθάνω), εἶδον (ὁρῶ-ὁράω), ἔπαθον (πάσχω), ἔπεσον (πίπτω), ἐπυθόμην (πυνθάνομαι), ἔδραμον (τρέχω), ἐτραπόμην (τρέπομαι), ἔτυχον (τυγχάνω), ἤνεγκον (φέρω), ἔφυγον (φεύγω).

2. **Εἰδικό ἀπαρέμφατο** (χωρίς ἄρθρο) (βλ. Κεφ. 7) ὡς ἀντικείμενο δέχονται τὰ ρήματα λέγω καὶ νομίζω καὶ ὅσα ἔχουν παρόμοια σημασία, ὅπως: ὁμολογῶ, φημί, δοκῶ, οἶμαι κτλ.
Τὰ ἀπρόσωπα ρήματα μέ τὴν ἴδια σημασία, ὅπως λέγεται, ὁμολογεῖται, δοκεῖ κτλ. δέχονται εἰδικό ἀπαρέμφατο ὡς ὑποκείμενο. *Οἱ Λακεδαιμόνιοι φασὶ ἤκειν:* εἰδ. ἀπαρ. ἀντικείμενο στό ρ. φασί. *Ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἀρχαιοτάτην εἶναι:* εἰδ. ἀπαρ. ὑποκ. στό ἀπρόσωπο ρ. ὁμολογεῖται

1. Νά βρεθοῦν καὶ νά χαρακτηριστοῦν συντακτικῶς τὰ εἰδικὰ ἀπαρέμματα πού ὑπάρχουν στὰ κείμενα Α1 καὶ Α2.
2. Νά σχηματιστεῖ ἡ προστακτικὴ καὶ τὸ ἀπαρέμφατο τοῦ ἁορ. β' τῶν ρημάτων: *πάσχω, λανθάνω, γίγνομαι.*
3. Νά ἀναγνωριστοῦν οἱ τύποι τοῦ ἁορ. β': *ιδόντας, καταφάγοιτε, ἐνεγκεῖν, παθών.*
4. Νά τονιστοῦν οἱ παρακάτω τύποι προστακτικῆς τοῦ ἁορ. β': *προειπε, εἰσελθε, ἐπιδε, παραβαλε.*
5. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τοὺς κατάλληλους τύπους στόν ἁορ. β':
 - α) *Τὴν ἐλευθερίαν ... ἂν ἀντί πάντων ὧν ἔχω.* (αἰροῦμαι, εὐκτική)
 - β) *Τὴν ἀρίστην ὁδὸν ..., ὧ νέοι.* (τρέπομαι, προστακτικὴ)
 - γ) *Ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νόμος ἐστὶν ἡμῖν τοὺς ταῦτα ποιήσαντας ...* (ἀποθνήσκω, ἀπαρ.)
 - δ) *Ὁ ἀνὴρ οὗτος ... καὶ ἀπεσώθη* (λανθάνω ὁριστ., διαφεύγω μετ.)
 - ε) *Ταῦτα λέγω, ὧ ἄνδρες, ἵνα ... ἀμφοτέρα.* (αἰσθάνομαι, ὑποτακτ.)
6. Νά γίνῃ συντακτικὴ ἀνάλυση στίς παρακάτω φράσεις:
 - α) *Φησὶ γάρ με τοὺς στρατηγούς ἀποκτεῖναι.*

- β) Οἱ ἀρχαῖοι ᾤοντο τοὺς ἀστέρας θεοὺς εἶναι καὶ ἐν τῷ αἰθέρι διαμένειν.
γ) Οἱ τοὶ νομίζουσι τοὺς ἀχαρίστους ἀδίκους εἶναι.

7. Νά δοθοῦν στά ἀρχαῖα ἑλληνικά οἱ φράσεις:

- α) Ἐφυγε ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, ἐπειδὴ φοβήθηκε.
β) Ἐκλέξαμε ἄλλο στρατηγὸ ἀντὶ γι' αὐτόν.
γ) Οἱ νέοι πρέπει νά ἀπέχουν ἀπὸ τίς κακές συναναστροφές.



33. Ἀρετές τοῦ Ἀγισίλαου

Ὁ Ξενοφώντας στό ἔργο του «Ἀγισίλαος» παρουσιάζει τά ἔργα καί τίς ἀρετές τοῦ βασιλιᾶ τῆς Σπάρτης Ἀγισίλαου, πού ἦταν σπουδαῖος στρατηγός καί εἶχε πανελλήνια αἰσθήματα. Ὑστερα ἀπό τήν εὐσέβειά του, τή δικαιοσύνη, τήν ἐγκράτεια καί τήν ἀνδρεία του γίνεται λόγος καί γιά τή φιλοπατρία του.

Α' 1. Ὡς γε μὴν φιλόπολις ἦν Ἀγισίλαος καθ' ἓν μὲν ἕκαστον μακρόν ἄν εἴη γράφειν· οἶομαι γάρ οὐδέν εἶναι τῶν πεπραγμένων αὐτῷ ὅ,τι οὐκ εἰς τοῦτο συντείνει. Ὡς δ' ἐν βραχεῖ εἰπεῖν, ἅπαντες ἐπιστάμεθα ὅτι Ἀγισίλαος, ὅπου ᾔετο τήν πατρίδα τι ὠφελῆσειν, οὐ κινδύνων ἀφίστατο, οὐ χρημάτων ἐφείδετο, οὐ σῶμα, οὐ γῆρας προφασίζετο. Ἐν τοῖς μεγίστοις δέ ὠφελήμασι τῆς πατρίδος καί τότε ἐγὼ τίθημι αὐτοῦ, ὅτι δυνατώτατος ὢν ἐν τῇ πόλει φανερός ἦν μάλιστα τοῖς νόμοις λατρεύων. Τίς γάρ ἄν ἠθέλησεν ἀπειθεῖν ὁρῶν τὸν βασιλέα πειθόμενον; Ὅς καί πρὸς τοὺς διαφόρους ἐν τῇ πόλει ὥσπερ πατὴρ πρὸς παῖδας προσεφέρετο.

(Ξεν. Ἀγισίλαος 7,1-3)

ὁ, ἡ φιλόπολις	(γεν. φιλοπόλιδος, αἰτ. φιλόπολιν, οἱ φιλοπόλιδες καί φιλοπόλεις) = ὁ φιλόπατρις
τὰ πεπραγμένα αὐτῷ	ὅσα ἔχουν πραχθεῖ ἀπ' αὐτόν, οἱ πράξεις του
ὥς ἐν βραχεῖ εἰπεῖν	γιά νά πῶ μέ λίγα λόγια
ἀφίσταμαι	ἀπομακρύνομαι
φείδομαι	κάνω οἰκονομία, λυποῦμαι νά ξοδέψω
τίθημι	βάζω, λογαριάζω
ὢν	ἐναντιωματ. μετοχή
ὁ διάφορος	ὁ πολιτικός ἀντίπαλος
προσφέρομαι	συμπεριφέρομαι

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- Ἔστε ταχεῖς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδεῖς εἰς τὸ λαλῆσαι.
- Ἐν Πελοποννήσῳ ἄμπελοι εὐβότρυες φύονται.
- Ἡ Περσεφόνη τὸ ἥμισυ μὲν τοῦ ἔτους ἔμενε παρὰ τῷ Πλούτωνι, τὸ δ' ἕτερον παρὰ τῇ μητρί.

- δ) Ἐν τοῖς βαθέσι ποταμοῖς οἱ ἄλιεῖς ἰχθῦς ἀλιεύουσιν.
 ε) Ἐνταῦθα τὸ τῶν ποταμῶν πλάτος τρίπληχ' ἐστὶ, διπλήχεις δὲ
 σχεδόν εἰσι τὸ βάθος.
 στ) Βούλομαι ὀλίγω μακρότερα περὶ τῶν πόλεων εἰπεῖν καὶ μὴ
 ταχὺ λίαν παραδραμεῖν.
 ζ) Καλὸν δ' ἐστὶ καὶ τὰς ξενικὰς ἀρετὰς μιμεῖσθαι.

παραδραμεῖν· ἀπαρ. ἀορ. β' τοῦ ρ. παρατρέχω = πραγματεύομαι
 πολὺ σύντομα.

Β'

- Ἐπίθετα τριτόκλιτα φωνηεντόληκτα
- Τὸ τελικὸ ἀπαρέμφατο ὡς ἀντικείμενο καὶ ὡς
 ὑποκείμενο

1. Τὰ τριτόκλιτα φωνηεντόληκτα ἐπίθετα εἶναι

α) τριγενή καὶ τρικατάληκτα

ὀξύτονα:

ἀρσενικά: ὁ βραχύς, τοῦ βραχέος, τῷ βραχεῖ, τὸν βραχύν, ὃ
 βραχύ, οἱ βραχεῖς, τῶν βραχέων, τοῖς βραχέσι,
 τοὺς βραχεῖς, ὃ βραχεῖς.

θηλυκό: ἡ βραχεῖα, τῆς βραχείας, τῇ βραχεῖα, τὴν βραχεῖαν, ὃ
 βραχεῖα, αἱ βραχεῖαι, τῶν βραχειῶν, ταῖς βρα-
 χεῖαις, τὰς βραχείας, ὃ βραχεῖαι.

Οὐδέτερο: τὸ βραχύ, τοῦ βραχέος κτλ. τὰ βραχεά, τῶν βρα-
 χέων κτλ.

βαρύτονα:

ἀρσενικό: ὁ ἥμισυς, τοῦ ἡμίσεος, τῷ ἡμίσει, τὸν ἥμισυν, ὃ
 ἥμισυ, οἱ ἡμίσεις, τῶν ἡμισέων, τοῖς ἡμίσει κτλ.

θηλυκό: ἡ ἡμίσεια, τῆς ἡμισείας, τῇ ἡμισεία, τὴν ἡμίσειαν, ὃ
 ἡμίσεια, αἱ ἡμίσειαι, τῶν ἡμισειῶν κτλ.

οὐδέτερο: τὸ ἥμισυ, τοῦ ἡμίσεος κτλ. τὰ ἡμίσεια (καὶ ἡμίση),
 τῶν ἡμισέων κτλ.

β) Τριγενή καὶ δικατάληκτα

ἀρσεν. θηλ.: ὁ, ἡ δίπηχυς, τοῦ, τῆς διπήχεος, τῷ, τῇ διπήχει,
 τόν, τὴν δίπηχυν, ὃ δίπηχυν οἱ, αἱ διπήχεις, τῶν
 διπηχέων, τοῖς διπήχεσι κτλ.

οὐδέτερο: τὸ δίπηχυν, τοῦ διπήχεος κτλ. τὰ διπήχεα (καὶ δι-
 πήχη) τῶν διπήχεων κτλ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Τά τρικατάληκτα ἐπίθετα σέ -υς, -εια, -υ τά περισσότερα εἶναι ὀξύτονα. Βαρύτονα εἶναι μόνο: ὁ ἡμισυς, ἡ ἡμίσεια, τό ἡμισυ καί ὁ θῆλυς, ἡ θήλεια, τό θῆλυ.
- β) Τό θηλυκό τῶν τρικατάληκτων στή γενική τοῦ πληθ. τονίζεται στή λήγουσα, σάν κανονικό πρωτόκλιτο οὐσιαστικό: τῶν βραχειῶν, τῶν ἡμισειῶν. (Ἐνῶ τῶν δευτεροκλίτων : ἡ δικαία, τῶν δικαίων, ὅπως ὁ δίκαιος, τῶν δικαίων βλ. Κεφ. 8.)
- γ) Τά δικατάληκτα σέ -υς, -υ εἶναι σύνθετα μέ δεύτερο συνθετικό φωνηεντόληκτο ὄνομα: ὁ, ἡ δίπηχυς (οὐσ. ὁ πῆχυς, τοῦ πῆχεως), ὁ, ἡ εὐβοτρύς (= πού ἔχει πολλά σταφύλια) (οὐσ. ὁ βότρύς, τοῦ βότρυος = τσαμπὶ σταφύλια). Ἀλλά στή γενική τοῦ ἐνικού ἡ κατάληξη εἶναι πάντα -ος.

2. Τελικό ἀπαρέμφατο (χωρίς ἄρθρο) ὡς ἀντικείμενο δέχονται τά ρήματα: βούλομαι, κελεύω, κωλύω (= ἐμποδίζω), δύναμαι, καί ὅσα ἔχουν παρόμοια σημασία, ὅπως ἐπιθυμῶ, ἐθέλω, προτρέπω, συμβουλεύω, φοβοῦμαι, ἀπαγορεύω, πέφυκα (= εἶμαι ἐκ φύσεως ἰκανός), ἐπίσταμαι κτλ.: *Τίς ἂν ἠθέλησεν ἀπειθεῖν;*
Τελικό ἀπαρέμφατο ὡς ὑποκείμενο δέχονται τά ἀπρόσωπα ρήματα: δεῖ, χρή, πρέπει, προσήκει, δοκεῖ, (= ἀποφασίζεται), ἔξεστι (= ἐπιτρέπεται), οἷόν τ' ἐστι (= εἶναι δυνατό) κτλ. καί οἱ ἀπρόσωπες ἐκφράσεις: ἀνάγκη (ἐστί), ὥρα (ἐστί), χαλεπόν (ἐστί), μακρόν (ἐστί), ἄξιόν (ἐστί), εἰκός (ἐστί) κτλ.: *μακρόν ἂν εἴη γράφειν.*

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Τό τελικό ἀπαρέμφατο μπαίνει σέ κάθε χρόνο ἐκτός ἀπό μέλλοντα.

Γ'

1. Νά τεθοῦν τά ἐπίθετα στήν κατάλληλη πτώση μέ βάση τό οὐσιαστικό: (εὐρύς) ποταμοί, (εὐβοτρύς) ἀμπέλω, (βραχύς) ὁδόν, (ἡμισυς) κρεῶν. (δασύς) κόμη, (ἄρρη) τέκνα, (δίπηχυς) βάθη.
2. Νά τεθοῦν τά ἐπίθετα στήν κατάλληλη πτώση μέ βάση τό οὐσιαστικό πού ἀντιστοιχεῖ στό ἐπίθετο:
- α) ὀξύς, παχύς, ταχύς, γλυκύς, θῆλυς, εὐθύς.
- β) ἀγελάδων, διάνοια, ὕδατα, ἵππους, ὁδοῦ, τέκνα.

3. Νά γραφοῦν φράσεις μέ τά ἀκόλουθα ρήματα καί μέ ἀντικείμενο ἀπαρέμφατο: *βούλομαι, κελεύω, οἶμαι, δύναμαι, φημί.*
4. Νά γραφοῦν φράσεις μέ τά παρακάτω ἀπρόσωπα ρήματα καί μέ ὑποκείμενο ἀπαρέμφατο: *προσέκει, ἔξεστι, ἀνάγκη ἐστί, εἰκός ἐστι, χαλεπόν ἐστι, λέγεται.*
5. Νά γραφοῦν στόν ἐνικό οἱ προτάσεις Α2α, Α2β καί Α2δ.



34. Οἱ νόμοι καὶ οἱ ῥήτορες

Ὁ λόγος «Περὶ ἀντιδόσεως» γράφτηκε μὲ ἀφορμὴ τὴν «ἀντίδοσιν» πού πρότεινε ἐναντίον τοῦ Ἰσοκράτη κάποιος Λυσίμαχος, γιὰ νὰ ἀποφύγει τὴν πολυδάπανη λειτουργία τῆς τριηραρχίας πού τοῦ εἶχε ἀναθέσει ἡ πολιτεία. («Ἀντίδοσις» λεγόταν ἡ ἀνταλλαγὴ περιουσιῶν πού πρότεινε κάποιος, ὅταν δὲν μπορούσε νὰ ἀναλάβει τὴ λειτουργία, μὲ κάποιον ἄλλον πού τὸν θεωροῦσε πλουσιότερο καὶ συνεπὶς καταλλήλοτερο γιὰ νὰ ἀναλάβει τὴ δαπάνη τῆς λειτουργίας.)

Ὁ λόγος εἶναι ἐπιδεικτικός, ἔστω κι ἂν γράφεται σὰν νὰ ἐκφωνεῖται σὲ δικαστήριο, καί μ' αὐτόν ὁ Ἰσοκράτης παρουσιάζει τὸ βίο του καὶ τὴν ἀξία τοῦ ρητορικοῦ ἔργου του. Ἡ περικοπὴ ἀναφέρεται στὴ μεγαλύτερη ἀξία ἐκείνων πού συντάσσουν ὠφέλιμους ρητορικούς λόγους ἀπὸ ἐκείνους πού συντάσσουν νόμους.

A'

1. Οἶμαι δὴ πάντας ἂν ὁμολογήσαι τοὺς νόμους πλείστων καὶ μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους εἶναι τῷ βίῳ τῷ τῶν ἀνθρώπων· ἄλλ' ἢ μὲν τούτων χρήσις τοῦτ' ὠφελεῖν μόνον πέφυκε, τὰ κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὰ συμβόλαια τὰ γινόμενα πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς· εἰ δὲ τοῖς λόγοις πείθοισθε τοῖς ἑμοῖς, ὅλην τὴν Ἑλλάδα καλῶς ἂν διοικοῖτε καὶ δικαίως καὶ τῇ πόλει συμφερόντως. Χρὴ δὲ τοὺς νοῦν ἔχοντας περὶ ἀμφοτέρα μὲν ταῦτα σπουδάζειν, αὐτοῖν δὲ τούτοις τὸ μεῖζον καὶ τὸ πλείονος ἄξιον προτιμᾶν, ἔπειτα κακεῖνο γινώσκειν, ὅτι νόμους μὲν θεῖναι μυρῖοι καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἱκανοὶ γέγονασιν, εἰπεῖν δὲ περὶ τῶν συμφερόντων ἀξίως τῆς πόλεως καὶ τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἂν πολλοὶ δυνηθεῖν.

(Ἰσοκρ. Περὶ ἀντιδόσεως 79-81)

πάντας ἂν ὁμολογήσαι

μέγιστος

ὠφελῶ τοῦτο

τὰ κατὰ τὴν πόλιν

συμβόλαιον

σπουδάζω

αὐτοῖν δὲ τούτοις

πλεῖον

θεῖναι,

δυνηθεῖν

ὅτι πάντες ἂν ὁμολογήσειαν

ὑπερθ. τοῦ ἐπιθ. μέγας, μεγάλη, μέγα

ὠφελῶ σ' αὐτό

(ἐπεξηγήση σὸ τοῦτ') στίς σχέσεις μας μὲ τὴν πόλιν

συμβόλαιο, συναλλαγή

κάνω κάτι μὲ ζῆλο

δυϊκός ἀριθμός γεν. ἀπὸ αὐτὰ τὰ δύο

συγκρ. τοῦ ἐπιθ. πολὺ

ἀπαρ. τοῦ ρῆμ. τίθημι, τίθημι νόμους

= θεσπίζω νόμους

παθητ. ἄορ. εὐκτ. τοῦ ρ. δύναμαι

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Καί μοι δοκεῖ, ὦ Ἴερον, τούτῳ διαφέρειν ἀνὴρ τῶν ἄλλων ζώων, τῷ τιμῇς ὀρέγεσθαι.
- β) Ἄξιον θαυμάζειν τὴν Ὀμήρου ποίησιν καὶ τοὺς πρώτους εὐρόντας τραγῳδίαν.
- γ) Προσῆκειν ἔγωγε νομίζω τοῦθ' ἡμᾶς σκοπεῖν.
- δ) Βουλευοῦ μεν βραδέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα.
- ε) Τῷ ἀδελφῷ ὁμοιάζετον ἀλλήλοιν.

Β'

- 1. Ἀπρόσωπα ρήματα
- 2. Ἄλλα παραδείγματα εἰδικοῦ καὶ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου.
- 3. Δυνικός ἀριθμός
- 4. Παραγωγή τροπικῶν ἐπιρρημάτων

1. Ὅπως καὶ στά νέα ἑλληνικά ἔτσι καὶ στά ἀρχαῖα ὑπάρχουν ρήματα πού πάντοτε (ἢ συνήθως) βρίσκονται μόνο στό γ' ἐνικό πρόσωπο, καί λέγονται, ὅπως εἶναι γνωστό, **ἀπρόσωπα ρήματα**: λ.χ. **χρή, δεῖ, πρέπει, προσῆκει, μέλλει** (= πρόκειται), **ὁμολογεῖται, δοκεῖ** κτλ. Οἱ ἀπρόσωπες ἐκφράσεις ἀποτελοῦνται ἀπό ἓνα οὐσιαστικό ἀπό τό οὐδέτερο ἑνός ἐπιθέτου καί τό ρήμα **ἐστί** ἢ ἀπό κάποιο ἐπίρρημα καί τό ρήμα **ἔχει**: **ἀνάγκη ἐστί, χαλεπόν ἐστί, καλῶς ἔχει** κτλ.

Τά ἀπρόσωπα ρήματα καί οἱ ἀπρόσωπες ἐκφράσεις ἔχουν ὡς ὑποκείμενο ἀπαρέμφατο, εἰδικό ἢ τελικό, ἀνάλογα μέ τή σημασία τους (βλ. Κεφ. 32, 33).

2. Στόν ἀρχαῖο λόγο ἓνα ἀπαρέμφατο μπορεῖ νά ἐξαρτᾶται ἀπό ἓνα ἄλλο ἀπαρέμφατο (καί ὄχι ἀπό ρήμα) καί εἶναι στό ἀπαρέμφατο αὐτό ἀντικείμενο ἢ ὑποκείμενο: **οἶμαι πάντας ἂν ὁμολογήσαι τοὺς νόμους αἰτίους εἶναι**:

τό ἀπαρ. **ὁμολογήσαι** εἶναι ἀντικείμενο στό ρ. **οἶμαι**,
τό ἀπαρ. **εἶναι** εἶναι ἀντικείμενο στό ἀπαρέμφ. **ὁμολογήσαι**.

Ὁ νόμος κελεύει ἐξεῖναι τῷ πολεμάρχῳ λαβεῖν:

τό ἀπαρεμφ. **λαβεῖν** εἶναι ὑποκείμενο στό ἀπαρ. **ἐξεῖναι**, τοῦ ἀπρόσ. ρ. **ἔξεστι**.

3. Στήν ἀρχαία ἑλληνική ἐκτός ἀπό τόν ἐνικό καί τόν πληθυντικό ὑπάρχει καί ὁ **δυνικός ἀριθμός**, γιά δύο πρόσωπα ἢ πράγματα. Ὁ δυνικός ἀριθμός τῶν ὀνομάτων ἔχει μόνο

δύο καταλήξεις σέ κάθε κλίση γιά ὅλα τά γένη καί γιά ὅλες τίς πτώσεις: π.χ. τῶ στρατιώτα – τοῖν στρατιώταιν, τῷ ἀνθρώπῳ – τοῖν ἀνθρώποιν, τῷ φύλακε – τοῖν φυλάκοιν.

Ὁ δυϊκός ἀριθμός τῶν ρημάτων ἔχει ἰδιαίτερες καταλήξεις μόνο γιά τό β' καί γ' πρόσωπο: π.χ. λύ-ε-τον, λύητον, ἐλύεσθον, λυοίσθην κτλ.

4. Τά παράγωγα τροπικά ἐπιρρήματα σχηματίζονται:

- α) ἀπό ἐπίθετα, ἀντωνυμίες καί μετοχές μέ τήν κατάληξη -ως: δίκαιος-δικαίως, οὗτος-οὕτως, δέον-δεόντως
- β) ἀπό ὁποιοδήποτε κλιτό μέρος τοῦ λόγου μέ τίς παραγωγικές καταλήξεις -δην, -δον, -ί, -ς:
βάδην (βαίνω, θ. βα-), ἀναφανδόν (= φανερά, ἀναφαίνομαι, θ. φαν-) ἀμισθί, ἐλληνιστί, πύξ (= μέ γροθιές, θ. πυγ-, πυγμή), λάξ (= μέ κλωτσιές, πβ. λακτίζω).

Γ'

1. Νά σχηματισθοῦν τά ἐπιρρήματα τῶν ἐπιθέτων καί μετοχῶν: σαφής, ἡσυχος, ἡδύς, εὐδαίμων, ἄσμενος, ἐπόμενος, ὁμοιος, ὄσιος, δίκαιος, ἄθυμος, ἄπορος, ὑπερβάλλον, εὐλαβής.
2. Ἀπό ποιές λέξεις παράγονται τά παρακάτω ἐπιρρήματα: ταύτη, ἄλλη, πάντη, τροχάδην, ἀριστίνδην, ἀγελῆδόν, βαθμυδόν, πανδημεί, ὀνομαστί, ἀττικιστί, ἐναλλάξ;
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ ἐπιρρήματα παράγωγα ἀπό τίς λέξεις πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) Θηραμένης ... ἀπέθανεν. (οὗτος)
 - β) Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ... εἶχεν, ἐπορεύοντο. (καλός)
 - γ) Ὁ δ' ἑρμηνεύς εἶπε ... ὅτι παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην. (βαρβαρίζω)
 - δ) Οἱ Ἀθηναῖοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου ... τῶν ῥητόρων ἤκουον. (ἄσμενος).
4. Νά γίνει λεπτομερὴς σύνταξη στίς παρακάτω φράσεις:
 - α) Πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι.
 - β) Ἀλλὰ μὴν καὶ θαρραλεωτέρους νῦν πρέπει εἶναι ὑμᾶς πρὸς τοὺς πολέμους.
 - γ) Καὶ ἐγὼ πειράσομαι, ὅ,τι ἂν δύνωμαι, ὑμᾶς ἀγαθὸν ποιεῖν.
 - ε) Οὐκ ἀσφαλὲς εἰς πλοῖα ἐμβαίνειν.

35. Ἡ τιμωρία τῶν Λακεδαιμονίων

Ἡ παραβίαση τῆς εἰρήνης τοῦ Ἀνταλκίδα ἀπὸ τοὺς Σπαρτιάτες μέ-
τῃν κατάληψη κυρίως τῆς Καδμείας προξένησε ἀγανάκτηση στοὺς
Ἕλληνες. Μὲ ἀφορμὴ τῇ συμπεριφορᾷ τῆς Σπάρτης ὁ Ξενοφώντας
γράφει ὅσα ἀναφέρονται στὴν περιζοπῆ.

Α' 1. Πολλὰ μὲν οὖν ἂν τις ἔχοι καὶ ἄλλα λέγειν καὶ ἑλληνικὰ καὶ
βαρβαρικὰ ὥς θεοὶ οὔτε τῶν ἀσεβούντων οὔτε τῶν ἀνόσια
ποιούντων ἀμελοῦσι· νῦν γε μὴν λέξω τὰ προκείμενα. Λακε-
δαιμονιοὶ τε γὰρ οἱ ὁμόσαντες αὐτονόμους ἐάσειν τὰς πόλεις
τὴν ἐν Θήβαις ἀκρόπολιν κατασχόντες ὑπ' αὐτῶν μόνον τῶν
ἀδικηθέντων ἐκολάσθησαν, πρῶτον οὐδ' ὑφ' ἐνὸς τῶν πώποτε
ἀνθρώπων κρατηθέντες, τοὺς τε τῶν πολιτῶν εἰσαγαγόντας εἰς
τὴν ἀκρόπολιν αὐτοὺς καὶ βουλευθέντας Λακεδαιμονίοις δου-
λεύειν τὴν πόλιν, ὥστε αὐτοὶ τυραννεῖν, τὴν τούτων ἀρχὴν ἐπὶ τὰ
μόνον τῶν φυγόντων ἤρκεσαν καταλῦσαι.

(Ξεν. Ἑλλ. 5,4,1)

ἔχω + ἀπαρ.
τὰ προκείμενα

γάρ

ὁμνυμι

ἐάσω

κατέσχον

πώποτε

τῶν πολιτῶν οἱ εἰσαγαγόντες

δουλεύω τινί

οἱ φυγόντες

ἤρκεσαν

καταλύω

βλ. Κεφ. 26

τὰ σχετικά μέ τό θέμα μας

δηλαδή

ἀόρ. ὤμοσα

μέλλ. τοῦ ρ. ἐῶ (ἐάω) = ἀφήνω

ἀόρ. β' τοῦ ρ. κατέχω

ποτέ ὡς τώρα

ὅσοι ἀπὸ τοὺς πολίτες (τούς) ὁδήγησαν

εἶμαι δοῦλος σέ κάποιον

οἱ ἐξόριστοι

ἀόρ. τοῦ ρ. ἀρκῶ (-έω)

διαλύω, καταργῶ

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- Κῦρος δὲ ἦσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους
φόβον ἰδών.
- Οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐ-
δεὶς οὐδέν, πλὴν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναί τις ἐλέγετο.
- Ἐὰν μὴ γενναίως πολεμήσωμεν, ἡ πόλις ἡμῶν οὐ σωθήσεται.

δ) Οὗτοι ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἐσώθησαν.

ε) Ἐπείσθημεν τοῖς τούτων λόγοις· καὶ γὰρ ὑπέσχοντο ποιῆσαι πάντα ταῦτα.

ἦσθι: παθ. ἄορ. τοῦ ρ. **ἡδομαι** = εὐχαρισιεῖμαι
ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ = στήν ἀριστερήν πτέρυγα

Β'

1. Παθητικός μέλλοντας καὶ ἄοριστος
2. Τό ποιητικό αἷτιο
3. Ρήματα πού συντάσσονται μέ ἀπαρέμφ. μέλλοντα
4. Ὁ σύνδεσμος **γάρ**

1. Τά ρήματα παθητικῆς διαθέσεως ἔχουν τοὺς ἴδιους χρόνους μέ τά ρήματα τῆς μέσης διαθέσεως ἐκτός ἀπό τό **μέλλοντα** καί τόν **ἀόριστο**.

Ἔτσι ἐκτός ἀπό τό μέσο μέλλοντα καί ἄοριστο ἔχουμε καί τόν **παθητικό μέλλοντα καί ἄοριστο**.

α) Ὁ **παθητικός μέλλοντας** ἔχει τίς ἴδιες καταλήξεις μέ τό μέσο μέλλοντα ἀλλά παίρνει πρὶν ἀπό τό χρονικό χαρακτήρα **σ** τό πρόσφυμα **θη-**:

λύσομαι παθητ. μέλλ. λυθήσομαι, λυσοίμην – λυθησοίμην, λύσεσθαι – λυθήσεσθαι, λυσόμενος – λυθησόμενος κτλ.

β) Ὁ παθητικός ἄοριστος παίρνει τό πρόσφυμα **θη** (ἢ μέ συστολή **θε**) καί κλίνεται ὡς ἐξῆς:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ: ἐλύ-**θην**, -θης, -θη, -θημεν, -θητε, -θησαν

ΥΠΟΤΑΚΤ. λυ-**θῶ**, -θῆς, -θῆ, -θῶμεν, -θῆτε, -θῶσι(ν)

ΕΥΚΤΙΚΗ: λυ-**θείην**, -θείης, -θείη, -θείημεν ἢ -θεῖμεν, -θείητε ἢ θεῖτε, -θείησαν ἢ -θεῖεν

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ: λύ-**θη-τι**, -θήτω, -θητε, -θέντων ἢ -ήτωσαν

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ: λυ-**θῆ-ναι**

ΜΕΤΟΧΗ: λυ-**θείς** (λυθέντος), λυθεῖσα (λυθείσης), λυθέν (λυθέντος)

2. Τά παθητικά ρήματα ἔχουν συχνά ἓναν προσδιορισμό πού δείχνει τό πρόσωπο ἢ τό πράγμα ἀπό τό ὁποῖο προέρχεται αὐτό πού παθαίνει τό ὑποκείμενο τοῦ παθητικοῦ ρήματος.

Ὁ προσδιορισμός αὐτός λέγεται **ποιητικό αἷτιο** καί ἐκφέρεται:

α) μέ τήν πρόθεση **ὑπό** (σπανιότερα, **ἀπό, ἐκ, παρά, πρός**) καί **γενική** : **ὑπό τῶν ἀδικηθέντων ἐκολάσθησαν**

β) **μέ δοτική** (πού λέγεται δοτική τοῦ προσώπου πού ἐνεργεῖ):
οὐδέν τῶν πεπραγμένων αὐτῷ (= κανένα ἀπό ὅσα ἔγιναν ἀπό αὐτόν, καμιά ἀπό τίς πράξεις του), **ταῦτα Θεμιστογένηι γέγραπται** (= ἔχουν γραφεῖ ἀπό τό Θεμ.)

3. Τά ρήματα πού ἡ ἐνέργειά τους ἀναφέρεται στό μέλλον, ὅπως: **ἐλπίζω, προσδοκῶ, ὑπισχνοῦμαι** (= ὑπόσχομαι), **ἐπαγγέλλομαι** (= ὑπόσχομαι, ἔχω ἐπάγγελμα) **ᾠμνυμι**, συντάσσονται κανονικά μέ **ἀπαρέμφατο μέλλοντα**: **οἱ ὁμόσαντες ἑάσειν τὰς πόλεις...**

4. Ὁ παρατακτικός σύνδεσμος **γάρ** ἄλλοτε εἶναι **αἰτιολογικός**: **πολλαί ἐλπίδες ἡμῖν εἰσι σωτηρίας· ἡμεῖς γάρ ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους** (= διότι ἐμεῖς...), καί ἄλλοτε **ἐπεξηγηματικός** (**διασαφητικός**): **νῦν γε μὴν λέξω τὰ προκείμενα· Λακεδαιμόνιοι γάρ** (δηλαδή οἱ Λ...)

Γ

1. Νά μετατραπῇ σέ παθητική ἡ σύνταξη τῶν παρακάτω φράσεων:

α) *Οἱ ἀλῆεις ἰχθὺς ἠλίευσαν.*

β) *Οἱ διδάσκαλοι τοὺς νέους ἐπαίδευσαν.*

γ) *Οἱ φρουροὶ τὴν πόλιν ἔσωσαν.*

δ) *Ὁ βασιλεὺς ἐπεμψε Φαλῖνον κελεύσοντα τοὺς Ἑλλήνας τὰ ὄπλα παραδοῦναι.*

ε) *Οἴομαί σε ἐξαπατᾶν με.*

2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ ἓναν ἀπό τοὺς τύπους πού δίνονται:

α) *Πάντες ἠλπίζον ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ τοὺς πολεμίους ...* (πορευθῆσεσθαι, ἡττηθῆσεσθαι, σωθῆσεσθαι)

β) *Ἀθηναῖοι ὤμωσαν τὰς σπονδὰς μὴ ...* (λύσειν, πράξειν, ἐάσειν)

γ) *Κῦρος ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἑκάστῳ ... πέντε ἀργυρίου μνᾶς.* (καθέξειν, ἔξειν, παρῄξειν)

δ) *Ἐπαγγελλόμεθα Ἀριαίῳ εἰς τὸν βασιλεῖον θρόνον ... αὐτόν.* (καθιεῖν, ἀρκέσειν, ἄξειν)

ε) *Ἀθηναῖοι ὤμωσαν ... τοῖς συμμάχοις.* (δώσειν, κελεύσειν, βοηθήσειν)

3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τοὺς κατάλληλους τύπους:

α) *Οἱ Ἕλληνες ... διὰ τῆς Καρδούχων χώρας.* (πορεύομαι: παθ. μέλλ.)

β) *Οἱ στρατιῶται ... διαβαίνειν τὸν ποταμὸν ... ἐνταῦθα ἡμέρας τρεῖς.* (κωλύομαι παθ. ὁρῶ, αὐλίζομαι παθ. ὁρῶ).

γ) Οὔτοι νυκτὸς ... εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν. (διακομίζομαι : παθ. ἀόρ.)

δ) Δεινῶς ἐφοβοῦντο μὴ .. ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ νήσῳ. (καταλαμβάνομαι, παθ. ἀόρ.)

4. Ποιά εἶναι ἡ βασική ιδέα πού ἀναπτύσσει ὁ συγγραφέας μέ ἀφορμή τὴν τιμωρία τῶν Λακεδαιμονίων;



36. Λόγος παρηγορητικός πρὸς συγγενεῖς νεκρῶν

Ὁ «Ἐπιτάφιος» ἐκφωνήθηκε ἀπὸ τὸν Ἀθηναῖο ρήτορα Ὑπερίδη (περ. 390-322 π.Χ.) πρὸς τιμὴ τῶν νεκρῶν τοῦ Λαμιακοῦ πολέμου (322 π.Χ.) μεταξύ τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Ἀντίπατρου τῆς Μακεδονίας. Ἡ περικοπὴ εἶναι ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ «Ἐπιταφίου» ὅπου ἀπευθύνονται παρηγορητικοὶ λόγοι πρὸς τοὺς συγγενεῖς τῶν νεκρῶν.

Α' 1. Χαλεπὸν μὲν ἴσως ἐστὶ τοὺς ἐν τοῖς τοιούτοις ὄντας πάθει παραμυθεῖσθαι· τὰ γὰρ πένθη οὔτε λόγῳ οὔτε νόμῳ κοιμίζονται. Ὅμως δὲ χρὴ θαρρεῖν καὶ τῆς λύπης παραιρεῖν εἰς τὸ ἐνδεχόμενον, καὶ μεμνησθαι μὴ μόνον τοῦ θανάτου τῶν τετελευτηκότων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀρετῆς ἧς καταλελοίπασιν. Οὐ γὰρ θρήνων ἄξια πεπόνθασιν, ἀλλ' ἐπαίνων μεγάλων πεποιήκασιν. Εἰ δὲ γήρως θνητοῦ μὴ μετέσχον, ἀλλ' εὐδοξίαν ἀγήρατον εἰλήφασιν, εὐδαίμονές τε γεγόνασιν κατὰ πάντα. Ὅσοι μὲν γὰρ αὐτῶν ἄπαιδες τετελευτήκασιν, οἱ παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἔπαινοι παῖδες αὐτῶν ἀθάνατοι ἔσσονται· ὅσοι δὲ παῖδας καταλελοίπασιν, ἢ τῆς πατρίδος εὐνοία ἐπίτροπος αὐτοῖς τῶν παίδων καταστήσεται.

(Ὑπερίδη Ἐπιτάφιος 41-42)

χαλεπὸν ἐστὶ	εἶναι δύσκολο
παραμυθεῖσθαι (-έομαι)	παρηγορῶ
παραιρῶ (-έω)	ἀφαιρῶ, ἀπομακρύνω
εἰς τὸ ἐνδεχόμενον	ὅσο εἶναι δυνατό
τελευτῶ (-άω)	πεθαίνω
πέπονθα	παρακ. τοῦ ρ. πάσχω (βλ. Κεφ. 13)
εὐδοξία	δόξα

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ φράσεις:

- Ὡς δὲ ταῦτ' ἐπέπρακτο, πολέμαρχον μὲν ἀντὶ Ἰσμηνίου ἄλλον εἶλοντο.
- Οἱ πρεσβύτεροι ἡδέως τῶν παλαιῶν πράξεων μέμνηνται.
- Οὗτος ἐμεμακάριστο τοῦ πλούτου.
- Δεῦρο δὴ καθεξόμενος ἡμῖν διήγησαι· οὐ γὰρ πάντα σαφῶς πεπύσμεθα.

- ε) Οί τετελευτηκότες ἀπηλλαγμένοι εἰσὶ νόσων καὶ λύπης.
στ) Ἐαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ.
ζ) Πολλοῖς ἡ γλῶσσα προτρέχει τῆς διανοίας.

δεῦρο = ἐδῶ

πεπύσμεθα παρακειμ. τοῦ ρ. πυνθάνομαι (βλ. Κεφ. 24)

Β'

1. Μέσος παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλ. ἀφω-
νόλ., ὕγρόλ. καὶ ἔρρινόλ. ρημάτων
2. Ἀττικός ἀναδιπλασιασμός
3. Ἀντικείμενο ρημάτων σέ γενική
4. Ἡ γενική ὡς ἑτερόπτωτος προσδιορισμός καὶ
ὡς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός

1. α) Ὁ μέσος παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος τῶν ἀφωνόληκτων ρημάτων δέν ἔχει πάντα (φαινομενικά) τίς ἴδιες καταλήξεις μέ τά ὁμαλά φωνηεντόληκτα ρήματα (-μαι, -σαι, -ται κτλ), γιατί συμβαίνουν ὁρισμένα φθογγικά πάθη μέ τό χαρακτήρα τοῦ ρηματ. θέματος (κ, π, θ, κτλ.) καὶ μέ τό σύμφωνο τῆς καταλήξεως τοῦ χρόνου. Ἔτσι ἔχουμε:

Παρακείμενος

Ὅριστική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατο
Οὖραν. (θ. πραγ-)		
πέ-πραγ-μαι	—	πεπράχθαι
πέ-πραξαι	πέπραξο	Μετοχή
πέ-πρακ-ται	πεπράχθω	πεπραγμένος
πε-πράγ-μεθα	—	πεπραγμένη
πέ-πραχ-θε	πέπραχθε	πεπραγμένον
πε-πραγ-μένοι εἰσὶ	πεπράχθων ἢ πεπράχθωσαν	
Ὑπερσυντέλικος: ἐπεπράγμην, ἐπέπραξο ... πεπραγμένοι ἦσαν		

Ὅριστική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατο
Χειλικόλ. (θ. γραφ-)		
γέ-γραμ-μαι	—	γεγράφθαι
γέ-γρα-σαι	γέγραψο	Μετοχή
γέ-γραπ-ται	γεγράφθω	
γε-γράμ-μεθα	—	γεγραμμένος
γέ-γραφ-θε	γέγραφθε	κτλ.
γε-γραμ-μένοι εἰσὶ	γεγράφθων ἢ γεγράφθωσαν	
*Υπερσυντέλικος: ἐγεγράμην κτλ.		
Ὅριστική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατο
Ὀδοντικόλ. (θ. πειθ-)		
πέ-πεισ-μαι	—	πεπεισθαι
πέ-πει-σαι	πέπεισο	Μετοχή
πέ-πεισ-ται	πεπείσθω	
πε-πίσ-μεθα	—	πεπεισμένος
πέ-πει-σθε	πέπεισθε	κτλ.
πε-πεισ-μένοι εἰσὶ	πεπείσθων ἢ πεπείσθωσαν	
*Υπερσυντέλικος: ἐπεπείσθην, ἐπέπεισο κτλ.		

- β) Ὁ μέσος παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος τῶν ὑγρόληκτων καὶ ἔρρινόληκτων ρημάτων σχηματίζεται κανονικά ὅπως καὶ στὰ φωνηεντόληκτα, ἀλλὰ μόνο ὁ ρηματικός χαρακτήρας ν ἐμπρός ἀπὸ τὸ μ τῶν καταλήξεων σέ ἄλλα ρήματα ἀφομοιώνεται καὶ ἔχουμε δύο μ., ἐνῶ σέ ἄλλα τρέπεται σέ σ (καὶ ἔχουμε -σμ):

Ὑγρολ. (θ. ἀγγελ-)	Ἐρρινόλ. (θ. ὄξυν-)	Ἐρρινόλ. (θ. φαν-)
ἡγγελ-μαι	ὥξιμ-μαι	πέ-φασ-μαι
ἡγγελ-σαι	ὥξυν-σαι	πέ-φαν-σαι
ἡγγελ-ται	ὥξυν-ται	πέ-φαν-ται
ἡγγέλ-μεθα	ὥξύμ-μεθα	πε-φάσ-μεθα
ἡγγελ-θε	ὥξυν-θε	πέ-φαν-θε
ἡγγελ-μένοι εἰσὶ	ὥξιμ-μένοι εἰσὶ	πε-φασ-μένοι εἰσὶ

2. Γιά τὸ σχηματισμὸ τοῦ παρακειμένου (καὶ ὑπερσυντελικού) ἐκτός ἀπὸ τίς διάφορες ἀνωμαλίες ἀναδιπλασιασμοῦ (μινῆσκομαι-μῆνῃμαι, λέγω-εἶρηκα, λαμβάνω-εἴληφα) μερικά ρήματα πού τὸ θέμα τους

ἀρχίζει ἀπό α, ε, ἢ ο παίρνουν ἀττικὸ ἀναδιπλασιασμό, δηλαδή ἐπαναλαμβάνονται οἱ δύο πρῶτοι φθόγγοι τοῦ θέματος μέ ἔκταση τοῦ δευτέρου φωνήεντος:

ἀκούω-ἄκ-ήκοα, ἐλαύνω-ἐλήλακα, ἔρχομαι (θ. ἐλυθ-)-ἐλήλυθα, ὄμνυμι-ὄμώμοκα, ὄλλυμι-ὄλώλεκα, φέρω (θ. ἐνεκ-)-ἐνήνοχα.

3. Τὰ ρήματα πού συντάσσονται μέ ἀντικείμενο σέ γενική εἶναι ὅσα σημαίνουν:

- α) μνήμη ἢ τό ἀντίθετο, λήθη, λ.χ. μέμνημαι, ἐπιλανθάνομαι κτλ.
- β) φροντίδα ἢ τό ἀντίθετο ἀμέλεια, λ.χ. ἐπιμελοῦμαι, ἀμελῶ, φείδομαι κτλ.
- γ) ἐπιθυμία, ἀπόλαυση, μετοχή, ἀφθονία ἢ στέρηση, λ.χ. ἐρῶ, μετέχω, εὐπορῶ, δέομαι (= ἔχω ἀνάγκη) κτλ.
- δ) αἴσθησις, λ.χ. ἀκούω, γεύομαι
- ε) ἐπιτυχία ἢ ἀποτυχία, λ.χ. τυγχάνω, ἀμαρτάνω
- στ) ἔναρξις ἢ λήξις, λ.χ. ἄρχομαι, παύομαι
- ζ) ἐξουσία, λ.χ. ἄρχω, ἡγοῦμαι
- η) χωρισμός ἢ ἀπαλλαγή, λ.χ. ἀπέχω, ἀπαλλάττομαι
- θ) σύγκρισις, διαφορά, λ.χ. διαφέρω, ὑστερῶ, περιγίγνομαι (= ὑπερισχύω)

Ἐπίσης μέ γενική συντάσσονται τὰ σύνθετα ρήματα μέ τίς προθέσεις: ἐκ, ἀπό, κατά, πρό, ὑπέρ: *ὑπερέχει τῶν ἄλλων, καταγελῶσι τῶν ὀρθῶς λεγόντων.*

4. Ἡ γενική ὡς ἑτερόπλωτος προσδιορισμός σημαίνει:

- α) ἓνα διηρημένο σύνολο (= γενική διαιρετική): *ὅσοι αὐτῶν ἀπέθανον* (μεταφράζεται: *ὅσοι ἀπὸ αὐτοῦς ...*).
- β) τήν ὕλη ἢ τό περιεχόμενο: *κώπη ἐλέφαντος, ἀγέλη βοῶν.*
- γ) τόν κτήτορα (= γενική κτητική): *Περικλέους οἶκος.*
- δ) ιδιότητα ἢ ἀξία: *τεῖχος ὀκτώ σταδίων, χωρίον δέκα μνῶν.*
- ε) τήν αἰτία: *αἰτιός τινας*
- στ) τό ὑποκείμενο ἢ τό ἀντικείμενο μιᾶς ἐνέργειας (= γενική ὑποκειμενική ἢ ἀντικειμενική): *ὁ πόλεμος τῶν Ἀθηναίων καί Πελοποννησίων* (πολεμοῦν οἱ Ἀθηναῖοι καί οἱ Πελ.), *νομεύς ἀγέλης* (νέμει τήν ἀγέλην).

Γενική ύποκειμενική ή αντικειμενική δέχονται τὰ οὐσιαστικά πού ἔχουν ρηματική σημασία, δηλαδή μποροῦν νά τραποῦν στοῦ ἀντίστοιχο ρῆμα: πόλεμος (πολεμῶ), νομεύς (νέμω) κ.τ.λ. Ἐπίσης μέ γενική ἀντικειμενική συντάσσονται πολλά ἐπίθετα πού τό ἀντίστοιχο ρῆμα τους συντάσσεται μέ γενική ὡς ἀντικείμενο, λ.χ. ἐπιμελής τινος, μνήμων τινός, πλήρης τινός, κύριός τινος, ἐνδεής τινος, διάφορός τινος.

Ἡ γενική ὡς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός δηλώνει:

- α) **χρόνο**: τὸ πλοῖον ἤξει τῆς ἐπιούσης ἡμέρας (= τὴν ἐπομένη ...)
- β) **αἰτί**: ὀργίζεται τῶν ἀδικημάτων (= γιὰ τὰ ἀδικήματα)
- γ) **ποσό**: πόσον διδάσκει Εὐηνος; (= πόσο παίρνει γιὰ τὴ διδασκαλία του ὁ Εὐηνος;)

Γ

1. Νά σχηματιστεῖ ὁ παρακείμενος τῶν παρακάτω ρημάτων καί νά αἰτιολογηθεῖ ὁ ἀναδιπλαιοσμός τους: ἐλαύνω, ἔρχομαι, γίγνομαι, φέρω, ὀρύττομαι, ἐκβάλλομαι, φθείρομαι, πυνθάνομαι, κόπτομαι, κομίζομαι.
2. Νά μεταφραστοῦν στή ν.έ. οἱ τύποι: κέκοφθε, τεταραγμένοι εἰσὶ, ἐπέπειστο, τέτραφθε, ἐρριμένοι ἦσαν, τέθαιπται, ἐγέγραπτο.
3. Νά βρεθοῦν τὰ ἀντικείμενα σέ γενική πτώση καί νά χαρακτηρίσετε τὴν κατηγορία τῶν ρημάτων ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐξαρτῶνται:
 - α) Οὐδέποτε' ἐπελαθόμην ὑμῶν.
 - β) Οἱ θεοὶ ἐπιμελοῦνται πάντων ἀνθρώπων.
 - γ) Ἀνθρώπου ψυχὴ τοῦ θεοῦ μετέχει.
 - δ) Κῆρος ἐπεμελεῖτο καὶ τῶν παρ' αὐτῷ βαρβάρων.
 - ε) Ἐπισθένης Ἀμφιπολίτης ἤρχε τῶν πελταστῶν.
 - στ) Πάντες τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦμεν.
 - ζ) Πρῶτοι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπαύσαντο τῆς μάχης.
 - η) Πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία οὐ σοφία φαίνεται.
 - θ) Ὅμοιος ἦν τῷ πατρί, οὐδὲν δὲ διέφερε τούτου.
4. Νά χαρακτηριστοῦν συντακτικῶς οἱ γενικές στίς παρακάτω φράσεις:
 - α) Ὀλίγοι τῶν στρατιωτῶν ἀπέθανον.
 - β) Πολλοὶ τὸ λαβεῖν τι τῶν ἀλλοτριῶν μέγιστον ἀγαθὸν νομίζουσι.
 - γ) Οἱ ποιμένες ἀγέλας βοῶν καὶ προβάτων νέμουσι.
 - δ) Ἰερὸς ὁ χῶρος τῆς Δήμητρος.

- ε) *Περὶ τὸν ναὸν ἄλσος ἡμέρων δένδρων ἐφουτεύθη.*
στ) *Τῇ στρατιᾷ Κῦρος ἀπέδωκε μισθὸν τεσσάρων μηνῶν.*
ζ) *Καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντροφῶν.*

5. Νά μεταφερθοῦν στὰ ἀρχαῖα ἐλληνικά:

- α) Φροντίστε γιὰ τὰ παιδιά.
β) Ἐχετε παραμελήσει τὴν ἀρετή.
γ) Θυμᾶται τίς παλιές πράξεις.
δ) Ἐχω ἀνάγκη ἀπὸ χρήματα.
ε) Ἐχομε ἀκούσει πολλοὺς ῥήτορες.
στ) Ἀπέχομε ἀπὸ αὐτὸ τό ἔργο.



37. Ἀγωγή τῶν παιδιῶν

Γιά τό ἔργο βλ. τό εἰσαγωγικό σημεῖωμα τοῦ κεφ. 29. Καί στήν ἀκόλουθη περιζοπή ἀναφέρονται ἀπόψεις καί συμβουλές γιά τή διαπαιδαγώγησι τῶν νέων.

Α' 1. Κἀκεῖνό φημι, δεῖν τοὺς παῖδας ἐπὶ τὰ καλὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἄγειν παραινέσεις καὶ λόγοις, μὴ μὰ Δία πληγαῖς μηδ' αἰκισμοῖς. Δοκεῖ γάρ που ταῦτα τοῖς δούλοις μᾶλλον ἢ τοῖς ἐλευθέροις πρέπειν. Ἐπαινοὶ δὲ καὶ ψόγοι πάσης εἰσὶν αἰκίας ὠφελιμώτεροι τοῖς ἐλευθέροις, οἱ μὲν ἐπὶ τὰ καλὰ παρορμῶντες οἱ δ' ἀπὸ τῶν αἰσχυρῶν ἀνείργοντες. Δεῖ δ' ἐναλλάξ καὶ ποικίλως χρῆσθαι ταῖς ἐπιπλήξεσι καὶ τοῖς ἐπαίνοις, κἀπειδὰν ποτε θρασύνωνται, ταῖς ἐπιπλήξεσιν ἐν αἰσχύνη ποιεῖσθαι, καὶ πάλιν ἀνακαλεῖσθαι τοῖς ἐπαίνοις καὶ μιμεῖσθαι τὰς τίθας, αἵτινες ἐπειδὰν τὰ παιδιά κλαυθυμυρίσωσιν, εἰς παρηγορίαν πάλιν τὸν μαστὸν ὑπέχουσι. Δεῖ δ' αὐτοὺς μηδὲ τοῖς ἐγκωμίοις ἐπαίρειν καὶ φυσᾶν· χαυνοῦνται γὰρ ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν ἐπαινῶν καὶ θρύπτονται.

(Πλουτάρχ. *Περὶ παιδ. ἀγωγ.* 12)

κἀκεῖνο

φημί

ἐπιτήδευμα

ἢ παραίνεσις

πληγὴ (ρ. πλήττω)

ὁ αἰκισμὸς ἢ ἡ αἰκία

ψόγος (ψέγω)

ἀνείργω

κἀπειδὰν (καὶ ἐπειδὰν)

ἐν αἰσχύνη ποιουμαί τινα

ἀνακαλοῦμαι (-έομαι)

ἢ τίτθῃ

κλαυθυμυρίζω

εἰς παρηγορίαν

ὑπέχω

ἐπαίρω

φυσῶ (-άω)

χαυνοῦμαι (-όομαι)

θρύπτομαι

καὶ ἐκεῖνο

ὑποστηρίζω

ἀσχολία

συμβουλὴ

χτύπημα

κακοποίηση, βασανισμός

κατηγορία (κατηγορῶ)

ἐμποδίζω, ἀποτρέπω

καὶ ὅταν

κάνω κάποιον νά ντρέπεται

ἐπαναφέρω

ἢ παραμάνω

κλαίω

ἐμπρ. προσδ. τοῦ σκοποῦ

προσφέρω

ξεσηκώνω

φυσῶ, φουσκώνω (μεταφορ).

ἀποχαυνώνομαι, γίνομαι ἀλαζονικός

ξιπάζομαι

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Διομέδων βοηθῶν Κόνωνι πολιορκουμένῳ δώδεκα ναυσὶν ὤρμισατο εἰς τὸν εὐριπον τὸν τῶν Μυτιληναίων.
- β) Καλλικρατίδας ἐπιπλεύσας τῷ Κόνωνι ἐξαίφνης δέκα τῶν νεῶν ἔλαβε.
- γ) Ἡ Ἀσία πολεμία τοῖς Ἀθηναίοις ἦν.
- δ) Οἱ ἔφοροι τῶν Λακεδαιμονίων Σαμίῳ τῷ ναύαρχῳ ἐπέστειλαν ὑπηρετεῖν Κύρῳ.
- ε) Τῇ ἀχαριστίᾳ ἔπεται ἡ ἀναισχυντία.
- στ) Δεινόν ἐστι μάχεσθαι θεῷ καὶ τύχῃ.

ὀρμίζομαι = ἀγκυροβολῶ

εὐριπος = πορθμός

ἐπιστέλλω = παραγγέλλω, διατάζω

ὑπηρετῶ = βοηθῶ

Β'

- 1. Ἀντικείμενο σέ δοτική
- 2. Δοτική προσωπική
- 3. Δοτική ὡς ἑτερόπτ. προσδιορισμός. Δοτική ἀντικειμενική
- 4. Ὁργανική δοτική
- 5. Μετάφραση τῆς γενικῆς διαιρετικῆς.

1. Ἀντικείμενο σέ δοτική δέχονται τά ρήματα:

- α) **πρέπει, ἀρμόζει** καὶ τά συνώνυμα
- β) ὅσα σημαίνουν **προσέγγιση, φιλική ἢ ἐχθρική συνάντηση, ἀκολουθία** κτλ. ὅπως: **πελάζω** (= πλησιάζω), **συντυγχάνω** (= συναντῶ), **χρῶμαι**, **ἐπομαι** κτλ.: **ὁμοιος ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει, καλόν ἐστι ἔπεσθαι τοῖς νόμοις.**
- γ) ὅσα σημαίνουν **φιλική ἢ ἐχθρική διάθεση**, ὅπως: **εὖνοῶ, ὀργίζομαι, ἐπιβουλεύω, βοηθῶ, δουλεύω, πείθομαι, διαγωνίζομαι, μάχομαι** κτλ.: **ἀμυνῶ τῇ πατρίδι, δεινόν ἐστι θεῷ μάχεσθαι.**
- δ) ὅσα σημαίνουν **ἰσότητα, ὁμοιότητα, συμφωνία**, ὅπως: **ἰσοῦμαι, ὁμοιάζω, ἔοικα, συμφωνῶ: φιλοσόφῳ ἔοικας, ὃ νεανίσκε, τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις.**
- ε) ὅσα εἶναι σύνθετα μέ τίς προθέσεις: **σύν, ἐν, ἐπί, παρά, περί, πρός, ὑπὸ** καὶ τό **ὁμοῦ**: **σύνειμι θεοῖς, ὁμονοεῖτε ἀλλήλοις.**

2. Μέ τό ρήμα **εἰμί** (καθώς καί μέ τά ρ. **γίγνομαι** καί **ὑπάρχω**) ἔχουμε συχνά δοτική ὀνόματος προσώπου ἢ προσωπικῆς ἀντωνυμίας ἢ ὅποια φανερώνει τό πρόσωπο **πού ἔχει κάτι**: ἦσαν τῶ *Κροίσῳ* δύο παῖδες (=ὁ Κροίσος εἶχε δύο παιδιά), *πολλά* ἐλπίδες ἡμῖν εἰσι σωτηρίας (=ἔχουμε πολλές ἐλπίδες γιά σωτηρία).

Ἡ δοτική αὐτή λέγεται **δοτική προσωπική κτητική**.

Ἐπίσης δοτική προσωπική ὑπάρχει σέ **ἀπρόσωπα ρήματα** ἢ σέ **ἀπρόσωπες ἐκφράσεις** ἀλλά καί σέ **ἄλλα ρήματα**, στά ὅποια ἡ δοτική δέν εἶναι ἀντικείμενο ἀλλά φανερώνει τό πρόσωπο στό ὁποῖο ἀναφέρεται ἡ ἐνέργεια τοῦ ρήμ. Τό πρόσωπο πού δείχνει ἡ δοτική προσωπική συμμετέχει σέ ὅ,τι σημαίνει τό ρήμα καί δέχεται **βλάβη** ἢ **ὠφέλεια** ἀπ' αὐτό, **εὐχαρίστηση** ἢ **δυσἀρέσκεια** ἢ ἐκφράζει **τήν κρίση** του σχετικά μέ κάτι (πβ. στά ν. ἐ. γενική προσωπική): *καί μοι τήν γραφήν ἀνάγνωθι*, πᾶς ἀνὴρ ἑαυτῷ *πονεῖ* (= κοπιᾷ γιά τόν ἑαυτό του), *τοῖς ἐλευθέροις εἰσὶν ὠφελιμώτεροι* ἐπαινοὶ καί *ψόγοι*, *γέρον γέροντι* γλῶτταν *ἡδίστην ἔχει*, *παῖς παιδί* (=ένας γέρος σχετικά μέ ἕναν ἄλλο γέρο...)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Μέ τά ρηματικά ἐπίθετα σέ **-τέος** καί συχνά μέ παθητικά ρήματα συντελικοῦ κυρίως χρόνου ἡ δοτική προσωπική δείχνει τό πρόσωπο πού ἐνεργεῖ (**δοτ. τοῦ προσώπου πού ἐνεργεῖ**): ὁ *ποταμός* ἐστὶν ἡμῖν *διαβατέος* (= πρέπει ἐμεῖς νά διαβούμε τόν ποταμό). *Ταῦτα Θεμιστογένη γέγραπται* (=ἔχουν γραφεῖ ἀπό τό Θ.) (βλ. Κεφ. 35, ποιητικό αἷτιο).

3. Ἡ δοτική ὡς ἑτερόπλωτος προσδιορισμός συνάπτεται μέ ἐπίθετα (σπάνια μέ οὐσιαστικά) πού ἔχουν σημασία ὅμοια μέ τά ρήματα πού παίρνουν ἀντικείμενο σέ δοτική, ὅπως: **ὠφέλιμος**, **βλαβερός**, **φίλος**, **πολέμιος**, **εὐπειθής**, **ὅμοιος**, **ἴσος**, **σύμφωνος**, **ἀκόλουθος**, **γείτων** κτλ.: πᾶς *τύραννος* ἔχθρός ἐλευθερία, οἱ ὅμοιοι *τοῖς ὁμοίοις* *εὐνοί* εἰσιν, ἵππος *εὐπειθής* τῷ ἡνιόχῳ.

Ἡ δοτική αὐτή λέγεται **δοτική ἀντικειμενική**.

4. Ἡ **ὀργανική δοτική** (πού ἀντικατέστησε τήν ἀρχαιότερη ὀργανική πτώση πού χάθηκε) ἀνήκει στήν ἐπιρρηματική δοτική (βλ. Κεφ. 17) καί μεταφράζεται : μέ Ἡ δοτική αὐτή εἶναι συχνή μέ τά ρήματα **κολάζω**, **κρίνω**, **τεκμαίρομαι** (=συμπεραίνω) καί τά παρόμοια: *τόν μὴ πειθόμενον* *κολάζουσι χρήμασι*, *ἄγω* *τούς παῖδας* *παραινέσει*.

5. Ἡ μετάφραση τῆς γενικῆς διαιρετικῆς μπορεῖ νά γίνεται συχνά στά νέα ἑλλην. μέ
 ὁμοιόπρωτο προσδιορισμό:
λίγοι τῶν στρατιωτῶν = λίγοι ἀπό τοὺς στρατιώτες καί (φυσικότερα) *λίγοι στρα-*
τιώτες.
τά καλὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων = οἱ ὥραϊες ἀσχολίες (ἀντί οἱ ὥραϊες ἀπό τίς ἀσχολίες)
οἱ χρηστοὶ τῶν ἀνθρώπων = οἱ χρηστοὶ ἄνθρωποι.
 * Ἄλλωστε καί στήν ἀρχαία ἐλληνική ἡ γενική ἀντιστοιχεῖ πολλές φορές μέ ὁμοιό-
 πρωτο ἐπιθετικό προσδιορισμό: *κόπη ἐλέφαντος* = *κόπη ἐλεφαντίνῃ*, *ὁ θρόνος τοῦ*
βασιλέως = *ὁ βασιλεὺς θρόνος*

Γ

1. Νά συμπληρωθοῦν μέ ἓναν ἀπό τοὺς τρεῖς κατάλληλους τύπους οἱ
 παρακάτω φράσεις καί νά χαρακτηριστεῖ συντακτικῶς ὁ τύπος:
 α) *Εὐ ποιῶν ἀγαπητός ... ἔσει.* (τοὺς πάντας, τοῖς πᾶσι, οἱ πάντες)
 β) *Πλησίαζε ...* (τῶν φρονιμωτάτων, τοῖς φρονιμωτάτοις, τοὺς φροني-
 μωτάτους)
 γ) *Ἀδύνατόν ἐστιν .. πέμπειν μεγάλα πλοῖα.* (ἡμεῖς, ἡμῖν, ἡμᾶς)
 δ) *... προσήκει οὐ ῥαδιουργία, ἀλλὰ καλοκαγαθία.* (τὴν βασιλείαν, τῇ βα-
 σιλείᾳ, τῆς βασιλείας)
2. Νά χαρακτηριστοῦν συντακτικῶς οἱ δοτικές:
 α) *Ἐνταῦθα Κύρῳ βασιλεία ἦν.*
 β) *Ἐμοὶ μὲν, ὦ Μιλήσιοι, ἀνάγκη τοῖς οἴκοι ἄρχουσι πείθεσθαι.*
 γ) *Καί μοι μὴ θορυβήσητε.*
 δ) *Οὐκ ἐστιν ἡμῖν χρήματα.*
 ε) *Στράτευμα συνελέγετο τῷ Κύρῳ ἐν Χερρονήσῳ.*
 στ) *Οἱ πονηροὶ ἀλλήλοις ἐχθροὶ εἰσιν.*
 ζ) *Διχῇ (= μέ δύο τρόπους) βοηθητέον τοῖς πράγμασιν ἡμῖν.*
 η) *Υἱιάς Ὀμήρῳ πεποήται.*
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ παρακάτω φράσεις μέ ἓναν ἀπό τοὺς τρεῖς τύ-
 πους:
 α) *Ἡ τοῦ θεοῦ δόσις ...* (ὑμᾶς, ὑμῶν, ὑμῖν)
 β) *Ἀῆλον ... ὅτι βασιλεὺς καὶ ... πιστὸς ἦν καὶ ... νῦν εὖνους.* (ὑμᾶς, ὑμῖν,
 ὑμῶν) (Κῦρον, Κύρου, Κύρῳ) (ὑμῖν, ὑμᾶς, ὑμῶν)
 γ) *Οἱ στρατιῶται εὐπειθεῖς ... ἦσαν.* (τὸν λοχαγόν, τοῦ λοχαγοῦ, τῷ λο-
 χαγῷ).
 δ) *Οὐ ... τὰ πολλὰ κρίνεται, ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις.* (τὸν ἀριθμόν, τῷ
 ἀριθμῷ, τοῦ ἀριθμοῦ).
4. Νά μεταφραστοῦν στά ἀρχαῖα οἱ παρακάτω φράσεις (νά χρησιμοποιή-
 σετε γενική):
 α) *Λίγοι ἄνθρωποι.*

- β) Πολλοί Ἀθηναῖοι.
- γ) Οἱ παρόντες Λακεδαιμόνιοι.
- δ) Μερικοὶ πρυτάνεις.

5. Νά μεταφερθοῦν στά ἀρχαῖα οἱ φράσεις:

- α) Μοῦ εἶναι ἀδύνατο νά τό κάνω.
- β) Μοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι καλό.
- γ) Μοιάζεις μέ ἄρχοντα, φίλε μου.
- δ) Ὁ τύραννος εἶναι ἐχθρός τῆς ἐλευθερίας καί τῶν νόμων.
- ε) Οἱ πονηροὶ εἶναι μεταξύ τους ὅμοιοι.



38. Ὁ Σωκράτης καὶ ἡ ἀδικία

Ὁ «Κρίτων» εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς διαλόγους τοῦ Πλάτωνα πού παρουσιάζει μιὰ συζήτηση ἀνάμεσα στὸ μελλοθάνατο Σωκράτη καὶ τὸ φίλο καὶ μαθητὴ τοῦ Κρίτωνα πού τὸν ἐπισκέπτεται στὴ φυλακή. Ὁ Κρίτωνας ἐνεργεῖ ὡς ἀφοσιωμένος φίλος ἀπὸ ἀγάπη, ἀλλὰ ὁ Σωκράτης συζητᾷ μαζί του, γιὰ νὰ βροῦν ἂν αὐτὸ πού τοῦ προτείνει εἶναι, ἀνεξάρτητα ἀπὸ κάθε συναίσθημα, δίκαιο ἢ ὄχι.

Α' 1. ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Σκοπῶμεν, ὦ ἀγαθέ, κοινῇ καὶ εἴ πῃ ἔχεις ἀντιλέγειν ἐμοῦ λέγοντος, ἀντίλεγε, καὶ σοι πείσομαι. Εἰ δὲ μή, παῦσαι ἤδη, ὦ μακάριε, πολλάκις μοι λέγων τὸν αὐτὸν λόγον, ὡς χρηρὴ ἐνθένδε ἀκόντων Ἀθηναίων ἐμὲ ἀπιέναι. Ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πείσας σε ταῦτα πράττειν, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος. Ὅρα δὲ τῆς σκέψεως τὴν ἀρχήν, ἐάν σοι ἱκανῶς λέγηται, καὶ πειρῶ ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον.

ΚΡΙΤΩΝ. Ἀλλὰ πειράσομαι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Οὐδενὶ τρόπῳ φαιμέν ἐκόντας ἀδικητέον εἶναι ἢ τινὶ μὲν ἀδικητέον τρόπῳ, τινὶ δὲ οὐ; ἢ οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθὸν οὔτε καλόν, ὡς πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ὁμολογήθη; ἢ πᾶσαι ἡμῖν ἐκεῖναι αἱ πρόσθεν ὁμολογίαι ἐν ταῖς οἰσδε ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκκεχυμέναι εἰσί, καὶ πάλαι, ὦ Κρίτων, ἄρα τηλικοῖδε γέροντες ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους σπουδῇ διαλεγόμενοι ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες; ἢ παντός μᾶλλον οὕτως ἔχει, ὥσπερ τότε ἐλέγετο ἡμῖν; φαιμέν ἢ οὐ;

ΚΡΙΤΩΝ. Φαιμέν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν.

(Πλατ. Κρίτων 48 e- 49 a- b)

σκοπῶ (-έω)

κοινῇ (ἐπίρρ. δοτικοφανές)

πῇ

ἄκων

ἀπιέναι

περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι

πράττειν

ἐξετάζω

ἀπὸ κοινοῦ, μαζί

κάπου, σέ κάποιο σημεῖο τοῦ λόγου μου

μὴ θέλοντας

ἀπαρ. ἐνεστ. τοῦ ρ. ἀπέρχομαι

δίνω πολλή σημασία

ὑποκ. ἐγώ

ἡ ἀρχή	ἡ βάση
ἱκανῶς	ἀρκετά, ἱκανοποιητικά
πειρῶ προστ. τοῦ ρ. πειρῶμαι	προσπαθῶ (ν.έ. ἀλὸ πειρα)
ἐκὼν	θέλοντας
ἡμῖν (ποιητικό αἷτιο)	ἀπό μᾶς
ἐκκεχυμένοι εἰσὶ τοῦ ρ. ἐκχέομαι	ἔχουν ξεχαστεῖ
πάλα	παλιότερα, πρὶν ἀπὸ πολὺ καιρὸ
ἄρα	ὅπως φαίνεται
σπουδῇ	σοβαρά
ἐλάβομεν ἡμᾶς διαφέροντες	δέν καταλάβαμε ὅτι δέν διαφέρουμε
	καθόλου ἀπὸ παιδιά
παντὸς μᾶλλον	περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο
φαμέν (τοῦ ρ. φημί = συμφωνῶ)	

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ φράσεις:

- Ποιήσετε ταῦτα ἐκόντες ἄκοντες.
- Πάντα ἃ κεκτήμεθα ἐθέλομεν φυλάττειν.
- Φασίν, ὅτε τὰ ζῶα φωνήεντα ἦν, τὰ πρόβατα εἰπεῖν τῷ δεσπότῃ· σὺ μὲν οὐδὲν παρέχεις ἡμῖν, ἡμεῖς δὲ σοὶ γάλα καὶ ἔρια.
- Τί ἐστὶν ὁ μίαν ἔχον φωνὴν τετράπουν, δίπουν, τρίπουν γίγνεται;
- Οὗτος ὁ ἀνὴρ ἄπαις καὶ ἄπατρίς ἐστίν.
- Πολλάκις σοφωτέρους πένητας ἄνδρας εἰσορῶ τῶν πλουσίων.
- Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους.
- Πολλὰ ἀγαθὰ οἱ θεοὶ παρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις.

εἰσορῶ = παρατηρῶ μὲ προσοχή

Β'

- Ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα
- Ἡ ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία
- Δίπτωτα ρήματα μέ αιτιατική καὶ δοτική

1. Τά ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι:

- τριγενή καὶ τρικατάληκτα
- τριγενή καὶ δικατάληκτα
- διγενή καὶ μονοκατάληκτα

Ἀναλυτικότερα:

α) **Τά τριγενή καί τρικατάληκτα** ἔχουν θηλυκό σέ **-α βραχύ** καί στή γενική πληθυντικού τονίζονται στή λήγουσα. Κλίνονται κατά τά ἀκόλουθα τρία παραδείγματα:

1) Ἄρσεν.	πᾶς, παντός, παντί, πάντα, πᾶς πάντες, πάντων, πᾶσι, πάντας, πάντες
Θηλ.	πᾶσα, πάσης, πάση, πᾶσαν κτλ. πᾶσαι, πασῶν κτλ.
Οὐδ.	πᾶν, παντός, παντί κτλ. πάντα, πάντων, πᾶσι κτλ.
ὅμοια κλίνεται καί τό ἄπας, ἅπασα, ἅπαν	
2) Ἄρσεν.	Χαρίεις (= χαριτωμένος), χαρίεντος, χαρίεντι, χαρίεντα, χαρίεν χαρίεντες, χαριέντων, χαρίεσι, χαρίεντας, χαρίεντες
Θηλ.	χαρίεσσα, χαριέσσης, χαριέσση κτλ. χαρίεσσαι, χαριεσσῶν, χαριέσσαις κτλ.
Οὐδ.	χαρίεν, χαρίεντος, χαρίεντι κτλ. χαρίεντα, χαριέντων, κτλ.
ὅμοια κλίνονται καί τά ἄστερόεις, φωνήεις, ἰχθυοίς κτλ.	
3) Ἄρσεν.	ἄκων, ἄκοντος, ἄκοντι, ἄκοντα, ἄκον ἄκοντες, ἀκόντων, ἄκουσι, ἄκοντας, ἄκοντες
Θηλ.	ἄκουσα, ἀκούσης, ἀκούση, ἄκουσαν κτλ. ἄκουσαι, ἀκουσῶν, ἀκούσαις, ἀκούσας κτλ.
Οὐδ.	ἄκον, ἄκοντος, ἄκοντι κτλ. ἄκοντα, ἀκόντων, ἄκουσι κτλ.
ὅμοια κλίνεται: ἑκών, ἑκούσα, ἑκόν	

- β) Τά τριγενή καὶ δικατάληκτα εἶναι σύνθετα μέ δευτέρο συνθετικό οὐσιαστικό τῆς γ' κλίσεως (χάρις, ἐλπίς, πούς, ὁδός κ.τ.λ.) καὶ κλίνονται συνήθως ὅπως τὸ β' συνθετικό τους οὐσιαστικό:

ὁ, ἡ ἄχαρις, ἀχάριτος, ἀχάριτι, τὸ ἄχαρι, ἀχάριτος κτλ.
ἀχαριν κτλ.

οἶ, αἶ ἀχάριτες, ἀχαρίτων, τὰ ἀχάρिता κτλ.
ἀχάρισι κτλ.

ὁ, ἡ εὐέλπις, εὐέλπιδος, εὐέλπιν κτλ. τὸ εὐέλπι κτλ.
οἶ, αἶ εὐέλπιδες, εὐελπίδων, τὰ εὐέλπida κτλ.
εὐέλπισι κτλ.

ὁ, ἡ δίπους, δίποδος, δίπουν κτλ. τὸ δίπουν κτλ.
οἶ, αἶ δίποδες, διπόδων, δίποσι κτλ. τὰ δίποδα κτλ.

ὁ, ἡ μονόδους, μονόδοντος, κτλ. τὸ μονόδουν κτλ.
οἶ, αἶ μονόδοντες κτλ. τὰ μονόδοντα κτλ.

- γ) Τά μονοκατάληκτα ἔχουν μόνο δύο γένη καὶ κλίνονται ὅπως τὰ ἀντίστοιχα οὐσιαστικά τῆς γ' κλίσεως:

ὁ, ἡ βλάξ (βλακός), οἶ, αἶ βλᾶκες κτλ. ὁ, ἡ κόλαξ (κόλακος), ὁ, ἡ ἄρπαξ (ἄρπαγος), ὁ, ἡ μιγᾶς (μιγάδος), ὁ, ἡ φυγᾶς (φυγάδος), ὁ, ἡ ἄπαις (ἄπαιδος), ὁ, ἡ πένης (πένητος) (= φτωχός) κτλ.

2. Ἡ ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία φανερώνει δύο ἢ περισσότερα πρόσωπα· γι' αὐτὸ ἔχει μόνο πληθυντικό ἀριθμό.
Συνηθίζεται μόνο στίς πλάγιες πτώσεις, ἔχει τρία γένη καὶ κλίνεται κατὰ τὴ Β' κλίση: ἀγαπᾶτε ἀλλήλους = ὁ ἕνας νὰ ἀγαπᾷ τόν ἄλλο, δηλ. ὁ καθένας νὰ ἀγαπᾷ καὶ νὰ τὸν ἀγαποῦν:

Ἀρσενικό	Θηλυκό	Οὐδέτερο
ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων
ἀλλήλοις	ἀλλήλαις	ἀλλήλοις
ἀλλήλους	ἀλλήλας	ἄλληλα

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ:

Σχηματίστηκε ἀπὸ τὴ συνεκφορά: ἄλλοι-ἄλλους (ἀλλήλλους, ἀλλήλους, μέ ἀποβολή τοῦ ἐνός λ).

3. Δίπλωτα ρήματα μέ ἀντικείμενο σέ αἰτιατική (ἄμεσο) καί δοτική (ἐμμεσο) εἶναι τά ρήματα: λέγω, δείκνυμι, δίδωμι, φέρω, ἐξομοιῶ καί ἄλλα μέ παρόμοια σημασία: λέγω τινί τι, δείκνυμί τινί τι κτλ. παῦσαι λέγων μοι τὸν αὐτὸν λόγον, ἡ μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακά, ὁ σίδηρος ἀνισοῖ τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς. (Γιά τά δίπλωτα ρήματα βλ. καί Κεφ. 14).

Γ'

1. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) Παῦσαι ἤδη, ὦ μακάριε, λέγων ὡς χρηρὴ ἐνθένδε ... Ἀθηναίων ἐμὲ ἀπιέναι. (ἄκων)
 - β) ... τὴν ἀλήθειαν λέγω. (πᾶς)
 - γ) ... τρόπῳ ἐδήλουν τοῦτο. (πᾶς)
 - δ) Θαυμάζομεν τὸν ... οὐρανόν. (ἀστερόεις)
 - ε) Οἱ ἀδελφοὶ ὅμοιοι ... ἦσαν. (ἀλληλοπαθῆς ἀντωνυμία)
 - στ) Πολλοὶ ποταμοὶ ... εἰς τὴν θάλασσαν ἐκβάλλουσι. (ἰχθυόεις)
2. Νά ἀναφερθοῦν τά ἄλλα δύο γένη τῶν ἐπιθέτων στόν ἴδιο τύπο: δινῆεντες, φωνῆεντα, ἄκοντος, πάντας, ἰχθυόεντος.
3. Νά γίνῃ λεπτομερὴς σύνταξη στίς παρακάτω φράσεις:
 - α) Καλλικρατίδας συγκαλέσας τοὺς Λακεδαιμονίων ἐκεῖ παρόντας ἔλεγεν αὐτοῖς τοιάδε.
 - β) Τὰ ἐνθάδε ὑπάρχοντα Λύσανδρος Κύρῳ ἀπέδωκε.
 - γ) Νόμος γονεῦσιν ἰσοθέους τιμὰς νέμειν.
 - δ) Ἐδειξεν αὐτῷ πάντας τοὺς φόρους τοὺς ἐκ τῶν πόλεων.
4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) Ἀρχή ... δείκνυσι. (ἀνήρ)
 - β) Προσῆγαγον ... δύο (Ξενοφῶν, αἰχμάλωτος)
 - γ) Ἡ μωρία ... πολλὰ ... παρέχει. (ἄνθρωπος, κακόν)
 - δ) Ἡ Ἀρετὴ συνεβούλευεν (αὐτός, ὅδε)
 - ε) Παρέδωκεν (τὸ ὄπλον, ὁ ἐχθρός).
5. Νά χαρακτηρίσετε τὸ Σωκράτη σ' αὐτὸ τὸ ἀπόσπασμα.

39. Ἡ σημασία τῆς ὑγείας τοῦ σώματος

Ἡ περικοπή ἀναφέρεται στό διάλογο ἀνάμεσα στό Σωκράτη καί τόν Ἀθηναῖο Ἐπιγένη σχετικά μέ τή σημασία τῆς ὑγείας τοῦ σώματος. Γιά τό ἔργο τοῦ Ξενοφῶντα περισσότερα βλ. στό εἰσαγ. σημ. κειμ. 9.

Α' 1. Πρὸς πάντα ὅσα πράττουσιν ἄνθρωποι χρήσιμον τὸ σῶμά ἐστιν· ἐν πάσαις δὲ ταῖς τοῦ σώματος χρεΐαις πολὺ διαφέρει ὡς βέλτιστα τὸ σῶμα ἔχειν· ἐπεὶ καὶ ἐν ᾧ δοκεῖ ἐλαχίστη σώματος χρεΐα εἶναι, ἐν τῷ διανοεῖσθαι, τίς οὐκ οἶδεν ὅτι καὶ ἐν τούτῳ πολλοὶ μεγάλα σφάλλονται διὰ τὸ μὴ ὑγιαίνειν τὸ σῶμα;

Καὶ λήθη δὲ καὶ ἀθυμία πολλάκις πολλοῖς διὰ τὴν τοῦ σώματος καχεξίαν εἰς τὴν διάνοιαν ἐμπίπτουσιν οὕτως, ὥστε καὶ τὰς ἐπιστήμας ἐκβάλλειν. Τοῖς δὲ τὰ σώματα εὖ ἔχουσι πολλὴ ἀσφάλεια καὶ οὐδεὶς κίνδυνος διὰ γε τὴν τοῦ σώματος καχεξίαν τοιοῦτόν τι παθεῖν. Καίτοι τῶν γε τοῖς εἰρημένοις ἐναντίων ἕνεκα τί οὐκ ἂν τις νοῦν ἔχων ὑπομείνειεν;

(Ξενοφ. Ἀπομνημον. 3, 12, 5-8)

ἡ χρεια
πολὺ διαφέρει

ἔχειν

ὡς βέλτιστα

ἐπεὶ (ὡς παρατακτικός σύνδεσμος)

μεγάλα

ἀθυμία

αἱ ἐπιστήμαι

ἐκβάλλω

εὖ ἔχω τὸ σῶμα

καίτοι (παρατακτ. ἀντιθ. σύνδεσμος)

ἕνεκα τῶν ἐναντίων τοῖς εἰρημένοις

ἔχων τις νοῦν

ἡ ἀνάγκη, ἡ χρησιμότητα
εἶναι μεγάλο πλεονέκτημα

ὑποκ.: τοὺς ἀνθρώπους

ὅσο τό δυνατό πιά καλά

γιατί

ἐπιθετικός προσδιορισμός οὐστοιχου ἀντικ. βλ. Κεφ. 30

φόβος, μελαγχολία

οἱ γνώσεις

διώχνω

εἶμαι ὑγιής στό σῶμα

καί ὁμως, καί πραγματικά

γιά τὰ ἀντίθετα μ' αὐτά πού ἔχουμε πεί (τή λήθη καί ἀθυμία)

κάποιος μυαλωμένος.

2. Νά μεταφραστούν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ, ἀλλ' ἐν τῷ εὖ τὸ πολὺ.
- β) Πολλῶν χρημάτων κρείττων ὁ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος.
- γ) Γενναῖα δὲ δήπου καλοῦμεν καὶ τῶν ζώων ὅποσα καλὰ καὶ μεγάλα καὶ ὠφέλιμα ὄντα प्राज्ञाῖ ἐστὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.
- δ) Μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ τραφῆναι· ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντροφῶν.
- ε) Οἱ γονεῖς τῶν παίδων ἔνεκα βούλονται ζῆν.
- στ) Δεῖ ὡς μάλιστα εὐμαθεῖς εἶναι τοὺς νέους.
- ζ) Ἦν νικῶμεν, φυλάξασθαι δεῖ τὸ ἐφ' ἀρπαγὴν τραπέσθαι· ὡς ὁ τοῦτο ποιῶν οὐκέτ' ἀνήρ ἐστιν, ἀλλ' ἀχθοφόρος.

κρείττων καλύτερος, ἀνώτερος δήπου βλ. Κεφ. 19

Β'

1. Τά ἀνώμαλα ἐπίθετα **πολύς, μέγας, πρᾶος, σῶς, φροῦδος**

- 2. Ὡς παρατακτικοὶ σύνδεσμοι οἱ: ἐπεὶ, ὥς
- 3. Τό ὥς μέ ὑπερθετικό
- 4. Ὁ προσδιορισμός τῆς αἰτίας

1. Τά πιό συνηθισμένα ἀνώμαλα ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς εἶναι: ὁ **μέγας**, ἡ **μεγάλη**, τό **μέγα** – ὁ **πολύς**, ἡ **πολλή**, τό **πολύ** – ὁ **πρᾶος**, ἡ **πραεῖα**, τό **πρᾶον** (πρᾶοι, πραέων, πραέσι, πραέα), ὁ **σῶς**, ἡ **σῶς**, τό **σῶν** (=ὁ σῶος), ὁ **φροῦδος**, ἡ **φρούδη**, τό **φροῦδον** (=ἄφαντος, φευγάτος).

Τά ἐπίθετα **μέγας** καὶ **πολύς** κλίνονται ὡς ἑξῆς:

Ἄρσεν. μέγας, μεγάλου, μεγάλῳ, μέγαν, μέγα ἢ μεγάλε
μεγάλοι, μεγάλων, μεγάλοις κτλ.

Θηλ. μεγάλη, μεγάλης, μεγάλαι, μεγάλων κτλ.

Οὐδ. μέγα, μεγάλου, μεγάλῳ, μεγάλα κτλ.

Ἄρσεν. πολύς, πολλοῦ, πολλῷ, πολύν, πολύ,
πολλοί, πολλῶν κτλ.

Θηλ. πολλή, πολλῆς, πολλαί, πολλῶν κτλ.

Οὐδ. πολύ, πολλοῦ, πολλῷ, πολλά, πολλῶν κτλ.

2. Ἐκτός ἀπό τό γάρ ὡς **παρατακτικοί αἰτιολογικοί σύνδεσμοι** χρησιμοποιοῦνται καί ὁ ἐπεὶ καί ὁ ὡς (πού εἶναι κυρίως ὑποτακτικοί) στήν ἀρχή περιόδου ἢ ἡμιπεριόδου: *πολύ διαφέρει ὡς βέλτιστα τὸ σῶμα ἔχειν· ἐπεὶ καί ἐν τῷ διανοεῖσθαι ... (= γιατί καί ...)*
3. Τό ἐπίρρημα ὡς μέ ἐπίθετο ἢ ἐπίρρημα ὑπερθετικῷ βαθμοῦ σημαίνει: ὅσο τό δυνατό πιά ... λ.χ.: **ὡς τάχιστα** = ὅσο τό δυνατό πιά γρήγορα.
4. Ἡ **καταχρηστική πρόθεση ἔνεκα** (ἢ ἔνεκεν) συντάσσεται μέ γενική καί δηλώνει **αἰτία ἢ σκοπό**: *τῶν ἀδικημάτων ἔνεκα αὐτοὺς ἀπέκτειναν* (=ἐξαιτίας τῶν ἀδικημ.), *τίνος ἔνεκα ταῦτα λέγω; ἵνα εἰδῇτε ...* (=γιά ποιο σκοπό τά λέω αὐτά; ...)
- Ὁ **προσδιορισμός τῆς αἰτίας** (ἢ **ἀναγκαστικό αἶτιο**) δηλώνεται καί μέ ἄλλους τρόπους:
- μέ **γενική ἢ δοτική ἢ αἰτιατική** ἐπιρρηματική: *ὀργίζεται τῶν ἀδικημάτων, ἀπέθανον λιμῷ* (= ἀπό πείνα), *τί τῆνικαδὲ ἀφίξαι;*
 - μέ ἄλλες προθέσεις: *ἐκ καί γενική, διά καί αἰτιατική, ἐπὶ καί δοτική* κτλ.: *ἐκ τῆς ἐξετάσεως πολλαὶ ἀπέχθεται γεγονάσι, σφάλλονται διὰ τὸ μὴ ὕγιαίνειν τὸ σῶμα, μέγα φρονεῖ ἐπὶ πλούτῳ* (= γιά τά πλούτη του).

- Γ**
1. Νά δοθεῖ ἡ ἔννοια τῶν: ὡς μάλιστα, ὡς βέλτιστα, ὡς ἡδιστα, ὡς πλεῖστα.
 2. Νά σχηματιστεῖ ἡ γενική καί δοτική τοῦ ἐνικοῦ καί πληθυντικοῦ ἀριθμ. καί στά τρία γένη τῶν ἐπιθέτων: *πολύς, μέγας*.
 3. Νά τεθοῦν τά ἐπίθετα *πολύς, μέγας*, στόν κατάλληλο τύπο ἐμπρός ἀπό τίς ἀκόλουθες λέξεις: *χρόνον, ἐργασία, ἀνδράσιν, ἀριθμόν, ἄνθρωποι, ἀθυμία, ἀσφαλείας*.
 4. Νά βρεθοῦν καί νά χαρακτηριστοῦν οἱ ἐπιρρηματικοί (ἐμπρ. ἢ πτωτικοί) προσδιορισμοί:
 - α) Ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος ἐπηνέθη.
 - β) Γενναῖοι διὰ τὴν ἀρετὴν ἐνομίζοντο.
 - γ) Ἐπὶ τοῖς προγόνοις μέγα φρονοῦσι.
 - δ) Ὑπὲρ τῶν γεγεννημένων ὀργίζετο.
 - ε) Τινὲς τῶν στρατιωτῶν ὑπὸ λιμοῦ ἀπώλοντο (= χάθηκαν).
 - στ) Φεῦ τῆς ἀνοίας!

40. Ἀνακεφαλαίωση γ' (Κεφ. 29-39)

Α' ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1. Ἐπίθετα τριτόκλιτα

ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΑ:

εὐθύς, εὐθεῖα, εὐθύ - ἡμῖς, ἡμίσεια, ἡμῖς
ὅ, ἡ δίπληχς, τό δίπληχς

ΣΥΜΦΩΝΟΛΗΚΤΑ:

ΑΦΩΝΟΛΗΚΤΑ	ἅπας, ἅπασα, ἅπαν
	χαοίεις, χαοίεσσα, χαοίεν
	ἄκων, ἄκουσα, ἄκων
ΕΡΡΙΝΟΛ. ΥΓΡΟΛΗΚΤΑ	μέλας, μέλαινα, μέλαν
	ὅ, ἡ εὐδαίμων, τό εὐδαίμων
	ὅ, ἡ ἀπάτωρ, τό ἀπάτωρ
ΣΙΓΜΟΛΗΚΤΑ	ὅ, ἡ ἐπιμελής, τό ἐπιμελής
	ὅ, ἡ συνήθης, τό σύνθηθες

2. Ἐπίθετα ἀνώμαλα: μέγας-μεγάλη-μέγα, πολὺς-πολλή-πολύ κτλ.

3. Ἀόριστος β' ἐνεργητικός καί μέσος: καταλήξεις τοῦ παρατατικού:
ἔλαβον, ἐγενόμην

4. Παθητικός μέλλοντας καί ἀόριστος: λυ-θή-σομαι, ἐ-λύ-θην

5. Μέσος παρακείμενος καί ὑπερσυντέλικος:

ἄφωλονήκτων	ὕγρονήκτων	ἐρρινολήκτων
ἔψευς-μαι	ἡγγελ-μαι	ᾠξιμ-μαι
πέπραγ-μαι		πέφρασ-μαι
γέγραμ-μαι		

6. Ἀττικός ἀναδιπλασιασμός: ἄκ-ήκο-α, ἐλ-ήλυ-θα, ὁμ-ώμο-κα κτλ.

Β' ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

1. Τό κατηγορούμενο: α) συμφωνεῖ μέ τό ὑποκείμενο στήν πτώση
β) εἶναι σέ γενική (γενική κατηγορηματική):
εἰμί τριάκοντα ἐτῶν

2. Τό ἀντικείμενο: α) σέ αἰτιατική: γράφω ἐπιστολήν, κινδυνεύω κίνδυνον κτλ.
 β) σέ γενική: μέμνημαι τῶν φίλων, κήδομαι ἑμαντοῦ κτλ.
 γ) σέ δοτική: ὁμοιος ὁμοίῳ πελάζει, σύνειμι θεοῖς κτλ.
 δ) σέ δύο πλάγιες πτώσεις: λέγω ὑμῖν τήν ἀλήθειαν
3. Ἡ γενική καί ἡ δοτική ὡς ἑτερόπτ. προσδιορισμοί: πολλοί τῶν στρατιωτῶν, τύραννος ἐχθρός ἐλευθερία
 Δοτική προσωπική: εἰσὶν ἡμῖν πολλαί ἐλπίδες

4. Τό εἰδικό ἀπαρέμφατο

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: σέ ρήμ. λεκτικά, δοξαστικά

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ: σέ ρήμ. ἀπρόσωπα: λέγεται, νομίζεται, δοκεῖ κτλ.

5. Τό τελικό ἀπαρέμφατο

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: σέ ρήμ. βουλευτικά, κελευστικά, δυνητικά, ἀπαγορευτικά

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ: σέ ρήμ. ἀπρόσωπα: προσήκει, χρή, δοκεῖ (=φαίνεται καλό), ἀνάγκη ἐστί, εἰκός ἐστι κτλ.

6. Ποιητικό αἷτιο: ἐκολάσθησαν ὑπὸ τῶν ἀδικηθέντων, ταῦτα γέγραπται Θεμιστογένει.

Γ' ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Νά μεταφράσετε καί νά ἀναγνωρίσετε τούς τύπους τοῦ ἄορ. β':
Λέων γηράσας καί οὐ δυνάμενος ἑαυτῷ τροφήν εὑρεῖν παρεγένετο εἰς τι σπηλαῖον καί ἐνταῦθα τὸν νοσοῦντα προσεποιεῖτο. Οὕτω τὰ παραγεγνημένα πρὸς αὐτὸν εἰς ἐπίσκεψιν ζῆα συλλαμβάνων κατήσθιε. Ἀλώπηξ παραγενομένη μακρὰν τοῦ σπηλαίου ἐπυνθάνετο αὐτοῦ πῶς ἔχοι. Ὁ δὲ λέων εἶπεν αὐτῇ «κακῶς» καί ἤρετο τὴν αἰτίαν, δι' ἣν οὐ βούλεται εἰσελθεῖν. Ἡ δὲ ἔφη «ἀλλ' ἔγωγε εἰσῆλθον ἄν, εἰ μὴ ἐώρων πολλῶν εἰσελθόντων-ἵχνη, ἐξελθόντων δὲ οὐδενός».
2. Νά συμπληρώσετε τίς φράσεις μέ τίς λέξεις στόν κατάλληλο τύπο:
 α) ... τοὺς θεούς, ὦ παῖ, μήποτε ἀσεβὲς μηδὲν μηδὲ ἀνόσιον μήτε ... μήτε βουλεύσης. (φοβοῦμαι, ποιῶ)

- β) Ὁ πατήρ τὸν υἱὸν ἵνα ... ἦ, ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων (εἴργω, σώφρων)
- γ) Σωκράτης ... ὑπερέιχε (οἱ ἄλλοι, σοφία)
- δ) Ὑμεῖς ... μετέσχετε καὶ ἐγένεσθε κατὰ πάντα (ἡ εὐτυχία, εὐδαιμονιών)
- ε) Οἱ Πέρσαι ἔλεγον τοὺς ἀχαρίστους δεῖν ... ὥντο γὰρ ... ἔπεσθαι τὴν ἀνασχυρτίαν. (κολάζω, ἡ ἀχαριστία)
- στ) Εἰ βουλόμεθα δίκαιοι ..., δεῖ βοηθεῖν (εἰμί, οἱ σύμμαχοι)
- ζ) Ἡδὺ πᾶσιν ἐστὶ μετὰ τὴν σωτηρίαν (μνήμη, οἱ πόνοι)

3. Νά συνδυαστοῦν σωστά οἱ φράσεις τῆς α' καὶ β' στήλης:

- | | |
|--|---|
| α) Ἡ ψυχὴ οὐ συναποθνήσκει | 1) μὴδὲν ἄδικον ποιεῖτε |
| β) Καταιδούμενοι τὴν ὑμετέραν ψυχὴν | 2) μετὰ τοῦ σώματος |
| γ) Μὴδὲν ἀθυμεῖτε, ὦ ἄνδρες. | 3) λαβεῖν τοὺς πολεμοποιούντας |
| δ) Ἐξεστὶ τῷ πολεμάρχῳ | 4) ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὴν χώραν ἡμῶν ἐληλύθασιν |
| ε) Οὐδεὶς ἠθέλεν ἀπειθεῖν ὁρῶν τὸν βασιλέα | 5) πειθόμενον |
| στ) Ἀγησίλαος οὐκ ἀφίστατο | 6) αὐτῷ ἀρετῆς ἔργα ἦν |
| ζ) Πάντα τὰ πεπραγμένα | 7) τῶν κινδύνων οὐδ' ἐφείδετο χρημάτων |

4. Νά συμπληρώσετε τίς φράσεις μέ τίς λέξεις στήν κανονική σειρά καί στό σωστό τύπο:

- α) Εἰ τὰ σώματα εὖ ἔχετε, ... (εἰμί, ἀσφαλής).
- β) Τὸ ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθὸν οὔτε καλὸν ... (ἡμεῖς, ὥς, εἰμί, ὁμολογῶ).
- γ) Δεῖ ἄγειν τοὺς παῖδας ἐπὶ τὴν ... (λόγος, παραινέσις, καί, ἀρετή).
- ε) Περί τῶν ἀσεβούντων καὶ τῶν ἀμελούντων ... (ἔχω, τις, λέγω, πολὺς)

5. Νά ξαναγραφεῖ τὸ ἀκόλουθο κείμενο μέ ἀλλαγὴ ὅλων τῶν τύπων στόν ἐνικό:

Καὶ ὑμεῖς δὲ οἱ λοχαγοὶ τε καὶ οἱ μετὰ τούτων τεταγμένοι λαβόντες ἀπαγάγετε αὐτοὺς ἔνθα εἵπομεν. Οἱ μὲν δὴ αἰσθόμενοι τὰ πράγματα παρεγένοντό τε καὶ ἐπείσθησαν καὶ συνέλαβον.

41. Ἀπλοί ἄνθρωποι καί τύραννοι

Τό ἔργο τοῦ Ξενοφῶντα «Ἱέρων» εἶναι ἓνας διάλογος ἀνάμεσα στόν Ἱέρωνα, τύραννο τῶν Συρακουσῶν, καί τόν ποιητή Σιμωνίδη τόν Κεῖο, σχετικά μέ τίς διαφορές τῆς ζωῆς ἐνός τυράννου καί ἐνός ιδιώτη.

Α' 1. Εἰ δέ σὺ οἶει ὥς πλείω ἔχων τῶν ιδιωτῶν κτήματα ὁ τύραννος διὰ τοῦτο καὶ πλείω ἂπ' αὐτῶν εὐφραίνεται, οὐδὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, ὦ Σιμωνίδη, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἀθληταὶ οὐχ ὅταν ιδιωτῶν γένωνται κρείττονες, τοῦτ' αὐτοὺς εὐφραίνει, ἀλλ' ὅταν τῶν ἀνταγωνιστῶν ἥττους, τοῦτ' αὐτοὺς ἀνιά, οὕτω καὶ ὁ τύραννος οὐχ ὅταν τῶν ιδιωτῶν πλείω φαίνεται ἔχων, τότε εὐφραίνεται, ἀλλ' ὅταν ἐτέρων τυράννων ἐλάττω ἔχη, τούτῳ λυπείται· τούτους γὰρ ἀνταγωνιστὰς ἡγεῖται αὐτῷ τοῦ πλούτου εἶναι.

Ἀλλὰ μέντοι καὶ πένητας ὄψει οὐχ οὕτως ὀλίγους τῶν ιδιωτῶν ὥς πολλοὺς τῶν τυράννων. Οὐ γὰρ τῷ ἀριθμῷ οὔτε τὰ πολλὰ κρίνεται οὔτε τὰ ὀλίγα, ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις· ὥστε τὰ μὲν ὑπερβάλλοντα τὰ ἱκανὰ πολλὰ ἐστὶ, τὰ δὲ τῶν ἱκανῶν ἐλλείποντα ὀλίγα. Τῷ οὖν τυράννῳ τὰ πολλαπλάσια ἥττον ἱκανὰ ἐστὶν εἰς τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα ἢ τῷ ιδιώτῃ.

(Ξενοφ. Ἱέρων 4,6-8)

πλείω ἢ πλείονα
κρείττονες
ἥττους ἢ ἥττονες
ἐλάττω ἢ ἐλάττονα
ὄψει
ὀλίγους τῶν ιδιωτῶν
τὰ πολλὰ
οὐ τῷ ἀριθμῷ ...
ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις
τὰ ὑπερβάλλοντα τὰ ἱκανὰ
ἐστὶ
τὰ ἐλλείποντα τῶν ἱκανῶν
ἥττον
εἰς τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα

περισσότερα
ἰσχυρότεροι, ἀνώτεροι
πιὸ ἀδύνατοι, κατώτεροι
λιγότερα
μέλλ. τοῦ ρ. ὀρῶ
λίγους ιδιώτες
ὑποκείμ. στό ρ. κρίνεται
ὄχι ἀπὸ τό ποσό ...
ἀλλὰ ἀπὸ τῆ χρησιμότητα
αὐτὰ πού ξεπερνοῦν τὰ ἀρκετά, τὰ
περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ πού ἐπαρκοῦν
θεωρεῖται
τὰ λιγότερα ἀπὸ τὰ ἀρκετά
λιγότερο
σέ σχέση μέ τίς ἀπαραίτητες δαπάνες

2. Νά μεταφραστούν οί έπόμενες φράσεις:

- α) Της άρετης ουδέν κτήμα σεμνότερον ουδέ βεβαιότερόν έστιν.
- β) Άνθρωπος πάντων θηρίων θεοειδέστατος.
- γ) Πολλοί ου τούς ώφελιμωτάτους των λόγων ζητοῦσι αλλά τούς μυθωδεστάτους.
- δ) Έγώ, ώ Ίππια, ουκ άμφισβητώ μη ουχι σέ εΐναι σοφώτερον ή έμέ.
- ε) Ω άνδρες βουλευταί, ει μέν τις ύμων νομίζει πλείονας του καιρου αποθνήσκειν, έννοησάτω ότι όπου πολιτεΐαι μεθίστανται πανταχού ταῦτα γίγνεται.
- στ) Ταῦτη μέν οῦν τη ήμέρα οί Θηβαίοι ήθύμουν, νομίζοντες ουκ έλάττω κακά πεπονθέναι ή πεποιηκέναι.
- ζ) Οί Λακεδαιμόνιοι, ένθεν μέν έξέρχονται, μόνοι εισί, προϊόντες δε και παραλαμβάνοντες τας πόλεις πλείονές τε και δυσμαχώτεροι γίνονται.
- η) Ρῥόν έστι κακώς ποιείν άνθρώπους ή ευ.

μεθίσταμαι = μεταβάλλομαι, αλλάζω

Β'

- 1. Τά παραθετικά των επιθέτων
- 2. Ό β' όρος συγκρίσεως.

- 1. Τά παραθετικά του επιθέτου στην άρχαία γλώσσα έχουν καταλήξεις:
 - για τό συγκριτικό: -τερος, -τέρα, -τερον και
 - για τό υπερθετικό: -τατος, -τάτη, -τατον,
 - νέος, νεώτερος, νεώτατος
 - ξηρός, ξηρότερος, ξηρότατος
 - σαφής, (θ. σαφες -) σαφέστερος, σαφέστατος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Τά παραθετικά των δευτερόκλιτων επιθέτων τελειώνουν σε -ότερος, άν ή προηγούμενη συλλαβή εΐναι μακρόχρονη, και σε -ώτερος, άν ή προηγούμε. συλλαβή εΐναι βραχύχρονη: δικαιοότερος, σοφώτερος.
Μακρόχρονη θεωρεΐται και ή θέσει μακρόχρονη συλλαβή (δηλαδή μέ βραχύχρονο φωνήεν έμπρός από δύο σύμφωνα ή ένα διπλό σύμφωνο): σεμνότερος, ένδοξότερος.

- β) Τά παραθετικά πολλῶν ἐπιθέτων ἔχουν ἄλλες καταλήξεις, ὅπως: 1) τῶν τριτόκλιτων ἐπιθέτων σέ -ων (-ονος) 2) τῶν ἐπιθέτων πένης, ἀπλοῦς κτλ.:

εὐδαιμών, εὐδαιμονέστερος, εὐδαιμονέστατος

πένης, πενέστερος, πενέστατος

ἀπλοῦς, ἀπλούστερος, ἀπλούστατος

ἴδιος, ἰδιαίτερος, ἰδιαίτατος

βλάς, βλακίστερος, βλακίστατος κτλ.

- γ) Τά παραθετικά μερικῶν ἐπιθέτων (πού λέγονται ἀνώμαλα) ἔχουν καταλήξεις γιά τό συγκριτικό στό ἄρσενικό καί θηλ. -ων καί στό οὐδ. -ιον καί γιά τό ὑπερθετικό στό ἄρσεν. -ιστος, στό θηλυκ. -ίστη καί στό οὐδ. -ιστον.

Ἄνωμαλα παραθετικά ἔχουν τά ἀκόλουθα ἐπίθετα:

αἰσχύρος, ὁ ἡ αἰσχίων, τό

αἰσχίον, αἰσχιστος

ἐχθρός, ἐχθίων, ἐχθιστος

καλός, καλλίων, κάλλιστος

ῥάδιος, ῥάων, ῥᾶστος

(θ. ῥα -ίων: ῥάων, ῥα-ιστος:

ῥᾶστος)

ἀγαθός, ἀμείνων, ἄριστος

» βελτίων, βέλτιστος

» κρείττων, κράτιστος

» λῶων, λῶστος

ὀλίγος, μείων, ὀλίγιστος

πολύς, πλείων (γεν. πλείονος ἢ πλέονος), πλεῖστος

ἡδύς, ἡδίων, ἡδιστος

μέγας, μείζων, μέγιστος

ταχύς, θάττων, τάχιστος

(θ. θαχ-ίων: θάττων,

θάχ-ιστος: τάχιστος)

κακός, κακίων, κάκιστος

» χείρων, χεῖριστος

μικρός, μικρότερος, μικρότατος

(ὀμαλά)

μικρός, ἐλάττων, ἐλάχιστος

» ἥττων, μόνο ἐπίρρ. ἥκιστα

Τά ἀνώμαλα συγκριτικά κλίνονται κατά τήν γ' κλίση, λ.χ.:

ὁ, ἡ ἀμείνων, ἀμείνονος κτλ. ἄμεινον, οἱ, αἱ ἀμείνονες, ἀμεινόων,

ἀμεινοσι κτλ. τὸ ἄμεινον, τοῦ ἀμείνονος, τὰ ἀμείνονα κτλ.

ΠΡΟΣΟΧΗ:

Ὑπάρχουν καί δεύτεροι τύποι:

— (τόν, τήν, τά) ἀμείνονα, καί δεύτερος τύπος: (τόν, τήν, τά) ἀμείνω

— (οἱ, αἱ, ὧ) ἀμείνονες καί δεύτερος τύπος: (οἱ, αἱ, ὧ) ἀμείνους

— (τούς, τάς) ἀμείνονας: καί δεύτερος τύπος: (τούς, τάς) ἀμείνους

Ἔτσι λ.χ. πλείονα ἢ πλείω κτήματα, οἱ ἥττονες ἢ ἥττους ἀθληταί.

2. Ὁ β' ὅρος συγκρίσεως, ἐνῶ στά νέα ἑλληνικά ἐκφέρεται μέ ἐμπρόθετο ἢ μέ γενική (βλ. Συντακτικό τῆς Νέας Ἑλλην. σελ. 49), στήν ἀρχαία γλώσσα ἐκφέρεται:

α) μέ γενική συγκριτική: *Κῶρος κρείττων ἦν τῶν ἄλλων παίδων*

β) μέ τό ἡ καί ὁμοιόπρωτα μέ τόν α' ὅρο συγκρίσεως: *γίνεται θάπτον τῷ τυράννῳ ἢ τῷ ιδιώτῃ, καλῶς ἀκούειν* (=νά ἔχεις καλό ὄνομα) *μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλει.*

Ἡ σύγκριση μέ τό ἡ, κατά τό δεύτερο τρόπο, γίνεται κυρίως ὅταν ὁ β' ὅρος συγκρίσεως δέν εἶναι οὐσιαστικό ἀλλά ἄλλη λέξη ἢ φράση.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Ἡ γενική πού συνάπτεται μέ τό ὑπερθετικό δέν εἶναι συγκριτική ἀλλά γενική διαιρετική, γιατί δέν ὑπάρχει σύγκριση, ἀλλά ἡ γενική δείχνει ἕνα σύνολο ἀπό τό ὁποῖο λαμβάνεται ἕνα μέρος ἢ μέρη: *Σωκράτης ἦν σοφώτατος Ἀθηναίων, οὗτοι ἐπιχειροῦσι τοῖς αἰσχίστοις τῶν ἔργων.*

Γ'

1. Νά σχηματιστοῦν τά παραθετικά τῶν ἐπιθέτων στόν ἴδιο τύπο: *χαλεποῦ, ἐπικίνδονοι, ἱκαναῖς, ἀξίαν, λαμπρᾶς, τραχύς, ἐγκρατεῖς, εὐδαίμονας.*
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) *Περσέπολις, μητρόπολις οὐσα τῶν Περσῶν, ... τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον πόλεων ἦν.* (εὐδαίμων ὑπερθ. βαθμ.)
 - β) *Εἰρήνη ἀνθρώποις ... ἐστίν.* (προσφιλὴς ὑπερθ. βαθμ.)
 - γ) *Ἡ ἀρετὴ ἔλεγεν ὕπνος τοῖς ἑμοῖς φίλοις πάρεστιν ... ἢ τοῖς ἀμόχοις.* (ἡδὺς συγκρ. βαθμ.)
 - δ) *Ἐπειδὴ ἡ βοή ... τε ἐγίνετο καὶ ..., Ξενοφῶν ἀναλαβὼν τοὺς ἱππέας παρεβόηθει.* (πολὺς συγκρ. βαθμ., μέγας συγκρ. βαθμ.)
 - ε) *Ἡ τοῦ Μενελάου ἀρχὴ ... ἦν τῆς τοῦ Ἀγαμέμνονος, ... δὲ τῆς τοῦ Ὀδυσσεως.* (μικρὸς συγκρ. βαθμ., μέγας συγκρ. βαθμ.)
3. Νά μεταφερθοῦν στά ἀρχαία ἑλληνικά: α) πῖο φτωχοῦς, β) οἱ πῖο καλοί, γ) τούς πῖο κακοῦς, δ) περισσότεροι, ε) πῖο πολλοὺς, στ) τούς πῖο σοφοῦς, ζ) ὥραιότερες.
4. Νά μεταφραστοῦν: α) ὁ χειρίστος, β) ἡ κρείττων, γ) οἱ αἰσχιστοί, δ) ἡ ἡδίων, ε) οἱ ἀμείνονες, στ) οἱ μείους, ζ) οἱ πλείους.

5. Νά ἀναγνωριστεῖ ὁ πρῶτος καί ὁ β' ὅρος συγκρίσεως στίς φράσεις:
α) *Κῶρος ἦν νεώτερος Ἀρταξέρξου.* β) *Ἐκεῖνον πολὺ μᾶλλον ἢ ἐμὲ ἐπαινεῖς.* γ) *Τὸ φυλάττειν τὰγαθὰ χαλεπώτερον τοῦ κτήσασθαι ἐστίν.* δ) *Κάλλιον ἐμπεσεῖν εἰς κόρακας ἢ κόλακας.* ε) *Πολλὸν χρημάτων κρείττων ὁ παρὰ τοῦ πλῆθους ἔπαινος.*

ἐμπεσεῖν ἄορ. β' τοῦ ρ. **ἐμπίπτω** = πέφτω μέσα.



42. Ἀρετές τοῦ Ἀγισιλάου

Μέ τήν περιζοπή ὁ Ξενοφώντας συνεχίζει τήν παρουσίαση τῶν ἀρετῶν καί τῶν ἰδεῶν τοῦ Ἀγισιλάου. βλ. καί εἰσαγωγ. σημ. στό κείμεν. 33.

Α' 1. Ἀγισίλαος δὲ μείζω συμφορὰν ἔκρινε τὸ γινῶσκοντα ἢ ἀγνοοῦντα ἀμελεῖν τῶν ἀγαθῶν. Μετ' ὀλίγων δέ μοι ἐδόκει ἀνθρώπων οὐ καρτερίαν τὴν ἀρετὴν ἀλλ' εὐπάθειαν νομίζειν· ἐπαινούμενος γοῦν ἔχαιρε μᾶλλον ἢ χρήματα κτώμενος. Ἀλλὰ μὴν ἀνδρείαν γε τὸ πλεόν μετ' εὐβουλίας ἢ μετὰ κινδύνων ἐπεδείκνυτο, καὶ σοφίαν ἔργῳ μᾶλλον ἢ λόγοις ἥσκει. Πραότατός γε μὴν φίλοις ὧν ἐχθροῖς φοβερώτατος ἦν· καὶ πόνοις μάλιστα ἀντέχων ἐταίροις ἡδιστα ὑπεῖκε. Ἐν γε μὴν ταῖς εὐπραξίαις σωφρονεῖν ἐπιστάμενος ἐν τοῖς δεινοῖς εὐθαρσῆς ἐδύνατο εἶναι. Καὶ τῶν ὑπεραύχων καταφρονῶν τῶν μετρίων ταπεινότερος ἦν.

(Ξενοφ. Ἀγισίλαος 11,9-10)

τὸ ἀμελεῖν γινῶσκοντα	τό νά ἀμελεῖ κανεῖς ἐνῷ γνωρίζει (ὑποκ. τινά)
εὐπάθεια	εὐτυχία (πβ. εὐ πάσχω = εὐτυχῶ)
γοῦν	γέ οὖν
εὐβουλία	φρόνηση
ἔργῳ	ἐμπρακτα, μέ ἔργα
ὑπεῖκε ἐταίροις	ὑποχωροῦσε γιά χάρη τῶν συντρόφων του
εὐπραξία	εὐτυχία (πβ. εὐ πράττω = εὐτυχῶ)
ὁ, ἡ εὐθαρσῆς, τὸ -ές	θαρραλέος
ὁ ὑπέραυχος	ὁ πολὺ περήφανος
ὁ μέτριος	ὁ σύμφωνος μέ τό μέτρο, ὁ συνετός

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- Τῷ Εὐαγόρᾳ ἅπαντα ὁσίως καὶ δικαίως πέπρακται.
- Κλέοβις καὶ Βίτων ἐλαύνοντες τὴν ἱερὰν ἄμαξαν μετὰ τῆς μητρὸς εἰς τὸ ἱερὸν κομίζουσι θάπτον τῶν βοῶν.
- Ἐκεῖνος ἐνόμισεν ἀμελέστερον ἔχειν τοὺς Ἀθηναίους περὶ τὸ ἐν τῷ λιμένι ναυτικόν.
- Ἐπίτηδές σε οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὥς ἡδιστα διάγοις.

ε) Μένων οὐδενὸς πολέμιου κατεγέλα.

στ) Δεῖ γράμματα μαθεῖν καὶ μαθόντα νοῦν ἔχειν.

ἀμελῶς ἔχω = ἀμελῶ

Β'

1. Τά παραθετικά τῶν ἐπιρρημάτων
2. Ἡ σημασία τοῦ παρατατικοῦ
3. Περιπτώσεις συγκρίσεως μέ ἢ (ἐπανάλ.).
4. Ἡ παράλειψη τοῦ ὑποκειμένου **τινά ἢ τινάς ἢ ἀνθρώπους** στό ἀπαρέμφατο.

1. Παραθετικά σχηματίζουν ἐκτός ἀπό τὰ ἐπίθετα, ὅπως εἶδαμε, καί μερικά ἐπιρρήματα πού α) ἢ παράγονται ἀπό ἐπίθετα ἢ β) ἔχουν **τοπική καί χρονική** σημασία:

α) (δίκαιος) **δικαίως, δικαιοτέρον, δικαιοτάτα**

(ἡδύς) **ἡδέως, ἡδιον, ἡδιστα**

(καλός) **καλῶς, κάλλιον, κάλλιστα**

Ὅπως βλέπουμε, τό ἐπίρρ. στό θετικό βαθμό σχηματίζεται μέ τήν κατάληξη **-ως** (μέ σπάνιες ἐξαιρέσεις: ἀγαθός-εὖ, ὀλίγος-ὀλίγον ἀντί ὀλίγως, πολύς-πολύ ἢ **μάλα** ἀντί πολλῶς), **στό συγκριτικό** εἶναι τό **οὐδέτερο** τοῦ ἐπιθέτου στόν ἐνικό (**κάλλιον**) καί **στό ὑπερθετικό** τό **οὐδέτερο** τοῦ ἐπιθέτου στόν πληθυντικό ἀριθμό (**κάλλιστα**).

β) **ἄνω-ἄνωτέρω-ἄνωτάτω**

κάτω-κατωτέρω-κατωτάτω

ἐγγύς (= κοντά), **ἐγγυτέρω ἢ ἐγγύτερον, ἐγγυτάτω ἢ ἐγγύτατα**
πάλαι, παλαιότερον, παλαιάτα.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Μερικά ἐπίθετα καί οἱ μετοχές σχηματίζουν παραθετικά περιφραστικά μέ τό ἐπίρρημα **μᾶλλον, μάλιστα** καί τό θετικό: **σοφός-μᾶλλον σοφός** (ὅπως σοφώτερος), **μάλιστα σοφός** (ὅπως σοφώτατος), **συμφέρων-μᾶλλον συμφέρων-μάλιστα συμφέρων.**

2. Ὁ παρατατικός στήν ὀριστική, ὅπως καί στά νέα ἑλληνικά, σημαίνει ὅτι κάτι γίνονταν στό παρελθόν **ἐξακολουθητικά** (καί ὄχι ὅτι κάτι ἐγινε ὅπως στόν ἀόριστο).

Ὁ παρατατικός ἀνάλογα μέ τήν ἰδιαίτερη σημασία του μπορεῖ νά εἶναι:

α) **ἐπαναληπτικός**: *ἐπαινούμενος ἔχαιρε* (πβ. ν.ἐ. τό πρῶί ξυπνοῦσα στίς ἐπτά.)

β) βουλευτικός ή άποπειρατικός· μεταφράζεται: ήθελε νά ... ή προσπαθοῦσε νά, λ.χ.:
 εταίροις ήδιστα υπέκε (= ήθελε νά υποχωρεί ...), έχθροῖς φοβερώτατος ήν (= προσπαθοῦσε νά εἶναι στους έχθρους ...).

3. Καί σ' αυτό τό κεφάλαιο, ὅπως καί στό προηγούμενο, βλέπουμε έκφορά τοῦ β' ὅρου συγκρίσεως μέ ἡ καί ὁμοιόπρωτα μέ τόν α' ὅρο, ἰδίως σέ περιπτώσεις μετοχής, ἐμπρόθετου προσδιορισμοῦ κτλ.
4. Ἡ αἰτιατική τῆς ἀόριστης ἀντωνυμίας τίς (τινός) ὡς ὑποκείμενο γενικό καί ἀόριστο ἑνός ἀπαρεμφάτου συνήθως παραλείπεται:
Ἀγασίλαος ἔκρινε συμφορὰν τὸ ἀμελεῖν τῶν ἀγαθῶν γιγνώσκοντα: τὸ νά παραμελεῖ **κανεῖς** τὰ ἀγαθὰ ...
Ἀδύνατόν ἐστι πονηρόν ὄντα καλοῦς κἀγαθοῦς φίλους κτήσασθαι: νά ἀποκτήσει **κανεῖς** καλοῦς ...
 Στά νέα ἑλληνικά τό ὑποκείμενο αὐτό τοῦ ἀπαρεμφάτου πρέπει νά ἀποδίδεται μέ: **κανεῖς ἢ κάποιος, κάποιος ἢ οἱ ἄνθρωποι**.

Γ

1. Σέ ποιά ἀπό τὰ ἀπαρέμφατα τῶν φράσεων τῆς ἀσκήσεως Α2 παραλείπεται τό ἀόριστο ὑποκείμενο **τινά**;
2. Νά σχηματιστοῦν τὰ παραθετικά τῶν ἐπιρρημάτων: *πολύ, μάλα, πάλαι, ἄνω, κάτω, πρῶτ*.
3. Νά σχηματιστοῦν ἐπιρρήματα στό συγκριτικό βαθμό ἀπό τὰ ἐπίθετα: *ῥοῖος, σεμνός, εὐλαβής, εὐγενής*.
4. Νά γίνει σύγκριση τῶν παραθετικῶν τῶν ἐπιρρημάτων τῆς ἀρχαίας καί τῆς ν.έ. στά παρακάτω ἐπίθετα: *ἐπιεικής, σαφής, γενναῖος, ἀκριβής, βαθύς*.
5. Νά συμπληρώσετε τίς φράσεις μέ τό ἐπίρρημα τοῦ καταλληλότερου ἀπό τὰ δύο ἐπίθετα:
 α) *Οὐδεὶς ... ἐμοῦ ἐβοήθει ὕμιν. (καλός, πρόθυμος συγκρ. βαθμ.)*.
 β) *Ἐγὼ ... σοῦ μακαρίζω ἑμαυτόν. (ἀκριβής, πολὺς, συγκρ. βαθμ.)*.
 γ) *Μὴ γίγνον ... φίλος (ἀγαθός, ταχύς θετ. βαθμ.)*.
 δ) *Θαυμάζω σέ ὡς ... καὶ ... τὴν σαντοῦ συμφορὰν φέρεις. (σαφής, ῥάδιος θετ. βαθμ., ἐπιεικής, πρῶς θετ. βαθμ.)*.
 ε) *.. ἐστιν κλαίειν μετὰ κλαίωντων ἢ χαίρειν μετὰ χαιρόντων. (δίκαιος, ῥάδιος συγκρ.)*
 ἢ μέ τό κατάλληλο ἐπίθετο οὐδέτερου γένους:
 στ) *Ἀναρχίας δὲ ... οὐκ ἔστι κακόν. (μέγας, ἡδύς συγκρ.)*
 ζ) *Ἡ τῆς ἀρετῆς κτήσις πλούτου ... ἐστίν. (ἀγαθός, ῥάδιος συγκρ.)*
6. Ποιές ἀρετές ἀποδίδει ὁ Ξενοφώντας στόν Ἀγασίλαο;

43. Τό τεῖχος τῶν Πελοποννησίων στίς Πλαταιές

Ὁ Θουκυδίδης στό ἔργο του παρουσιάζει τήν ἱστορία τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου ὥς τό 411 π.Χ. Ἡ περικοπή ἀναφέρεται στά γεγονότα τῶν Πλαταιῶν, συμμαχικῆς πόλεως τῶν Ἀθηναίων, ἐναντίον τῆς ὁποίας ἐκστρατεύουν οἱ Πελοποννήσιοι τό τρίτο ἔτος τοῦ πολέμου, τό 429. Ἐπειδή δέν μποροῦν νά τήν κυριεύσουν, κατασκευάζουν τεῖχος γύρω ἀπό τήν πόλη, γιά νά ἀποκλείσουν τοὺς Πλαταιεῖς καί νά τοὺς ἀναγκάσουν νά παραδοθοῦν.

- Α'** 1. Τό δὲ τεῖχος ἦν τῶν Πελοποννησίων τοιόνδε τῇ οἰκοδομῇ-σει. Εἶχε μὲν δύο τοὺς περιβόλους, πρὸς τε Πλαταιῶν καὶ εἴ τις ἔξωθεν ἀπ' Ἀθηνῶν ἐπίοι, διεῖχον δὲ οἱ περίβολοι ἑκκαίδεκα πόδας μάλιστα ἀπ' ἀλλήλων. Τὸ οὖν μεταξὺ τοῦτο, οἱ ἑκκαίδεκα πόδες, τοῖς φύλαξιν οἰκήματα διανενημμένα ὠκοδόμητο, καὶ ἦν συνεχῇ, ὥστε ἐν φαίνεσθαι τεῖχος παχὺ ἐπάλλξεις ἔχον ἀμφοτέρωθεν. Διὰ δέκα δὲ ἐπάλλξεων πύργοι ἦσαν μεγάλοι καὶ ἰσοπλατεῖς τῷ τείχει, διήκοντες εἰς τε τὸ ἔσω μέτωπον αὐτοῦ καὶ οἱ αὐτοὶ καὶ τὸ ἔξω, ὥστε πάροδον μὴ εἶναι παρὰ πύργον, ἀλλὰ δι' αὐτῶν μέσων διῆσαν. Τὰς οὖν νύκτας, ὁπότε χειμῶν εἴη νοτερός, τὰς μὲν ἐπάλλξεις ἀπέλειπον, ἐκ δὲ τῶν πύργων ὄντων δι' ὀλίγου καὶ ἄνωθεν στεγανῶν τὴν φυλακὴν ἐποιοῦντο. Τὸ μὲν οὖν τεῖχος ᾧ περιεφρουροῦντο οἱ Πλαταιεῖς τοιοῦτον ἦν.

(Θουκυδίδης Ἱστορία 3,21)

ἐπίοι (τοῦ ρ. ἐπέρχομαι)	ἐπιτίθεμαι
διέχω	ἀπέχω
ποὺς (ποδός)	βλ. Κεφ. 25
ἑκκαίδεκα μάλιστα	περίπου δεκάξι
διανέμω	μοιράζω (πβ. ν. ἐ. διανομή)
ἀμφοτέρωθεν	καὶ ἀπὸ τίς δύο μεριές
διήκω	ἐκτείνομαι, φτάνω
μέτωπον	πρόσοψη
διῆσαν δι' αὐτῶν μέσων	περνοῦσαν μέσα ἀπὸ αὐτοῦς
νοτερός	βροχερός, ὑγρός (πβ. ν.ἐ. νότισε ὁ τοῖχος)
δι' ὀλίγου ὄντων	πού ἦταν σέ μικρὴ ἀπόσταση ὁ ἕνας ἀπὸ τόν ἄλλο.
περιφρουροῦμαι (-έομαι)	φρουροῦμαι ὁλόγυρα

2. Νά μεταφραστούν οι έπόμενες φράσεις:

- α) Προξενος δέ παρὴν ἔχων ὀπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνήτας δὲ πεντακοσίους.
- β) Γέφυρα ἐπὶ ἑπτὰ ἐξευγμένη πλοίοις.
- γ) Καὶ ἐνταῦθα Κῦρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὀπλίται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους.
- δ) Δυοῖν κακοῖν προκειμένοις τὸ μὴ χεῖρον βέλτιστον.
- ε) Τῇ τρίτῃ καὶ μέχρι τεττάρων ἡμερῶν ἐκαρτέρει θυόμενος.
- στ) Τεταρταῖος ἀφίκετο εἰς Κόρινθον.
- ζ) Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τρεῖς ἢ τετράκις μάχη συνήφθη.

γυμνὸς ἢ γυμνήτης = ἐλαφρὰ ὀπλισμένοις

παράδεισος = κήπος

πελταστής = αὐτὸς ποὺ κρατοῦσε τὴν πέλη, μικρὴ ἀσπίδα

ἀμφὶ = περὶ

Β'

1. Ἀριθμητικά (ἐπίθετα, ἐπιρρήματα, οὐσιαστικά)

1. α) Τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα, ὅπως καὶ στὰ νέα ἑλληνικά εἶναι:

- α) **ἀπόλυτα:** *τρεῖς ἄνθρωποι*
- β) **τακτικά:** *ἡ τρίτη ἡμέρα, ὁ χιλιοστός στρατιώτης*
- γ) **πολλαπλασιαστικά:** *ἄλμα τριπλοῦν*
- δ) **ἀναλογικά:** *δύναμις τριπλασία ἐκείνης*

Ἄλλὰ στὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά ὑπάρχουν ἐπίσης ἀριθμητικά ἐπίθετα **χρονικά**, ποὺ σημαίνουν χρόνο, δηλαδή ποιά μέρα - ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ ἄρχισε - τελειώνει κάποια ἐνέργεια: *ἀφίκετο τριταῖος* (ἔφτασε τὴν τρίτη ἡμέρα ἀπὸ τότε ποὺ ξεκίνησε), *τεταρταῖος πυρετός*.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Στὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά ὑπάρχουν καὶ **ἀριθμητικά ἐπιρρήματα** ποὺ σχηματίζονται ἀπὸ τὸ ἀπόλυτο ἀριθμητικὸ καὶ τὴν κατάληξη **-κίς ἢ -άκις**: *δεκά-κίς, ἐξ-άκις*. Σημαίνουν πόσες φορές ἐπαναλαμβάνεται κάτι. Ἀντιστοιχοῦν στὴν ἐρώτηση: **ποσάκις**; (= πόσες φορές).

Ἐξαίρεση: τῶν ἀριθμητικῶν εἰς (=ένας), δύο, **τρεις**, τὰ ἐπιρρήματα εἶναι: **ἅπαξ** (=μιά φορά), **δῖς** (=δύο φορές), **τρίς** (=τρεις φορές).

- β) Τά ἀπόλυτα ἀριθμητικά ἀπό τό πέντε ὥς τό ἑκατόν εἶναι ἄκλιτα. Ἀπό τό **διακόσιοι** (**διακόσιαι**, **διακόσια**) καί πέρα εἶναι δευτερόκλιτα ἐπίθετα τριγενή καί τρικατάκλητα.

Τά τέσσερα πρῶτα ἀριθμητικά κλίνονται ὡς ἑξῆς:

	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
Ὀν.	εἷς	μία	ἓν	δύο	τρεις	τρία	τέτταρες	τέτταρα				
Γεν.	ἑνός	μιάς	ἑνός	δυοῖν	τριῶν		τεττάρων					
Δοτ.	ἐνί	μιά	ἐνί	δυοῖν	τριοί		τέτταροι					
Αἰτ.	ἕνα	μίαν	ἓν	δύο	τρεις	τρία	τέτταρας	τέτταρα				

- γ) Οἱ σύνθετοι ἀριθμοί ἐκφέρονται στά ἀρχαῖα: ἡ ὅπως στά νέα ἑλληνικά: **ἑκατόν τριάκοντα** ἔξ ἢ **ἑκατόν καί τριάκοντα καί ἔξ**, ἢ (μέ πρόταξη τοῦ μικροτέρου) **ἔξ καί τριάκοντα καί ἑκατόν**. Ἀλλά ἀριθμοί σύνθετοι μέ τό ὀκτώ ἢ τό ἑννέα: **δυοῖν δέοντα εἴκοσι** (=18), **ἑνός δέοντα τριάκοντα** (=29) ἢ οἱ ἀριθμοί 15-19: **πεντεκαίδεκα**, **ἑκκαίδεκα**, **ἑπτακαίδεκα** κτλ.

ΠΡΟΣΟΧΗ: ἑννέα ἄλλα ἑνατος, ἑνάκις, ἑνενήκοντα, ἑνακόσιοι (ἐνώ ν.ἑ.ἑννιακόσιοι).

- δ) **Τά ἀριθμητικά οὐσιαστικά**, ὅπως καί στά νέα ἑλληνικά, εἶναι ἀφηρημένα οὐσιαστικά καί σχηματίζονται μέ τήν κατάληξη **-άς** (**-άδος**) καί εἶναι θηλυκοῦ γένους: (εἷς) **μονάς**, (δύο) **δνάς**, (τρεις) **τριάς**, (ἑπτὰ) **ἐπτάς** ἢ **ἑβδομάς**, (εἴκοσι) **εἰκάς**, (ἑκατόν) **ἑκατοντάς** κτλ.

Γ'

1. Νά σχηματιστοῦν τά ἀριθμητικά ἐπίθετα, ἀπόλυτα, τακτικά, χρονικά, πολλαπλασιαστικά καί ἀναλογικά τῶν ἀριθμῶν: 4,5,6,10.
2. Νά σχηματιστοῦν τά ἀριθμητικά οὐσιαστικά καί ἐπιρρήματα τῶν ἀριθμῶν: 1,2,3,5,20,30,100.
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ παρακάτω φράσεις μέ τά κατάλληλα ἀριθμητικά πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) Οὐχί ... ἀλλά ... καί ... τοῖς Ἀθηναίοις συνεβούλευσεν. (ἐπίρρ. τοῦ εἷς, ἐπίρρ. τοῦ δύο, ἐπίρρ. τοῦ τρεις)
 - β) Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ἔχων ὀπίστας εἰς ... (ἀπόλ. 4.000)

γ) Ἡ τῶν Περσῶν στρατιά ... ἦν τῆς τῶν Ἑλλήνων. (ἀνάλογ. τοῦ 10)

δ) Ἡ πόλις ἐν ... ἡμέραις κατελήφθη. (ἀπολ. τοῦ 3)

ε) ... εἰς Σπάρτην ἀφίκετο. (χρον. τοῦ 3)

στ) Πολλὰι ... στρατιωτῶν ἀφίκοντο. (οὐσ. τοῦ 100)

4. Νά μεταφραστοῦν τὰ παρακάτω ἀριθμητικά:

ἑξάκις, πεντεκαίδεκα, ἑνατος καὶ δέκατος, τρισμῦριοι, εἰκοσάς, δυοῖν
δέοντα πεντήκοντα, ἐνὸς δέοντα εἴκοσι, ἑπταπλοῦς.



44. Οἱ τελευταῖες γραμμές ἀπὸ τὰ «Ἑλληνικά» τοῦ Ξενοφώντα

Ὁ Ξενοφώντας στό τέλος τοῦ ἔργου του «Ἑλληνικά» δίνει τήν εἰκόνα πού ἐπικράτησε στήν Ἑλλάδα μετὰ τή μάχη στή Μαντίνεια, τό 362 π.Χ. Μετὰ τή μάχη αὐτή, στήν ὁποία σκοτώθηκε ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἡ ἡγεμονία τῶν Θηβῶν καταρρέει, ἐνῶ ἡ Ἀθήνα καί ἡ Σπάρτη δέν μποροῦν πιά νά ἐπιβληθοῦν στίς ἄλλες ἑλληνικές πόλεις.

- A'** 1. Τούτων δὲ πραχθέντων τούναντίον ἐγεγένητο οὗ ἐνόμισαν πάντες ἄνθρωποι ἔσεσθαι. Συνεληλυθυίας γάρ σχεδὸν ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος καί ἀντιτεταγμένων, οὐδεῖς ἦν ὅστις οὐκ ᾔετο, εἰ μάχη ἔσοιτο, τοὺς μὲν κρατήσαντας ἄρξιν, τοὺς δὲ κρατηθέντας ὑπηκόους ἔσεσθαι· ὁ δὲ θεὸς οὕτως ἐποίησεν, ὥστε ἀμφοτέρω μὲν τρόπαιον ὡς νενικηκότες ἐστήσαντο, τοὺς δὲ ἱσταμένους οὐδέτεροι ἐκώλυνον, νεκροὺς δὲ ἀμφοτέροι μὲν ὡς νενικηκότες ὑποσπόνδους ἀπέδωσαν, ἀμφοτέροι δὲ ὡς ἡττημένοι ὑποσπόνδους ἀπελάμβανον, νενικηκέναι δὲ φάσκοντες ἑκάτεροι οὔτε χώρα οὔτε πόλει οὔτε ἀρχῇ οὐδέτεροι οὐδὲν πλεονέχοντες ἐφάνησαν ἢ πρὶν τὴν μάχην γενέσθαι· ἀκρισία δὲ καὶ ταραχὴ ἔτι πλείων μετὰ τὴν μάχην ἐγένετο ἢ πρόσθεν ἐν τῇ Ἑλλάδι. Ἐμοὶ μὲν δὴ μέχρι τούτου γραφείσθω· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἴσως ἄλλω μελήσει.

(Ξενοφ. Ἑλληνικά 7,5,26-27)

ἐγεγενήμην (καί ἐγεγόνειν)
συνεληλυθυίας
ἀντιτεταγμένων

οὐδεῖς ἦν ὅστις οὐκ ᾔετο

τὸ τρόπαιον
ἀμφοτέροι, -αι, -α
ἐστήσαντο
οὐδέτερος, οὐδέτερα, οὐδέτερον
ὑποσπονδος, -ος, -ον
ἀπέδωσαν

ἡττώμαι (-άομαι)

ὑπερσυντ. τοῦ ρ. γίγνομαι
μετοχή τοῦ ρ. συνέρχομαι
ὑποκ.: τῶν Ἑλλήνων (ἐνν. ἀπὸ τὸ
τῆς Ἑλλάδος)

δὲν ὑπῆρχε κανεῖς πού δὲ νόμιζε,
ὅλοι νόμιζαν

βλ. Κεφ. 1

καί οἱ δύο μαζί

ἔστησαν

οὔτε ὁ ἓνας οὔτε ὁ ἄλλος ἀπὸ τούς δύο
μέ προστασία σπονδῶν

ἀορ. τοῦ ρ. ἀποδίδωμι = ἐπιστρέφω
κάτι

νικιέμαι

ἐκάτερος, -α, -ον

χώρᾱ ... πόλει ... ἀρχῇ

ἀρχή

οὐδὲν ἐφάνησαν πλέον ἔχοντες

ἀκρισία

μέλει ἄλλω

καθένας ἀπὸ τοὺς δύο

ὡς πρὸς τὴ χώρα τους ... ὡς πρὸς
τὴν πόλιν τους ... κτλ.

δύναμη

ἦταν φανερό ὅτι δὲν πλεονέκτησαν

σύγχυση

φροντίζει ἄλλος

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ παρακάτω φράσεις:

- α) Ἐφοβοῦντο μὴ πολέμοι γινόμενοι ἀπολέσωσι πάντα τὰ πράγματα.
- β) Οὐδέτεροι παρέσχον μοι τὸ ὀφειλόμενον.
- γ) Ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη.
- δ) Ἐπορεύετο σὺν ἡ εἶχε δυνάμει.
- ε) Πρὶν καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφάνη.
- στ) Ὁ καρπὸς τῆς σοφίας οὐποτε διαφθαρήσεται.
- ζ) Πάντες ἐν καλῇ πολιτείᾳ ἐτράφησαν.

τὸ ἄριστον = γυνῆμα

Β'

- 1. Ἀόριστες ἐπιμεριστικὲς ἀντωνυμίες
- 2. Παθητικὸς μέλλοντας καὶ ἀόριστος β'
- 3. Ἐλξη τοῦ ἀναφορικοῦ

1. Οἱ ἀκόλουθες λέξεις λαμβάνονται καὶ ὡς ἐπίθετα καὶ ὡς ἀόριστες ἀντωνυμίες, καὶ λέγονται τότε ἐπιμεριστικὲς ἀντωνυμίες, γιατί δηλώνουν ἐπιμερισμὸ ἐνός συνόλου πού ἀποτελεῖται:

- α) ἀπὸ δύο οὐσιαστικά
 - ἀμφότεροι, ἀμφότεραι, ἀμφότερα (=καὶ οἱ δύο μαζί)
 - ἐκάτερος, ἐκάτερα, ἐκάτερον (=καθένας ἀπὸ τοὺς δύο χωριστά)
 - ἕτερος, -α, -ον (=ἄλλος· λέγεται ὅταν τὸ σύνολο ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο)
 - οὐδέτερος, -α, -ον, μηδέτερος, -α, -ον (=οὔτε ὁ ἓνας οὔτε ὁ ἄλλος ἀπὸ τοὺς δύο, λ.χ. οὐδέτερον γένος = οὔτε ἄρσεν. οὔτε θηλυκό)

β) από περισσότερα ουσιαστικά

- πᾶς, πᾶσα, πᾶν (=καθένας χωρίς ἑξαίρεση· ἄρα πληθ. = ὅλοι. βλ. Κεφ. 38)
- ἕκαστος, ἑκάστη, ἕκαστον (= καθένας)
- ἄλλος,-η,-ο (τό οὐδέτερο χωρίς -ν)
- οὐδείς (οὐδενός), οὐδεμία (οὐδεμιᾶς), οὐδέν (οὐδενός) -μηδεῖς (μηδενός), μηδεμία (-μιᾶς), μηδέν (-νός) (=κανείς)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

α) Ὡς ἐπίθετα λαμβάνονται, ὅταν ἐκφέρονται μέ οὐσιαστικά:
πάντες ἄνθρωποι (ἐπίθετο)
πάντες ἔλεγον (ἀντωνυμία)

β) Ἡ οὐδεῖς-μηδεῖς ἔχει καί πληθ. ἀριθμός: οὐδένες, οὐδένων, οὐδέσι(ν), οὐδένας, (= κανείς, χωρίς ἑξαίρεση)

2. Ὁ παθητικός μέλλοντας καί ὁ παθητ. ἀόριστος μερικῶν ρημάτων (βλ. Κεφ. 35) σχηματίζεται μέ πρόσφυμα **η** ἀντί **θη** (φανήσομαι ἀντί φανθήσομαι καί ἐφάνην ἀντί ἐφάνθην). Αὐτός ὁ παθητ. μέλλοντας καί ὁ παθ. ἀόριστος λέγονται **παθητ. μέλλοντας β'** καί **παθητ. ἀόρ. β'** καί κλίνονται σ' ὅλες τίς ἐγκλίσεις ὅπως καί οἱ πρῶτοι χωρίς τό **θ** (πβ. ν.έ. δόθηκα ἀλλά **χάρηκα**, γράφθηκα καί **γράφηκα** κτλ.). Παθητ. ἀόριστος β': φανῶ, φανείην, φάνηθι, (ῶχι-τι), φανῆναι, φανείς,-εῖσα,-έν.

* Ἄλλοι παθητ. μέλλ. καί ἀόριστοι:

(ἐκ)πλαγήσομαι, (ἐξ)επλάγην	(ἐκ)πλήττομαι
σαπήσομαι, ἐσάπην	σήπομαι (=σαπίζω)
γραφήσομαι, ἐγράφην	γράφομαι
τραφήσομαι, ἐτράφην	τρέφομαι
τραπήσομαι, ἐτράπην	τρέπομαι
κλαπήσομαι, ἐκλάπην	κλέπτομαι
στραφήσομαι, ἐστράφην	στρέφομαι
φθαρήσομαι, ἐφθάρην	φθείρομαι
ἀλλαγήσομαι, ἠλλάγην	ἀλλάττομαι κτλ.

3. Πολλές φορές ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία ἀντί νά βρίσκεται σέ πτώση αἰτιατική, ὅπως θά ἦταν ἡ κανονική σύνταξη, βρίσκεται σέ γενική ἢ δοτική, γιατί καί τό ὄνομα ἡ ἡ ἀντωνυμία στήν ὁποία ἀναφέρεται εἶναι ἐπίσης σέ γενική ἢ δοτική πτώση. Τό συντακτικό αὐτό φαινόμενο λέγεται **ἔλξη τοῦ ἀναφορικοῦ: ἐγεγένητο τοῦναντίον**

οὐ ἐνόμισαν πάντες ἄνθρωποι, ἀντί ἐγεγένητο τοῦναντίον τούτου ὁ ἐνόμισαν πάντες ἄνθρωποι. Στὴν ἔλξη τοῦ ἀναφορικοῦ ἡ δεικτική ἀντωνυμία παραλείπεται καὶ τὸ ἀναφορικό παίρνει τὴν πτώση της. (πβ. ἔλξη στὰ ν.έ.: τιμοῦμε ὅλους ὅσους ἀγωνίστηκαν γιὰ τὴν πατρίδα ἀντί: ὅλους ὅσοι ἀγωνίστηκαν ...)

Γ

1. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τόν κατάλληλο τύπο τῆς ἐπιμεριστικῆς ἀόριστης ἀντωνυμίας πού ὑπάρχει στήν παρένθεση:
 - α) *Δρυὸς πεσούσης ... ἀνὴρ ξυλεύεται.* (πᾶς)
 - β) *Ἐνόμιζε τῶν ἀόπλων ... καταφανῆ εἶναι.* (μηδεῖς)
 - γ) *Ξενοφὼν ... τοῖς λοχαγοῖς παρήγγειλε ταῦτα.* (ἀμφότεροι)
 - δ) *... πολλὰς πόλεις συμμάχους εἶχονεν.* (ἐκάτερος)
 - ε) *... ἀποδόσει μοι τὰ πορθμεῖα;* (πότερος)
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τοὺς κατάλληλους τύπους τῶν ρημάτων πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) *Ταῦτα ἰδόντες πάντες ... (ἐκπλήττομαι παθ. ἀόρ. β')*
 - β) *Τοῦ σώματος ... τὴν ψυχὴν οὐκ ἀποθνήσκειν ἔφη, ἀλλ' ἀπέρχεσθαι εἰς ἄλλον τινὰ βίον. (διαφθείρομαι μετοχ. παθ. ἀορ. β')*
 - γ) *... ταῦθ' ὁμολογηκώς. (φαίνομαι παθ. μέλλ. β')*
 - δ) *Ἐλεγον ὅτι τοῦ ἔργου τούτου οὐδέποτε ... (ἀπαλλάττομαι εὐκτ. παθ. μέλλ. β')*
3. Νά ἀναγνωριστοῦν οἱ παρακάτω τύποι: *τραπέντες, τραφεῖσα, κλαπή-σονται, γραφῆναι, σαπεῖσα.*
4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις στήν πρώτη πλήρη μορφή τους καὶ ἔπειτα μέ ἔλξη τοῦ ἀναφορικοῦ:
 - α) *Σὺν τοῖς θησαυροῖς ... ὁ πατὴρ κατέλιπε.* (ὅς)
 - β) *Τοῦτο ὁμοῖόν ἐστι ... πρότερον ἐλέγομεν.* (ὅς)
 - γ) *Ὅπως ἔσεσθε ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας ... κέκτησθε.* (ὅς)
 - δ) *Ἀξιούμεν ἐμμένειν τοῖς ὅρκοις ... ὠμόσαμεν* (ὅς)
 - ε) *Περὶ ... νυνὶ σκοπεῖτε, οὐδὲν ἔχω εἰπεῖν.* (ὅς)
5. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τόν κατάλληλο τύπο τῶν λέξεων πού δίνονται στό α' ἐν. πρόσ. (τὰ ρήματα) ἢ στήν ὀνομαστική (οἱ ὀνομαστικοὶ τύποι):
 - α) *Μετὰ τὴν ... οἱ πολέμοι τοὺς νεκροὺς ... ἐλάμβανον.* (ὑπόσπονδος, ἦτα)
 - β) *Οὔτοι... νενικηκέναι, ἀλλὰ... πλέον ἔχουσι τῶν(ἦτηθεις, λέγω, οὐδέν)*
 - γ) *Ἐπεὶ δὲ ταῦτα..., ταραχὴ ... ἐν ... τῇ χώρᾳ.* (ἐγενόμην, πᾶσα, ἐπράχθην)
 - δ) *Πρὸς ... ὅσα πράττεις, ὦ φίλε, ... τὸ σῶμά ...* (πᾶν, εἰμί, χρήσιμος)

45. Τό πολιτικό όνειρο τοῦ Ἰσοκράτη

Ὁ Ἰσοκράτης μέ τόν «Παναγυρικό» του ἀποβλέπει στήν ἔνωση ὅλων τῶν Ἑλλήνων καί στήν ἀπόφαση νά ἐκστρατεύσουν κάποτε ἐναντίον τῶν βαρβάρων τῆς Ἀσίας. Ἡ περικοπή εἶναι ἀπό τόν ἐπίλογο τοῦ ἔργου ἀπό ὁποῖο προηγουμένως τονίζεται πόσο ταπεινωτική γιά τοὺς Ἕλληνες εἶναι ἡ εἰρήνη τοῦ Ἀνταλκίδα καί πόσα πλεονεκτήματα προσφέρει στόν Πέρση βασιλιά.

Α' 1. Ὑπὲρ ὧν ἄξιον ὀργίζεσθαι καὶ σκοπεῖν ὅπως τῶν τε γε-
γεννημένων δίκην ληψόμεθα καὶ τὰ μέλλοντα διορθωσόμεθα.
Καὶ γὰρ αἰσχρὸν ἰδίᾳ μὲν τοῖς βαρβάροις οἰκέταις ἀξιούν χρη-
σθαι, δημοσίᾳ δὲ τοσούτους τῶν συμμάχων περιορᾶν δου-
λεύοντας αὐτοῖς, καὶ τοὺς μὲν περὶ τὰ Τρωικὰ γενομένους μιᾶς
γυναικὸς ἀρπασθείσης οὕτως ἅπαντας συνοργισθῆναι τοῖς
ἀδικηθεῖσιν, ὥστε μὴ πρότερον παύσασθαι πολεμοῦντας, πρὶν
τὴν πόλιν τοῦ τολμήσαντος ἐξαμαρτεῖν ἀνάστατον ἐποίησαν,
ἡμᾶς δ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος ὑβριζομένης μηδεμίαν ποιήσασθαι
κοινήν τιμωρίαν, ἐξὸν ἡμῖν εὐχῆς ἄξια διαπράξασθαι. Μόνος
γὰρ οὗτος ὁ πόλεμος εἰρήνης κρείττων ἐστίν, θεωρία μὲν μάλ-
λον ἢ στρατεία προσεοικώς, ἀμφοτέροις δὲ συμφέρων, καὶ τοῖς
ἡσυχίαν ἄγειν καὶ τοῖς πολεμεῖν ἐπιθυμοῦσιν. Ἐξεῖη γὰρ ἂν
τοῖς μὲν ἀδεῶς τὰ σφέτερ' αὐτῶν καρποῦσθαι, τοῖς δ' ἐκ τῶν
ἄλλοτριῶν μεγάλους πλούτους κατακτήσασθαι.

(Ἰσοκρ. Παναγυρικός 181)

ὕπὲρ ὧν
δίκην λαμβάνω τινὸς
καὶ γὰρ
αἰσχρὸν (ἐστι)
οἰκέταις
περιορῶ
δουλεύω τινί
πρὶν τὴν πόλιν ἀνάστατον
ἐποίησαν
ἐξὸν ἡμῖν (τοῦ ρ. ἐξεστι)
θεωρία
προσέοικα
ἀδεῶς (τὸ δέος = ὁ φόβος)
καρποῦμαι (-όμαι)

ἐμπρόθ. προσδ. αἰτίας
τιμωρῶ, ἐκδικεῖμαι γιὰ κάτι
γιατί καί, γιατί ἀληθινά
εἶναι ἄσχημο, εἶναι ντροπὴ
κατηγορούμενο στό ἄντικ. βαρβάροις
ἀδιαφορῶ, ἀφήνω
εἶμαι δούλος σέ κάποιον
πρὶν νά καταστρέψουν τὴν πόλιν ἀπὸ τὰ
θεμέλια
ἐνῶ εἶναι δυνατό σ' ἐμᾶς
γιορταστικὴ ἀποστολὴ
μοιάζω
χωρὶς φόβο (ν.έ. δειλός)
ἀπολαμβάνω

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἀξιούμεν καί τούτους τοὺς συνδίκους εὖνους ἡμῖν εἶναι.
- β) Ἐγὼ παῖς τε ὢν τὰ ἐν παισὶ νομιζόμενα καλὰ δοκῶ κεκαρπῶσθαι.
- γ) Ἴππεύς τις προσήλανε ἰδρῶντι τῷ ἴππῳ.
- δ) Οἱ ἄρχοντες ἐδήλουν τοῖς πολίταις ταῦτα καὶ ἡξίουσαν τοὺς ἀδίκους ζημιῶσθαι.
- ε) Αἰσθόμενοι δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἀντιπέμπτουσι πρέσβεις μετὰ Κόνωνος Ἑρμογένη καὶ Δίωνα καὶ Καλλισθένη καὶ Καλλιμέδοντα.
- στ) Οἱ στρατιῶται ἔκαιον πολλὰ πυρά.
- ζ) Τόνδε τὸν ἄνδρα σοφιστὴν ὀνομάζουσιν.

Β'

- 1. Παραδείγματα συνηρημένων ρημ., κυρίως σέ -όω (ἐπανάλ.).
- 2. Ἀνώμαλα οὐσιαστικά ἑτερογενή καὶ ἑτερόκλιτα
- 3. Κατηγορούμενο τοῦ ἀντικειμένου (ἐπανάλ.).

- 1. Ἀπὸ τὰ ρήματα τῆς ἀρχαίας σέ -όω ὅσα ἔμειναν στή νέα ἑλληνική σχηματίζονται σέ -ώνω:
(ὀρθόω) ὀρθῶ ν.έ. ὀρθώνω,
(ἀξιόω) ἀξιῶ ν.έ. ἀξιώνω,
(δηλόω) δηλῶ ν.έ. δηλώνω
- 2. Ἀπὸ τὰ ἀνώμαλα οὐσιαστικά:
 - α) ὅσα ἔχουν ἄλλο (ἕτερον) γένος στόν ἐνικό καὶ ἄλλο στόν πληθυντικό λέγονται **ἑτερογενή**: ὁ σῖτος - τὰ σῖτα, τό στάδιον - τὰ στάδια καί οἱ στάδιοι (πβ. ν.έ. ὁ πλοῦτος - τὰ πλούτη)
 - β) ὅσα κλίνονται στόν ἕναν ἀριθμό (ἢ σέ κάποιες πτώσεις) σύμφωνα μέ μιὰ κλίση καί στόν ἄλλο ἀριθμό (ἢ σέ ἄλλες πτώσεις) σύμφωνα μέ μιὰ ἄλλη κλίση λέγονται **ἑτερόκλιτα**: τό πῦρ, τοῦ πυρός (γ' κλίση) τὰ πυρά, τῶν πυρῶν, τοῖς πυροῖς (β' κλ.), ἡ γυνή (α' κλίση), τῆς γυναικός, τῇ γυναικί. αἱ γυναῖκες κτλ. (γ' κλίση).

3. "Όπως είδαμε, τό κατηγορούμενο μπορεί νά ἀναφέρεται καί στό ἀντικείμενο ἑνός ρήματος (καί ὄχι μόνο στό ὑποκείμενό του): αἰσχρόν (ἐστί) ἀζιοῦν χρῆσθαι τοῖς βαρβάροις οἰκέταις (= νά χρησιμοποιοῦν τούς βαρβάρους ὡς δούλους), ἐποίησαν τήν πόλιν τοῦ τολμήσαντος ἀνάστατον (= ἔκαναν τήν πόλη ... νά γίνει ἐρείπια).
(Στή μετάφραση χρησιμοποιοῦμε τό ὥς ἢ νά εἶναι, νά γίνει.)
"Αν ἡ ἐνεργητική σύνταξη γίνει παθητική, φαίνεται τό κατηγορούμενο σαφέστερα: ἐποίησαν τήν πόλιν ἀνάστατον ἢ ἡ πόλις ἐγένετο ἀνάστατος.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Σ' ἕνα κείμενο μέ πολλά ἀπαρέμφата, μετοχές, ἀπρόσωπα ρήματα κτλ. πρέπει νά βροῖσκουμε πρῶτα τά ὑποκείμενα καί ὕστερα τά ἀντικείμενα τῶν ρημάτων, ἀπαρεμμάτων κτλ.

Ἐπίσης ἀποφεύγουμε τή σύγχυση στή μετάφραση, ἂν βάλουμε τίς λέξεις στή φυσική τους σειρᾶ, λ.χ. αἰσχρόν (ἐστί) ἀζιοῦν χρῆσθαι τοῖς βαρβάροις οἰκέταις, δημοσίᾳ δέ περιορᾶν τοσοῦτους τῶν συμμάχων δουλεύοντας αὐτοῖς (= τοῖς βαρβάροις), καί τούς γενομένους περὶ τὰ Τρωικά (αἰσχρόν ἐστί) σνονοργισθῆναι ἅπαντας τοῖς ἀδικηθεῖσιν μιᾶς γυναικὸς ἀρπασθείσης, ἡμᾶς δέ (αἰσχρόν ἐστί) μηδεμίαν ποιήσασθαι τιμωρίαν ὅλης τῆς Ἑλλάδος ὕβριζομένης.

Γ

1. Νά σχηματιστεῖ ὁ ἐνικός ἀριθμός τῶν παρακάτω οὐσιαστικῶν: τὰ λύχνα, τὰ σῖτα, τὰ δεσμά, οἱ στάδιοι.
2. Τί παρατηρεῖτε στά παρακάτω οὐσιαστικά:
τῷ πυρὶ - τοῖς πυροῖς, ἡ γυνή - ταῖς γυναιξί
τὸν Θαλῆν - τοῦ Θάλητος, ὁ υἱός - οἱ υἱεῖς,
τοῦ ὄνειρου - τὰ ὄνειρα, τοῦ Οἰδίποδος - τοῦ Οἰδίου.
3. Νά γίνει λεπτομερὴς σύνταξη τῶν παρακάτω φράσεων:
α) Τοὺς ιδιώτας χρῆ ἑαυτοὺς παρέχειν εὐπειθεῖς τοῖς ἄρχουσιν.
β) Τὰ τέκνα τοὺς γονεῖς σοφοὺς νομίζουσιν.
γ) Πάντων δεσπότην ἑαυτὸν πεποίηκεν.
δ) Δαρεῖος Κῦρον στρατηγὸν ἀπέδειξε πάντων, ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδῖον ἀθροίζονται.
4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς λέξεις τῆς ἀρχαίας πού δίνονται στή ν.έ.:
α) Οὐκ ἄξιον ἡμῖν ... ἀλλὰ σκοπεῖν ὅπως τὰ μέλλοντα
(νά ὀργιζόμαστε, θά διορθώσουμε).
β) Αἰσχρόν ἐστί ... τῶν συμμάχων ... τοῖς βαρβάροις, (τόσο πολλοί, νά εἶναι δούλοι) ἡμᾶς δέ τοῖς βαρβάροις ... χρῆσθαι. (δούλους)

- γ) Οὔτος ὁ πόλεμός ἐστι κρείττων ... , ... δὲ μᾶλλον θεωρία ... (ἀπὸ εἰρήνῃ, μοιάζει, παρὰ μὲ ἐκστρατεία)
- δ) Ἐξεστι ... τὰ σφέτερ' αὐτῶν ... , τὰ δὲ τῶν ... λαμβάνειν νικηταὶ γάρ ... (σὲ ὅλους, χωρὶς φόβο, νὰ ἀπολαμβάνουν, ἐχθρῶν, εἶναι)
5. Ποιῆς εἶναι οἱ βασικὲς ιδέες τοῦ Ἰσοκράτη στό ἀπόσπασμα καὶ πῶς τίς δικαιολογεῖτε;



46. Ἐκκλησιῇ γιά τή σωτηρία τῶν Λακεδαιμονίων

Στή διάρκεια τοῦ κινδύνου πού ἀπειλῆσε τή Σπάρτη, ὅταν οἱ Θηβαῖοι μέ τό στρατό τους πλησίασαν ἔξω ἀπ' αὐτήν, ἔφτασαν στήν Ἀθήνα ἀντιπρόσωποι τῶν Σπαρτιατῶν καί τῶν ἄλλων Πελοποννησίων, γιά νά ζητήσουν βοήθεια (βλ. εἰσαγ. σημ. κεμ. 26).

Ἡ περικοπή ἀποτελεῖ μέρος ἀπό τό λόγο τοῦ Προκλή, ἀντιπροσώπου ἀπό τό Φλειούντα τῆς Πελοποννήσου, πρὸς τήν Ἐκκλησίαν τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων.

Α' 1. Ἐγὼ δέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρόσθεν μὲν ἀκούων ἐξήλουν τήνδε τὴν πόλιν, ὅτι πάντας, καὶ τοὺς ἀδικουμένους καὶ τοὺς φοβουμένους ἐνθάδε καταφεύγοντας, ἐπικουρίας ἤκουον τυγχάνειν· νῦν δ' οὐκέτ' ἀκούω, ἀλλ' αὐτὸς ἤδη παρὼν ὄρω Λακεδαιμονίους τοὺς ὀνομαστοτάτους πρὸς ὑμᾶς τε ἤκοντας καὶ δεομένους αὖ ὑμῶν ἐπικουρῆσαι. Ὅρω δὲ καὶ Θηβαίους, οἳ τότε οὐκ ἔπεισαν Λακεδαιμονίους ἐξανδραποδίσασθαι ὑμᾶς, νῦν δεομένους ὑμῶν περιδεῖν ἀπολομένους τοὺς σώσάντας ὑμᾶς. Τῶν μὲν οὖν ὑμετέρων προγόνων καλὸν λέγεται, ὅτε τοὺς Ἀργείων τελευτήσαντας ἐπὶ τῇ Καδμεΐᾳ οὐκ εἶσαν ἀτάφους γενέσθαι· ὑμῖν δὲ πολὺ κάλλιον ἂν γένοιτο, εἰ τοὺς ἔτι ζῶντας Λακεδαιμονίων μῆτε ὑβρισθῆναι μῆτε ἀπολέσθαι ἐάσαίτε.

(Ξεν. Ἑλλην. 6, 5, 45 - 46)

ἐξήλουν τοῦ ρ. ζηλῶ (-όω)

ὅτι ἤκουον...

πάντας

τυγχάνω ἐπικουρίας

ἐπικουρῶ (-έω)

ἐξανδραποδίζομαι

περιδεῖν

ἀπολομένους

ἡ Καδμεΐα

εἶσαν

ζηλεύω, θαυμάζω

αἰτιολ. πρόταση

ὑποκ. στό τυγχάνειν

πετυχαίνω, βρίσκω βοήθεια

βοηθῶ (ν. ἐ. ἐπικουρικός)

ὑποδοιγλώνω

ἀπαρ. β' ἄορ. τοῦ ρ. περιορῶ (βλ. Κεφ. 45)

μετ. ἄορ. β' τοῦ ρ. ἀπόλλυμαι =

χάνομαι, καταστρέφομαι

ἡ ἀκρόπολις τῶν Θηβῶν

ἀόρ. τοῦ ρ. ἐῶ (ἐάω) = ἀφήνω

2. Νά μεταφραστούν οι επόμενες φράσεις:

- α) Φαρνάβαζος καὶ Κόνων περιπλέοντες καὶ τὰς νήσους καὶ τὰς ἐπιθαλαττιδίας πόλεις τοὺς τε Λακωνικοὺς ἄρμους ἐξήλυνον καὶ παρεμυθοῦντο τὰς πόλεις, ὥς οὔτε ἀκροπόλεις ἐντειχοῖεν ἐάσοιεν τε αὐτονόμους.
- β) Ἐκ τοῦ τείχους ἐκθέοντες πολλάκις ἐνέβαλον εἰς τὸ ὄρυγμα καὶ ξύλα καὶ λίθους.
- γ) Κτησίας ὁ ἰατρὸς ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι.
- δ) Καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες, ἐβόων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ ἀλλ' ἐν τάξει ἔπεσθαι.
- ε) Οὗτοι ἐκθέοντας τοὺς σφῆκας πειρῶνται θηρᾶν.
- στ) Τοῦτο ἔτι ἐδέοντο μαθεῖν.
- ζ) Ἀγαμέμνων δ' εἰς τὴν Ἀσίαν ἐξέπλει θύσας εἴλε Τροίαν.
- η) Διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ῥεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός.

ἄρμους = διοικητής

ἐκθέω = τρέχω

εἴλε: ἀορ. β' τοῦ ῥ. αἴρω = κυριεύω

Β'

- 1. Συνηρημένα ῥήματα σέ -έω μέ μονοσύλλαβο θέμα
- 2. Συνηρημένα ῥήματα σέ -άω μέ ε, ι, ρ πρίν ἀπό τό α.
Παραδείγματα κλίσεως ἄλλων συνηρημένων ῥημάτων (ἐπανάλ.)

- 1. Τά συνηρημένα ῥήματα σέ -έω μέ μονοσύλλαβο θέμα (λ.χ. **δέ-ω**, **δέ-ομαι**, **πλέ-ω**, **πνέ-ω**, **ῥέ-ω**, **θέ-ω** (= τρέχω), **χέ-ω** (= χύνω) κ.ἄ.) συναιρούνται μόνο ὅταν μετά τό χαρακτήρα ε ἀκολουθεῖ ε ἢ ει: (δέομαι) - **δέομαι** (ὄχι δοῦμαι), (δέετε) - **δεῖτε**
πλέω, πλεῖς, πλεῖ, πλέομεν, πλεῖτε, πλέουσι

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Ἐκτός ἀπό τό ρ. **δέω** (= ἔχω ἀνάγκη) ποῦ κλίνεται: **δέω**, **δεῖς**, **δεῖ**, **δέομεν** κτλ. ὑπάρχει καί τό ῥήμα **δέω** (= δένω) ποῦ συναιρούται σέ ὅλους τοὺς τύπους: **δῶ**, **δεῖς** **δεῖ**, **δοῦμεν** κτλ.

- 2. Στά συνηρημένα ῥήματα σέ -άω στά ὅποια πρίν ἀπό τό χαρακτήρα α ὑπάρχει ε, ι ἢ ρ, λ.χ. (ἐάω) **ἐῶ**, (ἰάομαι) **ἰῶμαι** (= θεραπεύω), (θηράω) **θηρῶ** (= κυνηγῶ) στοὺς χρόνους μέλλοντα, ἀόριστο καί παρακείμενο κτλ. τό α δέν τρέπεται σέ **η**, ὅπως στά ἄλλα συνηρη-

μένα ρήματα, αλλά σέ **α μακρό: ἔω - ἔασω - εἶσα, ἰῶμαι - ἰάσομαι - ἰάθην, θηρῶ - θηράσω - τεθήρακα.**

Γ'

1. Νά σχηματιστεῖ τό β' καί γ' ἐνικό πρόσ. τοῦ ἔνεστ. τῶν ρημάτων:
ῥέω, θέω, δέομαι, ἐκπνέω, νέω (= κολυμπῶ), χέω..
2. Νά σχηματιστοῦν ὁ μέλλοντας καί ὁ ἀόριστος στό α' ἐνικό πρόσ. τῶν ρημάτων:
ἀποσπῶ, μειδιῶ, διαπερῶ, ἰῶμαι, θηρῶμαι, ἀκροῶμαι.
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους τῶν ρημάτων τῶν ὁποίων δίνεται μόνο ὁ χρόνος τους:
α) *Ἡράκλειτος λέγει ὅτι πάντα ... καί οὐδέν μένει τὸ αὐτό. (ῥέω, ἔνεστ.)*
β) *Ἐπεὶ ἀδύνατον ἦν... ἐκ τοῦ λιμένος, ἐδόκει ἡμῖν κατακαῦσαι τὰ πλοῖα καί ... ἀνά τὴν χώραν. (διεκπλέω, ἔνεστ., ἐκθέω, ἔνεστ.)*
γ) *Ὑμεῖς ...νῦν πολλῶν χρημάτων. (δέομαι, ἔνεστ.)*
δ) *Ἡδὺ μοί ἐστι ... ἐν τῇ θαλάττῃ. (νέω, ἔνεστ.)*
ε) *Ὅπου γάρ ἂν ὦ ... βοηθῆσαι ὑμῖν (πειρῶμαι, μέλλ.)*
στ) *Μετὰ δὲ ταῦτα Χαβρίας ... εἰς Κύπρον, ἔδει γάρ ...Εὐαγόρα. (ἐκπλέω, παρσάτ., βοηθῶ ἔνεστ.)*
ζ) *Ὁ μὲν ταῦτ' εἶπεν, οἱ δὲ πάντες ... παραγγέλλειν, ὅ,τι ἂν ... (ἀναβοῶ, ἀόρ., δέω, ἔνεστ.).*
4. Ἡ πρώτη ἡμιπερίοδος τοῦ ἀποσπάσματος νά ξαναγραφῇ μέ ἀλλαγές ὅλων τῶν τύπων ἀπὸ τὸν ἐνικό στόν πληθυντικό καί τὸ ἀντίστροφο.
5. "Ὅσα λέγονται στὴν α' ἡμιπερίοδο τοῦ ἀποσπάσματος ἀναφέρονται σέ γεγονότα ἢ εἶναι ἀπλῶς μιά εὐνόητη ἐπινόηση τοῦ ρήτορα;

47. Ὁ Μέγας Βασίλειος πρὸς τοὺς νέους

Ὁ Μέγας Βασίλειος, πού γεννήθηκε στὴ Νεοκαισάρεια τὸ 330 καὶ πέθανε στὴν Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας τὸ 379 μ.Χ. ὅπου καὶ ἔγινε ἐπίσκοπος, δὲν ἦταν μόνο μέγας ἱεράρχης ἀλλὰ καὶ ἀξιόλογος συγγραφέας. Ἀπὸ τὰ ἔργα του μέ ποικίλο περιεχόμενο, ἠθικό, δογματικό, παιδαγωγικό κτλ. εἶναι καὶ ἡ πραγματεία του «Πρὸς τοὺς νέους ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων», μιὰ ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς ἀνεμφοῦς του πού περιέχει παιδαγωγικὲς ὁδηγίες γιὰ τὴν ἐπωφελέστερη μελέτῃ τῶν συγγραμμάτων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων.

Α' 1. Ῥητόρων δὲ τὴν περὶ τὸ ψεύδεσθαι τέχνην οὐ μιμησόμεθα. Ἄλλ' ἐκεῖνα αὐτῶν μᾶλλον ἀποδεξόμεθα, ἐν οἷς ἀρετὴν ἐπῆνεσαν ἢ πονηρίαν διέβαλον. Ὡς γὰρ τῶν ἀνθέων τοῖς μὲν λοιποῖς ἄχρι τῆς εὐωδίας ἢ τῆς χρῶας ἐστὶν ἡ ἀπόλαυσις, ταῖς μελίτταις δ' ἄρα καὶ μέλι λαμβάνειν ἀπ' αὐτῶν ὑπάρχει, οὕτω δὴ κἀνταῦθα τοῖς μὴ τὸ ἡδὺ καὶ ἐπίχαρι μόνον τῶν τοιοῦτων λόγων διώκουσιν ἔστι τινὰ καὶ ὠφέλειαν ἀπ' αὐτῶν εἰς τὴν ψυχὴν ἀποθέσθαι.

Κατὰ πᾶσαν δὴ οὖν τῶν μελιττῶν τὴν εἰκόνα τῶν λόγων ἡμῖν μεθεκτέον. Ἐκεῖναί τε γὰρ οὔτε ἅπασι τοῖς ἄνθεσι παρὰ πλησίως ἐπέρχονται, οὔτε μὴν οἷς ἂν ἐπιπῶσιν ὅλα φέρειν ἐπιχειροῦσιν, ἀλλ' ὅσον αὐτῶν ἐπιτήδειον πρὸς τὴν ἐργασίαν λαβοῦσαι, τὸ λοιπὸν χαίρειν ἀφῆκαν· ἡμεῖς τε, ἢν σωφρονῶμεν, ὅσον οἰκεῖον ἡμῖν συγγενὲς τῇ ἀληθείᾳ παρ' αὐτῶν κομίσμενοι, ὑπερβησόμεθα τὸ λειπόμενον.

(Μ. Βασιλείου, Πρὸς τοὺς νέους
ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων 4)

Ῥητόρων δὲ ...,

ἐν οἷς

ἡ σειρὰ τῶν λέξεων:

ἄχρι

ἡ χρῶα

ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: τὴν περὶ τὸ ψεύδεσθαι
τέχνην (τῶν) ρητόρων

στὰ ὁποῖα

Ὡς γὰρ τοῖς λοιποῖς ἡ ἀπόλαυσις τῶν ἀνθέων
ἐστὶν (μόνον) ἄχρι τῆς εὐωδίας

= μέχρι (καταχρηστικὲς προθέσεις, δηλαδή
προθέσεις πού χρησιμοποιοῦνται μόνο μέ
ὀνόματα καὶ ὄχι καὶ σὲ σύνθεσι, ὅπως οἱ κύ-
ριες προθέσεις).

τὸ χρῶμα

δ' ἄρα
ὕπάρχει λαμβάνειν
τοῖς μὴ

διώκω
ἀποθέσθαι ἀπαρ. ἀορ. β'
τοῦ ρ. ἀποτίθεμαι:
μεθεκτέον ἡμῖν τῶν λόγων

ἐπιπτῶσιν ὑποτ. ἀορ. β'
τοῦ ρ. ἐπιπέτομαι:

ἐπιτήδειον
χαίρειν ἀφίημι τι

ὑπερβησόμεθα μέλλ. τοῦ ρ. ὑπερβαίνω
τὸ λειπόμενον

ὅπως εἶναι γνωστό
μποροῦν νά παίρνουν
ἢ σειρά τῶν λέξεων: τοῖς μὴ διώκουσι τὸ ἡδύ
καὶ ἐπίχαρι μόνον...
ἐπιδιώκω, ζητῶ

βάζω κάτω, ἀφήνω
πρέπει νά μετέχουμε στοὺς λόγους (νά μελε-
τοῦμε τοὺς λόγους τῶν ρητόρων).

πετῶ πάνω ἀπὸ κάτι (ἴδιο θέμα: πτηνόν, πτε-
ρόν)
κατάλληλο, χρήσιμο
ἀφήνω κάτι νά πάει στο καλὸ, ἀδιαφορῶ γιὰ
κάτι

θα παραβλέψουμε τὸ ὑπόλοιπο

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- Τισσαφέρνης οὐδὲ τὸν Ξένιον Δία ἠδέσθη, ἀλλὰ Κλέαρχον, ξένον ὄντα, καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγούς ἑξαπατήσας ἐφόνευσεν.
- Οὐκ ἐπαινέσομαι τοὺς λέγοντας ψεῦδη, κἂν δεινοὶ ῥήτορες ᾦσιν.
- Στρατιῶταί τινες σπασάμενοι τὰ ξίφη τοῖς ἐναντίοις ἐπετίθεντο.
- Προμηθεὺς πολλὰ ἔτη ἐπὶ τοῦ ὄρους Καυκάσου ἐδέδετο.
- Ῥαδίως πλευσόμεθα ἐπὶ Κέρκυραν, ὅσον χρόνον ἐνταῦθα ἐσόμεθα.

Β'

1. Συνηρημένα ρήματα ἀνώμαλα
2. Ἡ σημασία τοῦ μέλλοντα στήν ὀριστική
3. Ἡ κράση

1. Μερικά ρήματα συνηρημένα παρουσιάζουν διαφορές ἀνωμαλίες στο σχηματισμὸ τοῦ μέλλοντα, ἀορ. κτλ.:

- | | |
|---------------------------------|-------------------------------|
| α) ἐπαινῶ (-έω) | ἐπαινέσομαι, ἐπῆνεσα, ἐπῆνεκα |
| αἰρούμαι (-έομαι) (= ἐκλέγομαι) | αἰρεθήσομαι, ἤρεθην, (ἤρημαι) |
| δοῦμαι (δέομαι) (= δένομαι) | δεθήσομαι, ἐδέθην, δέδεμαι |

αἰδοῦμαι (-έομαι) (= ντρέπομαι)	αἰδέσομαι, ἠδεσάμην, ἠδέσθην, ἠδε- ομαι
σπῶ (σπάω) (= ἔλκω)	σπάσω, ἔσπασα, ἔσπακα
χαλῶ (-άω) (= χαλαρώνω)	χαλάσω, ἐχάλασα
γελῶ (-άω)	γελάσομαι, ἐγέλασα, γεγέλακα
δρῶ (δράω)	δράσω, ἔδρασα, δέδρακα

Δηλαδή πολλά ρήματα δέν ἐκτείνουν τό ε ἢ α τοῦ χαρακτ. σέ η.

β) χέω (= χύνω)	χέω, ἔχεα, κέχυκα
τελῶ (-έω) (= ἐκτελῶ)	τελῶ, ἐτέλεσα, τετέλεκα
καλῶ (-έω)	καλῶ, ἐκάλεσα, κέκληκα
ἀκούω	ἀκούσομαι, ἤκουσα, ἀκήκοα
πλέω	πλεύσομαι ἢ πλευσοῦμαι, ἔπλευσα, πέπλευκα
πνέω	πνεύσομαι ἢ πνευσοῦμαι, ἔπνευσα, πέπνευκα

Δηλαδή ἔχουν μέλλοντα ὅμοιο μέ ἐνεστώτα ἢ (ἐνῶ εἶναι ἐνεργη-
τικά) ἔχουν μέλλοντα μέσης φωνῆς κτλ.

2. Ὁ μέλλοντας στήν ὀριστική σημαίνει ὅτι αὐτό πού δηλώνει τό ρῆμα θά γίνει στό μέλλον ἢ συνοπτικά ἢ ἐξακολουθητικά (ἐνῶ στά ν. ἔ. ὑπάρχουν δύο τύποι τοῦ μέλλοντα: θά γράψω, θά γράφω). Ἀλλά ἐπίσης σημαίνει:

- α) **Προστακτική εὐγενική:** *ὥς οὖν ποιήσετε* (= ἔτσι λοιπόν θά κάνετε = κάνετε) (πβ. ν.ἔ. μετά τό σχολεῖο, **θά ῥθεῖς** ἀμέσως σπῖτι = νά ῥθεῖς).
- β) **Αὐτό πού πρέπει νά γίνει:** *πότερον οὖν πρὸς ἐκείνον τὸν λόγον ποιήσομαι ἢ πρὸς σέ;* (= πρὸς ἐκείνον ἢ πρὸς ἐσένα πρέπει νά μιλήσω;), *οὐ μνησόμεθα τὴν περὶ τὸ ψεῦδεσθαι τέχνην* (= δέν πρέπει νά μιμηθοῦμε...), (πβ. ν.ἔ. Πέζ μου **τί θά κάνω**, ἂν δέν τόν βρῶ ἐκεῖ (= τί πρέπει νά κάνω)).
- γ) **Κάτι πού συμβαίνει πάντοτε, στό παρόν, στό παρελθόν, στό μέλλον (γνωμικός μέλλοντας):** *οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτελεῖ* (= κανένας ἄνθρωπος πού κάνει ἀδικίες δέν μπορεῖ νά μὴν τιμωρηθεῖ = κάθε ἄνθρωπος πού ἀδικεῖ τιμωρεῖται) (πβ. ν.ἔ. ὁποῖος σπείρει **θά θερίσει**)

3. **Κράση** λέγεται ἡ συγχώνευση τοῦ τελικοῦ φωνήεντος ἢ διφθογγου μιᾶς λέξεως, μέ τό ἀρχικό φωνήεν ἢ τόν ἀρχικό δίφθογγο τῆς ἐπόμενης λέξεως: *καί ἄν - κᾶν, ἐγὼ οἶμαι - ἐγῶμαι.*

Πάνω στό φωνήεν πού προκύπτει ἀπὸ τὴν κράση γράφεται ἡ **κορωνίδα** (´) ἢ (ἂν ἡ πρώτη λέξη ἀποτελεῖται μόνο ἀπὸ ἓνα φωνήεν ἢ δίφθογγο μέ δασεῖα) ἡ **δασεῖα**: *μέντοι ἄν - μεντᾶν, οὐ ἔνεκα - οὐνεκα, τοῦ ἀνδρός - τάνδρός, ἐγὼ οἶδα - ἐγῶδα, τὸ ἔργον - τοῦργον, καὶ ἐνταῦθα - κᾶνταῦθα, καὶ εἶτα - κᾶτα, καὶ ὅπως - χῶπως, τὰ ἔτερα - θᾶτερα, ὁ ἀνὴρ - ἀνήρ.*

Στήν κράση

- α) Χάνεται ὁ τόνος τῆς πρώτης λέξεως καί τό πνεῦμα τῆς δεύτερης.
 β) Ἄν ἡ δεύτερη λέξη ἔχει γιώτα, διατηρεῖται, ἄν ἔχει ἡ πρώτη, χάνεται.
 γ) Τό φιλό τῆς πρώτης λέξεως (κ, π, τ) τρέπεται σέ δασύ (χ, φ, θ), ἄν ἡ δεύτερη λέξη παίρνει δασεία.

Γ

1. Ποιές ἀνωμαλίες παρατηρεῖτε στό σχηματισμό τῶν ρηματικῶν τύπων:
αἰρεθήσομαι, δέδεκα, ἔχειν, αἰδέσομαι, ἐγέλασα, σπάσον, τελέσαι, δράσω;
2. Νά γίνει κράση στίς παρακάτω λέξεις:

καί ἐνταῦθα	καί ἐκεῖνο	καί ἐγώ	ὁ ἄνθρωπος
καί εἶτα	τὸ ἱμάτιον	ἐγὼ οἶμαι	τά ἄλλα
τὸ ἔργον	πρὸ ἔργου	τὸ ἔτερον	ὦ ἀγαθὲ
οὗ ἕνεκα	καὶ ὅπως	τὸ ἐλάχιστον	ἦ ἐγὼ
3. Ποιά ἡ σημασία τοῦ μέλλοντα τῆς ὀριστικῆς στίς παρακάτω φράσεις;
α) Ἀξομεν αὐτοὺς εἰς πεδίον, ἔνθα τὰ ἐπιτήδεια ἔξουσιν.
β) Ἄν ἐκεῖνα Φίλιππος λάβῃ, τίς αὐτόν κωλύσει δεῦρο βαδίζειν;
γ) Οὐ βοηθήσετε τοῖς συμμάχοις;
4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τοὺς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
α) Ὅσοι δὲ ... ἐκοιμῶντο, εἰσεδύνοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ ἱμάντες καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπῆγνυτο. (ὑποδοῦμαι μετ. παρσκ.)
β) Εἰπέ μοι τί ... (δρῶ μέλλ.)
γ) Ξενοφὼν Κλέανδρον ἠσπάζετο ὥς... (ἀποπλέω μετ. μέλλ.)
δ) Εὐθὺς τοῦτο ἀθυμίαν ποιήσει, ὅταν τεταγμένοι εἰς φάλαγγα ταύτην ... ὀρώσιν. (διασπῶμαι μετ. παρσκ.)
ε) Ἐγὼ μὲν ἐν ἐνὶ πλοίῳ ..., ὑμεῖς δὲ τοῦλάχιστον ἐν ἑκατόν. (πλέω μέλλ.)

48. Σεβασμός στους πατροπαράδοτους νόμους

Ὁ δικανικός λόγος «Κατὰ Τιμοκράτους», ἐναντίον τοῦ Ἀθηναίου δημαγωγοῦ Τιμοκράτη, γραφτῆκε ἀπὸ τὸ Δημοσθένη περ. τὸ 353 π.Χ., γιὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ψήφισιν ἑνὸς νέου νόμου, ὁ ὁποῖος θὰ βοηθοῦσε τοὺς ὀφειλέτες πρὸς τὸ δημόσιο νὰ ξεφύγουν τὴ σύλληψιν γιὰ τὰ χρεῖα τους.

Α'

1. Βούλομαι δ' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐν Λοκροῖς ὡς νομοθετοῦσι διηγῆσασθαι· οὐδὲν γὰρ χείρους ἔσεσθε παράδειγμά τι ἀκηκοότες, ἄλλως τε καὶ ὅτι πόλις εὐνομουμένη χρηταί. Ἐκεῖ γὰρ οὕτως οἶονται δεῖν τοῖς πάλαι κειμένοις χρῆσθαι νόμοις καὶ τὰ πάτρια περιστέλλειν, ὥστ', ἐάν τις βούληται νόμον καινὸν τιθέναι, ἐν βρόχῳ τὸν τράχηλον ἔχων νομοθετεῖ καί, ἐάν μὲν δόξῃ καλὸς καὶ χρήσιμος εἶναι ὁ νόμος, ζητῇ ὁ τιθεὶς καὶ ἀπέρχεται, εἰ δὲ μὴ τέθνηκεν ἐπισπασθέντος τοῦ βρόχου. Καὶ γάρ τοι καινοὺς μὲν οὐ τολμῶσι τίθεσθαι νόμους, τοῖς δὲ πάλαι κειμένοις ἀκριβῶς χρῶνται. Ἐν πολλοῖς δὲ πάνυ ἔτεσιν, ὧς ἄνδρες δικασταί, εἷς λέγεται παρ' αὐτοῖς νόμος καινὸς τεθῆναι:

(Δημοσθένης Κατὰ Τιμοκράτους 139-141)

Λοκροὶ

εἶναι οἱ Ἐπιζεφύριοι Λοκροί, ἀποικία κοντά στό ἀκρωτήριο Ζεφύριο τῆς Καλαβρίας, τὴν ὁποία ὀργάνωσε νομοθετικά ὁ περίφημος νομοθέτης Ζάλευκος.

ἀκηκοότες

μετ. τοῦ ρ. ἀκούω

γάρ

ἐπεξηγηματικὸ (ὄχι αἰτιολογικὸ)

ἄλλως τε καὶ

καὶ μάλιστα

περιστέλλω

φροντίζω, διατηρῶ

χρῆσθαι, περιστέλλειν

ὑποκ. στό ἀπρόσ. δεῖν

τέθνηκεν

παρακ. ἀντί γιὰ ἐνεστ. τοῦ ρ. ἀποθνήσκω

ἐπισπῶ (-άω)

τραβῶ πρὸς κάποιο μέρος

καὶ γάρ τοι

καὶ γι' αὐτὸ βέβαια

τίθεμαι νόμους

(μέσ. φ.) νομοθετῶ (λέγεται γιὰ τοὺς πολίτες)

τίθημι νόμους

(ἐνεργ. φ.) νομοθετῶ (λέγεται γιὰ τὸ νομοθέτη)

τεθῆναι

εἰδ. ἀπαρ. παθητ. ἀορ. τοῦ ρ. τίθεμαι

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οἱ πειρώμενοι ἐκ παντός τρόπου ζῆν ἐν τοῖς πολέμοις, οὗτοι κακῶς τε καί αἰσχροῦς ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν.
- β) Βουλόμεθα πάλιν αὐτοῖς φιλικῶς χρῆσθαι.
- γ) Μακάριοί ἐστε, ἐάν πεινῆτε καί διψῆτε τὴν δικαιοσύνην.
- δ) Δερχυλίδας ἐκέλευσε τοὺς στρατιώτας θέσθαι περὶ τὰ τεῖχη τὰ ὅπλα.
- ε) Βουλόμενος ἀσκήσαι τὸ στράτευμα ἄθλα προύθηκε ταῖς τε ὀπλιτικαῖς τάξεσι καὶ ταῖς ἵππικαῖς.
- στ) Οἱ Ἀθηναῖοι ἐφοβοῦντο συνθέσθαι αὐτονόμους εἶναι τὰς νήσους.
- ζ) Οἱ Θηβαῖοι ἔλεγον ὥς καιρὸς εἴη ἐπιτίθεσθαι τοῖς Λακεδαιμονίοις.

ἄθλα προύθηκε = προκήρυξε ἔπαθλα
συντίθεμαι = συμφωνῶ

Β'

- 1. Συνηρημένα ρήματα σέ -ήω
- 2. Τά ρήματα τῆς β' συζυγίας σέ -μι. Τό ρῆμα τίθημι
- 3. Ἀνομοίωση

- 1. Τά συνηρημένα ρήματα **ζῶ, διψῶ, πεινῶ καί χρῶμαι** ἔχουν χαράκτῆρα **η** καί κλίνονται σύμφωνα μέ τά συνηρ. ρήματα σέ **-άω** (τιμῶ), ἀλλά ἔχουν **η ἢ η** ὅπου τά ρήματα σέ **-άω** ἔχουν **α ἢ α:** *τιμῶ - ζῶ, τιμᾶ -ζῆ, τιμᾶσθαι - χρῆσθαι, τιμᾶς - διψῆς* κτλ.
- 2. Ἡ δευτέρα συζυγία τῶν ρημάτων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, μέ λιγότερα ρήμ. ἀπό τήν πρώτη (βλ. Κεφ. 6), εἶναι ἡ συζυγία τῶν ρημάτων σέ -μι.

Τά ρήματα σέ -μι διαιροῦνται σέ:

- α) **φωνηεντόληκτα:** *τί-θη-μι* (θέμα: *θη-*)
- β) **συμφωνόληκτα:** *δείκ-νω-μι* (θέμα: *δεικ-*)

Τά φωνηεντόληκτα ρήματα σέ **-μι** σχηματίζουν τό θέμα τοῦ ἐνεστώτα καί παρατατικού (οἱ δύο αὐτοί χρόνοι σέ κάθε ρῆμα δέ διαφέρουν συνήθως ποτέ στό θέμα) μέ **ἐνεστωτικό ἀναδιπλασιασμό**, δηλ. μέ ἐπανάληψη τοῦ πρώτου συμφώνου τοῦ ρηματικού θέματος μέ ἕνα **ι:**

ρημ. θ. **δω-**, κατάληξη **-μι:** *δί-δω-μι*

ρημ. θ. **θη-**, κατάληξη **-μι:** *θί-θη-μι* καί μέ ἀνομοίωση *τίθημι*.

“Όλα τὰ ρήματα σέ **-μι** διαφέρουν στήν κλίση τους ἀπό τὰ ρήματα σέ **-ω** μόνο στόν ἑνεστ. καί παρατ. Στούς ἄλλους χρόνους ἔχουν τίς ἴδιες καταλήξεις. Μόνο τέσσερα φωνηεντόληκτα ρήματα, τὰ: **ἵστημι** (= στήνω), **τίθημι** (= θέτω), **ἵημι** (= ρίχνω) καί **δίδωμι** (= δίνω) ἔχουν διαφορετικές καταλήξεις καί στόν ἑνεργητ. καί μέσο ἄοριστο β’.

Κλίση τοῦ ρήματος τίθημι (θ. **-θη, -θε-**)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ			ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	
Ἑνεστώτας	Παρατατικός	Ἀόριστος β’	Ἑνεστώτας	Ἀόριστος β’
τί-θη-μι	ἐ-τί-θη-ν	ἔ-θη-κα	τιθῶ	θῶ
τί-θη-ς	ἐτίθεις	ἔθηκας	τιθῇς	θῇς
τί-θη-σι(ν)	ἐτίθει	ἔθηκε	τιθῇ	θῇ
τί-θε-μεν	ἐτίθεμεν	ἔθε-μεν	τιθῶμεν	θῶμεν
τί-θε-τε	ἐτίθετε	ἔθετε	τιθῆτε	κτλ. (χωρίς
τι-θέ-ασι(ν)	ἐτίθεσαν	ἔθεσαν	τιθῶσι(ν)	ἑνεστ. ἀναδ.)
ΕΥΚΤΙΚΗ			ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
Ἑνεστώτας	Ἀόριστος β’	Ἑνεστώτας	Ἀόριστος β’	
τιθείην	θείην	—	—	
τιθείης	θείης	τίθει	θές	
τιθείη	θείη	τιθέτω	θέτω	
κτλ.	κτλ.	—	—	
(πβ. τό ρ. εἰμί	(χωρίς ἑνεστ.	τίθετε	θέτε κτλ. (χωρίς	
στόν ἴδιο χρόν.	ἀναδιπλ.)	τιθέντων ἢ	ἑνεστωτ. ἀναδιπλ.)	
		τιθέτωσαν		
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ				
Ἑνεστώτας:	τιθέναι	Ἀόριστος β’:	θεῖναι	
ΜΕΤΟΧΗ				
Ἑνεστώτας:	ὁ τιθείς (τιθέντος)	Ἀόριστος β’:	ὁ θείς (θέντος)	
	ἡ τιθείσα (τιθείσης)		ἡ θεῖσα (θείσης)	
	τό τιθέν (τιθέντος)		τό θέν (θέντος)	

ΟΡΙΣΤΙΚΗ			ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ		
Ένεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος β'	Ένεστώτας	Αόριστος β'	
τί-θε-μαι	ἐ-τι-θέ-μην	ἐ-θέ-μην	τι-θῶ-μαι	θῶμαι	
-σαι	-σο	ἔθου	τι-θῇ	θῇ	
-ται	-το	ἔ-θε-το	τιθῆται	κτλ.	
τι-θέ-μεθα	ἐ-τι-θέ-μεθα	ἐ-θέ-μεθα	τιθώμεθα	(χωρ. ένεστ.	
-σθε	-σθε	-σθε	τιθῆσθε	ἀναδ.)	
-νται	-ντο	-ντο	τιθῶνται		
ΕΥΚΤΙΚΗ		ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ		ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	
Ένεστώτας	Αόριστος β'	Ένεστώτας	Αόριστ. β'	Ένεστώτας	
τι-θεί-μην	θείμην	—	—	τίθεσθαι	
τι-θεί-ο	θείο	τίθεσο	θοῦ	Αόριστος β'	
τι-θεί-το	κτλ.	τιθέσθω	θέσθω	θέσθαι	
τι-θεί-μεθα		—	—	ΜΕΤΟΧΗ	
τι-θεί-σθε		τίθεσθε	κτλ.	Ένεστώτας	
τι-θεί-ντο		τιθέσθων		τιθέμενος,-η,ον	
				Αόριστ. β'	
				θέμενος,-η,-ον	

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- Τό ρηματικό θέμα είναι δύο ειδῶν στά ρήματα σέ **-μι, ισχυρό** (μέ μακρόχρονο φωνήεν) λ.χ. **θη-**, καί **ἀσθενές** ἢ **ἀδύνατο** (μέ βραχύχρονο φωνήεν) λ.χ. **θε-** (τοῦ ρήμ. *τίθημι*).
- Από τό ισχυρό θέμα σχηματίζονται τά τρία ἐνικά πρόσωπα τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτα καί ἡ ὑποτακτική γενικά (μέ διάφορες συναιρέσεις), ἐνῶ ἀπό τό ἀδύνατο θέμα ὅλοι οἱ ἄλλοι τύποι.
- Ὁ ἐνεστώτας καί ὁ παρατατικός (οἱ μόνοι χρόνοι πού διαφέρουν στήν κλίση ἀπό τούς χρόνους τῶν ρημάτων σέ -ω) μπορούμε νά προσέξουμε σέ τί διαφέρουν στίς καταλήξεις ἀπό τά ρήματα σέ **-ω**: δηλαδή κυρίως στά ρήματα σέ **-μι δέν ὑπάρχει τό θεματικό φωνήεν**, λ.χ. **ο ἦ ε**: λέγ-ομεν ἀλλά τίθε-μεν, λεγ-όμεθα, ἀλλά τιθέ-μεθα, λέγ-ονται, ἀλλά τίθε-νται
- Στήν ὑποτακτική οἱ καταλήξεις εἶναι ἴδιες μέ τίς καταλήξεις τῶν ρημάτων σέ **-ω**.

3. "Όταν δύο γειτονικές συλλαβές έχουν σύμφωνο **δασύ** (χ, φ, θ), τότε κανονικά γίνεται τροπή του πρώτου στο αντίστοιχο ψιλό (τό χ σέ κ, τό φ σέ π, τό θ σέ τ): *χε-χόρευκα = κεχώρευκα*, *φε-φύτευκα = πεφύτευκα*, *θί-θημι = τίθημι*, *ή θρίξ (θ. θριχ-) τής τριχός* (αντί της θριχός). Τό φαινόμενο αυτό λέγεται **ανομοίωση**.

Άλλά καί κάθε άλλο σύμφωνο όταν βρεθεί σέ δύο συνεχόμενες συλλαβές τής ίδιας λέξεως μπορεί νά αποβάλλεται από τή μία: *γίγνομαι – γίνομαι*, *γινώσκω – γινώσκω*. "Όταν αποβάλλεται γιά τόν ίδιο λόγο όλόκληρη συλλαβή, τότε ή ανομοίωση λέγεται **συλλαβική ανομοίωση** ή **άπλολογία**: *τετράπεζα – τράπεζα* (πβ. ν.έ. διδάσκαλος – δάσκαλος).

Γ'

1. Νά σχηματιστεί τό β' καί γ' ένικό πρόσωπο του ένεστώτα καί παρατατικού τής όριστικής, τών ρημάτων: *ανατίθηναι, προστίθηναι*.
2. Νά συμπληρωθούν οί φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ύπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) *Οὐκ ἄν τις ..., εἰ μὴ τρέφοιτο.* (ζῶ ένεστ. εὐκτ.)
 - β) *Οὐδέν πτηνὸν ἄδει, ὅταν ...* (πεινῶ ένεστ. ὑποτ.)
 - γ) *Οἱ παῖδες μόνοι ὄντες ἐν τῷ δάσει καί ... καί ...* (πεινῶ παρατ., διψῶ παρατ.)
 - δ) *Οὐ χρὴ τοῖς ἱεροῖς χρήμασι ...* (χρῶμαι ένεστ.)
 - ε) *Ἐάν τις νόμους ἀγαθοὺς ..., εὐεργέτης τῆς πατρίδος ἐστί.* (τίθημι ένεστ.)
 - στ) *..., Κύριε, φυλακὴν τῷ στόματί μου.* (τίθηναι ἄορ. β')
 - ζ) *Ξενίας ὁ Ἀρκὰς τὰ Λύκαία ἔθυσσε καί ἀγῶνα...* (τίθημι ἄορ. β')
3. Νά βρεθοῦν τύποι τών ἐπόμενων ρημάτων μέ ανομοίωση: *χέομαι, χαρίζομαι, θύω, φονεύω, φαίνομαι*.
4. Νά μεταφερθοῦν στά ἄρχαῖα οί φράσεις:
 - α) Θέλω πάλι νά σοῦ φερθῶ φιλικά.
 - β) Εἶσαι εὐτυχισμένος, ἐάν πεινᾷς καί διψᾷς γιά τή δικαιοσύνη.
 - γ) Αὐτός φοβᾶται νά συμφωνήσῃ νά εἶναι ή πόλη αὐτόνομη.
5. Πῶς κρίνετε τή φροντίδα τών Λοκρῶν γιά τή διατήρηση τών παλαιῶν νόμων;

49. Οί παιδαγωγοί στους Λακεδαιμονίους

Ὁ Ξενοφώντας στο ἔργο του «Λακεδαιμονίων Πολιτεία» παρουσιάζει τὸ ἀρχαῖο πολίτευμα τῆς Σπάρτης πού ἀποδίδεται στο Λυκούργο. Ἐπιχειρεῖ τὴν ἐξήγηση τοῦ μεγαλείου τῆς Σπάρτης, πού τὸ ἀποδίδει στοὺς κοινωνικοὺς καὶ πολιτικοὺς της θεσμοὺς, τοὺς ὁποίους καὶ ἀντιπαραθέτει στοὺς θεσμοὺς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.

Α' 1. Τῶν μὲν ἄλλων Ἑλλήνων οἱ φάσκοντες κάλλιστα τοὺς υἱεῖς παιδεύειν, ἐπειδὴν τάχιστα αὐτοῖς οἱ παῖδες τὰ λεγόμενα συνιῶσιν, εὐθύς μὲν ἐπ' αὐτοῖς παιδαγωγοὺς θεράποντας ἐφιστάσιν, εὐθύς δὲ πέμπουσιν εἰς διδασκάλων μαθησομένους καὶ γράμματα καὶ μουσικὴν καὶ τὰ ἐν παλαίστρᾳ.

Ὁ δὲ Λυκούργος ἀντὶ μὲν τοῦ ἰδία ἕκαστον παιδαγωγοὺς δούλους ἐφιστάναι ἄνδρα ἐπέστησε κρατεῖν αὐτῶν, ἐξ ὧν περ αἱ μέγιστα ἀρχαὶ καθίστανται, ὅς δὴ καὶ παιδονόμος καλεῖται. Τοῦτον δὲ κύριον ἐποίησε καὶ ἀθροίζειν τοὺς παῖδας καί, εἴ τις ῥαδιουργοίη, ἰσχυρῶς κολάζειν. Ἔδωκε δ' αὐτῷ καὶ τῶν ἡβώντων μαστιγοφόρους, ὅπως τιμωροῖεν, ὅπου δέοι. Ὡστε πολλὴν μὲν αἰδῶ, πολλὴν δὲ πειθῶ ἐκεῖ συμπαρεῖναι.

(Ξενοφ. Λακεδαιμονίων Πολιτεία 2, 1 - 3)

ὁ υἱός, τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ υἱέος, τῷ υἱῷ καὶ τῷ υἱεῖ κτλ.	
οἱ υἱεῖς, τῶν υἱέων, τοῖς υἱεσί κτλ. (ὁ πληθ. μόνο κατὰ τὴν γ' κλίση)	
συνιῶσιν(ν) ὑποτ. ἐνεστ. τοῦ ρ. συν - ἱημι = καταλαβαίνω	
ὁ θεράπων (-οντος)	ὑπηρέτης
ἐφίστημι	βάζω πάνω σέ κάτι, διορίζω
εἰς διδασκάλων	ἐνν. εἰς οἴκους διδασκάλων
μαθησομένους μετ. μέλλ. τοῦ ρ. μανθάνω , γιά νά μάθουν	
ὁ δὲ Λυκούργος	ὁ Λυκούργος ἀντίθετα
ἀντὶ τοῦ ἐφιστάναι ἰδία ἕκαστος	ἀντὶ νά διορίσει ἰδιαίτερα ὁ καθένας

κρατεῖν αὐτῶν	γιά νά τοὺς διοικεῖ
ἐξ ὧν περ αἱ μέγιστα ἀρχαὶ καθίστανται:	ἀπό αὐτοὺς τοὺς ἄνδρες ἀπὸ τοὺς ὁποίους διορίζονται ὅσοι κατέχουν
	τίς ἀνώτατες ἐξουσίες
κύριον ποιῶ τινα	δίνω δικαίωμα σέ κάποιον
καὶ ἀθροίζειν ... καὶ κολάζειν	καὶ νά ... καὶ νά...
ῥαδιουργῶ (-έω)	(πβ. ῥάδιος) κάνω κάτι εὐκόλα, κάνω κάτι κακό

ἥβῳ (ἡβάω)	εἶμαι ἔφηβος
ὅπου δέοι	ὅποτε χρειάζεται
ὥστε συμπαρεῖναι	ὥστε νά ὑπάρχουν συγχρόνως
ἡ πειθῶ (= ἡ πειθαρχία) τῆς πειθοῦς, τῇ πειθοί, τὴν πειθῶ, ᾧ πειθοί (ὅπως ἡ ἡχώ, ἡ Κλειώ)	

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἐπεὶ δὲ χειμῶν ἐγένετο καὶ τροφὴν οὐκ εἶχον γυμνοὶ τε ἦσαν καὶ ἀνυπόδητοι, συνίσταντο ἀλλήλοις καὶ συνετίθεντο ὡς τῇ Χίῳ ἐπιθησόμενοι.
- β) Λαβὼν ὁ Λύσανδρος τὰργύριον, ἐπὶ τὰς τριήρεις τριηράρχους ἐπέστησε καὶ τοῖς ναύταις τὸν ὀφειλόμενον μισθὸν ἀπέδωκε.
- γ) Ἔδοξεν αὐτοῖς προφύλακας καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας.
- δ) Ἡμεῖς πολὺν χρόνον ἔστημεν σιγῶντες.
- ε) Οὐκ ἔδωκαν αὐτῷ τοὺς λιμένας καρποῦσθαι.

συνίσταμαι τι = ἔρχομαι σέ συνεννόηση μέ κάποιον
προφύλαξ = στρατιώτης τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς

- Β'**
1. Τό ρῆμα ἴστημι
 2. Ὁ ἀντιθετικός σύνδεσμος δέ
 3. Ἀπαρέμφατο σκοποῦ ἢ ἀποτελέσματος

1. Τά θέματα τοῦ ρ. **ἴστημι** εἶναι **στη**-(ἰσχυρό), **στα**-(ἀδύνατο).
 Αὐτή ἡ διαφορὰ στά ρηματικά θέματα τῶν ρ. **τίθημι** καὶ **ἴστημι** εἶναι κυρίως καὶ ἡ διαφορὰ στήν κλίση τῶν δύο αὐτῶν ρημάτων:
τιθεμεν - ἴσταμεν, τιθείην - ἰσταίην κτλ.
 Τό θέμα στόν ἐνεστώτα καί παρτατ. ἔχει βέβαια ἐνεστωτικό ἀναδιπλασιασμό: *σί-στη-μι - ἴστημι* (τό ἀρχτικό **σ** τρέπεται σέ **δα**σεία):

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ

Ἐνεστώτας: ἴ-στη-μι, ἴστης, ἴστησι, ἴσταμεν, ἴστατε, ἰστάσι
 Παρτατικός: ἴ-στη-ν, ἴστης, ἴστη, ἴσταμεν κτλ. (πβ. τό ρ. τίθημι)
 Ἀόριστος β': ἔ-στη-ν, ἔστης, ἔστη, ἔστημεν, ἔστητε, ἔστησαν

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ Ἐνεστώτας: ἰσῶ, ἰσῆς κτλ.

Ἀόριστος β': στῶ, σῆς κτλ.

ΕΥΚΤΙΚΗ	Ἑνεστώτας: ἰσταίη-ν, ἰσταίης κτλ. Ἀόριστος β': σταίην, σταίης κτλ.
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	Ἑνεστώτας: ἴστη, ἰστάτω κτλ. Ἀόριστος β': στή-θι, στήτω, στήτε, σάντων
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	Ἑνεστώτας: ἰ-στά-ναι Ἀόριστος β': στήναι
ΜΕΤΟΧΗ	Ἑνεστώτας: ὁ ἰσάς (ισάντος) ἡ ἰσάσα (ισάσης) τό ἰσάν (ισάντος) Ἀόριστος β': ὁ στάς κτλ.
ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ	
ΟΡΙΣΤΙΚΗ	Ἑνεστώτας: ἴσταμαι, -σαι κτλ. (πβ. τό ρ. τίθεμαι) Παρατατικός: ἰστάμην, ἴτασο κτλ. Ἀόριστος β': δέν ὑπάρχει Ἐπάρχει ἀορ. α' ἔστησάμην, πού κλίνεται ὁμαλά
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	Ἑνεστώτας: ἰσῶμαι, ἰσῆ, ἰσῆται κτλ.
ΕΥΚΤΙΚΗ	Ἑνεστώτας: ἰσταίμην, ἰσταῖο κτλ.
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	Ἑνεστώτας: -, ἴτασο, ἰσάσθω, -, ἴτασθε κτλ.
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	Ἑνεστώτας: ἴτασθαι
ΜΕΤΟΧΗ	Ἑνεστώτας: ὁ ἰστάμενος, -νη, -νον

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ὁ ἀόριστος β' **ἔστην** κλίνεται κατά τήν ἐνεργητική φωνή, ἀλλά ἔχει σημασία **μέσου** ἢ **παθητικοῦ ἀορίστου**.

Ἑνεργητικός ἀόριστος, καί κατά τή σημασία, τοῦ ρ. ἴστημι εἶναι: **ἔστησα**, πού κλίνεται ὁμαλά.

2. Ὁ (ἀντιθετικός) σύνδεσμος **δέ** πολλές φορές εἶναι μεταβατικός, δηλαδή συνδέει ἀπλῶς προτάσεις (γιά νά μεταβεῖ ἀπλῶς ὁ λόγος ἀπό τή μιὰ φράση στήν ἄλλη) χωρίς καμιά ἔννοια ἀντιθέσεως: *ἐπέστησε ἄνδρα κρατεῖν αὐτῶν τοῦτον δέ κύριον ἐποίησεν.*

Κατά τή μετάφραση στά νέα ἑλληνικά αὐτός ὁ **δέ** παραλείπεται ἢ μεταφράζεται κάποτε μέ **καί**.

Ἀλλά ὅταν ὁ **δέ** εἶναι ὁ κυρίως **ἀντιθετικός** σύνδεσμος καί εἰσάγει ἀντίθεση μέ τά προηγούμενα, εἴτε μόνος ἐκφέρεται εἴτε μέ τή μορφή **μέν... δέ, μέν ... δ'** αὐ κτλ., πρέπει νά μεταφράζεται **ἀλλά, ἀλλ'** ὅμως, **ἀντίθετα** κτλ.: *τῶν μὲν ἄλλων Ἑλλήνων οἱ φάσκοντες παιδεύειν ... παιδαγωγοὺς ἐφιστᾶσιν, ὁ δέ Λυκοῦργος ἀντὶ τοῦ ἐφιστάναι*

παιδαγωγούς ... (μέ τον δὲ εἰσάγεται ἰσχυρή ἀντίθεση μέ τά προηγούμενα).

3. Τό ἀπαρέμφατο στήν ἀρχική του σημασία δήλωνε σκοπό ἢ ἀποτέλεσμα. Μέ ἀπαρέμφατο τοῦ σκοποῦ ἢ τοῦ ἀποτελέσματος συντάσσονται κάποτε τά ῥήματα: βαίνω, δίδωμι, φέρω, πέμπω, αἰρούμαι (= ἐκλέγω), τάττω (= ὀρίζω) καί τά ὅμοια: παρέδωκε τήν πόλιν τῷ πλήθει διοικεῖν, ἐπέστησε ἄνδρα κρατεῖν αὐτῶν (= διόρισε κάποιον γιά νά ...).

Γ

1. Νά χαρακτηριστεῖ ὁ σύνδεσμος δὲ στά κείμενα Α1 καί Α2.
2. Νά σχηματιστοῦν τά β' καί γ' ἐνικ. καί πληθ. πρόσωπα τοῦ ἐνεστώτα καί παρατατικοῦ τῆς ὀριστικῆς τῶν ῥημάτων: ἐφίστημι, μεθίσταμαι.
3. Νά συντεθεῖ τό ῥήμα ἵσταμαι μέ τίς προθέσεις: ὑπό, ἐκ, σύν, διά, πρό, μετά, κατά.
4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τοὺς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) Πανθανίας ὁ Λακεδαιμόνιος, ὅτε οἱ Πέρσαι ἐν Πλαταιαῖς ἦσαν,... τῶν Ἑλλήνων. (προϊσταίμαι).
 - β) Πελοπίδας πάντας ἐν τάξει ... καί τήν ἀκρόπολιν πολιορκεῖ. (καθίστημι)
 - γ) Οὗτοι πολὺν χρόνον ... συζῶντες. (ἵσταμαι)
 - δ) Οἰόμεθα τὴν ἀρετὴν μόνην εὐδαίμονας τοὺς ἀνθρώπους (καθίστημι)
 - ε) Οἱ φίλοι ἡμῶν οὐκ ἂν ῥαδίως ... πιστοὶ γάρ εἰσιν. (ἀφίστημι)
5. Νά γίνει λεπτομερὴς σύνταξη τῶν παρακάτω φράσεων:
 - α) Οἱ μὲν ὄχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε.
 - β) Συνεβούλευσεν αὐτοῖς τά ὅπλα παραδοῦναι.
 - γ) Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπεμψαν Αἰγινήτας κώμην τινὰ οἰκεῖν.
6. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς λέξεις ὅπως δίνονται:
 - α) Τοὺς Ἀθηναίους ... ἐπὶ τοῖς παισὶν ... παιδαγωγοὺς ἐφίστάναι καί ... μετὰ τῶν παιδαγωγῶν εἰς διδασκάλων (αὐτῶν, φασίν, τοὺς παῖδας, πέμπειν)
 - β) Ὁ παιδονόμος τοὺς παῖδας, εἴ τις ..., ἰσχυρῶς ... ὥς ὑπὸ τοῦ Λυκούργου ... γενόμενος τοῦτο ποιεῖν. (ἐκόλλαξε, ἐραδιοῦργει, κύριος)
 - γ) Λοκροὶ οὐκ ... τίθεσθαι ... νόμους, οἰόμενοι τοῖς πάλαι ... νόμοις ἀεὶ δεῖν ... (καινοῦς, ἐθέλουσι, χρῆσθαι, κειμένοις)
 - δ) Βούλομαι δὲ ... ὑμῖν, ὧ ἄνδρες ..., ὥς Κρήτες νομοθετοῦσι, ἵνα ... τοῦτο ὑμῖν ... τι. (Ἀθηναῖοι, λέγειν, παράδειγμα, ἦ)

50. Χάρων καὶ Μένιππος

Πρόκειται γιὰ ἄλλον ἓναν ἀπὸ τοὺς νεκρικοὺς διαλόγους τοῦ Λουκιανοῦ. Ὁ κυνικός φιλόσοφος Μένιππος μόλις ἔχει περάσει μέ τῆ βάρκα τοῦ Χάρωνα τὴν Ἀχερουσία λίμνη καὶ ἔφτασε στὸν Ἄδη. Βλ. εἰσαγ. σημ. κειμ. 22.

A'

1.

XAP. Ἀπόδος, ὦ κατάρτατε, τὰ πορθμεῖα.

MEN. Βόα, εἰ τοῦτό σοι, ὦ Χάρων, ἡδίων.

XAP. Ἀπόδος, φημί, ἀνθ' ὧν σε διεπορθμεύσαμεν.

MEN. Οὐκ ἂν λάβοις παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος.

XAP. Ἔστι δέ τις ὀβολὸν μὴ ἔχων;

MEN. Εἰ μὲν καὶ ἄλλος τις οὐκ οἶδα, ἐγὼ δ' οὐκ ἔχω.

XAP. Καὶ μὴν ἄγξω σε νῆ τὸν Πλούτωνα, ὦ μιαρέ, ἢν μὴ ἀποδῶς.

MEN. Κἀγὼ τῷ ξύλῳ σου πατάξας διαλύσω τὸ κρανίον.

XAP. Μάτην οὖν ἔση πεπλευκῶς τοσοῦτον πλοῦν;

MEN. Ὁ Ἑρμῆς ὑπὲρ ἐμοῦ σοι ἀποδότω, ὅς με παρέδωκέ σοι.

XAP. Σὺ δ' οὐκ ἡδεις ὥς κομίζεσθαι δέον;

MEN. Ἥιδειν μὲν, οὐκ εἶχον δέ. Τί οὖν; Ἐχρῆν διὰ τοῦτο μὴ ἀποθανεῖν;

XAP. Οὐδὲν ταῦτα πρὸς πορθμέα· τὸν ὀβολὸν ἀποδοῦναί σε δεῖ· οὐ θέμις ἄλλως γενέσθαι.

MEN. Οὐκοῦν ἄπαγέ με αὖθις εἰς τὸν βίον.

XAP. Χαρίεν λέγεις, ἵνα καὶ πληγὰς ἐπὶ τούτῳ παρὰ τοῦ Αἰακοῦ προσλάβω.

MEN. Μὴ ἐνόχλει οὖν.

(Λουκιανοῦ Νεκρικοὶ Διάλογοι)

ἀποδίδωμι

τὰ πορθμεῖα

βόα τοῦ ρ. βοῶ (-άω)

ἀνθ' ὧν

διαπορθμεύω

ἄγχω

νῆ τὸν Πλούτωνα

πατάσσω

πληρώνω

τά ναῦλα

φωνάζω (πβ. ν.έ. βοή)

ἀντὶ ὧν

μεταφέρω ἀπὸ τῆ μιᾶ ὄχθη στὴν ἄλλη.

πνίγω (ν.έ. ἀγχόνη)

μά τὸν Πλ. (οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄδη ὀρκίζονται στό βασιλιά τους)

χτυπῶ κἀνοντας κρότο (ν.έ. πάταγος)

μάτην	μάταια, στά χαμένα
ἔση πεπλευκῶς (συντελεσμ.	
μέλλοντας τοῦ ρ. πλέω) πλοῦν	θά ἔχεις κάνει ταξίδι μέ πλοῖο
ἦδεις παρατ. τοῦ ρ. οἶδα	γνωρίζω
ἐχρῆν	παρατ. τοῦ ρ. χρῆ
οὐδέν ταῦτα πρὸς πορθμέα	αὐτά δέν ἐνδιαφέρουν τό βαρκάρη
θέμις (ἐστὶ)	ἐπιτρέπεται, εἶναι δίκαιο
αὐθις	πάλι, πίσω
πληγῇ	χτύπημα

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οὐ τῶν νικόντων ἐστὶ τὰ ὅπλα παραδιδόναι.
- β) Κῦρος τοῖς στρατιώταις τὸν μισθὸν ἀπεδίδου.
- γ) Μεγίστη χάρις τοῖς θεοῖς, ὅτι ἔδωσαν ἡμῖν τυχεῖν ὧν ἐνομίζομεν ἄξιοι εἶναι.
- δ) Τοὺς εὖ παθόντας, ὅταν δυνάμενοι χάριν ἀποδοῦναι μὴ ἀποδῶσιν, ἀχαρίστους καλοῦσιν.
- ε) Δεῖ σκοπεῖν εἰ ἐστὶ δικαιοσύνη ἀρετὴ ἢ οὐκ ἔστιν.
- στ) Γίγνωσκε ὅτι ἐστὶ δίκης ὀφθαλμός.
- ζ) Ἔστι δὴ λοιπόν, οἶμαι, πάντας εἰσφέρειν.

λοιπόν ἐστι = ὑπολείπεται

B'

1. Τό ρῆμα δίδωμι
2. Πότε τό ἐστὶ(ν) γίνεται ἔστι(ν)

1. Τό ρ. δίδωμι ἔχει ἰσχυρὸ θέμα δω- καὶ ἀδύνατο δο-. Γιά τό σχηματισμὸ τῶν διάφορων τύπων πβ. τά ρ. ἴστημι, τίθημι.

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	δί-δω-μι, δίδως, δίδωσι,
		δί-δο-μεν, δίδοτε, διδῶσι
	Παρατατικός:	ἐ-δί-δουν, -δους, -δου,
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ		ἐδίδομεν, -τε, -σαν
	Ἀόριστ. β':	ἐ-δω-κα, ἔδωκας, ἔδωκε,
		ἔδομεν, ἔδοτε, ἔδωσαν.
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	δι-δῶ, διδῶς, διδῶ,
		διδῶμεν, διδῶτε, διδῶσι
	Ἀόριστος β':	δῶ, δῶς κτλ.

ΕΥΚΤΙΚΗ	Ἑνεστώτας:	δι-δοῖν, διδοῖς κτλ.
	Ἀόριστος β':	δοῖν, δοῖς κτλ.
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	Ἑνεστώτας:	-, δίδου, δίδω, -, δίδοτε, διδόντων
	Ἀόριστος β':	-, δός, δότω κτλ.
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	Ἑνεστώτας:	δι-δόναι
	Ἀόριστος β':	δοῦναι
ΜΕΤΟΧΗ	Ἑνεστώτας:	ὁ διδούς (διδόντος) ἡ διδοῦσα (διδούσης) τὸ διδόν (διδόντος)
	Ἀόριστος β':	ὁ δούς (δόντος) ἡ δοῦσα (δούσης) τὸ δόν (δόντος)

ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	Ἑνεστώτας:	δί-δο-μαι, -σαι, -ται, -μεθα, -σθε, -νται
	Παρατατικός:	ἐ-δι-δό-μην, -σο, -το, -μεθα, -σθε, -ντο
	Ἀόριστος β':	ἐ-δόμην, ἔδου, ἔδοτο, ἔδόμεθα, -σθε, -ντο
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	Ἑνεστώτας:	δι-δῶ-μαι, δι-δῶ, δι-δῶ-ται κτλ.
	Ἀόριστος β':	δῶμαι, δῶ κτλ.
ΕΥΚΤΙΚΗ	Ἑνεστώτας:	δι-δοί-μην, διδοῖο, διδοῖτο, διδοίμεθα κτλ.
	Ἀόριστος β':	δοίμην κτλ.
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	Ἑνεστώτας:	-, δί-δο-σο, διδόσθω, -, δίδοσθε κτλ.
	Ἀόριστος β':	-, δοῦ, δόσθω κτλ.
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	Ἑνεστώτας:	δί-δο-σθαι
	Ἀόριστος β':	δόσθαι
ΜΕΤΟΧΗ	Ἑνεστώτας:	ὁ δι-δόμενος, ἡ -μένη, τὸ -μενον
	Ἀόριστος β':	ὁ δό-μενος κτλ.

2. Ὁ τύπος ἐστί(ν) τοῦ ρ. εἰμι ἀνεβάζει τὸν τόνο στὴν παραλήγουσα:

α) Ὃταν βρίσκεται **στήν ἀρχή** τῆς προτάσεως.

β) Ὃταν σημαίνει **ὑπάρχει, μπορεί ἢ ἐπιτρέπεται**: ἐστί θεός.

γ) Ὃταν βρίσκεται ὕστερα ἀπὸ τίς λέξεις: οὐκ, μὴ, εἰ, ὥς, καί, ἀλλά, τοῦτο, λ.χ. οὐκ ἐστί, τοῦτ' ἐστί.

1. Νά σχηματιστεῖ τό γ' ἐν. πρόσ. τοῦ ἐνεστ. καί παρατ. τῆς ὀριστικῆς καί ὑποτακτικῆς τῶν ρημ.: ἐνδίδωμι, παραδίδομαι.
2. Νά ἀναγνωριστοῦν οἱ παρακάτω τύποι: παράδος, ἀπέδοτε, διαδίδοιεν, προδόσθαι, ἐκδόντος.
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τοὺς κατάλληλους τύπους τῶν ρημάτων πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) Αἱ ἰωνικαὶ πόλεις ἦσαν Τισσαφέρνους τό ἀρχαῖον ἐκ βασιλέως... (δίδομαι μετ. παρακ.)
 - β) Κλέαρχος ἐβούλετο συμβουλευσαι μὴ ... τὰ ὅπλα. (παραδίδωμι ἀπαρ. ἐνεστ.)
 - γ) Λύσανδρος ἀφικόμενος εἰς Αἶγιναν ... τὴν πόλιν Αἰγινήταις. (ἀποδίδωμι ὀριστ. ἀορ. β')
 - δ) Ἐάν τὰ ὅπλα ..., καί τῶν σωμάτων στερηθησόμεθα. (παραδίδωμι ὑποτ. ἀορ. β')
 - ε) Ἐμὸν οὐκ ἔστιν ... σοι τὴν πόλιν. (παραδίδωμι ἀπαρ. ἀορ. β')
4. Στίς ἐπόμενες φράσεις νά τραποῦν στόν πληθυντικό ἀριθμό οἱ ρηματικοί τύποι καί οἱ ἀντωνυμίες:
 - α) Ἀπόδος τὰ πορθμεῖα.
 - β) Βόα, εἰ τοῦτό σοι ἥδιον.
 - γ) Οὐκ ἂν λάβοις παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος.
 - δ) Οὗτος ὑπὲρ ἑμοῦ σοι ἀποδότω, ὅς με παρέδωκέ σοι.



51. Οἱ Θηβαῖοι ἀφήνουν τίς βοιωτικές πόλεις αὐτόνομες

‘Ο Ἀνταλκίδας μέ τό σατράπη τῆς Ἰωνίας Τιρίβαζο παρουσιάζουν στούς ἀντιπροσώπους τῶν ἐλληνικῶν πόλεων τήν εἰρήνην πού ἐπέβαλε στούς Ἑλλήνες ὁ βασιλιάς τῶν Περσῶν, τή γνωστή ὡς εἰρήνη τοῦ Ἀνταλκίδα. Ἡ περικοπή ἀναφέρεται ἀκριβῶς στίς ἐνέργειες τῶν ἀντιπροσώπων τῶν πόλεων, ὅταν μαθαίνουν τό κείμενο τῆς εἰρήνης. Βλ. καί εἰσαγ. σημ. κειμ. 2.

Α’ 1. Ἀκούοντες οὖν ταῦτα οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων πρέσβεις ἀπήγγελλον ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἑκαστοὶ πόλεις. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἅπαντες ὤμνυσαν ἐμπεδώσειν ταῦτα, οἱ δὲ Θηβαῖοι ἡξίουσαν ὑπὲρ πάντων Βοιωτῶν ὀμνύναι. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος οὐκ ἔφη δέξασθαι τοὺς ὄρκους, ἐὰν μὴ ὀμνύωσιν, ὥσπερ τὰ βασιλέως γράμματα ἔλεγεν, αὐτονόμους ἀφεῖναι καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην πόλιν. Οἱ δὲ τῶν Θηβαίων πρέσβεις ἔλεγον ὅτι οὐκ ἐπεσταλμένα σφίσι ταῦτ’ εἶη.

‘Ο δ’ Ἀγησίλαος διὰ τὴν πρὸς Θηβαίους ἔχθραν οὐκ ἔμελλεν, ἀλλὰ πείσας τοὺς ἐφόρους εὐθύς ἐθύετο. Ἐπειδὴ δὲ ἐγένετο τὰ διαβατήρια, ἀφίκετο εἰς τὴν Τεγέαν. Πρὶν δὲ αὐτὸν ὀρμηθῆναι ἐκ Τεγέας, παρῆσαν οἱ Θηβαῖοι λέγοντες ὅτι ἀφίᾳσι τὰς πόλεις αὐτονόμους. Καὶ οὕτω Λακεδαιμόνιοι μὲν οἴκαδε ἀπῆλθον, Θηβαῖοι δ’ εἰς τὰς σπονδὰς εἰσελθεῖν ἤναγκάσθησαν, αὐτονόμους ἀφέντες τὰς Βοιωτίας πόλεις.

(Ξεν. Ἑλλην. 5, 1, 32-33)

πρέσβεις, πρέσβων κτλ.

κατὰ τὴν γ’ κλ., πρεσβευτής, -τοῦ, τῇ- κτλ. κατὰ τὴν α’ κλ.

ὤμνυσαν

παρατατ. τοῦ ρ. ὀμνυμι

ἐμπεδῶ (-όω)

τηρῶ σταθερά

ὑπὲρ πάντων

γιά λογαριασμό ὅλων

ὀμνύναι

ἀπαρ. ἐνεστ. τοῦ ρ. ὀμνυμι

οὐκ ἔφη

ἀρνήθηκε

ἀφεῖναι

ἀπαρ. ἀορ. β’ τοῦ ρ. ἀφίημι = ἀφήνω (βλ. Κεφ. 2)

τὰ βασιλέως γράμματα

ἡ βασιλικὴ ἐπιστολὴ (τοῦ βασιλιᾶ τῆς Περσίας)

οὐκ ἐπεσταλμένα εἶη ταῦτα

δὲν εἶχαν δοθεῖ τέτοιες ὁδηγίες

μέλλω

καθυστερῶ

τὰ διαβατήρια

θυοῖα πρὶν ἀπὸ τῆ διάβαση τῶν συνόρων

ὀρμῶμαι (-όομαι)

ξεκινῶ (ν. ἐ. ὀρμητήριο)

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οί ἀπαίδευτοι ἄνθρωποι τὰ γράμματα οὐ συνιᾶσιν.
- β) Ἀθηναῖοι τὴν πόλιν προέμενοι εἰς τὰς ναῦς κατέφυγον.
- γ) Ἀθηναῖοι φασιν ἐν οὐδενὶ ὑμᾶς προέσθαι ἀδικουμένους.
- δ) Ἀρχὴ ἄνδρα δείκνυσι.
- ε) Καὶ αὐτοῦ τῶν νεῶν τρεῖς ἀπόλλυνται ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ.
- στ) Τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφῆκε Λύσανδρος.
- ζ) Ἐπέστειλαν δὲ τῷ Κλεομβρότῳ μὴ διαλύειν τὸ στράτευμα, ἄλλ' εὐθὺς ἄγειν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, εἰ μὴ Θηβαῖοι αὐτονόμους ἀφιεῖν τὰς πόλεις.

προεμαι = ἀφῆνω, ἐγκαταλείπω

Β'

- 1. Τό ρῆμα ἴημι (= ῥίχνω)
- 2. Συμφωνόληκτα ρήματα σέ -μι.

1. Τό ρ. ἴημι ἔχει ἰσχυρὸ θέμα ἵη-, ἱη- καὶ ἀδύνατο ἵε-, ἱε-.
Γιὰ τὴν κλίση του βλ. τό ρ. τίθημι.

Μερικὲς διαφορὲς:

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ Ἑνεστ.: ἴημι, ἴης, ἴησι, ἴεμεν, ἴετε, **ἴασι**

Ἀόρ. β': ἤκα, ἤκας, ἤκε, **εἴμεν, εἴτε, εἴσαν**

ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ: Ἀόριστ. β': εἵμην, εἶσο, εἶτο, εἵμεθα, εἶσθε, εἶντο.

2. Τὰ συμφωνόληκτα ρήματα σέ -μι δὲν παίρνουν ἐνεστωτικό ἀναδιπλασιασμό, ἀλλὰ στοὺς ἰδίους χρόνους – ἐνεστώτα καὶ παρατατικό – παίρνουν τὸ πρόσφυμα **νυ**: **δμ-νυ-μι, ὤμ-νυ-ν, δείκ-νυ-μι, μεί-γνυμι** (= ἀνακατεῦω) **δλλυμι** (δλ-νυ-μι) (= χάνω, καταστρέφω) κτλ. Ἔχουν τίς ἰδιες καταλήξεις μέ τὰ φωνηεντόληκτα ρήματα σέ -μι.

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ

Ἑνεστώτας: δείκ-νυ-μι, -νυς, -νυσι,
-νυμεν, -νυτε, -νύασι

Παρατατικός: ἐ-δείκ-νυ-ν, -νυς, -νυ
-νυμεν, -νυτε, -νυσαν

ΥΠΟΤΑΚΤ.	Ἑνεστώτας:	δεικ-νύ-ω, -ης κτλ. (ὅπως στά ρήμ. τῆς α' συζ.)
ΕΥΚΤΙΚΗ	Ἑνεστώτας:	δεικ-νύ-οιμι, -οις κτλ. (ὅπως στά ρήμ. τῆς α' συζ.)
ΠΡΟΣΤΑΚΤ.	Ἑνεστώτας:	-, δείκ-νυ, -νύτω -, -νυτε, -νύντων
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ:	Ἑνεστώτας:	δεικ-νύ-ναι
ΜΕΤΟΧΗ:	Ἑνεστώτας:	ὁ δεικ-νύς (-νύντος) ἡ δεικνῦσα (-νύσης), τό δεικνύν (-νύντος)
ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ		
ΟΡΙΣΤΙΚΗ:	Ἑνεστώτας:	δείκ-νυ-μαι, -σαι, -ται, -μεθα κτλ.
ΥΠΟΤΑΚΤ.	Παρατατικός:	ἐ-δεικ-νύ-μην, -σο, -το κτλ.
ΕΥΚΤΙΚΗ	Ἑνεστώτας:	δεικ-νύ-ωμαι, -η κτλ.
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	Ἑνεστώτας:	δεικ-νυ-οίμην, δεικ-νύ-οιο κτλ.
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	Ἑνεστώτας:	-, δείκ-νυ-σο, δεικ-νύ-σθω κτλ.
ΜΕΤΟΧΗ:	Ἑνεστώτας:	δείκ-νυ-σθαι ὁ δεικ-νύ-μενος, ἡ δεικνυμένη, τό δεικνύμενον

Γ'

1. Νά σχηματιστεῖ τό β' πληθ. πρόσ. τοῦ ἔνεστ. καί ἀορίστ. β' τῆς ὀριστι-
κῆς καί εὐκτικῆς τῶν ρημάτων: ἀφήμι, ἀφίεμαι
2. Νά σχηματιστεῖ τό γ' πληθ. πρόσ. τοῦ ἔνεστ. καί παρατατ. τῆς ὀριστ.,
ὑποτακτ. καί εὐκτικῆς τῶν ρημάτων: ἀναπετάννυμι (= ἀπλώνω), ζεύγνυ-
μαι (= μπαίνω στό ζυγό)
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρ-
χουν στήν παρένθεση:
 - α) Τροφή πάντας ἀνθρώπους (ρύωννυμι = δυναμώνω, ἔνεστ.)
 - β) Ὡ παῖ, οἶνον ὕδατι (μείγνυμι ἔνεστ.).
 - γ) Ἐκέλευσαν μή ... τὰς πόλεις αὐτονόμους. (ἀφήμι ἔνεστ.).
 - δ) Κῆρος στρατηγός πάντων (ἀποδείκνυμαι ἔνεστ.).
 - ε) Πολλοὶ λιμῶ (ἀπόλλυμαι παρατατ.).
4. Νά σχηματιστοῦν φράσεις μέ τίς ἐπόμενες λέξεις στήν κανονική τους
σειρά.
 - α) ἀξιοῦσιν, πόλεον, ὑπέρ, οὗτοι, τῶν ἐλληνικῶν, ὁμύναι.
 - β) ποιήσητε, μή, ταῦτα, ἄν, ἔσεσθε, πολέμοι.
 - γ) ἔλεγον, ἀφιασι, ὅτι, οἱ Θηβαῖοι, τὰς πόλεις, ἐλθόντες, αὐτονόμους.
 - δ) βούλονται, εἰ, συνίεναι, πάντες, τὰ λέγόμενα, οἳοί τ' εἰσιν.

52. Παράκληση μητέρας

Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ πατριάρχης Κων/πόλεως, γεννήθηκε στὴν Ἀντιόχεια περ. τὸ 350 καὶ πέθανε στὸ δρόμο πρὸς τὴν ἔξορίαν τὸ 407 μ.Χ. Ὑπῆρξε ὁ ἐξοχότερος χριστιανὸς ρήτορας καὶ ἀπὸ τὸν 6^ο αἰῶνα ἔλαβε τὴν προσωνυμία Χρυσόστομος. Ἐγραψε πραγματεῖες καὶ δοκίμια, ὁμιλίες καὶ λόγους, ἐπιστολές καὶ λειτουργικὲς εὐχές. (Ὑπάρχει θεία λειτουργία μὲ τὸ ὄνομά του.) Ἡ περικοπή πού ἀκολουθεῖ εἶναι ἀπὸ τὸν α' λόγο του «Περὶ Ἱερωσύνης», ὅπου ὁ Χρυσόστομος διηγεῖται πῶς ἀνέβαλε τὴν ἀπόφασή του νὰ ἀκολουθήσει τὸ μοναχικὸ βίον ὅσο ζοῦσε ἡ μητέρα του.

Α'

1. Ἐπειδὴ ἦσθετο ἡ μήτηρ ἐμὲ ταῦτα βουλόμενον, λαβοῦσά με τῆς δεξιᾶς, εἰσήγαγεν εἰς τὸν ἀποτεταγμένον οἶκον αὐτῇ· καὶ καθίσασα πλησίον ἐπὶ τῆς εὐνῆς, ἧς ἡμᾶς ὤδινε, πηγᾶς τε ἀφίει δακρῦν καὶ τῶν δακρῦν ἔλεεινότερα προσετίθει τὰ ρήματα, τοιαῦτα πρὸς ἡμᾶς ἀποδυρομένη· Ἐγώ, παιδίον, τῆς ἀρετῆς τοῦ πατρὸς τοῦ σοῦ οὐκ ἀφείθην ἀπολαῦσαι ἐπὶ πολὺ, τῷ Θεῷ τοῦτο δοκοῦν. Τὰς γὰρ ὠδίνας τὰς ἐπὶ σοὶ διαδεξάμενος ὁ θάνατος ἐκείνου, σοὶ μὲν ὀρφανίαν, ἐμοὶ δὲ χηρείαν ἐπέστησεν ἄωρον καὶ τὰ τῆς χηρείας δεινά. Ἀλλὰ ἔφερέ μοι παραμυθίαν οὐ μικράν τῶν δεινῶν ἐκείνων τὸ συνεχῶς τὴν σὴν ὄψιν ὄρᾶν. Νῦν δὲ σε μίαν αἰτῶ χάριν, μή με δευτέρᾳ χηρείᾳ περιβαλεῖν, μηδὲ τὸ κοιμηθὲν ἤδη πένθος ἀνάψαι πάλιν, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐμὴν τελευτήν. Ὅταν οὖν με τῇ γῇ παραδῶς καὶ τοῖς ὁστέοις τοῦ πατρὸς ἀναμείξῃς τοῦ σοῦ, στέλλου μακρὰς ἀποδημίας καὶ πλέε θάλατταν, ἦν ἂν ἐθέλῃς· τότε ὁ κωλύων οὐδεὶς. Ἐως δ' ἂν ἐμπνέωμεν, ἀνάσχου τὴν μεθ' ἡμῶν οἴκησιν.

(*Ἰ. Χρυσόστομος Περὶ Ἱερωσ. α' λόγ.*)

ὁ ἀποτεταγμένος οἶκος αὐτῇ
ἡ εὐνὴ
ἡμᾶς ἀντὶ ἐμὲ
ὠδίνω
ἐλεεινός
τὰ ρήματα
τῷ Θεῷ τοῦτο δοκοῦν

τὸ ἰδιαίτερο δωμάτιό της
τὸ κρεβάτι

ἔχω πόνους τοκετοῦ, κοιλοπονῶ
ἀξιολύπητος
τά λόγια
γιατί αὐτὸ θέλησε ὁ Θεός

ήώδης, -ίνος (συνήθως στόν πλ.)	ό πόνος του τοκετού
παραμυθία	παρηγορία
στέλλομαι άποδημίας	κάνω ταξίδια μακριά από την πατρίδα μου
ό κωλύσων ούδεις ένν. έσται	
έμπνέω	άναπνέω
άνάσχου	προστ. άορ. β' του ρ. άνέχομαι

2. Νά μεταφραστούν οι παρακάτω φράσεις:

- α) Ώμοσαν οι Έλληνες και ό Άριαίος και τών σνν αύτώ οι κράτιστοι μήτε προδώσειν άλλήλους σύμμαχοί τε έσεσθαι.
- β) Κλέαρχος βασιλέα ύπώπτευν ενπύ το πεδίον το ύδωρ άφεικέναι.
- γ) Έξήγγελλον τινες τών παρὰ Τισσαφέρνους Έλλήνων ως μέλλοιεν επιθήσεσθαι.
- δ) Ό πατήρ ύπέσχετο δώσειν αύτώ την οικίαν.
- ε) Άναμνήσω ύμās τους τών ήμετέρων προγόνων κινδύνους.
- στ) Ούδεις έτόλμησεν άποστερήσαι ήμās της έλευθερίας.

Β'

1. Οί άλλοι χρόνοι τών ρημάτων σε -μι
2. Δίπτωτα ρήματα (βλ. και Κεφ. 38)

1. Τών ρημάτων σε -μι οι άλλοι χρόνοι (εκτός δηλαδή από τόν ενεστώτα και παρατατικό και τόν άόριστο β' τών τεσσάρων φωνεντόληκτων ρημάτων πού είδαμε) σχηματίζονται όπως και τών ρημάτων της πρώτης συζυγίας σε -ω (βλ. Κεφ. 48):
 ίστημι -στήσω-έστησα (άορ. α') -έστηκα
 ήμι -ήσω -είθην (άορ. παθ.) (αύξ. ε + θ. ε- + κατάλ. -θην)
 μείγνυμι - μείξω - έμειξα - μέμειχα
 τίθημι -θήσω - τεθήσομαι (παθ. μέλλ., αντί θε-θή-σομαι από άνομοίωση, θέμα θε-.)
 δείκνυμι - δείξω - έδειξα - δέδειχα
2. Κατηγορίες δίπτωτων ρημάτων:
 - α) Μέ δύο άντικείμενα, και τά δύο σε αίτιατική, συντάσσονται τά ρήματα πού σημαίνουν: αίτώ, έρωτώ, άποστερώ, διδάσκω, ένδύω και τά όμοια: αίτώ σε μίαν χάριν, διδάσκει σε την στρατηγίαν. "Άμεσο είναι αυτό πού δείχνει πρόσωπο. Τό άλλο είναι έμμεσο.
 - β) Μέ δύο άντικείμενα, τό ένα σε αίτιατική (άμεσο) και τό άλλο

σέ γενική (ἔμμεσο), συντάσσονται τὰ ρήματα πού σημαίνουν: λαμβάνω (= πιάνω), ἀποστερῶ (καί μέ δύο αἰτιατ.), πληρῶ (= γεμίζω), ἀκούω, καί ρήματα σύνθετα μέ τήν πρόθεση κατά κ.ἄ. *ἔλαβέ με τῆς δεξιᾶς, ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τήν ἀλήθειαν, οἱ Ἀθηναῖοι Σωκράτους θάνατον κατέγνωσαν* (= κατεδίκαναν).

γ) Μέ δύο ἀντικείμενα, τό ἕνα σέ αἰτιατική (ἄμεσο) καί τό δεύτερον σέ δοτική (ἔμμεσο), συντάσσονται τὰ ρήματα πού σημαίνουν: λέγω, δίδωμι, φέρω, ὁμοῖω (= ἐξομοιώνω), μείγνυμι, τὰ σύνθετα μέ προθέσεις ἐν ἢ σύν (λ.χ. *ἐμποῖω* = προξενῶ) κ.ἄ.: *ἔφερε μοι παραμυθίαν, πᾶσαν ὑμῖν τήν ἀλήθειαν ἐρῶ, ὅταν ἀναμείξῃς με τοῖς ὀστέοις τοῦ πατρός.*

δ) Μέ δύο ἀντικείμενα, τό ἕνα σέ γενική καί τό ἄλλο σέ δοτική συντάσσονται τὰ ρήματα πού σημαίνουν: μετέχω, μεταδίδωμι καί τὰ ρήματα *τιμῶ* ἢ *τιμῶμαι* στή δικαστική γλώσσα πού σημαίνουν: ὀρίζω ἢ προτείνω ὡς ποινή σέ κάποιον κάτι. Ἄμεσο εἶναι τό ἀντικείμενο τοῦ προσώπου καί ἔμμεσο τό ἄλλο: *χρή τοῦ βάρους μεταδιδόναι τοῖς φίλοις, τιμᾶται μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου* (= προτείνει ὡς ποινή μου τό θάνατο).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Στά νέα ἑλληνικά πολλά ἀπό τὰ προηγούμενα ρήματα εἶναι ἐπίσης δίπλωτα. Μερικά ἀντί γιά δεύτερο ἀντικείμενο, ὅπως στά ἀρχαῖα, παίρνουν ἐμπρόθετο:

Μέ ρώτησε κάτι, τόν γέμισε χρήματα, μοῦ εἶπε κάτι ὠραῖο, τό εἶπα σ' ἐκείνον, τοῦ ἔδωσα τό βιβλίο μου, μέ ἐξίσωσαν μ' αὐτόν, τά ἀνακάτεψε μέ ζάχαρη.

1. Νά διατυπωθοῦν οἱ παρακάτω φράσεις μέ τὰ ρήματά τους στό β' καί γ' ἐνικό καί πληθυντικό πρόσωπο:

α) *Οὐκ ἀρεῖσθην μόνος ἀπολαῦσαι ἐπὶ πολὺ τῶν ἀγαθῶν.*

β) *Ἐπέστησα τούτοις τήν προσοχήν.*

γ) *Ἀναμείζω ὕδωρ οἶνω.*

δ) *Μετεστησάμην ἐκὼ τὸ στρατόπεδον.*

ε) *Ἐπιθήσομαι τοῖς ἐχθροῖς.*

2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους:

α) *Νεανίσκος δέ τις τῶν παρόντων ἐννοήσας εἶπεν ὡς οὐκ ἀκόλουθα εἴη τό τε ... καί τό λύσειν τήν γέφυραν. (ἀκόλουθά ἐστι = συμφωνοῦν μεταξύ τους). (ἐπιτίθεμαι, μέλλ.)*

- β) Κῦρος ... τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης ἐπεμψε Πίγρητα τὸν ἔρμην-
νέα. (ἴστημι, ἀόρ. α').
- γ) Δερκυλίδας διαβληθεὶς ὑπὸ Φαρναβάζου... τὴν ἀσπίδα ἔχων, ὃ δοκεῖ
ἀταξίας τιμωρία εἶναι. (ἵσταμαι, παθ. ἀόρ. α')
- δ) Οἱ νομοθέται νόμους (τίθημι, μέλλ.)
- ε) Ὑπισχνούμεθα ... ὑμῖν τὴν χώραν ἐλευθέραν. (παραδίδωμι)
- στ) Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν ... ἔλεγε τοιάδε. (ἀνίστημι, ἀόρ. β')
- ζ) Οὐκ ... ὑμᾶς καθεύδειν τὰ τῶν ἄλλων τρόπαια. (ἀφίημι, μέλλ.)
3. Νὰ μεταφερθοῦν στὰ ἀρχαῖα οἱ παρακάτω φράσεις:
- α) Τί μέ ἔχεις ρωτήσει;
- β) Ὁ δάσκαλος μᾶς διδάσκει γραμματική.
- γ) Μᾶς στέρησαν τὴν ἐλευθερίαν.
- δ) Ἡ μητέρα ἔντυσε τὸ παιδί της.
- ε) Ἀνακατέψτε νερό μέ γάλα.
- στ) Μᾶς ἔδινε πολλὰ χρήματα.
- ζ) Οἱ δικαστές ὀρίζουν ὡς ποινὴ στό Θηραμένη τὸ θάνατο.
- η) Οἱ δικαστές καταδικάζουν τοὺς στρατηγούς σέ θάνατο.
4. Πῶς συντάσσονται στὰ νέα ἑλληνικά τὰ δίπτωτα ῥήματα πού ἀναφέ-
ρονται στό Β2;



53. Ἀνακεφαλαίωση δ' (Κεφ. 41-52)

Α'

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1. ΤΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ:

- α) τῶν ἐπιθέτων: νε-ώτερος, νε-ώτατος, ξηρ-ότερος, ξηρ-ότατος
- β) τῶν ἐπιρρημάτων: δικαί-ως, δικαι-ότερον, δικαι-ότατα.

2. ΑΟΡΙΣΤΕΣ ΕΠΙΜΕΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ:

- α) γιά δύο: ἕτερος, ἑκάτερος, ἀμφότεροι, οὐδέτερος
- β) γιά περισσότερα: πᾶς, ἕκαστος, ἄλλος, οὐδεὶς

3. Β' ΠΑΘΗΤΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ ΚΑΙ ΑΟΡΙΣΤΟΣ: χωρίς θ: φανήσομαι, ἐφάνην

4. Β' ΣΥΖΥΓΙΑ ΡΗΜΑΤΩΝ ΣΕ -μι

Φ Ω Ν Η Ε Ν Τ Ο Λ Η Κ Τ Α				Σ Υ Μ Φ Ω Ν Ο Λ Η Κ Τ Α
ἴ-στη-μι	τί-θη-μι	ἴ-η-μι	δί-δω-μι	δείκ-νυ-μι
στή-σω	θή-σω	ἦ-σω	δώ-σω	δείξω (δείκ-σω)

Β'

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

1. β' ὁρος συγκρίσεως: γενική συγκριτική: *Κῦρος ἦν κρείττων τῶν ἄλλων ἢ καὶ ὁμοιόπρωτα μέ τόν α' ὁρο: ἀσφαλέστερόν ἐστιν αὐτοῖς ἢ ἡμῖν.*

2. Ὁ σύνδεσμος δέ: μεταβατικός (= καὶ ἢ -), ἀντιθετικός (= ἀλλά).

3. Ἀπαρέμφατο σκοποῦ ἢ ἀποτελέσματος: *παρέδωκε τὴν πόλιν τῷ πλήθει διοικεῖν.*

4. Δίπτωτα ρήματα

- α) διδάσκει σε τὴν στρατηγίαν
- β) ἀκούσεσθε ἐμοῦ τὴν ἀλήθειαν
- γ) λέγω ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν
- δ) τιμᾶται μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου

1. Νά μεταφράσετε τό διάλογο:

- ΚΡ. Ὡ ξένη Ἀθηναίε, εἶδες γάρ μου τὸν πλοῦτον καὶ τοὺς θησαυροὺς καὶ τὴν ἄλλην πολυτέλειαν, εἶπέ μοι τίνα ἡγεί τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων εὐδαιμονέστατον εἶναι.
- ΣΟ. Ὡ Κροῖσε, ὀλίγοι μὲν οἱ εὐδαίμονες, ἐγὼ δὲ ὧν οἶδα Κλέοβιν καὶ Βίτωνα ἡγοῦμαι εὐδαιμονεστάτους γενέσθαι.
- ΚΡ. Ἔστω· ἐχόντων ἐκείνοι τὰ πρῶτα τῆς εὐδαιμονίας· ὁ δεῦτερος δὲ τίς ἂν εἴη;
- ΣΟ. Τέλλος ὁ Ἀθηναῖος, ὃς εὖ τε ἐβίω καὶ ἀπέθανεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος.
- ΚΡ. Ἀλλ' ἐγὼ οὐ σοι δοκῶ εὐδαίμων εἶναι;
- ΣΟ. Οὐδέπω οἶδα, ὦ Κροῖσε, ἢν μὴ πρὸς τὸ τέλος ἀφίκη τοῦ βίου.

2. Νά μεταφράσετε τίς ἐπόμενες φράσεις καὶ νά ἀναγνωρίσετε τὰ συνηρημένα ῥήματα καὶ τὰ ῥήματα σέ - μι.

- α) Οἱ τύραννοι ἐκφραίνονται οὐχ ὅταν τῶν ἰδιωτῶν πλείω φαίνονται ἔχοντες, ἀλλ' ὅταν ἐτέρων τυράννων ἐλάττω, τοῦτ' αὐτοὺς ἀνιᾷ.
- β) Χαίρετε, ὦ παῖδες, ἐπαινούμενοι μᾶλλον ἢ χρήματα κτώμενοι.
- γ) Ἐν πολλοῖς δὲ ἔτεσιν οὐκ ἐθέμεθα καινοὺς νόμους, ἀλλὰ τοῖς κειμένοις ἀκριβῶς χρῶμεθα.
- δ) Ἐπειδὴν οἱ παῖδες οἴοι τ' ὥσι τὰ λεγόμενα συνιέναι, εὐθὺς μὲν ἐπ' αὐτοῖς παιδαγωγούς ἐρίσταμεν, εὐθὺς δὲ πέμπομεν αὐτοὺς εἰς διδασκάλων.
- ε) Οὗτος οὐκ ἔφη δέξασθαι τοὺς ὅρκους, ἐὰν μὴ ἀφῶσι τὰς πόλεις αὐτονόμους, ὥσπερ ἔλεγε τὰ βασιλέως γράμματα.

3. Νά σχηματιστοῦν φράσεις μέ τίς λέξεις στήν κανονική τους σειρὰ στοὺς τύπους πού δίνονται:

- α) φίλοις, ἐχθροῖς, πραότατος, φοβερώτατος, ὧν, ἐφαίνετο, καί, Ἀγασίλαος.
- β) ὑπείκειν, τοῖς φίλοις, δεῖ, ὑμᾶς, ἡδέως.
- γ) τοὺς νεκροὺς, ἀποδιδόασιν, οἱ νενικηκότες, ὑποσπόνδους, τοῖς ἡττημένοις.
- δ) ἐστί, σκοπεῖν, ἄξιον, ὅπως, διορθώσεσθε, τὰ μέλλοντα.
- ε) ἀτάφους, οἱ ἡμέτεροι, οὐκ εἶων, γενέσθαι, τοὺς τελευτήσαντας, πρόγονοι.
- στ) τῶν πολεμίων, ὧ ἀνδρες, νῦν, ἐστέ, καὶ πλείονες, ὕμεις, δυσμαχώτεροι.

4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ ἓνα ἀπό τὰ ῥήματα πού δίνονται, ἀφοῦ θεθεῖ στόν κατάλληλο τύπο:

(δέσμαι, πλέω, ἰῶμαι (-άομαι), συνοργίζομαι, ζῶ, χρῶμαι, θέω)

- α) 'Επει 'Ελένη ήρπάσθη οί 'Ελληνες ... τοῖς ἀδικήσασι.
 β) 'Ο ἰατρὸς ... τὰ τραύματα τῶν στρατιωτῶν.
 γ) 'Αγαμέμνων πολλὰς νανσὶν εἰς τὴν Τροίαν ... καὶ αὐτὴν εἶλεν.
 δ) ... ὑμῶν μὴ ἐξανδραποδίσασθαι τοὺς σώσαντας τοὺς ἄλλους 'Ελληνας.
 ε) Δεῖ τοῖς κειμένοις νόμοις ... καὶ οὕτω ἀεὶ ...
 στ) 'Ο στρατηγὸς ἐβόα τοῖς στρατιώταις μὴ ... δρόμῳ ἀλλ' ἐν τάξει ἐπεσθαι.

5. Νά σχηματίσετε φράσεις μέ τίς ἀκόλουθες λέξεις στόν κατάλληλο τύπο:

- α) οἱ 'Αθηναῖοι, νόμοι, Σόλων, τίθημι
 β) οἱ πολέμιοι, εὐθύς, οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἐπιτίθεμαι
 γ) οὐ, ὑμεῖς, ὁ λόγος, συνήμι
 δ) οἱ στρατιῶται, μισθός, ὁ Ξενοφῶν, δίδωμι
 ε) Λυκοῦργος, παιδαγωγός, δοῦλος, ἐφίστημι



54. Ἑξορία «τιμητική»

Ὁ ρήτορας Αἰσχίνης (περ. 389 - 314 π.Χ.), πολιτικός ἀντίπαλος τοῦ Δημοσθένη, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἥττα του στὴ δίκη τοῦ στεφάνου (ὅπου ὑποστήριξε ὅτι εἶναι παράνομο νὰ στεφανωθεῖ ὁ Δημοσθένης γιὰ τίς ὑπηρεσίες του στὴν πατρίδα) καὶ τὴν ἀποτυχία τῆς φιλομακεδονικῆς πολιτικῆς του ἀναγκάστηκε νὰ ἐκπατριστεῖ καὶ νὰ πάει στὴ Μικρασία. Στίς ἐπιστολές, πού σώθηκαν μέ τὸ ὄνομά του, φέρεται ὡς ἐξόριστος. Στὴν περικοπὴ γίνεται λόγος γιὰ τὸν τρόπο πού ἀντιμετωπίζει τὴν ἐξορία.

- Α'** 1. Οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, ὅσοι φεύγουσιν ἀδίκως, ἢ δέονται τῶν πολιτῶν, ὅπως ἐπανεέλθωσιν, ἢ διαμαρτόντες τούτου λοιδοροῦσι τὰς ἑαυτῶν πατρίδας ὡς φαύλως αὐτοῖς προσφερομένας· ἐγὼ δὲ ἐπεὶ περ ἀναξίως ὧν ἐπολιτευσάμην ἠτύχησα καὶ κατηγορῶν ἄλλων αὐτὸς ἑάλων, ἄχθομαι μὲν, ὥσπερ εἰκὸς ἐστίν, ἀγανακτῶ δὲ οὐδέν. Οὐ γὰρ οὕτως ἔγωγε ἡλίθιος εἰμι, ὥστε, ἐξ ἧς πόλεως ὁ Θεμιστοκλῆς ὁ τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερώσας ἐξηλάθη, καὶ ὅπου Μιλτιάδης, ὅτι μικρὸν ὥφλε τῷ δημοσίῳ, γέρον ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ ἀπέθανε, ταύτῃ τῇ πόλει Αἰσχίνην τὸν Ἀτρομήτου φεύγοντα οἶσθαι δεῖν ἀγανακτεῖν, εἴ τι τῶν εἰωθότων Ἀθήνησιν ἔπαθεν. Ἀλλ' ἔγωγε καὶ λαμπρὸν εἰκότως μοι νομίσαιμ' ἂν αὐτὸ γενέσθαι, τὸ γεγονέναι ἄξιος τοῦ ὅμοια παθεῖν ἐκείνοις.

(Αἰσχίνης Ἑπιστολές 3)

φεύγω	καταδιώκομαι, ἐξορίζομαι
δέομαι	παρακαλῶ (ν.έ. δέηση)
διαμαρτάνω τινός	ἀποτυχαίνω σέ κάτι
λοιδορῶ	κακολογῶ
ὡς προσφερομένας	διότι κατὰ τὴ γνώμη τους συμπεριφέρονται
ἀναξίως ὧν ἐπολιτευσάμην	ἀντί: ἀναξίως τούτων ἃ ἐπολιτευσάμην (ἐλξη τοῦ ἀναφορικοῦ, βλ. Κεφ. 44)
ἃ πολιτεύομαι	ὅσα κάνω ὡς πολίτης
ἑάλων ἀόρ. β' τοῦ ρ. ἀλίσκομαι	συλλαμβάνομαι, καταδικάζομαι
ἄχθομαι	στενοχωριέμαι
ἐξηλάθη, παθητ. ἀόρ. τοῦ ρ. ἐξελαύνομαι	ἐξορίζομαι

ὅτι	ἐπειδή
ὄφλε ἀόρ. β' τοῦ ρ. ὀφλισκάνω	χρωστῶ (ὀφείλω)
τὰ εἰωθότα	τά συνηθισμένα
εἰκότως (ἐπίρρ.)	δικαιολογημένα, φυσικά (πρ. εἰκός ἐστι)
τὸ γεγονέναι	ἐπεξήγ. στό αὐτό

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Σωκράτης ἀσεβείας φεύγει ὑπὸ Μελήτου.
- β) Καλόν ἐστιν εὖ πάσχειν τοὺς ἀδυνάτους ὑπὸ τῶν πλουσίων.
- γ) Τίς γάρ αὐτῷ ἔστιν ὅστις τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται;
- δ) Πολλαὶ δὲ καὶ πέλται καὶ ἅμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι οἷς πᾶσι χρώμενοι κρέα ἔψοντες ἦσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.
- ε) Τοὺς μὲν ἀδικοῦντας τιμωροῦ, τοῖς δὲ ἀδικουμένοις βοήθει.
- στ) Οἱ τῶν ἀρίστων Περσῶν παῖδες ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις παιδεύονται.

ἀντιποιοῦμαι	= διεκδικῶ
πέλτη	= μικρὴ ἐλαφριά ἀσπίδα
ἔψω	= βράζω, μαγειρεύω

Β'

1. Ρήματα ἐνεργητικῆς φωνῆς μέ παθητικὴ σημασία
2. Ἀναφορικές προτάσεις
3. Ἀναφορικές (ἢ ἐπιθετικές) μετοχές (ἐπανάλ.)
4. Ἡ σημασία τοῦ ἐνεστώτα στὴν ὀριστική

1. Σέ μερικά ἐνεργητικά μεταβατικά ρήματα χρησιμεύει ὡς παθητικό ἓνα ἄλλο ἐνεργητικό ἀμετάβατο ρήμα (βλ. Κεφ. 13):
ἀποκτείνω τινά - ἀποθνήσκω ὑπό τινος (= σκοτώνομαι ἀπό κάποιον)
ἐκβάλλω τινά (= ἐξορίζω) - ἐκπίπτω ὑπό τινος
διώκω τινά - φεύγω ὑπό τινος
εὖ λέγω τινά (= ἐπαινῶ) - εὖ ἀκούω ὑπό τινος (= ἐπαινοῦμαι)
εὖ ποιῶ τινά (= εὖεργετῶ) - εὖ πάσχω ὑπό τινος (= εὖεργετοῦμαι)
Τό παθητικό ἀλίσκομαι ἔχει ἐνεργητικό τό αἰρῶ (-έω): συλλαμβάνω, κυριεύω

2. Οί αναφορικές προτάσεις εισάγονται μέ αναφορικές άντωνυμίες (ὅς, ὅσπερ οἶος, ὅσος κτλ.) ἢ αναφορικά ἐπιρρήματα (ὥς, ὥσπερ, ὅπου, ὅπως κτλ.) καί αναφέρονται σέ κάποιον ὄρο τῆς προτάσεως πού ὑπάρχει ἢ ἐννοεῖται. Μιά αναφορική πρόταση, ὅπως καί στά νέα ἑλληνικά, μπορεῖ νά εἶναι **ὑποκείμενο, κατηγορούμενο, ἀντικείμενο** ἢ ἕνας **ὁποιοσδήποτε προσδιορισμός**.

Οί αναφορικές προτάσεις, ὅπως θά δοῦμε παρακάτω, κάποτε ἰσοδυναμοῦν μέ **ὑποθετικές, τελικές, αἰτιολογικές** κτλ. προτάσεις. Στήν ἀρχή μιᾶς περιόδου ἢ ἡμιπεριόδου ἡ πρόταση πού εἰσάγεται μέ τήν αναφορική ἀντωνυμία **ὅς, ἥ, ὃ**, δέν εἶναι δευτερεύουσα αναφορική ἀλλά κύρια πρόταση καί τότε ἡ αναφορική ἀντωνυμία ἰσοδυναμεῖ μέ τή **δεικτική: οὗτος, αὕτη, τοῦτο**. (βλ. καί Κεφ. 10)

3. Οί μετοχές, πού ἔχουν συνήθως ἄρθρο, χρησιμοποιοῦνται ὅπως εἶδαμε (Κεφ. 18) ὥς ἐπιθετικοί προσδιορισμοί καί μποροῦν νά μεταφραστοῦν μέ αναφορική πρόταση. Οί μετοχές αὐτές λέγονται **ἐπιθετικές ἢ αναφορικές: Θεμιστοκλῆς ὁ τήν Ἑλλάδα ἐλευθερώσας**. Ἡ ἐπιθετική μετοχή μέ ἄρθρο, ὅπως καί κάθε ἐπίθετο, μπορεῖ νά λαμβάνεται ὥς **οὐσιαστικό: οἱ λέγοντες = οἱ ρήτορες** (πβ. ν.έ. ὁ ἐμπορευόμενος = ὁ ἔμπορος).

4. Ὁ ἐνεστώτας στήν ὀριστική δέ φανερώνει μόνο ὅτι αὐτό πού σημαίνει τό ρῆμα γίνεται **τώρα** ἀλλά ἐπίσης φανερώνει:

α) κάτι πού **ἐπαναλαμβάνεται ἀόριστα: ὅσοι φεύγουσι δέονται**.

Αὐτός ὁ ἐνεστώτας ὑπάρχει στά γνωμικά καί στίς παροιμίες, ὅπως καί στά νέα ἑλληνικά, καί λέγεται **γνωμικός ἐνεστώτας: σταγόνες ὕδατος πέτρας κοιλαίνουσι**.

β) κάτι πού θέλει ἢ **προσπαθεῖ** νά κάνει τό ὑποκείμενο τῆς προτάσεως (**βουλητικός ἢ ἀποπειρατικός ἐνεστ.**): *λέγω* ὅτι πολλοί ἐλπίδες ἡμῖν εἰσι σωτηρίας (= θέλω νά σᾶς πῶ ὅτι...), *πείθω* τινά (= προσπαθῶ νά πείσω κάποιον).

γ) κάτι πού **ἔγινε στό παρελθόν (ἱστορικός ἐνεστώτας)**. Ὁ ἱστορικός ἐνεστώτας ὑπάρχει συχνά στίς διηγήσεις ἀντί γιά ἀόριστο: *καί εὐθὺς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλὰ ἐπὶ τὸν ἄνδρα ὀρθῶ παίει* (= χτυπᾷ) *κατὰ τὸ στέρνον καί τιτρώσκει* (= τραυματίζει) *διὰ τοῦ θώρακος* (= ἔπαισε ... καί ἔτρωσε). (πβ ν.έ. ἔφτασα στόν πύργο· ἀνοίγω καί μπαίνω).

Γ

1. Νά βρεθοῦν οἱ αναφορικές προτάσεις καί οἱ ἐπιθετικὲς μετοχές στό κείμενο Α1.

2. Νά γίνει ἀναγνώριση προτάσεων καί λεπτομερὲς σύνταξη στίς παρακάτω φράσεις:

α) *Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ Κύρου ἀναβάσει οἱ Ἕλληνες ἔπραξαν μέχρι τῆς μάχης, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.*

- β) Οὗτοι πρῶτοι συνέμειξαν τοῖς προκαταλαβοῦσι τὸ χωρίον.
 γ) Αἱ ὄχθαι αὐται ἐφ' ὧν παρατεταγμένοι οὗτοι ἦσαν τρία ἢ τέτταρα πλέθρα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπέϊχον.
 δ) Λακεδαιμόνιοι τὸν ἄρμωστήν τὸν ἐγκαταλιπόντα τὴν ἀκρόπολιν καὶ οὐκ ἀναμείναντα τὴν βοήθειαν ἀπέκτειναν.
3. Νά ἀναγνωριστῇ ἡ σημασία τοῦ ἐνεστώτα στίς παρακάτω φράσεις:
 α) Οὐ μόνον τὰ αὐτὰ λέγεις ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν.
 β) Ἡμεῖς ἄκρατον οἶνον πίνομεν.
 γ) Τισσαφέρνης διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν.
 δ) Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο.
4. Νά μεταφερθοῦν στὰ ἀρχαῖα οἱ ἐπόμενες φράσεις:
 α) Ἡ πόλη κυριεύεται ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς.
 β) Πρέπει νά ἐπαινεῖται καὶ νά ἐπαινεῖσαι.
 γ) Πολλοὶ στρατιῶτες σκοτώθηκαν στὸν πόλεμο.
 δ) Οἱ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι θέλουν περισσότερο νά εὐεργετοῦν παρά νά εὐεργετοῦνται.



55. Ὁ Πελοπίδας στό βασιλιά τῶν Περσῶν

Μετά τή νίκη στά Λεύκτρα ἡ ἡγεμονία τῶν Θηβῶν ἀποκοτοῦσε περισσότερη δύναμη. Ἀλλά οἱ Θηβαῖοι δέν ἀπέφυγαν τά σφάλματα. Γιά νά ἐπιβάλουν τήν κυριαρχία τους στίς ἐλληνικές πόλεις, δέ δίστασαν νά ζητήσουν τήν ἐπέμβαση τοῦ βασιλιά τῶν Περσῶν, ὅπως πρὶν 20 χρόνια οἱ Σπαρτιάτες. Ὁ Πελοπίδας λοιπόν τό 367 π.Χ. γι' αὐτόν τό σκοπό βρίσκεται στά Σούσα, στό βασιλιά τῶν Περσῶν.

- Α'** 1. Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖ ἐγένοντο, πολὺ ἐπλεονέκει ὁ Πελοπίδας παρὰ τῷ Πέρσῃ. Εἶχε γὰρ λέγειν καὶ ὅτι μόνοι τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ συνεμάχοντο ἐν Πλαταιαῖς, καὶ ὅτι ὕστερον οὐδεπώποτε στρατεύουσιντο ἐπὶ βασιλέα, καὶ ὡς Λακεδαιμόνιοι διὰ τοῦτο πολεμήσειαν αὐτοῖς, ὅτι οὐκ ἐθελήσαιεν μετ' Ἀγησιλάου ἔλθειν ἐπ' αὐτὸν οὐδὲ θῦσαι ἑάσαιεν αὐτὸν ἐν Αὐλίδι τῇ Ἀρτέμιδι, ἔνθαπερ Ἀγαμέμνων ὅτε εἰς τὴν Ἀσίαν ἐξέπλει θύσας εἶλε Τροίαν. Μέγα δὲ συνεβάλλετο τῷ Πελοπίδᾳ εἰς τὸ τιμᾶσθαι καὶ ὅτι ἐνενικήκεσαν οἱ Θηβαῖοι μάχῃ ἐν Λεύκτροις καὶ ὅτι πεπορθηκότες τὴν χώραν τῶν Λακεδαιμονίων ἐφαίνοντο. Ἔλεγε δὲ ὁ Πελοπίδας ὅτι οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Ἀρκάδες μάχῃ ἡττημένοι εἶεν ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐπεὶ αὐτοῖς οὐ παρεγένοντο. Συνεμαρτύρει δ' αὐτῷ ταῦτα πάντα ὡς ἀληθὴ λέγοι ὁ Ἀθηναῖος Τιμαγόρας, καὶ ἐτιμᾶτο δεύτερος μετὰ τὸν Πελοπίδαν.

(Ξενοφ. Ἑλληνικά 7,1,34 - 35)

οὐδεπώποτε	ποτέ ὥς τώρα, ποτέ ὥς τότε
ἐπὶ + αἰτιατική	ἐναντίον
ὅτι οὐκ ἐθελήσαιεν	διότι δέ δέχτηκαν
εἶλε ἀόρ. β' τοῦ ρ. αἰρῶ (-έω)	συλλαμβάνω, κυριεύω
συμβάλλεται	συντελεῖ
πορθῶ (-έω)	ληλατῶ, καταστρέφω
πεπορθηκότες ἐφαίνοντο	εἶχαν ληλατήσῃ ὀλοφάνερα
παραγίνομαι	βοηθῶ, βρίσκομαι κοντά σέ κάποιον
συμμαρτυρῶ (-έω) τί τινι	καταθέτω ὡς μαρτυρία κάτι μαζί μέ κάποιον

2. Νά μεταφραστούν οἱ παρακάτω φράσεις:

- α) Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν Θυμοχάρης ἔχων ναῦς ὀλίγας.
- β) Ἐγγὺς δὲ γενομένων τῶν Ἀθηναίων ἐμάχοντο ἀπὸ τε νεῶν καὶ τῆς γῆς μέχρι οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν εἰς Μάδυτον πρὸς τὸ ἄλλο στρατόπεδον οὐδὲν πράξαντες.
- γ) Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ ἠγγέλθη τοῖς τῶν Συρακοσίων στρατηγοῖς οἴκοθεν ὅτι φεύγοιεν ὑπὸ τοῦ δήμου.
- δ) Γινώσκετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντες ὅτι τὸ Καννονοῦ ψήφισμά ἐστιν ἰσχυρότατον.
- ε) Ὁ κατήγορος πειρᾶται πείθειν ὑμᾶς ὡς οὐκ εἰμι τῶν ἀδυνάτων ἐγώ.
- στ) Εὐδηλον γὰρ ἦν ὅτι τούτων ἀπολομένων καὶ οἱ μέτοικοι ἅπαντες πολέμοι τῇ πολιτείᾳ ἔσονται.

ἀδύνατος = ἀνάπηρος

Β'

- 1. Τό ἀνώμαλο οὐσιαστικό ναῦς. Ἀντιμεταχώρηση
- 2. Εἰδικές προτάσεις (διαφορά ὡς καὶ ὅτι)

1. Τό οὐσιαστικό ἡ ναῦς (= πλοῖο) ἔχει θέμα ναῦ- πού μεταβάλλεται σέ ἄλλες πτώσεις σέ νη- ἡ νε-:

ναῦς, νεώς, νηί, ναῦν, ναῦ νηες, νεῶν, ναυσί, ναῦς, νηες

Ὁ τύπος τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικῆς ἦταν νηὸς (ἡ κατάληξη τῆς γενικῆς στά τρίτοκλιτα εἶναι -ος) καὶ μέ **ἀντιμεταχώρηση** ἔγινε νεώς.

Ἀντιμεταχώρηση λέγεται ἡ ἀμοιβαία ἀλλαγὴ τοῦ χρόνου ἑνός μακρόχρονου φωνήεντος μέ τό ἐπόμενο βραχύχρονο φωνῆεν:

πόληος ἔγινε πόλεως, βασιλῆος -βασιλέως, βασιλῆα (μέ -α βραχύχρονο) -βασιλέα (μέ -α μακρόχρονο) (οἱ τύποι νηὸς, πόληος, βασιλῆα κτλ. εἶναι ἀρχαιότεροι).

2. Οἱ εἰδικές προτάσεις εἰσάγονται μέ τούς εἰδικούς συνδέσμους **ὅτι** καὶ **ὡς** καὶ χρησιμεύουν (ὅπως καὶ στή νέα ἑλληνική) ὡς **ἀντικείμενο**, **ὑποκείμενο** ἢ **ἐπεξηγήση**.

α) Εἰδική πρόταση **ὡς ἀντικείμενο** ἔχουν τά ρήματα πού σημαίνουν **λέγω, αἰσθάνομαι, γινώσκω**: λέγει ὡς ὕβριστής εἰμι.

β) Εἰδική πρόταση **ὡς ὑποκείμενο** ἔχουν ἀπρόσωπα ρήματα ἢ ἀπρόσωπες ἐκφράσεις, ὅπως: λέγεται, ἀρκεῖ, δῆλόν ἐστι κτλ.: ἀρκεῖ ὅτι τῶν ἄλλων καταγελάς.

γ) Ειδική πρόταση ως **επεξήγηση** χρησιμοποιείται ύστερα από αντωνυμία δεικτική ουδέτερου γένους: **ταῦτα λέγω, ὡς οὐ νομίζεις θεός** (= δηλαδή ὅτι...). Οἱ ειδικές προτάσεις ἐκφέρονται μέ **ὀριστική** ἢ μέ **δυνητική ἐγκλίση** (δυνητική ὀριστική καί δυνητική εὐκτική). Ὅταν ὁμως ἡ εἰδική πρόταση ἐξαρτᾶται ἀπό **ῥημα σέ ἱστορικό χρόνο**, τότε αὐτή ἡ εἰδική πρόταση ἐκφέρεται συνήθως μέ **εὐκτική** (πού λέγεται εὐκτική τοῦ πλάγιου λόγου): **ἔλεγεν ὅτι οἱ Ἀργεῖοι ἡττημένοι εἶεν**, ἐνῶ: **λέγει ὅτι οἱ Ἀργ. ἡττημένοι εἰσί**.

Ὡς ἱστορικοί χρόνοι, ἐκτός ἀπό τόν παρατατικό, τόν ὑπερσυντέλικο καί τόν ἀόριστο στήν ὀριστική θεωρεῖται καί ἡ ὑποτακτική, ἡ εὐκτική, τό ἀπαρέμφατο καί ἡ μετοχή σέ ὁποιονδήποτε χρόνο **ὅταν ἐξαρτῶνται ἀπό ἱστορικό χρόνο τῆς ὀριστικῆς**: **εἶχε γάρ λέγειν ὅτι οὐδὲ πώποτε στρατεύσαιντο ἐπὶ βασιλέα**· ἡ εἰδική πρόταση ἐξαρτᾶται ἀπό τό ἀπαρ. λέγειν τό ὁποῖο θεωρεῖται ἱστορικός χρόνος, γιατί ἐξαρτᾶται ἀπό τό **εἶχε**.

Κατά τόν ἴδιο τρόπο ἕνας τύπος ὑποτακτικῆς, εὐκτικῆς κτλ. θεωρεῖται ἀρκτικός χρόνος **ὅταν ἐξαρτᾶται ἀπό ἀρκτικό χρόνο ὀριστικῆς** (βλ. κεφ. 29). Οἱ ειδικές προτάσεις πού εἰσάγονται μέ τό ὡς διαφέρουν συνήθως ἀπό τίς ειδικές προτάσεις μέ τό **ὅτι**.

Μέ ὡς εἰσάγονται οἱ ειδικές προτάσεις, ὅταν συνήθως ἐκφράζεται ἡ γνώμη τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καί ὄχι μιᾶ ἀντικειμενική γνώμη.

Γι' αὐτό στή νέα ἐλληνική πρέπει νά μεταφράζεται τό ὡς : **ὅτι δῆθεν, ὅτι κατὰ τή γνώμη του** κτλ.: **λέγει ὁ κατήγορος ὡς ὕβριστής εἶμι** (= ὅτι δῆθεν εἶμαι...), **εἶχε λέγειν ὁ Πελοπίδας ὡς Λακεδαιμόνιοι διὰ τοῦτο πολέμησαν αὐτοῖς** (= ὅτι, ὅπως νομίζει, οἱ Λακεδαιμόνιοι γι' αὐτό τοὺς πολέμησαν).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

- α) Τά λεκτικά ῥήματα - ἐκτός ἀπό τό **φημί** - συντάσσονται ὄχι μόνο μέ **εἰδική πρόταση** ἀλλά καί μέ **εἰδικό ἀπαρέμφατο**. Τό **φημί** συντάσσεται κανονικά μόνο μέ **εἰδικό ἀπαρέμφατο**.
- β) Τά γνωστικά καί αἰσθητικά ῥήματα (γιγνώσκω, αἰσθάνομαι κτλ.) συντάσσονται καί μέ **εἰδική πρόταση** καί μέ **κατηγορηματική μετοχή**, ὅπως θά δοῦμε παρακάτω.

1. Νά συμπληρωθούν οι φράσεις με τόν κατάλληλο τύπο του ὀνόματος ναῦς:
 - α) Ἡ ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου φουγῶσα ... διέφυγε καὶ ἀφικομένη εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξαγγέλλει τὴν πολιορκίαν.
 - β) Καλλικρατίδας ἐπιπλεύσας αὐτῷ ἐξαίφνης δέκα τῶν ... ἔλαβε.
 - γ) Ἀθηναῖοι ἐψηφίσαντο βοηθεῖν ... ἑκατὸν εἴκοσι.
 - δ) Ἀθροαὶ δὲ γενομένοι αἱ ... ἅπασαι ἐν Πάρῳ ἕξ καὶ ὀγδοήκοντα τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἤκον εἰς Προκόννησον.
2. Νά βρεθοῦν οἱ εἰδικές προτάσεις καὶ νά δικαιολογηθεῖ ἡ ἔγκλιση μὲ τὴν ὁποία ἐκφέρονται:
 - α) Τῆς δὲ νυκτὸς ἰδὼν τὰ πυρά, καὶ τινῶν αὐτῷ ἐξαγγειλάντων ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἰεν, ἀνήγετο περὶ μέσας νύκτας.
(ἀνάγομαι = ξεκινῶ μὲ πλοῖο)
 - β) Ὁ Ἀγησίλαος ἔλεγεν ὅτι, εἰ μὲν βλαβερά τῇ Λακεδαιμόνι πεπραχὼς εἴη, δίκαιος εἴη ζημιοῦσθαι (= νά τιμωρηθεῖ).
 - γ) Οἶμαι γάρ ἅπασιν εἶναι φανερόν ὅτι τὰ μέλλοντα προγιγνώσκειν οὐ τῆς ἡμετέρας φύσεώς ἐστιν.
 - δ) Ἐτι τοίνυν γνώσεσθε σαφέστερον ἐκ τῶν ῥηθήσεσθαι μελλόντων ὥς πόρρω (= μακριά) τοῦ διαφθεῖρειν τοὺς νεωτέρους ἐσμέν.
3. Νά συμπληρωθούν οἱ φράσεις με τοὺς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στὴν παρένθεση:
 - α) Ἐλογίζοντο δὲ ὥς τὸ μὲν ἀντίπαλον ἵππικὸν πολὺ, τὸ δὲ αὐτῶν ὀλίγον ... (εἰμί)
 - β) Ὁ δὲ Ἀγησίλαος χρόνῳ ποτὲ εἶπεν· ἀλλ' οἶμαι μὲν σε, ὦ Φαρνάβαζε, εἰδέναι ὅτι καὶ ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς πόλεσι ξένοι ἀλλήλοις ... ἀνθρωποὶ. (γίγνομαι).
 - γ) Καὶ γάρ ὁ Κόων τὸν Φαρνάβαζον ἐδίδασκεν ὥς οὕτω μὲν ποιοῦντι πᾶσαι αἱ πόλεις φίλια ... (ἔσομαι)
4. Μὲ τὰ ἀρχικά τῶν ἐπόμενων λέξεων, πού θά βρεῖτε στὴν ἀρχαία ἑλληνική, σχηματίστε τὸ ῥῆμα πού σημαίνει ὀρκίζομαι: φαντάζομαι, στέλνω καὶ προσκαλῶ, νικῶ, ὑπόσχομαι, μαῦρος, ἀρκετός.
5. Πῶς κρίνετε τὴ συμπεριφορὰ τοῦ Πελοπίδα;

56. Ὁ στρατηγός Μένων ὁ Θεσσαλός

Ὁ Ξενοφώντας στό τέλος τοῦ Β' βιβλίου τοῦ ἔργου του «Κύρου Ἀνάβαση», δίνει τοὺς χαρακτηρισμοὺς τῶν πέντε στρατηγῶν τῶν Μυρίων. Ἀπό τοὺς στρατηγοὺς αὐτοὺς, πού τοὺς σκότωσαν οἱ Πέρσες μέ δόλο τοῦ Τισσαφέρη, ἕνας ἦταν ὁ Μένων ὁ Θεσσαλός.

Α' 1. Μένων δὲ ὁ Θεσσαλός δηλὸς ἦν ἐπιθυμῶν μὲν πλουτεῖν ἰσχυρῶς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν, ὅπως πλείω λαμβάνοι, ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδαῖνοι· φίλος τε ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστα δυναμένοις, ἵνα ἀδικῶν μὴ διδοίη δίκην. Ἐπὶ δὲ τὸ κατεργάζεσθαι ὧν ἐπιθυμοίη συντομωτάτην ὥετο ὁδὸν εἶναι διὰ τοῦ ἐπιорκεῖν τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ ἐξαπατᾶν, τὸ δ' ἀπλοῦν καὶ ἀληθὲς τὸ αὐτὸ τῷ ἡλιθίῳ εἶναι. Στέργων δὲ φανερός μὲν ἦν οὐδένα, ὅτῳ δὲ φαίη φίλος εἶναι, τούτῳ ἔνδηλος ἐγίγνετο ἐπιβουλεύων. Καὶ τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν οὐκ ἐπεβούλευε· χαλεπὸν γὰρ ὥετο εἶναι τὰ τῶν φυλαττομένων λαμβάνειν· τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος ὥετο εἰδέναι ῥᾶστον ὃν ἀφύλακτα λαμβάνειν.

Ἀποθνησκόντων δὲ τῶν συστρατῆγων ὅτι ἐστράτευσαν ἐπὶ βασιλέα σὺν Κύρῳ ταῦτά πεπονηκώς οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ ζῶν αἰκισθεὶς λέγεται τῆς τελευτῆς τυχεῖν.

(Ξενοφ. Κ. Ἀναβ. 2,6, 21 - 29)

δηλὸς ἦν ἐπιθυμῶν

ἦταν φανερό ὅτι ἐπιθυμοῦσε, φανερά ἐπιθυμοῦσε

ὁ μέγιστα δυνάμενος

αὐτός πού ἔχει πολὺ μεγάλη δύναμη

δίδομι δίκην

τιμωροῦμαι

ἐπὶ τὸ κατεργάζεσθαι

γιά νά κατορθώνει

διὰ τοῦ ἐπιорκεῖν

διὰ μέσου τῆς ἐπιρκίας

τὸ αὐτὸ τῷ ἡλιθίῳ εἶναι

ὅτι εἶναι τό ἴδιο μέ τὴν ἡλιθιότητα

ὅτῳ δὲ φαίη φίλος εἶναι

μέ ὅποιον ἔλεγε ὅτι εἶναι φίλος

μόνος ὥετο εἰδέναι

νόμιζε ὅτι μόνο αὐτός γνώριζε

ἀφύλακτα κατηγόρουμένο στά κτήματα τῶν φίλων, μεταφρ.: ὡς ἀφύλακτα

ταῦτά πεπονηκώς

ἐνῶ εἶχε κάνει τὰ ἴδια

αἰκίζομαι (μέσο καὶ παθητικό) βασανίζω, βασανίζομαι (πβ. αἰκία Κεφ.

37)

τυγχάνω τελευτῆς = τελευτῶ. Βλ. Κεφ. 36.

2. Νά μεταφραστούν οί παρακάτω φράσεις:

- α) Ἐν δὲ τούτῳ οἱ Ἕλληνες ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο· οὐ γὰρ ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα.
- β) Ἡὕρε δ' ἐκεῖ τοὺς ἐφόρους καὶ τῆς πόλεως τὸ πλῆθος χαλεπῶς ἔχοντας τῷ Φοιβίδᾳ.
- γ) Ἵνα δ' ἔτι ἁμεινον μάθῃτε, τούτου ἕνεκα πλείω λέξω.
- δ) Ἡ βουλὴ ἐτύγχανεν ἐν ἀκροπόλει καθημένη.
- ε) Ἵσθι μέντοι, ὃ νεανίσκε, ἀνόητος ὢν.
- στ) Συνίσταντο ἀλλήλοις καὶ συνετίθεντο ὡς τῇ Χίῳ ἐπιθησόμενοι· οἷς δὲ ταῦτα ἀρέσκοι κάλαμον φέρειν ἐδόκει, ἵνα ἀλλήλοις μάθοιεν ὅποσοι εἶσαν.
- ζ) Φαίην ἂν βούλεσθαι ὑμᾶς μᾶλλον ἢ ἐμὲ ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια.

χαλεπῶς ἔχω = εἶμαι ὀργισμένος
ὡς ἐπιτησόμενοι = γιὰ νὰ ἐπιτεθοῦν

Β'

1. Κλίση τῶν ρημάτων **φημί, οἶδα**

2. Τελικές προτάσεις

3. Κατηγορηματικές μετοχές

1. Τά ρήματα **φημί** (= λέω, ισχυρίζομαι) (θ. **φη-**, **φα-**) καὶ **οἶδα** (= γνωρίζω) (θ. **εἶδ-**, **οἶδ-**, **ιδ-**) κλίνονται ὅπως τὰ ρήματα σέ **-μι** μέ ὁρισμένες διαφορές:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ				ΥΠΟΤΑΚΤ.		ΕΥΚΤΙΚΗ	
Ἑνεστώτας		Παρατατικός		Ἑνεστώτας		Ἑνεστώτας	
φημί	οἶδα	ἔφην	ἤδη	ἢ ἤδην	φῶ	εἰδῶ	φαίην
φῆς(φῆς)	οἶσθα	ἔφησθα	ἤδησθα	ἢ ἤδεις	φῆς	εἰδῆς	φαίης
φησί	οἶδε	ἔφη	ἤδει	ἢ ἤδει	φῇ	κτλ.	κτλ.
φαιμέν	ἴσμεν	ἔφαμεν	ἤδεμεν	ἢ ἤσμεν	φῶμεν		
φατέ	ἴστε	ἔφατε	ἤδετε	ἢ ἤστε	φῆτε		
φασί	ἴσασι	ἔφασαν	ἤδεσαν	ἢ ἤσαν	φῶσι		

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ		ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ		ΜΕΤΟΧΗ
Ἑνεστώτας	Ἑνεστώτας	Ἑνεστώτας		Ἑνεστώτας
—	—	φάναι	εἰδέναι	φάσκων, -ουσα, -ον
φάθι	ἴσθι			εἰδώς, εἰδυῖα, εἰδός
φάτω	ἴστω			
—	—			
φάτε	ἴστε			
φάντων	ἴστων			

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Τό ρήμα **οἶδα**, ὅπως φαίνεται ἀπό τίς καταλήξεις: *οἶδα, ἤδην, εἰδώς* κτλ., εἶναι παρακείμενος μέ σημασία ἐνεστώτα.

2. Οἱ τελικές προτάσεις **δείχνουν σκοπό** καί εἰσάγονται μέ τούς τελικούς συνδέσμους **ἵνα, ὅπως**, ὡς καί ἔχουν ἄρνηση **μή**. Ἐκφέρονται μέ **ὑποτακτική** ἀλλά ἐπείτα ἀπό ἱστορικό χρόνο ἐκφέρονται (ὅπως καί οἱ εἰδικές) συνήθως μέ **εὐκτική: ταῦτα γίνονται, ἵνα τοῖς νόμοις πεῖθωνται· ἐβούλετο φίλος εἶναι, ἵνα μή διδοίη δίκην**.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Στήν ἀρχαία ἑλληνική δέν ὑπάρχουν βουλευτικές προτάσεις. Οἱ βουλευτικές προτάσεις τῆς νέας ἑλληνικῆς (θέλω **νά φύγω**, μπορῶ **νά τό κάνω** κτλ.) ἀντιστοιχοῦν στήν ἀρχαία μέ τελικά ἀπαρέμφата (βούλομαι **ἀπελθεῖν**, δύναμαι **ποιεῖν** τοῦτο κτλ.)

3. **Οἱ κατηγορηματικές μετοχές** χρησιμεύουν ὡς κατηγορούμενα ἢ κατηγορηματικοί προσδιορισμοί καί μεταφράζονται μέ **ὅτι, νά, πού**. Τά ρήματα πού συντάσσονται μέ κατηγορηματική μετοχή εἶναι κυρίως:
- α) Τό ρήμα εἰμί καί τά ἀντίστοιχα: **τυγχάνω, λανθάνω** (= μένω ἀπαρτήρητος), **φαίνομαι, δηλός εἰμι, διατελῶ** (=εἶμαι διαρκῶς), **οἶχομαι** (=ἔχω φύγει) κτλ.
 - β) Τά ρήματα πού σημαίνουν **ἐναρξῆ, λήξῆ, ἀνοχή** κ.τ.δ. (ἀρχομαι, παύομαι, ἀνέχομαι, καρτερῶ κτλ.)
 - γ) Τά ρήματα πού σημαίνουν ψυχικό πάθος (χαίρω, βαρέως ἢ χαλεπῶς φέρω, ἀγανακτῶ κτλ.)
 - δ) Ὅσα ρήματα σημαίνουν **αἰσθήση, γνώση, μάθηση** κ.τ.δ. (**αἰσθάνομαι, οἶδα, μανθάνω, εὕρισκω** κτλ.)
 - ε) Ὅσα ρήματα σημαίνουν **δείξῆ, ἀγγελία καί ἔλεγχω** (**δείκνυμι, δηλῶ, ἀγγέλλω, ἐξελέγχω** κτλ.)

Γ'

1. Νά βρεθοῦν οἱ κατηγορηματικές μετοχές τῆς ἀσκήσεως Α2.
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους τῶν ρημάτων πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
- α) *Κῆρος γάρ... αὐτὸν ὅτι μέσον ἔχει τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος.* (οἶδα)
 - β) *Σωκράτης ... ἔν οἶδα ὅτι οὐδέν ...* (φημί, οἶδα).
 - γ) *Ξενοφώντας κατηγοροῦν τινὲς ... παῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ.* (φημί)

δ) Οὐ βούλεσθε καὶ ταῦτα ... ; (οἶδα)

ε) Εἴ τις ... Κῆρον ἀγαθὸν ἄνδρα εἶναι, ὀρθῶς ἂν (φημί εὐκτ. ἐνεστ.)

3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους τῶν ρημάτων πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση καί νά ἀναγνωριστοῦν συντακτικῶς οἱ λέξεις τῶν φράσεων:

α) Ὅρῳ οὐδένα τῶν ἀνθρώπων ἀναμάρτητον (εἰμί, ἐνεστ.)

β) Ἀκούω Σωκράτη (διαλέγομαι, ἐνεστ.)

γ) Χειρίσοφος ἐτύγχανεν ... ἐν κώμῃ τινί. (εἰμί, ἐνεστ.)

δ) Φίλοι τε ἐβούλοντο εἶναι τοῖς μέγιστα δυναμένοις, ἵνα ἀδικοῦντες μὴ ... δίκην. (δίδωμι, ἐνεστ.)

ε) Ὡς νέοι, ἔστε ὑπόδειγμα ἀρετῆς, ἵνα ἀξίως τῆς πόλεως ἔργα (πράττω, ἐνεστ.)

στ) Κῦρος πολλὰς προφάσεις ἠϋρίσκειν, ἵνα ἡμᾶς ἐνθάδε ... καί ὑμᾶς ἀπαρασκεύους (ἄγω ἄορ. β', λαμβάνω ἄορ. β')

4. Νά παρατηρήσετε τόν ἀνθρώπινο τύπο τοῦ Μένωνα ὅπως ἐμφανίζεται στή σύγχρονη ἐποχή.



57. Ἐπὶ κλήση γιὰ αὐστηρή ἀλλὰ δίκαιη τιμωρία

Ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν Κορινθιακὸ πόλεμο (395 π.Χ.) ἔξεστράτευσαν σπὴν Ἀλίαρχο τῆς Βοιωτίας, γιὰ νὰ βοηθήσουν τοὺς Θηβαίους ἐναντίον τῶν Σπαρτιατῶν, ὁ Ἀλκιβιάδης, γιὸς τοῦ γνωστοῦ Ἀλκιβιάδου, ἀπὸ φόβο νὰ πολεμήσει μὲ τὸ ἰσχυρότερο σπαρτιατικὸ πεζικὸ κατατάχθηκε αὐθαίρετα στὸ ἱππικὸ, ὅπου εἶχε ἀπόλυτη, ἀσφάλεια, χωρὶς τὴ δοκιμασίαν ποὺ καθόριζε ὁ νόμος. Ὅταν ἀργότερα τὸ στράτευμα γύρισε σπὴν Ἀθήνα, ἐχθροὶ τοῦ πατέρα τοῦ Ἀλκιβιάδου τὸν κατάγγειλαν γιὰ παράνομη κατάταξη, γιὰ λιποταξία. Ὁ λόγος αὐτὸς εἶναι ἕνας ἀπὸ τορεῖς συνολικὰ λόγους μὲ τὸ ἴδιο θέμα ποὺ ἐκφωνοῦνται ἐναντίον τοῦ Ἀλκιβιάδου πρὸς ἕνα δικαστήριον ποὺ τὸ ἀποτελοῦν στρατιῶτες ὑπὸ τὴν προεδρίαν στρατηγῶν.

- Α'** 1. Καὶ μὲν δὴ, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἴ τῳ δοκεῖ μεγάλη ἡ ζημία εἶναι καὶ λίαν ἰσχυρὸς ὁ νόμος, μεμνησθαι χρὴ ὅτι οὐ νομοθετήσαντες περὶ αὐτῶν ἤκατε, ἀλλὰ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους ψηφιοῦμενοι, οὐδὲ τοὺς ἀδικοῦντας ἐλεήσαντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον αὐτοῖς ὀργιούμενοι καὶ ὅλη τὴ πόλει βοηθήσαντες, εὖ εἰδότες ὅτι ὑπὲρ τῶν παρεληλυθότων ὀλίγους τιμωρησάμενοι πολλοὺς ποιήσετε κοσμιωτέρους ἐν τοῖς μέλλουσι κινδυνεύειν. Χρὴ δέ, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὥσπερ οὗτος ἀμελήσας τῆς πόλεως τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν ἐσκέψατο, οὕτως ὑμᾶς ἀμελήσαντας τούτου τὴ πόλει τὰ βέλτιστα ψηφίσασθαι, ἄλλως τε καὶ ὄρκους ὁμωμοκότας καὶ περὶ Ἀλκιβιάδου μέλλοντας ψηφίσασθαι, ὅς ἐάν ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ, καταγελῶν τῆς πόλεως ἅπεισιν. Ὑμεῖς οὖν, ὦ ἄνδρες δικασταί, τὰς τούτων δεήσεις περὶ ἐλάττονος ποιησάμενοι τὰ δίκαια ψηφίσασθε.

(Λυσία Κατὰ Ἀλκιβιάδου ἀστρατείας 9 - 11)

ζημία

ἰσχυρός, -ά, -όν

μémνημαι

τιμωρία

αὐστηρός

θυμάμαι (ὁ παρακείμενος ἔχει σημασία ἐνεστώτα) -

ψηφιοῦμενοι μετ. μέλλ. τοῦ ρ. ψηφίζομαι ἀποφασίζω μὲ τὴν ψῆφον μου

ὀργιούμενοι μετ. μέλλ. τοῦ ρ. ὀργίζομαι

παρεληλυθότων μετοχὴ παρακειμ. τοῦ ρ. παρέρχομαι (πβ. παρελθόν)

τιμωρησάμενοι

μετοχὴ ὑποθετική: ἂν τιμωρήσετε

ἐν τοῖς μέλλουσι κινδυνεύειν

ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ποὺ πρόκειται νὰ κινδυνεύσουν

ἄλλως τε καὶ ὄρκους ὁμωμοκότας
ἄπεισιν μέλλ. τοῦ ρ. ἀπέρχομαι
περὶ ἐλάττονος ποιῶμαι τι

καὶ μάλιστα ἀφοῦ ἔχετε ὄρκιστεῖ
θά ἀποχωρήσει (ἀπὸ τοῦ δικαστηρίου)
δίνω λιγότερη σημασία σέ κάτι (πβ. τό
ἀντίθετο: περὶ πλείονος ποιῶμαι)

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Καθ' ἡμέραν οἶκοι παρέμενε, νυκτὸς δὲ ἐξῆλθε εἰς τὴν πόλιν.
- β) Εἰ νῦν ἀπιμεν, δόξομεν ἐπὶ πολέμῳ ἀπιέναι καὶ παρὰ τὰς σπονδὰς ποιεῖν.
- γ) Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κύρος οὔτε ἄλλον πέμποι σηματοῦντα ὅ,τι χρὴ ποιεῖν οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο.
- δ) Οὗτοι ἔλεγον ὅτι ταύτην τὴν ἡμέραν περιμένειεν αὐτοὺς εἰ μέλλοιεν ἥκειν.
- ε) Φαλῖνος ἐπέμφθη παρὰ βασιλέως κελεύσων τοὺς Ἑλλήνας τὰ ὅπλα παραδοῦναι.
- στ) Ὁ Θράσυλλος, εἷς ὢν τῶν στρατηγῶν, εἰς Ἀθήνας ἔπλευσε ταῦτα ἐξαγγέλων καὶ ναῦς αἰτήσων.
- ζ) Θράσυλλος δὲ ἐξαγαγὼν Ἀθηναίους καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ πόλει ὄντας ἀπαντας παρέταξε παρὰ τὸ Λύκειον, ὥς μαχοῦμενος, ἂν προσίωσιν.
- η) Ἐξήγγειλαν γάρ τινες τῶν παρὰ Τισσαφέρνης Ἑλλήνων ὥς διαβαινόντων μέλλοιεν ἐπιθήσεσθαι.

σημαίνω = παραγγέλλω

Β'

1. Τό ρῆμα εἶμι
2. Τελικὲς μετοχές
3. Σύνταξη τοῦ ρ. μέλλω

1. Τό ρ. εἶμι (= θά πάω) ἔχει δύο θέματα: ἰσχυρό εἰ-, ἀδύνατο ἰ-. Κλίνεται κατὰ τὰ ρήματα σέ -μι, μέ ὁρισμένες διαφορές:

ΟΡΙΣΤ.	ΥΠΟΤ.	ΕΥΚΤ.	ΠΡΟΣΤ.	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ
Ἔνεστ. Παρατατικός	Ἔνεστ.	Ἔνεστ.	Ἔνεστ.	Ἔνεστ.	Ἔνεστώτας
εἶμι	ἦα ἢ ἦειν	ἴω	ἴοιμι	—	ἰέναι
εἶ	ἦεις ἢ ἦεισθα	ἴης	ἴοις	ἴθι	ὁ ἰών (ἰόντος)
εἶσι	ἦει	ἴη	ἴοι	ἴτω	ἡ ἰοῦσα (ἰούσης)
ἴμεν	ἦμεν	ἴωμεν	ἴοιμεν	—	τό ἰόν (ἰόντος)
ἴτε	ἦτε	κτλ.	κτλ.	ἴτε	
ἴασι	ἦσαν ἢ ἦσαν			ἰόντων	
				ἢ ἴωσαν	

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Τό ρήμα **εἰμι** ἀναπληρώνει ὁρισμένους τύπους τοῦ ρ. **ἔρχομαι**, πού δέ χρησιμοποιοῦνται στά ἀρχαῖα. Συγκεκριμένα: ὁ ἐνεστώτας στήν ὀριστική (**εἰμι**) χρησιμοποιεῖται ὡς μέλλοντας τοῦ **ἔρχομαι**, ἐνῶ στίς ἄλλες ἐγκλίσεις καί ὡς ἐνεστώτας καί ὡς μέλλοντας. Ὁ παρατατικός (**ἦα ἢ ἦειν**) χρησιμοποιεῖται ὡς παρατατικός τοῦ **ἔρχομαι** (δέν ὑπάρχει : ἡρχόμην).

- Μιά μετοχή μπορεῖ νά εἶναι : **ἐπιθετική, κατηγορηματική ἢ ἐπιρρηματική**. Τά εἶδη τῆς ἐπιρρηματικῆς μετοχῆς εἶναι: α) τελική, β) χρονική, γ) αἰτιολογική, δ) ὑποθετική, ε) ἐνδοτική καί στ) τροπική.

Ἡ **τελική μετοχή** βρίσκεται πάντα σέ χρόνο **μέλλοντα** καί συνήθως μέ ρήματα πού δείχνουν **κίνηση** ἢ καί μέ ἄλλα ρήματα ἀλλά τότε μέ τό ὡς πρὶν ἀπ' αὐτή.

Ἡ τελική μετοχή δηλώνει σκοπό καί μεταφράζεται μέ: **γιά νά ἢ μέ σκοπό νά: οὐ νομοθετήσοντες ἦκετε** (= ἔχετε ἔρθει ὄχι γιά νά νομοθετήσετε), **παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες** (= ἔκαναν προετοιμασίες μέ σκοπό νά πολεμήσουν).

- Ἐνῶ ἡ τελική μετοχή βρίσκεται μόνο σέ χρόνο μέλλοντα, ἀντίθετα τό τελικό ἀπαρέμφατο ποτέ δέν μπαίνει σέ χρόνο μέλλοντα. Ἀλλά τό ρήμα μέλλω πού σημαίνει καί **ἀναβάλλω, ἀργοπορῶ**, ὅταν σημαίνει: **ἔχω σκοπό νά, πρόκειται νά, εἶναι ἐπόμενο νά**, συντάσσεται μέ τελικό ἀπαρέμφατο πού βρίσκεται σέ χρόνο ἐνεστώτα ἢ καί μέλλοντα: **μέλλω ὑμᾶς διδάσκειν** (= ἔχω σκοπό νά σᾶς...), **ἡριθμούντο πολλοί καί ἐμελόν τινες ἁμαρτήσεσθαι** (= μετροῦσαν πολλοί καί ἦταν ἐπόμενο μερικοί νά κάνουν λάθος) (πβ. καί Κεφ. 35β).

Γ

- Νά ἀναγνωριστοῦν οἱ τελικές μετοχές πού ὑπάρχουν στήν ἄσκηση Α2
- Νά κλιθεῖ στόν ἐνεστώτα τῆς προστακτικῆς τό ρήμα **ἄπειμι**.
- Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - Ὁ δὲ Φαλῖνος εἶπε· ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεὺς, ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἴησαν, ... δὲ καὶ ... πόλεμος. (πρόειμι μετ. ἐνεστώτα, ἄπειμι μετ. ἐνεστώτα)
 - Ὡ Ἀριαῖε, εἶπε τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς πορείας, πότερον ... ἢνπερ ἤλθομεν, ἢ ἄλλην τινὰ εἶναι δοκεῖς ὁδὸν κρεῖττω. (ἄπειμι, ὀριστ. ἐνεστ.)
 - Ἐκ τούτου δὲ ... ἐκ τοῦ Ἑραίου ἀμύπολλα τὰ αἰχμάλωτα. (ἔξειμι, παρατ.)
 - Οὗτοι ὥσπερ νικηφόροι, λαμπροὶ καὶ ἀγαλλόμενοι τῷ οἰκείῳ πάθει (περίειμι, παρατ.)

- ε) Ἐκ δὲ τούτου Ἀγησίλαος τὴν μὲν μίαν μόραν (= τάγμα στρατιωτικό) ἔχων ..., ἄλλην δὲ κατέλιπεν ἐν τῷ Λεχαίῳ. (ἄπειμι, παρατ.)
4. Νά ἀναγνωριστοῦν συντακτικῶς οἱ μετοχές στίς παρακάτω φράσεις:
- α) Ὁ Μειδίας ἀπορῶν ὅ,τι ποιοίη εἶπεν· ἐγὼ τοῖνον ἄπειμι ξενία σοι παρασκευάσων.
- β) Ὁ μὲν ταῦτ' εἶπεν, οἱ δὲ πάντες ἀνεβόησαν παραγγέλλειν ὅ,τι ἂν δέη, ὥς σφῶν ὑπηρετησόντων.
- γ) Ἀρταξέρξης συλλαμβάνει Κῦρον ὥς ἀποκτενῶν.
- δ) Τῶν δὲ Ἀθηναίων οἱ μὲν αἰσθόμενοι ἐνδοθεν ἔθεον ἔξω, σκεψόμενοι τίς ἢ κραυγὴ, οἱ δὲ ἔξωθεν οἴκαδε ἐπὶ τὰ ὄπλα, οἱ δὲ καὶ εἰς ἄστυ ἀγγελοῦντες. (σκοποῦμαι, μέλλ. σκέψομαι = παρατηρῶ ἐξετάζω)
- ε) Κορίνθιοι προπέμψαντες κήρυκα πρότερον πόλεμον προερούντα Κερκυραίους σὺν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε ναυσὶν ἔπλεον ἐπὶ τὴν Ἐπίδαμνον Κερκυραίοις πολεμήσοντες.
5. Νά ἀποδοθοῦν στὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ:
- α) Ὁ Μένων τιμωρήθηκε, γιατί ἤθελε πάντα νά πλουτίζει.
- β) Ἦρθα γιὰ νά σᾶς βοηθήσω.
- γ) Οἱ ἐχθροὶ παραβαίνουν τοὺς ὅρκους καὶ ἔρχονται νά μᾶς πολεμήσουν.
- δ) Τρέχουν ὅλοι γιὰ νά ἀκούσουν τό ρήτορα.

58. Οἱ μαθητές τοῦ Σωκράτη ἔξω ἀπό τή φυλακή του

Στό «Φαίδωνα» τοῦ Πλάτωνα ὁ Φαίδων ἀπό τήν Ἡλεία, μαθητής τοῦ Σωκράτη, διηγείται στόν Ἐχεκράτη τίς τελευταῖες στιγμές τοῦ δασκάλου στή φυλακή, ὅπου τόν ἐπισκέπτονταν συχνά οἱ ἀφοσιωμένοι φίλοι καί μαθητές του.

Α' 1. Ἄει καί τὰς πρόσθεν ἡμέρας εἰώθειμεν φοιτᾶν καί ἐγὼ καί οἱ ἄλλοι παρὰ τὸν Σωκράτη συλλεγόμενοι ἔωθεν. Περιεμένοντες οὖν ἐκάστοτε, ἕως ἀνοιχθεῖν τὸ δεσμωτήριον, διατρίβοντες μετ' ἀλλήλων· ἀνέωγετο γάρ οὐ πρό· ἐπειδὴ δὲ ἀνοιχθεῖν, εἰσημην παρὰ τὸν Σωκράτη καί τὰ πολλὰ διημερεύομεν μετ' αὐτοῦ. Καί δὴ καί τότε προφαίτερον συνελέγημεν· τῇ γάρ προτεραΐα, ἐπειδὴ ἐξήλθομεν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἐσπέρας, ἐπυθόμεθα ὅτι τὸ πλοῖον ἐκ Δήλου ἀφιγμένον εἴη. Παρηγγείλαμεν οὖν ἀλλήλοις ἡκριν ὥς προφαίτατα εἰς τὸ εἰωθός. Καί ἤκομεν, καί ἡμῖν ἐξελθὼν ὁ θυρωρός, ὅσπερ εἰώθει ὑπακούειν, εἶπε περιμένειν καί μὴ πρότερον παριέναι, ἕως ἂν αὐτὸς κελεύσῃ· λύουσι γάρ, ἔφη, οἱ ἔνδεκα Σωκράτη καί παραγγέλλουσιν, ὅπως ἂν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ τελευτήσῃ. Οὐ πολὺν δ' οὖν χρόνον ἐπισχὼν ἦκε καί ἐκέλευσεν ἡμᾶς εἰσιέναι.

(Πλάτ. Φαίδων 59d-e)

εἰώθειμεν

ὑπερσ. μέ σημασία παρατατ., εἶωθα = συνηθίζω

ἔωθεν (ἢ ἔως = ἡ αὐγή)

πρῶι πρῶι

διατρίβοντες μετ' ἀλλήλων

συζητώντας μεταξύ μας

ἀνέωγετο· ὑπερσ. τοῦ ρ. ἀνοίγομαι ἦταν ἀνοιχτό

πρῶ

πρῶι

τὰ πολλὰ

τίς περισσότερες φορές

τῇ προτεραΐα

τὴν προηγούμενη μέρα

παρηγγείλαμεν ἀλλήλοις

εἰδοποιήσαμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον

προφαίτατα

βλ. παραθετικά Κεφ. 42

εἰς τὸ εἰωθός

στό συνηθισμένο μέρος

ὑπακούω

(ἐδῶ) ἀνοίγω

παριέναι τοῦ ρ. παρέρχομαι

περνῶ

λύουσι Σωκράτη

τούς φυλακισμένους τούς ἔδεναν ὥς τῇ μέρᾳ τῇς ἐκτελέσεως

οἱ ἔνδεκα	οἱ ἔντεκα ἄρχοντες πού ἐκτελοῦσαν τίς καταδικαστικές ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων
ἐπισχὼν	μετ. ἀορ. β' τοῦ ρ. ἐπέχω = ἀργοπορῶ

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἐπειδὴν ἅπαντα ἀκούσητε, κρίνατε.
- β) Ὅταν πλεῖστά τις ἔχη, τότε τούτῳ φθονοῦσιν.
- γ) Ὅρᾳτε γὰρ καὶ τοὺς πολεμίους ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον, πρὶν τοὺς στρατηγοὺς ἡμῶν συνέλαιβον.
- δ) Πάλιν δὲ ὁπότε ἀπίοιεν πρὸς τὸ ἄλλο στράτευμα, ταῦτα ἔπασχον.
- ε) Ἦνίκα δέϊλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτός.
- στ) Τὴν δ' εἰς τοὺς Καρδούχους ἐμβολὴν ἐποίησαντο, πρὶν τοὺς πολεμίους καταλαβεῖν τὰ ἄκρα.

ὁ κονιορτός = σκόνη

ἐμβολή = ἐπίθεση

Β'

1. Χρονικές προτάσεις. Σύνταξη τοῦ **πρίν**
2. Λέξεις πρωτότυπες, παράγωγες, σύνθετες, παρασύνθετες

1. Οἱ χρονικές προτάσεις εἰσάγονται μέ τοὺς χρονικοὺς συνδέσμους **ὅτε, ὁπότε, ὥς, ἐπεί, ἐπειδή, ἕως, πρίν** κτλ. καί ἐκφέρονται:
 - α) μέ **ὀριστική**, ὅταν δηλώνουν ἓνα **πραγματικό** γεγονός: **ἐπειδὴ ἐξήλθομεν ἐκ τοῦ δεσμοτηρίου, ἐπυθόμεθα.** (= ὅταν βγήκαμε, πληροφορηθήκαμε ...)
 - β) μέ **ὑποτακτική**, ὅταν δηλώνουν κάτι πού **περιμένουμε νά γίνει** ἢ κάτι πού **ἐπαναλαμβάνεται στό παρόν ἢ στό μέλλον**. Σ' αὐτή τήν περίπτωση μετά τό χρονικό σύνδεσμο μπαίνει τό **ἂν**, ὁπότε οἱ σύνδεσμοι **ὅτε, ὁπότε, ἐπεί, ἐπειδή** γίνονται: **ὅταν, ὁπότεαν, ἐπάν, ἐπειδάν:** εἶπε περιμένειν, ἕως **ἂν** αὐτὸς κελεύσῃ (= ὥσπου νά μᾶς ἐπιτρέψῃ ὁ ἴδιος)
 - γ) μέ **εὐκτική**, ὅταν δηλώνουν κάτι πού **ἐπαναλαμβάναντόν στο παρελθόν**. Ἡ εὐκτική μεταφράζεται τότε μέ **παρατατικό** ἢ μέ **δσες φορές + παρατατικό: ἐπειδὴ δὲ ἀνοιχθεῖν, εἰσῆμιν παρὰ τὸν Σωκράτη** (= ὅταν ἀνοιγόταν (ἢ φυλακὴ) μπαίναμε ...), **ὁπότε θύοι,**

ἐκάλει Ἀρχέδημον (= ὅσες φορές ἔκανε θυσίες, καλοῦσε ...)

Εἰδικὰ ὁ χρονικός σύνδεσμος **πρίν** συντάσσεται:

- α) **μέ ὀριστική ἢ ὑποτακτική**, ὅταν ἡ πρόταση ἀπό τήν ὁποία ἐξαρτᾶται ἡ χρονική πρόταση εἶναι ἀρνητική: **οὐκ ἔπαυσαν, πρίν ἀνάστατον ἐποίησαν τήν πόλιν** (= πρίν νά καταστρέψουν ἀπό τά θεμέλια ... ἢ παρὰ ἀφου κατάστρεψαν ...), **μὴ ἀπέλθῃτε, πρίν ἀκούσῃτε**.
- β) **μέ ἀπαρέμφατο**, ὅταν ἡ πρόταση ἀπό τήν ὁποία ἐξαρτᾶται, εἶναι καταφατική: **δεῖ ποιήσασθαι τήν εἰρήνην, πρίν τι ἀνήκεστον γενέσθαι** (= πρίν νά συμβεῖ κάτι ἀνεπανόρθωτο).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Ὅπως βλέπουμε, ἔχουμε κάποτε μέ τόν **πρίν** χρονική πρόταση **χωρίς ρῆμα**, μέ ἀπαρέμφατο.

2. Οἱ λέξεις λέγονται:

- α) **πρωτότυπες ἢ ἀπλές**, ὅταν δέν παράγονται ἀπό ἄλλες λέξεις: γράφω (θ. **γραφ-**, γραμματική κατάληξη **-ω**),
- β) **παράγωγες**, ὅταν προέρχονται ἀπό ἄλλες λέξεις μέ προσθήκη μιᾶς παραγωγικῆς καταλήξεως: γράφω, παράγωγη **γραφ-εῖον**, σκευή, **σκευάζω**, (θ. σκευ-, γραμματική κατάληξη **-ή**),
- γ) **σύνθετες**, ὅταν προέρχονται ἀπό ἄλλες δύο λέξεις: **ἀπογράφω** (ἀπό-γράφω), **παρασκευή**.

Κατά τήν παραγωγή καί σύνθεση δέ λαμβάνονται οἱ λέξεις ὁλόκληρες παρὰ μόνο τά θέματά τους:

πόλι-ς (θ. πολι-) παρὰγ. **πολίτης**

ναῦς + πῆγ-νυ-μι (θ. ναυ-,πηγ-) **ναυπηγός**.

- δ) **παρασύνθετες**, ὅταν παράγονται ἀπό ἄλλες λέξεις **σύνθετες** (καί ὄχι ἀπλές ὅπως οἱ παράγωγες): **ἀπογραφικός** παρὰγ. ἀπό τή σύνθ. λέξη: **ἀπογράφω**.

Γ

1. Νά βρεῖτε στά κείμενα Α1 καί Α2 ἀπό δύο πρωτότυπες, παράγωγες, σύνθετες καί παρασύνθετες λέξεις.
2. Ποιές ἀπό τίς παρακάτω λέξεις εἶναι πρωτότυπες, παράγωγες, σύνθετες καί παρασύνθετες;
λογικός, κώλυμα, τέλειος, ἄρπαξ, φημί, πόλις, στρατηγός, λογογράφος, καλοκαθαρία, πασίγνωστος, προκαταλαμβάνομαι, ἐπιστρέφω, φλόξ, βιβλιοπώλης.
3. Νά προσδιοριστοῦν οἱ χρονικές προτάσεις στίς παρακάτω φράσεις

(Νά βρεθῇ τί δηλώνουν καί νά δικαιολογηθῇ ἡ ἔγκλισή τους):

- α) Καί ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, πρὶν τινὰς αἰσθῆσθαι τῶν πολέμων.
- β) Ὅποτε ἐγγύτατα γένοιντο, προσήλανον ἀλλήλοις καὶ ἡκροβολίζοντο πολλάκις μέχρις ἐσπέρας.
- γ) Πρὶν καταλῦσαι πρὸς ἄριστον τὸ στράτευμα, βασιλεὺς ἐφάνη.
- δ) Μηδένα φίλον ποιῶν, πρὶν ἂν ἐξετάσῃς πῶς κέχρηται τοῖς προτέροις φίλοις.
- ε) Ὑμᾶς δὲ χρή, ὅταν τελευτήσω, ὥς περὶ εὐδαίμονος ἐμοῦ τε λέγειν καὶ ποιεῖν πάντα.
- στ) Κύρος ἐθήρευν ἀπὸ ἵππου, ὁπότε βούλοιο γυμνάσαι ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους.

ἡκροβολίζομαι = μάχομαι ἀπὸ μακριά

προσελαύνω = προχωρῶ ἔφιππος πρὸς κάποιο μέρος

4. Νά μεταφερθεῖ στὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά:

Θά περιμένω λοιπόν ὥσπου νά ἀνοίξει ἡ φυλακή, συζητώντας μέ τούς ἄλλους· ὅταν ἀνοίξει θά μπῶ σὸ Σωκράτη καί θά περάσω τή μέρα μαζί του· γιατί τήν προηγούμενη μέρα, ὅταν βγῆκα ἀπὸ τή φυλακή, πληροφορήθηκα ὅτι εἶχε φτάσει τό πλοῖο ἀπὸ τή Δῆλο.

5. Κρίνετε ἀπὸ τό ἀπόσπασμα τά συναισθήματα τῶν μαθητῶν τοῦ Σωκράτη πρὸς τό δάσκαλό τους.



59. Ὁ Κλέαρχος μιλά στους στρατιῶτες του

Οἱ Ἕλληνες πού ἀκολούθησαν ὡς μισθοφόροι τόν Κῦρο, ὅταν ἔφτασαν στήν Κιλικία, ἀνακάλυψαν τόν πραγματικό σκοπό τῆς ἐκστρατείας: τόν πόλεμο τοῦ Κύρου ἐναντίον τοῦ βασιλιᾶ Ἀρταξέρξη. Ὡς τότε ὁ Κῦρος τοὺς ἔλεγε ὅτι ἐκστρατεύουν τάχα ἐναντίον τῶν Πισιδῶν, γιατί ἐνοχλοῦσαν τή χώρα του. Γι' αὐτό καί ἀρνοῦνται νά συνεχίσουν τήν πορεία τους στήν Ἀσία. Ἡ περικοπή σχετίζεται μ' αὐτά τά γεγνότα.

Α' 1. Κλέαρχος δ' ἐπεὶ ἔγνω ὅτι οὐ δύνησεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν. Καί πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἑστῶς· οἱ δὲ ὀρῶντες ἐθαύμαζον καὶ ἐσιώπων· εἶτα δὲ ἔλεξε τοιάδε· Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν. Ἐμοὶ γὰρ ξένος Κῦρος ἐγένετο καὶ με φεύγοντα ἐκ τῆς πατρίδος τά τε ἄλλα ἐτίμησε καὶ μυρίους ἔδωκε δαρεικούς. Ἐπειδὴ δὲ Κῦρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵνα εἴ τι δέοιτο ὠφελοῖν αὐτόν ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου. Ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη δὴ μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φιλίᾳ χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκείνον ψευδόμενον μεθ' ὑμῶν εἶναι. Εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω οὐκ οἶδα, αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν ὑμῖν ὅ,τι ἂν δέη πείσομαι. Καὶ οὐποτε ἐρεῖ οὐδεὶς ὡς ἐγὼ Ἕλληνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρβάρους, προδοὺς τοὺς Ἕλληνας τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν εἰλόμην, ἀλλ' ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐ θέλετε πείθεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν ἔψομαι καὶ ὅ,τι ἂν δέη πείσομαι. Νομίζω γὰρ ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους.

(Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 1,3,2 - 6)

βιάζομαι

χρησιμοποιοῦ βία, πετυχαίνω κάτι μὲ ἐξαναγκασμό (πβ. ν.ἑ. ἐκβιάζω)

συνάγω ἐκκλησίαν ἑστῶς

κάνω συγκέντρωση ἐστηκώς, μετοχή παρακ. τοῦ ρ. ἵσταμαι

ὅτι χαλεπῶς φέρω τινί

(αἰτιολ. πρότ.) πού πικραίνομαι, ἀγαναχτῶ γιὰ κάτι

ξένος

φίλος ἀπὸ ξένη χώρα

δαρεικός

περσικό νόμισμα χρυσό· εἶχε κοπεῖ τὴν ἐποχή τοῦ βασιλιᾶ Δαρεῖου

ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὥς ἀντάλλαγμα γιά ὅσα εὐεργετήθηκα
 χρῶμαι τῇ φιλίᾳ κάνω χρήση τῆς φιλίας
 αἰροῦμαι (-έομαι) ἀόρ. β' εἰλόμην ἐκλέγω, προτιμῶ
 πείσομαι μέλλ. τοῦ ρ. πάσχω

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ ἐβουλεύοντο πῶς ἂν κάλλιστα τὸν ποταμὸν διαβαῖεν.
- β) Ὁ Ἀσωπὸς ποταμὸς ἐρρῦή μέγας καὶ οὐ ῥαδίως διαβατὸς ἦν.
- γ) Ταῦτα λέγω, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἵνα γνῶτε καὶ αἰσθησθ' ἀμφοτέρω.
- δ) Ἐλάθομεν ἀποδράντες καὶ διεσώθημεν.
- ε) Οἱ Ἕλληνες ἐθαύμαζον, ὅτι Κῦρος οὐδαμοῦ φαίνοιτο.
- στ) Ἐπεὶ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἐθέλειν ἀκούειν τῶν βουλομένων συμβουλευεῖν.
- ζ) Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη.

Β'

1. Ἀόριστος β' βαρύτωνων ρημάτων κατὰ τὰ ρήματα σέ -μι
2. Τύποι τοῦ ρ. ἵσταμαι
3. Αἰτιολογικὲς προτάσεις
4. Χρονικὲς μετοχές

1. Μερικὰ βαρύτονα ρήματα ἔχουν ἀόριστο β' κατὰ τὰ ρήματα σέ -μι.

- | | |
|----------------|----------------|
| α) γινώσκω | ἀόρ. β' ἔγνων |
| ἀλίσκομαι | ἀόρ. β' ἔάλων |
| ζῶ | ἀόρ. β' ἔβίω |
| β) ἀποδιδράσκω | ἀόρ. β' ἀπέδρα |
| βαίνω | ἀόρ. β' ἔβην |
| φθάνω | ἀόρ. β' ἔφθην |
| ῥέω | ἀόρ. β' ἐρρύην |
| χαίρω | ἀόρ. β' ἔχαρην |
| γ) δύομαι | ἀόρ. β' ἔδυν |
| φύομαι | ἀόρ. β' ἔφυν |

‘Ο άόριστος β’ **ἔγνω**ν κλίνεται ὡς ἑξῆς:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ἔγνω, ἔγνως, ἔγνω ἔγνωμεν ἔγνωτε, ἔγνωσαν
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	γνῶ, γνῶς, κτλ. (ὅπως δῶ τοῦ δίδωμι)
ΕΥΚΤΙΚΗ	γνοίην, γνοίης κτλ.
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	-, γνῶθι, γνώτω, -, γνῶτε, γνόντων
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	γνῶναι
ΜΕΤΟΧΗ	γνοῦς (γνόντος), γνοῦσα (γνούσης), γνὼν (γνόντος)

2. ‘Ο παρακείμενος **ἔσθη**κα καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος **εἰστήκει**ν τοῦ ρ. ἴσταιμαι ἔχουν ἐκτός ἀπό τούς κανονικούς καὶ δεύτερους τύπους ἀπὸ θέμα **ἔστα** -:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	Παρακείμενος <i>ἔσταμεν, ἔστατε, ἑστᾶσι</i> ‘Υπερσυντέλικ. <i>ἔστασαν</i>
ΑΠΑΡΕΜΦ.	Παρακείμενος <i>ἑστάναι</i>
ΜΕΤΟΧΗ	Παρακείμενος <i>ὁ ἐστῶς (ἐστῶτος), ἡ ἐστῶσα (ἐστῶσης), τὸ ἐστῶς ἢ τὸ ἐστὸς (τοῦ ἐστῶτος)</i>

3. Οἱ αἰτιολογικές προτάσεις εἰσάγονται μὲ τούς αἰτιολογικούς συνδέσμους **ὅτι, διότι, ὥς, ἐπεὶ, ἐπειδὴ** καὶ ἐκφέρονται μὲ **ὀριστική ἢ δυνητική εὐκτική**. Ἐάν τὸ ρῆμα τῆς κύριας προτάσεως βρίσκεται σὲ ἱστορικό χρόνο, τότε μπορεῖ νά ἐκφέρονται καὶ μὲ **εὐκτική τοῦ πλάγιου λόγου**.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

‘Υστερα ἀπὸ ρήματα πού σημαίνουν κάποιο συναίσθημα, ὅπως **χαίρω, θαυμάζω, ἀγανακτῶ** κ.τ.δ., ἡ αἰτιολογική πρόταση πού ἀκολουθεῖ εἰσάγεται μὲ τὸ σύνδ. **ὅτι** ἢ (γιά νά φανεῖ ἀμφιβολία) μὲ τὸ **εἰ**: *μὴ θαυμάζετε, ὅτι χαλεπῶς φέρω* (= μὴν ἀπορεῖτε, πού ...), *Σωκράτης ἐθαύμαζεν, εἴ τις ἀρετὴν ἐπαγγελλόμενος ἀργύριον πράττειτο* (= ὁ Σωκράτης ἀποροῦσε, ἂν κανεῖς εἰσέπραττε χρήματα ἔχοντας ὥς ἐπάγγελμα τὴν ἀρετή).

4. Οί χρονικές μετοχές μπορούν νά μεταφραστούν μέ χρονική πρόταση. Κάποτε ή χρονική τους σημασία φαίνεται σαφέστερα μέ τήν προσθήκη κάποιου χρονικού επίρρηματος: **ἄμα, εὐθύς, αὐτίκα** (= αμέσως), **ἄρτι, ἔτι** κτλ.: ταῦτα ἦν ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως (= ὅταν ή πόλη μας εἶχε δημοκρατία).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Ἡ χρονική μετοχή δέν πρέπει νά μεταφράζεται πάντοτε μέ χρονική πρόταση. Κάποτε μεταφράζεται στά νεοελληνικά φυσικότερα μέ: **ρῆμα + καί: λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμεν: σᾶς πῆρα καί** πῆγα (ἀντί: ἀφοῦ σᾶς πῆρα...).

Γ

1. Νά σχηματιστεῖ τό α' καί β' πληθυντικό πρόσωπο τοῦ ἄορ. β' τῆς ὀριστικῆς καί εὐκτικῆς τῶν ρημάτων:
ἀποβαίνω, διαγιγνώσκω, ἀλίσκομαι.
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ παρακάτω φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους τῶν μετοχῶν, οἱ ὁποῖες καί νά ἀναγνωριστοῦν συντακτικῶς:
α) *Μίνδαρος ... τὰς ἑαυτοῦ τριήρεις ἀπέπλει.* (καθελκίω, ἄορ.)
β) *Οἱ Πελοποννήσιοι ... πρὸς τῇ γῇ ἐμάχοντο.* (παρατάσσομαι, ἄορ.)
γ) *Φαρνάβαζος μὲν οὖν ταῦτα ... εὐθύς εἰς Καλχηδόνα ἐβόηθει.* (διατάσσω, ἄορ.)
δ) *Ἀλκιβιάδης τρόπαιόν τε ἔστησε καί ... αὐτοῦ ὀλίγας ἡμέρας ἐπλευσεν εἰς Σάμον.* (μένω, ἄορ.)
3. Νά ἀναγνωριστοῦν οἱ παρακάτω τύποι:
ἐστᾶσι, ἐστώς, ἐστάναι.
4. Νά ἀναγνωριστοῦν οἱ αἰτιολογικές προτάσεις καί νά δικαιολογήσετε τήν ἐγκλίση τους:
α) *Χαίρομεν, ὅτι εὐδοκιμεῖτε.*
β) *Οἱ δ' ἀκούσαντες ἐξεπλάγησαν καί ἐλυπήθησαν, ὅτι τοιοῦτον ἄνδρα ἠγνόησαν.*
γ) *Τοὺς στρατηγούς ἐξημίωσαν, ὥς δώροις πεισθέντες ἀποχωρήσειαν.*
δ) *Οὐκ αἰσχρόν, εἰ Ἀθηναῖοι ὄντες φοβήσεσθε βάρβαρον ἄνθρωπον;*
5. Πῶς χαρακτηρίζετε τήν συμπεριφορὰ τοῦ Κλεάρχου;

60. Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἡ ταφή τῶν νεκρῶν

Ὁ «Ἐπιτάφιος» τοῦ Λυσία γράφτηκε γιὰ νὰ τιμηθοῦν οἱ νεκροὶ τοῦ Κορινθιακοῦ πολέμου (395 π.Χ.). Κατὰ τὴν καθιερωμένη μορφή τῶν ἐπιτάφιων λόγων, πρὶν νὰ ἐξυμνηθοῦν τὰ κατορθώματα τῶν νεκρῶν ἐξυμνοῦνται τὰ κατορθώματα τῶν ἑνδοξῶν προγόνων πρὸς τοὺς ὁποίους συγκρίνονται οἱ ἀπόγονοι.

Α' 1. Ἀδράστου καὶ Πολυνείκους ἐπὶ Θήβας στρατευσάντων καὶ ἡττηθέντων μάχῃ, οὐκ ἐόντων Καδμείων θάπτειν τοὺς νεκρούς, Ἀθηναῖοι ἡγησάμενοι ἐκείνους μὲν, εἴ τι ἡδίκουν, ἀποθανόντας δίκην ἔχειν τὴν μεγίστην, τοὺς δὲ κάτω τὰ αὐτῶν οὐ κομίζεσθαι, ἱερῶν δὲ μαινομένων τοὺς ἄνω θεοὺς ἀσεβεῖσθαι, τὸ μὲν πρῶτον πέμψαντες κήρυκας ἐδέοντο αὐτῶν δοῦναι τῶν νεκρῶν ἀναίρεσιν, νομίζοντες ἀνδρῶν μὲν ἀγαθῶν εἶναι ζῶντας τοὺς ἐχθροὺς τιμωρῆσασθαι, ἀπιστούντων δὲ σφίσιν αὐτοῖς, ἐν τοῖς τῶν τεθνεώτων σώμασι τὴν εὐψυχίαν ἐπιδείκνυσθαι. Οὐ δυνάμενοι δὲ τούτων τυχεῖν ἐστράτευσαν ἐπ' αὐτούς, οὐδεμιᾶς διαφορᾶς πρότερον πρὸς Καδμείους ὑπαρχούσης, οὐδὲ τοῖς ζῶσιν Ἀργείων χαρίζόμενοι, ἀλλὰ τοὺς τεθνεώτας ἐν τῷ πολέμῳ ἀξιοῦντες τῶν νομιζομένων τυγχάνειν.

(Λυσία Ἐπιτάφιος 7 - 9)

ἡγησάμενοι μετ. τοῦ ρ. ἡγοῦμαι νομίζω

δίκην ἔχω τὴν μεγίστην

οἱ κάτω

κομίζομαι τὰ ἔμναυτοῦ

ἀσεβεῖσθαι τοὺς ἄνω θεοὺς

ἡ ἀναίρεσις τῶν νεκρῶν

ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἐστὶ

ἀπιστούντων σφίσιν αὐτοῖς (ἐστὶ)

χαρίζομαι τι

ἀξιοῦντες τῶν νομιζομένων

τυγχάνειν

ἀξιώ (-όω)

τιμωροῦμαι μέ τὴν πῖο μεγάλη τιμωρία
οἱ κάτω θεοί, οἱ θεοί τοῦ Ἀδῆ

παίρνω γιὰ τὸν ἑαυτοῦ μου ὅ,τι μοῦ ἀνήκει

ὅτι δείχνουν ἀσέβεια στοὺς θεοὺς τοῦ ἐπάνω κόσμου

ἡ ταφή τῶν νεκρῶν.

εἶναι γνώρισμα γενναίων ἀνδρῶν

εἶναι γνώρισμα αὐτῶν πού δέν ἔχουν ἐμπιστοσύνη στὸν ἑαυτοῦ τους

κάνω χάρη σέ κάποιον

γιατί θεωροῦσαν δίκαιο νὰ τιμηθοῦν μέ τίς καθιερωμένες τιμές

ἔχω τὴν ἀξίωση, θεωρῶ δίκαιο, σωστό

2. Νά μεταφραστούν οι επόμενες φράσεις:

- α) Πάντες γάρ επίστασθε ὅτι ὁ πόλεμος καὶ ἄλλων πολλῶν κακῶν ἐγένετο αἴτιος.
- β) Κῦρος ἐμπιπλὰς ἀπάντων τὴν γνώμην ἀπέπεμπε.
- γ) Καὶ γὰρ φησί με ὁ κατήγορος τῷ σώματι δύνασθαι καὶ οὐκ εἶναι τῶν ἀδυνάτων καὶ τέχνην ἐπίστασθαι τοιαύτην, ὥστε καὶ ἄνευ τοῦ διδομένου τούτου ζῆν.
- δ) Τεκμηρίοις χρῆται τῆς ἐν τῇ τέχνῃ εὐπορίας, ὅτι δύναμαι συνεῖναι δυναμένοις ἀνθρώποις ἀναλίσκειν.
- ε) Μυριάκις τεθάναι κρεῖττον ἢ τὴν πατρίδα προδοῦναι.
- στ) Ἄλλ' ἐγώ, ἔφη, ὦ Φαλῖνε, θαυμάζω πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὅπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα.
- ζ) Τούτων τοιούτων ὄντων, τίς οὕτω μαίνεται ὅστις οὐ βούλεται σοι φίλος εἶναι; ἐμπίμπλημι = γεμίζω, ἱκανοποιῶ

Β'

- 1. Ἄλλα φωνηεντόληκτα ρήμ. σέ -μι: τὰ ρήματα **δύναμαι, ἐπίσταμαι**
- 2. Τύποι τοῦ ρ. **θνήσκω**
- 3. Αἰτιολογικὴ μετοχές
- 4. Ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ συνημμένη καὶ ἀπόλυτη

1. Φωνηεντόληκτα ρήματα σέ -μι πού κλίνονται σύμφωνα μέ τό ἴσθημι-ἴσταμαι εἶναι, ἀπό τά πιό συχνά, τά:
- πίμπλημι** (= γεμίζω) -**πίμπλαμαι** (θ. πλη-, πλα-)
πίμπρημι (= καίω) -**πίμπραμαι** (θ. προ-, πρα-)
ἄγαμαι (= θαυμάζω)
ἐπίσταμαι (= γνωρίζω καλά)
δύναμαι κτλ.

Τό ρήμα δύναμαι κλίνεται ὡς ἐξῆς:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	δύναμαι, δύνασαι, δύναται κτλ.
	Παρατατικός:	ἐδυνάμην ἢ ἡδυνάμην ἐδύνω, ἐδύνατο κτλ.
	Μέλλοντας:	δυνήσομαι
	Ἀόριστος:	ἐ(ἡ)δυνήθην
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	Παρακείμενος:	δεδύνημαι
	Ἐνεστώτας:	δύνωμαι
ΕΥΚΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	δυναίμην, δύναιο, δύναιτο (ὄχι δυναῖο, δυναῖτο κτλ.)

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	μόνο: δυνάσθω, δυνάσθωσαν
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	Ἐνεστώτας:	δύνασθαι
ΜΕΤΟΧΗ	Ἐνεστώτας:	ὁ δυνάμενος, ἡ -νη, τό -νον.

Μέ τόν ἴδιο τρόπο κλίνεται καί τό ρῆμα **ἐπίσταμαι**: **ἡπιστάμην, ἐπιστήσομαι, ἡπιστήθην** κτλ.

2. Ὡπως καί τό ρ. **ἵσταμαι** ἔτσι καί τό ρ. **θνήσκω** ἔχει στόν παρακείμενο καί ὑπερσυντέλικο καί δεύτερους τύπους:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	Παρακείμενος:	τέθναμεν, τέθνατε, τεθνᾶσι
	Ἵπερσυντέλικος:	ἐτέθνασαν
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	Παρακείμενος:	τεθνάαι
ΜΕΤΟΧΗ	Παρακείμενος:	ὁ τεθνεὺς (τεθνεῶτος) ἡ τεθνεῶσα (-ώσης) τό τεθνεῶς ἡ τεθνεός (τεθνεῶτος)

3. Ἡ αἰτιολογική μετοχή μπορεῖ νά μεταφραστεῖ μέ αἰτιολογική πρόταση. Μερικές φορές γίνεται σαφέστερη μέ τήν προσθήκη τῶν: **ἄτε, οἷον** ἢ, ὅταν πρόκειται γιά γνώμη ὑποκειμενική, τοῦ **ὥς** καί τότε τό **ὥς** μεταφράζεται: διότι δηθεν, διότι λέει, ... κτλ. (βλ. εἰδικές προτάσεις Κεφ. 55): **ἐδέοντο δοῦναι τῶν νεκρῶν ἀναίρεσιν νομίζοντες ἀνδρῶν ἀγαθῶν εἶναι τιμωρήσασθαι τοὺς ἐχθροὺς ζῶντας** (= διότι εἶχαν τή γνώμη ...), **ἐνταῦθα δὴ ἀνεθορύβησαν ὥς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγησιλάου** (= διότι κατά τή γνώμη τους ὁ Ἀγησ. μίλησε σωστά).
4. Ἡ ἐπιρρηματική μετοχή λέγεται:
- συνημμένη**, ὅταν τό ὑποκείμενό της εἶναι κάποιος ὅρος στήν πρόταση;
 - ἀπόλυτη**, ὅταν τό ὑποκείμενό της δέν εἶναι κάποιος ἀπό τούς ὅρους τῆς προτάσεως:
οὐ δυνάμενοι τούτων τυχεῖν ἐστράτευσαν (συνημμένη: τό ὑποκείμενο τῆς μετοχῆς **δυνάμενοι, οἱ Ἀθηναῖοι**, εἶναι ὑποκείμενο τοῦ ρ. τῆς προτάσεως **ἐστράτευσαν**),
ἐστράτευσαν ἐπ' αὐτοὺς οὐδεμιᾶς διαφορᾶς πρότερον ὑπαρχούσης (ἀπόλυτη: τό ὑποκείμενο τῆς μετοχῆς δέν ἔχει καμιά σχέση μέ τήν πρόταση **ἐστράτευσαν** ...)
Ἡ μετοχή ὅταν εἶναι **ἀπόλυτη** μπαίνει σέ γενική καί λέγεται

γενική απόλυτη. Μόνο ἡ απόλυτη μετοχή τῶν ἀπρόσωπων ρημάτων καὶ ἀπρόσωπων ἐκφράσεων βρίσκεται σέ αἰτιατική καὶ λέγεται **αἰτιατική απόλυτη**: *πολλάκις πλεονεκτῆσαι ὑμῖν ἐξὸν οὐκ ἠθέλησατε* (τοῦ ρ. **ἐξεσσι**, ἐνῶ ἦταν δυνατόν σέ σᾶς νά ...).

Γ'

1. Νά σχηματιστεῖ τό β' καί γ' ἐνικό καί πληθυντικό πρόσωπο τοῦ ἐνεστώτα τῆς ὀριστικής τῶν ρημάτων:
πίμπλημι, πίμπραμαι.
2. Νά μεταφραστοῦν οἱ φράσεις καί νά ἀναγνωριστοῦν συντακτικῶς οἱ μετοχές:
 - α) *Ἰδὼν δ' αὐτοὺς διαβαίνοντας Ξενοφὼν πέμψας ἄγγελον κελεύει αὐτοῦ μέναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ.*
 - β) *Τῶν δὲ πολεμίων οἱ μὲν τινες αἰσθόμενοι πάλιν ἔδραμον ἐπὶ τὸν ποταμὸν καὶ τοξεύοντες ὀλίγους ἔτρωσαν, οἱ δὲ πολλοὶ καὶ πέραν ὄντων τῶν Ἑλλήνων ἔτι φανεροὶ ἦσαν φεύγοντες.*
 - γ) *Δυοῖν κακοῖν προκειμένοι, οὐδεὶς τὸ μείζον αἰρήσεται ἐξὸν τὸ ἔλαττον αἰρεῖσθαι.*
 - δ) *Ταύτης τῆς χώρας ἅτε πολεμίας οὔσης ὁ στρατηγὸς ἐπέτρεψε τοῖς στρατιώταις διαρπάσαι.*
 - ε) *Ἀγροσίου ἀσκήσαι βουλόμενος τὸ στράτευμα ἄλλα προὔθηκεν.*
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τὸν κατάλληλο ρηματικό τύπο:
 - α) *Φησὶ με ὁ κατήγορος τῷ σώματι ... καὶ οὐκ ... τῶν ἀδυνάτων. (δύναμαι, εἰμί ἐνεστ.)*
 - β) *Κέκτημαι τέχνην βραχεία ... ὠφελεῖν. (δύναμαι ἐνεστ.)*
 - γ) *Ἀξίον πᾶσιν ἀνθρώποις τιμᾶν τοὺς (θνήσκω, παρὰκ.)*
 - δ) *Λέγει ὁ κατήγορος ὡς ἐγὼ διὰ πολλὴν εὐπορίαν ... συνεῖναι τοῖς πλουσιωτάτοις. (δύναμαι ἐνεστ.)*
 - ε) *Οὗτοι ἐνόμιζον προσήκειν αὐτοῖς μετὰ πάντων ... (θνήσκω, παρὰκ.)*
4. Ἡ ἀκόλουθη περίοδος νά διατυπωθεῖ μέ ἀνάλυση τῶν χρονικῶν καὶ αἰτιολογικῶν μετοχῶν σέ δευτερεύουσες προτάσεις, χρονικὲς καὶ αἰτιολογικὲς ἀντίστοιχα:
Ἀδράστου δὲ καὶ Πολυνείκους ἐπὶ Θήβας στρατευσάντων καὶ ἡττηθέντων μάχῃ οὐκ ἐόντων Καδμείων θάπτειν τοὺς νεκροὺς, Ἀθηναῖοι πέμψαντες κήρυκας ἐδέοντο αὐτῶν δοῦναι τῶν νεκρῶν ἀναίρεσιν, νομίζοντες ἀνδρῶν ἀγαθῶν εἶναι ζῶντας τοὺς νεκροὺς τιμωρήσασθαι.
5. Σέ ποιὲς ἀξίες δείχνουν τὴν πίστη τους μέ τὴ συμπεριφορὰ τους αὐτὴ οἱ Ἀθηναῖοι;

61. Παθήματα τυράννων

Ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν Ἰέρων μιλῶντας πρὸς τὸν ποιητὴ Σιμωνίδην τὸν Κεῖο τοῦ ἀναπτύσσει τὰ μειονεκτήματα τοῦ τυράννου σὲ σχέση με τοὺς ἰδιῶτες. Λίγο πρὶν γίνεται λόγος γιὰ τὴν ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης πού ὑπάρχει στίς συναναστροφές τοῦ τυράννου μέ κάθε ἄνθρωπο καί γιὰ τὴ δυστυχία καί ἔνδειά του, ἀφοῦ οἱ ἀνάγκες του εἶναι πάντοτε πολλαπλάσιες ἀπὸ τίς ἀνάγκες ὅποιουδήποτε ἰδιώτη. (βλ. Κεφ. 41).

- Α'** 1. Χαλεπὸν δ' ἐρῶ σοι καὶ ἄλλο πάθημα, ὃ Σιμωνίδη, τῶν τυράννων. Γινώσκουσι μὲν γὰρ οὐδὲν ἦττον τῶν ἰδιωτῶν τοὺς ἀνδρείους τε καὶ σοφοὺς καὶ δικαίους. Τούτους δ' ἀντὶ τοῦ ἄγασθαι φοβοῦνται, τοὺς μὲν ἀνδρείους, μὴ τι τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἔνεκα, τοὺς δὲ σοφοὺς, μὴ τι μηχανήσωνται, τοὺς δὲ δικαίους, μὴ ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προστατεῖσθαι. Ὅταν δὲ τοὺς τοιούτους διὰ τὸν φόβον ὑπεξαιρῶνται, τίνες ἄλλοι αὐτοῖς καταλείπονται χρῆσθαι ἄλλ' ἢ οἱ ἄδικοί τε καὶ ἄκρατεῖς καὶ ἀνδραποδῶδεις; Οἱ μὲν ἄδικοι πιστευόμενοι, διότι φοβοῦνται ὥσπερ οἱ τύραννοι τὰς πόλεις μήποτε ἐλεύθεραι γενόμεναι ἐγκρατεῖς αὐτῶν γένωνται, οἱ δ' ἄκρατεῖς τῆς εἰς τὸ παρὸν ἐξουσίας ἔνεκα, οἱ δ' ἀνδραποδῶδεις, διότι οὐδ' αὐτοὶ ἀξιοῦσιν ἐλεύθεροι εἶναι. Χαλεπὸν οὖν καὶ τοῦτο τὸ πάθημα ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, τὸ ἄλλους μὲν ἡγεῖσθαι ἀγαθοὺς ἄνδρας, ἄλλοις δὲ χρῆσθαι ἀναγκάζεσθαι.

(Ξενοφ. Ἰέρων 5, 1-2)

χαλεπὸς	δυσάρεστος
οὐδὲν ἦττον	καθόλου λιγότερο = περισσότερο
ἄγασθαι	θαυμάζω
μηχανῶμαι (-άομαι)	μηχανεύομαι
προστατεύομαι (-έομαι)	κυβερνιέμαι
ὑπεξαιρῶμαι	ἀφαιρῶ κρυφά, ἐξαφανίζω
χρῆσθαι, ἀπαρ. τοῦ σκοποῦ	(βλ. Κεφ. 50) γιὰ νά τοὺς χρησιμοποιοῦν
ἀκρατῆς	ἀνίσχυρος, ἀσυγκράτητος, ἀκόλαστος
ὁ, ἡ ἀνδραποδῶδης, τὸ -ες	ὁ δουλοπρεπὴς
πιστεύομαι	θεωροῦμαι ἐμπιστος, μοῦ ἔχουν ἐμπιστοσύνη
γίγνομαι ἐγκρατῆς τινος	γίνομαι κύριος κάποιου, ἐξουσιάζω κάποιον
ἔνεκα τῆς εἰς τὸ παρὸν	γιατί ἀποβλέπουν στὴν ἐξουσία
ἐξουσίας	τοῦ παρόντος
τὸ ἡγεῖσθαι μὲν, ἀναγκάζεσθαι δέ, ἐπεξηγ. στό: τοῦτο τὸ πάθημα	

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Κύρος ἡγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεϊκούς.
- β) Καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα ἠθύμησάν τινες φοβούμενοι μὴ τὰ ἐπιτήδεια, εἰ καίοιεν, οὐκ ἔχοιεν ὁπόθεν λαμβάνοιεν.
- γ) Οἱ Κορίνθιοι δέισαντες μὴ προδιδοῖτο ὑπὸ τινων ἢ πόλιν, μετετέμψαντο τὸν Ἰφικράτη σὺν τοῖς πλείστοις τῶν πελταστῶν.
- δ) Φοβοῦνται μὴ πολλὰ δεινὰ πάθωσιν.
- ε) Ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ σφάγια, ἐπαιάνιζον πάντες οἱ στρατιῶται καὶ ἡλάλαζον.

Β'

1. Τό ρ. **ἄγαμαι**
2. Ἑνδοιαστικές προτάσεις
3. Παράγωγα ρήματα

1. Για τὸ ρ. **ἄγαμαι** βλ. τὸ ρ. **δύναμαι** (Κεφ. 60): ἄγαμαι, ἡγάμην, ἀγάσομαι, ἡγασάμην, ἡγάσθην
Ἀπὸ τίς ἄλλες ἐγκλίσεις ὑπάρχουν μόνο οἱ τύποι: ἀγαίμην, ἄγαιντο.
2. Οἱ **ἐνδοιαστικές** προτάσεις, δηλαδή αὐτές πού δηλώνουν φόβο (ἐνδοιασμό), εἰσάγονται μέ τό **μή** ἢ **μή οὐ** καί ἐξαρτῶνται ἀπό ρήματα πού σημαίνουν: **φοβοῦμαι, φυλάττομαι, ὀρῶ** (=προσέχω) κ.τ.ῶ.
Ἐκφέρονται: μέ **ὑποτακτική** **συνήθως** ἀλλά καί μέ **ὀριστική** (ὅταν τό φοβερό εἶναι πραγματικό καί ὄχι ἐνδεχόμενο) ἢ καί μέ **εὐκτική**, συνήθως, ὕστερα ἀπό ἱστορικό χρόνο στήν κύρια πρόταση:
φοβοῦνται τοὺς ἀνδρείους μή τι τολμήσωσι, φοβούμεθα μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν (= μήπως ἔχουμε ἀποτύχει καί στά δύο), *ἔδεισαν* (= φοβήθηκαν) *οἱ Ἕλληνες μὴ αὐτοὺς κατακόψειαν* (= μήπως τοὺς κατακόψουν).
3. Οἱ παράγωγες λέξεις εἶναι **ρήματα** (προστάτης-προστατοῦμαι), **οὐσιαστικά** (πάσχω, θ. παθ. -πάθημα), **ἐπίθετα** (ἀνδράποδον-ἀνδραποδῶδης) ἢ **ἐπιρρήματα** (δίκαιος-δικαίως).

Τά παράγωγα ρήματα παράγονται:

α) Ἀπό ὀνόματα: ἀνάγκη-ἀναγκάζω, φύλαξ-φυλάσσω (θ. φυλακ-).

Ἔσχατα τελειώνουν σέ -ίζω σημαίνουν μίμηση: Ἑλλήν- ἐλλήνίζω (= μιμοῦμαι τούς Ἑλλήνες) (πβ.ν.έ. παπαγαλίζω = μιλῶ σάν παπαγάλος).

β) Ἀπό ἄλλα ρήματα καί λέγονται: ἐναρκτικά, μέ κατάληξη -σκω: γηράω (-ρῶ)- γηράσκω (= ἀρχίζω νά γερονῶ), θαμιστικά (θαμά = συχνά) ἢ ἐπιτατικά μέ καταλήξεις: -άζω, -ίζω, -ύζω: στένω -στενάζω (= ἀναστενάζω), αἰτῶ -αἰτίζω (= ζητῶ συχνά), ἐφε-τικά, ἀπό τό χρονικό θέμα τοῦ μέλλοντα καί μέ κατάληξη -εῖω ἢ -ιάω: τυραννῶ (-έω), μέλλ. τυραννήσω -τυραννησεῖω (= ἐπι-θυμῶ, δείχνω ἔφεση νά γίνω τύραννος).

γ) Ἀπό ἐπιρρήματα ἢ ἐπιφωνήματα: ἐγγύς -ἐγγίζω, οἶμοι (= ἀλί-μονο) -οἰμώζω (= θρηνῶ).

Γ'

1. Ἀπό ποιά ὀνόματα παράγονται τά παρακάτω ρήματα: ἀπειλῶ, δακρύω, μηχανῶμαι, τολμῶ, ποιμαίνω, ἀγγέλλω, ἐλπίζω, πιθηκίζω, ἀττικίζω, ὀρίζω, μηκύνω;
2. Τί σημαίνουν τά παρακάτω ρήματα καί ἀπό ποιά ρήματα παράγονται: ῥιπαῖζω, γελασεῖω, κλαυσιάω, ἡβάσκω, πολεμῆσεω;
3. Ἀπό ποιά ἐπιρρήματα ἢ ἐπιφωνήματα παράγονται τά παρακάτω ρήματα: πελάζω, ὀψίζω, οἰμώζω, διχάζω, ἐγγίζω;
4. Νά βρεθοῦν οἱ ἐνδοιαστικές προτάσεις καί νά δικαιολογηθεῖ ἡ ἔγκλισή τους:
 - α) Δεδιότες μὴ νικηθῶσιν, ἀθύμως διέκειντο.
 - β) Ἐφοβήθησαν μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ πόλεμος ἔλθῃ.
 - γ) Ὅλιγοι τινὲς ἔφυγον εὐθὺς ἔξω τῆς πόλεως, δεῖσαντες μὴ ἀποθάνοιεν.
 - δ) Τό τε γάρ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐπιχειρῆσαι σφαλερὸν ἐδόκει εἶναι, μὴ εἰς τὰ ὅπλα ὀρμήσωσι καὶ τὴν πόλιν κατασχόντες καὶ πολέμιοι γενόμενοι ἀπολέσωσι πάντα τὰ πράγματα.
5. Νά συμπληρωθοῦν οἱ παρακάτω φράσεις μέ τά κατάλληλα ρήματα τοῦ παράγονται ἀπὸ τίς λέξεις τοῦ ὑπάρχουν στὴν παρένθεση:
 - α) ... ἔτι νύκτα ... ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐπ' αὐτούς. (φύλαξ, μετ. ἐνεργ. ἐνεστ., χῶρος, παρτατ.)
 - β) Ταύτην τὴν ἡμέραν οἱ στρατιῶται ... ἐν ταῖς κόμαις, ταῖς ὑπὲρ τὸ πεδίον παρὰ τὴν Κεντρίτην ποταμὸν, ὅς ... τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. (αὐλή, ὄρ. παθ. ἄορ. ὄρος, ὄρ. ἐνεργ. ἐνεστ.)
 - γ) Θησεὺς τὴν Ἑλλάδα τῶν κακούργων ... (καθαρός, ὄρ. ἐνεργ. ἄορ.)
 - δ) Οἱ παῖδες λίθους ... (ρίπτω, ὄρ. ἐνεστ.)

ε) Καὶ ἅμα ἐφθέγγζαντο πάντες, οἷον τῷ Ἐνναλίῳ ... καὶ πάντες ἔθεον.
(ἐλλελεῦ, ὄρ. ἐνεστ.)

στ) Σὺν τῷ χρόνῳ τε προϊόντι ἐφαίνετο (γηράω, μετ. ἐνεστ.)

6. Ποιὰ εἶναι ἡ ψυχολογία τοῦ τυράννου Ἰέρωνα;



62. Ὁ Περικλῆς καὶ οἱ σύγχρονοι πολιτικοί

Γιὰ τό λόγο τοῦ Ἰσοκράτη «Περὶ εἰρήνης» βλ. εἰσαγωγ. σημ. κειμ. 3.
Ἡ περικοπὴ πού ἀκολουθεῖ ἀναφέρεται στό μέρος τοῦ ἔργου ὅπου
γίνεται λόγος γιὰ τοὺς σύγχρονους πονηροὺς ῥήτορες πού ἐξωθοῦν τό
λαό σέ πολέμους καί γιὰ τήν προσοχή πού πρέπει νά δείχνει ὁ λαός σέ
τέτοιες περιπτώσεις.

- Α'** 1. Περικλῆς ὁ πρὸ τῶν τοιούτων δημαγωγὸς καταστάς, παρα-
λαβὼν τὴν πόλιν χειρὸν μὲν φρονοῦσαν ἢ πρὶν κατασχεῖν τὴν
ἀρχήν, ἔτι δ' ἀνεκτῶς πολιτευομένην, οὐκ ἐπὶ τὸν ἴδιον χρημα-
τισμὸν ὥρμησεν, ἀλλὰ τὸν μὲν οἶκον ἐλάττω τὸν αὐτοῦ κατέλι-
πεν ἢ παρὰ τοῦ πατρὸς παρέλαβεν, εἰς δὲ τὴν ἀκρόπολιν
ἀνήνεγκεν ὀκτακισχίλια τάλαντα χωρὶς τῶν ἱερῶν. Οὗτοι δὲ
τοσοῦτον ἐκείνου διενηνόχασιν, ὥστε λέγειν μὲν τολμῶσιν ὡς
διὰ τὴν τῶν κοινῶν ἐπιμέλειαν οὐ δύνανται τοῖς αὐτῶν ἰδίους
προσέχειν τὸν νοῦν, φαίνεται δὲ τὰ μὲν ἀμελοῦμενα τοσαύτην
εἰληφότα τὴν ἐπίδοσιν, ὅσην οὐδ' ἂν εὕξασθαι τοῖς θεοῖς πρό-
τερον ἡξίωσαν, τὸ δὲ πλῆθος ἡμῶν, οὐ κήδεσθαι φασιν, οὕτω
διακείμενον, ὥστε μηδένα τῶν πολιτῶν ἡδέως ἕην μηδὲ ῥαθύ-
μως, ἀλλ' ὀδυρμῶν μεστήν εἶναι τὴν πόλιν.

Ἰσοκρ. Περὶ εἰρήνης 184 - 185

δημαγωγός (δῆμος - ἄγω)

ἀρχηγός τοῦ λαοῦ. Ἐδῶ ἡ λέξις δέν ἔχει
κακὴ σημασία
σκέφτομαι χειρότερα

χειρὸν φρονῶ

ὀρμῶ (-άω) ἐπὶ τὸν ἴδιον

χρηματισμὸν

ἀναφέρω

τῶν ἱερῶν

διενηνόχασιν τοῦ ρ. διαφέρω

τὰ κοινὰ

στρέφομαι στό προσωπικό μου κέρδος
ἀνεβάζω, ἀποταμιεύω
ἐνν. χρημάτων

προσέχω τὸν νοῦν τινι

τὰ ἀμελοῦμενα

οἱ ὑποθέσεις τῆς πόλεως (πβ. ν.έ. τό
κοινό)

στρέφω τὴν προσοχή μου σέ κάτι
τά αὐτῶν ἴδια γιὰ τὰ ὁποῖα λένε
οὐ δύνανται προσέχειν τὸν νοῦν

εἰληφότα τοῦ ρ. λαμβάνω

τοσαύτην εἰληφότα τὴν

ἐπίδοσιν

διάκειμαι

ῥαθύμως

μεστὸς

ὅτι ἔχουν κάνει τέτοια πρόοδο
βρίσκομαι σέ μιὰ κατάσταση
χωρὶς φροντίδες, ἀνετα
γεμάτος

2. Νά μεταφραστούν οί έπόμενες φράσεις:

- α) Ὡς ξεῖν, ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.
- β) Καί γίγνεται τοσοῦτον μεταξύ τῶν στρατευμάτων, ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ οὐκ ἐφάνησαν οἱ ἐχθροί.
- γ) Ὡρίσκετο δὲ καὶ νεῦρα πολλὰ ἐν ταῖς κόμαις καὶ μόλυβδος, ὥστε χρῆσθαι εἰς τὰς σφενδόνας.
- δ) Πλοῖα ἡμῖν πάρεστιν, ὥστε, ὅπῃ ἂν βούλησθε, ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε.
- ε) Οὕτω μεγάλα ὠφελοῦνται, ὥστε αἰροῦνται κινδυνεύειν
- στ) Οἱ γραφεῖς ἐν τοῖς γραφείοις ἐργάζονται.
- ζ) Οἱ δ' ἔφασαν ἀποδώσειν, ἐφ' ᾧ μὴ καίειν τὰς οἰκίας.

νεῦρα = χορδές

Β'

1. Τό ρ. κείμαι
2. Ἀποτελεσματικές ἢ συμπερασματικές προτάσεις
3. Παράγωγα οὐσιαστικά

1. Τό ρ. κείμαι (= κείτομαι, εἶμαι τοποθετημένος) εἶναι ἐνεστώτας μέ σημασία παρακειμένου τοῦ ρ. τίθεμαι. Οἱ πῶς εὐχρηστοὶ τύποι τοῦ εἶναι:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	Ἐνεστ.	κείμαι, κείσαι, κείται, κείμεθα κτλ.
	Παρατ.	ἐκείμην, ἐκείσο κτλ.
	Μέλλ.	κείσομαι, κείσῃ κτλ.
ΠΡΟΣΤΑΚΤ.	Ἐνεστ.	κείσο, κείσθω, κείσθε κτλ.
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤ.	Ἐνεστ.	κείσθαι
ΜΕΤΟΧΗ	Ἐνεστ.	ὁ κείμενος, ἡ κειμένη, τό κείμενον

2. Οἱ ἀποτελεσματικές ἢ συμπερασματικές δευτερεύουσες προτάσεις, πού δείχνουν τό ἀποτέλεσμα μιᾶς ἐνέργειας, εἰσάγονται μέ τούς συμπερασματικούς συνδέσμους ὥστε ἢ ὥς.
Ἐκφέρονται μέ **ὀριστική ἢ δυνητική εὐκτική**, ὅταν τό ἀποτέλεσμα ἐμφανίζεται ὡς **πραγματικό**, καί μέ **ἀπαρέμφατο**, ὅταν τό ἀποτέλεσμα ἐμφανίζεται ὡς **ἐνδεχόμενο ἢ δυνατό**.

τοσοῦτον ἐκείνου διενηνόχασιν, ὥστε τολμῶσι (ὀριστ. ἐνεστ.) λέγειν, (= ὥστε τολμοῦν νά ..., θεωρεῖται κάτι πραγματικό)· τό πλήθος φαίνεται διακείμενον οὕτως, ὥστε μηδένα τῶν πολιτῶν ζῆν ἡδέως (= ὥστε κανείς νά μήν μπορεῖ νά ζεῖ εὐχάριστα, τονίζεται τό δυνατό ἢ ἐνδεχόμενο.)

Ἐπ' αὐτοῖς ὑπάρχουν καί συμπερασματικές προτάσεις μέ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε καί ἀπαρέμφατο ἢ ὀριστική τοῦ μέλλοντα, οἱ ὁποῖες δηλώνουν ὄρο, συμφωνία ἢ προϋπόθεση: ἀφίμεν σε, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (= μ' αὐτήν ὅμως τή συμφωνία, μέ τή συμφωνία νά μή φιλοσοφεῖς πιά).

3. Τά παράγωγα οὐσιαστικά προέρχονται:

- α) ἀπό **ρήματα** πού σημαίνουν: **τό πρόσωπο πού ἐνεργεῖ** μέ τίς καταλήξεις -εὗς, -της, -τήρ, -ός κτλ.: γράφω - γραφεύς, ποιῶ - ποιητής, σώζω - σωτήρ, ἢ σημαίνουν **τήν ἐνέργεια ἢ τό ἀποτέλεσμα** μιᾶς ἐνέργειας, μέ τίς καταλήξεις -ία, -εία, -μος, -μα κτλ. ἀγγέλλω - ἀγγελία βασιλεύω - βασιλεία, ὀδύρομαι - ὀδυρμός, ποιῶ - ποίημα ἢ σημαίνουν **τό ὄργανο ἢ τόν τόπο**, μέ τίς καταλήξεις: -τρον, -τήριον κτλ.: ἀρῶ (= ὀργώνω) - ἄροτρον, δικάζω - δικαστήριον

- β) ἀπό **ἐπίθετα** καί εἶναι ὅλα **ἀφηρημένα οὐσιαστικά**: σοφός - σοφία, ἐπιμελής - ἐπιμέλεια, δίκαιος - δικαιοσύνη, ταχύς - ταχύτης κτλ.

- γ) ἀπό **ἄλλα οὐσιαστικά** καί εἶναι:

- **ὑποκοριστικά**, πού δείχνουν κάτι ὡς μικρό: παῖς - παιδάριον, λόγος - λογύδριον, παῖς - παιδίσκη, ῥύαξ - ῥυάκιον, δένδρον - δενδρύλλιον (πβ. ν.έ. παιδάκι, ἀνθρωπάκος, γατούλα) κτλ.
- **μεγεθυντικά**, πού δείχνουν κάτι ὡς μεγάλο: χεῖλος - χείλων, μέτωπον - μετωπίας (πβ. ν.έ. κεφάλας, κοιλαράς, σκύλαρος) κτλ.
- **τοπικά**, πού δείχνουν τόν τόπο ὅπου μένει κάποιος: ἔμπορος - ἐμπόριον (= ἐμπορικό λιμάνι), ἱατρός - ἱατρεῖον κτλ.
- **περιεκτικά**, πού δείχνουν τόπο πού περιέχει πολλά ὅμοια: ἐλαία - ἐλαιών, ὄρνις - ὄρνιθών, παρθένος - παρθενών, ξένος - ξενών κτλ.
- **πατρωνυμικά**, πού σημαίνουν τόν ἀπόγονο: Ἀσκληπίος - Ἀσκληπιάδης, Ἀτρεΰς - Ἀτρεΐδης, Κρόνος - Κρονίων (πβ. ν.έ. Κωστόπουλος ἀπό τό: Κώστας) κτλ.
- **ἐθνικά**, πού σημαίνουν αὐτόν πού κατάγεται ἀπό κάποιο τόπο: Κόρινθος - Κορίνθιος, Μέγαρο - Μεγαρεύς, Σπάρτη - Σπαρτιάτης, Σικελία - Σικελιώτης κτλ.

1. Ἀπό ποιά ῥήματα παράγονται καί τί σημαίνουν τά παρακάτω οὐσιαστικά: τομεύς, σπορεύς, ἀγωγός, προφήτης, εἰσπράκτωρ, κλητήρ, γράμμα, διωγμός, ἀποδότηρια, σπέρμα, εἰρωνεία.
2. Ἀπό ποιά ἐπίθετα παράγονται τά οὐσιαστικά: ἱερωσύνη, βραδύτης, εὐγνωμοσύνη, μονάς, βάθος, εὐτυχία, εὐρύτης, ἀλήθεια, ὕγεια, ἀρχαιότης.
3. Νά ἀναγνωρισθοῦν ἀπό ποιά οὐσιαστικά παράγονται καί σέ ποιά κατηγορία ἀνήκουν κατά τή σημασία τους τά οὐσιαστικά: κυνάριον, διδασκαλεῖον, ῥοδόν, ὀρνιθών, Ζακύνθιος, Ἡρακλείδης, Ταραντίνος, δασύλλιον, γάστρων, νησύδριον, χωρίον, ἀρχεῖον.
4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ κατάλληλους τύπους τῶν λέξεων πού δίνονται:
 - α) Ἦν ἐμέ ..., καί τοὺς ἄλλους τοὺς ὁμοίως ἐμοί ... ἀθυμῆσαι ποιήσετε. (διάκειμαι, ἀδικῶ)
 - β) Αἱ δημοκρατούμεναι πόλεις ... τοῖς νόμοις τοῖς ... (διοικουῖμαι, κείμαι)
 - γ) Εἰ ἐξέσται ὅ,τι ἂν τις βούληται ... , οὐδὲν ὄφελος νόμους ... (κείμαι, ποιῶ)
 - δ) Οὐκ ... ἐστι τοὺς πενομένους καί λίαν ἀπόρων ... ὑβρίζειν. (διάκειμαι, εἰκός)
 - ε) Ἐνθα ... ἄθλα ἀρετῆς μέγιστα, ἐκεῖ καὶ ἄνδρες ἄριστοι (κείμαι, πολιτεῦω)
5. Νά συμπληρωθοῦν οἱ συμπερασματικές προτάσεις μέ κατάλληλους τύπους τῶν λέξεων πού δίνονται στήν παρένθεση:
 - α) Εἰς τοῦτο ἔχθρας ἐληλύθασιν, ὥστε (ἐπιβουλεύω, ἡμεῖς)
 - β) Τοιοῦτόν τι ἐποίησε, ὥστε (πᾶς, θαυμάζω, ἄνθρωπος)
 - γ) Κῦρος ἦν φιλοτιμότητος, ὥστε (πόνος, ὑπομένω, πᾶς)
 - δ) Ἐποίησαντο συμμαχίαν, ἐφ' ᾧ (στρατεύω, μή, ἐπὶ Πελοπόννησον)
 - ε) Ἐπέπεσε χιόν, ὥστε (κατακείμενος, καί, ὄπλον, ἄνθρωπος, ἀποκρύπτω).

63. Πόνος καὶ ὑπερηφάνεια τοῦ Καλλικρατίδα

Ἀπὸ τὰ «Ἠθικά» ἔργα τοῦ Πλουτάρχου εἶναι τὰ Ἀποφθέγματα Λακωνικά πού περιέχουν λόγια καὶ πράξεις βασιλέων καὶ πολιτῶν τῆς Σπάρτης. Γιά τόν Καλλικρατίδα, τὸ Σπαρτιάτη ναύαρχο βλ. εἰσαγ. σημ. κειμ. 13.

- Α'** 1. Καλλικρατίδας Λακεδαιμονίων ναύαρχος παραγενόμενος πρὸς Κύρον τὸν νεώτερον εἰς Σάρδεις, σύμμαχον ὄντα Λακεδαιμονίοις, ἐπὶ χρήματα τῷ ναυτικῷ, τῇ μὲν πρώτη ἡμέρᾳ ἐκέλευσεν εἰσαγγεῖλαι ὅτι βούλεται Κύρῳ ἐντυχεῖν· ὥς δ' ἤκουσε πίνειν, προσμενῶ, εἶπεν, ἕως ἂν πῖνῃ. Καὶ τότε μὲν ἀπηλλάγη, ὥς ἔγνω οὐχ οἷόν τε εἶναι συμβαλεῖν αὐτῷ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. Τῇ δ' ἐχομένῃ, ὥς πάλιν αὐτὸν πίνειν ἤκουσε, φήσας, οὐχ οὕτω σπουδαστέον χρήματα λαβεῖν ὥς μηδὲν ἀνάξιον τῆς Σπάρτης ποιεῖν, ἀπηλλάγη εἰς Ἑφεσον, πολλὰ μὲν ἐπαρώμενος κακὰ τοῖς πρώτοις ἐντρυφηθεῖσιν ὑπὸ βαρβάρων καὶ διδάξασιν αὐτοὺς ὑβρίζειν διὰ πλοῦτον· ὦμνε δὲ πρὸς τοὺς παρόντας ὥς, ὅταν πρῶτον εἰς Σπάρτην παραγένηται, πάντα ποιήσῃ ὑπὲρ τοῦ διαλλάξαι τοὺς Ἕλληνας, ὥς φοβερώτεροι τοῖς βαρβάροις εἶεν καὶ παύσαιντο τῆς ἐκείνων ἐπ' ἀλλήλους δεόμενοι δυνάμεως.

(Πλουτάρχου Ἠθικά Ἀποφθ. Λακων. 222(-Ε))

ἐπὶ χρήματα	γιά χρήματα (ἐμπρόθ. προσδιορ. τοῦ σκοποῦ)
εἰσαγγέλλω	ἀναγγέλλω
ἐντυγχάνω	συναντῶ
ἀπηλλάγη	ἔφυγε
συμβάλλω	συνομιλῶ
τῇ ἐχομένῃ	τὴν ἐπόμενη μέρα
σπουδάζω	ἐνδιαφέρομαι
ἐπαρώμαι (-άομαι)	καταριέμαι (ἄρά = κατάρρα)
ἐντρυφῶμαι (-άομαι)	μέσο = ζῶ μέ ἀπολαύσεις, παθητικό = πα- ρασύρομαι σέ ζωή μέ ἀπολαύσεις
ὑβρίζω	φέρωμαι ἀλαζονικά
διαλλάττω (-σσω)	συμφιλιῶνω (ν.έ. διαλλακτικός)
καὶ παύσαιντο δεόμενοι τῆς δυνάμεως ἐκείνων ἐπ' ἀλλήλους	= καὶ νά πά- ψουν νά ζητοῦν τὴ δύναμη τῶν βαρβάρων γιά τόν πόλεμο μεταξύ τους.

2. Νά μεταφραστούν οι επόμενες φράσεις:

- α) Ἐλεγεν ὡς αὐτοῖς μόνοις πατρίς Πελοπόννησος εἶη.
- β) Τοῦτου ἔνεκα ᾔετο δεῖσθαι φίλων ὡς συνεργοὺς ἔχει.
- γ) Ἐξέπλευσαν ὡς ναυμαχῆσοντες.
- δ) Ὡς δὲ ἡ τροπὴ ἐγένετο διασπείρονται.
- ε) Ἀγανακτοῦσιν ὡς μεγάλων τινῶν ἀπεστερημένοι.
- στ) Ὡς τὸν ἅγιον ἐπορεύοντο.
- ζ) Ὡς πλείστας ἡθροίζομεν ἀμάξας.

Β

1. Οἱ σημασίες τοῦ ὡς (ἐπανάλ.)

2. Παράγωγα ἐπίθετα

1. Τό ὡς χρησιμοποιεῖται ὡς:

- α) σύνδεσμος –εἰδικός: λέγει ὡς ὕβριστής εἰμι.
–τελικός: ἄκουσον, ὡς ἂν μάθῃς.
–αιτιολογικός: κρύπτε μηδέν, ὡς ὁ πανθ' ὄρων ἀναπτύσσει χρόνος.
–χρονικός: ὡς δ' ἤκουσε πίνειν, εἶπε προσμενῶ.
–συμπερασματικός: ὁ ποταμὸς τοσοῦτος ἦν τὸ βάθος, ὡς μηδὲ τὰ δόρατα ὑπερέχειν.
- β) ἐπίρρημα πού σημαίνει: –καθώς, σάν, ὅπως: οὐχ οὕτως ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ σώματος σεμνύνονται ὡς ἐπὶ τοῖς ἔργοις.
–ὅσο τὸ δυνατό, μέ ὑπερθετικά: ὡς τάχιστα (= ὅσο τὸ δυνατό πῶ γρήγορα).
–πόσο, τί, σέ ἀναφωνήσεις: ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος!
- γ) πρόθεση καταχρηστική πού σημαίνει: –πρὸς + αἰτιατική προσώπου: κέλευσον ἐλθεῖν ὡς ἐμὲ τὸν Ἑρμογένην.
–περίπου, μέ ἀριθμητικό: ἰππέας ἔχων ὡς πεντακοσίους.

2. Τὰ παράγωγα ἐπίθετα παράγονται:

α) ἀπὸ ρήματα μέ παραγωγικὲς καταλήξεις:

- τός, πού σημαίνουν ὅτι κάτι ἔχει γίνεῖ ἢ ὅτι ἀξίζει ἢ μπορεῖ νά γίνεῖ: γράφω – γραπτός (= αὐτός πού ἔχει γραφεῖ) βαίνω – βατός (= αὐτός πού μπορεῖ νά διαβαθεῖ), ἐπαινῶ – ἐπαινετός (= αὐτός πού ἀξίζει νά ἐπαινεθεῖ)
- τέος, πού σημαίνουν ὅτι πρέπει νά γίνεῖ κάτι: κρύπτω – κρυπτέον (= αὐτό πού πρέπει νά κρυφτεῖ), διαβαίνω – διαβατέος ὁ ποταμὸς (= ὁ ποταμός πρέπει νά περαστεῖ)
- ικός, –ιμος, –τικός κτλ. πού σημαίνουν ἱκανότητα ἢ κλίση σέ κάτι: ἀρχω – ἀρχικός (= ἱκανός νά ἀρ-

χει) ἐρίζω-ἐριστικός (= μέ κλίση στή φιλονικία)
-άς, -ής, -ος, -νός, -ρος κτλ. πού σημαίνουν ὅ,τι
καί ἡ μετοχή τοῦ ἐνεστώτα ἢ τοῦ παρακειμένου:
φεύγω - φυγᾶς (= ἐξόριστος), φαίνομαι - ἀφανής (=
αὐτός πού δέ φαίνεται), στίλβω - στιλπνός (= ὁ
στίλβων)

β) ἀπό ὀνόματα: οὐρανός - οὐράνιος, φύσις - φυσικός, χρυσός - χρυ-
σοῦς (χρύσεος), λίθος - λίθινος, ἀστήρ - ἀστερόεις,
φῶς - φωτεινός, ἄνθος - ἀνθηρός, ἀφρός - ἀφρώδης,
πῆχυς - πηχυαῖος, ἔτος - ἐτήσιος, νύξ - νυκτερινός,
κτλ.

γ) ἀπό ἐπιρρήματα: δπισθεν - ὀπίσθιος, χθές - χθεσινός, χύδην - χυ-
δαῖος, καθόλου - καθολικός.

Γιά παράγωγα ἐπιρρήματα τοπικά, τροπικά, χρονικά βλ. Κεφ.
11, 34, 43.

Γ'

1. Νά βρεθοῦν οἱ σημασίες τοῦ ὥς στά κείμενα Α1 καί Α2.
2. Νά σχηματιστοῦν ρηματικά ἐπίθετα σέ -τός ἀπό τά ρήματα: μείγνυμι,
ἐπαινῶ, ἀλίσκομαι, γράφω, λέγω, ὀρῶ, μισῶ, θανατῶ.
3. Νά σχηματιστοῦν ρηματικά ἐπίθετα σέ -τέος ἀπό τά ρήματα: ἐθίζω, δί-
δομι, λαμβάνω, τιμωρῶ, οἶδα, ποιῶ, ἀπαλλάττω, μένω, τίθημι.
4. Ἀπό ποιά ρήματα παράγονται τά παρακάτω ἐπίθετα: στεγανός, λαμπρός,
τερπνός, ἰσχυρός, σθεναρός;
5. Ἀπό ποιά οὐσιαστικά παράγονται τά παρακάτω ἐπίθετα: ἀγοραῖος, σπι-
θαμιαῖος, μεσημβρινός, ὑψηλός, ὀνειος, φυσικός, οἰκεῖος;
6. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τά κατάλληλα ἐπίθετα πού παράγονται
ἀπό τά ρήματα πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
α) Ὁ Ἀσωπὸς ποταμὸς ἐρρῆν μέγας καὶ οὐ ῥαδίως ... ἦν. (διαβαίνω)
β) Διχῆ ... ἡμῖν τοῖς πράγμασιν. (βοηθῶ)
γ) ... παντὶ τρόπῳ εὖ ποιεῖν. (πειρῶμαι)
δ) Οὐ ... ἐστὶν ἡμῖν μετὰ διεφθαρμένον σώματος. (ζῶ, ἀορ. ἐβίων)
ε) Χρόνῳ δὲ ὕστερον ἀρίκετο ἐκ Φοινίκης ἀνὴρ ... (φεύγω)
στ) Γίγνον πρὸς τοὺς πλησιάζοντας (ὀμιλῶ)
ζ) Πάντες οἱ ἄρχοντες ... ἦσαν. (αἰροῦμαι)
7. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις ἀπὸ ἐπίθετα πού παράγονται ἀπὸ τά
οὐσιαστικά πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
α) Ἡ ἀρετὴ ἔλεγεν· ἔργον δὲ καλὸν οὔτε ... οὔτε ... χωρὶς ἐμοῦ γίγνεται. (θεός,
ἄνθρωπος)
β) Ὁ ποταμὸς Τίγρης ... ἐστίν. (ἰχθύς)
γ) Ἡ τέρψις τὸ ... ἐκπλήσσει. (λύπη) (ἐκπλήσσω = διώχνω).

- δ) Μὴ κατόκνει μακρὰν ὁδὸν πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι ... ἐπαγγελλομένους. (χοῦσις)
8. Νά βρεθοῦν οἱ σημασίαι τοῦ ὥς στίς φράσεις:
- α) Ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὕτως ἐτάχθησαν.
- β) Ὡς γενναῖος ὁ ἀνὴρ.
- γ) Ὡς ἔπος εἰπεῖν.
- δ) Ὡς ἡ μάχη ἐγένετο καὶ ὥς Κῦρος ἐτελεύτησεν ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ εἴρηται.
- ε) Ἄ δὲ νῦν εἴρηκε δοκεῖ μοι ὥς τάχιστα ψηφίσασθαι ἄριστον εἶναι.
- στ) Τότε δὴ ἀφίκετο ἔχων ὀπλίτας ὥς χιλίους.
- ζ) Οὕτω πένης εἰμὶ ὥς οὐδὲ δεῖπνον ἔχω ἐν τῇ ἑμαυτοῦ χώρᾳ.
- η) Οὐδεὶς ἐρεῖ ὥς ἐγὼ τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν εἰλόμην.



64. Ἀνακεφαλαίωση ε' (Κεφ. 54-63)

Α'

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1. **εἶμι** = εἶμαι, **εἶμι** = θά πάω (θέμ. εἶ-, ἰ-), **ἴημι** = ῥίχνω
2. **φημί** = λέω, ἰσχυρίζομαι, συμφωνῶ (θεμ. φη-, φα-)
Ὁ παρατατικός **ἔφην** ἔχει σημασία ἀορίστου = εἶπα
3. **οἶδα** = ξέρω (θέμ. εἶδ-, οἶδ-, ἰδ-)
4. **κεῖμαι** = κείτομαι, εἶμαι τοποθετημένος. Ἐνεστώτας μέ σημασία παρακειμένου τοῦ ρ. τίθεμαι.
5. Τό ρ. **ἐπίσταμαι** = γνωρίζω καλά (μέ διαφορετική σημασία ἀπό τό: ἐπί - ἵσταμαι = ἐφίσταμαι)
6. Βαρύτονα ρήματα μέ ἀόριστο β' κατά τά ρήματα σέ -μι:

βαίνω - ἔβην ῥέω - ἔρρυν γινώσκω - ἔγνων, ζῶ - ἐβίων
φύομαι - ἔφυν κτλ.

7. ΛΕΞΕΙΣ:

ΠΡΩΤΟΤΥΠΕΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ	ΣΥΝΘΕΤΕΣ	ΠΑΡΑΣΥΝΘΕΤΕΣ
σκευή	σκευάζω	παρασκευή	παρασκευαστής

8. ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ ΛΕΞΕΙΣ:

ΡΗΜΑΤΑ	ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ	ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ
ἔλληνίζω	ποιητής	γραπτός	κρύβδην
(Ἑλλήν)	(ποιῶ)	(γράφω)	(κρύπτω)

Β'

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

1. Ἐνεργητικά ρήματα μέ παθητική σημασία: **ἀποθνήσκω**, **φεύγω**, **εὐ** **ἀκούω**, **εὐ** **πάσχω**, **ἐκπίπτω** κτλ.

2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΕΙΔΙΚΕΣ	ΤΕΛΙΚΕΣ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ	ΧΡΟΝΙΚΕΣ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΕΣ
ὅτι, ὥς	ἵνα,	διότι,	ὅτε,	ὥστε, ὥς
	ὅπως,	ἐπεὶ	ἐπεὶ	
	ὥς	κτλ.	πρὶν κτλ.	
		ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ	ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ	
		μή	ὅς, ὅπου κτλ.	

3. ΜΕΤΟΧΕΣ

ΕΠΙΘΕΤΙΚΕΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΕΣ	ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ
μέ ἄρθρο	μεταφρ. νά, ὅτι πού	ΣΥΝΗΜΜΕΝΗ σέ κάθε πτώση ΑΠΟΛΥΤΗ σέ γενική.

ΤΕΛΙΚΕΣ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ	ΧΡΟΝΙΚΕΣ
σέ χρόνο	ἄτε, οἶον,	ἅμα, εὐθύς
μέλλοντα	ὥς	αὐτίκα, ἔτι

Γ'

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Νά μεταφραστεί:

Δημόναξ ὁ φιλόσοφος ἰδὼν ποτε δύο τινὰς φιλοσόφους ἐρίζοντας, καὶ τὸν μὲν ἄτοπα ἐρωτῶντα, τὸν δὲ οὐδὲν πρὸς λόγον ἀποκρινόμενον, οὐ δοκεῖ ὑμῖν, ὦ φίλοι, ἔφη, ὁ μὲν ἕτερος τούτων τράγον ἀμέλγειν, ὁ δὲ αὐτῷ κόσκινον ὑποτιθέναι; (ἀμέλγω = ἀρμέγω)

2. Νά μεταφράσετε τίς φράσεις, νά χαρακτηρίσετε συντακτικῶς τίς μετοχές καί νά βρεῖτε τὰ ὑποκειμένα τους:

- Πελοπίδας ἔλεγεν ὅτι οὐκ ἐβελήσειε μετ' Ἀγησιλάου ἐλθεῖν ἐπὶ βασιλέα οὐδὲ ἑάσειεν Λακεδαιμονίους θῆσαι ἐν Αὐλίδι εἰς Ἀσίαν στρατεύοντας.
- Οὗτος φεύγει ἀδίκως, ἀλλ' οὐ λοιδορεῖ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα ὥς φαύλως αὐτῷ προσφερομένην.
- Οὗτοι δηλοὶ ἦσαν ἐπιθυμοῦντες μὲν πλουτεῖν, φίλοι δὲ ὄντες τοῖς μέγιστα δυναμένοις, ἵνα μὴ διδοῖεν δίκην ἀδικούντες.
- Οὗτοι ἦν εὖ πάθωσιν, οὐκ ἀποδώσουσιν ὑμῖν τοῖς εὖ ποιήσασι χάριν.
- Ἀργεῖων στρατευσάντων καὶ ἡττηθέντων μάχῃ Ἀθηναῖοι πέμψαντες κήρυκα ἐδέοντο τὴν τῶν νεκρῶν ἀναίρεσιν.

3. Νά ξαναγράψετε τίς φράσεις ἀντικαθιστώντας τίς μετοχές μέ δευτερεύουσα πρόταση:

- Οὐκ οἶομαι δεῖν ἀγανακτεῖν φεύγοντα.
- Δεῖ τιμωρεῖν τοὺς ἀδικούντας.
- Ὁ Θεμιστοκλῆς ὁ τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερώσας ἐξηλάθη.
- Χρὴ μεμνησθαι ὅτι οὐχ ἦκατε νομοθετήσοντες ἀλλὰ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους ψηφιοῦμενοι.
- Οὗτοι ἀμελήσαντες τῆς πόλεως τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν ἐσκέψαντο.
- Οὗτος δηλὸς ἐστι τῇ πατρίδι ἐπιβουλευόν.
- Οὐκ ἐόντων Ἑθναίων θάπτειν τοὺς νεκροὺς Ἀθηναῖοι ᾤοντο τοὺς ἄνω θεοὺς ἀσβεβεῖσθαι.

4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς κατάλληλες ἀρχαῖες λέξεις πού δίνονται στά ν.έ.:
- Οἱ τύραννοι ... μέν τοὺς ἀνδρείους καὶ τοὺς σοφοὺς, χρῶνται δὲ τοῖς ἀκρατέσι καὶ τοῖς ... (γνωρίζουν, δουλοπρεπεῖς).
 - Ἀθηναῖοι ἐδέοντο τῶν Θηβαίων ... τῶν νεκρῶν ἀναίρεσιν ... δίκαιον εἶναι τοὺς ... τῶν νομιζομένων τυγχάνειν. (νά δώσουν, ἐπειδὴ νομίζουν, νεκροὺς στόν πόλεμο)
 - Οὗτοι τοῦ πλήθους ἡμῶν ... φασίν, ἀλλ' οὐδεὶς τῶν πολιτῶν ζῇ ... ἡ δὲ πόλις ... ἐστί. (ὅτι φροντίζουν, εὐχάριστα, γεμάτη ἀπό θρήνους)
 - Λέγει τις ... ἐγὼ ἀγαγὼν ὑμᾶς εἰς τὴν Ἀσίαν τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν ... Ἀλλὰ βούλομαι ... ὅ,τι ἐγὼ ... καὶ ὅτι ἂν δέη ... (ὅτι τάχα, προτίμησα, νά σᾶς πῶ, θά σᾶς ἀκολουθήσω, θά πάθω)
5. Νά ἀποδοθοῦν στά ἀρχαῖα ἑλληνικά οἱ φράσεις:
- Οἱ Θηβαῖοι ἔλεγαν ὅτι δὲ θά ἀφήσουν τοὺς Λακεδαιμονίους νά θυσιάσουν στὴ χώρα τους.
 - Ἐμεῖς ἔχουμε ἔρθει, γιὰ νά βοηθήσουμε τὴν πόλη καὶ ὄχι γιὰ νά ἐλεήσουμε αὐτοὺς πού ἀδικήθηκαν.



65. Ἀπόφαση δίκαιη καὶ ὠφέλιμη γιὰ ἄλλους

Κάποιοι Ἀριστοφάνης, ἐπειδὴ κατηγορήθηκε ὅτι ἐξαπάτησε τοὺς Ἀθηναίους πού ἔστειλαν μέ παρακίνησή του στρατιωτικὴ βοήθεια στὸν Εὐαγόρα τῆς Κύπρου, ἐκτελέστηκε χωρὶς δίκη καὶ δημεύτηκε ἡ περιουσία του. Ἐπειτα ἐπειδὴ ἡ περιουσία του βρέθηκε λιγότερη ἀπὸ ὅση νόμιζαν, κατηγορήθηκαν οἱ συγγενεῖς του ὅτι ἔκρυψαν ἓνα μέρος τῆς περιουσίας κλέβοντάς το ἔτσι ἀπὸ τὸ δημόσιο. Ὁ ἀδερφός λοιπὸν τῆς γυναίκας τοῦ Ἀριστοφάνη ἐκφωνεῖ τὸ λόγο αὐτὸ στὸ δικαστήριο τῆς Ἡλιαίας καὶ ἀγωνίζεται νὰ σώσει τὴν περιουσία καὶ τὴν τιμὴ τῆς δικῆς του καὶ τοῦ πατέρα του, πού τοὺς κατηγοροῦσαν ὅτι ἔκλεψαν τὸ δημόσιο. Ὁ ὁμιλητὴς στὴν περικοπὴ συνεχίζει τὸ λόγο του ὑστερα ἀπὸ καταθέσεις μαρτύρων πού ὑποστηρίζουν ὅτι ὁ πατέρας του ποτὲ δὲν κατηγορήθηκε, οὔτε ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς του, γιὰ αἰσχροκέρδεια.

- A** 1. Εἰ δὲ μὴ ἦν τοιοῦτος ὁ πατὴρ, οὐκ ἂν ἐκ πολλῶν ὀλίγα κατέλιπεν, ἐπεὶ, εἰ νῦν γε ἐξαπατηθείητε ὑπὸ τούτων καὶ δημεύσαιθ' ἡμῶν τὴν οὐσίαν, οὐδὲ δύο τάλαντα λάβοιτ' ἄν. Ὡστε οὐ μόνον πρὸς δόξαν ἀλλὰ καὶ εἰς χρημάτων λόγον λυσιτελεῖ μᾶλλον ὑμῖν ἀποψηφίσασθαι· πολὺ γὰρ πλείω ὠφελήθησεσθ', ἐὰν ἡμεῖς ἔχωμεν. Σκοπεῖτε δὲ ἐκ τοῦ παρελθλυθότος χρόνου, ὅσα φαίνεται ἀνηλωμένα εἰς τὴν πόλιν· καὶ νῦν ἀπὸ τῶν ὑπολοίπων τριηραρχῶ μὲν ἐγώ, τριηραρχῶν δὲ ὁ πατὴρ ἀπέθανεν, πειράσομαι δ' ὥσπερ καὶ ἐκείνον ἑώρων, ὀλίγα κατὰ μικρὸν παρασκευάσασθαι εἰς τὰς κοινὰς ὠφελείας. Ὡστε τῷ γ' ἔργῳ πάλαί τῆς πόλεως ταῦτ' ἐστί, καὶ οὗτ' ἐγὼ ἀφηρημένος ἀδικεῖσθαι οἰήσομαι, ὑμῖν δὲ πλείους οὕτως αἰ ὠφέλειαι ἢ εἰ δημεύσαίτε. Δέομαι οὖν ὑμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταί, βοηθεῖν ἡμῖν καὶ μὴ περιδεῖν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀναιρεθέντας. Καὶ ταῦτα ποιοῦντες τά τε δίκαια ψηφιεῖσθε καὶ ὑμῖν αὐτοῖς τὰ συμφέροντα.

(Λυσία Ὑπὲρ τῶν Ἀριστοφ. χρημάτων 61-64)

ὁ πατὴρ

ἡ οὐσία
πρὸς δόξαν
εἰς λόγους χρημάτων
λυσιτελεῖ (ἀπρόσ. ρ.)
ἀποψηφίζομαι

ὁ πατέρας μου (παραλείπεται ἡ κτητική ἄντων. ἐμός)

περιουσία
γιὰ τὴν ὑπόληψή σας
γιὰ λόγους χρημάτων
ὠφελεῖ
ἀθωώνω μέ τὴν ψήφο μου

ἀνηλωμένα μετ. παρακ. τοῦ ρ.

ἀναλίσκομαι
τριηραρχῶ (-έω)

κατὰ μικρὸν
εἰς τὰς κοινὰς ὠφελείας
τῷ γ' ἔργῳ
ἀφηρημένος (ὑποθ. μετοχή)
περιορῶ
ἀναιροῦμαι (-έομαι)
ψηφιεῖσθε μέλλ. τοῦ ψηφίζομαι

ξοδεύω (ν.έ. κατανάλωση)
εἶμαι τριηραρχος, ἀναλαμβάνω
τὴ λειτουργία τῆς τριηραρχίας
σιγά σιγά
γιά τὰ κοινὰ συμφέροντα
σὴν πραγματικότητα
ἂν μοῦ τὰ ἀφαιρέσετε
βλ. Κεφ. 45
καταστρέφω, σκοτώνω
βλ. Κεφ. 27

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ καὶ ὑμεῖς συμπροθυμῆσθε, πειράσομαι τὰ ἐπιτήδεια ὑμῖν ὥς πλεῖστα πορίζειν.
β) Ἦν δὲ ἀνεχόμενόν με ὁρᾶτε καὶ ψύχη καὶ θάληη καὶ ἀγρυπνίαν, οἴσθε καὶ ὑμεῖς ταῦτα πάντα καρτερεῖν.
γ) Εἰ μὴ ποιήσουσι ταῦτα, ἔκσπονδοι ἔσονται.
δ) Δίκαια δράσας συμμάχους τοὺς θεοὺς ἔξεις.
ε) Ἐὰν μὲν πειρῶνται θηρᾶν ἐκθέοντας τοὺς σφῆκας, ὁρῶ τούτους ὑπὸ πολλῶν τυπτομένους.
στ) Κλαίοις ἂν, εἰ πράττοις ἃ μὴ πράττειν σε δεῖ.
ζ) Εἰ πάντες ἠθελον οἱ παιδεύειν ἐπιχειροῦντες ἀληθῆ λέγειν, οὐκ ἂν κακῶς ἤκουον ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν.
η) Τοὺς φίλους εὖ ποιοῦντες, καὶ τοὺς ἐχθροὺς δυνατοὶ ἔσσεσθε κολάζειν.
θ) Εἰ μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν οἱ Συρακόσιοι.

ἔκσπονδος = ἔξω ἀπὸ τίς σπονδές, ἐχθρός.

τύπτω = χτυπῶ, πληγώνω

εὖ ἀκούω = ἐπαινοῦμαι, κακῶς ἀκούω = κακολογοῦμαι

Β'

1. Ὑποθετικές προτάσεις. Ὑποθετικοὶ λόγοι
2. Ὑποθετικές μετοχές

1. Οἱ ὑποθετικές προτάσεις εἰσάγονται μέ τούς ὑποθετικούς συνδέσμους *εἰ, ἐάν, ἄν, ἤν* καί ἔχουν ἄρνηση *μή*· λ.χ. ἡ πρόταση: *ἂν δέν ἦταν, στά ἀρχαῖα εἶναι εἰ μή ἦν*. Ὁ σύνδεσμος *εἰ* συντάσσεται μέ *ὁριστική* ἢ *εὐκτική*, ἐνῶ οἱ σύνδεσμοι *ἐάν, ἄν, ἤν* συντάσσονται πάντα μέ *ὑποτακτική*.

Ἡ ὑποθετική πρόταση λέγεται καὶ **ὑπόθεση**, ἐνῶ ἡ πρόταση πού προσδιορίζεται ἀπὸ τὴν ὑπόθεση λέγεται **ἀπόδοση**. Ἡ ὑπόθεση καὶ ἡ ἀπόδοση μαζί λέγονται **ὑποθετικός λόγος**. Οἱ ὑποθετικοὶ λόγοι ἀνάλογα μὲ τὴ σημασία τους παρουσιάζουν τὰ ἀκόλουθα εἶδη:

1ο.- Ὁ ὑποθετικός λόγος δείχνει κάτι πού θεωρεῖται **πραγματικό**: *εἴ εἰσι βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί*.

Ἡ ὑπόθεση ἐκφέρεται μὲ εἰ καὶ **ὀριστική** ὁποιουδήποτε χρόνου.

Ἡ ἀπόδοση μὲ **ὁποιαδήποτε ἐγκλίση**.

2ο.- Ὁ ὑποθετικός λόγος δείχνει κάτι πού θεωρεῖται **ἀντίθετο** μὲ τὴν πραγματικότητα: *Εἰ μὴ εἶχομεν φῶς, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν* (= ἂν δέν εἶχαμε ... θά ἦμασταν ...)

Ἐπίθεση: εἰ μὲ **ὀριστική ἱστορικοῦ χρόνου**.

Ἀπόδοση: **δυνητική ὀριστική** (= ὀριστική ἱστορ. χρόνου μὲ **δυν.** *ἂν*) Μεταφράζεται: ὑπόθεση = ἂν μὲ παρατατικό ἢ ὑπερσυντέλικο, ἀπόδοση = θά μὲ παρατατικό ἢ ὑπερσυντέλικο.

3ο.- Ὁ ὑποθετικός λόγος δείχνει κάτι πού **περιμένουμε** νὰ γίνῃ (προσδοκώμενο): *Ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε, βλάψετε ὑμᾶς αὐτοὺς* (= ἂν μὲ σκοτώσετε, θά βλάψετε τοὺς ἑαυτοὺς σας).

Ἐπίθεση: *ἐὰν* (*ἂν*, *ἦν*) μὲ **ὑποτακτική**.

Ἀπόδοση: **ὀριστική μέλλοντα** (ἢ ἀνάλογη ἔκφραση: προστακτική, δυνητική εὐκτική κτλ.).

4ο.- Ὁ ὑποθετικός λόγος δείχνει κάτι πού **ἐπαναλαμβάνε-ται** ἀόριστα στό παρόν ἢ στό μέλλον: *Ἦν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θνήσκειν* (= ἅμα ἔρθῃ ὁ θάνατος κοντά, κανεὶς δὲ θέλει νὰ πεθάνῃ).

Ἐπίθεση: *ἐὰν* (*ἂν*, *ἦν*) μὲ **ὑποτακτική**.

Ἀπόδοση: **ὀριστική ἐνεστώτα** ἢ ἀντίστοιχη ἔκφραση.

5ο.- Ὁ ὑποθετικός λόγος δείχνει **μιάν ἀπλή σκέψη**, χωρὶς νὰ ἐξετάζεται ἂν αὐτὸ εἶναι κατὰ πραγματικό ἢ ὄχι: *Εἴ τις μὴ τρέφοιτο, οὐκ ἂν ζῶν* (= ἂν κάποιος δέν τρεφόταν, δὲ θά ζοῦσε).

Ἐπίθεση: εἰ μὲ **εὐκτική**.

Ἀπόδοση: **δυνητική εὐκτική** (ἢ ὀριστική). Μεταφράζεται: ὑπόθεση = ἂν μὲ παρατατικό, ἀπόδοση = θά μὲ ὀριστική ἱστορικοῦ χρόνου.

6ο.- Ὁ ὑποθετικός λόγος δείχνει κάτι πού **ἐπαναλαμβάνε-ται** στό παρελθόν: *Εἴ τις αὐτῷ δοκοῖν βλακεῖν, ἐπαισεν ἂν* (= ἂν κάποιος τοῦ φαινόταν ὅτι χάζεψε, τὸν χτυποῦσε).

Ἐπίθεση: εἰ μὲ **εὐκτική** (ἐπαναληπτική).

Ἀπόδοση: ὀριστική παρατατικοῦ ἢ ὀριστική ἀορίστου μέ ἄν.
 Μετάφραση: Ὑποθ.: ἄν ἢ ὅσες φορές καί παρατατικός. Ἀπό-
 δοση: παρατατικός.

2. Ἡ ὑποθετική μετοχή ἀντιστοιχεῖ καί μεταφράζεται μέ ὑποθετική πρόταση. Γι' αὐτό μιὰ ὑποθετική μετοχή λαμβάνεται ὡς ὑπόθεση, στήν ὁποία ὑπάρχει ἀπόδοση, καί σχηματίζεται ὑποθετικός λόγος: ταῦτα ποιοῦντες τά δίκαια ψηφιεῖσθε = ἐάν ταῦτα ποιήτε, ψηφιεῖσθε τά δίκαια (ὁ ὑποθετικός λόγος σημαίνει προσδοκώμενο).

Γ'

1. Νά βρεθοῦν τά εἶδη τῶν ὑποθετικῶν λόγων πού ὑπάρχουν στά κείμενα Α₁ καί Α₂.
2. Νά βρεθοῦν οἱ ὑποθετικές μετοχές πού ὑπάρχουν στά κείμενα Α₁ καί Α₂, νά ἀναλυθοῦν σέ ὑποθετικές προτάσεις καί ἔτσι νά διατυπωθοῦν οἱ ὑποθετικοί λόγοι μέ ἄλλη μορφή.
3. Νά ἀναγνωριστεῖ καί νά αἰτιολογηθεῖ τό εἶδος τῶν παρακάτω ὑποθ. λόγων:
 - α) *Εἰ βλαβερά τῇ Λακεδαιμόνι πέπραχα, δίκαιός εἰμι ζημιουῖσθαι.*
 - β) *Τούτους οὐδέποτ' ἄν διέφθειρεν, εἰ μὴ καί τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἐκράτησεν.*
 - γ) *Εἰ γάρ τι τοιοῦτον ἐποιοῦμεν, οὐκ ἄν Λυσίμαχος ἦν ὁ λυπούμενος ὑπὲρ αὐτῶν.*
 - δ) *Ἐὰν οὖν ἐμοὶ πεισθῇτε, τά τε δίκαια ψηφιεῖσθε καί τὰ λυσιτελοῦντα ὑμῖν αὐτοῖς αἰρήσεσθε.*
 - ε) *Ἐὰν δὲ φαῦλος δοκῇ μοι εἶναι ὁ λέγων, οὔτε ἐπανερωτῶ οὔτε μοι μέλει ὧν λέγει.*
4. Νά σχηματίσετε πέντε νέες φράσεις συνδυάζοντας σωστά τίς φράσεις τῆς α' καί β' στήλης:

α) Ἄν δημεύσητε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ	1) τὰ δίκαια ποιήσετε.
β) Εἰ ἀποψηφιεῖσθε ἡμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ	2) οὐδὲν ὠφελήθησεσθε.
γ) Λυσιτελεῖ μᾶλλον πᾶσι	3) ἀδικουμένων ὑπὸ τῶν βαρβάρων.
δ) Μὴ περιοράτε ἡμῶν	4) ποιεῖν τὰ δίκαια.
ε) Δεῖ τοὺς νέους εὖ ἀκούειν	5) ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων.

66. Ἡ ἥττα πού φέρνει εὐτυχία

Στό «Μενέξενο» τοῦ Πλάτωνα τό κύριο μέρος εἶναι ἕνας ἐπιτάφιος λόγος, στόν ὁποῖο ἐμφανίζονται οἱ νεκροί πού τιμοῦνται νά παίρνουν τό λόγο καί νά ἀπευθύνουν ὀρισμένες συμβουλές καί παραγγελίες πρός τά παιδιά τους.

Α'

1. Πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καί τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται. Ὡν ἕνεκα, ὦ παῖδες, καί πρῶτον καί ὑστατον καί διὰ παντὸς πᾶσαν προθυμίαν πειρᾶσθε ἔχειν ὅπως μάλιστα μὲν ὑπερβαλεῖσθε καί ἡμᾶς καί τοὺς πρόσθεν εὐκλεία· εἰ δὲ μή, ἴστε ὡς ἡμῖν, ἂν μὲν νικῶμεν ὑμᾶς ἀρετῇ, ἡ νίκη αἰσχύνην φέρει, ἡ δὲ ἥττα, ἐὰν ἡττώμεθα, εὐδαιμονίαν. Μάλιστα δ' ἂν νικῶμεθα καί ὑμεῖς νικῶντες, εἰ παρασκευάσαισθε τῇ τῶν προγόνων δόξῃ μὴ καταχρησόμενοι μηδ' ἀναλώσοντες αὐτήν, γνόντες ὅτι ἀνδρὶ οἰομένῳ τι εἶναι οὐκ ἔστιν αἰσχίον οὐδὲν ἢ παρέχειν ἑαυτὸν τιμώμενον μὴ δι' ἑαυτὸν ἀλλὰ διὰ δόξαν προγόνων. Εἶναι μὲν γὰρ τιμὰς γονέων ἐκγόνοις καλὸς θησαυρὸς καί μεγαλοπρεπής· χρῆσθαι δ' ὅμως τούτῳ τῷ θησαυρῷ καί μὴ ἐκγόνοις παραδιδόναι, αἰσχρὸν καί ἀνανδρον. Καί ἐὰν μὲν ταῦτα ἐπιτηδεύσητε, φίλοι παρὰ φίλους ἡμᾶς ἀφίξεσθε, ὅταν ὑμᾶς ἡ προσήκουσα μοῖρα κομίσῃ· ἀμελήσαντας δὲ ὑμᾶς καί κακισθέντας οὐδεὶς εὖμενῶς ὑποδέξεται.

(Πλάτ. Μενέξενος 246e-247c)

ὅπως μάλιστα μὲν ὑπερβαλεῖσθε
εὐκλεία (εὐκλείης, εὐ-κλέος)
καταχρῶμαι τῇ τῶν προγόνων δόξῃ

οἰομένῳ
παρέχω ἑμαυτὸν
εἶναι μὲν γὰρ τιμὰς γονέων
ἐκγόνοις καλὸς θησαυρὸς
ἐπιτηδεύω
ὅταν ὑμᾶς ἡ προσήκουσα μοῖρα
κομίσῃ

ἀμελήσαντας καί κακισθέντας
κακίζομαι (κακός = δειλός)

πῶς προπάντων βέβαια θά ξεπεράσετε
δόξα
κάνω κακὴ χρῆσι τῆς προγονικῆς δό-
ξας
ἐπιθετικὴ μετοχή
παρουσιάζομαι
τό νά ὑπάρχουν τιμές γονέων εἶναι
γιά τοὺς ἀπογόνους ὡραῖος θησαυρὸς
(βλ. Κεφ. 42)
ὅταν θά σᾶς μεταφέρει (στόν "Αθή)
ἡ μοῖρα σας (ἡ μοῖρα πού ἀνήκει
στόν καθένα)
ὑποθετικὲς μετοχές (ὑποκείμε.: ὑμᾶς)
φέρομαι ὡς δειλός

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἀλκιβιάδης δὲ λαβὼν τῶν τε ὀπλιτῶν ὀλίγους καὶ τοὺς ἱππέας, καὶ τὰς ναῦς παραπλεῖν κελεύσας, ἔλθων εἰς τοὺς Βιθυνοὺς ἀπῆτει τὰ τῶν Καλχηδονίων χρήματα· εἰ δὲ μὴ, πολεμήσειν ἔφη αὐτοῖς.
- β) Φαρνάβαζος δὲ ἀξιῶν δεῖν κάκεινον (Ἀλκιβιάδην) ὀμνύναι, περιέμενεν ἐν Καλχηδόνι, μέχρι ἔλθαι ἐκ τοῦ Βυζαντίου· ἐπειδὴ δ' ἦλθεν, οὐκ ἔφη ὀμείσθαι, εἰ μὴ κάκεινος αὐτῷ ὀμείται.
- γ) Σὺ, εἴ τις ἄλλος, οἶμαι, βοηθοίης ἄν, εἴ τι δέοι.
- δ) Ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς, εἴπερ ποτέ, μόνον οὐχὶ φωνὴν ἀφίεις λέγει.
- ε) Εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι νομίζομεν τὴν ἡμετέραν πόλιν δεῖσθαι καλῶν κάγαθων πολιτῶν.

Β'

1. Ἐκφράσεις μέ ὑποθετικούς συνδέσμους
Ἐπανάληψη ὑποθετικῶν λόγων
2. Σύνθεση. Α' συνθετικό

1. Πολλές φορές, ὅπως συμβαίνει καί στὰ νέα ἑλληνικά, οἱ ὑποθετικοὶ λόγοι εἶναι **ἐλλειπτικοί**, δηλαδή λείπει ἡ ἀπόδοση ἢ ἡ ὑπόθεση. Ἀπὸ τέτοιες περιπτώσεις ἀποσπάστηκαν ὀρισμένες φράσεις πού πῆραν ἐπιρρηματική σημασία, ὅπως:

- | | |
|------------------------------|----------------------------------|
| - εἰ δὲ μὴ ἢ εἰδεμὴ | = σέ ἀντίθετη περίπτωση, ἀλλιῶς |
| - εἰ μὴ (ὅστερα ἀπὸ ἄρνηση) | = ἐκτός, παρὰ μόνο |
| - εἰ μὴ ἄρα | = ἐκτός ἂν ἴσως |
| - εἴ (περ) τις (καί) ἄλλος | = περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον |
| - εἴ (περ) ποτε (καί) ἄλλοτε | = περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά |
| - ἐὰν μόνον | = ἀρκεῖ μόνο νά |

2. Σέ μιὰ σύνθετη λέξη (ναυπηγός) ἡ πρώτη λέξη (ναῦς) λέγεται **α' συνθετικό** καί ἡ δεύτερη (πήγνυμι) **β' συνθετικό**.

Τό α' ἢ τό β' συνθετικό μιᾶς σύνθετης λέξεως μπορεῖ νά εἶναι κλιτό ἢ ἄκλιτο.

Τό α' συνθετικό:

- α) Ὅταν εἶναι οὐσιαστικό, ἄλλοτε λαμβάνεται μέ τό θέμα ἀμετάβλητο καί ἄλλοτε τό θέμα μεταβάλλεται στή σύνθεση: ἀγορανόμος (θ. α' συνθ. ἀγορά), νικηφόρος (θ. α' συνθ. νίκη), ἡμεροδρόμος (θ. α' συνθ. ἡμέρα), θανατηφόρος (θ. α' συνθ. θάνατο-) κτλ.

- β) "Όταν είναι **ἐπίθετο**, λαμβάνεται γιά τή σύνθεση τό θέμα τοῦ ἀρσενικοῦ: (ἄκρα - πόλις) - ἀκρόπολις, (μεγάλα - πρέπει) - μεγαλοπρεπής, (θερμαί - πύλαι) - θερμοπύλαι κτλ.
- γ) "Όταν είναι **ρήμα**, λαμβάνεται τό θέμα τοῦ ρήματος χωρίς τά προσφύματα, ἢ τό θέμα τοῦ **μέλλοντα** ἢ **ἀορίστου**:
- 1) ἀμετάβλητο (ὅταν τό β' συνθετικό ἀρχίζει ἀπό φωνήεν) ἢ
 - 2) μέ ἓνα ε ἢ ι ἢ ο ἐπί πλέον (ὅταν τό β' συνθετικό ἀρχίζει ἀπό σύμφωνο): ἐχέγγυον (ἔχω, ἐγγύη), λειψανδρία (ἐ-λειψ-α, ἀνήρ (ἀνδρός)), ἐχ-έ-μυθος, κρυψ-ί-νους, φυγ-ό-πονος κτλ.
- δ) "Όταν είναι **ἐπίρρημα**, λαμβάνεται μέ τό θέμα ἄλλοτε ἀμετάβλητο καί ἄλλοτε ὄχι: αἰεῖ: αἰεθαλής, εὖ (= καλά): εὐδοξία, ὀπισθεν: ὀπισθοδόμος, ὁμοῦ: ὁμοεθνής κτλ.
- ε) "Όταν είναι **πρόθεση**, ἢ μένει ἀμετάβλητη ἢ παθαίνει κάποια φθογγική πάθηση: πρό-θυμος, ὑπερ-βάλλω ἢ κατέρχομαι (κατά, ἔρχομαι), καθορῶ (κατά, ὀρῶ), ἐμμένω (ἐν, μένω).
- στ) "Όταν είναι **ἀχώριστο μόριο**, δηλαδή λέξη μικρή πού ποτέ δέ βρίσκεται μόνη της στό λόγο (πβ. ν.έ. ξε, ξεγράφω), τότε σχεδόν πάντα μένει ἀμετάβλητο. Τά πιό συνηθισμένα ἀχώριστα μόρια εἶναι:
- τό **στερητικό α-**, πού σημαίνει στέρηση: ἀπορία (α-, πόρος), ἄκαρπος.
 - τό **ἀθροιστικό ἀ-**, πού σημαίνει μαζί: ἀδελφός (ἀ-, δελφύς = κοιλιά).
 - τό **ἐπιτατικό ἀ-**, πού σημαίνει πολύ: ἀχανής (= πού χάσκει πολύ, πού μένει ἀνοιχτός πολύ, ἀ-, χάσκω, ἔχανον ἀόρ. β'). Ἐπίσης τά ἐπιτατικά **ἀρι-, ἐρι-, ζα-**: ἀρίδης (= πολύ φανερός), ἐρίτιμος (= πολύτιμος), ζάπλουτος (= πολύ πλούσιος).
 - τό **στερητικό νη-**: νηνεμία (νη-, ἄνεμος = ἔλλειψη ἀνέμου).
 - τό **δυσ-**, πού σημαίνει κακός ἢ δύσκολος: δυστυχής (= κακότυχος), δύσβατος (= δυσκολοδιάβατος).
 - τό **ἥμι-** (ἀπό τό ὅποιο παράγεται τό ἐπίθετο ἥμισυς = μισός): ἡμίθεος.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Τό στερητικό ἀ- ἐμπρός ἀπό φωνήεν γίνεται συνήθως **ἀν**: ἀνανδρος, ἀνάξιος.

1. Νά αναγνωριστοῦν οἱ ὑποθετικοὶ λόγοι στίς παρακάτω φράσεις:
 - α) Ἦν δέ τις αὐτῶν τρέψη τὰς γνώμας, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται.
 - β) Ἄν ἀπαξ μάθωμεν ἀργοὶ ζῆν καὶ ἐν ἀφρόνοις βιοτεῖναι, δέδοικα μὴ ὥσπερ οἱ λωτοφάγοι ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ.
 - γ) Εἰ μὲν οὖν ἄλλο τις βέλτιον ὀρᾷ, ἄλλως ἐχέτω· εἰ δὲ μὴ, Χειρίσοφος μὲν ἡγοῖτο, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμόνιος ἔστι.
 - δ) Εἰ δέ τις ἄλλο ὀρᾷ, λεξάτω.
 - ε) Καὶ τούτους μὲν ἀπαντας, εἰ μὴ τις ἐξέφυγεν, οἱ πελτασταὶ ἀπέκτειναν.
 - στ) Εἰ μὴδὲν ἡδίκηι Σφοδρίας, ἀπέλυσας ἄν.
 - ζ) Ἀποθάνοιτε ἂν εὐθύς, εἰ οἱ πολέμοι ὑμᾶς ἴδοιεν.
2. Νά αναγνωριστῇ τὸ α' συνθετικὸ τῶν ὀνομάτων:

ναυμάχος, ἀμαξοπηγός, ἀνθοπώλης, κιθαρωδός, ἀκτινοβόλος, βαλανηφάγος, ξιφουλκός, δίστιχος, τρίπους, ἀξιόνικος, ἀκρόπολις.
3. Νά αναγνωριστῇ τὸ α' συνθετικὸ τῶν λέξεων:

μεμψίμοιρος, ἐχέγγνος, δοκησίσοφος, μισάνθρωπος, πρόμαντις, προφύλαξ, δυσχεραίνω, πρόδοος, ἐγκοπή, παλιγγενεσία, ἀνυπόδοντος, ἡμιπληγία, ἀρίφνητος, ἀνώριμος, ἐρίτιμος, ἀπειθής, παμπληθής, ὀπισθόδομος, νηποινεί (= ἀτιμώρητα).
4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς κατάλληλες σύνθετες λέξεις ποῦ τὰ συνθετικά τους δίνονται στήν παρένθεση:
 - α) Κῦρος ἀπέλαυε μὲν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὥς θνητός, ἐπεμελεῖτο δὲ τῶν ὑπαρχόντων ὥς ... (ἐπιθ., ἄ στερ. + θάνατος)
 - β) Τοὺς ἄρχοντας δεῖ ... εἶναι. (ἐπιθ., ἔχω + φρήν)
 - γ) Θεμιστοκλῆς κατὰ μόνας ἀεὶ ἐπορεύετο, ὥστε ἐδόκει ὥσπερ τις ... καὶ ... εἶναι. (ἐπίθ. ἔχω + μῦθος, ἐπίθ. κρύπτω + νοῦς)
 - δ) Πᾶσιν ἡμῖν ... τὰ δίκαια ποιεῖν. (ρῆμα, λύω + τέλος)
 - ε) Οἱ ... διαβάλλουσι καὶ πράγματα ἡμῖν παρέχουσι. (οὐσιαστικό, σῦκον + φαίνω)
5. Πῶς ἀντιλαμβάνεσθε τὴν κατάχρηση τῆς προγονικῆς δόξας;

67. Κίνδυνοι από τήν ἀπειθαρχία στοῦ στρατεύματος

Συνεχίζοντας οἱ Μύριοι τήν πορεία τους βρίσκονται στήν ἐλληνική πόλιν Κοτύωρα, ἀποικία τῶν Σινωπέων. Ἐκεῖ ὁ Ξενοφώντας μιᾶς στούς στρατιῶτες ὕστερα ἀπό ὀρισμένα ἐπεισόδια ἀπειθαρχίας πού παρατηρήθηκαν στοῦ στρατεύματος.

Α'

1. Εἰ οὖν ταῦτα τοιαῦτα ἔσται, θεάσασθε οἷα ἡ κατάστασις ἡμῶν ἔσται τῆς στρατιᾶς. Ὑμεῖς μὲν οἱ πάντες οὐκ ἔσσεσθε κύριοι οὔτε ἀνελέσθαι πόλεμον ᾧ ἂν βούλησθε οὔτε καταλῦσαι, ἰδίᾳ δὲ ὁ βουλόμενος ἄξει στρατεύμα ἐφ' ὅ,τι ἂν θέλῃ. Κἂν τινες πρὸς ὑμᾶς ἴωσι πρέσβεις εἰρήνης δεόμενοι ἢ ἄλλου τινός, κατακτείναντες τούτους οἱ βουλόμενοι ποιήσουσιν ὑμᾶς τῶν λόγων μὴ ἀκοῦσαι τῶν πρέσβεων. Ἐπειτα δὲ οὓς μὲν ἂν ὑμεῖς πάντες ἔλησθε ἄρχοντας, ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ ἔσονται. Ὅστις δὲ ἂν ἑαυτὸν ἔληται στρατηγόν, οὗτος ἔσται ἱκανὸς καὶ ἄρχοντα κατακανεῖν ὃν ἂν ὑμῶν ἐθέλῃ ἄκριτον, ὥσπερ καὶ νῦν ἐγένετο. Οἷα δὲ ὑμῖν καὶ διαπεπράχασιν οἱ αὐθαίρετοι οὗτοι στρατηγοὶ σκέψασθε. Ζήλαρχος ὁ ἀγορανόμος εἰ μὲν ἀδικεῖ ὑμᾶς, οἴχεται ἀποπλέων οὐ δοὺς ὑμῖν δίκην· εἰ δὲ μὴ ἀδικεῖ, φεύγει ἐκ τοῦ στρατεύματος δείσας μὴ ἀδίκως ἄκριτος ἀποθάνῃ.

(Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 5, 7, 26 - 29)

ἀναιροῦμαι πόλεμον
ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ ἔσονται
κατακανεῖν, ἀπαρ. ἀορ. β' τοῦ
ρ. κατακαίνω
ἄκριτος
διαπράττω
αὐθαίρετος
οἴχεται ἀποπλέων
δίδωμι δίκην τινὶ
δείσας μετ. ἀορ. τοῦ ρ. δέδοικα
ἢ δέδια

ἀναλαμβάνω, ἀρχίζω πόλεμο
δὲ θά ὑπολογίζονται καθόλου

σκοτώνω
ἀδίκαστος, χωρὶς νά δικαστεῖ
κατορθώνω, ἐκτελῶ
αὐτοδιόριστος
ἔφυγε μέ τό πλοῖο
βλ. Κεφ. 56

παρακ. μέ σημ. ἐνεστ. = φοβοῦμαι

2. Νά μεταφραστούν οι επόμενες φράσεις:

- α) Τῶν κατηγορῶν θαυμάζω, οἱ ἀμελοῦντες τῶν ἰδίων ἐπιμελοῦνται τῶν ἀλλοτρίων.
- β) Οἱ Πέρσαι, ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δέ, κολάζουσιν ἰσχυρῶς.
- γ) Ἄ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι.
- δ) Δοκεῖ δέ μοι πρεσβεῖαν πέμπειν, ἥτις ταῦτα ἐρεῖ.
- ε) Τίς οὕτω μαίνεται, ὅστις οὐ σοι βούλεται φίλος εἶναι;
- στ) Ἐλεγον ὅτι ἤκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες, οἱ αὐτοὺς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν ἔνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια.

Β'

- 1. Ἀναφορικές ὑποθετικές κτλ. προτάσεις
Ὑποθετικοὶ λόγοι (ἐπαναλ.)
- 2. Σύνθεση. Β' συνθετικό

1. Μερικές αναφορικές προτάσεις ἰσοδυναμοῦν μέ:

- α) **αιτιολογικές:** *θαυμαστὸν ποιεῖς, ὃς ἡμῖν οὐδὲν δίδως* (= διότι σ' ἐμᾶς δέ δίνεις τίποτε).
- β) **τελικές καὶ ἐκφέρονται μέ ὀριστική χρόνου μέλλοντα:** *εἴλοντο ἄνδρας, οἱ τοὺς πατρίους νόμους συγγράψουσι* (= γιὰ νά συντάξουν).
- γ) **ἀποτελεσματικές** (ἐκφέρονται μέ ὀριστική, δυνητ. εὐκτική ἢ ἀπαρέμφατο, ὅπως δηλαδή καὶ οἱ δευτερεύουσες ἀποτελεσματικές προτάσεις): *οὐδεὶς οὕτως ἀνόητός ἐστιν, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται* (= ὥστε νά προτιμᾷ...).
- δ) **ὑποθετικές**, πού χρησιμοποιοῦνται ὡς ὑποθέσεις σέ ἕναν ὑποθετικό λόγο καὶ ἐκφέρονται μέ τίς ἐγκλίσεις τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων: *οὓς ἂν ὑμεῖς ἐλθῃτε ἄρχοντας, ἐν οὐδεμῇ χώρα ἔσονται* = ἂν τινες ἐλθῃτε ...

2. Τό β' συνθετικό

- α) **Ὅταν εἶναι οὐσιαστικό** καὶ ἡ σύνθετη λέξη πού σχηματίζεται εἶναι καὶ αὐτὴ οὐσιαστικό, τότε τό β' συνθετικό μένει συνήθως ἀμετάβλητο: (*ἄρμα - ἄμαξα*) **ἀρμάμαξα**, (*ἵππος - δρόμος*) **ἱπόδρομος**, ἀλλά καὶ (*πρό-θυρα*) **πρόθυρον**, (*πρό - ἄστυ*) **προάστιον**. Ὅταν ὅμως ἡ σύνθετη λέξη εἶναι ἐπίθετο, τότε τό οὐσιαστικό ὡς β' συνθετικό ἢ μένει ἀμετάβλητο ἢ μεταβάλλεται: **πάν-δημος**, **εὐδαιμών** ἀλλά καί: **ἄνανδρος** (ἀ στερ. ἀνήρ), **ἐπουράνιος** (ἐπί, οὐρανός), **εὐγνώμων** (εὐ - γνώμη).

- β) Όταν είναι **ἐπίθετο** ἢ **ἄκλιτο**, μένει ἀμετάβλητο: (αἰρετός) αὐ-
θαίρετος, ἄν - ισος, δύσ- βατος (βατός), ἄξιο - θαύμαστος, (θαυμα-
στός) ὑπερ-άνω, ἐκ-παλαι (πάλαι).
- γ) Όταν είναι **ρῆμα**, ἡ σύνθετη λέξη μπορεῖ νά εἶναι πάλι **ρῆμα**:
(γράφω) **ἀντιγράφω**, μπορεῖ ὅμως νά εἶναι καί ὄνομα: (γράφω)
ζωγράφος. Ἔτσι:
- Όταν ἡ σύνθετη λέξη εἶναι **ρῆμα** καί τό α' συνθετικό **πρό-
θεση**, μόνο τότε τό ρῆμα ὡς β' συνθετικό μένει ἀμετάβλητο:
(καταλύω, συγγράφω), ἐνῶ ὅταν τό α' συνθετικό εἶναι **ὁποια-
δήποτε ἄλλη λέξη**, τότε σχηματίζεται παρασύνθετο ρῆμα σέ
(-έω) -ῶ, ὁποιαδήποτε κατάληξη κι ἂν εἶχε τό ρῆμα ὡς β'
συνθετικό: (ζωή - γράφω, ζωγράφος) **ζωγραφῶ** (ναῦς - μά-
χομαι, ναυμάχος) **ναυμαχῶ**.
 - Όταν ἡ σύνθετη λέξη εἶναι ὄνομα, τότε τό ρῆμα ὡς β' συνθε-
τικό μεταβάλλεται καί τό ρηματικό θέμα παίρνει διάφορες
καταλήξεις: (νικάω) **ὀλυμπιο-νίκης**, (γράφω) **ζωγράφ-ος**,
(βλάπτω, θ. βλάβ-) **ἄ-βλαβ-ής**, (δίδωμι) **ἐργο-δό-της**,
(κρατῶ) **θαλαττο-κράτ-ωρ** κτλ.

Γ'

1. Νά ἀναγνωριστοῦν τά συνθετικά τῶν λέξεων:
ἀμφιθέατρον, πρωταγωνιστής, ἐπιτόκιον, πάνδημος πολυμήχανος, δύσβατος,
φιλαλήθης, εὐπιστος, ὁμώνυμος, ἡνίοχος.
2. Νά σχηματίσετε σύνθετα μέ τίς ἀκόλουθες λέξεις: εὖ - ἀριθμός, εὖ -
χάρις, ἡμισυς - θνήσκω, μῦρον - πωλῶ, ξένος - ἐλαύνω, ἐκ - πάλαι,
ναῦς - πῆγνυμι, ἐπί - ῥῆμα, ἄ - βλάπτω.
3. Νά ἀναγνωριστοῦν συντακτικῶς οἱ παρακάτω προτάσεις:
α) Οὐκ ἔστιν οὐδεῖς, ὅστις οὐχ αὐτὸν φιλεῖ.
β) Ἀπόκριναι ὅ,τι ἂν σε ἐρωτῶ.
γ) Νέος ἀπόλλυται, ὃν τιν' ἂν φιλῶσι θεοί.
δ) Ἀθλα προὔθηκε ταῖς πόλεσιν, ἧτις ἀριστον στράτευμα πέμποι, καί τῶν
μισθοφόρων τοῖς λοχαγοῖς, ὅστις εὐοπλότατον λόχον ἔχων συστρα-
τεύοιτο καί ὀπλιτῶν καί τοξοτῶν καί πελταστῶν.
ε) Ἡγεμόνα δεῖ αἰτεῖν, ὃς ἡμᾶς ἐνθένδε ἀπάξει.
στ) Μωραίνει Κύριος ὃν βούλεται ἀπολέσαι.
4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς κατάλληλες λέξεις πού παράγο-
νται ἀπό αὐτές πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
α) Ἔστι δ' ὅστις καί κατελήφθη ὥσπερ ἐν ... ἐκπλαγεῖς. (ἵππος - δρόμος)
β) Ταύτην τὴν ἡμέραν ... καί ... ἦσαν πλείστοι τῶν στρατιωτῶν. (ἄ στερ. -
δεῖπνον, ἄ στερ. - ἀριστον)

- γ) Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἕως μὲν τὸ ... κέρας εἶχον, οὐδὲν κατήπειγον τὴν μάχην συνάπτειν. (εὖ - ὄνομα)
- δ) Ξενοφῶν ἔχων τοὺς ... ἐπορεύετο, οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἦσαν ὥς ... (ὀπισθεν - φύλαξ, δύο - χίλιοι)
5. Νά συμπληρώσετε τίς φράσεις μέ τή μιά ἀπό τίς δύο λέξεις πού δίνονται:
- α) Δεῖ ..., ὦ παῖδες, ὅπως τοὺς ... ὕμῶν ὑπερβαλεῖσθε τῇ ... (ποιεῖν - πειρᾶσθαι, γονέας - παῖδας, ἀρετῇ - εὐδαιμονίᾳ)
- β) Οἱ ἄν ... ἄνδρες ἀγαθοὶ εἶναι, ... οὐ διὰ ... προγόνων ἀλλὰ δι' ... τιμᾶσθαι. (οἶωνται - ὥσι, ἔχει - δεῖ, δόξαν - ἀπορίαν, ἄλλους - ἑαυτούς)
- γ) Ἐὰν τοῦτον ... στρατηγόν, οὗτος ... ἔσται καὶ ἡμῖν ... καὶ τοὺς ... ἀποκτείνειν (ἐλθοι - λάβητε, ἱκανός - ἀγαθός, βοηθεῖν - ποιεῖν, πολεμίους - φίλους)
- δ) Τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ ... ἐπὶ τὸ ὄρος, ἐνθα κραυγὴ ... ἐγένετο. (ἀφίκοντο - ἀπῆλθον, πολλή - ἥδεῖα)
- ε) Ἀκούσαντες δὲ οἱ στρατηγοὶ ... ἐπιτίθεσθαι αὐτοῖς ... (ᾤθησαν - ἐβουλήθησαν, ἡμᾶς - πολεμίους)



68. Εὐνοια πρὸς τοὺς ἀπολογουμένους

Γιὰ τὴν ὑπόθεση τοῦ λόγου βλ. εἰσαγ. σημ. κειμ. 65. Ἡ περικοπή τοῦ ἀκολουθεῖ εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ λόγου τοῦ ἐκφωνεῖ στὴν Ἡλιαία ὁ ἀδερφός τῆς γυναίκας τοῦ Ἀριστοφάνη.

Α'

1. Πολλὴν μοι ἀπορίαν παρέχει ὁ ἀγὼν οὗτοσί, ὃ ἄνδρες δικασταί, ὅταν ἐνθυμηθῶ ὅτι, ἂν ἐγὼ μὲν μὴ νῦν εὖ εἴπω, οὐ μόνον ἐγὼ ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ δόξει ἄδικος εἶναι καὶ τῶν ὄντων ἀπάντων στερήσομαι. Ἀνάγκη οὖν, εἰ καὶ μὴ δεινὸς πρὸς ταῦτα πέφυκα, βοηθεῖν τῷ πατρὶ καὶ ἐμαυτῷ οὕτως ὅπως ἂν δύνωμαι. Τὴν μὲν οὖν παρασκευὴν καὶ τὴν προθυμίαν τῶν ἐχθρῶν ὁρᾶτε, καὶ οὐδὲν δεῖ περὶ τούτων λέγειν· τὴν δ' ἐμὴν ἀπειρίαν πάντες ἴσασι, ὅσοι ἐμὲ γινώσκουσιν. Αἰτήσομαι οὖν ὑμᾶς δίκαια καὶ ῥάδια χαρίσασθαι, ἄνευ ὀργῆς καὶ ἡμῶν ἀκοῦσαι, ὥσπερ καὶ τῶν κατηγορῶν. Ἀνάγκη γὰρ τὸν ἀπολογούμενον, κἄν ἐξ ἴσου ἀκροᾷσθε, ἔλαττον ἔχειν. Οἱ μὲν γὰρ ἐκ πολλοῦ χρόνου ἐπιβουλεύοντες, αὐτοὶ ἄνευ κινδύνων ὄντες, τὴν κατηγορίαν ἐποιήσαντο, ἡμεῖς δὲ ἀγωνιζόμεθα μετὰ δέους καὶ διαβολῆς καὶ κινδύνου τοῦ μεγίστου. Εἰκὸς οὖν ὑμᾶς εὐνοίαν πλείω ἔχειν τοῖς ἀπολογουμένοις.

(Λυσία Ὑπὲρ τῶν Ἀριστοφάνους χρημάτων I-3)

ἀπορία
ὁ ἀγὼν
τὰ ὄντα
ἀνάγκη (ἐνν. ἐστὶ)
δεινός
χαρίζομαι δίκαια καὶ ῥάδια
ἀκοῦσαι τελ. ἀπαρ. ἐπεξήγησι
στό χαρίσασθαι
ἐλαττον ἔχω
δέος
διαβολή
ἔχω εὐνοίαν πλείω

ἀμηχανία, δυσκολία
ὁ δικαστικός ἀγώνας
ἡ περιουσία
πολύ ἱκανός
κάνω μιὰ χάρη δίκαιη καὶ εὐκολή
βρίσκομαι σέ μειονεκτική θέση
φόβος
συκοφαντία
εὐνοῶ περισσότερο

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρα καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων, καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν, ὅσον οὐδ' εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύνασθε ἂν ἀποκτεῖναι.
- β) Γελά ὁ μωρός, κἂν τι μὴ γελοῖον ᾖ.
- γ) Καὶ εἰ μυθώδης ὁ λόγος ἐστίν, ὅμως χρὴ καὶ τοῦτον ῥηθῆναι.
- δ) Φήσουσι γὰρ δὴ με σοφὸν εἶναι, εἰ καὶ μὴ εἰμι.
- ε) Τὰ δίκαια πάντες, ἐὰν καὶ μὴ βούλονται, αἰσχύνονται μὴ πράττειν.

Β'

- 1. Ἐναντιωματικές ἢ παραχωρητικές προτάσεις
- 2. Τονισμός τῶν συνθέτων

1. Οἱ ἐναντιωματικές ἢ παραχωρητικές προτάσεις, δηλαδή αὐτές ποὺ δείχνουν ἐναντίωση (ἰσχυρὴ ἀντίθεση) ἢ παραχώρηση, εἰσάγονται μέ: **εἰ καί, ἂν καί, καὶ εἰ, καὶ ἂν (= κἂν), οὐδ'εἰ, οὐδ' ἔάν, μὴδ' ἔάν.** Ἀνάμεσα στὴν κύρια πρόταση καὶ τὴν ἐναντιωματικὴ ὑπάρχει σχέση ἀντιθέσεως.

Οἱ ἐναντιωματικές προτάσεις δὲν εἶναι παρὰ ὑποθετικές προτάσεις μέ τὸ ἐπιδοτικό **καὶ ἢ οὐδέ, μὴδέ** καὶ τὸν ὑποθετικό σύνδεσμο, γι' αὐτὸ καὶ ἐκφέρονται ὅπως καὶ οἱ ὑποθετικές προτάσεις (μέ ἄρνηση μὴ): **εἰ καὶ μὴ δεινὸς πέφυκα, ἀνάγκη (ἐστὶ) βοηθεῖν τῷ πατρί (= ἂν καὶ δὲν εἶμαι ...), ἀνάγκη (ἐστὶ) τὸν ἀπολογούμενον ἑλάττον ἔχειν, κἂν ἐξ ἴσου ἀκροῶσθε (= καὶ ἂν ἀκόμη τὸν ἀκοῦτε ἐξίσου ...).**

2. Τονισμός τῶν συνθέτων:

- α) Στίς σύνθετες λέξεις ὁ τόνος ἀνεβαίνει στὴν τελευταία συλλαβὴ τοῦ ἀσυνθετικοῦ, ἂν τὸ ἐπιτρέπει ἡ λήγουσα: ἀκρόπολις, εἰκοσάπηχυς, βιβλίophilos ἀλλὰ βιβλιοπώλης (γιατί ἡ λήγουσα εἶναι μακρόχρονη).
- β) Δὲν ἀνεβαίνει ὁ τόνος στὴ σύνθεση, ὅταν τὸ β'συνθετικό εἶναι οὐσιαστικό πού λήγει σέ: **-ά, -ή, -μός, -εὺς, -τής** κτλ.: (φορὰ) μισθοφορὰ, (βολή) ἀποβολή, (ἀγερμός) συναγερμός, (ιερεὺς) ἀρχιερεὺς, (ἀγωνιστής) πρωταγωνιστής κτλ.
- γ) Ἐπίσης δὲν ἀνεβαίνει ὁ τόνος στὰ ρηματικά ἐπίθετα σέ **-τέος** καὶ στὰ ἐπίθετα πού λήγουν σέ **-ικος ἢ -ης**: ἀνεξεταστέος, συμβουλευτικός, ἀσαφής, θεοφιλής.

- δ) Ἀπό τὰ ρηματικά ἐπίθετα σέ -τος, ὅσα σημαίνουν **κάτι πού μπορεῖ νά γίνει** τονίζονται στή λήγουσα καί εἶναι τρικατάληκτα: διαλυτός, -ή, -όν, ἀνεκτός, -ή, -όν (ἀνέχομαι), ἀλλά ὅσα σημαίνουν **κάτι πού ἔχει γίνει** (δηλαδή ἔννοια παθητικοῦ παρακειμένου), τότε τονίζονται στήν προπαραλήγουσα καί εἶναι δικατάληκτα: ὁ, ἡ χειροποίητος, ὁ, ἡ διάχυτος (= πού ἔχει χυθεῖ ὁλόγυρα).
- ε) Τά σύνθετα σέ -ός, πού τό α' συνθετικό τους εἶναι ὄνομα (οὐσιαστικό ἢ ἐπίθετο) καί τό β' συνθετικό τους ρῆμα, -ὅταν ἔχουν **ἐνεργητική σημασία** τονίζονται συνήθως στό β' συνθετικό: *λογο-γράφος* (= αὐτός πού γράφει λόγους), *πρωτο-τοκος* (= πού γεννᾷ (ἀρχ. *τίκτει*) γιά πρώτη φορά), *οἶνο-χόος* (χέω) κτλ.
-ὅταν ἔχουν **παθητική σημασία** τονίζονται συνήθως στό α' συνθετικό: *αὐτό-γραφος* (= πού γράφτηκε ἀπό τόν ἴδιο), *πρωτό-τοκος* (= πού γεννήθηκε πρῶτος) (πβ. καί ν.έ. σεισμόπληκτος ἀλλά δακτυλογράφος).
- Ἐξαίρεση:** *ναύαρχος* (ναῦς-ἄρχω, τό σύνθετο ἔχει ἐνεργητική σημασία), *ἡνίοχος* (ἡνία-ἔχω), *ιερόσυλος* (ιέρᾱ-συλῶ).

Γ'

1. Νά τονίσετε τὰ παρακάτω σύνθετα: ἐπισιτισμός, αὐτομάτος, ἀμφιρροπος, λιθοβολός, δισκοβολός, φιλοθεός, οὐρανομηκός, περιρρυτός, ἑτεροκίνητος, πρωτοτοκος (υἱός), ἡμιμαθής, ἀντιγραφικός.
2. Νά χαρακτηριστοῦν οἱ παρακάτω προτάσεις καί νά μεταφραστοῦν:
 - α) Τὰ δίκαια πάντες, εἰ καί μὴ βούλονται, αἰσχύνονται μὴ πράττειν.
 - β) Οὐ με πείσεις, κἂν με πείσης.
 - γ) Εἴ τις ἄλλο ὁρᾷ βέλτιον, λεξάτω.
 - δ) Οὐδ' εἴ με ἐκέλευες ταῦτα ποιεῖν, ἡδέως ἂν ταῦτ' ἐποίουν.
 - ε) Οὐδ' ἂν ἔγωγε ἐστασίαζον, εἰ ἄλλον εἴλεσθε.

στ) Ἀπιστον ταῖς πολιτείαις ἡ τυραννίς, κἂν ὁμορον χώραν ἔχωσι.
ζ) Εἰ ἐπεθύμεις ταύτης τῆς σοφίας, τί ἂν ἔλεγες;
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς κατάλληλες σύνθετες λέξεις:
 - α) Πάνυ ὀλίγοι ἀμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ... καλούμενοι. (ὁμοῦ - τράπεζα)
 - β) Ἡ ... κόρη ἦν ... ἡ δὲ νεωτέρα (πρῶτος - τίκτω, φιλῶ - πόνος, φεύγω - πόνος)
 - γ) Πασίμαχος δὲ ὁ ... ἔχων ἱππείας οὐ πολλοὺς ἦει ἐναντίον τοῖς Ἀργείοις. (ἵππος - ἄρχω)

δ) *Περὶ τῶν ... μηδενὶ λέγε. (ἀπό - ῥητός)*

ε) *Φασὶν τὸν τύραννον ... καὶ ... εἶναι. (μιμνήσκομαι - κακόν, κρύπτω - νοῦς)*

4. Νά διατυπώσετε τὴν πρώτη περίοδο τοῦ ἀποσπάσματος ὑποθέτοντας ὅτι δὲν ἀπολογεῖται ἓνας ἀλλὰ πολλοί: «πολλήν ἡμῖν ἀπορίαν ...»



69. Οἱ ἐχθροὶ πλησιάζουν στή Σπάρτη

Τό 370 π.Χ. οἱ Θηβαῖοι μέ τόν Ἑπαμεινώνδα εἰσβάλλουν στήν Πελοπόννησο. Πολλές πόλεις τῆς Πελοποννήσου ἐνώνονται μέ τούς Θηβαίους. Ὁ κίνδυνος γιά τή Σπάρτη εἶναι μεγάλος. Ὁ Ἑπαμεινώνδας μέ τό στρατό του στρατοπεδεύει στά πρόθυρα τῆς Σπάρτης.

Α'

1. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐπεὶ ἐν τῷ πεδίῳ ἐγένοντο ἐν τῷ τεμένει τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο· τῇ δ' ὑστεραία ἐπορεύοντο. Καί διὰ μέν τῆς γεφύρας οὐδ' ἐπεχείρουν διαβαίνειν ἐπὶ τὴν πόλιν· καί γάρ ἐν τῷ τῆς Ἀλέας ἱερῷ ἐφαίνοντο ἐναντίοι οἱ ὀπλίται. Ἐν δεξιᾷ δ' ἔχοντες τὸν Εὐρώταν παρῆσαν κάοντες καὶ πορθοῦντες πολλῶν ἀγαθῶν μεστὰς οἰκίας. Τῶν δ' ἐκ τῆς πόλεως αἱ μὲν γυναῖκες οὐδὲ τὸν καπνὸν ὀρῶσαι ἠνείχοντο, ἅτε οὐδέποτε ἰδοῦσαι πολεμίους· οἱ δὲ Σπαρτιάται ἀτείχιστον ἔχοντες τὴν πόλιν, ἄλλος ἄλλη διαταχθεῖς, μάλα ὀλίγοι καὶ ὄντες καὶ φαινόμενοι ἐφύλαττον. Ἐδοξε δὲ τοῖς τέλεσι καὶ προειπεῖν τοῖς Εἰλωσιν, εἴ τις βούλοιτο ὅπλα λαμβάνειν καὶ εἰς τάξιν τίθεσθαι, τὰ πιστὰ λαμβάνειν ὡς ἐλευθέρους ἐσομένους ὅσοι συμπολεμήσαιεν.

(Ξενοφ. Ἑλλην. 6,5, 27 - 28)

τὸ τέμενος
τῇ ὑστεραία
Ἀλέα
παρῆσαν παρατατικός
τοῦ ρ. παρέρχομαι
κάοντες μετοχή τοῦ ρ. καίω
ἢ κάω
ἅτε ἰδοῦσαι
ἄλλος ἄλλη
διατάσσομαι
τὰ τέλη
ἔδοξε τοῖς τέλεσι
προειπεῖν ἀόρ. β' τοῦ ρ.
προαγορεύω
εἰς τάξιν τίθεμαι
τὰ πιστὰ λαμβάνειν
ὡς ἐσομένους

ναός
τὴν ἐπόμενη μέρα
ἐπωνυμία τῆς Ἀθηνᾶς

περνῶ κοντά ἀπό ...

αἰτιολογική μετοχή
ὁ ἕνας ἐδῶ καὶ ὁ ἄλλος ἐκεῖ
παίρνω θέση, τοποθετοῦμαι
οἱ ἄρχοντες (ἐδῶ οἱ ἔφοροι)
ἀποφάσισαν οἱ ἔφοροι

διακηρύσσω ἀπό πρὶν
παίρνω θέση στή μάχη
παίρνω ἔνορκη διαβεβαίωση, ἐγγυήσεις
διότι, ὅπως τούς ἔλεγαν, θά γίνουν

Ἡ μετοχή ὡς ἐσομένους εἶναι αἰτιατική ἀπόλυτη. Ἐκτός δηλαδή ἀπὸ τῆς μετοχῆς τῶν ἀπρόσωπων ρημάτων ποῦ ὅταν εἶναι ἀπόλυτη ἐκφέρεται σὲ αἰτιατική (βλ. Κεφ. 60), σὲ αἰτιατική ἀπόλυτη ἐκφέρονται σπάνια καὶ μετοχές προσωπικῶν ρημάτων μέ τὸ ὥς, ποῦ δείχνουν ὑποκειμενική αἰτιολογία καὶ μεταφράζονται: διότι ὅπως λένε ἢ ὅπως νομίζουν κτλ.

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Καὶ οὕτω πολλοὺς κινδύνους ὑπὲρ ὑμῶν κεινδυνευκῶς καὶ τοσαῦτα ἀγαθὰ εἰργασμένος τὴν πόλιν, νυνὶ δέομαι μὴ στερηθῆναι τῶν ἐμαντοῦ.
- β) Ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ μᾶλλον ἐπαινεῖν ἔχω τὴν πόλιν, ὅτι τοιούτων ἀνταγωνιστῶν τυχούσα τοσοῦτον αὐτῶν διήνεγκεν.
- γ) Τὸ στράτευμα ἐπορίζετο σῖτον ὅπως ἐδύνατο ἐκ τῶν ὑποζυγίων κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους.
- δ) Ταῦτα δ' ὤμοσαν, σφάξαντες ταῦρον καὶ κάπρον καὶ κριὸν εἰς ἀσπίδα, οἱ μὲν Ἕλληνες βάπτοντες ξίφος, οἱ δὲ βάρβαροι λόγχην.
- ε) Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν Θυμοχάρης ἔχων ναῦς ὀλίγας.
- στ) Οἱ ἐν Μαραθῶνι Ἕλληνες ὀλίγοι ὄντες πολλοὺς ἐνίκησαν.

Β'

1. Ἐναντιωματικές μετοχές
2. Τροπικές μετοχές
3. Σημασία τῶν συνθέτων

1. Ἡ ἐναντιωματική ἢ ἐνδοτική μετοχή μπορεῖ νά μεταφραστεῖ μέ ἐναντιωματική πρόταση: **ἂν καί**, λ.χ.: ἐφύλαττον τὴν πόλιν, μάλα ὀλίγοι ὄντες (= ἂν καί ἦταν πολὺ λίγοι). Πολλές φορές ἡ σημασία τῆς γίνεται σαφέστερη μέ τὴν προσθήκη τοῦ **καί ἢ καίπερ**: εἰσήλθετε ὑμεῖς **καίπερ** οὐ **διδόντος** τοῦ νόμου (= ἂν καί ὁ νόμος δέν τό ἐπιτρέπει).

Ἀνάμεσα στή μετοχή καὶ τὸ ρῆμα ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἐξαρτᾶται ἡ μετοχή ὑπάρχει ἀντίθεση, ὅπως καὶ στίς ἐναντιωματικές προτάσεις. Γενικά, γιὰ νά προσδιορίσουμε συντακτικά μιά μετοχή, βρίσκουμε τὴ σχέση ἀνάμεσα στοῦ ρῆμα καὶ τῆς μετοχῆς, π.χ. **πολλοὶ ὄντες ἐνίκησαν** (ἡ μετοχή εἶναι αἰτιολογική, γιατί ἀνάμεσα στοῦ ρῆμα καὶ τῆς μετοχῆς ὑπάρχει σχέση αἰτίας καὶ ἀποτελέσματος), ἐνῶ: **ὀλίγοι ὄν-**

τες ἐνίκησαν (ἡ μετοχή εἶναι ἐναντιωματική, γιατί ὑπάρχει σχέση ἀντιθέσεως).

2. Ἡ τροπική μετοχή προσδιορίζει τό ρῆμα σάν τροπικό ἐπίρρημα: **ληζόμενοι** ζῶσιν (= ζοῦν ληστεύοντας, μέ ληστείες). Ἡ τροπική μετοχή βρίσκεται συνήθως σέ χρόνο ἐνεστώτα. Συνηθισμένη τροπική μετοχή εἶναι ἡ: **ἔχων** καθὼς καί οἱ μετοχές **φέρων**, **ἔγων**. Στά νέα ἑλληνικά ἡ τροπική μετοχή μεταφράζεται μέ μετοχή σέ -οντας ἢ μέ τό **ρῆμα** καί τό σύνδεσμο **καί**: **ληζόμενοι ζῶσι** = ζοῦν ληστεύοντας ἢ ληστεύουν καί ζοῦν. (Στά νέα ἑλληνικά ἡ μετοχή σέ -οντας (-ώντας) εἶναι κυρίως τροπική: ἦρθε τρέχοντας.)

3. Τά σύνθετα κατά τή σημασία τους εἶναι:
- α) **προσδιοριστικά**, ὅταν τό α' συνθετικό εἶναι προσδιορισμός τοῦ δευτέρου: **ἀκρόπολις** (**ἄκρα** - πόλις), **χειροποίητος** (ὁ **διὰ χειρῶν** πεποιημένος).
 - β) **ἀντικειμενικά**, ὅταν τό ἕνα συνθετικό εἶναι ἀντικείμενο τοῦ ἄλλου: **μισάνθρωπος** (= αὐτός πού μισεῖ τοὺς ἀνθρώπους), **λογγράφος** (= αὐτός πού γράφει λόγους).
 - γ) **κτητικά**, ὅταν φανερῶνουν κτήση καί μποροῦν νά ἀναλυθοῦν μέ τή μετοχή **ἔχων** καί ἀντικείμενο τήν ἴδια σύνθετη λέξη: **μακρόχειρ** (= ὁ ἔχων μακράς χειρᾶς), **σώφρων** (= ὁ ἔχων σῶας τὰς φρένας).
 - δ) **συνδετικά ἢ παρατακτικά**, ὅταν σημαίνουν ὅ,τι καί τά δύο συνθετικά τους μέρη ἂν τά συνδέσουμε μέ τό **καί**: **ιατρόμαντις** (= ἱατρός καί μάντις), **γλυκύπικρος** (= γλυκύς καί πικρός). πβ. ν.έ. **νεροπότηρο** (προσδιορ.), **ὠροδείκτης** (ἀντικείμεν.), **γαλανομάτης** (κτητικό), **γυναικόπαιδα** (συνδετικό).

Γ

1. Νά χωριστοῦν σέ κατηγορίες κατά τή σημασία τους τά παρακάτω σύνθετα:
- μεσημβρία, εὐτραφής, δημογέρων, πάμπρωτος, ἀργυρότοξος, ρίψασπις, τραγέλαφος, δεισιδαίμων, μνησικάκος, πολύκαρπος.*
2. Νά ἀναγνωριστοῦν συντακτικῶς οἱ μετοχές στίς ἀκόλουθες φράσεις:
- α) *Ἀθηναῖοι καί οὐ μεταλαβόντες τούτου τοῦ χρυσίου ὁμῶς πρόθυμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον.*
 - β) *Τὸν Ὀρόνταν καί τότε προσεκύνησαν, καίπερ εἰδότες ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο.*

- γ) Καίπερ ειρήνης ούσης ἀνάστατοι ὑπὸ Θηβαίων γεγενήμεθα.
 δ) Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο.
 ε) Ἐν δὲ τούτῳ ἦκε Τισσαφέρνης ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν.
 στ) Ἀρχεσθαι μαθὼν ἄρχειν ἐπιστήσει.
 ζ) Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους τέτταρας, παρασάγγας εἴκοσι τὸν Τίγρητα ποταμὸν ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες.
 η) Ταύτην τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μὲν μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαύμενοι.
3. Νὰ διατυπώσετε τίς φράσεις α, β, γ, δ, στ, τῆς ἀσκήσεως 2 ἀλλάζοντας τίς μετοχές σέ ἀντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις.
4. Νά σχηματίσετε ἄλλες φράσεις συνδέοντας σωστά τίς φράσεις τῆς α' καί τῆς β' στήλης:
- | | |
|---------------------------------------|---|
| α) Ἀνάγκη οὖν | 1) οὐδέποτε εἶδον πολεμίους. |
| β) Αἱ τῆς Σπάρτης γυναῖκες | 2) βοηθεῖν τῷ πατρὶ καὶ ἑμαυτῷ. |
| γ) Ἐπορεύοντο καίοντες καί πορθοῦντες | 3) ὁ πατήρ δόξει ἄδικος εἶναι. |
| δ) Ἄν ἐγὼ μὴ νῦν εὖ εἴπω, | 4) οἰκίας μεστὰς ἀγαθῶν. |
| ε) Ἡμεῖς ἔλαττον ἔχομεν, | 5) ἐπεὶ ἀγωνιζόμεθα μετὰ κινδύνου τοῦ μεγίστου. |
5. Πῶς ἐξηγεῖτε τὴν ἔλλειψη τειχῶν στή Σπάρτη;

70. Οἱ νόμοι ἐπισκέπτονται τὸ Σωκράτη στή φυλακὴ

Στὴ συζήτηση πού κάνει ὁ Σωκράτης μέ τόν Κρίτωνα στή φυλακὴ γιὰ τὸ ἂν εἶναι δίκαιο ἢ ὄχι νά δρατετεύσει, ὅπως τοῦ προτείνει ὁ Κρίτων, προσωποποιοῦνται οἱ νόμοι καί ἐρχονται, γιὰ νά ὑποβάλουν κάποια ἐρωτήματα στό Σωκράτη. Τό εὔρημα τοῦ Πλάτωνα προσθέτει ζωντάνια καί δραματικότητα στό διάλογο.

Α'

1. ΣΩ. Ἀπionτες ἐνθένδε ἡμεῖς μὴ πείσαντες τὴν πόλιν πότερον κακῶς τινὰς ποιοῦμεν, καὶ ταῦτα οὐς ἥκιστα δεῖ, ἢ οὐ; καὶ ἐμμένομεν οἷς ὁμολογήσαμεν δικαίοις οὓσιν ἢ οὐ;

ΚΡ. Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι πρὸς ὃ ἐρωτᾷς· οὐ γάρ ἐννοῶ.

ΣΩ. Ἄλλ' ὥδε σκόπει· εἰ μέλλουσιν ἡμῖν ἐνθένδε εἶτε ἀποδιδράσκειν, εἴθ' ὅπως δεῖ ὀνομάσαι τοῦτο, ἐλθόντες οἱ νόμοι ἔροιντο· εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, τί ἐν νῶ ἔχεις ποιεῖν; ἄλλο τι ἢ τούτῳ τῷ ἔργῳ, ᾧ ἐπιχειρεῖς, διανοεῖ τούς τε νόμους ἡμᾶς ἀπολέσαι καὶ ξύμπασαν τὴν πόλιν τὸ σὸν μέρος; ἢ δοκεῖ σοι οἷόν τε ἔτι ἐκείνην τὴν πόλιν εἶναι καὶ μὴ ἀνατετράφθαι, ἐν ἣ αἱ γενόμεναι δίκαι μηδὲν ἰσχύουσιν, ἀλλὰ ὑπὸ ἰδιωτῶν ἄκυροί τε γίνονται καὶ διαφθείρονται; τί ἐροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα; ἢ ἐροῦμεν πρὸς αὐτούς ὅτι ἡδίκηκε γὰρ ἡμᾶς ἡ πόλις καὶ οὐκ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινεν; ταῦτα ἢ τί ἐροῦμεν;

ΚΡ. Ταῦτα νῆ Δία, ὦ Σώκρατες.

(Πλάτ. Κρίτων 50 a - c)

καὶ ταῦτα
οὐς ἥκιστα δεῖ (κακῶς
ποιεῖν)
ἔχω + ἀπαρ.
μέλλουσιν
ἐροιντο
διανοεῖ
τὸ σὸν μέρος
ἀνατετράφθαι
ὅτι ἡδίκηκε γὰρ ἡμᾶς ἡ πόλις
ὅτι διανοοῦμεθα ἀπολέσαι τούς νόμους
νῆ Δία

καὶ μάλιστα
αὐτούς πού ἐλάχιστα πρέπει, (= καθόλου
δέν πρέπει) νά βλάπτουμε (ἐνν. τούς νόμους)
βλ. Κεφ. 26, 35
χρον. μετοχή ὑποκ. ἡμῖν
ἀόρ. β' τοῦ ρ. ἐρωτῶ (-άω)
ὑποκ. σύ
ὅσο ἐξαετᾶται ἀπὸ σένα (αἰτιατ. ἀναφορᾶς)
τοῦ ρ. ἀνατρέπομαι
βραχυλογικὴ διατύπωση, ἀναλυτικά:
ὅτι διανοοῦμεθα ἀπολέσαι τούς νόμους δικαίως ἡδίκηκε γὰρ ἡμᾶς ἡ πόλις
μὰ τὸ Δία (ὄρκος)

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Τί οὖν ἐρεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ προέμενοι τοὺς νόμους ἔξιτε; ποίοις προσώποις ἢ τίσιν ὀφθαλμοῖς πρὸς ἕκαστον τούτων ἀντιβλέψετε;
- β) Τίς κίνδυνος μέζων ἀνθρώποις ἢ χειμῶνος ὥρα πλεῖν τὴν θάλατταν;
- γ) Χαιρεφῶν ἔφη· ἀλλ' ὦ Σώκρατες, πῶς ἐσώθης ἐκ τῆς μάχης;
- δ) Τί ποιῶν νίκην λήψομαι παρὰ τῶν πολεμίων;
- ε) Πότερα ἀγαθὰ ἢ κακὰ ἐστι τὰ πεπραγμένα;
- στ) Τί τῆνικαδε ἀφίξαι, ὦ Κρίτων;
- ζ) Πότερον αἱ γυναῖκες φρονιμώτεραί σοι δοκοῦσιν εἶναι ἢ οἱ ἄνδρες;

προίεμαι = ἐγκαταλείπω

ἔξιτε = μέλλ. τοῦ ρ. ἐξέρχομαι

Β'

1. Εὐθείες ἐρωτήσεις

1. Οἱ ἀνεξάρτητες ἐρωτηματικές προτάσεις ἢ εὐθείες ἐρωτήσεις δέν εἶναι παρὰ κύριες προτάσεις α) κρίσεως ἢ β) ἐπιθυμίας μέ ἐρωτηματική μορφή:

Πῶς θησόμεθα νόμους συμφέροντας τῇ πόλει; (πρωτ. κρίσεως: *Οὕτω θησόμεθα νόμους ...*). *Τίνι πειθώμεθα;* (πρωτ. ἐπιθ.: *ἐμοὶ πείθου*) καὶ ἔτσι ἐκφέρονται α) μέ ὀριστική ἢ μέ δυνητική εὐκτική β) μέ ὑποτακτική (ἀπορηματική).

Οἱ ἀνεξάρτητες ἐρωτηματικές προτάσεις εἶναι:

- α) **ἐρωτήσεις μέ ὀλική ἀγνοία**, στίς ὁποῖες ἡ ἀπάντηση εἶναι **ναί** ἢ **οὐ** (= ὄχι) ἢ κάποια ἀντίστοιχη ἔκφραση: **πάνυ μὲν οὖν** (= καὶ πολὺ μάλιστα), **οὐδαμῶς** κτλ.: *ἐμμένομεν οἷς ὡμολογήσαμεν διακαίοις οὖσιν ἢ οὐ;* *Ἄρ' οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἐστι μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρμένου σώματος;* (= μποροῦμε νά ζήσουμε μέ ...) *Οὐδαμῶς.*
- β) **ἐρωτήσεις μέ μερική ἀγνοία**, στίς ὁποῖες ἡ ἀπάντηση δέν εἶναι ἀπλὰ **ναί** ἢ **οὐ**: *Πῶς θησόμεθα νόμους συμφέροντας τῇ πόλει; Πρόσῃν πρόνοιαν περὶ σωφροσύνης ὁ Σόλων ἐποιήσατο;* Οἱ ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἀγνοίας εἰσάγονται μέ ἓνα ἐρωτηματικὸ μόριο: **ἄρα, ἦ, οὐκουν** κτλ. ἢ καὶ χωρὶς αὐτό, ἐνῶ οἱ ἐρωτήσεις

μερικής άγνοιας μέ έρωτηματικές άντωνυμίες ή έρωτηματικά έπιρρήματα.

Οί έρωτηματικές προτάσεις περιλαμβάνουν κάποτε δύο μέρη (= διμελείς) και τότε στο πρώτο μέρος προτάσσεται συνήθως τό έρωτημ. **πότερον ή πότερα**, ενώ στο δεύτερο τό διαζευκτικό (διαχωριστικό) **ή: πότερα** βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὅπλα ὡς κρατῶν **ή** ὡς δῶρα διὰ φιλίαν; (Στά νέα έλληνικά ή μετάφραση τής λέξεως πότερον ή πότερα μπορεί νά παραλείπεται.)

Γ'

1. Νά χαρακτηριστοῦν οί έρωτηματικές προτάσεις και νά δοθοῦν ανάλο- γες άπαντήσεις στα άρχαία έλληνικά:
 - α) Ἄρα βιωτόν ἐστιν ἡμῖν μετὰ σώματος διεφθαρμένου;
 - β) Οὐκοῦν χρῆ τιμᾶν τὰς χρηστὰς δόξας;
 - γ) Ποίαν ὁδὸν βούλει τραπέσθαι;
 - δ) Τί σε μάλιστα εὐφραίνει;
 - ε) Τίς βούλεται ἀγορεύειν;
 - στ) Πότερον βούλεσθε μένειν ἢ ἀπιέναι;
2. Νά γραφοῦν οί έπόμενες κύριες προτάσεις ὡς εὐθεῖες έρωτήσεις μέ άλλαγές, ὅπου χρειάζονται:
 - α) Τοῦτο οὕτως ἂν δυνάμεθα ποιεῖν (μερ. άγνοιας)
 - β) Οὕτως βούλεται ἀγορεύειν (μερ. άγν.)
 - γ) Ἦσαν αὐτῷ οἰκίαί τινές (μερ. άγν.)
 - δ) Βούλεται ἀπιέναι (ὀλικ. άγν.)
 - ε) Οὐδέν κακὸν πείσονται. (ὀλικ. άγν.)
3. «Ἄλλο τι ἢ τούτῳ τῷ ἔργῳ ... τὸ σὸν μέρος;»: νά αναπτύξετε τήν ιδέα πού ὑποστηρίζει ἐδῶ ὁ Σωκράτης.

71. Ἀνάγκη τηρήσεως τῶν νόμων

Ὁ Τίμαρχος, πολιτικός ἀντίπαλος τοῦ Αἰσχίνη, κατηγορεῖ τό ρήτορα ὅτι ὡς μέλος τῆς ἀποστολῆς πρὸς τὸ Φίλιππο τῆς Μακεδονίας γιὰ τὴ συννομολόγησι τῆς εἰρήνης τοῦ Φίλοκράτη (364 π.Χ.) πρόδωσε τὴν ἐντολὴ τῆς πατρίδας του. Ὁ Αἰσχίνης μὲ τὸ λόγο του ὑποστηρίζει ὅτι ὁ Τίμαρχος δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα αὐτό, κατηγορώντας τον γιὰ μεγάλες ἠθικὲς παραβάσεις. Ἡ περικοπὴ προέρχεται ἀπὸ τὸ προοίμιο τοῦ λόγου.

Α' 1. Προσῆκιν δ' ἔγωγε νομίζω, ὅταν μὲν νομοθετῶμεν, τοῦθ' ἡμᾶς σκοπεῖν, ὅπως καλῶς ἔχοντας καὶ συμφέροντας νόμους τῇ πόλει θησόμεθα, ἐπειδὴν δὲ νομοθετήσωμεν, τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις πείθεσθαι, τοὺς δὲ μὴ πειθομένους κολάζειν, εἰ δεῖ τὰ τῆς πόλεως καλῶς ἔχειν. Σκέψασθε γάρ, ὦ Ἀθηναῖοι, ὅσην πρόνοιαν περὶ σωφροσύνης ἐποίησατο ὁ Σόλων ἐκεῖνος, ὁ παλαιὸς νομοθέτης, καὶ ὁ Δράκων καὶ οἱ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους νομοθέται. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐνομοθέτησαν περὶ τῆς σωφροσύνης τῶν παίδων τῶν ἡμετέρων καὶ διαρρηδὴν ἀπέδειξαν ἅ χρὴ τὸν παῖδα τὸν ἐλεύθερον ἐπιτηδεύειν καὶ ὡς δεῖ αὐτὸν τραφεῖναι, ἔπειτα δεύτερον περὶ τῶν μειρακίων, τρίτον δ' ἐφεξῆς περὶ τῶν ἄλλων ἡλικιῶν, οὐ μόνον περὶ τῶν ἰδιωτῶν ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν δητόρων. Καὶ τούτους τοὺς νόμους ἀναγράψαντες ὑμῖν παρακατέθεντο καὶ ὑμᾶς αὐτῶν ἐπέστησαν φύλακας.

(Αἰσχίνη Κατὰ Τιμάρχου 6-8)

νόμους καλῶς ἔχοντας καὶ συμ-
φέροντας τῇ πόλει
διαρρηδὴν
ἀποδείκνυμι
ἐπιτηδεύω
τρέφομαι
τὸ μειράκιον
ἐφεξῆς
ἀναγράφω
παρακατατίθεμαί τινι

ἐπέστησαν

νόμους καλοὺς καὶ ὠφέλιμους γιὰ
τὴν πόλιν
ὀλοφάνερα, σαφῶς
ὑποδεικνύω, καθορίζω
ἀσχολοῦμαι
ἀνατρέφομαι
ἐφηβος
στή σειρὰ, ἔπειτα
χαράζω (γράφω) πάνω σὲ πλάκα
ἐμπιστεύομαι σὲ κάποιον γιὰ φύλαξη,
ἀφήνω παρακαταθήκη
ἀόρ. τοῦ ρ. ἵστημι, (βλ. Κεφ. 49)

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ὁ δ' ἐπεὶ ἀφίκετο, τά τε ἄλλα διηγείτο ὡς ἔχοι καὶ ὅτι ἡ πόλις ἐπιστέλλοι αὐτῷ βοηθεῖν ὡς τάχιστα τῇ πατρίδι.
- β) Ὁ νομοθέτης διαορήδην ἀποδείκνυσιν πρῶτον μὲν ἦν ὥραν προσήκει ἵνα τὸν παῖδα τὸν ἐλεύθερον εἰς τὸ διδασκαλεῖον, ἔπειτα μετὰ πόσων παιδῶν εἰσιέναι καὶ πηνίκα ἀπιέναι.
- γ) Αὐτὸ οὖν τότε, ἔφη, προσήκει σκοπεῖν, πότερον ἀγαθὰ ἢ κακὰ ἐστὶ τὰ πεπραγμένα.
- δ) Ἐπεμελεῖτο ὅπως ἄσιτοι μὴ ἔσονται.
- ε) Οἱ ἐναντίοι ἐβουλεύοντο πῶς ἂν τὴν μάχην συμφορώτατα σφίσιν αὐτοῖς ποιήσαιντο.
- στ) Ἐβουλεύοντο εἴτε κατακαύσωσιν αὐτοὺς εἴτε ἄλλο τι χρῆσονται.
- ζ) Ξενοφῶν ἤρετο Κῦρον εἴ τι παραγγέλλοι.

ἐπιστέλλω = διατάζω, παραγγέλλω

πηνίκα = τότε (ἐρωτ. ἐπίρρ. συσχετικό μέ τό τηνίκα = τότε καί

ήνίκα = ὅταν)

Β

1. Πλάγιες ἐρωτήσεις

1. Πλάγιες ἐρωτήσεις ἢ πλάγιες ἐρωτηματικές προτάσεις λέγονται οἱ δευτερεύουσες προτάσεις πού περιέχουν ἐρώτηση, δηλαδή οἱ ἐρωτηματικές προτάσεις πού ἐξαρτῶνται ἀπὸ ἓνα ρηματικό ἢ ἄλλο τύπο.

Εἰσάγονται:

- α) ἂν εἶναι ἐρωτήσεις μέ ὀλική ἄγνοια μέ τό ἐρωτηματικό εἰ καὶ ἂν εἶναι διμελεῖς μέ : εἰ - ἢ, πότερον - ἢ, εἴτε - εἴτε.
- β) ἂν εἶναι ἐρωτήσεις μέ μερική ἄγνοια μέ ἀναφορικές ἀντωνυμίες ἢ ἀναφορικά ἐπιρρήματα (καὶ σπάνια ὅπως οἱ ἀντίστοιχες εὐθεῖες ἐρωτήσεις: μέ ἐρωτηματικές ἀντωνυμίες ἢ ἐρωτημ. ἐπιρρήματα): Οἱ νόμοι ἐρωτῶσιν εἰ δοκεῖ τῷ Σωκράτει οἷόν τε εἶναι μὴ ἀνατετράφθαι τὴν πόλιν, (εὐθεία ἐρώτηση: δοκεῖ σοι, ὦ Σώκρατες, οἷόν τε εἶναι μὴ ...;). Σωκράτης καὶ Κρίτων ἀποροῦσι πότερον κακῶς τινες ποιοῦσιν ἢ οὐ, (εὐθεία ἐρώτηση: πότερον κακῶς τινες ποιοῦμεν ἢ οὐ;). Οἱ νόμοι ἐρωτῶσι τὸν Σωκράτη ὅ,τι ἐν νῷ ἔχει ποιεῖν, (εὐθεία ἐρώτ.: τί, ὦ Σώκρατες, ἐν νῷ ἔχεις ποιεῖν;) (πβ. ν.ἐ. τὸν ρωτᾷ ἂν πῆγε· τοῦ ἔδειξε τί ἤθελε).

Στίς εὐθείες ἐρωτήσεις ὑπάρχει στό τέλος τό ἐρωτηματικό (;), στίς πλάγιες ὄχι.

Πλάγιες ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν ὕστερα ἀπό τά ῥήματα: ἐρωτῶ, ἀπορῶ, σκοπῶ (ἢ σκοποῦμαι), δείκνυμι, θαυμάζω, ἐπιμελοῦμαι καί ὅσα ἔχουν παρόμοια σημασία: νομίζω προσήκειν σκοπεῖν, ὅπως καλῶς ἔχοντας νόμους θησόμεθα· Ἀρίστιππος Σωκράτη ἤρετο εἴ τι εἰδείη ἀγαθόν· θαυμάζω, ὦ Σώκρατες, ἡ πόλις ὅπως ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐκκλινεν· Σόλων καὶ Δράκων ἀπέδειξαν ἃ χρὴ τὸν παῖδα τὸν ἐλεύθερον ἐπιτηδεύειν.

Οἱ πλάγιες ἐρωτήσεις ἐκφέρονται ὅπως καί οἱ ἀντίστοιχες εὐ-θεῖες ἐρωτήσεις: μέ ὀριστική (ἀπλή ἢ δυνητική), δυνητική εὐ-κτική ἢ μέ ὑποτακτική (ἀπορηματική). Ὅταν ὅμως ἐξαρτη-θοῦν ἀπό ῥήμα ἱστορικοῦ χρόνου, ὅπως συμβαίνει καί μέ ἄλλες δευτερεύουσες προτάσεις, τότε ἐκφέρονται συνήθως μέ εὐκτική τοῦ πλάγιου λόγου ἢ μένουν ἀμετάβλητες.

Γ

1. Νά τραποῦν σέ εὐθείες ἐρωτήσεις οἱ πλάγιες ἐρωτήσεις τοῦ κειμένου Α2.
2. Νά δικαιολογήσετε τὸν τρόπο μέ τὸν ὁποῖο ἐκφέρονται οἱ πλάγιες ἐρωτήσεις στίς παρακάτω φράσεις:
 - α) Πυθόμενος τὸ σύνθημα ὁ Ἐτεόνικος, ἀπόρως εἶχε τί χρῶτο τῷ πρά-γματι διὰ τὸ πλῆθος τῶν καλαμηφόρων.
 - β) Λύσανδρος Φιλοκλέα πρῶτον ἠρώτησεν, ὅς τοὺς Ἀνδρίους καὶ Κοριν-θίους κατεκρήμνισε, τί εἴη ἄξιος παθεῖν.
 - γ) Θηραμένης καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις, ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ, ἠρωτῶντο ἐπὶ τίνι λόγῳ ἤκοιεν.
 - δ) Ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κῦρον πότερον βούλοιο μένειν ἢ ἀπίνειν.
 - ε) Οὐδεὶς οἶδεν ὅφ' οὗτο ἐνεπρήσθη ὁ ναός.
 - στ) Πειράσσομαι μαθεῖν εἰ ἀληθὲς ὁ λέγεις ἢ μὴ.
3. Οἱ πλάγιες ἐρωτήσεις τῆς ἀσκήσεως 2 νά τραποῦν σέ εὐθείες ἐρωτήσεις καί νά δοθοῦν οἱ κατ'ἀλλήλους ἀπαντήσεις.
4. Νά σχηματίσετε φράσεις, πού περιέχουν πλάγια ἐρώτηση, μέ τίς λέξεις στή σωστή σειρά:
 - α) ἃ, Σόλων, χρὴ, ἀπέδειξεν, ἐπιτηδεύειν, τοὺς παῖδας.
 - β) ὅπως, δεῖ, σκοπεῖν, νόμους, θήσεσθε, τῇ πόλει, ἀκριβεῖς.
 - γ) ἀποκρίνασθαι, εἰ, οὐκ ἔχω, δίκαιον, τοῦτο, ἐστί.
 - δ) εἴη, μαθεῖν, ὅπόσον, ἐβούλοντο, οἱ στρατηγοί, τὸ στράτευμα.
5. Ποιὰ εἶναι, κατὰ τό ῥήτορα, τά καθήκοντα τῶν πολιτῶν ὅσον ἀφορᾷ τοὺς νόμους;

72. Συνεννόηση καί συμφωνία Ἑλλήνων καί βαρβάρων

Οἱ Μύριοι ἀφοῦ κατέβηκαν ἀπὸ τὸ βουνό Θήχη ἀπὸ ὅπου ἀντίκρισαν τὴ θάλασσα συνέχισαν τὴν πορεία τους μέσα ἀπὸ τὴ χώρα τῶν Μακρῶν. Ἐκεῖ συνάντησαν ἕναν ποταμὸ πού δὲν μπορούσαν νὰ περάσουν, γιατί τοὺς ἐμπόδιζαν ἀπὸ τὴν ἀπέναντι ὄχθη οἱ Μάκρωνες. Στὴ δύσκολη αὐτὴ στιγμή παρουσιάζεται στὸν Ξενοφῶντα ὁ πελταστὴς πού ἀναφέρεται στὴν περικοπή.

- A'** 1. Ἐνθα δὴ προσέρχεται Ξενοφῶντι τῶν πελταστῶν ἀνὴρ φάσκων Ἀθήνησι δεδουλευκέναι, λέγων ὅτι γινώσκοι τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ οἶμαι, ἔφη, ἐμὴν ταύτην πατρίδα εἶναι· καὶ εἰ μὴ τι κωλύει, ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι. Ἀλλ' οὐδὲν κωλύει, ἔφη ὁ Ξενοφών, ἀλλὰ διαλέγου καὶ μάθε πρῶτον τίνες εἰσίν. Οἱ δ' εἶπον ὅτι Μάκρωνες εἶεν. Ἐρώτα τοῖνυν, ἔφη, αὐτοὺς τί ἀντιτετάχεται καὶ χρήζουσιν ἡμῖν πολέμοι εἶναι. Οἱ δ' ἀπεκρίναντο· Καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν χώραν ἔρχεσθε. Οἱ στρατηγοὶ ἐκέλευον λέγειν ὅτι οὐ κακῶς γε ποιήσοντες, ἀλλὰ βασιλεῖ πολεμήσαντες ἀπερχόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπὶ θάλατταν βουλόμεθα ἀφικέσθαι. Ἡρώτων ἐκεῖνοι εἰ δοῖεν ἂν τούτων τὰ πιστά. Οἱ δ' ἔφασαν ἐθέλειν καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν. Ἐντεῦθεν διδόασιν οἱ Μάκρωνες βαρβαρικὴν λόγχην τοῖς Ἑλλησιν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐκεῖνοις ἑλληνικὴν· ταῦτα γὰρ ἔφασαν πιστὰ εἶναι· θεοὺς δ' ἐπεμαρτύραντο ἀμφοτέροι.

(Ξενοφ. Κ. Ἀνάβαση 4,8, 4-7)

τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων

ἀλλὰ+προστ., φανερώνει ἔντονη παρακίνηση ἐδῶ: ἐμπρός/λοιπὸν συζητήσε

τί ἀντιτετάχεται (= ἀντιτεταγ-
μένοι εἰσὶ)

χρήζω

ἐπὶ + αἰτ.

πιστὰ τούτων

ἐπεμαρτύραντο ἀόρ. τοῦ ἐπιμαρ-
τύρομαι

τὴ γλώσσα τῶν ἀνθρώπων

παρακίνηση ἐδῶ: ἐμπρός/λοιπὸν συζητήσε
γιατί ἔχουν παραταχθεῖ ἐναντίον μας
γιά μάχη

ἔχω ἀνάγκη, θέλω

ἐναντίον

ἐγγυήσεις γι' αὐτά

ἐπικαλοῦμαι γιά μάρτυρες

2. Νά μεταφραστούν οί ἑπόμενες φράσεις:

- α) Ἔλεγον ὡς εἶη τὰ ἔργα τὰ γεγενημένα οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν.
- β) Θεμιστοκλῆς εἶπεν ὅτι ἡ πόλις σφῶν τετελείσται.
- γ) Ὁ δὲ λέγει ὅτι οὐκ ἐδόκει αὐτῷ ἔρημα καταλιπεῖν τὰ ὀπισθεν, πολεμίων ἐπιφαινομένων.
- δ) Ὁ δὲ εἶπεν ὅτι Τιρίβαζος εἶη ἔχων τήν τε αὐτοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χάλυβας καὶ Ταόχους.
- ε) Πάντες ἂν ὁμολογήσαιμεν ὁμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι.
- στ) Ξενοφῶν ἐπυνθάνετο ὅπως κάλλιστα πορευθεῖη.
- ζ) Κλέαρχος εἶπε τοῖς λοχαγοῖς κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν.
- η) Οἱ στρατιῶται ἤκουον τοὺς Ἑλλήνας νικῶντας βασιλέα.

Β'

- 1. Εὐθύς καὶ πλάγιος λόγος
- 2. Οἱ κύριες προτάσεις στὸν πλάγιό λόγο

1. Τὰ λόγια ἢ τίς σκέψεις κάποιου προσώπου μπορούμε νά τά πληροφορηθοῦμε:

α) **ἄμεσα**, δηλαδή ἀκούοντας τό ἴδιο τό πρόσωπο, ἢ ἀπό κάποιον ἄλλο πού μεταδίδει τίς ἴδιες ἀκριβῶς λέξεις σέ ἀνεξάρτητο λόγο μέ τήν προσθήκη μόνο τῶν λέξεων **εἶπε, ἔφη** κ.τ.ῶ.: *ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι· οἶμαι, ἔφη, ἐμὴν ταύτην πατρίδα εἶναι.*

β) **ἔμμεσα**, δηλαδή ἀκούοντας ἓνα ἄλλο πρόσωπο πού τά μεταδίδει σέ ἐξαρτημένο λόγο καί ὄχι μέ τίς ἴδιες ἀκριβῶς λέξεις πού εἰπώθηκαν ἀλλά μέ κάποιες ἀλλαγές στά πρόσωπα, στοὺς χρόνους, στίς ἐγκλίσεις κτλ.: *λέγει ὅτι ἐθέλει αὐτοῖς διαλεχθῆναι· ἔφη οἶεσθαι αὐτοῦ ταύτην πατρίδα εἶναι.*

Εὐθύς λόγος: *ὁμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν χώραν ἔρχεσθε.*

Πλάγιος λόγος: *οὗτοι οἶονταί ὁμᾶς ἐπὶ τὴν σφετέραν (ἢ τούτων) χώραν ἰέναι. (ἔρχεσθαι, ἔρχο.)*

Στὴν πρώτη περίπτωσις ὁ ἄμεσος λόγος λέγεται **ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ**

Στὴ δευτέρα περίπτωσις ὁ ἔμμεσος λόγος λέγεται **ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ**

2. Στὸν πλάγιό λόγο οἱ προτάσεις πού στὸν εὐθύ εἶναι:

α) **κύριες προτάσεις κρίσεως** τρέπονται σέ **εἰδικές προτάσεις** (ῥωτοῦν ἀπὸ αἰσθητικὰ καὶ λεκτικὰ ῥήματα, ἐκτός ἀπὸ τό

φημί) ἢ σέ **εἰδικά ἀπαρέμματα** (ὑστερα ἀπό δοξαστικά ρήματα καί τό **φημί**) ἢ σέ **κατηγορηματική μετοχή** (ὑστερα ἀπό αἰσθητικά, ἐπίσης, καί γνωστικά ρήματα: λέγων ὅτι γινώσκω τήν φωνήν τῶν ἀνθρώπων· φάσκων Ἀθήνησι δεδουλευκέναι· Ἀβροκόμας ἤκουε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα.

(εὐθύς λόγος: γινώσκω τήν φωνήν τῶν ...

εὐθύς λόγος: Ἀθήνησι δεδούλευκα

εὐθύς λόγος: Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἐστί)

- β) **κύριες προτάσεις ἐπιθυμίας** τρέπονται σέ **ἀπαρέμματο τελικό** (ὑστερα ἀπό ρήματα κελευστικά, λεκτικά (κελεύω, λέγω) εὐχετικά κ.τ.θ.): οἱ στρατηγοὶ ἐκέλευον λέγειν· οἱ στρατιῶται ἠδύχοντο Κῦρον εὐτυχήσαι

(εὐθύς λόγος: Λέγετε

εὐθύς λόγος: Εὐτυχήσῃε Κῦρος)

- γ) **εὐθεῖες ἐρωτήσεις** τρέπονται σέ **πλάγιες ἐρωτήσεις**:

Ἐκεῖνοι ἡρώτων εἰ δοῖεν ἂν τούτων τὰ πιστά.

Ἐρώτα τοίνυν τί χρήζουσιν ἡμῖν πολέμιοι εἶναι.

(εὐθύς λόγος: Δοίητε ἂν τούτων τὰ πιστά;

εὐθύς λόγος: Τί χρήζετε ἡμῖν πολέμιοι εἶναι;)

Γ'

- Νά τρέψετε σέ εὐθύ λόγο τίς φράσεις τοῦ πλάγιου λόγου τῆς ἀσκήσεως Α2, ἀφαιρώντας τήν πρόταση ἀπό τήν ὁποία ἐξαρτῶνται.
- Οἱ ἐπόμενες προτάσεις πού βρίσκονται σέ εὐθύ λόγο νά τραποῦν σέ πλάγιο μέ ἐξάρτηση ἀπό τά ρήματα πού δίνονται:
 - Πῶς ἂν τήν μάχην ἡμῖν αὐτοῖς ποιησαίμεθα; - ἐβουλεύοντο ...
 - Παρασκευάσθε ἅπαντες εἰς μάχην - ἐκέλευεν ...
 - Οὐκ ὀλίγοι τῶν συμμάχων πεπτώκασιν - λέγουσιν ...
 - Ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ ἄνδρες, κράτιστον εἶναι πλεῖν εἰς Φάσιν - ἔλεγεν ...
 - Ὁ ἀδύνατος ὕβριστής ἐστι καὶ βίαιος - φησὶν ὁ κατήγορος ...
 - Σωκράτης διελέγετο περὶ ἀρετῆς - πάντες ἤκουον ...
- Νά συμπληρώσετε τίς φράσεις τοῦ πλάγιου λόγου μέ τό κατάλληλο ρῆμα ἀπό αὐτά πού δίνονται (φησὶν, λέγει, ἐκέλευσε, ἤρετο, ἔλεγον, εὐχονται, ἐρωτᾷ):
 - ... τοὺς στρατιώτας περιμένειν.
 - ... εἶναί με πλούσιον καὶ ὕβριστήν.
 - ... ὥς οἶός τ' ἦν πολλὰ ποιεῖν.
 - ... ὥς νῦν ἐξείη τιμωρήσασθαι Λακεδαιμονίους.
 - ... ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα.
 - ... εἰ βούλεται μένειν παρὰ τῷ πατρί.
 - ... δοῦναι τοὺς θεοὺς αὐτοῖς ἀγαθά.

73. Ἀγῶνες καὶ ἔπαθλα

Μετά τόν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἡ ἀγανάκτησις τῶν ἐλληνικῶν πόλεων γιὰ τὴν δεσποτικὴν πολιτικὴν τῆς Σπάρτης εἶναι γενική. Οἱ μεγάλαι ἑλληνικαὶ πόλεις ἐνώνονται ἐναντίον τῆς καὶ ἀρχίζει ὁ Βοιωτικὸς ἢ Κορινθιακὸς πόλεμος τὸ 395 π.Χ. Μπροστὰ στοῦ μεγάλο κίνδυνον οἱ Σπαρτιάται ἀνακαλοῦν ἀπὸ τὴν Ἀσία τὸν Ἀγησίλαον ποῦ πολεμοῦσε ἐκεῖ τοὺς Πέρσας. Ὁ Ἀγησίλαος πειθαρχεῖ στίς ἐντολὰς τῆς πατρίδος του καὶ συγκαλεῖ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἐλληνικῶν πόλεων τῆς Μ. Ἀσίας στοὺς ὁποίους ἀνακοινώνει τὴν ἀπόφασίν του.

Α' 1. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα πολλοὶ μὲν τῶν συμμάχων ἐδάκρυσαν, πάντες δ' ἐψηφίσαντο βοηθεῖν μετ' Ἀγησιλάου τῇ Λακεδαίμονι· εἰ δὲ καλῶς τάκει γένοιτο, λαβόντες αὐτὸν πάλιν ἦκειν εἰς τὴν Ἀσίαν. Καὶ οἱ μὲν δὴ συνεσκευάζοντο ὡς ἀκολουθήσοντες. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ὁρῶν ὅτι πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν μένουν ἐπεθύμουν μᾶλλον ἢ ἔφ' Ἑλληνας στρατεύεσθαι, βουλόμενος ὡς βελτίστους καὶ πλείστους ἄγειν μεθ' ἑαυτοῦ, ἄθλα προὔθηκε ταῖς πόλεσιν, ἧτις ἄριστον στράτευμα πέμποι, καὶ τῶν μισθοφόρων τοῖς λοχαγοῖς, ὅστις εὐοπλότατον λόχον ἔχων συστρατεύοιτο καὶ ὀπλιτῶν καὶ τοξοτῶν καὶ πελταστῶν. Προεῖπε δὲ καὶ τοῖς ἱππάρχοις, ὅστις εὐιπποτάτην καὶ εὐοπλοτάτην τάξιν παρέχοιτο, ὡς καὶ τούτοις νικητήριον δώσων. Τὴν δὲ κρίσιν ἔφη ποιήσῃ, ἐπεὶ διαβαίησαν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐν Χερρονήσῳ, ὅπως εὖ εἰδείησαν ὅτι τοὺς στρατευομένους δεῖ εὐκρινεῖν. Ἦν δὲ τὰ ἄθλα τὰ μὲν πλείστα ὄπλα ἐκπεπονημένα εἰς κόσμον καὶ ὀπλιτικὰ καὶ ἱππικὰ· ἦσαν δὲ καὶ στέφανοι χρυσοῖ.

(Ξενοφ. Ἑλληνικά 4, 2, 4 - 7)

εἰ δὲ καλῶς τάκει γένοιτο
(ἐνν. εἶπον)
λαβόντες αὐτόν
ἄθλα προὔθηκε ταῖς πόλεσιν
ἧτις
εὐοπλότατος
προεῖπε
ἱππαρχος

ἂν τακτοποιηθοῦν οἱ ἐκεῖ ὑποθέσεις
ἐνν. ὡς ἀρχηγόν
προκήρυξε ἔπαθλα γιὰ κεῖνη ἀπὸ τίς
πόλεις ποῦ ...
πολύ καλά ὀπλισμένος
ὑποσχέθηκε
διοικητὴς ἱππικοῦ

εὐπιποτάτη τάξις
παρέχομαι
νικητήριον
ὥς δώσω, ἀντί: (προεῖπε)
ὥς δώσει

εὐκρινῶ (-έω)
ἐκπονῶ
κόσμος
ἐκπεποιημένα εἰς κόσμον
ὀπλιτικά καὶ ἵππικά

μονάδα (στρατ.) μέ πολύ καλά ἄλογα
παρουσιάζω
(ἐνν. ἄθλον) βραβεῖο νίκης

ἡ μετοχή αἰτιολογική μέ ὑποκειμενική
αἰτιολογία
ἐκλέγω μέ προσοχή
κατεργάζομαι μέ κόπο
στολισμός
δουλεμένα μέ κόπο πολύ ὥραϊα
γιά ὀπλίτες καί για ἱππεῖς

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἐρωτώμενος δὲ ποδαπὸς εἶη, Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορεύεσθαι δ' ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου στρατοπέδου, ὅπως ἐπιτήδεια λάβοι.
- β) Οὐ μέντοι τούτου γ' ἔνεκεν κατέμεινεν, ἀλλ' εὖ εἰδὼς ὅτι, εἰ στρατηγοίη, λέξοιεν οἱ πολῖται ὥς Ἀγησίλαος, ὅπως βοηθήσει τοῖς τυράννοις, πράγματα τῇ πόλει παρέχοι.
- γ) Ἔλεγε δὲ ὁ Πελοπίδας ὅτι οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Ἀρκάδες μάχη ἡττημένοι εἶεν ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐπεὶ αὐτοὶ οὐ παρεγένοντο.
- δ) Λέγουσιν ὥς, ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ μεγάλην τιμὴν ἔχει.

Β'

1. Οἱ δευτερεύουσες προτάσεις στὸν πλάγιο λόγο

1. Εἶδαμε στὸ προηγούμενο κεφάλαιο πῶς τρέπονται στὸν πλάγιο λόγο οἱ κύριες προτάσεις. Ἐδῶ θὰ δοῦμε πότε καὶ ποιές ἀλλαγές παθαίνουν στὸν πλάγιο λόγο οἱ **δευτερεύουσες προτάσεις**. (πβ. ν.έ. εὐθύς λόγος: **δέ θά προλάβεις, ἂν δέ φύγεις αὐτὴ τῇ στιγμή. πλάγιος λόγος: τοῦ εἶπε ὅτι δέ θά προλάβαινε, ἂν δέν ἔφευγε ἐκείνη τῇ στιγμή**).
- Οἱ προτάσεις πού εἶναι δευτερεύουσες στὸν εὐθύ λόγο, καὶ στὸν πλάγιο λόγο παραμένουν βέβαια δευτερεύουσες ἀλλά:
- α) ὅταν ὁ πλάγιος λόγος ἐξαρτᾶται ἀπὸ **παροντικό (ἄρκτικό) χρόνο**, τότε **διατηροῦν** καὶ στὸν πλάγιο λόγο τὸ χρόνο καὶ τὴν ἑγκλιση πού εἶχαν στὸν εὐθύ, ἐνῶ
- β) ὅταν ὁ πλάγιος λόγος ἐξαρτᾶται ἀπὸ **ἱστορικό** χρόνο, τότε δια-

τηροῦν μόνο τή **δυνητική ὀριστική** καί τή **δυνητική εὐκτική**, ἐνῶ τήν ἀπλή ὀριστική ἢ τήν ὑποτακτική τή μετατρέπουν σέ **εὐκτική** (τοῦ πλάγιου λόγου, ὅπως λέγεται).

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

- (ὕποθετ. πρότ.) *Ἄν καλῶς τάκεῖ γένηται, ἤκομεν εἰς τήν Ἀσίαν.*
(ἀναφορ. πρότ.) *Ὅστις ἂν εὐπιποτάτην ... τάξιν παρέχεται, δώσω νικητήριον.*
(χρονική πρότ.) *Ἐπεὶ ἂν (ἢ ἐπ' ἂν) διαβῶμεν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τήν Εὐρώπην, τήν κρίσιν ποιήσομεν.*
(τελική πρότ.) *Ὅπως εὖ εἰδῆτε*
(εἰδική πρότ.) *ὅτι τοὺς στρατενομένους δεῖ εὐκρινεῖν*

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ἔξαρτημ. ἀπό ἀρχαϊκό χρόνο:

Λέγουσιν, ἂν καλῶς τάκεῖ γένηται, ἤκειν εἰς τήν Ἀσίαν.
Προαγορεύει, ὅστις ἂν εὐπιποτάτην ... τάξιν παρέχεται, δώσειν νικητήριον.
Φησὶν, ἐπ' ἂν διαβῶσιν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τήν Εὐρώπην, τήν κρίσιν ποιήσιν, ὅπως εὖ εἰδῶσιν
ὅτι τοὺς στρατενομένους δεῖ εὐκρινεῖν.

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ἔξαρτημένος ἀπό ἱστορικό χρόνο:

Ἐψηφίσαντο (λέγοντες), εἰ καλῶς τάκεῖ γένοιτο, ἤκειν εἰς τήν Ἀσίαν.
Προεῖπεν, ὅστις εὐπιποτάτην ... τάξιν παρέχοιτο, δώσειν νικητήριον.
Ἐφη, ἐπεὶ διαβαίησαν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τήν Εὐρώπην, τήν κρίσιν ποιήσιν, ὅπως εὖ εἰδείησαν ὅτι τοὺς στρατενομένους δεῖ εὐκρινεῖν.

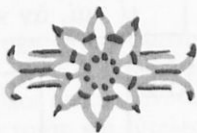
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Ὅπως βλέπουμε στό παράδειγμα: ὅτι τοὺς **στρατενομένους** **δεῖ εὐκρινεῖν** στόν πλάγιό λόγο μιά δευτερεύουσα πρόταση καί ὅταν ἀκόμα ἔξαρτάται ἀπό ἱστορικό χρόνο, **μπορεῖ** νά διατηρήσει τήν ἔγκλιση πού ἔχει στόν εὐθύ λόγο. Αὐτό γίνεται ὅταν πρόκειται νά δηλωθεῖ **γνώμη τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καί ὄχι τοῦ συγγραφέα** (δηλαδή θά μπορούσαμε νά μεταφράσουμε: ἔλεγε ὁ ἴδιος, ἢ κάτι παρόμοιο, τονίζοντας τή γνώμη τοῦ

ὑποκειμένου σάν νά χρησιμοποιοῦμε τή φράση σέ εἰσαγωγικά:
ἔφη ὅτι τοὺς στρατιώτας δεῖ εὐκρινεῖν (ἀντί δέοι) · ἄλλο παράδειγμα: εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξει, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτὸν (ἀντί: ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξειεν).

Γ'

1. Νά διατυπώσετε τίς φράσεις τῆς ἀσκήσεως Α2 ἀλλάζοντας τοὺς χρόνους τῶν ρημάτων στίς κύριες προτάσεις ἀπὸ ἱστορικούς σέ παρόντικούς μέ ὅλες τίς ἄλλες ἀλλαγές.
 2. Νά τρέψετε τίς ἐπόμενες φράσεις τοῦ πλάγιου λόγου σέ εὐθύ ἀλλάζοντας ἢ ἀφαιρώντας ὁρισμένες λέξεις:
 - α) *Ξενοφῶν ἤρετο Κῦρον εἴ τι βούλεται παραγγεῖλαι.*
 - β) *Κῦρος ἐκέλευσε τὸν Κλέαρχον ἄγειν τὸ στράτευμα ὅπου βασιλεὺς εἶη.*
 - γ) *Οἱ ἡγεμόνες φασὶν οὐκ εἶναι ἄλλην ὁδὸν πλὴν ταύτης.*
 - δ) *Λέγω ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἰσι σωτηρίας.*
 - ε) *Οἱ Ὀλύνθιοι εἶπον αὐτοῖς ὅτι, εἰ μὴ βοηθήσοιεν, στρατεύσοιεν ἐκεῖνοι ἐπ' αὐτούς.*
 - στ) *Δεῖ λέγειν ὅπως ἂν πορευοίμεθα τε ὡς ἀσφαλέστατα καὶ μαχοίμεθα ὡς κράτιστα.*
 - ζ) *Πλοῖα αὐτοῖς παρεῖναι, ἔφη, ὥστε, ὅποι ἂν βούλωνται, ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιντο.*
3. Ἐρμηνεύσετε τοὺς λόγους πού ἐπέβαλαν στὸν Ἀγησίλαο τὴν προκήρυξη τῶν βραβείων.



74. Ἀνακεφαλαίωση στ' (Κεφ. 65 - 73)

A' ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1. Α' ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ:

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ Θανατηφόρος	ΕΠΙΘΕΤΟ ἀκρόπολις	ΡΗΜΑ φυγόπονος
ΕΠΙΡΡΗΜΑ ἀειθαλής	ΠΡΟΘΕΣΗ ἐμμένω	ΑΧΩΡ. ΜΟΡΙΟ ἀδελφός

2. Β' ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ:

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ πρόθυρον	ΕΠΙΘΕΤΟ δύσβατος	ΡΗΜΑ ἀντιγράφω	ΑΚΛΙΤΟ ὑπεράνω ἐνδεκα
------------------------	---------------------	-------------------	-----------------------------

3. Σημασία τῶν συνθέτων:

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΑ ἀκρόπολις	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΑ μισάνθρωπος	ΚΤΗΤΙΚΑ μακρόχειρ	ΣΥΝΔΕΤΙΚΑ ἢ ΠΑΡΑΤΑΚΤΙΚΑ γλυκύπικρος
-----------------------------	------------------------------	----------------------	---

B' ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ:

1. ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤ.

εἰ, ἐάν, ἂν, ἤν

ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΕΣ-ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤ.

εἰ καί, ἂν καί, καί εἰ, οὐδ' εἰ κτλ.

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ-ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ κτλ. ΠΡΟΤ.

ἀναφορική ἀντωνυμία
ἀναφορικό ἐπίρρημα

ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

εἰ, πότερον - ἤ
ἀναφορική ἀντωνυμία
ἀναφορικό ἐπίρρημα
ἐρωτημ. ἀντωνυμία
ἐρωτημ. ἐπίρρημα

2. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΜΕΤΟΧΕΣ (συνέχεια από ἀνακεφαλ. ε')

ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ
ἄρν. μή

ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΕΣ
καί, καίπερ

ΤΡΟΠΙΚΕΣ
σέ ἐνεστώτα
(ἔχων, ἄγων, φέρων)

3. ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

Υπόθεση: εἰ καί ὀριστική ἢ εὐκτική, α', β', γ', στ' εἶδη

Υπόθεση: ἄν καί ὑποτακτική δ', ε', εἶδη

4. ΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΥΘΥ ΛΟΓΟ ΣΤΟΝ ΠΛΑΓΙΟ

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ	ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ
κύρια πρόταση κρίσεως	εἰδική πρόταση εἰδικό ἀπαρέμφατο κατηγορηματική μετοχή
κύρια πρόταση ἐπιθυμίας	τελικό ἀπαρέμφατο
εὐθεία ἐρώτηση	πλάγια ἐρώτηση
δευτερεύουσα πρόταση	δευτερεύουσα πρόταση (στήν ἴδια ἔγλιση ἢ σέ εὐκτική)

Γ'

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε:

Ἄνθρωπος πέφυκε τὰ μὲν κατορθώματα τοῦ πλησίον καὶ πολλὰ ὄντα καὶ μεγάλα παροῦν· ἦν δὲ ἐλάττωμά που φανῇ, κἂν τὸ τυχὸν ἦ, καὶ ἐπαισθάνεται ταχέως, καὶ ἐπιλαμβάνεται προχείρως καὶ μέμνηται διὰ παντός· καὶ τὸ μικρὸν τοῦτο καὶ εὐτελὲς τὴν τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων ἡλάττωσε δόξαν πολλάκις.

2. Νά βρεῖτε ποῖο ἀπὸ τὰ τρία ῥήματα στήν παρένθεση εἶναι συνώνυμο μέ τό πρῶτο:

α) **δίκτην λαμβάνω** (δικάζω, κολάζω, ἀποψηφίζομαι)

β) **ἐπιλανθάνομαι** (ἀμνημονῶ, οἴχομαι, ἀμελῶ)

- γ) μέλει μοι (ἐπιμελοῦμαι, ὀλιγορῶ, μέλλω)
- δ) χρήζω (χρῶμαι, δέομαι, χαρίζομαι)
- ε) ἄχθομαι (βοῶ, αἰσχύνομαι, ἀνιώμαι)
- στ) ἡδομαι (ἡγοῦμαι, ἀγάλλομαι, οἶδα)
- ζ) ἐκπίπτω (ἀποθνήσκω, φεύγω, ἀπαλλάττομαι)
- η) ἐξελαύνω (ἐκβάλλω, πορεύομαι, εἶργω)
- θ) δηῶ (δηλῶ, διαφθείρω, διήκω)

3. Νά μεταφέρετε στά ἀρχαῖα τίς φράσεις τῆς ν.έ. πού εἶναι στήν παρεν-
θεση, συμπληρώνοντας ἔτσι τίς πρώτες φράσεις:
 - α) *Αἰσχρόν ἐστι παντὶ ἀνδρὶ ...* (νά κάνει κακή χρήση τῆς δόξας τῶν προγόνων του).
 - β) *Εἰ δημεύετε τὴν οὐσίαν ἡμῶν ...,* (θά νομίζω ὅτι ἀδικήθηκα).
 - γ) *Οὐδείς εὐμενῶς ὑποδέχεται ὡμὰς ...,* (ἐάν ἀμελήσετε ὅσα ἔχουν εἰπω-
θεῖ).
 - δ) *Ἀγασίλαος ἤχθετο ...,* (γιατί ἔβλεπε ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς νέους δέν ἤθελαν νά ἐκστρατεύσουν).
 - ε) *Οἱ Θηβαῖοι τῇ ὑστεραίᾳ ἐπορεύοντο καὶ δῆλοι ἦσαν ...* (ὅτι ἔκαιαν καὶ κατὰστρεφαν πολλὰ σπίτια).
 - στ) *Ἀνάγκη οὖν ἐν τῷ ἁγῶνι τούτῳ βοηθεῖν τῷ πατρί ...,* (ἂν καὶ δέν μπορῶ νά μιλήσω καλά).
4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις ἀφοῦ τεθοῦν οἱ λέξεις τῆς παρενθέσεως
στόν κατάλληλο τύπο:
 - α) *Εἰκός ἐστι ... βοηθεῖν ..., εἰ καὶ μὴ ὑμεῖς εὖνοιαν ἡμῖν ...* . (ἔχω, πειρῶ-
μαι, ὁ πατήρ)
 - β) *Κέλευσον αὐτούς ... ἡμῖν τοὺς θησαυρούς, ... Κροῖσος λέγεται ...* . (κτῶ-
μαι, δείκνυμι, ὅς)
 - γ) *Οὐδενὶ ... πολέμοι ..., ὅστις μὴ ... ἐρᾷ.* (πόλεμος, φημί, ἦκω)
 - δ) *Εἰ δ' ἡμεῖς κερδαίνειν ..., τότε' ἂν πλείστ' ... τούτων τῶν χρημάτων.*
(λαμβάνω, βούλομαι)
 - ε) *Δεῖ τοὺς ἀνδρας ἐπίστασθαι ... ἐν ταῖς εὐπραξίαις, ἐν δὲ τοῖς δεινοῖς ...*
εὐθαρσεῖς (εἰμί, δύναμαι, σωφρονῶ)
5. Μὲ τὰ ἀρχικά τῶν ἐπόμενων λέξεων μεταφρασμένων στά ἀρχαῖα σχη-
ματίζεται μιά ἀπὸ τίς ἴδιες τίς λέξεις ἐπίσης στά ἀρχαῖα:
 - α) ἔπειτα, ξένος, ἐπιτρέπεται, σκεπτικός, δυστυχισμένος, ἀρκετά·
 - β) κοιμάμαι, ἀπομακρύνομαι, γρηγορότερα, εἶμαι, ἐσεῖς, συκοφαντῶ,
νόμιζα·
 - γ) ντροπή, γνωρίζετε, εὐκόλος, δοῦλος, ὑπεροψία, μᾶυρος, ἐκλέγομαι,
ἱκετεύω.

Οἱ ἀριθμοὶ παραπέμπουν στὰ κεφάλαια καὶ στὰ μέρη τῶν κεφαλαίων. Δέν ἀναγράφεται μόνο τό Α' μέρος λ.χ.:

17 = στό Α' μέρος τοῦ Κεφ. 17

17B = στό Β' μέρος τοῦ Κεφ. 17

17Γ = στό Γ' μέρος τοῦ Κεφ. 17

A

ἀγαθός, -ή, -όν γενναῖος 6
ἀγάλλομαι εὐφραίνομαι, χαίρομαι 8
ἄγαμαι θαυμάζω 61
ἀγεῖρω συγκεντρώνω 1
ἀγεννής, -ής, -ές πρόστυχος 22
ἄγομαι γυναῖκα παίρνω σύγυζο 13B
ἄγχω πνίγω 50
ἄγω φέρνω 13 || ὀδηγῶ 23
ἀδεῶς χωρίς φόβο 45
ἀδύνατος ἀνάπηρος 55
ἄδω τραγουδῶ 22
ἄει πάντα 65
ἀθυμία φόβος, μελαγχολία 39
ἀθυμῶ (-έω) φοβοῦμαι, στενοχωριέ-
μαι 11, 32
αἰδοῦμαι (-έομαι) ντρέπομαι 5, 47B
αἰδώς, -οὺς ντροπή, σεβασμός 25B
αἰκία κακοποίηση, βασανισμός 37
αἰκίζομαι βασανίζομαι 56
αἰκισμός κακοποίηση, βασανισμός
37
αἰνίττομαι ὑποδηλώνω, λέω μέ ἄλλα
λόγια 31
αἰροῦμαι (-έομαι) ἐκλέγω, προτιμῶ
49B, 59 || ἐκλέγομαι 47B
αἰρῶ (-έω) συλλαμβάνω, κυριεύω
32B, 46, 54B, 55
αἰσχρόν ἐστι εἶναι ἄσχημο, εἶναι
ντροπή 45
αἰσχρός, -ά, -όν ἄσχημος 20
ἀκλεέστατος ἐντελῶς ἄδοξος 10
(ὑπερθ. τοῦ ἀκλεής, -ής, -ές ἄδοξος)

ἀκούω, εὐ ἀκούω ἐπαινοῦμαι 54B, 65
κακῶς ἀκούω κατηγοροῦμαι, κακο-
λογοῦμαι 27Γ, 65
ἄκρα σύνορα 6
ἄκρατής, -ής, -ές ἀνίσχυρος, ἀσυγ-
κράτητος, ἀκόλαστος 61
ἄκρισία σύγχυση 44
ἄκριτος ἀδίκαστος, χωρίς νά δικα-
στεῖ 67
ἀκροβολίζομαι μάχομαι ἀπό μακριά
58Γ
ἄκρον, τό κορυφή τοῦ βουνοῦ 17
ἄκων, -ουσα, -ον ἀκούσιος 30Γ, 38
ἀλίσκομαι συλλαμβάνομαι, καταδι-
κάζομαι 25
ἄλκιμος, -ος, -ον δυνατός, γενναῖος 8
ἄλλοθι ἄλλου 11B
ἄλλος ἄλλῃ ὁ ἓνας ἐδῶ καί ὁ ἄλλος
ἐκεῖ 69
ἄλλως τε καί καί μάλιστα 48, 57
ἄλς, ὁ τό ἁλάτι || ἄλς, ἡ θάλασσα 16B
ἁμαρτάνω κάνω λάθος, 3, 29 || ἀπο-
τυγχάνω 61B
ἄμοχος, -ος, -ον αὐτός πού δέ μο-
χθεῖ, ὁ ξεκούραστος 8
ἁμφί περὶ 43
ἁμφιέννυμαι ντύνομαι 24
ἁμφοτέροι, -αι, -α καί οἱ δύο μαζί 44
ἀνάγομαι ξεκινῶ (μέ πλοῖο) 55Γ
ἀναγράφω χαράζω (γράφω) πάνω σέ
πλάκα 71
ἀναίρεσις τῶν νεκρῶν ταφή τῶν νε-

κρῶν 60

ἀναιροῦμαι (-έομαι) καταστρέφω, σκοτώνω 65

ἀναιροῦμαι πόλεμον ἀναλαμβάνω, ἀρχίζω πόλεμο 67

ἀνακαλοῦμαι (-έομαι) ἐπαναφέρω 37

ἀναλίσκομαι ξοδεύω 65

ἀναπετάννυμι ἀπλώνω 52Γ

ἀναφανδὸν φανερά 34B

ἀνδράποδον δοῦλος 22

ἀνδραποδῶδης, -ης, -ες, δουλοπρεπής 61

ἀνείργω ἐμποδίζω, ἀποτρέπω 37

ἀνέκδοτος, -ος, -ον ἀνύπαντρος 10

ἀνεπιστήμων, -ονος ἀμαθής, ἄπειρος 31

ἀνήκεστος, -ος, -ον ἀνεπανόρθωτος 58B

ἀνιῶμαι (-άομαι) λυποῦμαι, στενοχωριέμαι 10, 11

ἀντιλαμβάνω παίρνω κάτι ὡς ἀντάλλαγμα 21

ἀντιποιοῦμαι διεκδικῶ 54

ἄξιῶ (-όω) ἔχω τὴν ἀξίωση, θεωρῶ δίκαιο, σωστό, 22, 60

ἀπαλλάττομαι φεύγω 63

ἄπαξ μιά φορά 43B

ἀπελαύνω διώχνω 18

ἀπογράφομαι καταγράφομαι στόν κατάλογο 10

ἀποδείκνυμαι διορίζομαι 29B

ἀποδείκνυμι ὑποδεικνύω, καθορίζω 71

ἀποδίδωμι ἐπιστρέφω κάτι 44 || πληρώνω 50

ἀποθνήσκω ὑπὸ τινος σκοτώνομαι ἀπὸ κάποιον 13B, 54B

ἀποκτείνω σκοτώνω 5

ἀπολείπω ἐγκαταλείπω, ἀφήνω 8

ἀπόλλυμαι χάνομαι, καταστρέφομαι 10, 16, 39Γ, 46

ἀπορία ἀμηχανία, δυσκολία 68

ἀποτίθεμαι βάζω κάτω, ἀφήνω 47

ἀποχώννυμι κλείνω μέ ἐπιχωμάτωση 16

ἀποψηφίζομαι ἀθώνω μέ τὴν ψηφομου 65

ἀρά κατάρα 63

ἀράτω τοῦ αἵρω σηκώνω 21Γ

ἀρίδης, -ος, -ον πολὺ φανερός 66B

ἄριστον, τὸ γεῦμα 44

ἄρμωστής διοικητής 46

ἄρχω ἀρχίζω 26

ἄρῳ (-όω) ὀργώνω 62B

ἄσμενος εὐχαριστημένος 30B

ἀτριβής, -ής, -ές ποῦ δέν τριβεται, ἄφθαρτος 30

αὐθαίρετος, -ος, -ον αὐτοδιόριστος 67

αὐθις πάλι, πίσω 50

αὐξομαι αὐξάνομαι 9

αὐτίκα ἀμέσως 59B

αὐχῶ (-έω) καυχίμαι 50

ἄφαιροῦμαι (-έομαι) ἀφαιρῶ 29

ἀφήμι ἀφήνω 2, 51

ἀφήμι τι χαίρειν ἀφήνω κάτι νά πάει σὸ καλὸ, ἀδιαφορῶ γιὰ κάτι 47

ἀφίσταμαι ἀπομακρύνομαι 33, 50

ἄχθομαι στενοχωριέμαι, ἀγανακτῶ, 54

ἄχρι μέχρι 47

ἄπειμι ἀποχωρῶ 57

B

βιάζομαι χρησιμοποιοῦ βία, πετυχαίνω κάτι μέ ἐξαναγκασμό 59

βότρυς, -υος τσαμπὶ σταφύλια 33B

βουλεύομαι σκέπτομαι 26

βούλωμι θέλω 2, 5, 6

βοῶ (-άω) φωνάζω 50

Γ

γάρ διότι 1 || δηλαδή 35

γε βέβαια, τουλάχιστο 13B, 30
 γεραίτερος γεροντότερος 8
 γηροτροφῶ γεροκομῶ 10
 γίγνομαι ἐπὶ τοῦ ὄρους φτάνω στήν
 κορυφή τοῦ βουνοῦ 17
 γίγνομαι ἐγκρατὴς τινος γίνομαι κύ-
 ριος κάποιου, ἐξουσιάζω κά-
 ποιον 61
 γινώσκω γνωρίζω 3
 οὕτω γινώσκω ἔχω αὐτὴ τὴ γνώμη
 31
 ταῦτά γινώσκω ἔχω τὴν ἴδια γνώμη
 32
 γυμνός ἢ γυμνήτης ἐλαφρὰ ὀπλισμέ-
 νος 43

Δ

δαρεικὸς περσικὸ νόμισμα χρυσό 5
 δέδοικα ἢ δέδια φοβοῦμαι 32, 67
 δεῖ πρέπει 7
 δεῖνα ὁ, ἡ, τὸ ὁ τάδε 21B
 δεινὰ τὰ κίνδυνοι 6
 δελφύς, -ύος, ἡ κοιλιά 66B
 δέομαι ἔχω ἀνάγκη, παρακαλῶ 10,
 36B, 54
 δέος, τὸ φόβος 68
 δεσπότης ἀφέντης 1
 δεῦρο ἐδῶ 36
 δέω ἔχω ἀνάγκη 8, 46
 δῶ (δέω) δένω 46
 δῆλον φανερό 9
 δημαγωγός ἀρχηγός τοῦ λαοῦ 62
 δήπου βέβαια 19
 δηῶ (δηῶ) φονεύω, καταστρέφω
 23, 26
 διαβάλλω συκοφαντῶ 19
 διαβατήρια, τὰ οἱ θυσίαι πρὶν ἀπὸ
 μιά ἐκστρατεία 51
 διαβολὴ συκοφαντία 68
 διαθρύπτω κομματιάζω, κάνω τρυ-
 φηλὸ κάτι 49
 διάκειμαι βρίσκομαι σέ μιά κατά-
 στασι 62

διαλέγομαι συζητῶ 13
 διαλλάττω (-σσω) συμφιλιώνω 63
 διαμαρτάνω τινός ἀποτυχαίνω σέ
 κάτι 54
 διαπορθμεύω μεταφέρω ἀπὸ τὴ μιά
 ὁχθὴ στὴν ἄλλη 50
 διαπράττω κατορθώνω, ἐκτελῶ 67
 διαρρήδην ὀλοφάνερα, σαφῶς 71
 διαρρίπτω διασκορπίζω 26
 διατάσσομαι παίρνω θέση, τοποθε-
 τοῦμαι 69
 διατελῶ εἶμαι διαρκῶς 56B
 διατρίβω παραμένω 27
 διαφθείρομαι καταστρέφομαι 12
 δίδωμι δίκην τινὶ τιμοῦμαι 19, 56,
 67
 διέχω ἀπέχω 43
 διήκω ἐκτείνωμαι, φτάνω 16, 43
 δίκην ἔχω τιμοῦμαι 60
 δίκην λαμβάνω τινός τιμοῦ, ἐκδι-
 κοῦμαι γιὰ κάτι 45
 διὸ γι' αὐτὸ 6
 δις δύο φορές 43
 διχῇ μὲ δύο τρόπους 37
 διώκω ἐπιδιώκω, ζητῶ 47
 δοκεῖ + ἀπαρ. φαίνεται, φαίνεται
 καλὸ, ἀποφασίζεται 33, 69
 δουλεύω τινὶ εἶμαι δοῦλος σέ κά-
 ποιον 35, 45

Ε

ἐάλω ἀόρ. β' τοῦ ρ. ἀλίσκομαι 25
 ἐθίζω συνηθίζω 9
 ἔθος, τὸ συνήθεια 9
 εἰ ἐάν 4, 7
 εἰκάζω καταλήγω σέ συμπέρασμα 30
 εἰκός ἐστι εἶναι φυσικό, εἶναι λογικό
 24
 εἰ μὴ παρὰ μόνο, ἐκτὸς 14
 εἰμὶ εἶμαι 6
 εἰμι ἔρχομαι, πηγαίνω 19
 εἵργνμι ἢ εἵργνύω φυλακίζω 32

εἶργω ἐμποδίζω 31
 εἰσαγγέλλω ἀναγγέλλω 63
 εἰσπορῶ παρατηρῶ μέ προσοχή 38
 εἶσω μέσα 19
 εἶωθα συνηθίζω 58
 ἐκάτερος, -α, -ον καθένας ἀπό τούς
 δύο 44, 44B
 ἐκβάλλω ἐξορίζω 13B || διώχνω 39
 ἐκθέω τρέχω ἔξω 46
 ἐκκόπτω κόβω δέντρα ἀπό τό δάσος
 26
 ἐκπίπτω ἐξορίζομαι 13B
 ἐκπονῶ (-έω) κατεργάζομαι μέ κόπο
 73
 ἔκσπονδος ἔξω ἀπό τίς σπονδές,
 ἔχθρος 65
 ἐκών, -οῦσα, -ὸν ἐκούσιος 38
 ἔλεεινός, -ή -ὸν ἀξιολύπητος 52
 ἐλληνίζω μιμουμαι τούς Ἕλληνες 61
 ἐμβαίνω μπαίνω μέσα 20 || ἐπιβιβά-
 ζομαι σέ πλοῖο 19
 ἐμβολή εἰσβολή 23 || ἐπίθεση 58
 ἐμμένω μένω σταθερός 7 || παρα-
 μένω, τηρῶ 27
 ἐμός, ἐμή, ἐμόν δικός μου 3, 24B
 ἐμπεδῶ (-όω) τηρῶ σταθερά 51
 ἐμπνέω ἀναπνέω 27Γ, 52
 ἐμποιῶ προξενῶ 52B
 ἐνθα ὅπου 22 || ἐκεῖ, τότε 23
 ἐνθάδε ἐδῶ 10
 ἐνιοί, ἐνιοί, ἐνια μερικοί 21B
 ἐννοῶ σκέφτομαι 21
 ἐνταῦθα ἐδῶ, ἐκεῖ, τότε 17
 ἐντυγχάνω συναντῶ 63
 ἐξανδραποδίζομαι ὑποδουλώνω 46
 ἐξελαύνομαι ἐξορίζομαι, 54
 ἐξελαύνω διώχνω, ἐξορίζω 5, 27
 ἔξεστί τινι ἐπιτρέπεται σέ κάποιον
 33B
 ἐξηγοῦμαι δείχνω σέ κάποιον τό
 δρόμο, τοῦ δίνω τό παράδειγμα
 13
 ἐξονειδίζω κακολογῶ, βρίζω 22

ἔοικα μοιάζω 14
 ἐός, ἐή, ἐόν δικός του 24
 ἐπαγγέλλομαι ὑπόσχομαι, ἔχω ἐπάγ-
 γέλμα 35B
 ἐπαρῶμαι (-άομαι) καταριέμαι 63
 ἐπειδή ἐπειδή, ὅταν 24
 ἐπέρχομαι ἐπιτίθεμαι 43
 ἐπέχω ἀργοπορῶ 58
 ἐπί + αἰτ. ἐναντίον 72
 ἐπιγίγνομαι ἔρχομαι ἔπειτα, ἀκο-
 λουθῶ 30
 ἐπιθορυβῶ (-έω) ἐπιδοκιμάζω μέ θό-
 ρυβο 26
 ἐπικοῦρημα βοήθημα, μέσο προστα-
 τευτικό 12
 ἐπικουρῶ (-έω) βοηθῶ 46
 ἐπιλείπω δέν ὑπάρχω πιά 12
 ἐπιλήσμων αὐτός πού ξεχνᾷ 31Γ
 ἐπιμαρτύρομαι ἐπικαλοῦμαι γιά μάρ-
 τυρες 72
 ἐπιμελοῦμαι (-έομαι) φροντίζω 4
 ἐπιόντες, μετ. τοῦ ρ. ἐπέρχομαι πλη-
 σιάζω 17
 ἐπιορκῶ (-έω) παραβαίνω τούς ὅρ-
 κους 6
 ἐπιπέτομαι πετῶ πάνω ἀπό κάτι 47
 ἐπισιτίζομαι ἐφοδιάζομαι μέ τρο-
 φίμα 13
 ἐπισκῆπτω τινί ἐξορκίζω κάποιον
 γιά κάτι 24
 ἐπίσταμαι γνωρίζω καλά 19, 60
 ἐπιστέλλω παραγγέλλω, διατάζω 37,
 71
 ἐπιτήδειον κατάλληλο, χρήσιμο 47
 ἐπιτήδευμα ἀσχολία 37
 ἐπιτηδεύω ἀσχολοῦμαι 71
 ἐρίτιμος, -ος, -ον πολύτιμος 66B
 ἐρῶ (-άω) ἀγαπῶ 32
 ἐρρωμενέστερος πῶς δυνατός 9
 ἔστι ὑπάρχει 10
 ἔστιν ὅπως κάπως, κατά κάποιον
 τρόπο 19
 ἔστιν ὅς κάποιος 19B

ἔστιν ὅτε κάποτε 19B
 ἔστιν οὐ κάπου 19B
 ἕτερος, -α, ὃν ἄλλος· λέγεται ὅταν τό
 σύνολο ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο 44
 εὖ (ἐπίρρ.) καλὰ
 εὖ ἀκούω ἐπαινοῦμαι 54B, 65
 εὖ ἔχω τὸ σῶμα εἶμαι ὑγιής στοῦ σώματος 39
 εὖ λέγω ἐπαινώ 54B
 εὖ πάσχω εὐρογετοῦμαι 54, 57
 εὖ ποιῶ εὐεργετῶ 54B
 εὐάλωτος αὐτός πού κυριεύεται, πού
 καταβάλλεται εὐκολὰ 29
 εὐβουλία φρόνησις 42
 εὐγένεια εὐγενική, ἀρχοντική κατα-
 γωγή 29
 εὐδαιμονῶ (-έω) εὐτυχῶ 13B
 εὐδοξία καλή φήμη, δόξα 36
 εὐθαρσής, -ής, -ές θαρραλέος 42
 εὐκλεια δόξα 66
 εὐκρινῶ (-έω) ἐκλέγω μέ προσοχή 73
 εὐμετάστατος, -ος, -ον εὐμετάβλητος 29
 εὐνή κρεβάτι 52
 ἔχω εὐνοίαν πλείω εὐνοῶ περισσό-
 τερο 68
 ἔλαττον ἔχω εὐνοίαν βρίσκομαι σέ
 μειονεκτική θέση 68
 εὐπάθεια εὐτυχία 42
 εὐπετῶς εὐκολὰ 6
 εὐπραξία εὐτυχία 42
 εὐριπὸς πορθμός 37
 εὐρος, τό (τοῦ εὐρους) τό πλάτος 25
 εὐτρεπίζω ἐπισκευάζω 16
 εὐδώνυμος, -ος, -ον ὁ ἀριστερός 18
 ἐφεξῆς στή σειρὰ, ἔπειτα 71
 ἐφέπομαι ἀκολουθῶ 12
 ἔφη τοῦ ρ. φημί λέγω 9
 ἐφίστημι τοποθετῶ ἐπάνω, ἐγκαθι-
 στῶ 16 || βάζω πάνω σέ κάτι,
 διορίζω 49 || σταματῶ (τόν ἵππο)
 12
 ἐφορῶ ἐπιβλέπω 30

ἔχω + ἀπαρ. μπορῶ νά 26, 35
 ἀπείρως ἔχω ἔχω ἀπειρία 7
 ἀμελῶς ἔχω ἀμελῶ 42
 χαλ' ἐπὶ ἔχω εἶμαι ὀργισμένος 56
 εὖ ἔχω τὸ σῶμα εἶμαι ὑγιής στοῦ σώ-
 ματος 39
 ἔσω βράζω, μαγειρεύω 54
 ἐῶ(ἐάω) ἀφήνω 35, 46
 ἔως, ἡ αὐγή 19, 58

Z

ζάπλουτος πολύ πλούσιος 66B
 ζηλῶ (-όω) ζηλεύω, θαυμάζω 46
 ζημία τιμωρία 57
 ζημιόμαι (-όομαι) τιμωροῦμαι 55Γ

H

ἡ παρὰ 4, 8
 ἡβῶ (-άω) εἶμαι ἔφηβος 49
 ἡγοῦμαι νομίζω, ὀδηγῶ 60
 ἡδίων συγκρ. ἡδίστος ὑπερθ. τοῦ
 ἡδύς, -εῖα, -ὺ εὐχάριστος 8, 3
 ἡδομαι εὐχαριστείμαι 35
 ἡκιστα ἐλάχιστα 70
 ἡκω ἔχω ἔρθει 13
 ἡμέτερος, -α, -ον, δικός μας 1, 24B
 ἦν, εἰάν ἦν 19
 ἡσυχίαν ἔχω μένω ἡσυχος 12
 ἡττῶμαι (-άομαι) νικιέμαι 22, 44

Θ

θαμὰ συχνά 61B
 θάττον γρηγορότερα 21
 θεμιτόν δίκαιο, ὅσιο 27
 θέμις (ἐστί) ἐπιτρέπεται, εἶναι δίκαιο
 50
 θεραπεία περιποίηση, φροντίδα 10
 θεραπεύω λατρεύω 6

θεράπων, ὁ (-οντος) ὑπηρετής 49
θέω τρέχω 17, 46B
θεωρία γιορταστική ἀποστολή 45
θηρῶ (-άω) κυνηγῶ 46B
θρύπτομαι ξιπάζομαι 37
θύω θυσιάζω 6

I

ιδία στήν ιδιωτική ζωή 4
ιέρα, τά θυσίες, ἱερεῖς τελετές 5
ἴμι ρίχνω 48B
ἱκανός, -ή, -ὄν ἀρκετός, ἱκανοποιητι-
κός 38
ἱμάς, ὁ (ἱμάντος) τό λουρί 12
ἵππαρχος, ὁ διοικητής ἵππικου 73
ἴστημι στήνω 48B
ἰῶμαι (-άομαι) θεραπεύω 46B

K

καθίζάνω κάθομαι 7
καθίστημι τοποθετῶ 22
καί γάρ γιατί καί, γιατί ἀληθινά 45
καί ταῦτα καί μάλιστα 70
καίτοι καί ὅμως, καί πραγματικά 39
καί τοῦτο καί μάλιστα 26
κακίζομαι φέρομαι ὡς δειλός 66
καλός ὥραίος 8Γ
κάπειδάν (καί ἐπειδάν) καί ὅταν 37
καρβάτιναι, αἱ τά τσαρούχια 12
καρποῦμαι (-όομαι) ἀπολαμβάνω 45
κατάγειος, -ος, -ον ὑπόγειος 8
καταγιγνώσκω τινός καταδικάζω
κάποιον 24, 52B
καταιδοῦμαι ντρέπομαι 30
κατάλυση ἐξαφάνιση, φθορά 31
καταλύω διαλύω, καταργῶ 35
καταψηφίζομαι καταδικάζω 23
κεῖμαι εἶμαι τοποθετημένος, εἶμαι
ξαπλωμένος 13

κείρομαι τήν κόμην κόβω τὰ μαλλιά
μου 13
κελεύω διατάζω, προτρέπω 11
κεράννυμι ἀνακατεῦω 52Γ
κεραμεύς, -ᾱ, -οῦν πήλινος 25
κέρας, τὸ (τοῦ κέρωσ ἢ -τος) πτέρυγα
παρατάξεως στρατοῦ 18
κηδεστία συγγένεια ἀπό γάμο 5
κῆδομαι φροντίζω 3, 21
κλαυθυρίζω κλαίω 37
κλεινός, -ή, -ὄν ἐνδοξος 16Γ
κλέος, τὸ ἡ δόξα 25
κμητὸς κατεργασμένος 10
κοινά, τὰ οἱ ὑποθέσεις τῆς πόλεως 62
κοινῇ ἀπὸ κοινου, μαζί 38
κολάζω τιμωρῶ 7
κομίζομαι μεταφέρομαι 10
κομίζομαι τὰ ἐμαυτοῦ παίρνω γιὰ τὸν
ἐαυτὸ μου ὅ,τι μοῦ ἀνήκει 60
κονιορτός, ὁ ἡ σκόνη 58
κόσμιος, -ία, -ον τακτικός, φρόνιμος
61
κόσμος, ὁ στολίδι, στολισμός 6Γ, 73
κρατῶ (-έω) νικῶ 16
κρείττων (συγκρ. τοῦ ἀγαθός) καλύ-
τερος, ἀνώτερος, 39, 41
κρηπίς, -ῖδος, ἡ βάση, θεμέλιο 25
κρύβδην κρυφά 34B
κτῶμαι (-άομαι) ἀποκτῶ 30Γ
κύων, ὁ (τοῦ κυνός) σκύλος, κυνικός
φιλόσοφος 22
κωλύω ἐμποδίζω 33

A

λαγχάνω παίρνω μέ κληρο 32B
λαμβάνω συλλαμβάνω 32
λανθάνω ξεφεύγω ἀπὸ τὴν προσοχή
τῶν ἄλλων, μένω κρυμμένος,
ἀπαρατήρητος, 20, 56B
λᾶξ μέ κλωτσιές 34B
λείπομαι μένω πίσω 12

λήγω τελειώνω 20
 λήζομαι ληστεύω 69B
 λιμός, ὁ πείνα 39B
 λοιδορῶ κακολογῶ 54
 λοιπὸν ἔστι ὑπολείπεται 50
 λυπηρὸς, -ά, -ὸν ἐνοχλητικός 22
 λυσιτελεῖ (ἀπρὸς. ρ.) ὠφελεῖ 65

M

μάκαρ, ὁ, ἡ μακάριος, εὐτυχισμένος 31B
 μάλιστα πάρα πολύ 13 || μέ ἀριθμητ. περιῖπου 32
 μανικός, -ή, -ὸν τρελός, ἔξωφρενικός 20
 μαρτύριον ἀποδείξει 1
 μάτην μάταια, στὰ χαμένα 50
 μεθίημι ἀφήνω, ἀμελῶ 8
 μεῖζον συγκρ. τοῦ μέγας 17
 μειράκιον, τὸ ἔφηβος 71
 μέλας, -αινα, -αν μαῦρος 12
 μέλει μοι φροντίζω 21
 μέλλει πρόκειται 34B
 μέλλω σκοπεύω, καθυστερῶ 51
 μέμνημαι θυμᾶμαι 10, 57
 μέντοι ἀλλ' ὁμως 9, 27
 μεστός, -ή, -ὸν γεμάτος 62
 μεταβολή ἀλλαγὴ 49
 μεταπέμπομαι στέλνω καὶ προσκαλῶ 24
 μέτριος ὁ σύμφωνος μέ τὸ μέτρο, ὁ συνेतὸς 42, 53
 μηδαμῶς μέ κανένα τρόπο 27
 μηδεῖς, -μία, -ἐν κανεῖς 21, 44B
 μηδέτερος, -α, -ὸν μήτε ὁ ἕνας μήτε ὁ ἄλλος ἀπὸ τούς δύο 44B
 μηχανῶμαι (-άομαι) μηχανεύομαι 61
 καὶ μὴν καὶ ὁμως 22
 μνᾶ, ἡ νόμισμα ἀξίας 100 ἀττικῶν δραχμῶν 19Γ
 μόρα τάγμα στρατιωτικὸ 57Γ
 μοραῖνω γίνομαι ἀνόητος 22

N

ναῦς, ἡ (τῆς νεώς) τὸ πλοῖο 2
 νέμω βόσκω 16Γ
 νεόδαρτος βοῦς νιόδαρτο βόδι 12
 νεῦρον χορδὴ 62
 νέω κολυμπῶ 46Γ
 νεωλκῶ (-έω) τραβῶ τὸ πλοῖο στήν ξηρά 50
 νῆ (τὸν Πλούτωνα) μά τὸν Πλ. 50,
 νηνεμία, ἡ ἔλλειψη ἀνέμου 66B
 νηποινεῖ ἀτιμώρητα 66Γ
 νικητήριον, τὸ (ἐν. ἄθλον) βραβεῖο νίκης 32
 νοτερὸς, -ά, -ὸν βροχερός, ὑγρὸς 43
 νῦν τώρα 27

Ξ

ξενία δῶρα φιλοξενίας 11
 ξενικόν, τὸ μισθοφορικὸ (στρά-
 τευμα) 11
 ξένος φίλος ἀπὸ ξενῆ χώρα 59

O

ὄδε, ἦδε, τόδε αὐτὸς ἐδῶ, ὁ ἐξῆς 14
 οἶδα γνωρίζω 10, 14, 32 56B
 οἰκέτης δοῦλος 8
 οἰκοδομοῦμαι (-έομαι) κτίζομαι 25
 οἶκοι (ἐπίρρ.) στὸ σπίτι, στήν πα-
 τρίδα 11B, 13
 οἰκῶ (-έω) κατοικῶ 13, 14B, 25
 οἶμαι (οἶομαι) νομίζω 14 || φαντάζο-
 μαι 9
 οἶμοι ἀλῖμονο 61B
 οἰμωγή, ἡ θρηγὴ 16
 οἰμῶζω θρηγῶ 22, 61B
 οἶον λ.χ. 29
 οἶόν τ' ἔστι εἶναι δυνατό 33B

οἶος, οἶα, οἶον τέτοιος πού 10B
οἴχομαι ἔχω ἀναχωρήσει, ἔχω φύγει,
13, 56B
ὄλλυμι χάνω, καταστρέφω 51B
ὄμβρος, ὁ βροχή 6
ὀμιλία συναναστροφή 31
ὄμνυμι ἢ ὀμνύω ὀρκίζομαι 35
ὀμοιῶ ἐξομοιώνω 52B
ὀμώπηφος αὐτός πού δίνει τόν ἴδιο
ψῆφο 22
ὀνίναμαι ὠφελοῦμαι 27, 50
ὀπόσος, -η, -ον ὅσος 10
ὀπότερος, -α, -ον ὁποῖος ἀπό τούς
δύο 10
ὀρέγομαι ἐπιθυμῶ πολύ 7
ὀρμῶ (-άω) ἐπὶ τὸν ἴδιον χρηματισμὸν
στρέφομαι στό προσωπικό μου
κέρδος 62
ὀρμῶμαι (-άομαι) ξεκινῶ 51
ὀρυκτὸς σκαμμένος 8
ὀρῶ βλέπω 1, 7
ὄς, ἤ, ὃ ὁ ὁποῖος, αὐτός πού 10
ὄσπερ, ἥπερ, ὅπερ αὐτός ἀκριβῶς πού
10B
ὅστις, ἥτις, ὅ,τι ὁποῖος 21
οὐ, οὐκ, οὐχ δέν, ὄχι 6
οὐδαμῶς μέ κανέναν τρόπο 22
οὐδεῖς, -μία, -δέν κανεῖς 21
οὐδέν ἤττον καθόλου λιγότερο,
περισσότερο 61
οὐδεπώποτε ποτέ ὡς τώρα, ποτέ ὡς
τότε 55
οὐδέτερος, -α, -ον οὔτε ὁ ἕνας οὔτε ὁ
ἄλλος ἀπό τούς δύο 44, 44B
οὐκ ἔστιν ὅς οὐδεῖς 19B
οὖν λοιπόν 3
οὐσία, ἡ περιουσία 65
οὕτω (ς) ἔτσι, τόσο 4
ὀφλισκάνω χρωστῶ, ὀφείλω 54

Π

παίω χτυπῶ 54B 19Γ

πάλαι προπολλοῦ, ἀπό παλιά 38
παντοδαπός, -ή, -ὄν κάθε εἶδους 3
πάνυ πολύ 6, 18
πάνυ μὲν οὖν καὶ πολύ μάλιστα 70
παραβοηθῶ (-έω) τρέχω νά βοηθήσω
17
παραγγέλλω ἀναγγέλλω 16
παραγίγνομαι βοηθῶ, βρίσκομαι
κοντά σέ κάποιον 55
παράδεισος, ὁ κήπος 46
παραίνεσις, ἡ συμβουλή 37
παραμυθία παρηγοριά 52
παραμυθοῦμαι (-έομαι) παρηγορῶ 36
παράπαν, τὸ (ἐπίρρ.) ὀλωσδιόλου 22
παρασάγγης, ὁ μονάδα μήκους τῶν
Περσῶν ἰσοδύναμη μέ 5,50 χι-
λιόμ. 25
παραστάτις, ἡ βοηθός 8
παρατρέχω πραγματεύομαι πολύ
σύντομα 33
παριέναι ἀπαρέμφ. τοῦ ρ. παρέρχομαι
πλησιάζω 58
πᾶς, πᾶσα, πᾶν ὅλος, καθένas χωρὶς
ἐξαίρεση 38, 44
πάσχω (πέισομαι, πέπονθα) ὑποφέρω,
παθαίνω 13, 16, 30, 36, 59
πατάσσω χτυπῶ κάνοντας κρότο 50
παρεγγῶν (-άω) μεταβιβάζω διαταγή
ἢ εἶδηση 17
πάρειμι εἶμαι κοντά, φτάνω, παρευ-
ρίσκομαι, βοηθῶ 8, 21
παρελαύνω περνῶ ξφιππος 18
παρήσαν παρτατ. τοῦ ρ. παρέρχομαι
περνῶ κοντά ἀπό ... 69
παροικῶ κατοικῶ δίπλα 22
πειρῶμαι (-άομαι) προσπαθῶ 22, 38
πελάζω πλησιάζω 37B
πελταστής αὐτός πού κρατοῦσε τήν
πέλη 43
πέλητι, ἡ μικρὴ ἐλαφριά ἀσπίδα 9,
54
πέμπω στέλνω 11
περιγίγνομαι ὑπερισχῶ, νικῶ 14,
36B

περίειμι ὑπερέχω 18, 57Γ
 περιέρχομαι γυρίζω ἐδῶ καί ἐκεῖ 4
 περιμάχητος, -ος, -ον περιζήτητος 29
 περιορῶ ἀδιαφορῶ, ἀφῆνω 45, 46,
 65
 περιπτήννυμι παγώνω τριγύρω 12
 περιστέλλω φροντίζω, διατηρῶ 48
 περιφανῶς ὀλοφάνερα 26
 περιφρουροῦμαι (-έομαι) φρουροῦμαι
 ὀλόγυρα 43
 πη κάπου 38
 πηλίκος, πηλίκη, πηλίκον (άντων.)
 ποιάς ἡλικίας, πόσο μεγάλος
 21B
 πηνίκα τότε 71
 πίμπλημι γεμίζω 60B
 πίμπρηνι καίω 60B
 πιστά ἐγγυήσεις 72
 πιστά λαμβάνω παίρνω ἔνορκες δια-
 βεβαιώσεις, ἐγγυήσεις 69
 πλέθρον, τὸ μονάδα μήκους, τὸ 1/6
 τοῦ ἀρχαίου σταδίου, ἰσοδυναμεῖ
 μέ 34μ. 25
 πλείον συγκρ. τοῦ ἐπιθ. πολύ 34
 πλείους ἢ πλείονες συγκρ. τοῦ πολλὸς
 περισσότεροι 17
 πληγὴ χτύπημα 37, 50
 πληρῶ (πληρῶ) γεμίζω 52B
 ποδαπός, ποδαπὴ, ποδαπὸν (άντων.)
 ἀπὸ ποιόν τόπο 21B
 ποῖος, ποία, ποῖον τί λογῆς 21B
 ποιοῦμαι, περὶ πολλοῦ π. δίνω πολλή
 σημασία, ὑπολογίζω πολύ 38
 περὶ ἐλλάτονος π. δίνω λιγότερη ση-
 μασία σέ κάτι 57
 ποιῶ κάνω 6
 εὐ ποιῶ εὐεργετῶ 54B
 κακῶς ποιῶ βλάπτω 70
 κύριον ποιῶ τινα δίνω δικαίωμα
 σέ κάποιον 49
 πολέμιος, ὁ ἐχθρὸς 6
 πολεμοποιῶ προκαλῶ πόλεμο, ξεση-
 κώνω γιὰ πόλεμο 32

πολυπράγμων, -ων, -ον πολυάσχολος
 31Γ
 πόνος κόπος 9, 6Γ
 πονῶ (-έω) κοπιᾶζω 20
 πορθμεῖα, τὰ τὰ ναῦλα 50
 πορθμεῖον, τὸ ἡ βάρκα 50
 πορθμεύς, ὁ βαρκάρης 50
 πορθῶ (-έω) λεηλατῶ, καταστρέφω
 55
 πόρρω μακριά 55Γ
 ποσταῖος, -αῖα, -αῖον (άντων.) σέ πό-
 σες μέρες 21B
 πόστος, πόστιη, πόστον (άντων.) τί
 θέση ἔχει σέ μιὰ σειρὰ 21B
 πότερος, -α, -ον ποιός ἀπὸ τοὺς δύο
 9, 21B
 πού κάπου, ἴσως 27
 πούς, ὁ (ποδός) τὸ πόδι, μονάδα μή-
 κους ἰσοδύναμη περ. μέ 0,31μ.
 25, 43
 προῖκα χωρὶς χρήματα 50
 προαγορεύω διακηρύσσω ἀπὸ πρὶν
 69
 προαιροῦμαι (-έομαι) προτιμῶ 3
 προῖμαι ἐγκαταλείπω, ἀφῆνω 51, 70
 προκαλύπτω σκεπάζω 25
 προπετής, -ής, -ές ὀρμητικός, ἀκρά-
 τητος 20
 προσελαύνω προχωρῶ ἐφιππος πρὸς
 κάποιον μέρος 58Γ
 προσέοικα μοιάζω 45
 προσέχω τὸν νοῦν τινι στρέφω τήν
 προσοχή μου σέ κάτι 62
 προσήκει ταιριάζει, πρέπει 6
 προσήκων, -ουσα συγγενής 24
 προσήνεγκε ἀόρ. β' τοῦ ρ. προσφέρω
 29
 προσιόντες, μετ. τοῦ ρ. προσέρχομαι
 23
 προστατοῦμαι (-έομαι) κυβερνέμαι
 61
 προσφέρωμαι συμπεριφέρομαι 33
 προτεραιία, ἡ ἢ προηγούμενη μέρα 58

προτίθημι προκηρύσσω 73
 προφύλαξ, ὁ στρατιώτης τῆς ἐμπρο-
 σθοφυλακῆς 49
 πρῶ πρῶί 49
 πρωτότοκος πού γεννήθηκε πρῶτος
 68B
 πρωτοτόκος πού γεννᾷ (τίκει) γιά
 πρώτη φορά 68B
 πώποτε ποτέ ὡς τώρα 5, 35
 πυνθάνομαι πληροφοροῦμαι, ρωτῶ
 νά μάθω 24
 πύξ μέ γροθιές 34B

P

ῥάδιος, -ία, -ον εὐκολος 16
 ῥαδιουργῶ (-έω) κάνω κάτι εὐκολά,
 κάνω κάτι κακό 49
 ῥαθύμως χωρίς φροντίδα, ἄνετα 62
 ῥήματα λόγια 52
 ῥώμη δύναμη 20
 ῥώννυμι δυναμώνω 51Γ

Σ

σεμνός, -ή, -ὸν σεβαστός 29
 σημαίνω παραγγέλλω 57
 σήπομαι σαπίζω 12, 44
 σκοποῦμαι (-έομαι) παρατηρῶ, ἐ-
 ξετάζω 57Γ
 σκοπῶ (-έω) ἐξετάζω, σκέπτομαι 23,
 38
 σός, σή, σὸν δικός σου 24B
 σπονδαί, αἱ ἀνακωχή 6
 σπουδάζω κάνω κάτι μέ ζήλο, ἐνδια-
 φέρομαι 34, 63
 σπουδῇ βιαστικά 11 || σοβαρά 38
 σπῶ (-άω) ἔλκω, σύρω 47B
 στασιάζω ἐπαναστατῶ, μαλώνω 22
 στένω στενάζω 22
 στέργω ἀγαπῶ 20

στρατεύομαι ἐκστρατεύω 13
 στρατεύω ἐκστρατεύω 7
 συλλήπτρια συμβοηθός 8
 συμβόλαιον, τὸ συμβόλαιο, συναλ-
 λαγή 34
 συμβουλευομαί τινι ζητῶ τή συμ-
 βουλή κάποιου 14
 συμμαρτυρῶ (-έω) καταθέτω ὡς μαρ-
 τυρία κάτι μαζί μέ κάποιον 55
 συνάγω ἐκκλησίαν κάνω συγκέν-
 τρωση 59
 συλλαμβάνω παίρνω μαζί μου, συ-
 γκεντρώνω 11
 συλλέγομαι συγκεντρώνομαι 12
 σύνειμί τινι συναστρέφομαι κάποιον
 8
 συνεπιλαμβάνομαί τινος πιάνω μαζί
 μέ ἄλλους κάτι 50
 συνέχω συγκρατῶ 30
 συνίημι καταλαβαίνω 49
 συνίσταμαι τινι ἐρχομαι σέ συνεν-
 νόηση μέ κάποιον 49
 σύννους σκεπτικός 20
 σύνοιδα γνωρίζω 20
 σύνοιδα ἐμμενῶ ἔχω συνείδηση, γνω-
 ρίζω καλά 20
 συντίθεμαι συμφωνῶ 48
 συντυγχάνω συναντῶ 37B
 σφέτερος, -α, -ον δικός τους 10, 24B
 σφόδρα ὀρμητικά, δυνατά, πολύ 4

T

τάλας, ὁ, ἡ τάλαινα, τὸ τάλαν ὁ δυ-
 στυχισμένος 31B
 τάττω ὀρίζω 49B
 τε καί 6
 τεκμαίρομαι συμπεραίνω 37B
 τεκμήριον ἀπόδειξη 1
 τελευτῶ (-άω) πεθαίνω 3
 τέλη, τὰ οἱ ἄρχοντες 69

τελῶ (-έω) ἐκτελῶ 47B
 τέμενος, τὸ ὁ ναός 69
 τῆδε ἐδῶ 13
 τηλικόσδε, τηλικήδε, τηλικόνδε ἢ
 τηλικούτος, τηλικαῦτη, τηλικούτο(ν)
 τόσο μεγάλος στήν ἡλικία, τόσο
 μεγάλος 14B
 τίθεμαι νόμους νομοθετῶ (λέγεται
 γιὰ τοὺς πολίτες) 48
 τίθημι βάξω, θέτω 48B
 τίθημι νόμους θεσπίζω νόμους, νο-
 μοθετῶ (λέγεται γιὰ τὸ νομοθέτη)
 34, 48
 τίμιος, -ία, -ον πολῦτιμος 29
 τίς, τίς, τί (ἐρωτ. ἀντων.) ποιός 21B
 τίς, τίς, τί (ἀορ. ἀντων.) κάποιος
 19B
 τίτθῃ παραμάνα 37
 τιτρώσκω τραυματίζω 54B
 καὶ γάρ τι καὶ γι' αὐτὸ βέβαια 48
 τοίνυν λοιπόν 10
 τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε ἢ
 τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο (ν) τέτοιος
 14
 τοσόςδε, τοσήδε, τοσόνδε ἢ
 τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο (ν) τόσος
 14B
 τοῦμπαλιν ἀντίθετα, ἀντίστροφα 19
 τρέφομαι ἀνατρέφομαι 71
 τριηραρχῶ (-έω) εἶμαι τριήραρχος,
 ἀναλαμβάνω τὴ λειτουργία τῆς
 τριηραρχίας 65
 τριήρης, -ους, ἡ (ἐνν. ναῦς) πολεμικό
 πλοῖο μέ τρεῖς σειρές κουπιά 11
 τρόπαιον, τὸ μνημεῖο νίκης 1, 14
 τρυφή ἀπόλαυση 22
 τυγχάνω ἐπικουρίας πετυχαίνω, βερί-
 σκω βοήθεια 46
 τύπτω χτυπῶ, πληγώνω 65

Υ

ὑβρίζω φέρομαι ἀλαζονικά 63

ὕβρις, ἡ (-εως) ἀλαζονεία, αὐθάδεια,
 ὑπεροψία 22
 ὕβριστής ἀλαζόνας, ὑπερόπτης 31
 ὑμέτερος, -α, -ον δικός σας 24B
 ὑπείκω ὑποχωρῶ 42
 ὑπελαύνω τρέχω ἔφιππος μέ δι-
 σταγμό 18
 ὑπεξαίρουμαι (-έομαι) ἀφαιρῶ
 κρυφά, ἐξαφανίζω 61
 ὑπέραυχος, -ος, -ον ὁ πολὺ περήφα-
 νος 42
 ὑπερεκτίνω τινὸς πληρώνω γιὰ κά-
 ποιον 50
 ὑπισχνόμαι (-έομαι) ὑπόσχομαι 35B
 ὑποδοῦμαι (-έομαι) φορῶ τὰ παπού-
 τια μου 12
 ὑποζύγιον ζῶο ζεμένο σέ ἄμαξα 8,
 12
 ὑπολαμβάνω νομίζω 32 || παίρνω τό
 λόγο 14
 ὑπολύομαι βγάζω τὰ παπούτσια μου
 12
 ὑπομνηνίσκω ὑπενθυμίζω 10
 ὑπόσπονδος, -ος, -ον μέ προστασία
 σπονδῶν 30Γ, 44
 ὕστεραία, ἡ ἡ ἐπομένη 17Γ 16, 69

Φ

φαῦλος κακός 29Γ
 φείδομαι κάτω οἰκονομία, λυποῦμαι
 νὰ ξοδέψω 33
 φέρω ὑποφέρω, ἀνέχομαι 22
 φεύγω καταδιώχομαι, ἐξορίζομαι
 54
 φημι λέω, ἰσχυρίζομαι 56
 φάσκων μετ. τοῦ ρ. φημι 31
 οὐ φημι ἀρνοῦμαι 51
 φιλόπολις, ὁ, ἡ φιλόπατρις 33
 φοιτῶ (-άω) συχνάζω 13
 φράζω ἐξηγῶ, λέω 11

φυλακή φρουρά 16
φυσῶ (-άω) φυσῶ, φουσκώνω (μετα-
φορ.) 37

X

χαλεπαίνω ἀγανακτῶ, ὀργίζομαι 31
χαλεπός, -ή, -όν δύσκολος, δυσάρε-
στος 16, 36, 61
χαλεπῶς φέρω πιζραίνομαι, ἀγανα-
κτῶ γιά κάτι 59
χαλῶ (-άω) χαλαρώνω 47
χαρίζομαι τινι κάνω χάρη σέ κάποιον
21, 60
χαρίζομαι δίκαια κάνω μιὰ χάρη δί-
καιη 68
χαυνοῦμαι (-όομαι) ἀποχαυνώνομαι,
γίνομαι ἀλαζονικός 37
χείρων (συγκρ. τοῦ κακός) χειρότερος
27
χέω χύνω 46B, 47
χρεία ἀνάγκη, χρησιμότητα 39
χρῆ πρέπει 3, 9
χρῆζω ἔχω ἀνάγκη, θέλω 72

χρῶα χρῶμα 47
χρῶμαί τινι ἔχω, χρησιμοποιοῦν κάτι
7, 14 || τῇ φιλίᾳ κάνω χρήση τῆς
φιλίας 59
κεχρημένος συμφορᾷ τοῦ τόν βρῆκε
μιὰ συμφορά 24

Ψ

ψέγω κατηγορῶ 37
ψόγος κατηγορία 37

Ω

ὠδίνω ἔχω πόνους τοκετοῦ, κοιλο-
πονῶ 52
ὠδίζ, -ῖνος (συνήθ. στόν πληθ.) ὁ πό-
νος τοῦ τοκετοῦ 52
ὥς ὅτι 6 || γιά νά, διότι, μόλις, ὥστε
63B
ὥς ὅπως 4 || ὅσο τό δυνατό 63B ||
πόσο 63B || πρὸς, περίπου 63B
ὥς ἄρα ὅτι τάχα 19
ὥσπερ ὅπως ἀκριβῶς 2

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεφ. Κείμενα	Γραμματική - Συντακτικό	Σελ.
Είσαγωγή		5
1. Ὁ Ξενοφώντας μιλά στούς στρα- τιῶτες (Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 3, 2, 13)		9
2. Ἡ εἰρήνη τοῦ Ἀνταλκίδα (Ξενοφ. Ἑλλην. 5, 1, 31)		10
3. Ὁ Ἰσοκράτης πρὸς τοὺς Ἀθηναίους (Ἰσοκρ. Περὶ εἰρήνης 39-40)		11
4. Τὰ χρήματα καὶ ἡ ἀρετὴ (Πλάτ. Ἀπολ. Σωκρ. 30a-b)		12
5. Ὁ Θρασύβουλος καὶ οἱ δημοκρατικοί ἐπιστρέφουν στὴν Ἀθήνα (Ξενοφ. Ἑλλην. 2,4, 20-21)	1. Φωνήεντα - Σύμφωνα 2. Βασικοί κανόνες τονισμοῦ	13
6. Ἡ πίστις στοὺς ὄρκους (Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 3, 2, 10-11)	1. Β' κλίση οὐσιαστικῶν 2. Ὀριστική τοῦ ἔνεστ. ἐνεργ. φων. τῶν βαρύντων ῥημ. καὶ τοῦ εἰμί 3. Οἱ κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως 4. Συμφωνία ῥημ. καὶ ὑποκειμ. (Ἀτ- τική σύνταξη)	16
7. Τό παράδειγμα τῆς μέλισσας (Ἰσοκρ. Πρὸς Δημόν. 50-52)	1. Α' κλίση οὐσιαστικῶν 2. Ἀπαρέμφατο τοῦ ἔνεστ. ἐνεργ. φων. καὶ τοῦ εἰμί 3. Τὰ εἶδη τοῦ ἀπαρεμφάτου 4. Μετάφραση γενικῆς καὶ δοτικῆς 5. Ἐκθλιψη	20
8. Ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ Ἡρακλῆς (Ξενοφ. Ἀπομν. 2, 1, 32)	1. Ἐπίθετα δευτερόκλιτα 2. Τὰ εἶδη τῶν προτάσεων 3. Σχῆμα ὑπερβατό	24
9. Ἡ δύναμις τῆς μαθήσεως καὶ τῆς με- λέτης (Ξενοφ. Ἀπομν. 3, 9, 1-3)	1. Ἐνεστώτας τῆς μέσης φωνῆς στήν ὀριστ., στό ἀπαρέμφατο καὶ στή μετοχή 2. Τό ὑποκείμενο τοῦ ἀπαρεμφ.	27
10. Οἱ συμφορές πού προξένησε ὁ Ἀγό- ρατος (Λυσία Κατὰ Ἀγορ. 43-45)	1. Ἀναφορικές ἀντωνυμίες 2. Συλλαβές - Συλλαβισμός	30
11. Ψυχρὴ ὑποδοχὴ ἀγγελιοφόρου στήν Ἀθήνα (Ξενοφ. Ἑλλην. 6, 4, 19-21)	1. Παρατατ. ἐνεργ. καὶ μέσ. στήν 33 ὀριστική καὶ παρατ. τοῦ εἰμί 2. Καταλήξεις τοπικῶν ἐπιρρημ.	33

12. Ταλαιπωρίες τῶν Μυρίων ἀπὸ τό χιόνι
(Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 4, 5, 12-14)

13. Ὁ ναύαρχος Καλλικρατίδας στή Μίλητο
(Ξενοφ. Ἑλλην. 1, 6, 8-11)

14. Ἀπάντηση τῶν Ἑλλήνων στὸν ἀπεσταλμένο τοῦ βασιλιᾶ
(Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 2, 1, 12-17)

15. Ἀνακεφαλαίωση α'

16. Ἡ Πάραλος ἀναγγέλλει τὴ συμφορὰ
(Ξεν. Ἑλλην. 2, 2, 3-4)

17. Οἱ Ἕλληνες ἀντικρίζουν τὴ θάλασσα
(Ξεν. Κ. Ἀνάβ. 4, 7, 21-24)

18. Ὁ Κύρος πρὶν ἀπὸ τὴν τελευταία του μάχη
(Ξεν. Κ. Ἀνάβ. 1, 8, 13-16)

19. Ὁ Ξενοφώντας ἀποκρούει τίς συκοφαντίες
(Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 5, 7, 5-8)

20. Συμβουλές τοῦ Ἰσοκράτη
(Ἰσοκρ. Πρὸς Δημόν. 14-18)

3. Παρατακτικὴ καὶ ὑποτακτικὴ σύνδεση προτάσεων

1. Παρατηρήσεις στὴν αὐξηση τῶν ρημάτων 37
2. Πρόταση ἀπλή, σύνθετη, ἐλλειπτική, ἐπαυξημένη
3. Προσδιορισμοὶ ὀνοματικοί, ἐπιρρηματικοί

1. Προσωπικὲς ἀντωνυμίες 40
2. Ἐνεστώτες μέ σημασία παρακειμ.
3. Ρήματα (ἐνεργ., μέσα, παθητ., οὐδέτ.)

1. Δεικτικὲς ἀντωνυμίες 44
2. Ἡ ὀριστικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ ἀντωνυμία
3. Ρήματα μονόπρωτα, δίπρωτα. Ἄμεσο καὶ ἔμμεσο ἀντικείμενο
4. Ποιοὶ ὅροι χρησιμοποιοῦνται ὡς ἀντικείμενα

1. Γ' κλίση οὐσιαστικῶν. Φωνηεντόληκτα, ἐρρινόληκτα, ὕγρόληκτα 51
2. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοί. Ἐπιθετικοί, κατηγορηματικοί

1. Γ' κλίση, συμφωνόληκτα-ἀφωνόληκτα 56
2. Ἀποβολὴ συμφώνων (ληκτικὰ σύμφωνα)
3. Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί. Ἡ δοτικὴ ὡς ἐπιρρημ. προσδιορ.

1. Μετοχὴ ἐνεργ. ἐνεστώτα βαρύτωνων ρημάτων καὶ τοῦ εἰμί 60
2. Εἶδη τῶν μετοχῶν
3. Ὑποκείμενο τῆς μετοχῆς
4. Ποιοτική καὶ ποσοτικὴ μεταβολὴ φωνηέντων. Ἀντέκταση

1. Ὑποτακτικὴ ἐνεστ. ἐνεργ. καὶ μέσης φωνῆς καὶ τοῦ εἰμί 64
2. Συναίρεση. Συνηρημένα οὐσιαστικά
3. Ἐκφράσεις: ἔστιν ὅς, ἔστιν ὅπως κτλ.

1. Εὐκτική τοῦ ἐνεστ. ἐνεργ. καὶ μέσης φωνῆς βαρύτωνων ρημάτων 68

	Γραμματική - Συντακτικό	Σελ.
	καί τοῦ εἰμί	68
2. Προστακτική τοῦ ἔνεστ. ἔνεργ. καί μέσης φωνῆς βαρύντων ρημάτων καί τοῦ εἰμί.		
3. Ἐμπρόθετοι προσδιορισμοί		
1. Ἐρωτηματικές ἀντωνυμίες	72	
2. Ἀόριστες ἀντωνυμίες		
3. Ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία ὅστις		
4. Ἐγκλίση τόνου. Ἐγκλιτικές λέξεις		
1. Συνηρημένα ῥήματα	77	
2. Ἀνώμαλα οὐσιαστικά - μεταπλαστά		
3. Τό ἀρνητικό οὐ		
1. Μέλλοντας ἔνεργ. καί μέσος σ' ὅλες τίς ἐγκλίσεις	83	
2. Μέλλοντας τοῦ εἰμί σ' ὅλες τίς ἐγκλίσεις		
3. Ἀόριστος ἔνεργητ. καί μέσος σ' ὅλες τίς ἐγκλίσεις		
1. Γ' κλίση - Συγκοπτόμενα - Συγκοπή	88	
2. Ἀντωνυμίες: κτητικές, αὐτοπαθείς		
3. Παράθεση, ἐπεξήγηση		
1. Οὐσιαστικά Γ' κλ. σιγμόληκτα	92	
2. Ἡ αἰτιατική ὡς ὀνομαστικός ἑτερόπτωτος καί ὡς ἐπιρρημ. προσδιορισμός		
1. Παρακείμενος, ὑπερσυντέλικος καί συντελεσμένος μέλλοντας ἔνεργητικῆς καί μέσης φωνῆς	96	
2. Σχηματισμός μέλλ., ἀόρ., παρ., ὑπερσυντ. τῶν συνηρημ. ρημάτων		
1. Μέλλοντας καί ἀόρ. τῶν ἁφών. ρημ.	101	
2. Μέλλοντας καί ἀόρ. τῶν ἑρρινόλ. καί ὑγρόληκτων ρημάτων		
3. Οἱ ἐγκλίσεις στίς ἀνεξάρτητες προτάσεις		
4. Οἱ σημασίες τοῦ ἄν		
	106	
28. Ἀνακεφαλαίωση β'		
29. Ἡ παιδεία καί τά ἄλλα ἀγαθά (Πλουτάρχου Περὶ παιδ. ἀγωγῆς 8)	109	
	2. Συμφωνία κατηγορουμένου καί	

30. Τελευταίες συμβουλές του Κύρου
(Ξενοφ. Κύρ. Παιδ. 8, 7, 22-23)
31. Ἡ σημασία τῆς συναναστροφῆς
(Ξενοφ. Ἀπομν. 1, 2, 19-20)
32. Οἱ Λακεδαιμόνιοι στήν ἀκρόπολη τῶν Θηβῶν.
(Ξενοφ. Ἑλλην. 5, 2, 30-32)
33. Ἀρετές τοῦ Ἀγησιλάου
(Ξεν. Ἀγησίλαος 7, 1-3)
34. Οἱ νόμοι καί οἱ ῥήτορες
(Ἰσοκρ. Περὶ Ἀντιδόσεως 79-81)
35. Ἡ τιμωρία τῶν Λακεδαιμονίων
(Ξεν. Ἑλλ. 5, 4, 1)
36. Λόγος παρηγορητικός πρὸς συγγενεῖς νεκρῶν
(Ὑπερίδη Ἐπιτάφιος 41-42)
37. Ἀγωγή τῶν παιδιῶν
(Πλουτάρχου Περὶ παιδ. ἀγωγῆς 12)
- ὑποκειμένου. Γενική κατηγορημ.
3. Παράλειψη τοῦ ρ. ἐστί
4. Ἡ σημασία τῶν χρόνων στήν ὀριστική (γενικά). Ἡ σημασία τοῦ ἀορίστου στήν ὀριστική
1. Ἐπίθετα τριτόκλιτα. Σιγμόληκτα 113
2. Τό ἀντικείμενο σέ αἰτιατική (σύστοιχο κτλ.)
3. Κατηγορούμενο ἐπιρρηματικό καί κατηγορούμενο προληπτικό
1. Ἐπίθετα τριτόκλιτα ἐρρινόληκτα καί ὑγρόληκτα 117
2. Τό θέμα τοῦ ἐνεστ. καί παρατατ. Ἐπένθεση.
1. Ἀόριστος β' ἐνεργ. καί μέσος 121
2. Τό εἰδικό ἀπαρέμφατο ὡς ἀντικείμενο καί ὑποκείμενο
1. Ἐπίθετα τριτόκλιτα φωνηεντόλ. 125
2. Τό τελικό ἀπαρέμφ. ὡς ἀντικείμενο καί ὡς ὑποκείμενο
1. Ἀπρόσωπα ῥήματα 129
2. Ἄλλα παραδείγματα εἰδικοῦ καί τελικοῦ ἀπαρεμφάτου
3. Δυνικός ἀριθμός
4. Παραγωγή τροπικῶν ἐπιρρημάτων
1. Παθητικός μέλλοντας καί ἀόριστος 132
2. Τό ποιητικό αἶτιο
3. ῤήματα πού συντάσσονται μέ ἀπαρέμφατο μέλλοντα
4. Ὁ σύνδεσμος γάρ
1. Μέσος παρακείμενος καί ὑπερσυντέλικος ἄφων. ὑγρόλ. καί ἐρριν. ρημάτων 136
2. Ἀττικός ἀναδιπλασιασμός
3. Ἀντικείμενο ρημάτων σέ γενική
4. Ἡ γενική ὡς ἐτερόπτωτος καί ὡς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός
1. Ἀντικείμενο σέ δοτική 142
2. Δοτική προσωπική
3. Δοτική ὡς ἐτερόπτ. προσδιορισμός. Δοτική ἀντικειμενική

38. Ὁ Σωκράτης καί ἡ ἀδικία
(Πλ. Κρίτων 48e - 49a - b)

39. Ἡ σημασία τῆς ὑγείας τοῦ σώματος
(Ξεν. Ἀπομν. 3, 12, 5-8)

40. Ἀνακεφαλαίωση γ'

41. Ἀπλοί ἄνθρωποι καί τύραννοι
(Ξενοφ. Ἱέρων 4, 6 - 8)

42. Ἀρετές τοῦ Ἀγχιούλου
(Ξενοφ. Ἀγχιόλου 11, 9-10)

43. Τό τεῖχος τῶν Πελοποννησίων στίς
Πλαταιές
(Θουκυδίδης Ἱστορία 3, 21)

44. Οἱ τελευταῖες γραμμές ἀπό τά «Ἑλ-
ληνικά» τοῦ Ξενοφώντα
(Ξενοφ. Ἑλλήνων. 7, 5, 26-27)

45. Τό πολιτικό ὄνειρο τοῦ Ἰσοκράτη
(Ἰσοκρ. Πανηγυρικός 181)

46. Ἐκκλήση γιά τή σωτηρία τῶν Λακε-
δαιμονίων
(Ξενοφ. Ἑλληνικά 6, 5 45-46)

4. Ὁργανική δοτική

5. Μετάφραση τῆς γενικῆς διαιρετι-
κῆς.

1. Ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα 147
2. Ἡ ἀλληλοπαθῆς ἀντωνυμία
3. Δίπλωτα ῥήματα μέ αἰτιατική καί
δοτική.

1. Τά ἀνώμαλα ἐπίθετα πολὺς, μέ-
γας, πρῶτος, σῶς, φροῦδος 152
2. Ὡς παρατακτικοὶ σύνδεσμοι οἱ:
ἐπεὶ, ὥς
3. Τό ὥς μέ ὑπερθετικό
4. Ὁ προσδιορισμός τῆς αἰτίας

155
1. Τά παραθετικά τῶν ἐπιθέτων 158
2. Ὁ β' ὅρος συγκρίσεως

1. Τά παραθετικά τῶν ἐπιρρημάτων 163
2. Ἡ σημασία τοῦ παρατακτοῦ
3. Περιπτώσεις συγκρίσεως μέ ἡ
(ἐπανάλ.)
4. Ἡ παράλειψη τοῦ ὑποκειμένου
τινά ἢ τινάς ἢ ἀνθρώπους στο
ἀπαρέμφατο

1. Ἀριθμητικά (ἐπίθετα, ἐπιρρη-
ματα, οὐσιαστικά) 166

1. Ἀόριστες ἐπιμεριστικές ἀντωνυμ. 170
2. Παθητικός μέλλοντας καί ἀόρ. β'
3. Ἑλξη τοῦ ἀναφορικοῦ

1. Παραδείγματα συνηρημένων ρημ.
κυρίως σέ -ὅω (ἐπανάλ.) 174
2. Ἀνώμαλα οὐσ. ἐτερογενή καί ἐτε-
ρόκλιτα
3. Κατηγορούμενο τοῦ ἀντικ. (ἐπα-
νάλ.)

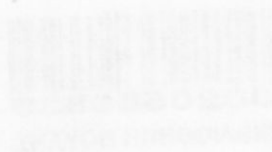
1. Συνηρημένα ῥήματα σέ -έω μέ μο-
νοσύλλαβο θέμα 178
2. Συνηρημένα ῥήματα σέ -άω μέ ε, ι,
ρ πρὶν ἀπὸ τό α
Παραδείγματα κλίσεως ἄλλων
συνηρημένων ρημάτων. (ἐπανάλ.)

Κεφ. Κείμενα	Γραμματική – Συντακτικό	Σελ.
47. Ὁ Μέγας Βασίλειος πρὸς τοὺς νέους (<i>Μ. Βασιλείου, Πρὸς τοὺς νέους ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων 4</i>)	1. Συνηρημένα ῥήματα ἀνώμαλα 2. Ἡ σημασία τοῦ μέλλοντα στήν ὀριστική 3. Ἡ κράση	181
48. Σεβασμός στους πατροπαράδοτους νόμους (<i>Δημοσθένης Κατὰ Τιμοκράτους 139 - 141</i>)	1. Συνηρημένα ῥήματα σέ -ήω 2. Τά ῥήματα τῆς β' συζυγίας σέ -μι Τό ῥημα τίθημι 3. Ἀνομοίωση	185
49. Οἱ παιδαγωγοί στους Λακεδαιμο- νίους (<i>Ξενοφ. Λακεδαιμονίων Πολιτεία 2, 1 - 3</i>)	1. Τό ῥημα ἴσθιμι 2. Ὁ ἀντιθετικός σύνδεσμος δέ 3. Ἀπαρέμφατο σκοποῦ ἢ ἀποτελέ- σματος	190
50. Χάρων καί Μένιππος (<i>Λουκιανοῦ Νεκρικοὶ Διάλογοι</i>)	1. Τό ῥημα δίδωμι 2. Πότε τό ἐστί(ν) γίνεται ἔστι(ν).	194
51. Οἱ Θηβαῖοι ἀφήνουν τίς βουλευτικές πόλεις αὐτόνομες (<i>Ξενοφ. Ἑλλήν. 5, 1, 32 - 33</i>)	1. Τό ῥημα ἵημι (= ῥίχνω) 2. Συμφωνόληκτα ῥήματα σέ -μι	198
52. Παράκληση μητέρας (<i>Ἰ. Χρυσόστομου Περὶ Ἱεροσύν. α' λόγ.</i>)	1. Οἱ ἄλλοι χρόνοι τῶν ῥημάτων σέ -μι 2. Δίπλωτα ῥήματα (βλ. καί Κεφ. 38)	201
53. Ἀνακεφαλαίωση δ'		205
54. Ἐξορία «τιμηρική» (<i>Αἰσχίνη Ἐπιστολές 3</i>)	1. Ῥήματα ἐνεργ. φων. μέ παθητ. σημασία 2. Ἀναφορικές προτάσεις 3. Ἀναφορικές (ἢ ἐπιθετ.) μετοχές (ἐπανάλ.) 4. Ἡ σημασία τοῦ ἐνεστ. στήν ὀριστ.	208
55. Ὁ Πελοπίδας στό βασιλιά τῶν Περ- σῶν. (<i>Ξενοφ. Ἑλλήν. 7, 1, 34 - 35</i>)	1. Τό ἀνώμαλο οὐσιαστικό ναῦς Ἀντιμεταχώρηση 2. Εἰδικές προτάσεις (διαφορά ὡς καί ὅτι)	212
56. Ὁ στρατηγός Μένων ὁ Θεσσαλός (<i>Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 2, 6, 21 - 29</i>)	1. Κλίση τῶν ῥημάτων φημί - οἶδα 2. Τελικές προτάσεις 3. Κατηγορηματικές μετοχές	216
57. Ἐπὶ κλήση γιά αὐστηρή ἀλλά δίκαιη τιμωρία (<i>Λυσία Κατὰ Ἀλκιβιάδου ἀστρατείας 9 - 11</i>)	1. Τό ῥημα εἶμι 2. Τελικές μετοχές 3. Σύνταξη τοῦ ρ. μέλλω	220
58. Οἱ μαθητές τοῦ Σωκράτη ἔξω ἀπό τή φυλακή του (<i>Πλάτ. Φαίδων 59d-e</i>)	1. Χρονικές προτάσεις Σύνταξη τοῦ πρίν 2. Λέξεις πρωτότυπες, παράγωγες,	224

Κεφ. Κείμενα	Γραμματική – Συντακτικό	Σελ.
	σύνθετες, παρασύνθετες	
59. Ὁ Κλέαρχος μιλά στους στρατιώτες του (Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 1, 3, 2 - 6)	1. Ἀόριστος β' βαρύτωναν ῥημάτων κατὰ τὰ ῥήματα σέ -μι 228 2. Τύποι τοῦ ρ. ἵσταμαι 3. Αἰτιολογικές προτάσεις 4. Χρονικές μετοχές	
60. Οἱ Ἀθηναῖοι καί ἡ ταφή τῶν νεκρῶν (Λυσία Ἐπιτάφιος 7 - 9)	1. Ἀλλά φωνηεντόληκτα ῥήματα σέ -μι: τὰ ῥήματα δύναμαι, ἐπίσταμαι 232 2. Τύποι τοῦ ρ. θνήσκω 3. Αἰτιολογικές μετοχές 4. Ἐπιρρηματική μετοχή συνημμένη καί ἀπόλυτη	
61. Παθήματα τυράννων (Ξενοφ. Ἰέρων 5, 1 - 2)	1. Τό ρ. ἄγμαι 236 2. Ἐνδοιαστικές προτάσεις 3. Παράγωγα ῥήματα	
62. Ὁ Περικλῆς καί οἱ σύγχρονοι πολιτικοί (Ἰσοκρ. Περί εἰρήνης 184 - 185)	1. Τό ρ. κείμαι 240 2. Ἀποτελεσμ. ἢ συμπερασματικές προτάσεις 3. Παράγωγα οὐσιαστικά	
63. Πόνος καί υπερηφάνεια τοῦ Καλλικρατίδα (Πλουτάρχου Ἡθικά Ἀποφθ. Λακων. 222 (- E))	1. Οἱ σημασίες τοῦ ὥς (ἐπανάλ.) 244 2. Παράγωγα ἐπίθετα	
64. Ἀνακεφαλαίωση ε'		248
65. Ἀπόφαση δίκαιη καί ὠφέλιμη γιά ὅλους (Λυσία Ὑπέρ τῶν Ἀριστοφ. χρημ. 61 - 64)	1. Ὑποθετικές προτάσεις. Ὑποθετικοί λόγοι 251 2. Ὑποθετικές μετοχές.	
66. Ἡ ἦττα πού φέρνει εὐτυχία (Πλάτ. Μενέξενος 246e - 247c)	1. Ἐκφράσεις μέ ὑποθετικ. συνδέσμ. 255 Ἐπανάληψη ὑποθετικῶν λόγων. 2. Σύνθεση-Α' συνθετικό	
67. Κίνδυνοι ἀπό τήν ἀπειθαρχία στό στρατεύμα (Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 5, 7, 26 - 29)	1. Ἀναφορικές ὑποθετικές κτλ. προτάσεις 259 Ὑποθετικοί λόγοι (ἐπανάλ.) 2. Σύνθεση - Β' συνθετικό	
68. Εὐνοια πρὸς τοὺς ἀπολογουμένους (Λυσ. Ὑπέρ τῶν Ἀριστ. χρημ. 1-3)	1. Ἐναντιωματικές καί παραχωρητικές προτάσεις 263 2. Τονισμός τῶν συνθέτων	
69. Οἱ ἐχθροὶ πλησιάζουν στή Σπάρτη (Ξεν. Ἑλλην. 6, 5, 27 - 28)	1. Ἐναντιωματικές μετοχές 267 2. Τροπικές μετοχές 3. Σημασία τῶν συνθέτων	

Κεφ. Κείμενα	Γραμματική – Συντακτικό	Σελ.
70. Οί νόμοι επισκέπτονται τό Σωκράτη στή φυλακή (Πλάτ. Κρίτων 50a - c)	1. Εὐθεῖες ἐρωτήσεις	271
71. Ἀνάγκη τηρήσεως τῶν νόμων (Αἰσχίνη Κατά Τιμάρχου 6-8)	1. Πλάγιες ἐρωτήσεις	274
72. Συνεννόηση καί συμφωνία Ἑλλήνων καί βαρβάρων (Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 4, 8, 4 - 7)	Εὐθύς καί πλάγιος λόγος	277
73. Ἀγῶνες καί ἔπαθλα (Ξενοφ. Ἑλλην. 4, 2, 4 - 7)	2. Οἱ κύριες προτάσεις σὸν πλάγιον λόγον	
74. Ἀνακεφαλαίωση στ'	1. Οἱ δευτερεύουσες προτάσεις σὸν πλάγιον λόγον	280
ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ		284
		287

ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ ΤΑΣΟΥ ΜΟΥΣΤΑΦΕΛΛΟΥ



«Τά αντίτυπα τού βιβλίου φέρουν τό κάτωθι βιβλιοσήμο γιά απόδειξη τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἀντίτυπο στερούμενο τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπο. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτό διώκεται κατὰ τίς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ Νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἑφ. Κυβ. 1946, Α' 108)».



0020556839

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ Δ' 1982 (I) – ΑΝΤΙΤΥΠΑ 150.000 – ΣΥΜΒΑΣΗ 3700/16.12.1981

ΕΚΤΥΠΩΣΗ-ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Γ. ΤΣΙΒΕΡΙΩΤΗΣ Ε.Π.Ε.

